



Дана БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ



№1 (41)
2025



*Дана***БАЛА**

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

№ 1 (41), 2025



Құрметті оқырмандар!

Тамыры тереңнен тартқан Наурыз мейрамы жаңару мен жаңғыруды айшықтайтын ұлы мереке. Бұл күні дана халқымыз үшін, салт-дәстүрлерімізді дәріптеп қайта жаңғырып, ұлттық құндылықтарымызды ұлықтап, болмысымызды айқындап, өткенді саралап, болашағымызды болжап, игілікті жаңа істерге ниет білдірудің нышаны.

Күн мен түннің теңелуі адамзаттың жан-дүниесін шуаққа бөлеп, ой-ниетін таза арнаға бұрады. Қазіргі таңда Наурыз жаңа сипатқа ие болып, ұлтына, діни сеніміне қарамастан Қазақстандықтардың ортақ мерекесіне айналуда. Ұлт пен ұлыс арасындағы достықты бекітуге, бауырмалдық қарым-қатынастардың тұғыры нығаяуына Әз-Наурыз мейрамы зор үлесін қосуда. Әр жыл сайын мемлекетіміздің ажары мен айбыны осындай игі дәстүрлерімізбен асқақтай берсін.

Жарқын өмірдің бастамасы болатын Ұлыстың ұлы күні баршамызға ынтымақ пен сәттілік әкеліп, әрбір күніміз көктемнің күніндей шуақты болсын! Ұлыстың ұлы күні-Наурыз мейрамы құтты болсын! Барша халқымызға-игілік, әр шаңыраққа береке мен бірлік, тазалық пен татулық риясыз шаттық пен қуаныш тілеймін!

Құрметпен,
«Балаларды ерте дамыту институты» директоры
Ерманова Мария Наятовна

Республикалық ғылыми-ақпараттық, әдістемелік журнал құрылтайшысы:
Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
«Балаларды ерте дамыту институты» республикалық мемлекеттік мекемесі, Астана қаласы

Бас редактор *Ерманова Мария Наятовна*

ҚР Оқу-ағарту министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» РММ директоры

Редакция алқасы *Мукушева Гульнара Омарбековна*
Хаменова Мария Олжабаевна
Абдульдинова Айзель Алибековна
Копбаева Нурсая Бакытовна

Мектепке дейінгі білім беру мазмұны департаментінің мамандары

Техникалық редакторлар *Полатов Берик Байдуллаевич,*
Кенжеахметов Олжас Сеитович

«Мониторинг және талдау» департаментінің мамандары

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі
Ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымын,
ақпарат агенттігін және желілік басылымды қайта есепке қою туралы куәлігі.
Алғашқы есепке алу кезіндегі нөмірі мен мерзімі: 21.07.2014, 14471-Ж

МАЗМҰНЫ

Содержание

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС НАУЧНЫЙ ПОИСК

Мектепке дейінгі ұйымдар педагогтерінің біліктілігін арттыру Ахметова Ж.Б.	8
--	---

ТІЛГЕ БОЙЛАУ ТІЛГЕ БОЙЛАУ

«Тілге бойлау» – мектеп жасына дейінгі балаларды мақсатты тілді оқытудың жобасы Қариева Ж.Т.	12
Ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидактикалық ойындар арқылы қазақ тілін меңгерту Қалмаханова С.У.	16
Режимдік сәттерінде қазақ тілін үйретудің әдіс-тәсілдері Конхашова Г.М. Қасымова Ж.Е.	20
Казахский язык в блоках: учим с minecraft Ахметзакирова Л.Н.	24

ҚҰЗЫРЕТТІЛІК ОРТАЛЫҚТАРЫ ТӘЖІРИБЕСІ ПРАКТИКА ЦЕНТРОВ КОМПЕТЕНЦИЙ

Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асырудағы тиімді әдістер-тәсілдер мен инновациялық технологиялар Смакова А.Д. Сомшина А.Е.	27
Құзіреттілік орталығы: ұйымдастырылуы, қалыптасуы, жұмысының жүргізілуі Тымбаева Ж.А.	32
Опыт работы методиста современной дошкольной организации Леонова З.Г.	34

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕТУЮТ

Артикуляциялық жаттығулардың маңызы Қожамұратова Г.Ә.	38
Мектепке дейінгі ұйымдарда қазақ ұлттық музыкасын терең насихаттау Қумарбаева Г.Б.	41
Балабақшада инклюзияны қолдау кабинетінің жұмысын ұйымдастыру Тусупбергенова Г.С.	45
Мектепке дейінгі ерекше білім беруді қажет ететін балалардың ерте кәсіби бағдарлануы, педагог-психологтың көзімен Асқарова Н.Ж.	48

Басқарудың мектепке дейінгі ұйым ұжымындағы жағымды психологиялық климатты орнату бағытындағы іс-әрекеті Қаримова Ж.К.	50
Қоршаған ортамен таныстыруға арналған оқу-әдістемелік кешенді қолдану тиімділігі Илюбаева А.А.	55
Особенности игры с детьми с особыми образовательными потребностями Скакова Ж.О.	63
Цифровые технологии в воспитательно-образовательном процессе для детей с ООП Кадралиева К.Б.	67
Домбровский оркестр в детском саду Слободенюк Н.В.	70
Как через интеграцию комплексов упражнений bal-a-vis-x и balametrics в процессе обучения плаванию улучшить координацию двигательных функций и равновесия у детей с сен (ООП) в возрасте 4-5 лет Дарбаева М.Т.	73
Рисование на камнях, как один из методов арт-терапии для детей с ООП Усенко Н.А.	77
Логопедические нейроигры взаимодействия и стимулирования речевой активности у детей дошкольного возраста Кочерга О.А.	80
Песочная терапия как средство развития речи и коммуникативных навыков у детей с ограниченными возможностями здоровья (ООП) Абишева Г.А.	84
Особенности формирования речи у детей с задержкой психического развития (ЗПР) Гаркуша Н.И.	88
Использование игр и упражнений в работе с детьми с особыми образовательными потребностями по методике Клауса Фопеля Алияскарова О.Н.	92
Предметы-заместители в коррекционно-развивающем обучении дошкольников с особыми образовательными потребностями Самойлюк Н.А.	95
Мектеп жасына дейінгі балаларға музыканың әсері Жұмабекова Б.М.	99
Психологическая коррекция детей с ЗПР в условиях ДО Ханеева О.Ю.	102
Арнайы білім алу қажеттілігі бар балаларға коррекциялық жұмысты ұйымдастыруда жеке бағдарламаны дайындау ерекшеліктері және оны жүзеге асыру жолдары Бердиева Г.К.	107



ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

Мектепке дейінгі ұйымдарда STEAM технологиясын тиімді пайдалану <i>Оспанова Ж.Р.</i>	114
Балабақшада kikus әдістемесі арқылы балалардың сөйлеу мәдениетін дамыту (зерттеу) жолдары <i>Кайырғалиева Б.Т. Кажмуратова А.Т.</i>	117
Важность jumping технологий в жизни детей <i>Габидуллина А.А.</i>	124
Балабақшадағы дәстүрден тыс құммен сурет салудың әдіс-тәсілдері <i>Доспанова Г.С.</i>	127
Мектепке дейінгі ұйымдарда арт-терапия элементтерін қолданудың тиімділігі <i>Исабекова А.К. Ахметова А.Б.</i>	130
«Алаңдағы бестемше» авторлық бағдарламасының ерекшелігі мен тиімділігі <i>Жолбарысова М.А.</i>	135
Зерттеу әрекетін метеоалаңда ұйымдастырудың маңызы <i>Жамалиева К.С.</i>	139
Мектепке дейінгі ұйым жағдайындағы метеоалаңда зерттеу жүргізудің ерекшелігі <i>Мукажанова Г.</i>	142
Мектепке дейінгі ұйымда ойын түрлерін пайдаланудың негіздері <i>Булгакова Г.Т.</i>	146
Ата-аналарды тәрбиелеу - білім беру процесіне тартуда WORKSHOP әдісін қолдану <i>Жапарова С.С.</i>	149
Ертегілер цифрлық платформада <i>Койбағарова К.Н.</i>	154
Заманауи ойындар - баланы жан -жақты дамыту құралы <i>Алпысбаева Н.С.</i>	157
Применение в виммельбухов для развития детей с ООП <i>Андрусенко Р.П.</i>	160
Развитие творческих способностей детей дошкольного возраста с помощью создания мультфильмов для детей <i>Джунусова С.С.</i>	164
Реджио-педагогика в детском саду: методика для вдохновения и обучения <i>Кошанова А.Д.</i>	168
Использование интерактивных помощников в работе с детьми дошкольного возраста <i>Огневец И.В.</i>	172
Формирование познавательной деятельности и технического творчества детей 5 лет посредством робомыши и конструктора UARO <i>Шмелёва О.В. Есеналина С.Т.</i>	175

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие
мен оқыту саласы
бойынша озық идеялар
мен тәжірибелерді
тарату, педагогтер
мен ата-ана қауымына
ақпарат түрінде әдістемелік
көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение
передовых идей и опыта
в области дошкольного
воспитания и обучения,
оказание методической
помощи педагогической
и родительской
общественности в виде
информационного
материала

МАЗМҰНЫ

Содержание

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

Еңбегі адал жас өрен: жасыл әлем балаларға экологиялық білім беру Ибрагимова С.Н.	179
Мектеп жасына дейінгі балаларды ересектердің еңбек қызметімен таныстыра отырып, кәсіптік бағдарлау Ибраева А.А.	182
«Серіктес бөбекжай» жобасының тиімділігі мен нәтижелері Смагулова Р.Т.	187
Проект «детский сад + школа = успех» - эффективная модель взаимодействия Касенова З.Е. Толгамбаева Ж.Е.	191
Многофункциональное дидактическое игровое пособие «удивительный цветок» Жандауова А.К.	197
Взаимодействие с семьей при реализации регионального компонента в системе экологического воспитания дошкольников Вааль М.С.	200

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС ПЕДАГОГИ

Педагогтерге әдістемелік қолдаудың тәрбиелеу-білім беру процесінің тиімді ұйымдастырылуына ықпалы Абдульдинова А.А.	203
Мектепке дейінгі ұйымдардағы бақылау мен басшылықты ұйымдастыру Каренеева В.Е.	207
Жаңылтпаш – бала тілін дамытушы құрал Жусупбекова А.И. Балбауова Ж.Б.	210
Ойын түрлерін қолдану арқылы төл дыбыстарды үйрету Смагулова Т.А.	212
Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие берудің маңыздылығы және дамыту жолдары Жакенова Г.С.	215
Балабақшада қазақ тілін үйретуде дидактикалық ойындарының маңыздылығы Сутеева Г.А.	221
Жасыл планета: балабақша балаларына экологиялық тәрбие беру арқылы табиғатты қорғауға қадам жасау Нұртайлакова А.С.	224

Мектеп жасына дейінгі балалардың дағдыларын зерттеу әрекеті арқылы дамытудың тиімділігі Амренова А.Б.	228
Интеллект-карталар арқылы баланың байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту Ақжигитова Р.Ж.	231
Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытудағы тиімді әдіс-тәсілдер Аубакирова Г.Е.	233
Мектеп жасына дейінгі балалардың мүсіндеу іс әрекетінде тұзды қамырды қолданудың тиімділігі Жандарбекова Н.М.	237
Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін іскеасыру жағдайындағы педагогтің инновациялық қызметі Кожанова Г.Т.	241
Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық дағдыларын тәжірбиелік-зерттеу әрекеті арқылы қалыптастыру Конакбаева Ж.К.	245
Балабақшада еңбексүйгіштікке баулу: баланың алғашқы еңбек дағдылары Нуртайлакова Б.С.	249
Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуына нейрожаттығулардың әсері Палымбетова А.Б.	253
Балабақшаның қоғамдағы маңызы Жумадилдаева Л.Б.	256
Предметно-пространственная среда формирования физической культуры детей дошкольного возраста Бригьо Н.В.	259
Использование разнообразных методов и приемов в процессе знакомства дошкольников с природой Боднар Е.А.	263
Исследовательская деятельность как средство познания окружающего мира Ефремова К.К.	268
Развитие креативности у дошкольников через игровую деятельность и игры-симуляции Паныгина И.В.	271
Тәрбиешінің кәсібі өсуі: қазіргі заманғы талаптар мен трендтер Омарова Ж.С.	275
Тәрбие мен технология: теңгерімді қалай сақтаймыз? Калиева Л.М.	278
Ертегі терапиясы арқылы бала қиялын дамыту Кенжебаева Ж.К.	282



ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтер мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала

Важность подвижных игр для детей дошкольного возраста <i>Бекбулатова А.С.</i>	286
Развитие речи детей дошкольного возраста через игру <i>Кузенова Г.И.</i>	290
Экспериментирование в детском саду: развиваем любознательность и творческие способности детей <i>Трегубская Е.В.</i>	294
Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуына нейрожаттығулардың әсері <i>Бактыгреева В.К.</i>	297

АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

Мектепке дейінгі ұйымдар педагогтарына ата-аналармен өзара әрекеттестіктерінің конструктивті дамуына әдістемелік қолдау <i>Жангазинова С.Б.</i>	301
Дистанционные технологии по физическому воспитанию для родителей дошкольников <i>Сисенова К.Б.</i>	306
AR-vr технология и qr-коды: новые возможности сотрудничества с родителями в дошкольном образовании <i>Жамангареева Д.В.</i> <i>Слёткина А.Н.</i>	309

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

Біртұтас тәрбие бағдарламасы аясында «өнерлі он саусақ» жобасының құндылығы <i>Әбжан Г.Е.</i>	314
Ұлттық тәрбие - ұрпақ болашағы <i>Тажикенова Б.Б.</i>	318
Ұлттық ойындар арқылы балаларды салауатты өмір салтына тәрбиелеу <i>Джаксылыкова А.К.</i>	321
Формирование национальной культуры у детей дошкольного возраста посредством народного декоративно – прикладного искусства <i>Саргалдакова А.Е.</i> <i>Зарлыханова А.Б.</i>	326
Мектеп жасына дейінгі балаларға ұлттық құндылықтарды дәріптеу <i>Битанова А.М.</i>	329
Ұлттық құндылықтар негізінде балаларды еңбекке баулу <i>Ментаева С.Б.</i>	332
Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық ойындардың бала дамуындағы маңызы <i>Кожасова Ф.Қ.</i>	336

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС НАУЧНЫЙ ПОЙСК

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАР ПЕДАГОГТЕРІНІҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ



Ахметова Жазира Батырбековна

ҚР Оқу-ағарту министрлігі Балаларды ерте дамыту институтының Ғылыми педагогикалық зерттеулер зертханасының ғылыми қызметкері, курсты ұйымдастырушы, жетекші

ҚР «Педагог мәртебесі туралы» Заңының 18-бабының 1-тармағында: «Педагог бұрын алған кәсіптік құзыреттерін сақтап-тұру және дамыту мақсатында біліктілігін арттыру курстарынан өтеді, олардан өту тәртібін білім беру саласындағы уәкілетті орган айқындайды» делінген.

Біліктілікті арттыру – педагогтің өз қызметін нәтижелі атқаруы үшін және кәсіби деңгейін көтеру мақсатында арнайы оқу бағдарламалары арқылы оқыту, кәсіби даму іс-шараларына қатыстыру және өз білімін көтеруі болып табылады.

ҚР Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығына сәйкес, Балаларды ерте дамыту институты 2023 жылдан бері мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтерінің (меңгеруші, әдіскер, тәрбиешілер) біліктіліктерін арттыру курстарын өткізумен де айналысып келеді.

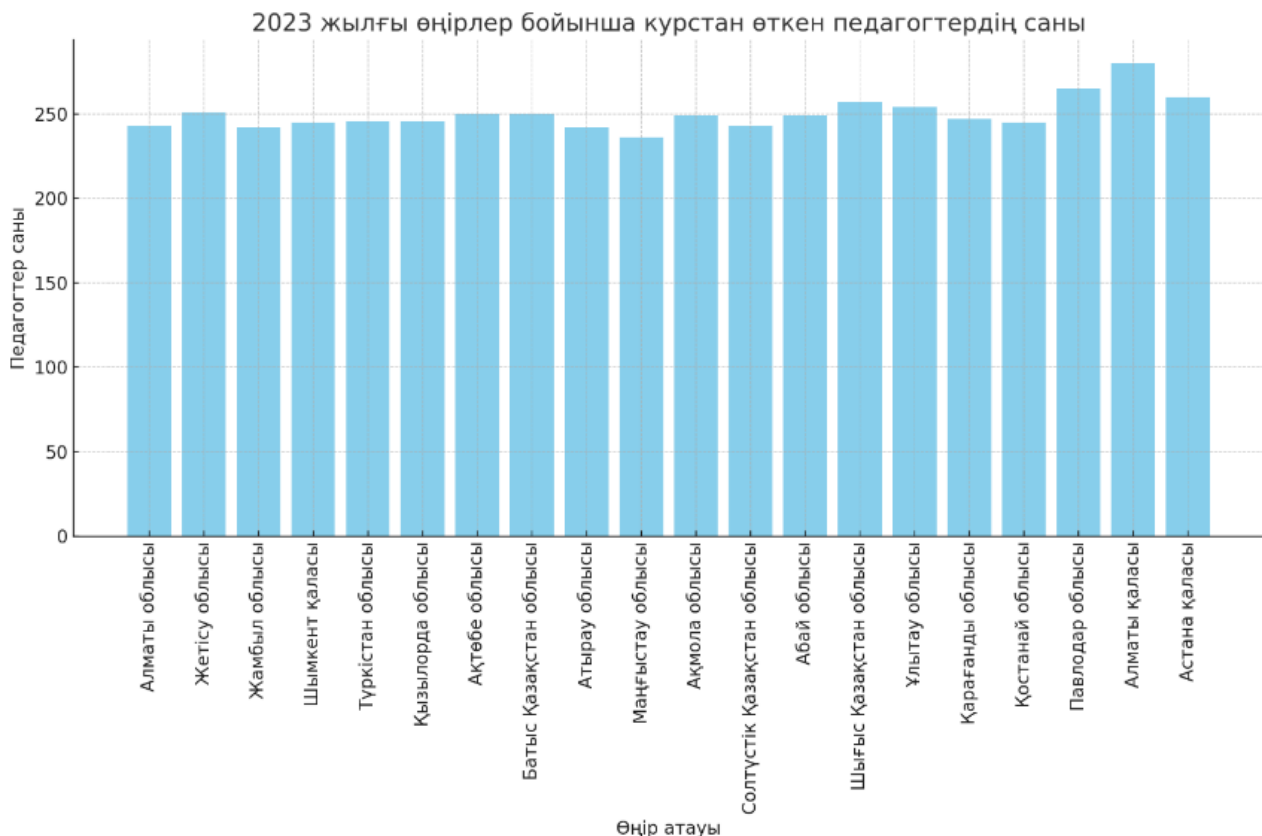
Біліктілік арттыру курстары мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің кәсіби құзыреттілігін арттыру мақсатында ұйымдастырылады. Курс барысында педагогтерге заманауи білім беру технологияларын меңгеру арқылы тәрбиелеу және оқыту сапасын жақсартуға баса назар аударылады. Педагогтер жаңа білім алуға, сондай-ақ бұрын алған кәсіби білімдерін, біліктерін, дағдылары мен құзыреттерін қолдауға, кеңейтуге, тереңдетуге және жетілдіруге де мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, мектепке дейінгі ұйым басшылары мен әдіскерлерінің басқарушылық және ұйымдастырушылық қабілеттерін жетілдіруге бағытталып, тәрбиешілер үшін балалармен жұмыс істеу әдістерін жетілдіру және кәсіби дағдыларды нығайтуда маңызды рөл атқарады.

Жалпы, біліктілікті арттыру курстарының тиімділігі әртүрлі аспектілерден көрі-

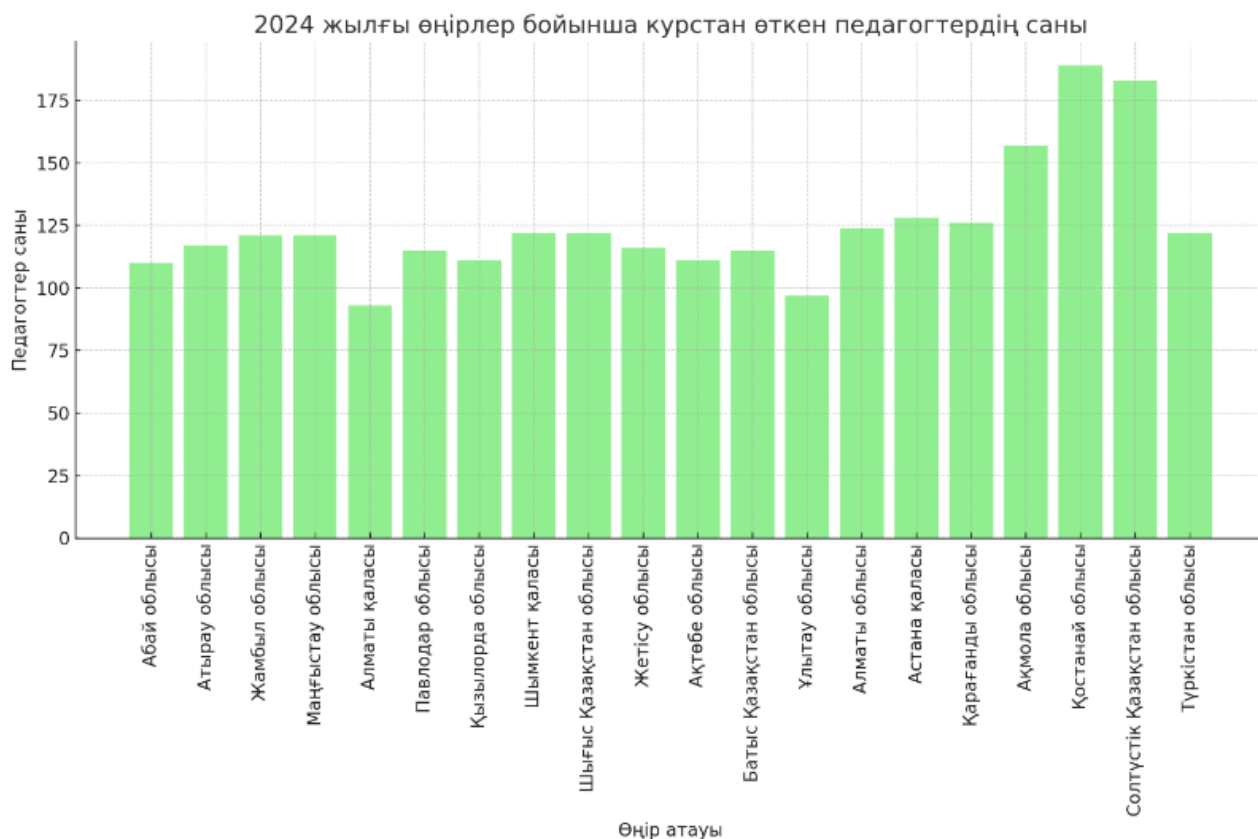
неді. Меңгерушілер үшін басқарушылық шешімдер қабылдау қабілетін дамыту және заманауи менеджмент әдістерін қолдану арқылы балабақша жұмысын оңтайландыру басымдықтарына ие. Әдіскерлер үшін педагогикалық үрдісті әдістемелік тұрғыдан ұйымдастыру және дамыту, инновациялық

технологияларды тиімді пайдалану маңызды. Тәрбиешілер үшін балаларды тәрбиелеу мен оқытудың заманауи әдістемелерін меңгеріп, балалардың психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, жеке дамуына ықпал етеді.



2023 жылдың 13 ақпан мен 29 қараша аралығында Астана, Алматы, Шымкент қалалары, Қызылорда, Түркістан, Жамбыл, Алматы, Солтүстік Қазақстан, Ақмола, Шығыс Қазақстан, Абай, Жетісу, Маңғыстау, Атырау, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Павлодар, Қарағанды, Қостанай, Ұлытау облыстары бойынша 5000 педагог біліктілікті арттыру курсынан өтті.

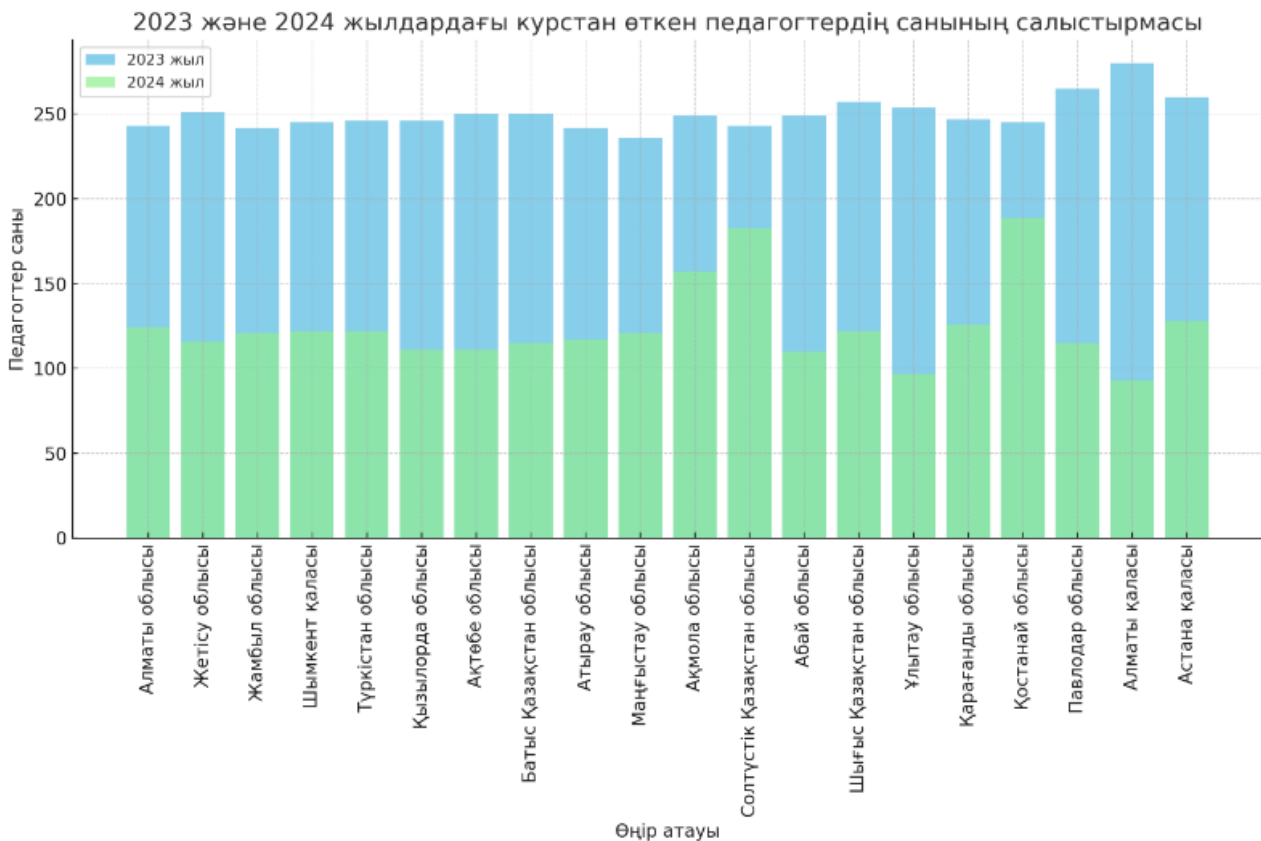
«Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін іске асыруда мектепке дейінгі білім берудегі басқару және менеджмент» тақырыбында 200 меңгеруші, «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін іске асыру шеңберінде мектепке дейінгі білім беру педагогі» тақырыбында 194 әдіскер, «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын іске асыру» тақырыбында 4606 тәрбиеші біліктіліктерін арттырды.



2024 жылдың 15 сәуір мен 13 желтоқсан аралығында республика бойынша 2500 педагог біліктілікті арттыру курсынан өтті.

«Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін іске асыруда мектепке дейінгі білім берудегі басқару және менеджмент» тақырыбында 207 меңгеруші, «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамы-

ту моделін іске асыру шеңберінде мектепке дейінгі білім беру педагогі» тақырыбында 75 әдіскер, «Мектепке дейінгі ұйымдарда және мектепалды сыныптарда заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны ұйымдастыру және педагогикалық процестің сапасын қамтамасыз ету» тақырыбында 1580 тәрбиеші өз біліктіліктерін арттырды.



Сонымен қатар, «Тілге бойлау» пилоттық жобасы аясында «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын іске асыру» тақырыбында 638 педагог (меңгеруші, әдіскер, тәрбиеші) біліктілікті арттыру курсынан өтті.

Педагогтердің біліктілігін арттыру 2025 жылдың басынан жалғасын тауып жатыр. Биылғы жылға тағы да республика бойынша 2500 педагогті біліктілік арттыру курсынан өткізу жоспарланып отыр. Қазіргі таңда 20 қаңтар мен 4 сәуір аралығында 603 педагогі өз біліктіліктерін арттырды.

Курстың пайдасы өте зор. Меңгерушілер өз мекемелерін заманауи талаптарға сәйкес тиімді басқара алады, ал әдіскерлер әдістемелік жұмыстарды сабақтастықта, жүйелі

түрде ұйымдастырып, педагогтердің кәсіби шеберліктерін арттыра алады. Тәрбиешілер балалардың дағдыларын дамытуда заманауи тәсілдерді қолданады. Сонымен қатар, курстан алынған білімдерін практикада кеңінен қолданылып, педагогтердің кәсіби құзыреттілігі мен тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру шеберліктері артады. Баланың әрекетін ұйымдастыра алу шеберлігін шыңдауында курстан алған білімдері пайдасын тигізері сөзсіз.

Егеменді еліміздің ертеңі білімді де бәсекеге қабілетті ұрпақтардың қолында. Олай болса, уақыт талабына, заман талғамына сай ұрпақ тәрбиелеуді білікті де білімді, құзыретті, жауапкершілігі мол педагогтер ғана жүзеге асыра алады.

ТІЛГЕ БОЙЛАУ ТІЛГЕ БОЙЛАУ

«ТІЛГЕ БОЙЛАУ» – МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ МАҚСАТТЫ ТІЛДІ ОҚЫТУДЫҢ ЖОБАСЫ



Кариева Жанслу Тойбековна

Солтүстік Қазақстан облысы, Петропавл қаласы
«Арман» бөбекжай-бақшасы» МКҚК
әдіскері



Андатпа. «Тілге бойлау» жобасы мектеп жасына дейінгі балалардың тілдік дағдыларын дамытуға бағытталған. Жоба ойындар, шығармашылық тапсырмалар, көрнекі құралдар мен сюжетті-рөлдік ойындарды қолдана отырып, балалардың сөздік қорын байытып, грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдануға үйретеді. Оның мақсаты – тілді қызықты әрі тиімді үйрету, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру және шығармашылық қабілеттерді дамыту.



Түйін сөзер: Тілді меңгеру, тиімді әдістер, күнделікті өмірде, баланың тілін дамыту.

Мектеп жасына дейінгі кезең – баланың өміріндегі аса маңызды және шешуші уақыт. Бұл кезеңде бала жеке тұлға ретінде дамып, оның дүниетанымы, тілдік қабілеті қалыптасады. Бұл жастағы балалар үшін тіл үйрету үрдісі маңызды, себебі тілдің дамуы баланың когнитивтік, әлеуметтік, және эмоционалдық дамуына тікелей әсер етеді. Баланың тілін дамыту оның оқу мен шығармашылық қабілеттерінің негізін қалайды. Бұл тұрғыда «Тілге бойлау» жобасы мектеп жасына дейінгі балалардың тілді дұрыс меңгеруі үшін көптеген тиімді әдістерді қамтиды.

«Тілге бойлау» жобасының негізгі концепциясы мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу қабілеттерін және тілдік дағдыларын жан-жақты дамытуға бағытталған. Жоба баланың табиғи қызығушылығы мен ойын әрекетін қолдана отырып, тіл үйрену процесін оңай әрі тиімді етуге тырысады. Бұл жоба тек білім беру құралдарын ғана емес, баланың шығармашылық және әлеуметтік қабілеттерін дамытуға негізделген педагогикалық әдістерді қамтиды.

Жобаның мақсаты:

Балалардың тілдік дағдыларын дамыту. Тілдік қарым-қатынас арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру. Баланың сөздік қорын байыту. Тілді үйретуде ойын мен шығармашылық әдістерді қолдану арқылы оқытуды қызықты әрі тиімді ету. Тілдік дағдыларды баланың күнделікті өмірінде қолдануға бағыттау.

Міндеттері:

1. Сөздік қорды кеңейту: Балаларға жаңа сөздер мен сөз тіркестерін үйрету, олардың сөйлеу тіліне бай сөздер енгізу.
2. Грамматикалық құрылымдарды меңгерту: Балаларға сөйлемдерді дұрыс құра білу, грамматикалық ережелерді түсіну.
3. Әлеуметтік қарым-қатынас дағдыларын дамыту: Балаларды өз ойларын жеткізуге, сұрақ қоюға, пікір білдіруге үйрету.
4. Шығармашылық қабілеттерді дамыту: Әңгімелер мен ертегілерді тыңдау арқылы балалардың шығармашылық ойлау қабілетін арттыру.
5. Жаттығулар мен ойындар арқылы білімді меңгерту: Балаларға тіл үйрету үдерісін ойын элементтерімен қызықты ету.

Жобаның құрылымы педагогикалық тұрғыдан баланың барлық даму аспектілерін ескере отырып ұйымдастырылған. Бұл жерде әр түрлі әдістер мен тәсілдер біріктірілген, соның ішінде ойындар, көрнекі құралдар, шығармашылық тапсырмалар, рөлдік ойындар мен жобалар бар.



Ойын арқылы тіл үйрету. Ойын – балалардың ең негізгі іс-әрекеті және тіл үйретудің ең тиімді әдісі. «Тілге бойлау» жобасында балалардың тілдік қабілеттерін дамыту үшін ойын әдістері кеңінен қолданылады. Бұл әдіс балаларға жаңа сөздер мен тілдік құрылымдарды еркін меңгеруге мүмкіндік береді. Ойындар, әсіресе рөлдік ойындар, балаларға әлеуметтік жағдайларды бейнелеп, тіл арқылы қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастырады. Мысалы: «Дүкен ойыны»: Балалар сатушы мен сатып алушы рөлін ойнап, тауарлар мен қызметтерді атайды, сұрау салады, келісім жасайды. Бұл ойында балалар жаңа сөздер мен тілдік құрылымдарды үйренеді. Әсіресе жобаға қатысатын топтардағы балалар ойын барысында сөз тіркестерімен жай сөйлемдерді толық анық айтуға тырысады.



«Отбасы ойыны»: Отбасы мүшелерінің рөлін ойнап, балалар өздерінің сезімдерін, қарым-қатынастарын және күнделікті өмірдегі әрекеттерін білдіреді. Ойын барысында отбасы мүшелерін атап, олар туралы тақпақтарды қайталап сөздік қорын белсендіре түседі.

«Табиғаттағы серуен»: Балалар табиғат элементтерімен таныса отырып, оларды атайды, олар туралы білетін тақпақтарын еске түсіріп, ойын әрекеті кезінде сөздік қорын молайтады. Мысалы, жыл мезгілдері (күз, қыс, көктем, жаз) туралы тақпақтарды мәнерлеп мәнерлеп жатқа айтады, сол жыл мезгілінің белгілерін атайды.

Көрнекі құралдарды пайдалану. Көрнекі құралдар – балаларға жаңа ақпаратты түсіндіруде өте маңызды рөл атқарады. «Тілге бойлау» жобасында балаларға тілдік білім беру үшін көрнекі құралдар, карточкалар, суреттер қолданылады. Көрнекі құралдар баланың материалды жақсы қабылдауына, жаңа сөздер мен ұғымдарды оңай түсінуіне көмектеседі. Балалар жануарлар, өсімдіктер, көлік құралдары туралы карточкаларды қарап, оларды атау арқылы сөздік қорларын байытады, сонымен қатар бейнемазмұндар арқылы түрлі табиғат құбылыстарын көріп, жаңа сөздерді меңгереді.



Әңгімелер мен ертегілерді пайдалану. Әңгімелер мен ертегілер – баланың тілін дамыту үшін өте тиімді әдіс. «Тілге бойлау» жобасында балаларға ертегілер мен әңгімелер оқылып, оларды қайта айтуға, жаңа сөздермен байытуға бағытталады. Әңгіме мен ертегіні тыңдау, содан кейін оны талқылау балалардың грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдануына, сөздерді шебер пайдалануына септігін тигізеді. Әр ертегінің немесе әңгіменің ішінде балалардың сөздік қорын кеңейтетін жаңа сөздер мен сөз тіркестер бар. Балалар ертегілердің мазмұнын түсініп, өздерін кейіпкерлердің орнына қойып, әрекеттерін ұқсатып ойнау арқылы ойлау қабілеттерін дамытады. Әңгімелер мен ертегілер арқылы баланың шығармашылық ойлау қабілеті дамып, олар өз ойларын еркін және құрылымды түрде айта білуге үйренеді.

Балалардың тіл үйренуге деген ынтасын арттыру үшін эмоциялық аспектілер де маңыз-

ды рөл атқарады. «Тілге бойлау» жобасында көңілді әндер, билер, ойындар мен шығармашылық тапсырмалар қолданылады. Бұл әдістер балаларды тілді үйренуге қызықтырып, оларды үнемі тәрбиелеу-білім беру процесіне тартуға көмектеседі. Әр тапсырма баланың психологиялық жағдайын ескере отырып құрылады, бұл балалардың тіл үйренуге деген ықыласын арттырады.

«Тілге бойлау» жобасының барысында балалардың сөздік қоры кеңейіп, олар жаңа сөздер мен тіркестерді үйренді, грамматикалық құрылымдарды дұрыс пайдалана білу дағдыларын меңгеріп, сөйлемдерді дұрыс құра алды.

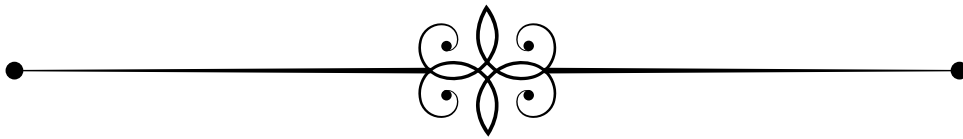
Сонымен қатар топтық жұмыстар мен сюжетті-рөлдік ойындар балалардың әлеуметтік дағдыларын арттырып, олар бір-бірімен тиімді қарым-қатынас жасай алды.



Қорыта келе, «Тілге бойлау» жобасымен жұмыс жасау барысында мектеп жасына дейінгі балаларға тіл үйретудің қызықты әрі тиімді әдістерін ұсыну арқылы олардың сөйлеу дағдыларын, сөздік қорын және әлеуметтік қабілеттері дамыды. Бұл жоба арқылы балалар тек жаңа сөздер мен грамматикалық ережелерді үйреніп қана қоймай, оларды күнделікті өмірде қолдануға, қарым-қатынас жасаудың маңызды дағдыларын игеруге мүмкіндік алды. Ойындар мен шығармашылық тапсырмаларды қолдана отырып, балалардың тілді меңгеруі қызықты әрі табысты болды.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
2. Басқа тілде оқытатын мектепке дейінгі ұйымдарда қазақ тілін үйрету үшін «Тілге бойлау» бағдарламасы – Астана, 2024.
3. 2024-2025 оқу жылында Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен жалпы білім беретін мектептердің, лицейлер мен гимназиялардың мектепалды сыныптарында тәрбие-леу-білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқау хат, Астана қ. 2024 ж.



ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚ ТІЛІН МЕҢГЕРТУ



Калмаханова Самал Уралбековна

Астана қаласы,
МКҚҰ № 34 «Ақ бидай» балабақшасы,
қазақ тілі педагогі



Аңдатпа. Мақалада мектепке дейінгі жастағы өзге ұлт өкілді балаларға қазақ тілін меңгерту жолындағы ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидактикалық ойындар туралы айтылады. Ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидактикалық ойындар мектеп жасына дейінгі балаларды құндылықтарға құрмет көрсетуін, қазақ болмысын түсінуін, тілге деген қызығушылығын арттыруын мақсат етеді. Ойындар баланың рухани қасиеттері мен жеке қабілеттерін ашуға, байланыстырып сөйлеуге, сыни тұрғыдан терең ойлауға көмектеседі.



Түйін сөздер: рухани, ұлттық, дидактика, ойын, мектепке дейінгі жас, қазақ тілі, құндылық.

2024 жылдың 2 қыркүйектен бастап Қазақстан Республикасы Оқу – ағарту министрлігі Балаларды ерте дамыту институтының жетекшілігімен пилоттық жобаға қатысатын мектепке дейінгі ұйымдарына қазақ тілін үйрету «Тілге бойлау» бағдарламасын ұсынды. «Тілге бойлау» жобасының тұжырымдамасының мақсатын қарастырсақ, қазақ тілінде тәрбиеленушілердің өз ойларын еркін, ауызша және жазбаша жеткізе алуын қамтамасыз ететін орта құру арқылы қазақ тілін меңгеру деңгейін жоғарылату және тілдік қабілеттерін дамыту делінген.

«Тілге бойлау» жобасын жүзеге асыру мақсатында мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйретуде әртүрлі әдіс – тәсілдер қолданылып келеді, солардың ішінде ұлттық құндылықтарды негізге ала отырып жасалынған дидактикалық ойындар ерекше орын алады. Мұндай ойындар өзге ұлт өкілді балалардың тілге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, оларды қазақ халқының ұлттық мәдениетімен, өнерімен, тарихымен терең таныстырады.

Ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидак-

тикалық ойындар арқылы қазақ тілін қалай меңгертуге болады? Мектеп жасына дейінгі балалардың жетекші іс – әрекеті – ойын. Ойын арқылы бала жаңа білім алады, дүниетанымын кеңейтеді, өз көзқарасын қалыптастырады. Ал бұл мақсатты жүзеге асыру жолында ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидактикалық ойындардың ықпалы зор екенін сөзсіз.

Ұлттық құндылықтар тақырыбындағы «Мақал – мәтелдерді тап», «Қазақстан қалалар байлықтары», «Ұлттық тағамдар», «Сыңарын тап», «Ұлттық музыкалық аспаптарды тап» дидактикалық ойындарды қарастырып көрейік.

Дидактикалық ойын «Мақал – мәтелдерді тап» (5-6 жас)

Мақсаты: қазақ халқының бай мәдени мұрасымен таныстыру, ұлттық тәрбие беру, сөздік қорын молайту, ой – өрісін кеңейту.

Ойынның шарты: киіз үй ішіндегі мақал – мәтелдерді тауып, айту. Мақал – мәтелдердің мағынасын түсіндіру.



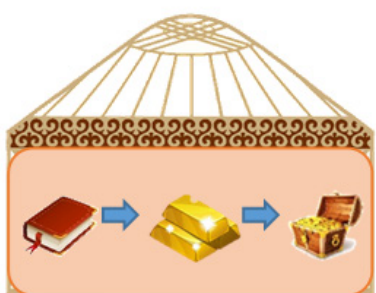
*Ата –бәйтерек,
Бала – жапырақ.*



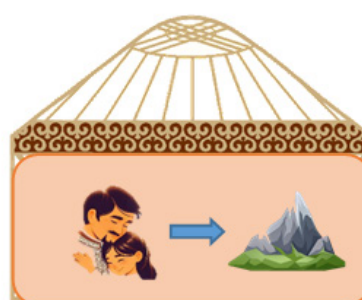
Өз үйім өлең төсегім.



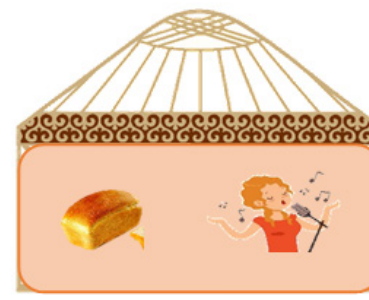
Ит – адамның досы.



Кітап –алтын қазына.



Әке - асқар тау.



Нан бар жерде ән бар.

Бұл ойын арқылы балалар мақал – мәтелдерді үйреніп қана қоймай, сонымен қатар олардың астарлы мағынасын түсінуге дағдыланады.

Дидактикалық ойын «Қазақстан қалаларының байлықтары» (5-6 жас)

Мақсаты: Қазақстан қалалар атауларымен таныстыру, әр қала бойынша ақпарат беру.

Ойынның шарты: тәрбиеленуші ұяшықтарда бейнеленген суреттерге сәйкес қалалар бейнеленген суреттерді жапсырып, атайды, сөйлемдер құрастырады.

Мысалы: Шымкент қаласы мақтаға бай. Қарағанды қаласы көмірге бай. Атырау қаласы мұнайға бай. Қызылорда қаласы күрішке бай. Қостанай қаласы астыққа бай. Алматы қаласы алмаға бай.



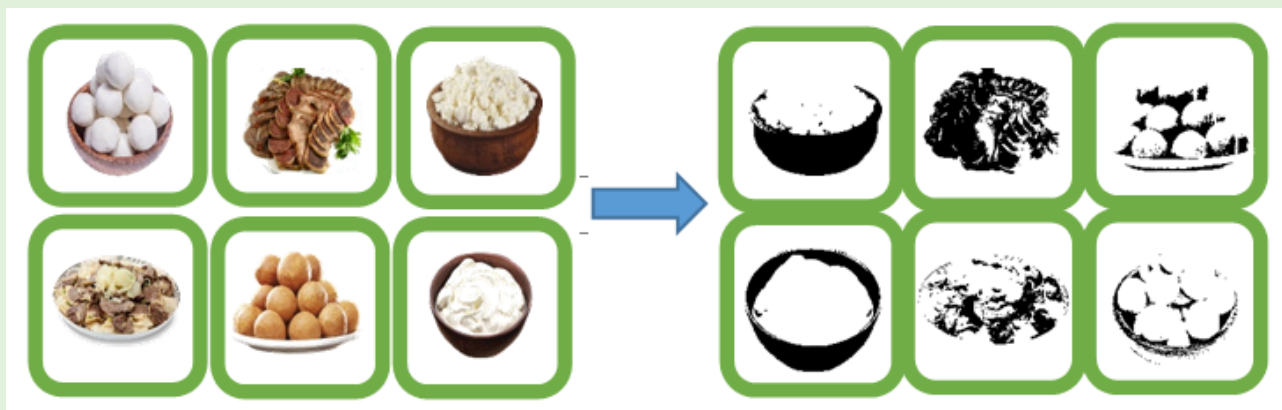
Дидактикалық ойын «Ұлттық тағамдар» (5-6 жас)

Мақсаты: қазақ халқының ұлттық тағамдар атауларымен таныстыру, тағамдарды айта білуге үйрету, сөйлемдер құрастыруға дағдыландыру.

дыландыру.

Ойынның шарты: тәрбиеленушілер тағамның көлеңкесіне сәйкес суреттерді жапсырады, тағамдарды атайды, сөйлемдер құрастырады.

Мысалы: Мен құрт жеймін. Әкем қазы - қарта жейді. Анам сүзбе сатып алды. Әжем қазақша ет пісірді. Інім бауырсақ жеді. Әпкем қаймақ берді.



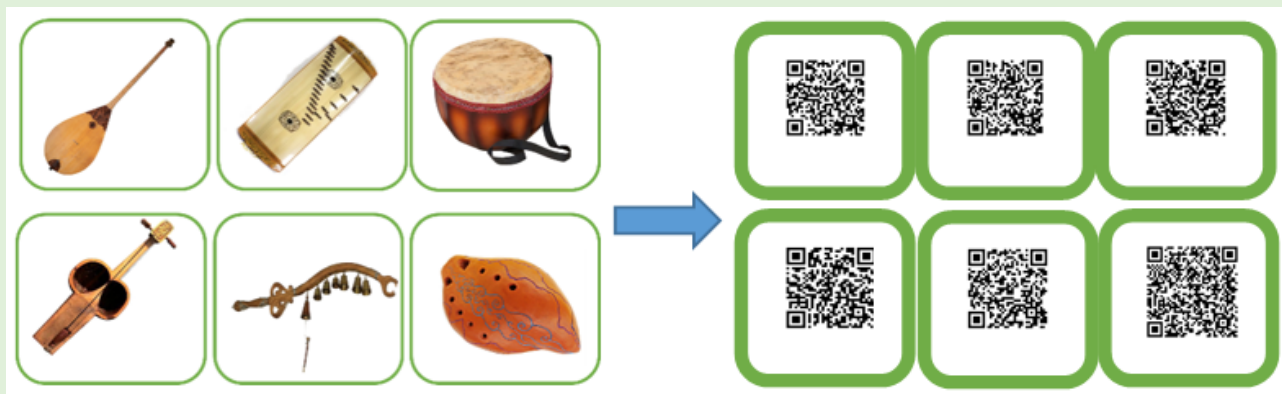
Дидактикалық ойын «Ұлттық музыкалық аспаптарды тап» (5-6 жас)

Мақсаты: қазақ халқының ұлттық музыка аспаптар атауларымен таныстыру, оларды айта білуге үйрету, сөйлемдер құрастыруға дағдыландыру.

Шарты: тәрбиеленушілер педагогтің көме-

гімен QR кодын ашады, аспаптың үнін тыңдап, сол аспапты тауып суретін жапсырады, сөйлемдер құрастырады.

Мысалы: Домбыра – музыка аспап. Әкем жетіген тартты. Анам ініме дауылпаз сатып алды. Ағам қобызда ойнады. Қоңырау әсем сыңғырлайды. Дүкенде сазсырнай сатылады.

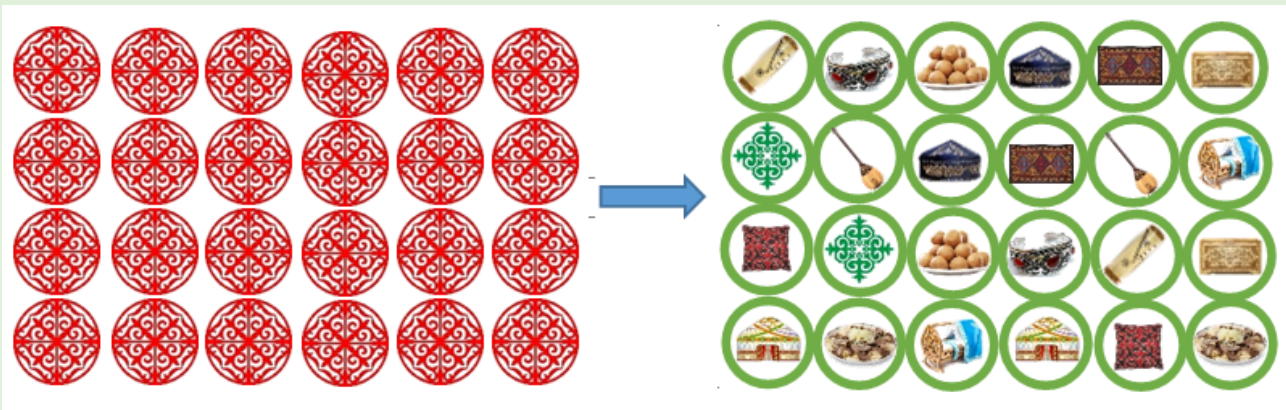


Дидактикалық ойын «Сыңарын тап» (5-6 жас)

Мақсаты: киіз үйдің жабдықтар, ұлттық тағамдар, оюлар, музыка аспаптар бейнеленген суреттерді атай отыра, сөйлемдер құру дағдысын арттыру.

Шарты: тәрбиеленушілер әр оюдың астында жасырынған суретті ашады, сол суреттің сыңарын іздеп табады.

Мысалы: Киіз үйде жетіген бар. Әжем білезік тақты. Ата тақия киді. Үйде сандық бар. Ағам домбыра тартты. Мен бауырсақ жеймін және т.б.



Ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидактикалық ойындардың бірнеше мақсаттарды көздейді:

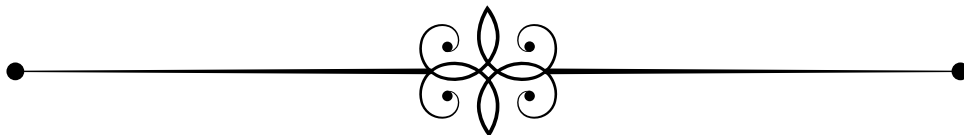
- тіл байлықтарын арттыру;
- танымдық қабілеттерін дамыту;
- тілге деген қызығушылық арттыру;
- қазақ халқының мәдениетімен таныстыру;

- қазақ болмысын бойларына сіңіру.

Қорыта келе, ұлттық құндылықтар тақырыбындағы дидактикалық ойындар – қазақ тілін меңгертудегі тиімді әдістің бірі болып табылады. Бұл әдістілді, Отанды, қазақ мәдениетін құрметтеуге үйретеді, тілге деген қызығушылығын арттырады, ұлттық құндылықтар арқылы терең білім алуға талпындырады.

Әдебиеттер:

1. Р.Қоянбаев. Тәрбие теориясы. - Алматы, 1991
2. «Балабақша мен отбасы» республикалық журналы. Алматы, 2015ж
3. Қазенова Г. Ойын арқылы оқыту //Бастауыш метеп, 2001, №4
4. Әмірова Ә. «Дәстүрлі тәрбие» әдістемелік құралы 2006ж



РЕЖИМДІК СӘТТЕРІНДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДІҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ



Конхашова Гульнар Мырзакановна

Қарағанды қаласы «Арман» бөбекжайының қазақ тілі педагогі



Касымова Жазира Еркеновна

Қарағанды қаласы «Балбөбек» бөбекжайының қазақ тілі педагогі



Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі орыс топтарындағы балаларды режимдік сәттерде қазақ тіліне бойлатудың түрлі әдіс-тәсілдері қамтылған. Шағын фольклорлық жанр (санамақтар, мақал-мәтелдер, көркем сөздер, қысқа өлеңдер) және түрлі ойын жаттығулары көмегімен баланың ой-өрісін кеңейту, сөздік қорларын байыту, қоршаған ортаға деген қарым-қатынасын қалыптастыруға негізделген оң көзқарастарын тәрбиелеу туралы айтылған.



Түйін сөз: қазақ тілі, режимдік сәттер, фольклорлық жанр, ойын

Тіл – қазынаң, тіл – тағдырың...Қазақ тілін үйрену мен үйретудің маңыздылығын бүгінгі таңда өмірдің өзі-ақ көрсетіп отыр. Әрине, мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиелеу мен оқытуда тілді үйретудің, үйренудің санқилы тәсілдері мен әдістері қолданылып жатса, соның бәрі қайткенде тілді тез, әрі сапалы игереміз дегеннен туған талпыныстың қамы.

Тіл меңгеру өздігінен орындала салатын оңай шаруа емес. Оған педагог пен баланың екіжақты ықылас-ынтасы керек. Сондықтан бөбекжайдағы қазақ тілі педагогтерінің алдына қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтыру, сөздік қорларын байыту, тіл мәдениетін жетілдіру, байланыстыра сөйлеуге дағдыландыру, тілді үйренуге деген қызығушылықтарын арттыру мақсаты қойылған.

Тілді білуге деген ұмтылысты дамыту, оның сиқырларын ашу үшін баламен бетпе-бет және үздіксіз қарым-қатынас жасау керек.

Әсіресе, өзге ұлт өкілдері балаларына қазақ тілін үйрету барысында бар ықыласыңмен дайындалып, бала мен тіл арасындағы көпір бола білу керек.

Алайда, тілдік дағдыларды қарқынды қалыптастыру үшін қиындықтар да кездесуде (орыс тілді топтармен жұмыс істеуге арналған қазақ тіліндегі қолжетімді әдістемелік құралдардың, ресурстардың жетіспеушілігі, тілдік ортаның жоқтығы, тілдік кедергілердің болуы, ата-аналардың қазақ тілін үйрену үдерісіне қатысуға деген ынтасының төмендігі).

Мектеп жасына дейінгі балалардың қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын, тілді меңгеруіне жағдай жасауды, өзара диалогтар құра білуге, қарапайым сөйлемдер құрастыруға жаттықтыруды тек белгілі бір уақыттағы ұйымдастырылған іс-әрекеттерде ғана емес, сондай-ақ, күнделікті режимдік сәттерде де іске асырудың маңызы ерекше.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға қазақ тілін үйретуде төмендегі міндеттер іске асырылуда:

- тілдің грамматикалық құрылымын сақтай отырып, сөйлеу дағдыларын қалыптастыру;
- санамақтар, жаңылтпаштар мен мақал-мәтелдер, жұмбақтар арқылы балалардың тілдік қарым-қатынас жасауына қолайлы халық ауыз әдебиетінің қарапайым үлгілерін үйрету;
- баланың есте сақтау қабілетін арттыру;
- белсенді сөздік қорларын байыту, ауызша жүйелі сөйлеуін дамыту;
- коммуникативтік дағдыларын дамыту үшін диалог, тіл ұстарту жаттығулары, ойын жаттығуларын қолдану.
- режимдік сәттеріндегі бірлескен іс-әрекетке баланың оң көзқарасын тәрбиелеу;
- бала тілінің дамуы жөніндегі ата-аналардың құзыреттілік деңгейін көтеру мақсатында оларды балабақшадағы тәрбиелеу-білім беру процесіне тарту.

Тілді меңгертудің практикалық маңыздылығы шағын фольклорлық жанр (санамақтар, мақал-мәтелдер, көркем сөздер, қысқа өлеңдер) және түрлі ойын жаттығуларының көмегімен жуыну, серуенге дайындық, серуен, таңғы ас, түскі аскезінде баланың ой-өрісі кеңейіп, сөздік қорлары байытылып, қоршаған ортаға деген қарым-қатынасы қалыптасады.



Режимдік сәттерде педагог баланың зейінін өзіне аударып, не істейтіндерін (киінеміз, серуенге шығамыз, т.б.), балалардың біреуіне не істеп жатқанын (бала өзінің іс-әрекетін айтады) айтуды ұсынады. Педагог балаға қысқа сөйлеммен ықылас білдіріп, айтылған сөзді қайталата отырып, іс-әрекетті бірнеше рет көрсетеді, әр іс-әрекет түрі 1-2 апта талқыланады. Шағын фольклорлық жанрлар мен түрлі ойын жаттығулары қолданамыз.

Серуен кезінде «Ақсерек-Көксерек» қазақтың ұлттық ойынын ойнауда «Біз», «Сіз» жіктеу есімдіктерін меңгереді, «Тақия тастамақ» ойынында «Ойынды бастайық, шеңберді баспайық. Шеңберді айналып, тақияны тастайық» өлең жолдарын айту арқылы сөздік қорлары дамып, ұлттық ойындарға деген қызығушылықтары артады. «Жапалақтап қаптап ақ қар жауды, алқапты аппақ ақ қар жапты», «Көп көкек, көктем келді. Көктем көк, көктем келді» сияқты табиғат құбылыстарына қатысты жаңылтпаштар қайталатып, жаттата отырып, тілдерін жаттықтыру көзделеді. «Ауа-райы қандай?», «Таңғажайып әлем» табиғатты бақылау ойындарында ауа-райы, жыл мезгілінің ерекшеліктерін қазақша дұрыс айтулары қадағаланса, «Қуып

жет», «Мен айтамын, сен көрсетесің» қимылды ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау және қимылдарды атауды үйренеді.

Жуыну сәтінде гигиеналық құралдар, дене мүшелері атауларын тіл ұстарту жаттығуларда, шағын өлеңдерде, сөздік ойындарда қазақша дұрыс айтып, дұрыс қолдану керектігін қадағалап қана қоймай, ауызекі тілде қолдану жетілдіріледі. Мысалы, ойын жаттығулар («Судың достары», «Бұл не?», «Суды ұстап көр»), нұсқау ойындар («Орамал қайда?», «Сабынды тап», «Қолыңды жу»), тіл ұстарту жаттығуы («Сабын мен су, Қолымды жу. Су, су, су, Бетімді де жу»), көркем сөз («Шынығып денеміз, Суды біз сүйеміз...»).



Серуенге дайындық кезінде киімдерге байланысты сөздік ойындар («Оң қол, сол қол», «Қай киім артық?», «Мынау не?», «Түсін айт!» т.б.), жаңылтпаштар мен мақал-мәтелдер («Киген тоны - оңды тон, өңді тон», «Ағаш көркі - жапырақ, Адам көркі - шүберек»), сөзұйқастар («шапка - бөрік, абрикос-өрік, сапоги-етік, утюг-үтік, пояс-белдік, храбрость-ерлік»);



«Шкафты ашамыз,
Киімдерді аламыз.
Жылдам-жылдам киініп,
Серуенге шығамыз.
Бір, екі, үш, төрт, бес
Шалбарды ки тез!
Бір, екі, үш, төрт, бес
Күртеңді ки тез!
Бір, екі, үш, төрт, бес
Етікті ки тез!
Бір, екі, үш, төрт, бес



«Қолғапты ки тез!» санамақтар арқылы балаларда тілдік еліктеу пайда болады, практикалық іс-әрекетпен баланың сөздік қоры артып, байланыстыра сөйлеу дағдысы дамиды.

Таңғы ас, түскі ас, кешкі ас сәттерінде ыдыстар, тағамдар атаулары бекітіліп, сөздік ойындар («Бұл не?», «Ас атаулары», «Ас мәзірі», т.б.), нұсқау ойындар («Дастарқан басында», «Кім кезекші?», «Дұрыс көрсет», т.б.), жаңылтпаштар мен мақал-мәтелдер («Шеше, неше кесе сынды кеше», «Ас атасы-нан», «Ас-адамның арқауы»), қысқа өлеңдер («Дастарқанды жаямыз, ыдыстарды қоямыз. Біз ақылды

боламыз, біз көмекші боламыз») қолдану арқылы тек тілдік ортаға бойлап қана қоймай, мәдениет пен тәртіпті үйретуге де таптырмас мүмкіндік.

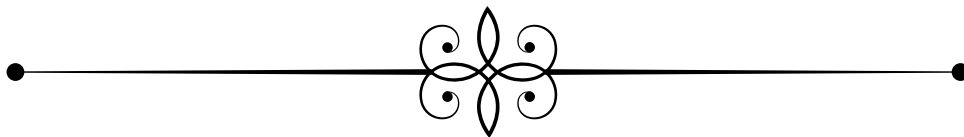
Қазақ тілін режимдік сәттерде үйрету - тілдік ортаны құруға ықпал етеді, балалар ойын түрінде жаңа сөздерді есіне сақтап, өз дағдыларын дамыта алады, айналасындағы заттар қызықты болады. Ол өзіне таныс емес

дыбыстарға эксперимент жасай отырып, дыбыстарды дұрыс айтуға талпынып, оны әртүрлі комбинацияда қолдануға тырысады.

Осылайша, педагогтер күнделікті режимдік сәттерде мемлекеттік тілді үйретудегі тиімді, әрі ұтымды әдіс-тәсілдерін тілдік ортаға бойлау құралы ретінде пайдалансақ, тиімділігі артып, нәтижелі болары сөзсіз.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
3. Синаниева Е.П. Развитие речи в процессе организации режимных моментов. Москва, 2011. 67 б.
4. Қошым-Ноғай Б. Қуыр-қуыр, қуырмаш: қазақтың балалар фольклоры: халық өлеңдері, тақпақтар, санамақтар, жұмбақтар, жаңылтпаштар, ойындар, жұмбақ-есептер, мақал-мәтелдер, ертегілер, аңыздар. Алматы, 2018. 15-24 б.
5. Слямғазин С. Ана тілі-бала тілі: өлеңдер, ертегілер, мақал-мәтелдер. Алматы, 2023. 18- 52 б.



КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК В БЛОКАХ: УЧИМ С MINECRAFT



Ахметзакирова Лилия Назыровна

город Астана
ГККП ясли-сад №83 «Жансая»
воспитатель



Аннотация. В статье рассматриваются инновационные подходы к обучению казахскому языку в дошкольных организациях посредством интеграции элементов игры Minecraft. Описывается проект «Казахский язык в блоках: учим с Minecraft», направленный на повышение интереса детей к изучению государственного языка. Приводятся примеры использования игровых технологий, такие как ежедневное изучение новых слов через задания от имени персонажа игры. Предлагаются рекомендации по применению подобных игровых технологий для повышения эффективности языкового развития дошкольников.



Ключевые слова: казахский язык, «Тілгебойлау», Minecraft, игровые технологии, языковое развитие.

Государственный язык – символ суверенного Казахстана с флагом, гербом и гимном. Государственная программа по реализации языковой политики в Республике Казахстан на 2020–2025 годы подчёркивает необходимость усиления продвижения казахского языка как языка межнационального общения. Сегодня изучение казахского языка становится обязательным для всех граждан страны, что делает его изучение с раннего детства важной образовательной основой.

С начала учебного года в 135 дошкольных организациях Республики проходит проект «Тілге бойлау», направленный на изучение казахского языка в детских садах с другим языком обучения. В рамках данного проекта казахский язык осваивается через взаимодействие детей в режимных моментах, а также через игры со сверстниками и взрослыми, что способствует формированию элементарных навыков общения.

Перед педагогами стоит важный вопрос: как увлечь ребёнка, сделать процесс изучения языка интересным и естественным? Одним из ключевых принципов современной педагогики является учёт «голоса ре-

бёнка» в образовательной среде. Наблюдая за интересами детей, мы пришли к выводу, что игра Minecraft может стать эффективным инструментом для изучения казахского языка, привлекая внимание дошкольников и превращая обучение в увлекательное приключение.

На сегодняшний день Minecraft – это популярная и проверенная временем компьютерная игра, в которой игроки создают различные сооружения и целые миры из блоков. На протяжении нескольких лет Minecraft используется в образовательных целях по всему миру, причём инициаторами подобных проектов зачастую становятся сами школьники и студенты. Например, в статье на сайте Skillbox обсуждаются преимущества использования Minecraft в образовательном процессе, включая развитие функций коммуникации, критического мышления и совместной работы.

В нашем детском саду, в предшкольной группе с русским языком обучения, был запущен проект «Казахский язык в блоках: учим с Minecraft», адаптированный в офлайн-формате.

Основная цель проекта – развитие у детей интереса к изучению государственного языка и формирование элементарных навыков устной речи на казахском языке.

В рамках проекта ежедневно детям предлагается изучить и запомнить три новых слова. Для этого применяется оригинальная методика:

- «Алмазы» приклеиваются на предметы, названия которых предстоит выучить на казахском языке. Эти задания детям даются от имени Стива, персонажа из игры Minecraft.
- Дети в течение дня ищут три алмаза, найдя каждый, совместно с педагогом озвучивают новое слово на казахском языке.
- После успешного поиска дети с помощью кирки (атрибута игры Minecraft) ударяют по сундуку и достают оттуда заранее подготовленный квадратный блок, на гранях которого изображены изучаемые слова.
- На блоках также есть надписи на казахском языке, что способствует развитию «зарождающейся грамотности» – способности к осмыслению письменной речи до обучения чтению.

В рамках нашего проекта «Казахский язык в блоках: учим с Minecraft» мы обязательно предлагаем детям изучать и запоминать три новых слова, придерживаясь определенных тематических блоков, таких как посуда, мебель, одежда, игрушки, фрукты, овощи и другие.

Таким образом, получая каждый день новый блок, дети словно по кирпичику строят своё здание – детский сад, а вместе с ним конструируют новые знания.

Блоки находятся в зоне доступности детей, что позволяет им в любое время включаться в игру и закреплять изученные слова. Они также используются в различных игровых активностях:

- как дидактический материал;
- в индивидуальной работе (например,

поиск и называние изученных слов);

- при строительстве сооружений из блоков, вовлекая детей в процесс взаимодействия с ранее выученной лексикой;
- в соревновательных играх на знание слов;
- в традиционной игре «Классики» с элементами казахского языка.

Для отслеживания результативности проекта используется метод наблюдения, который позволяет фиксировать вовлечённость детей, их неподдельные положительные эмоции, такие как радость, удивление и интерес, а также заинтересованность родителей. В процессе общения с детьми мы часто слышим: «Ура! Я нашёл первый алмаз!» или «А мы сегодня ещё алмазы не нашли!» — что свидетельствует о высокой мотивации и увлечённости игрой. С начала текущего года дети активно участвуют в этой игре, и мы отмечаем, что их интерес не угасает. Дети с энтузиазмом ищут новые «алмазы» и знакомятся с новыми словами, что подтверждает эффективность выбранного игрового метода в обучении казахскому языку.

Кроме того, ежемесячно проводится мониторинг по программе «Тілгебойлау» демонстрирующий положительную динамику освоения языка.

Применение Minecraft в изучении казахского языка имеет ряд существенных преимуществ:

- превращает обучение в увлекательный исследовательский процесс;
- создаёт мотивирующую образовательную среду, соответствующую интересам современных детей;
- способствует активному освоению речи и обогащению словарного запаса;
- стимулирует развитие связной речи, коммуникативных навыков и интереса к культуре, традициям и обычаям казахского народа.

Таким образом, инновационные подходы в

обучении, основанные на игровых технологиях, позволяют эффективно решать задачи языкового развития детей, делая процесс

обучения максимально естественным, интересным и продуктивным.



Список использованных литератур:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного образования и обучения. – Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения. – Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>
3. Программа «Тілгебойлау» по изучению казахского языка в дошкольных организациях с другим языком обучения. – Режим доступа: <https://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/2024/09/pr1.pdf>
4. 7 причин использовать Minecraft в образовательном процессе. – Режим доступа: https://skillbox.ru/media/education/7-prichin-ispolzovat-minecraft-v-obrazovatelnom-protsesse/?utm_source=chatgpt.com
5. Как добавить в учебный курс интерактивности с помощью персонажей. – Режим доступа: <https://skillbox.ru/media/education/kak-dobavit-v-uchebnyy-kurs-interaktivnosti-s-pomoshchyu-personazhey/>



ҚҰЗЫРЕТТІЛІК ОРТАЛЫҚТАРЫ ТӘЖІРИБЕСІ ПРАКТИКА ЦЕНТРОВ КОМПЕТЕНЦИЙ

ҮЛГІЛІК БАҒДАРЛАМАНЫҢ МАЗМҰНЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ТИІМДІ ӘДІСТЕР-ТӘСІЛДЕР МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР



Смакова Анар Долдабековна

Астана қаласы, № 95 «Алматы» балабақшасының
меңгерушісі



Сомшина Акмарал Есимхановна

Астана қаласы, № 95 «Алматы» балабақшасының
әдіскері



Аңдатпа. Бұл мақалада Үлгілік бағдарламаның мазмұнын тәрбиелеу-білім беру процесінде іске асыруда қолданылатын заманауи әдіс-тәсілдер мен инновациялық технологияларды тиімді кіріктіру қарастырылды. Сонымен қатар, отбасы мен балабақшаның өзара ықпалдастығы, тәрбие мен білімнің сабақтастығы, балаларды ұлттық құндылықтар негізінде толыққанды дамыту мен әлеуетін ашудағы тәжірибемен бөлісіп отыр.



Түйін сөздер: дамытушы орта, қызығушылықтар орталықтары, инновациялық тәсілдер, тәрбие мен білім сабақтастығы, инновациялық технологиялар, кіріктіру.

*«Тәрбие – ұлт болашағын кемел
болашаққа жетелейтін, білімнің іргетасы.
Адам жанын ізгілікке, қайырым мен
парасатқа баулитын үрдіс».
«Біртұтас тәрбие» бағдарламасынан.*

Үлгілік бағдарламаның мазмұнын тиімді жүзеге асыру - жас ұрпақтың рухани-адамгер-

шілік, әлеуметтік және зияткерлік дамуының негізі. Заманауи әдістер мен инновациялық технологияларды тиімді пайдалану - тәрбиелеу-білім беру процесін балаға қызықты, әрі мазмұнды ете түседі. Бұл тәсілдер құндылықтар жүйесін саналы түрде меңгеруге жол ашады.

Қазіргі уақыт - үнемі өзгеріп отыратын ортада өмір сүретін, бейімделгіш және шығармашыл жас буынның кезеңі. Сондықтан мектепке дейінгі ұйымдарда қызмет атқаратын педагогтер сапалы, ізгі ниетті, елжанды ұрпақ тәрбиелеуге ерекше назар аударуы тиіс деп санаймыз. Осы орайда, №95 «Алматы» балабақшасы мектепке дейінгі сапалы білімге барлық балалардың тең қолжетімділігін қамтамасыз ету, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінде үздік тәжірибелерін тарату және педагогтердің кәсіби әлеуетін арттыру мақсатында бекітілген құзыреттілік орталығы ретінде заманауи әдістер мен инновациялық технологияларды нәтижелі қолдану тәжірибесін іске асырып келеді. Ұйымның материалдық-техникалық базасы, ішкі және сыртқы көркемдік дизайны, топ бөлмелердегі, дәліздердегі заттық-дамытушы орталар баланың жан-жақты дамуына мүмкіндік беретіндей жасақталған. Мысалы, топтарда қызығушылықтар орталықтары: қимыл-қозғалыс аймағы, құм мен су бұрышы, рөлдік ойын кеңістігі, құрылымдық-логикалық орталық, ұсақ моторика дамуына арналған бұрыш, шығармашылық және бейнелеу аймағы, жеке ойлау кеңістігі, музыка бұрышы, кітап бұрышы, математика аймақтары, ғылыми-таным орталығы ұйымдастырылған. Бұл орталықтар баланың белсенділігін арттыруға, шығармашылығын дамытуға және коммуникативтік, танымдық-зияткерлік, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Педагогтер осы орталықтарда балалардың түрлі әрекетін кіріктіре отырып, күні бойы тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырып және ұйымдастырылған іс-әрекеттерде тиімді әдіс-тәсілдер мен инновациялық технологияларды қолдануда:

- STEAM технологиясы – ғылым, техника, өнер және математика бағыттарын кіріктіре отырып, балалардың логикалық және сыни ойлау қабілетін дамытуда;
- Flipped Classroom әдісі – ата-аналармен ынтымақтастық орната отырып, тәрбие мәселелерін бірлесіп шешуге мүмкіндік беруде;
- Digital storytelling – балалар өз отбасын, отбасындағы ұлттық құндылықтарды дәріптеліп жатқан сәттерді бейнеролик-

тер арқылы таныстыруға мүмкіндік жасауда.

- QR-кодпен жұмыс – интерактивті ақпаратқа жедел қол жеткізу арқылы іс-шараларға қатысу аясын кеңейтуде;
- AR/VR элементтері – іс-шараларда баланың виртуалды ортада оқиғаға қатысу сезімін оятып, эмоциялық әсерін күшейтеді.



Балалардың жас ерекшелігіне, қызығушылығына және қабілетіне сәйкес тұлғалық-бағдарлы, іс-әрекеттік, интеграциялық, жобалық, құндылықтық және рефлексивтік әдістер қолданылып келеді. Мысал ретінде экологиялық тәрбиені айтуға болады. Табиғатты аялау, қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарау, әділеттілік пен жанашырлық – бағдарлама мазмұнындағы міндеттердің бірі. Балалар табиғатқа деген сүйіспеншілік пен қамқорлықты ерте жастан бойына сіңіреді.



Біздің балабақшада экологиялық мәдениетті қалыптастыру мақсатында бірнеше жобалық бастамалар жүзеге асырылуда. Солардың ішінде ерекше орын алатын жоба – «Терезе алдындағы шағын бақ». Бұл жоба шеңберінде тәрбиеленушілер үй жағдайында өсімдіктерді (құлпынай, қызанақ, қияр, пияз және т.б.) өсіру әдістерімен танысып, оларды күтіп-баптау тәсілдерін меңгереді. Балалар күнделікті бақылау барысында өсімдіктің даму сатыларын зерделеп, салыстыру, талдау және ажырату дағдыларын дамытады.

Экологиялық әдеттерді қалыптастыруда экотрекерлерді қолдану тиімді болды. Тәрбиеленушілер өздерінің бақылау әрекеттерін (мысалы, суды үнемдеу, қалдықтарды сұрыптау т.б.) арнайы беттерге белгілеп отырады. Сонымен қатар, геймификация элементтері, яғни «Экобатыр», «Табиғат қорғаушысы» сияқты сюжетті-рөлдік ойындар балалардың белсенділігі мен қызығушылығын арттыра түсуде.

Балабақша ауласында экобақ пен жасыл аймақ ұйымдастыру арқылы балаларды еңбекке баулу және табиғатқа жанашырлық көзқарас қалыптастыру көзделді. Ал, экологиялық челленджер мен флешмобтар арқылы экологиялық құндылықтарды насихаттау әлеуметтік желілер мен ата-аналар қауымына таралды. Мультимедиялық сабақтар (фильмдер, анимациялар, подкасттар) экология тақырыбын балаларға қызықты, әрі әсерлі жеткізуде маңызды рөл атқарды. Басқа да жобалар қатарында:

- «Ауланы тазалаймыз» жобасы – тәрбиеленушілер мекеме аумағын тазарту жұмыстарын атқара отырып, тазалық мәдениетін бойына сіңіреді.
- «Қатты тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау» – бұл бастама балаларды қоқыс түрлерін ажырата білуге және қалдықтарды қайта өңдеу маңызын түсінуге баулиды.
- «Құстар – табиғат досы» жобасы – балаға құстардың өмір сүру ортасы мен оларға қамқорлық жасаудың маңыздылығын ұғындырады. Тәрбиешілермен бірлесіп балалар ұя жасап, жем әзірлеп, құстарға қамқорлық көрсетуге қатысады. Аталған жобалар экологиялық сана қалыпта-

стырып, тәрбиеленушілерге табиғатты сүюді, қорғауды және жауапкершілікпен қарауды ерте жастан үйретуге мүмкіндік берді.

Ата-аналарды балабақшаның қызметіне тарта отырып, педагогикалық мәдениетін арттыруда тұрақты және сенімді байланыс орнату басты назарда. Балабақша мен отбасының бірлескен әрекеттестігін нығайту үшін ата-аналарды ұйымның өміріне белсенді тарту шаралары жүйелі ұйымдастырылады. Ата-аналармен ынтымақтастықты арттыруда мына заманауи әдістер мен форматтар қолданылды:

1. **Ата-аналар клубтары** («Әжелер», «Әкелер», «Аналар» мектебінің жұмысы) мен семинар-тренингтер – тәрбие бағыттары, отбасы құндылықтары, цифрлық ортадағы қауіпсіздік сынды тақырыптарда өткізіледі.
2. **Онлайн байланыс құралдары** – Telegram, WhatsApp топтары және арнайы платформалар арқылы ақпарат алмасу мен кері байланыс жүйелендірілді.
3. **Отбасылық жобалар мен байқаулар** – балалар мен ата-аналар бірлесіп қатысатын шығармашылық, экологиялық, спорттық шаралар ұйымдастырылады.
4. **Сауалнамалар мен әлеуметтік пікіртерімдер** – ата-аналардың ұсыныстары мен пікірлері зерттеліп, Үлгілік бағдарламаның мазмұнымен танысып, бейімделді.
5. **Педагог-психологпен жұмыс** – ата-аналарға кәсіби кеңес беру арқылы отбасындағы тәрбие мәселелеріне қолдау көрсетілді.
6. **«Ашық есік» күндері** – ата-аналар балабақшадағы күнделікті тәрбиелеу-білім беру үдерісіне тікелей қатысып, балалардың жетістігімен танысуда.
7. **Менторлық бастама** – ата-аналар бір-біріне қолдау көрсетіп, бала тәрбиесі туралы өз тәжірибесімен бөліседі.
8. **Жаңа форматтағы жиналыстар мен іс-шаралар** – тренингтер, шығар-

машылық кештер, тақырыптық кездесулер мен дөңгелек үстелдер өткізіледі.



Аталған жұмыс бағыттары ата-аналардың тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді араласуына, олардың бала тәрбиесіне деген жауапкершілігін арттыруға және отбасы мен балабақша арасындағы сенімді серіктестік орнатуға ықпал етіп отыр. Сонымен қатар, қазіргі таңда ата-аналармен бірлесе отырып, балаларда экологиялық мәдениетті арттыруға үлес қосып, нәтижелерге қол жеткізуде.



Біздің жұмыстың басты мақсаты – ата-аналармен сенімді байланыс орнатып, оларды тәрбиелеу-білім беру үдерісінің қатысушысы ретінде тарту. Отбасын тәрбие мен оқытудың бірыңғай кеңістігіне қосу арқылы олардың педагогикалық мәдениетін арттыру көзделеді. Ата-аналармен өзара әрекеттестікті нығайту үшін қолайлы психологиялық ахуал қалыптастыруға жағдай жасалды. Осы бағытта жүйелі, әрі жоспарлы түрде «Әжелер мектебі», «Әкелер мектебі» және «Аналар мектебімен» бірлескен форматтағы іс-шаралар ұйымдастырылады. Мұндай жұмыстар

ата-аналардың балабақша қызметіне белсенді араласуына ықпал етіп, олардың педагогтармен серіктес болуына жол ашты.

Қазіргі білім беру жүйесінде бала тұлғасын ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде қалыптастыру тиімді болып саналады. Бағдарламаның мазмұнын сапалы іске асыру, тікелей түрде заманауи педагогикалық әдістерді, сондай-ақ инновациялық технологияларды орынды қолдануға байланысты. Қоғамның цифрлық даму жағдайында тәрбиелеу-білім беру процесін жаңаша ұйымдастыру, бала қызығушылығына сай мазмұнда жүргізу, ата-аналармен тығыз серіктестік орнату, тәжірибелік бағыттағы іс-әрекеттер арқылы құндылықтарды дарыту – бүгінгі күннің өзектісі десек артық болмас.

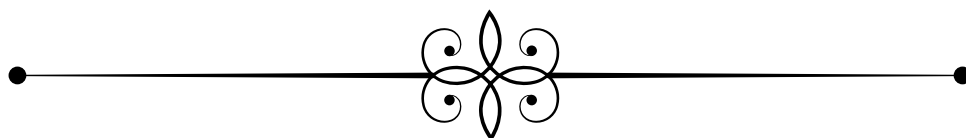
Біздің педагогтер үшін бағдарламаның мазмұнын баланың өмірлік тәжірибесімен және заманауи ақпараттық ортамен тығыз байланысы арқылы іске асыру тиімдірек, анағұрлым нәтижелі болып отыр. Тек, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырушы педагогтердің кәсіби құзыреттілігі, үздіксіз шығармашылық ізденісі пен цифрлық сауаттылығын жүйелі, әрі сабақтастықта арттырып отырса болғаны.

Осылайша, бағдарламаның мазмұнын іске асыру аясында атқарылып жатқан жұмыстарды саралай келе, нәтижелерін ескере отырып, болашақта ескеретін бірқатар қажеттіліктерді анықтадық:

- педагогтер мен арнайы мамандарға заманауи технологиялармен жұмыс жасау бойынша біліктілік арттыру курстарынан өтуі қажет;
- тәрбиелеу-білім беру процесіне цифрлық платформалар мен мобильді қосымшаларды кеңінен енгізудің нәтижелі, әрі тиімді болуына басымдық беруді қамтамасыз ету;
- бала, ата-ана және балабақша, мектеп арасындағы ынтымақтастықты күшейту мақсатында бірлескен жобалар мен іс-шараларды жүйелеу, ұйымдастыру;
- тәрбие мен білімнің тұтастығын, сабақтастығын қамтамасыз ету.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
4. Мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық мәдениетінің алғашқы дағдыларын қалыптастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар;
5. Біртұтас тәрбие бағдарламасы;
6. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі тәрбие: ТжКб үшін оқулық. Алматы: EDP Hub (Идипи Хаб) Саратов: Профобразование, 2025. - 304 б. Мәтін электрондық.



ҚҰЗІРЕТТІЛІК ОРТАЛЫҒЫ: ҰЙЫМДАСТЫРЫЛУЫ, ҚАЛЫПТАСУЫ, ЖҰМЫСЫНЫҢ ЖҮРГІЗІЛУІ



Тымбаева Жанна Амантаевна

Тараз қаласы, №35 «Ер Төстік» бөбекжай-бақшасы
әдіскері



Аңдатпа. Озық педагогикалық тәжірибені тарату және енгізуге арналған құзыреттілік орталығын құру. Әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде жоғары шығармашылықпен заттық-дамытушы ортаны бөбекжай-бақшада ұйымдастыру.



Түйін сөздер: құзіреттілік орталығы, заттық-дамытушы орта.

Еліміздің қарқынды даму жағдайында білім беру жүйесі өзгеріссіз қалуы мүмкін емес. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №249 қаулысымен бекітілген «Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын» іске асыру шеңберінде Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2023 жылғы 1 шілдедегі №192 бұйрығымен Озық педагогикалық тәжірибені тарату және енгізу үшін мектепке дейінгі ұйымдардың құзіреттілік орталығы болып №35 «Ер Төстік» бөбекжай-бақшасы бекітілді.

Құзыреттілікті дамыту – педагогтердің шығармашылық қабілеттерін аша отырып, ойлау жүйесінің, интеллектісінің өсуіне, өзінің осал тұстарын білуге, сол арқылы іздене түсуге бағыттап, нәтижесінде жоғары біліктілік деңгейіне жеткізу.

Бөбекжай-бақшаның басты мақсаты - балалардың бастамасын қолдауға арналған, заттар мен ойыншықтарға еркін қол жеткізуді мүмкіндік беру, баланың өздігінен әрекет етуіне ыңғайлы болуы өзбетінше таңдауды және күндізгі уақытта өз идеяларын жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз ететін

әртүрлі материалдардан тұратын орта қалыптастыру болды. Үлгілік бағдарламаның мақсатында айқындалған әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашу үшін мектепке дейінгі ұйымның топ бөлмелерін, дәліздерін балалардың қызығушылықтары бойынша орталықтарға бөлу ұсынылды.

Топтарда заттық-дамытушы ортаны ұйымдастыру жоғары шығармашылық қызметті қажет етті. Мақсатқа бағытталаып ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта баланың үйлесімді дамуы мен тәрбиеленуінде маңызды рөл атқаратындығына көз жеткіздік.

Жайлы ортаны құру тәрбиелеу-білім беру процесінің сапасына және балалардың дамуына тікелей әсер ететін маңызды аспект болып табылады. Сонымен қатар заттық – дамытушы ортаның тағы бір элементі - «Рекреациялық білім беру аймағы». Оның мәні мынада: бала қажетті ақпаратты ала отырып, өз қызметі үшін кең таңдау жасай алады және өз қалауы бойынша педагог дайындаған ақпараттық ресурстарды еркін қолдана алады.

Бөбекжай-бақшамыздың тағы бір тәрбиеленушілер үшін дербестігін қалыптастыру мақсатында «Ұлттық мұрам-қазынам» бұрышы ұйымдастырылған. Педагогтер бұл жерде балаларға қазақи нақышта безендірілген ортада өзін емін-еркін сезініп, ұлттық құндылықтарымызды көзбен көріп қана қоймай, әр түрлі іс – әрекеттерді жүзеге асыруды үйретеді. Яғни ши тоқу, жүн түту және ұлттық ойындар ойнауға мүмкіндіктер қарастырылған. «Абай киген тақия» жобасын іске асыру бойынша жұмыстар жүргізеді. Жоба аясында қазақтың дәстүрлі бас киімдерін зертеу, жаңғырту және насихаттау мақсатында түрлі іс-шаралар, көрмелер мен шеберлік сыныптары ұйымдастырылады.

Келесі, балалар үшін қол жетімді және қызықты «Ақылды ойындар», «Зерттеу бөлмесі», «Сюжетті рөлді ойын бөлмесі», «Кәсіпке баулу» және «Мобилді кітапхана» ұйымдастырылды. Балалардың дене дамуын, жеке мүмкіндіктері мен қабілеттерін ескере отырып, ұлтжандылыққа тәрбиелеу мақсатында «Асық», «Бестемше» ойындары үзбей жүргізілуде.

Жамбыл облысы әкімдігі білім басқармасының оқу-әдістемелік орталығының ұйымдастыруымен 2024 жыл 27 ақпанда «Заттық-дамытушы орта арқылы тәрбиеленушілердің дербестігін жан-жақты дамыту» тақырыбында шебер сыныпқа облыс бойынша 36 педагог қатысты, осы жылдың

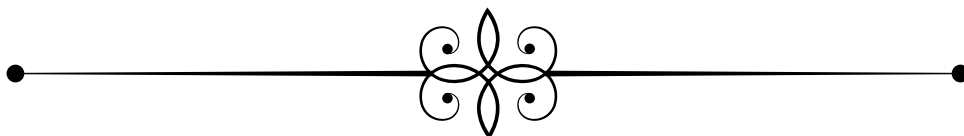
10 маусымында «Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен дамытуда ұлттық құндылықтар арқылы адамгершілік тәрбие беру ерекшеліктері» атты дөңгелек үстел өткізілді, облыс бойынша 50 педагог қатысты. 2024 жылдың маусымда Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» республикалық мемлекеттік мекемесінің жұмыс жоспарына сәйкес ұйымдастырылып отырған біліктілікті арттыру курсы аясында №35 «Ер Төстік» бөбекжай-бақшасында практикалық бағытта семинар өткізілді, облыс бойынша 50 педагог қатысты. «Әділетті Қазақстан: сапалы білім, адал ұрпақ табысты ұлт» тақырыбында республикалық тамыз кеңесіне қатысушыларға көрме ұйымдастырылып таныстырылды.

Бөбекжай-бақшада педагогтердің кәсіби құзіреттіліктерін арттыру барысында Тараз қаласының бөбекжай-бақшаларының арасында «Мектепке дейінгі педагогтердің кәсіби құзіреттіліктерін жетілдіру» тақырыбында семинар ұйымдастырылды.

Сонымен қатар мектепке дейінгі ұйымда сапалы қызмет көрсету басымдылығы педагогтың жан-жақты білімімен, шеберлігімен, оқытудың жаңа әдістерін меңгеруімен өлшенеді. Педагог қаншалықты білімді, шығармашыл болса, оның құзіреттілік аясы да соғұрлым кең болмақ.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты
2. Мектепке дейінгі тәрбиемен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
3. С.А.Козлова, Т.А.Куликова Мектепке дейінгі педагогика // «Академия» баспа орталығы 2015. 315 – 322 б.



ОПЫТ РАБОТЫ МЕТОДИСТА СОВРЕМЕННОЙ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ



Леонова Замира Гирихановна

ГУ «Отдел образования по городу Текели
Управления образования области Жетісу»
ГККП «Ясли-сад №3»
Методист



Аннотация. Автор статьи рассказывает об особенностях работы методиста дошкольной организации: о проведенных мероприятиях и их эффективности, о сотрудничестве с другими организациями, такими как школа, коррекционный кабинет, об анализе образовательного процесса и выявленных проблемах. В статье раскрываются предпосылки составления годового плана работы, использование новых методов и технологий, работа с родителями.



Ключевые слова: кейс, дети с особыми образовательными потребностями, метод

Цель работы: организовать коллектив так, чтобы выработать определенную линию действий всего педагогического состава.

Задачи:

- повышение квалификации воспитателей, что предполагает распространение передового педагогического опыта;
- создание предметно-пространственной безопасной образовательной среды, способствующей всестороннему развитию детей;
- внедрение инновационных методов и технологий в образовательный процесс.

Наш ясли-сад является центром компетенций по городу Текели. В течение учебного года мы разрабатываем и проводим различные мероприятия как на уровне детского сада, так и на городском и областном уровне. Так как нашей первой годовой задачей было развитие национальных ценностей и патриотических чувств, совместно с педагогом казахского языка мы провели «Педагогическую мастерскую» «Ұлттық құндылықтарымыз – ұрпақтан ұрпаққа!» где педагоги ваяли шерстью, рисовали в национальном

стиле, играли в национальные игры, как подвижные, так и современные дидактические. Прошел методический совет по привитию национальных ценностей через различные виды деятельности: игры на липучках, через робототехнику, через творчество.

Большую роль мы уделяем музыкальному развитию детей, музыкатерапии. У нас работают творческие музыкальные руководители. Совместно с ними, мы разработали и провели городской семинар в формате организационно-деятельностной игры (ОДИ сокращенно). Эту форму игры описывают как игру развития. Она способствует организационным изменениям. На семинаре активно участвовали музыкальные руководители и воспитатели детских садов и мини-центров города.

Наш детский сад участвовал в организации областной выставки по современным методам обучения и воспитания.

Я как методист и как ментор, еженедельно провожу индивидуальные и групповые консультации с педагогами на различные темы, часто по аттестации педагогов или по организации мероприятий.

Совместно с коррекционным кабинетом города Текели мы провели городской семинар по детскому аутизму. Так как сами столкнулись с детьми с нарушением общения и социального взаимодействия (аутистические расстройства).

В последнее время, в нашем детском саду увеличилось количество детей с особыми образовательными потребностями. Посещая и анализируя организованную деятельность я стала замечать, что у детей с ООП отсутствует мотивация к учебной деятельности, проявляется агрессия, некоторые дети отказываются участвовать в организованной деятельности, на музыкальных занятиях особенные дети также плохо включаются в учебный процесс.

Поэтому была выявлена проблема: необходимость внедрения новых методов работы с детьми с особыми образовательными потребностями для вовлечения их в учебную деятельность. Наш детский сад на тот момент посещали 14 воспитанников с заключениями.

С педагогами я провела серию мастер-классов, методических советов по этому вопросу, где мы выбрали различные методы работы с особыми детьми. В результате вышли на областной уровень и провели мероприятие в формате кейс-стади. Остановлюсь на нем немного подробнее.

Тема: «Эффективные пути решения в работе с детьми с особыми образовательными потребностями». Цель: получение опыта и совершенствование навыков работы с детьми с особыми образовательными потребностями; ознакомление участников кейс-встречи с современными методами и интерактивным оборудованием.

В приветствии мы использовали нетворкинг «Мои сильные стороны». Простыми словами нетворкинг это построение сети деловых связей. Цель: Создание нового сильного окружения, которое будет тянуть вас вверх и сделает успешнее.

Количество особенных детей увеличивается с каждым годом. Теоретической информации, особенно на казахском языке не хватает. Мы сотрудничаем с ЖГУ имени

Жансугурова, в лице доктора PhD Майлыбаевой Гульмирой Сабыровой. В теоретической части нашего семинара она совместно с коллегой выступила онлайн с докладом по детскому аутизму. Чтобы распознать это нарушение, нужно знать его признаки. Так как задача педагога не только найти методы работы с особыми детьми, но и вовремя выявить проблему, для своевременной поддержки ребенка.

Почему именно формат Кейс-стади? Это глубокое и детальное изучение конкретного случая в реальной обстановке. Это формат контента, рассказывающий об опыте решения определенных задач. Строится такое повествование по принципам сторителлинга: есть главный герой, который сталкивается с врагом — проблемой.

Наши воспитатели показали 5 занятий, с использованием интерактивных методов обучения в сенсорной комнате, в которых участвовали и наши особенные дети. Таким образом, участники увидели методы работы наших воспитателей на практике.

Так как мы сформулировали 7 проблем, разделили участников по цветам на 7 групп для решения 7 кейсов. Это: индивидуальный подход к каждому особому ребенку при выборе метода обучения; проблема развития мотивации к учебной деятельности у детей с ЗПР; трудности в обучении ребенка с ОНР; работа с ребенком, имеющим трудности в поведении; работа педагога-психолога с детьми, имеющими трудности поведения и ОНР с использованием Интерактивного зеркала; методы работы с детьми, имеющими трудности общения и социального взаимодействия; музыкотерапия как метод работы с детьми с особыми образовательными потребностями.

Мы изложили кейсы в виде историй (повествования, рассказа) с постановкой проблемы и задачи, которую нужно решить. И у каждого нашего педагога был свой метод, который мы вместе разработали для первичной обратной связи с участниками. Например: юрта – как копилка педагогических идей; или виноградная гроздь, которая должна дать плоды – то есть результаты работы; или корабль, которому не хватало парусов для движения к своей цели. Участ-

ники активно делились своими методами и помогали нам заставить кораблик плыть или виноградную гроздь давать плоды.

После чего, поблагодарив участников встречи за предложенные методы решения кейса, наши педагоги рассказывали о своём пути решения и о результатах, которые они добились.

Следующий этап семинара – это просмотр и обсуждение короткометражного мультфильма «Float» о принятии своего особенного ребенка таким, какой он есть, и принятии его обществом. Потому что да, сейчас есть две проблемы: первая – это многие мамы или папы не признают особенность ребенка, а значит, и не создают условия, чтобы ему помочь. И вторая проблема – это непринятие особенного ребенка другими родителями нормотипичных детей: «Он нам мешает, мой ребенок за ним повторяет» и т.д. Вот здесь воспитательное воздействие мультфильма очень велико, причем как на воспитателей, так и на родителей. Этот мультфильм, по моему мнению, будет помощью педагогам и они его обязательно будут включать на родительских собраниях.

В заключении нашей встречи мы провели рефлексию, используя элементы набора Фребеля: «Кейс, блендер, баскет». Рефлексия, как и отзывы в гугл формах была положительной, много теплых слов мы услышали о проведенном мероприятии.

Проанализировав прошедшее мероприятие, методом свот-анализа я сделала вывод: уменьшить количество кейсов до 3, тем самым снизив нагрузку и плотность мероприятия, включить кейс, оставшийся открытым и добавить работу с родителями как наиболее эффективную в этом вопросе тему.

Весь процесс, который происходит в детском саду мониторится методистом. В соответствии с циклограммой проводится анализ организованной деятельности, в результате выявляются проблемы: например, в 2023 году, в нашем детском саду увеличилось количество детей с особыми образовательными потребностями. У 79% из них отсутствует мотивация к учебной деятельности; 43% не участвуют в организованной деятельности и детских утренниках. Был

сделан вывод, что воспитателям необходимы курсы повышения квалификации по инклюзивному образованию. Соответственно, педагоги были направлены на курсы. Имеют сертификаты только 18% педагогов, а количество педагогов работающих с детьми с ООП составляет 86%. В результате обучения на курсах и проведенных с педагогами мероприятий нам удалось повысить мотивацию особенных детей и вовлечь их в организованную деятельность.

В соответствии с инструктивным письмом на 2024-2025 учебный год заполняется новая форма листов наблюдения организованной деятельности и режимных моментов, прописывается помощь, которая необходима педагогам по результатам наблюдения и вносятся мероприятия, которые необходимо запланировать на новый учебный год.

Итак, в соответствии с потребностями педагогов, на основании листов наблюдений организованной деятельности, в результате выявленных проблем и в соответствии с инструктивным письмом составляется годовой план работы. Цель: Создание условий для целостного развития и раскрытия потенциала каждого ребенка на основе общечеловеческих и национальных ценностей с учетом его интересов, особенностей и потребностей. Задачи: 1) Использование современных технологий для развития связной речи дошкольников; 2) Привитие детям казахских национальных и семейных ценностей через различные виды деятельности.

Запланирован, конечно, большой объем мероприятий, и мы стараемся проводить их в новом формате. Например, кейс-стади на тему: «Как научить педагогов говорить родителям о трудностях ребенка?» По программе «Біртұтас тәрбие» запланирован педагогический батл по эффективному внедрению программы. Тему «Развитие речи дошкольников с использованием современных образовательных технологий» мы решили рассмотреть через «Методический аквариум». А с помощью аукциона можно предложить воспитателям «купить» наиболее выгодные и легкие в создании интерактивные игры. И при выборе той или иной игры, воспитатель, выбравший ее, покажет открытую организованную деятельность, используя эту игру и, тем самым, показав ее эффективность.

Наши воспитатели используют в работе интерактивное оборудование: интерактивная песочница-стол с технологией дополненной реальности, интерактивный пол-стена с датчиком кинект для считывания движений рук и ног, распознавания геометрических фигур и их цвет. Логопед-дефектолог использует в работе Умное зеркало ArtikMe полным программным обеспечением по развитию речи.

С 2019 года мы одни из первых в области внедряем робототехнику в учебный процесс. В 2021 наш ясли-сад представлял Алматинскую область на Республиканском фестивале Робототехники, программирования и инновационных технологий в г.Караганда. Ежегодно мы участвуем в дистанционных соревнованиях, и уже получаем призовые места.

Предметно-пространственная среда оборудована в соответствии с безопасностью и отвечает современным методам обучения

Одно из важных направлений – это преемственность со школой. Мы заключили меморандум сотрудничества с двумя школами города. В рамках областного проекта «Портфель» создан Партнерский мост со школой. У себя в детском саду мы организуем день открытых дверей для учителей начальных классов, они приходят знакомиться с детьми, беседуют с воспитателями, обеспечивая тем самым преемственность в работе детский сад – школа. По этой наработанной тропинке проходят и ежегодные экскурсии наших детей в школы. Запланировано совместное заседание психологов школы и сада по составлению социально-психологического портрета будущих первоклассников.

Для того чтобы всесторонне развить ребенка, нужна, конечно, помощь родителей. Для включения родителей в учебный процесс мы ежегодно проводим дни открытых дверей, родительские собрания в нетрадиционных форматах, мониторим предпочтения родителей с помощью гугл форм анкетирования. Запланированы творческие мастерские Школы бабушек, обобщение опыта работы школы бабушек на общеродительских собраниях. Запланирована организованная деятельность с участием молодых мам, и

отцов. Родительское собрание «Роль отца в воспитании ребенка».

Реализуя каждое из направлений, мы стараемся добиться определенных результатов. И этот процесс является бесконечным, мир меняется и нам всегда есть к чему стремиться.



МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕТУЮТ

АРТИКУЛЯЦИЯЛЫҚ ЖАТТЫҒУЛАРДЫҢ МАҢЫЗЫ



Қожамұратова Гүлжайнат Әбдімұратқызы

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы, Т.Көмекбаев ауылы
№18 «Қуаныш» бөбекжай-бақша
КМҚК логопеді



Аңдатпа. Балаларда дыбыстарды айту қабілеттілігі туған кезден бастап байқалады. Одан әрі балалар дыбыстар мен сөздерді қосуды үйренеді. Мақалада балалар сөздерді анық айтудағы қиындықтарын артикуляциялық жаттығулардың көмегімен шешуге болатындығы туралы ой бөліспекшімін.



Түйін сөздер: артикуляциялық жаттығу, активті және пассивті тапсырмалар.

Артикуляциялық жаттығу – ерін, тіл және мимикалық бұлшықеттер қосылуымен жасалатын және оны баламен жүргізілетін бір іс-әрекеттің түрі десек те болады.

Артикуляциялық жаттығуды жүргізудің басты мақсаты: балада артикуляциялық аппарат ағзаларын дұрыс қимылдату арқылы дыбыстарды анық айтуға үйрету болып табылады. Мұндай жаттығуларды шартты түрде активті және пассивті деп, екіге бөлуге болады.

Активті – бала барлық тапсырмаларды өз бетімен орындайды. Пассивті – қимылдарды дұрыс орындау үшін балаға ересектер көмектеседі [1].

Егер бала артикуляциялық аппарат ағзала-

рымен қажетті қимылдарды дұрыс орындай алмаса, оған көмектесу керек. Оны штапель, таза саусақ немесе қасықпен ерін мен тілді дұрыс қалыпқа қою арқылы жасауға болады.

Жаттығулардың өзі екі түрге бөлінеді: статикалық және динамикалық. Динамикалық тапсырмаларда қимылдар барлық орындалу уақыты кезінде іске асады. Ал, статистикалық тапсырмаларда ерін немесе тілді белгілі бір қалыпта – 5-10 секунд ұстап тұруды қамтиды.

Балаларға дыбыстарды игеруге көмекті оның өмірінің алғашқы айларынан бастап бере алады. Мысалы, баламен сөйлескенде мимика арқылы дыбыстардың айырмашылығын көрсететін қарапайым жаттығуларды жасау керек. Жануарлардың қандай

дыбыстар шығаратындарын айтқызуға да болады. Бала үрмелі аспаптарда ойната отырып, сол кезде ерінді түтікше секілді көрсетіп, яғни, ерін мен тіл қатысатын әртүрлі ойындарды ойнатуға болады. Мұндай жаттығулар көбінесе ойын түрінде өткізілсе, баланың тез қабылдауына мүмкіндік туады. Бұл ретте педагог баланың дыбыстарды дұрыс айта алуына көбірек назар аудару керек. Егер де балада төрт жастан кейін сөйлеуі анық болмаса, онда баланы маманға көрсету керектігі туралы ата-анасына кеңес беруді де ұмытпауымыз керек.

Маман ретінде байқағаным, артикуляциялық жаттығуларды жүргізудің басты талабы ол – жүйелілік екен. Жаттығулар күн сайын уақытылы жүргізсек, жұмыс нәтижелі болмақ. Жаттығуларды бастамас бұрын, ең алдымен міндетті түрде балалармен ерінге арналған жаттығулар жасау қажет[2]. Бала педагогтің мимикасы мен артикуляциясын нақты көруді, сонымен қатар ол тапсырманы орындау кезінде өз ерні мен тілін көруді қамтамасыз ете отырып, айна алдында өткізу ұсынылады.

Сондай-ақ, артикуляциялық жаттығулар балаларды шаршатпауы керек. Тілмен орындалатын ойындардың ұзақтығы 3-5 минуттан аспауы қажет. Қалыпты жағдайда 3 жастағы балалар барлық дыбыстардың дұрыс айтылуын меңгеруге тиіс екені белгілі. Кейбір балалардың сөйлеу тілі дыбысталуы жағынан жеткілікті деңгейде анық болмауы мүмкін. Артикуляциялық жаттығулар балаларға тілдің мақсатты бағытталған қимылын қабылдауға, артикуляциялық аппарат мүшелерінің дыбыстарды дұрыс айтуға қажетті, әрі толыққанды қызметі мен белгілі бір жағдайын қалыптастыруға көмектеседі. Сол үшін мамандар жаттығуларды балалар жалықпас үшін ойын түрінде, эмоциямен өткізілгендігін ұсынады.



Артикуляциялық жаттығуларды балалардың қимыл дағдыларының қалыптасып, дамуы үшін күнделікті 3-5 минуттан 3-4 рет өткізген дұрыс. Балаларға 2-3 жаттығудан артық ұсынуға болмайды. Әрбір жаттығу 5-7 рет орындалады. Статистикалық жаттығулардың уақыты 10-15 секундтан (артикуляциялық қалыпты бір жағдайда ұстап тұру) аспауы керек[3]. Жаттығуларды белгілі бір дәйектілікпен, оңай жаттығудан күрделіге қарай таңдау қажет. Орындалатын 2-3 жаттығулардың ішінде біреуі ғана жаңа болуы керек, қалған екеуі қайталауға және бекітуге беріледі. Егер бала қандай да бір жаттығуды дұрыс орындай алмаса, онда жаңа жаттығуларды ендірудің қажеті жоқ, сол жаттығуды бекітуге жаңа ойын тәсілдерін пайдаланған тиімді болады. Балалар артикуляциялық жаттығуларды орындай бастағанда артикуляциялық аппарат мүшелерінің қимылының ширығуы байқалады. Біртіндеп оның ширығуы бәсеңсіп, қимылы еркін және үйлесімді бола бастайды.

Мен тәжірибемде балалармен жаттығуларды жасату барысында осы ұсынымдарды ескеремін және бұлжытпай ұстануға тырысамын. Себебі, педагог ретінде баламен жұмыс нәтижелі болу керектігін қаласақ, онда талалаптарға сай жұмыстану керекпіз деп есептеймін.

Баламен жұмыс төмендегі тәртіппен ұйымдастырылғаны абзал:

- педагог ойын тәсілдерін пайдалана отырып, алдағы жаттығулар туралы әңгімелейді;
- оның орындалуын әуелі өзі көрсетеді;
- бала жаттығуды өзі орындайды, ал педагог оның қалай орындалу барысын бақылайды.



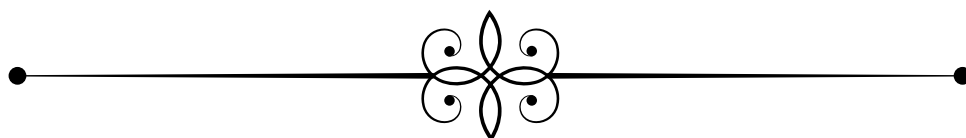
Жаттығуды орындау барысында баланың көңіл - күйінің жақсы болғаны маңызды. Егер жаттығуды орындауда кемшіліктер болса, оны балаға ескертудің қажеті жоқ. Себебі, ол жаттығуды орындаудан бас тартуы мүмкін. Одан да балаға оның жетістігіне қолдау білдірген әлдеқайда тиімді болады.

Балаларда бір немесе бірнеше дыбыстарды айтуда кемшіліктер кездессе, ол қалыпты жағдай. Өйткені, олар уақытша ғана,

тұрақтап қалмайды [4]. Бұл осы жастағы баланың есту және сөйлеу аппараттарының жеткілікті деңгейде қызмет жасамайтына байланысты болады. Сол себепті күнделікті жүргізетін жаттығулармен балаға дыбысты дұрыс айтып үйренуіне көмектесіп, алдын аламыз. Ол үшін жаттығуларды топтастыра отырып, артикуляциялық аппаратты дайындап, дыбыс қойсақ болды. Бала жаттығуды бірінші реттен дұрыс жасамауы мүмкін, сондықтан шыдамды болу қажет.

Әдебиеттер:

1. Ибатова Г.Б., Коржова Г.М. Дамуында түрлі ауытқулары бар балаларды сөйлеу тілі дамуының ерекшеліктері. Оқу құралы. – Алматы, 2010 ж.
2. «Балалардың дене және психикалық дамуының бұзылыстарын диагностикалау» «Түзеу педагогикасының ұлттық ғылыми-практикалық орталығы. – Алматы, 2014 ж.
3. Коржова Г.М. Основы логопедии с историей логопедии: Учебное пособие, 2008. – 96с.
4. Янушко Е.А. Логопедические занятия с неговорящими детьми 2-3 лет. Развитие понимания речи. // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. 2004. №5
5. Төребаева К.Ж. Логопедия негіздері. Оқулық – Ақтөбе, 2012. – 256 б.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МУЗЫКАСЫН ТЕРЕҢ НАСИХАТТАУ



Кумарбаева Гулнур Берекетовна

Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті №2
«Айгөлек» бөбекжай-балабақшасының
музыка жетекшісі



Аннотация. Адам баласы дүниеге келген күннен бастап үнемі салт-дәстүр аясында өседі. Халқымыздың ұрпақтан ұрпаққа жалғасып келе жатқан салт-дәстүрі мен әдет-ғұрыптарын қымбат қазына ретінде бағалап, мектепке дейінгі мекемелерде балалардың жас ерекшеліктеріне сай ата-баба дәстүрі мен халықтық педагогиканы басшылыққа алып, тәрбие жұмысын ғылыми негізде ұйымдастырып, ұтымды жүргізе білу қажет.



Түйін сөздер: қазақ халық музыкасы, ұлттық құндылық, музыка, ұлттық тәрбие.

Ғұлама Әл-Фараби «Музыканың адамға емдік қасиетін, жағымды әсерін сондай-ақ, оның адамның жан дүниесіне әсер ететін, тәрбиелік мәні зор» деп тұжырымдаса, Абай: «Артыңа із қалдырғың келсе, кейінгі ұрпаққа білім нұрын сеп, болашағымыз өз ұлт өнері мен мәдениетінің тұнығынан сусындап, тарихын терең түсінетін болсын» деген өсиеті де болашақ ұрпақты өнер-білім арқылы тәрбиелеудің қажеттігі мен маңыздылығын дәлелдейді.

Музыка - адам өмірінің серігі, эстетикалық тәрбие негізі болып табылады. Музыкаға деген сүйіспеншілік, баланың музыкаға жетік болу қабілеттері туа бітпейді, ол өсу, даму процесінде қалыптасады.

Музыка - рухани қазына. Рухани қазынаның мөлдір бастау бұлағынан нәр ала білген бала адамгершілік пен асыл қасиеттерді бойына сіңіріп өседі. Мектеп жасына дейінгі балаларды рухани ізгі қасиеттерге баулып, тәрбиенің көздері ана тілі мен әдебиетін, атадан балаға мирас болып қалған тарихын, салт-дәстүрін, тарихы мен өнерін қастерлеу, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетуін мұра етіп, тәуелсіз еліміздің парасатты, адамгершілігі биік, білімді азаматтарын тәрбиелеу, адами қасиеттерді қамтып, ұлттық

құндылықтарымызды дәріптеу – ұлттық тәрбиенің өзектілігі болып табылады.

Музыка жетекшісі ретінде музыка ұйымдастырылған іс-әрекетінде бала бойына құндылықтарды насихаттаудағы мақсатым - мектеп жасына дейінгі балаларды ұлттық тәрбие арқылы дамыта отырып, музыка әлемін түсініп қабылдауын, дауыс дағдысы мен музыкалық ырғақтарын жетілдіру, әуенді ырғақты қимылды жаттығуларды қимыл қозғалыспен үйлестіру, сөйлеу тілін қалыптастыру, ән сөздерін анық айтуды дамыту болып табылады.

«Әнге әуес, күйге құмар бала – жаны сұлу, өмірге ғашық болып өседі» -деп Мұхтар Әуезов ағамыз айтқандай, қазіргі таңда жас ұрпақты музыка, соның ішінде ұлттық музыкамен тәрбиелеу – музыка жетекшілерінің асыл қасиеті, патриотизмнің бастауы.

Балалардың музыкалық шығармашылық қабілеті тәрбиелеу-білім беру процесінде қалыптасады. Ғалымдардың пікіріне сүйенсек, дарынсыз, мүлде қабілетсіз бала болмайды. Сол қабілеттің көзін ашу, оны әрі қарай дамыту, ұлттық музыкаға тәрбиеленушілердің назарын аудара білу - әрбір музыка жетекшісінің қасиетті борышы. Жалпы музыка

ұйымдастырылған іс-әрекеті - эстетикалық сезімі жетілген, рухани бай тұлға тәрбиелеудің қайнар көзі десек қателеспейміз.

«Туғанда дүние есігін ашады өлең» - деп Абай атамыз жырлағандай шыр етіп, дүние есігін ашқан нәрестеге өмірінің алғашқы күндерінен бастап - ақ музыка әсер етеді. Ең алғашқы анасының әлдиі, бесікке таянып айтқан ананың бесік жыры бөбектің жанын тынышталдырып тәтті ұйқыға кетуіне әсер етеді.

Сондай-ақ, нәрестенің дүниеге келуімен байланысты салт-дәстүрлер «Шілдехана», «Бесікке салу», «Қырқынан шығару» т.б. бәрі де әнсіз, өлеңсіз, жырсыз өтпеген. Бала өмір бойы ән ырғағына бөленіп жүреді. Міне, осындай сыртқы ортаның әсерінен бала бойында әдемілікке, әсемдікке деген сезім күй қалыптасып, эмоциялық әсер нәрестені ерте бастан музыкаға баулуға, эстетикалық тәрбиенің белсенді көмекшісі етуге мүмкіндік туғызады.

Ана әлдиін бойына сіңіріп өскен сәби тәйтәй қадам басқаннан-ақ балабақша есігін ашады. Сол балаға музыкалық, эстетикалық тәрбие бере отырып, жан-жақты жеке тұлғаны дамытудың алғашқы баспалдағы балабақшада жалғасады.

Балалардың ұлттық музыкаға қызығушылықтарын арттыруда мерекелік ертеңгіліктердің, сахналық қойылымдардың маңызы зор. Балабақшамызда мерекелік ертеңгіліктер, театр күндері, сахналық қойылымдар жоспарлы түрде жүргізіліп отырады. Ертегілерді сахналау, мерекелік ертеңгіліктердегі әртүрлі кейіпкерлерді ойнау арқылы балалар бейнелерді дәл бере білуге, сахна мәдениетіне үйренеді, сөйлеуі дамиды, шығармашылығы шыңдалады.

Балабақшадағы бүлдіршіндердің арасынан еліміздің болашақ әншілері, бишілері, өнерпаздары шығуы мүмкін. Сол бүлдіршіндерді ерте жастан өнерге баулу, шығармашылығын шыңдау, музыкалық, эстетикалық тәрбие беру - мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің басты міндеттерінің бірі. Балабақшада балаларға ұлттық музыкалық тәрбие беру арқылы бала бойына әдемілік пен әсемдікті қалыптастырамыз.

Қазақ ұлттық музыкасының өзіндік мәні мен маңызы, қадір-қасиеті, ерекшелігі бар. Мәні – адамның аңсаған арманы, қуанышы мен күйінішін, өмір құбылыстарын сан алуан сиқырлы иірімдер арқылы санаға жеткізіп, жүрегіңе құйып беретіндігінде болса, ал маңызы – сиқырлы да сүйкімді ырғақтарымен, тебіреністі - тербелістерімен адамды дүние сырын түсінуге, сезінуге жетелейді. Оның негізгі мақсаты мен міндеттерін іске асыруы мен табысты болуы педагогтың іскерлігіне, шеберлігіне, шығармашылығына байланысты. Баланың бейімділігіне, қабілетіне, шеберлігіне бағыт беріп, тұлға ретінде қалыптасуына жетекші мүмкіндік жасап, бірігіп жұмыс істеп, балалардың шығармашылық қабілетін дамытады.

Шығармашылық қабілеті қалыптасқан баланың ерекшелігі:

- 1-ден, педагогикалық тұрғыдан: өзгеше ойлайды, білуге талпынады, белсенділік, көп көлемде білім меңгереді де оны ұмытпайды.
- 2-ден, психологиялық тұрғыдан: ішкі сезім өзгеше - өте сезімтал, шыдамды, өзін-өзі бақылау, ықылас қойған нәрсесін негізгі мәселе етіп қояды.
- 3-ден, физиологиялық тұрғыдан: мақсатқа жетудегі табандылық, дамудағы шапшаңдық, ойға берілу, қиял күшінің басымдылығы.
- 4-ден, әлеуметтік тұрғыдан ерекшелігі: адамгершілік сезімдері дамыған, парызға берілген, моральдық қасиеттері жоғары.

Бүгінгі бала – ертеңгі біздің болашағымыз. Ұлттық музыканың идеялық мазмұны маңызды екендігі іс-тәжірибе жүзінде дәлелденген. Сондықтан, жетекшінің міндеті музыканы меңгеруде балабақшадағы балалардың нақты эмоциялық көңіл-күйін қалыптастыра отырып, арнайы оның мазмұны, сипаты жайында ақпарат беруде шығармашылық ізденісті ұйымдастыра білгені жөн. Осының нәтижесінде, тәрбиеленушілерде шығарманың идеялық-эмоциялық бейнесін жасауға, мазмұнның эмоциялық - ойын ашуға және үйретілген туындының көркемдік бейнесін көркемдік мәнерлік құралдарды табуға то-

лығымен мүмкіндік болады.

Ұлттық музыкалық мол мұраны ғылыми зерделеу тек қана сол музыка мәдениетінің паркын тануға себепші болып қана қоймайды, сонымен бірге халықтың тарихи тұлғасын тануға да мейлінше көмектеседі. Қазақ халқының тарихы болмысы әні мен күйінде тұнып тұр. Ендеше, қазақ халқының мәдени-рухани даму ерекшеліктерінен ұлттық дүниетаным мен түсініктерді ығыстырып тастамай, сан ғасырлар бойы қалыптасқан мәні терең ұлттық музыкамыздың құрылымдарын жаңғырта тану, ғылыми негізде сараптап түсіндіруіміз керек.

Музыка тыңдауда балалар әр түрлі образдағы ұлттық музыкалық шығармаларды тыңдап, мазмұнын, сипатын, көңіл-күйін ажырата біледі. Жалпы музыканың күйін сезінуге, көркем образдың дамуын қадағалауға бейімделеді. Балалар музыкалық аспаптарын ойнау, музыкалық аспаптарды танып білуге, аспаптарды ойнау әдіс-тәсілдерін үйренуге, олардың тембрлерінен ажырата білуге үйретеді.

Бүгінгі қоғам талабына сай педагог ой-өрісі жаңашыл, шығармашылық деңгейде қызмет атқара алатын, дүниетану мәдениеті жоғары, ізденімпаз ғалым, нәзік психолог, танымпаз еңбекқор, кез-келген ортаның ұйытқысы болатын өнерлі, рухани-бай, шеберліктің шыңына шыққан педагог болуы қажет.

Осы орайда, мектеп жасына дейінгі балаларды музыка ұйымдастырылған іс-әрекетінде ұлттық құндылықтарды дәріптеу мақсатында «Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала бола ма?» тақырыбында авторлық бағдарлама ретінде педагогтерге арналған көмекші құрал әзірлеуді жөн көрдім. Көмекші құралмен қоса, жинақ кітапша, музыкалық ойындар жинақ папкасы, әуенді - ырғақты қимылдар топтамасы (диск) ұсынылып отыр. Сонымен қатар, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ата-аналарына арналған QR арқылы тапсырмалар жинағы да бар.

Авторлық бағдарлама мектеп жасына дейінгі балаларды ұлттық тәрбие арқылы дамыта отырып, музыка әлемін түсініп қабылдауын, дауыс дағдысы мен музыкалық ырғақтарын жетілдіру, әуенді ырғақты қимылды жаттығуларды қимыл қозғалыспен үйлестіру, сөйлеу

тілін қалыптастыру, ән сөздерін анық айтуды дамыту мақсатында әзірленді.

Міндеттері:

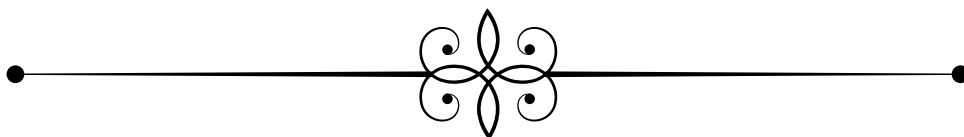
1. Мектеп жасына дейінгі балаларға ән айту дағдыларын үйрету;
2. Балалардың музыканы қабылдау мүмкіндіктерін арттыру;
3. Мектеп жасына дейінгі балалардың музыканы қабылдауда жеке ерекшеліктерін жетілдіру;
4. Шығармашылық дағдыларын, зерттеушілік қабілеттерін, қиялын, көркем-эстетикалық талғамын дамыту;
5. Шығармашылыққа, әдемілікке, әсемдікті сезіне білуге тәрбиелеу;
6. Мектепке дейінгі балалардың музыканы қабылдауда жеке ерекшеліктерін жетілдіру мақсатында ата-анамен жұмыс түрлерін дамыту;
7. Қазақ халқының ұлттық құндылықтарына және Отанға, туған жерге деген сезімдерін ояту, сүйіспеншілікке баулу.

Аталған бағдарлама мектеп жасына дейінгі балаларды ұлттық музыкаға баулып, шығармашылық дағдыларын, музыкалық әрекеттерін дамыту, жеке ерекшеліктерін түрлі түзету ойын-жаттығулары, әуенді - ырғақты қимылдарды жасау, жаңаша әдістерді пайдалану арқылы түзету, жетілдіру және нәтижеге бағыттау мақсатында құрастырылғанымен ерекшеленеді.

Музыка адамның жан дүниесін тебірен-те отырып, оның өмірге деген көзқарасын, әдет, мінез-құлқын қоғам мүддесіне сәйкес қалыптастыруға, әдемілік заңымен өмір сүруге тәрбиелейді. Музыка арқылы ұлттық өнерге қызығушылықтары артады, музыканың сипатына сәйкес әрекеттерді орындайды, ән айту, музыка тыңдау арқылы ұлттық құндылықты бойына сіңірген жаны да, тәні де сұлу тұлға қалыптасады, музыкалық шығармалар арқылы әрбір бала өз мемлекетін, Отанын таниды.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Мемлекеттік жалпыға міндетті Стандарты;
2. Әуен әлемінде» Р.Наурызбаева. Алматы «Ғылым ордасы» 2015ж;
3. Әр күніміз бақытты. А.Айтуова 2014ж;
4. «Бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеу-балабақшадан басталады (балабақша
5. тәрбиешілеріне арналған әдістемелік оқу құралы) Алматы 2019ж;
6. «Балабақша – тәрбие мен білімнің ең алғашқы баспалдағы» (балабақша
7. тәрбиешілеріне арналған әдістемелік оқу құралы) Алматы, 2020ж;



БАЛАБАҚШАДА ИНКЛЮЗИЯНЫ ҚОЛДАУ КАБИНЕТІНІҢ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ



Тусупбергенова Гульмира Сагындыковна

Астана қаласы әкімдігінің
№34 «Ақ бидай» балабақшасы МКҚК
әдіскері



Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйым жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдаудың ұйымдастырушылық, әдістемелік, мазмұндық негіздерін тиімді жүргізу туралы айтылған. Сонымен қатар іс-тәжірибеден инклюзияны қолдау кабинетінің жұмысын ұйымдастыру алгоритмі берілген.



Түйін сөздер: ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар, инклюзияны қолдау кабинеті, психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу, сенсорлы кабинет.

«Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының» 9-нысаналы индикаторында көрсетілгендей біздің балабақшада пилоттық жобада инклюзияны қолдау кабинеті жұмыс істейді. Инклюзияны қолдау кабинеті жұмысының мақсаты мен міндеті – баланың қазіргі даму кезеңінде жетіспейтін дағдыларды меңгеруіне мүмкіндік беретін орта қалыптастыру. Аутизм спектрі бұзылған балаларды әлеуметтендіру, сүйемелдеу. Әрбір балаға тең құқықта және тең жағдайда білім алуға мүмкіндік беру. Жобаны іске асыру барысында балабақшамызда инклюзияны қолдау кабинеті құрылып, жарақтандырылды. Инклюзияны қолдау кабинетін ашу бұл:

- Аутизм спектрі бұзылған балаларды әлеуметтік ортаға, қатарластар ортасына әлеуметтендіру және бейімдеу мүмкіндігі.
- Маңыздылығы әр баламен жұмыс оның жеке қабілеттері мен мүмкіндіктері деңгейінде құрылады.

Балаларды әдістемелік сүйемелдеуді келесі мамандардан тұратын мультидисциплинарлық команда жүзеге асырады:

- Супервайзер ВСВА немесе ВСаВА деңгейіндегі мінез-құлық талдаушысының халықаралық сертификаты бар, қадағалау жүргізу құқығы бар психология ғылымдарының магистрі. Халықаралық үлгідегі сертификаттан басқа, міндетті түрде ИҚК жұмысын ұйымдастыруда, академиялық дағдыларды оқытуда, мінез-құлықты түзетуде практикалық дағдыларға ие болуы керек. Кураторлардың тәжірибесін басқарады.
- Куратор-консультациялық және әдістемелік қолдау көрсетеді. Жеке оқу бағдарламаларын әзірлеумен және түзетумен, сондай-ақ олардың орындалуын бақылаумен айналысады, диагностика нәтижелері бойынша жеке даму бағдарламасын жасайды.
- Инклюзия қолдау кабинетінің педагогі оқу процесін жеке бағдарламаға сәйкес жоспарлайды және жүзеге асырады. ИҚК-не баратын тәрбиеленушілердің әртүрлі іс-әрекеттерін ұйымдастырып, қолдай отырып, олардың орындалуын қамтамасыз етеді. Жалпы білім беру топтарының тәрбиешілерімен және педагог-ассистенттермен бірлесіп, оларды ИҚК-де және жалпы білім беру тобында

тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруды айқындайды.

- Педагог-ассистент жеке бағдарламаға сәйкес ИҚК балаларымен жеке ұйымдастырылған іс – әрекеттерді өткізеді. Танымдық қызығушылықтарды, дағдыларды анықтау, қалыптастыру және дамыту үшін тәрбиеленушімен жеке жұмыс істейді, бағдарламаны талдау және одан әрі жаңарту үшін күнделікті мәліметтер жинауды (мінез-құлық, нұсқауларды орындау және т.б.) қамтамасыз етеді, тәрбиеленушіні білім беру процесінде сүйемелдейді, оқу материалын игеру үшін жеке материалдар дайындайды.
- Инклюзияны қолдау кабинеті–бөлек, оқшауланған топ немесе сынып емес, бұл қолдау кабинеті, онда куратор мен инклюзияны қолдау кабинеті педагогінің жетекшілігімен дағдыларды қалыптастыру және жағымсыз мінез-құлықты түзету бойынша жеке және топтық іс-әрекет өткізілетін жұмыс орны.

Инклюзияны қолдау кабинеті келесі 4 жұмыс аймағынан тұрады:

1. Топтық ұйымдастырылған іс – әрекеттер аймағы топтың шарттарын мүмкіндігінше қайталайды. Топтық мінез-құлықты қалыптастыру және фронтальды нұсқауларды қабылдау бойынша ұйымдастырылған іс – әрекеттер осы дағдыларды негізгі топқа ауыстыру үшін өткізіледі. Сондай-ақ, бұл аймақта әлеуметтік өзара әрекеттесу дағдыларын қалыптастыру үшін қатарластармен ұйымдастырылған іс – әрекеттер өткізіледі.
2. Жеке ұйымдастырылған іс-әрекеттер аймағы оқу мақсаттары бойынша жұмыс жүргізілетін жеке жұмыс үстелдері экранмен қоршалған, бұл тәрбиеленушіні алаңдататын ынталандырулардан барынша қорғауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.
3. Сенсорлық ойын аймағы, аутизмі бар балаларда жиі кездесетін сенсорлық қажеттіліктерін қанағаттандыратын орын, сонымен қатар кабинеттің бұл бөлігі сәтті ұйымдастырылған іс – әрекеттерден кейін балаларға оң жағдай жасау үшін бел-

сенді қолданылатын аймақ. 4.Инклюзияны қолдау кабинеті педагогінің жұмыс аймағы, жұмысқа қажетті компьютерлік техника, оқу-әдістемелік кешендер, бағдарламалар т.б.

Балабақшада сонымен қатар сенсорлық бөлменің болуы маңызды. Ерекше білім беруді қажет ететін балалардың дамуындағы көру, есту, иіс сезу, жанасу және вестибулярлық рецепторларға әсер ететін әртүрлі стимуляторлардан тұратын арнайы ұйымдастырылған ортаның рөлі үлкен. Сенсорлық бөлмеде әртүрлі элементтердің көмегімен жайлылық пен қауіпсіздік сезімі пайда болады. Сенсорлық бөлмедегі жұмыс психологиялық жағдайды қалпына келтіруге бағытталған. Арнайы аймаққа арналған ұйымдастырылған іс – әрекеттер жүйке кернеуін жеңілдетуге көмектеседі. Бұл бөлмеде бала ішкі тепе-теңдікті қалпына келтіре алады, қорқыныштан, жағымсыз эмоциялардан арыла алады, сонымен қатар агрессияны жеңіп, өзін-өзі бақылауды үйренеді. Ерекше білім беруді қажет ететін балалар әдетте дамып келе жатқан балалармен салыстырғанда объектіні түсі мен формасын ескере отырып қабылдау және түзету, заттың бөліктерін шамасы бойынша визуалды түрде түзету, заттың пішінін, тактильді қабылдауды, қиялды, ойлауды анықтау қабілеті әлдеқайда нашар көрінеді. Инклюзияны қолдау кабинеті қызметінің негізгі нәтижесі – баланың мінез-құлқын өзгерту: оны балабақша жағдайына бейімдеу, баланың қарым-қатынас жасау аясын кеңейту, оның тұлғалық, эмоционалдық және шығармашылық дамуындағы оң динамикаға қол жеткізу, сондай-ақ оның дербестігін арттыру. Инклюзияны қолдау кабинетіндегі түзету жұмысы мінез-құлықты қолданбалы талдау (АВА-терапия) қағидаттары мен әдістерін қолдану арқылы жүргізіледі.

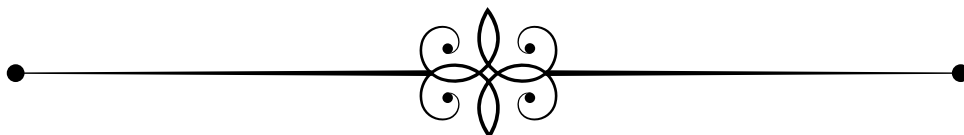
Қорытындылай келе, инклюзияны қолдау кабинетінің жүйелі түрде және бірге жұмыс істейтін мамандар командасының АВА-терапия әдістерін қолдануы баланы кезең-кезеңімен дамытуға, оны әлеуметтендіруге және қоғамға бейімдеуге мүмкіндік беретінін атап өткен жөн. Бұл әдіс балалардың сөйлеу қабілетін меңгеруіне, танымдық саласын жан-жақты дамытуға, қоршаған әлем туралы түсініктерін кеңейтуге жағдай жасайды. Мамандардың жұмысы танымның

барлық салаларын қамтиды: ұғымдық аппаратты қалыптастырудан бастап, өзіне-өзі қы-

змет көрсету дағдыларын дамыту менжетілдіруге қол жеткізеді.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы)
2. С. Довбня, Т. Морозова, А. Залогина, Монова және «Балабақшада инклюзияны қалай ұйымдастыруға болады»: «Жалаңаш жүректер» Қорының жобаларына қатысушылардың тәжірибесі. - М. Альпина ПРО, 2022. — 222 б.:
3. О. Мелешкевич, Ю. Эрц «Ерекше балалар. Мінез-құлықты қолданбалы талдауға кіріспе (АВА)»-Самара: «Бахрах-М» баспасы 2021.-208 б.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРДЫҢ ЕРТЕ КӘСІБИ БАҒДАРЛАНУЫ, ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТЫҢ КӨЗІМЕН



Аскарова Нургуль Жалеловна

Астана қаласы
№87 «Қадыр» балабақшасы
педагог-психолог



Аңдатпа. Мектепке дейінгі ерте кәсіби бағдарлау баланың, әсіресе ерекше білім беруді қажет ететін (ЕБҚ) балалардың тұлғалық қалыптасуының маңызды кезеңі болып табылады. Мақалада ЕБҚ бар балалардың кәсіби бағдарлану ерекшеліктері, бұл процесте педагог-психологтың рөлі, сондай-ақ табысты әлеуметтендіруге және болашақ кәсіби қызметке дайындыққа ықпал ететін әдістер мен тәсілдер қарастырылады. Жеке тәсілге, балалардың психофизикалық ерекшеліктерін ескеруге және олардың әлеуетін дамыту үшін жағдай жасауға ерекше назар аударылады. Мақала қоғамда ЕБҚ бар балалардың табысты бейімделуіне мүдделі педагог-психологтарға, тәрбиешілерге және ата-аналарға арналған.



Түйін сөздер: Ерекше білім беру қажет ететін бала, мектепке дейінгі, ерте кәсіптік бағдарлау, педагог-психолог, диагностика, баланың қызығушылығы.

Мектепке дейінгі ерте кәсіби бағдарлау — балалардың кәсіптер әлемі туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыруға, еңбекке деген қызығушылығын дамытуға және өз мүмкіндіктерін түсінуге бағытталған процесс. Ерекше білім беруді қажет ететін балалар үшін бұл процесс ерекше маңызға ие, өйткені олардың әлеуметтенуі мен қоғамға кірігуі көбінесе қосымша қиындықтарды еңсерумен байланысты. Педагог-психолог әр баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, табысты кәсіби бағдарлауға жағдай жасауда маңызды рөл атқарады.

Ерекше білім беруді қажет ететін балалардың ерте кәсіби бағдарлану ерекшеліктері

Ерекше білім беруді қажет ететін балалар (мысалы, сөйлеу, есту, көру, интеллектуалдық даму бұзылулары немесе аутистік спектрдің бұзылулары бар балалар) кәсіби бағдарлауда ерекше көзқарасты қажет етеді.

Педагог-психологтың негізгі міндеттеріне

мыналар кіреді:

Диагностика — баланың қызығушылықтарын, бейімділіктерін және мүмкіндіктерін анықтау.

Мотивацияны дамыту — еңбекке және кәсіпке деген оң көзқарасты қалыптастыру.

Әлеуметтендіру — айналадағылармен өзара әрекеттесу дағдыларын үйрету.

Жекелендіру — әр баланың даму ерекшеліктерін ескеру.

Бұл міндеттерге қол жеткізу үшін ойын әдістері, арт-терапия, ертегі терапиясы, сондай-ақ ұсақ моториканы, сөйлеуді және танымдық қабілеттерді дамытуға бағытталған технологиялар қолданылады.

Кәсіби бағдарлаудағы педагог-психологтың рөлі

Педагог-психолог бала, ата-аналар және тәрбиешілер арасындағы байланыстырушы буын ретінде әрекет етеді.

Оның міндеттеріне мыналар кіреді:

Баланың қызығушылықтары мен қабілеттерін анықтау үшін диагностикалық іс-шараларды жүргізу.

Кәсіби бағдарлаудың жеке бағдарламаларын әзірлеу.

Баланың дамуы мәселелері бойынша ата-аналарға кеңес беру.

Кәсіптермен таныстыруға бағытталған іс-әрекеттер ұйымдастыру.

Жұмыстың маңызды аспектісі — әр бала өзін жайлы сезінетін және өз әлеуетін аша алатын инклюзивті орта құру.

Ерте кәсіби бағдарлаудағы әдістер мен тәсілдер

ЕБҚ бар балалар үшін келесі әдістер тиімді:

Ойын қызметі — балалар әртүрлі кәсіптерді (дәрігер, аспаз, құрылысшы және т.б.) өзіне

сынап көретін сюжеттік-рөлдік ойындар.

Шығармашылық іс-әрекеттер — қиялды және ұсақ моториканы дамытатын сурет салу, мүсіндеу, құрастыру.

Экскурсиялар және кәсіп өкілдерімен кездесулер — қол жетімді түрде нақты кәсіптермен танысу.

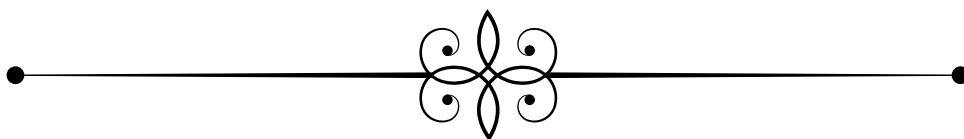
Көрнекі материалдарды пайдалану — ЕБҚ бар балаларға бейімделген кітаптар, карточкалар, бейнематериалдар.

Қорытынды

Ерекше білім беруді қажет ететін балалардың ерте кәсіби бағдарлануы — күрделі, бірақ маңызды процесс, ол кәсіби көзқарасты және білім беру процесінің барлық қатысушыларының қатысуын талап етеді. Педагог-психолог балалардың табысты әлеуметтенуіне және болашақ кәсіби қызметке дайындығына жағдай жасауда маңызды рөл атқарады. Жеке тәсіл, даму ерекшеліктерін ескеру және заманауи жұмыс әдістерін пайдалану әр баланың әлеуетін ашуға және оның қоғамдағы өз орнын табуға көмектеседі.

Әдебиеттер:

1. Выготский Л.С. Дефектология негіздері. — М.: Педагогика, 1983.
2. Малофеев Н.Н. Қазіргі әлеуметтік саясат контексіндегі инклюзивті білім беру. — М.: Просвещение, 2010.
3. Савенков А.И. Балалардарындылығының психологиясы. — М.: Генезис, 2010.
4. Шипицына Л.М. Денсаулығы шектеулі балаларды қолдау. — СПб.: Речь, 2005.
5. Ахметова, Г. С. (2015). Мектепке дейінгі жастағы балалардың тілін дамыту әдістемесі. Алматы: "Алматыкітап"



БАСҚАРУДЫҢ МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ҰЙЫМ ҰЖЫМЫНДАҒЫ ЖАҒЫМДЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КЛИМАТТЫ ОРНАТУ БАҒЫТЫНДАҒЫ ІС-ӘРЕКЕТІ



Каримова Жанар Куматаевна

Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы
№106 «Қарлығаш» балабақша-бөбекжайы КМҚК,
директоры



Аңдатпа. Жалпы білім беруде және мектепке дейінгі білім беру жүйесінде болып жатқан елеулі өзгерістер, атап айтқанда, педагогикалық ұжым ішіндегі қатынастардың құрылымын ерекше назар аударуды және қайта құруды қажет етеді. Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында қолайлы әлеуметтік-психологиялық климат құру, өз кезегінде басшылардан басшылықтың тиімділігін қамтамасыз ету үшін ұжымдық көшбасшылық стилін дұрыс таңдауды талап етеді.



Түйін сөздер: психологиялық климат, қолайлы психологиялық климатты қалыптастыру, педагогикалық ұжым, психологиялық климатты қалыптастыру факторлары.

Бүгінгі таңда ұжымда қолайлы психологиялық климат құру мәселесі қазіргі білім беру жүйесіндегі ең негізгі мәселелердің бірі болып табылады. Сондықтан мектепке дейінгі білім беру ұйымдары қызметінің нәтижелеріне айтарлықтай жоғары талаптар қойылып отыр. Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы заңнамасының нормаларына және мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік стандартына сәйкес мектепке дейінгі білім беру ұйымдары мектепке дейінгі балаларды тәрбие мен оқытудың міндеттерді жүзеге асыруда. Мектепке дейінгі білім беру ұйым жұмысының тиімділігі бүкіл педагогикалық ұжымның үйлестірілген жұмысымен қамтамасыз етіледі, бұл өз кезегінде қолайлы психологиялық климат құру арқылы жүзеге асырылады. Сондықтан да білім беру қызметінің сапасы көбінесе мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы қарым-қатынастардың қалай дамып жатқанына байланысты болады. Педагогикалық ұжым адамдардың әлеуметтік және кәсіптік бірлестігі ретінде ұжымға тән барлық белгілерді біріктіреді. Адамдар тобы ретінде

ұжымға жинақылық, басшының болуы, топтасу, салыстырмалы түрде тұрақты және ұзақ мерзімде әрекет ету сияқты қоғамдық және кәсіптік сипаттар тән. Кез келген ұжым сияқты педагогикалық ұжымның да өзіндік ерекшеліктері болады. Ең басты ерекшелігі оның кәсіптік қызметіне байланысты, нақтылай айтқанда жас ұрпақты тәрбиелеуде педагогикалық ұжымның кәсіптік қызметінің тиімділігі оның мүшелерінің педагогикалық мәдениетінің деңгейімен, тұлғаларының қатынас сипатымен, ұжымдық және дербес жауапкершілікті сезінуімен, ұйымшылдық, ынтымақтастық деңгейімен анықталады. Бұл ерекшеліктерді ескере отырып, ұжымдағы психологиялық климаттың қалыптасуына жеке факторлар әсер етеді. Мысалы, Б.Д.Парыгин жаһандық және жергілікті фактілердің екі тобын анықтайды. Біріншісіне жалпы қоғам дамуының әлеуметтік-психологиялық тенденциялары, ал екіншісіне еңбек мәдениетін ұйымдастыру, осы нақты білім беру ұйымындағы басқару ерекшеліктері ұжымдағы тұлғааралық қатынастар мәдениеті жатады. Сондықтан, педагогикалық ұжым

мүшелерінің, оның басшыларының қызметтік міндеттері және олардың қызметтік нұсқаулықтарға сай айқындалуы ұжымның ұйымдасқандық сипатын анықтайды. Осы тұрғыдан алғанда педагогикалық ұжымның тағы бір ерекшелігі оның қызметінің нәтиже үшін ұжымдық жауапкершілігі болып табылады. Аталған ерекшеліктердің өз деңгейінде дұрыс жүзеге асуы педагогикалық ұжымның ішіндегі жағымды психологиялық ахуалдың орнауына байланысты.

Психологиялық климат (В.М. Шепель) – ұжым мүшелерінің психологиялық байланысының эмоционалдық бояуы. Олардың мінездерінің, қызығушылықтарының, қабілеттерінің бір арнаға тоғысуы. Ал ол ұйым басшылығына тікелей байланысты болып келеді.

Ал, Б.Ф. Ломовтың пікірінше, психологиялық климат – бұл ұжым мүшелерінің өзара талаптар жүйесіне, бірлескен іс-әрекеттің жалпы стиліне, ұжымның интеллектуалдық, эмоционалдық және ерікті бірлігіне негізделген тұлға аралық қатынастар жүйесі. Психологиялық климат – ұжымда қалыптасқан, басшыдан белгілі бір мінез-құлық стилін талап ететін қарым-қатынастар жиынтығы болып табылады.

Зерттеуші ғалымдар ұсынған білім беру ұйымы үшін тиімді әлеуметтік факторлар:

- білім беру ұйымындағы ұжымды басқарудың стилі;
- ұйымдастырылатын іс-әрекеттердің ерекшелігі;
- мақсаттылық, педагогтардың ұйымшылдыққа деген қажеттіліктері, құндылық бағыттары, өзара іс-әрекет құралдары мен оны атқару жолдары;
- ынталандырушылық, ұжым мүшелерінің еңбекке, танымға, қарым-қатынасқа деген белсенділіктері;
- көңіл-күй жайлары, ұжым мүшелерінің өзара шынайы қарым-қатынасқа түсе білулері, шынайы эмоционалдық көңіл-күйлерін көрсете білулері (жасанды емес);

- тұрақтылық, ұжым мүшелерінің туындаған қолайсыз тосын күштерге тез арада эмоционалдық ерік-жігерлерін біріктіре отырып, ұйымшылдықпен шеше білулері;
- кіріктірушілік, іс-әрекеттің көпшіліктің ой-пікірлерімен есептесе отырып, ұйымдасу негізінде шешілуі;
- ұйымшылдық, басқару және өзін-өзі басқару негізінде ұйымшылдық танытулары.

Бірінші фактор бойынша тоқталатын болсақ, басқару стилінің демократиялы қарым-қатынас негізінде жүзеге асырудың маңыздылығында екендігін атауға болады. Демократиялы қарым-қатынас стилі басшылықпен ұжым арасындағы өзара сенімділіктің, шығармашылықпен бірлескен жұмыстың жүзеге асуына ықпалын тигізеді. Бұндай қарым-қатынас стилі білім берудің әрекетті оқыту әдісі жүйесінде жұмыс жасайтын ұжым үшін аса қажетті құралдардың бірі деуге болады. Бұл фактор іс-әрекет ерекшелігін танытушы екінші фактормен тығыз байланысты болып келеді. Педагогикалық іс-әрекеттің белгілі бір нысанға әрекетті оқыту әдісі негізінде бағытталуы және оның жаңашылдық ерекшелігі педагогтардың үлкен ізденіспен еңбек ете отырып, бірлесіп жұмыс істеуіне мүмкіндік туғызады.

Ал мақсаттылық факторы педагогтардың іс-әрекеттерінде ортақ мақсатқа (бала тәрбиесіне деген) жоғары деңгеймен қол жеткізумен ұйымшылдық танытуы. Яғни:

- белгілі бір тақырыпта зерттеу жұмысын жүзеге асыру үшін құрылған шығармашылық топтар;
- жас мамандарды ұжымға бейімдеу, өз мамандығына деген дұрыс бағыттағы көзқарасын, педагогикалық шеберліктерін арттыру бойынша тәлімгерлік топтары;
- тәрбиеленушілердің мемлекеттік стандартты игеру деңгейін анықтау мониторингінің нәтижесіне сәйкес жұмыс жасайтын бірлестіктер;
- конференциялар, сайыстар, семинарлар

жүргізуге қатысушы педагогтарға көмек беретін қолдау көрсетуші топтар.

Келесі фактор ынталандырушы. Педагогтар іс-әрекетінің нәтижесіне әділ баға бере отырып, олардың мақсатқа белгілі бір сатыларды бағындыруы арқылы жетуіне моральдық, психологиялық және әдістемелік қолдаудың көрсетілуі басшылық тарапынан аса білімділікті талап етеді. Соған сәйкес келесі қағидалардың басты назарда болуы тиіс:

- ұйымдастырылған іс-әрекеттің нормативтік негізін басшылыққа алуын ескеру;
- дарынды және қабілетті педагогтардың жетістіктерін қолдау;
- педагогтардың кәсіби әлеуеттерін артуына мүмкіндіктер туғызу;
- өз беттерінше еңбек етуге талпындыру кеңістігін туғызу;
- педагогикалық іс-әрекет нәтижесін бағалау, қорытындылау.

Аталмыш жағдайлар педагогтардың өз-өздеріне деген сенімдерінің артуына, ұжым ішіндегі бағаларының әділ орнын тауып, белгілі бір құндылықтар бағытын анықтап, соның нәтижесіне қарай жұмыс істеуіне мүмкіндіктер беріп отырады.

Әрине жұмыс болған соң, ұжым болған соң білім беру ұйымындағы көңіл күй атмосфе-

расы бірқалыпты жағдайды ұстап тұрады дегуге келмейді. Ондай болса, педагогикалық мәселелер туындап, оны шешу жүзеге аспайды, ол шешілмесе ешқандай өсу үдерісі жүрмейтіні белгілі. Бірақ көңіл-күй ауытқулары жағымды жағынан танылып жатса ол үлкен қуаныш. Педагогтар ойлағанын жүзеге асыра алмай жатқанда ішкі жан дүниелерінің сыртқы келбеттеріне сәйкес келіп тұратын кездері болады. Бірақ ол өзге педагогтар немесе басшылық тарапынан жасалған талдауға байланысты емес, керісінше өз-өздеріне дұрыс баға беру нәтижесінен туындаса ол шынайы жетістікке жетелейді. Демек шынайы баға беру педагогтардың өзін-өзі бағалау функцияларын қамтиды. Олар:

- реттеуші, тұлғалық таңдау міндеттерін шешу кезінде жүзеге асады;
- қорғау, тұлғаның тұрақтылығы мен тәуелсіздігін қамтамасыз етеді;
- дамыту, өзін-өзі бағалау тұлғаның өз бетінше дамуына ықпал етеді.

Келесі фактор бұл педагогикалық ұжымның тұрақтылық ерекшеліктері. Тұрақты жұмыс істеп келе жатқан педагогтар балабақша ішінде туындаған қиыншылықтарды жеңуге ат салыса білетін білім беру ұйым алдына қойылған міндетті ұжым үшін екенін түсіне білетін педагогикалық мәдениеті мен білімі жоғары мамандар болуы тиіс.



Сурет 1 - әдістемелік бірлестіктер мен шығармашылық топтардың жұмыс сәттерінен

Қарастырылған факторлар көбінесе басшының басқару қызметіне байланысты. Бұл ұжымда қолайлы психологиялық климаттың қалыптасуына ықпал ететін көшбасшы. Сонымен қатар басшылық пен қызметкерлер арасында өзара түсіністік пен сенім орнату және педагогикалық қарым-қатынас стилі және педагогикалық этика арқылы жүзеге асырылады. Көшбасшы өз қызметінде жұмыс барысында жеке тұлғаны өзін-өзі көрсету мүмкіндіктерін құру мақсатында әр шығармашылық даралықтың өзіндік ерекшелігін ескеруі керек. Басқару процесін жүзеге асыру барысында кемшіліктерді анықтап қана қоймай, педагогикалық процесті ұйымдастырудың оңтайлы нұсқаларын бірлесіп іздеу арқылы педагогтердің белсенді шығармашылық қызметінің ынталандырылуына көңіл бөлуі қажет.

Жоғарыда аталған факторлар мен аталып өткен құрылымдық бөліктерді білім беру ұйымында психологиялық климаттың тұрақты орнап тұруын ескеруде педагогикалық ұжымда келесідей ұстанымдардың жүзеге асуы қажет:

- ұжым мүшелерінің бір-біріне деген сенімділігі мен бір-біріне жоғары талап қоюы;
- сыйластық пен іскерлік критикасының жүзеге асуы;
- ұжымға ортақ мәселені талқылау барысында өз пікірлерін еркін білдіре білулері;
- басшылық тарапынан қызметкерлерге қысымдық жасалмау, сонымен қатар, ұжым үшін маңызды деп шешім қабылдауға басшылық құқылы екенін ескеріп отыру;
- ұжым мүшелерінің алдағы уақыттарда атқаратын міндеттері туралы алдын ала хабардар болып отыруы;
- ұжым мүшелерінің бір-біріне деген эмоционалдық қолдау көрсетулері;
- кез-келген жауапкершілікті ұжым үшін екендігін қабылдай білулері.

Педагог өз мамандығына қанағаттанса: жұмысқа жұмсалған уақыт, тәрбиеленушінің қарым-қатынасы, басшылықпен қарым-қатынасы, бірлескен жұмысты жақсы ұйымдастыру, білім беру ұйымының жұмысына әсер ету қабілеті, содан кейін мамандыққа деген оң көзқарас көбірек алуға алғышарттар жасайтыны анық, яғни жұмыстан толық қанағаттану және жоғары нәтижелерге қол жеткізу болып табылады. Өйткені оптимистік көңіл-күй еңбек процесінде таптырмас ынталандыру құралы екені белгілі.

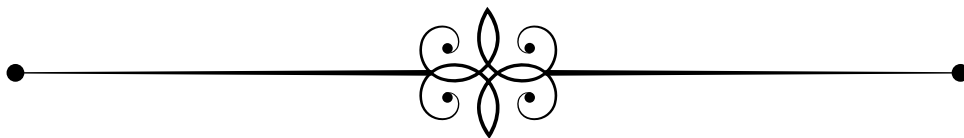
Басшының қолайлы әлеуметтік-психологиялық климат құруы білім беру ұйым қызметіндегі маңызды бағыт болып табылады. Өйткені бұл педагогикалық ұжымға оң әсер етеді, өзін-өзі дамытуға және көшбасшы мен педагогтардың жеке басын жетілдіруге ықпал етеді.

Қорытындылай келе, ұжымдағы психологиялық климат әрбір педагогтің жетістігі мен сәтсіздігіне күшті әсер етіп, тәрбиеленушілердің бүгінгі өміріне, ертеңгі көзқарасына, іс-әрекетіне әсер ететіні сөзсіз. Ұжымда қолайлы психологиялық климат құрылса, балалардың білім сапасын анықтайтын қақтығыстар мен проблемаларды болжау және шешуге оңай қол жеткізуге болады. Сондықтан ұжым ішінде психологиялық климаттың жағымды жағынан орын алуы білім беру ұйым алдындағы негізгі мақсат міндеттердің мемлекет тарапынан талаптарға сәйкес жүзеге асуына көп мүмкіндік береді.



Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. ҚР Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығымен бекітілген.
2. Аралова М.А. Формирование коллектива ДОУ: Психологическое сопровождение. М.:ТЦ Сфера, 2015.197 с.
3. Гонина О.О. Эффективность стилем управления педагогическим коллективом / Бизнес и дизайн ревю. 2017. № 4. С.13.
4. Лосева. Н.А. Организационно-педагогические условия формирования благоприятного социально-психологического климата в коллективе дошкольного образовательного учреждения / Н.А. Лосева, О.С. Сергейчук // Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2015. Т. 13. С. 3481–3485.
5. Аралова М.А. Мектепке дейінгі білім беру ұжымының қалыптасуы: Психологиялық қолдау. М.: Сфера сауда орталығы, 2005.
6. Колодяжная Т.П. Қазіргі заманғы мектепке дейінгі білім беру мекемесін басқару//Бөлім І. Ростов-н/Дону. Мұғалім баспасы, 2002.



ҚОРШАҒАН ОРТАМЕН ТАНЫСТЫРУҒА АРНАЛҒАН ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНДІ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ



Илюбаева Айнагуль Айдарбековна

Павлодар қаласы,
№ 35 сәбилер бақшасының тәрбиешісі



Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі балаларға арналған «Қоршаған ортамен таныстыру» оқу-әдістемелік кешенін әзірлеу, құрастыру және қолдану мәселелері қарастырылды. Мақаланың мақсаты - мектепке дейінгі мекемеде ұйымдастырылған іс-әрекетте оқу-әдістемелік кешенді қолдануда педагогтерге әдістемелік көмек көрсету. Мақалада әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру мақсатында мектеп жасына дейінгі балалармен мектепке дейінгі ұйымда қоршаған ортамен танысу әдістемесінің өзекті мәселелері егжей-тегжейлі зерттелген. Оқырмандардың назарына мектепке дейінгі ұйымдарда қоршаған ортамен таныстыру бойынша инновациялық тиімді әдістері, дидактикалық материал ұсынылды. Мақалада осы жұмыстың ғылыми және практикалық маңыздылығының қысқаша сипаттамасы келтірілген.



Түйін сөздер: мектепке дейінгі жастағы балалар, оқу-әдістемелік кешен, әлеуметтік-эмоционалды дағдылар, бағдарлама, қоршаған орта, зерттеу.

Еліміздің білім беру жүйесіндегі реформа жас ұрпақтың әрқайсысының жеке тұлға ретінде қалыптасуында маңызды мәселелерді шешудің түрлі жолдарын қарастыруды көздейді. Бұл бетбұрыс әлемдік жаһандану заманына алғашқы қадам болып табылады. Әр жас өркеннің азамат болып қалыптасуын қамтамасыз ететін қоғамдағы негізгі де жауапты сала, ол білім беру жүйесі.

Елдің елдігін сақтап, көркейтетін, басқа елмен терезесін тең етіп өркендететін, сондай-ақ болашағын айқындап та беретін осы білім беру ісі.

Қазақстан Республикасында қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі ұйымдардың жүйесіне жаңа тәсілдерді және тәрбиелеу-білім беру үдерісін ұйымдастырудың жаңа тиімді нысандарын іздестіруді талап ететін терең әлеуметтік-экономикалық өзгерістер орын алуда.

Тәрбиелеу-білім беру процесінде:

- әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашу жүзеге асырылады;
- балалардың құқықтарын, өмірін қорғау, денсаулығын нығайту қамтамасыз етіледі; салауатты өмір салтының негіздері, қауіпсіз өмір сүру дағдылары, қимыл-қозғалыс, бейімделу, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалды, когнитивтік дағдылар, өзіне, отбасына, құрдастарына, қоршаған ортаға адамгершілік қарым-қатынасы, тәрбиеленушілердің қарым-қатынас мәдениеті, ұлттық бірегейлік пен азаматтық негіздері, патриотизм қалыптасады.

Балабақша — балаларды қоғамда өмір сүруге үйрететін алғашқы әлеуметтік институт болып табылады. Дәл осы жерде баланың қоршаған адамдармен дербес байланысы жүзеге асады, ол қарым-қатынас жасауды

және өзара әрекеттесуді үйренеді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды қоршаған әлем арқылы тәрбиелеу мүмкіндігі туралы ойлар алғашқы рет танымал шетелдік және Ресейлік ғалымдарға тиесілі, олардың ішінде: Я.А. Коменский, А.С. Макаренко, И.Г. Песталоцци, Ж.Ж. Руссо, В.А. Сухомлинский, К.Д. Ушинский, Ф. Фребель, С.Т. Шацкий және басқалар. В.И. Мяснищев пен Л.С. Игнаткинаның еңбектерінде адам мен табиғат арасындағы қарым-қатынас мәселесінің теориялық және әдістемелік аспектілері көтерілген.

Мектеп жасына дейінгі балаларда табиғат туралы түсінік жүйесін қалыптастыру принциптері және олардың табиғи ортадағы жұмысының толыққанды даму мүмкіндіктерінің ауқымымен байланысты мәселелері келесі авторлардың еңбектерінде көрінеді: С.А. Веретенникова Н.К. Крупская, В.Г. Нечаева, С.Н. Николаева, Д.В. Сергеева, Е.И. Тихеева сонымен қатар отандық ғалымдар да А.А. Бейсенбаева, И.Н. Нугуманова, А.К. Сагова, Е.Н. Туленкова жан-жақты қарастырған.

Зерттеуді жүргізу кезінде келесі зерттеу әдістері қолданылды: психологиялық педагогикалық әдебиеттер мен ғылыми әдістемелік материалдарды шолуда зерттелетін мәселе бойынша талдау мен синтездеу, салыстыру, жіктеу, жалпылау, бақылау, жүйелеу, әңгімелер сияқты эмпирикалық әдістер және эксперименттік жұмыс барысында алынған сапалы деректерді талдаудың басқа әдістері.

Зерттеу барысында тәрбиелеу-білім беру мәселелерінің жаңа тәсілдеріне, инновациялық әдістемелер мен жаңа әдістемелік әдебиетке көп назар аударылды. Қоршаған ортамен таныстыруда үнемі жаңа материалдармен толықтырылды. Қазіргі уақытта қоршаған ортаның таңғажайып әлемі туралы ақпаратқа көп көңіл бөлінуде.

Балабақшада тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда ұлттық құндылықтар және баланың тұлғалық құзыреттілігін дамыту мәселесі негізге алынады. «Физикалық қасиеттерді дамыту», «Коммуникативтік дағдыларды дамыту», «Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту», «Шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту», «Әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды да-

мыту» атты бағыттарында инновациялық технологиялар, ұлттық тәрбие үлгілері және балалардың түрлі әрекеттері кіріктіріліп, заманауи талаптарға сай пайдаланылады. Заманауи технологиялар мен әдістерді пайдалану балалардың қызығушылығын оятады. Мысалы, «Әлеуметтік және эмоционалды дағдыларын дамыту» бағыты бойынша балалардың танымдық әрекетін ұйымдастыру барысында белсенді әдістерді қолдануға болады. Атап айтсақ, миға шабуыл, диалог, топтық шығармашылық жұмыс, пазл, синквейн т.б.

Үлгілік бағдарлама мазмұнындағы әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамытудың міндеттерін жүзеге асыру үшін біз қоршаған ортамен таныстырудан мектепалды топтарына арналған әдістемелік нұсқаулық әзірледік.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына сәйкес, әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамытудың мақсаты мен мазмұнына келетін болсақ:

Бағдарламаның мазмұны тәрбиеленушілердің қоршаған әлеммен өзара қарым-қатынас жасауына қажетті танымдық және зерттеушілік әрекеттің қарапайым дағдыларын меңгертуге бағытталған. Осы бағытта ұсынылып отырған бұл әдістемелік нұсқаулықта:

- қоршаған ортамен таныстыру күн сайын объектілер мен заттарды бақылау (тірі және өлі табиғат) зерттеу;
- материалдармен эксперимент жасау;
- педагогтің сәйкес ақпаратты оқып беруі;
- кітаптарды және иллюстрацияларды қарау, әңгімелесу;
- қарым-қатынас, ойын әрекеті арқылы іске асырылады.

Аталмыш нұсқаулықта балалардың заттарды қолмен ұстап, зерттеуі, олардың қасиеттеріне талдау жасауы, заттарды қолдануы, туындаған сұрақтарға жауап беруі, өз бетінше сұрақтардың жауабын іздеуі мен табуы және алынған дағдыларды ойында қолдана алуы өте маңызды. Нұсқаулықта баланың

«Мен» бейнесінің пайда болуына барынша жағдай жасалынған.

- Мектепке дейінгі ұйымдардағы мектепалды топтарда балалардың қызығушылықтары ескеріліп, ұйымдастырылған іс-әрекетті өткізу күні бойы кіріктірілген түрде немесе жеке жоспарланады.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастырудың мақсаты тәрбиеленушілерді, оның ішінде ерекше балаларды оң әлеуметтендіру, оларды әлеуметтік-мәдени нормаларға, қоғам және мемлекет, отбасы дәстүрлеріне тарту, рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру болып табылады.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру:

- қоғамның әлеуметтік және этикалық нормалары мен дәстүрлеріне, жалпы адами құндылықтарға баулу;
- дербестікке тәрбиелеу;
- өмірдегі жағдайларды шешу, айналадағы адамдарға құрметпен қарау, өз отбасының мүшесі екенін сезіну, эмоционалды елгезектікті, жанашырлықты қалыптастыру;
- тәрбиеленушінің адамгершілік қасиеттерін көрсетуге қабілеттілігі мен дайындығын дамыту бойынша міндеттерді қамтиды, моральдық нормалардың талаптарына жауап беретін іс-әрекеттерге;
- Отанның тарихы мен мәдениетін білу және оған құрметпен қарауды қалыптастыру, туған жер туралы түсініктерін кеңейту;
- еңбек түрлеріне және әртүрлі мамандық иелеріне құрметпен қарауды қалыптастыру, заттар, өлі және тірі табиғат құбылыстары жөнінде түсініктерін кеңейту;
- креативтік ойлауды дамыту бойынша міндеттерді қамтиды.

Балалардың әлеуметтік-эмоционалды дағдыларын дамыту:

1. әлеуметтік дағдылар мен өз бетінше үйрену дағдыларын игеруді;
2. қоғамда өзін-өзі ұстай білудің, адамгершілік нормаларын, сондай-ақ жалпы адамзаттық құндылықтарды меңгеруді;
3. өзінің отбасына жақындық сезімін, қазақ халқының, сондай-ақ басқа халықтардың тарихын білу мен құрметтеуді;
4. еңбек түрлері мен түрлі мамандық иелеріне қызығушылықты қалыптастыруды қамтиды.

Еліміздің ертеңгі болашағы жас ұрпақ болғандықтан, оларға терең де сапалы тәрбие мен білім беруде қолданылатын әдістемелік нұсқаулықтарды, құралдарды құрастыру бүгінгі күннің өзекті мәселесі болып отыр.

Мемлекетімізде болып жатқан өзгерістерден білім беру саласы шет қалмайды. Сондықтан қазіргі уақытта әдістемелік көмек ретінде шығарылып отырған әдістемелік құрал, нұсқаулықтардың жаңа әдіс-тәсілдері қарастырылып, енгізілуде.

Мектепке дейінгі балалық шақта ойын әрекетімен қатар, біліктер мен дағдыларды игеру процесі ғана емес, сондай-ақ, ізденіс ретінде баланың жан-жақты, өзі немесе ересек адамның басшылығымен алуына, олардың дамуына ықпал ететін танымдық әрекет зор маңызға ие болады. Бұл әрекет ерте балалық кезеңде қалыптасады, алғашқыда балалар барлығын дәм сезу анализаторлары арқылы тексеріп, заттар мен қарапайым эксперимент жасайды. Мектепке дейінгі ересек жаста танымдық-зерттеу әрекеті балалардың заттармен эксперимент жүргізуінен және ересектерге қойылатын сұрақтарды (неге, не үшін, қалай?) ауызша зерттеуінен көрінеді. Бала эксперимент жүргізу барысында субъект ретінде, өз әрекетін дербес құрып, белсенділік танытады.

Қоршаған ортамен таныстырудан әдістемелік нұсқаулық әзірлеуде келесі нормативтік-құқықтық құжаттар негізге алынды:

1. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты»;
2. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың

үлгілік оқу бағдарламасы»;

Оқу-әдістемелік кешенді әзірлеу барысында тәрбиеленушілердің жас және психологиялық ерекшеліктері есепке алынды, материалды мазмұндаудың тиімді әдістері және инновациялық технологиялар қолданылды.

Ұйымдастырылған іс-әрекеттің циклограммасын жоспарлауда тәрбиеші балалармен жүргізілетін жұмыс түрін өзі таңдап, танымдық ақпараттың қажетті көлемін өз қалауы бойынша анықтай алады және ұйымдастырылған іс-әрекеттің тақырыптарын, бөлімдерін, табиғи нысанын, ғылыми әдістемелік әдебиеттерін, дидактикалық материалдарды таңдаудағы әрекетін шектей алмайды.

Нұсқаулықтың бірегейлігін келесі ерекшеліктерден көруге болады:

1. Өзгерген нормативтік құжаттар негізінде құрастырылып отыр.
2. Ұйымдастырылған іс-әрекеттерге балалардың түрлі әрекеттері кіріктірілген.

Қысқаша айтып кетсек, кез келген іс-әрекетті алайық, мысалы, бала өлеңді тыңдау арқылы, сөздік ойындар арқылы коммуникативтік дағдылары, ал эксперименттер жасау арқылы танымдық дағдылары, қимылды ойындарды ойнағанда физикалық дағдылары дамып, сол ақпараттарды қағаз бетіне түсіріп шығармашылық қабілеттері дамиды. Мақсатымыз баланың жаңадан қалыптасқан дағдыларын шығармашылық игеру қабілетін, алынған материалды өңдеудегі зияткерлік дағдылары дамуын қамтамасыз ету.

3. Үлгілік бағдарламаны негізге ала отырып, міндеттерін толықтай анықталып, сарапталып алынды.

4. Нұсқаулықта дидактикалық, логикалық ойындарды, сөздік ойындар жағдаяттарды қамтиды, яғни, ойын, жағдаяттар арқылы баланың танымдық, зияткерлік қызығушылықтарын дамытады.

Үлгілік бағдарламаның міндеттеріне сәйкес, қоршаған ортамен таныстыру бағытында қамтылған 9 бөлім алынды:

1. Бала, оның отбасы, үйі.
2. Заттық әлем, кеңістікті бағдарлау.
3. Көлік, байланыс құралдары.
4. Еңбекке баулу.
5. Адамгершілік және патриоттық тәрбие.
6. Жол қозғалысы ережелері.
7. Табиғатпен таныстыру.
8. Жануарлар әлемі.
9. Қоғамдық орындарда мінез-құлық ережелері.

Берілген таблицада біз Үлгілік бағдарламадағы әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды дамытудағы бөлімдерді мен қоршаған ортаны танудағы мектепалды топтарына арналған тақырыптарды ұсынып отырмыз (кесте 1).

Кесте 1 - Қоршаған ортамен таныстырудағы тақырыптар

№	Бөлімдер	Ұсынылған тақырыптар
1	Бала, оның отбасы, үйі	Тақырып №1 «Ең жақын адамдарым». Тақырып №2 «Мен жақындарыма қалай көмектесемін?»
2	Заттық әлем, кеңістікті бағдарлау	Тақырып №1 «Менің көшем». Тақырып №2 «Заттар неден жасалынған?»

3	Көлік, байланыс құралдары	Тақырып №1 «Тұрмыстық техника». Тақырып №2 «Байланыс құралдары». Тақырып №3 «Көліктер, ақылды машиналар».
4	Еңбекке баулу	Тақырып №1 «Барлық мамандық қажетті, барлық мамандық маңызды». Тақырып №2 «Балабақша қызметкерлерінің еңбегі».
5	Адамгершілік және патриоттық тәрбие	Тақырып №1 «Қазақстан Республикасының рәміздері». Тақырып №2 «Қазақстан халқының мәдениеті». Тақырып №3 «Киіз үйдің жабдықтары». Тақырып №4 «Достық- ұлы туымыз». Тақырып №5 «Ғарышкер мамандығы».
6	Жол қозғалысы ережелері	Тақырып №1 «Жол ережесін білейік». Тақырып №2 «Жолдың жүріс бөлігі және біз».
7	Табиғатпен таныстыру	Тақырып №1 «Алақай, күз келді». Тақырып №2 «Тірі және өлі табиғат». Тақырып №3 «Қыс қызығы». Тақырып №4 «Көрікті көктем». Тақырып №5 «Жайдарлы жаз». Тақырып №6 «Туған өлкенің өсімдіктері». Тақырып №7 «Жасыл дәріхана».
8	Жануарлар әлемі	Тақырып №1 «Қазақстан аумағын мекендейтін жануарлар». Тақырып №2 «Төрт түліктің пайдасы». Тақырып №3 «Қысқы аңдардың тіршілігі».
9	Қоғамдық орындарда мінез-құлық ережелері	Тақырып №1 «Табиғат аясында қауіпсіздік». Тақырып №2 «Саябақта, орманда өзіңді қалай ұстау керек?»

Берілген бөлімдер арқылы балаға өзінің отбасы және оның мүшелері, түрлі мамандықтар, туған жер, жол жүру ережелері мен байланыс құралдардың қызметі, нанның дастарқанға келу жолы, қазақ халқының құндылықтары, заттардың қандай материалдан жасалғаны туралы түсінік беріледі.

Аталған әдістемелік нұсқаулық Үлгілік бағдарламаның міндеттеріне сай бала, оның отбасы, заттық әлем, байланыс құралдары, адамгершілік және патриоттық тәрбие, өсімдіктер және жануарлар әлемі, жол қозғалысы ережелері сияқты тақырыптар

ескерілді. Күтілетін нәтижеге сай әзірленді. Әр бөлім жыл мезгіліне, мемлекеттік және ұлттық мерекелерге байланысты қамтылды. Оқу-әдістемелік кешенді әзірлеу барысында дәлелденген, негізделген қазіргі заманға сай ғылыми ұстанымдар негізге алынғанын да айтып кетейін.

Аталмыш әдістемелік нұсқаулық бүгінгі таңда қоршаған ортамен таныстыру құралы ретінде терең зерттеуге және тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда қолдануға ыңғайлы, әрі тиімді, өйткені ол қазіргі мектепке дейінгі тәрбиеленушінің психо-

логиялық-педагогикалық ерекшеліктеріне сәйкес келеді.

Әдістемелік нұсқаулықтан үлгі ретінде бір ұйымдастырылған іс-әрекеттің барысын келтіріп өткім келеді.

ТАҚЫРЫБЫ: «КИІЗ ҮЙ ЖАБДЫҚТАРЫ»

Міндеті: қазақ халқының киіз үйінің маңы-здылығын, оның құрылысы мен ішкі жаб-дықтарын білуге үйрету.

Алдын ала жүргізілетін жұмыс: Киіз үй жаб-дықтарының суреттерін қарастыру. Киіз үй макетін тамашалау.

Құрал-жабдықтар, көрнекіліктер: проектор, экран, киіз үй макеті, қазақтың ұлттық киім-дері, тақырыпқа сай суреттер, ұнтаспа, қазақ халқының тұрмыстық заттары.

- Балалар, бүгін біз мұражайға барып, өт-кенге саяхат жасаймыз.
- Балалар, мұражай дегеніміз не?
- Балалар, көне заттарды сақтайтын жер-мұражай деп аталады.

Тәрбиеші мұражайда көне заттарды басқа-ша экспонаттар деп айтуға болатынын атап кетеді.

- Ол үшін бізге гид керек.

- Балалар, гид дегеніміз кім?

Балалар өз өй-пікірлерін айтады. Тәрбиеші балалардың жауаптарын тыңдап, қорытын-ды жасайды: гид – саяхат жасаушыларға та-рихи және көрікті жерлерін көрсететін адам.

- Балалар, мен бүгінгі саяхатта сендердің гидтарын боламын.

Экрандамұражайдыңғимаратыпайдабола-ды.

- Балалар, мұражайғакіруүшінміндеттітүр-детәртіпсақтаукерек. Қане, олардые-скетүсірейікші.

Экрандашарттыбелгілеркөрсетіледі:

- Балалар, экспонатпен танысу үшін мына жұмбақтың жауабын шешулерің қажет. Жұмбақ жасырады:

Төбедегі көзінен.
Күн сәулесі түседі.
Бұрышы жоқ төрінен.
Самал еркін еседі. **(Киіз үй)**

Экранда киіз үйдің суреті көрсетіледі.Тәр-биеші үш бағанға бөлінген кестені тақтаға іледі:

Кесте 2-ге қарап, балалар өз ойларын айтып, қорытынды жасалынады.

Кесте 2

Білемін!	Қайдан білдім?	Не білдім?
Киіз үй не екенін.	Киіз үйдің макетінен, проектор-дан, суреттерден.	Киіз үйдің жабдықтарын, мұражай-да өзін ұстау ережелерін, экспонат не екенін.

Бірінші бағанда тәрбиеші балалардан экс-понат туралы не білетінін сұрайды. Сосын балалардың жауаптарын кестеде сызба ретінде салады.

Екінші бағанда тәрбиеші балалардан экспо-нат туралы ақпаратты қайдан білгендерін, естігендерін сұрайды.

Үшінші бағанда тәрбиеші балалардан экс-понат туралы қандай жаңа мәлімет білген-дерін сұрайды.

- Балалар, ертеде қазақ көшпелі халық бо-лып саналды. Осы көшпелі халық әрқа-шан табиғатпен жақын болған. Көшпелі қазақтардың негізгі баспанасы киіз үй

болған. Ол көшіп қонуға ыңғайлы болған. Киіз үйлерде қазақтар қыста да, жазда да тұрған.

- Киіз үйдің қандай негізгі бөліктері бар?
- Балалар, сендер қалай ойлайсыңдар, киіз үйдің ішінде қандай бұйымдар бар?

«Киіз үйдің бұйымдарына не жатады?» ойыны. Балалардың алдында киіз үй бұйымдарының үлестірімелері жатады. Балалар үлестірімелердің арасынан тиісті бұйымдарды таңдап алады.

- Балалар, киіз үйдің заманауи үйден айырмашылығы бар ма?

Тәрбиеші балаларға киіз үйдің жеңіл құрастыруға, көшіп қонуға ыңғайлы екенін айтып, толықтырады. Қызықты ақпаратты кестенің үшінші бағанына тірек сызба ретінде салады.

«Дұрыс жауап бер» атты дидактикалық ойыны.

1. Көшпелі қазақтардың үйі қалай аталады?
2. Киіз үйдің ерекшелігі неде?
3. Киіз үй неден жасалады?
4. Киіз үйдің негізгі бөліктерін атаңдар.
5. Киіз үйдің бұйымдарын атаңдар.
6. Киіз үй бұйымдары қандай материалдардан жасалады?

- Қазақ халқының тағы бір – ерекшелігі қонақжайлылығы. Олар қонақты киіз үйдің төріне шығарып, дастархан жайып сыйлаған.

- Қазақ халқы ата-бабалардан келе жатқан салт-дәстүрлерді қатты құрметтейді және дәстүрлі түрде үлкендерге деген құрмет сақталған.

Халқымыздың әдет-ғұрпын, дәстүрін, тарихын білу, оны қастерлеу – әрқайсымыздың борышымыз.

Балалардың түсініктерін бекіту үшін практикалық материал, атап айтқанда суретпен жұмысты келтірілді.

Тапсырма: Ұсынылған суретке қарап, киіз үйдегі заттарды атап бер. Олар не үшін қажет?

- Балалар, біздің саяхатымыз аяқталды.

Тәрбиеші балалардан не білгендерін сұрап, кестенің үшінші бағанын толтырады.

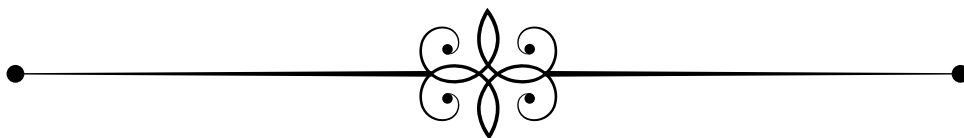
Осылайша, мектепалды топтарға арналған қоршаған ортамен таныстырудан оқу-әдістемелік кешені әзірленді және қолданысқа енгізілді.

Тәрбиелеу-білім беру процесінде жаңа мазмұндағы әдістемелік нұсқаулықты әзірлеу және оны қолданысқа енгізу әрбір тәрбиешінің міндеті. Жаңа үлгідегі әдістемелік кешеннің тиімділігі - баланың жан-жақты дағдыларын дамытып, жан-жақты ұрпақ тәрбиелейді. Ертеңімізді бүгін ойлап, жас ұрпақты жан-жақты тәрбиелеу мен жеткілікті тәрбие мен білім беру әр тәрбиешінің міндеті екенін естен шығармайық!

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарлары;
4. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы;
5. Алешина Н.В. Ознакомление дошкольников с окружающим и социальной действительностью. Старшая группа: Конспекты занятий [Мәтін]. – М.: ПЕРСПЕКТИВА, 2009. – 212 б.

6. Айтмағанбетова Қ.А. Мен және бәрі, бәрі, бәрі: Қоршаған ортамен таныстыру [Мәтін]. – Алматы: «Аруна» баспасы, 2006. – 76 бет.
7. Әмірова Ә.С., Анартаева К.А. Тіл дамытуға әдістемелік құрал [Мәтін]. – Астана: Арман-ПВ, 2013. – 167 б.
8. Бондаренко Т. Экологические занятия с детьми 6–7 лет [Мәтін]. – Воронеж, 2002. – 91б.
9. Илюбаева А.А., Байтемирова М.Қ. Қоршаған ортамен таныстыру: әдістемелік нұсқаулық [Мәтін]. – Астана: «Арман-ПВ баспасы», 2024. – 92 б.
10. Илюбаева А.А., Байтемирова М.Қ. Қоршаған ортамен таныстыру. Дидактикалық материал [Мәтін]. – Астана: «Арман-ПВ баспасы», 2024. – 36 б.



ОСОБЕННОСТИ ИГРЫ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ



Скакова Жанна Оразхановна

город Астана
ГККП ясли-сад № 60 «Арай»
педагог-ассистент



Аннотация. Развитие богатого эмоционального мира ребенка немислимо без игрушек и игры. Именно они позволяют выразить свои чувства, исследовать окружающий мир, учат общаться и познавать себя в социуме. Выбор игрушек и игры очень важен в развитии ребенка с особыми образовательными потребностями. Ребенку с особыми образовательными потребностями нужна активная деятельность, способствующая повышению его жизненного тонуса, удовлетворяющая его желания и интересы, социальные потребности. Вовремя игры происходят изменения мотивов поведения, раскрытие познавательных сил, повышение самооценки, установление дружеских отношений со сверстниками, развивается потребность усваивать нормы поведения.



Ключевые слова: Дидактическая игра, коррекционные приемы

Дети любят играть и стремятся к игровой деятельности. Игра представляет собой воссоздание социальных отношений между детьми, их поведение, принятие решений в условиях реальных ситуаций, общественной жизни. Внедрение игровой деятельности является основной одной из важных направлений для коррекций психических процессов ребенка с особыми образовательными потребностями. Любая детская игра - индивидуальная, групповая, сюжетно-ролевая, подвижная, словесная - может быть развивающей, главное педагогу определить его возможности и способности, навыки ребенка можно развить и усовершенствовать, дополнительно обогатит дидактическими играми и дидактическими материалами, которые помогут педагогу эти навыки закрепить.

Дидактические игры - одно из основных средств познавательной деятельности которое развивает внимание, память, речь, наблюдательность, повышают эффективность обучения и воспитания. В дидактической игре надо создать условие педагогу так чтобы ребенок проявлял свою самостоя-

тельность, играть, действовать, приобретать чувственный свой опыт. Дети с особыми образовательными потребностями с трудом контактируют с детьми и взрослыми, не умеют общаться со сверстниками, не владеют навыками усвоения общественного опыта в социуме. Специалисты делят детей с особыми образовательными потребностями на несколько групп:

- отклонениями в умственном развитии
- нарушениями слуха
- дисфункциями речи
- нарушениями зрения
- задержкой психического развития.
- патологиями опорно-двигательного аппарата
- расстройством аутистического спектра
- различными сочетаниями нарушений

Дети с особыми образовательными потребностями с различными нарушениями состояния здоровья, имеют разные физические возможности. Я как педагог-ассистент учитываю особенность индивидуальности каждого ребенка в своей работе. Для ребенка с нарушением в развитии важно, из каких двигательных действий состоит игра, с какой интенсивностью напряженностью она будет проводиться. Поэтому при подборе игр необходимо обязательно учитывать возрастные, индивидуальные характерные особенности и глубину дефекта ребенка.

Важно для педагога применение игры сделать процессом обучения эмоциональным, действенным, позволить ребёнку самому получить собственный опыт. Вовремя игры педагогу важно проявлять искреннюю доброту, быть открытым и чуть-чуть быть ребёнком, вместе играя помогать, переживать и радоваться вместе результатом. Замечать успехи и правильно поощрять, исходя из опыта работы мы видим пусть это не высокие успехи, но они пошагово дают свои ожидаемые результаты. Каждый педагог вовремя игры в своей работе должен использовать коррекционные приемы, учитывая особенности дефекта ребенка и возможности. Коррекционные приемы повышают, способствуют познавательной активной деятельности, стимулируют развитие внутренней мотиваций. Направленность коррекционных приемов происходит в соответствии с индивидуальной программой развития ребенка. В своей работе мы часто используем нестандартные подходы и приёмы, они дают хорошие мотивации и результаты. Дети с особыми образовательными потребностями в эмоционально-волевой сфере быстро устают, теряют интерес и снижение работоспособности, характеризуются повышенной возбудимостью, расстройством внимания. Командная психолого-педагогическая коррекция поддается включению в игровую атмосферу. Игровая атмосфера воспринимается детьми с радостью в силу того, что отвечает их стремлению возможности здоровья. В своей работе используем красочные дидактические материалы, игрушки, картинки. Соблюдаем требования к подбору игр и игрушек

- содержание игры с системой здоровья ребенка

- подбор игрового материала
- соответствие игры по программе индивидуального развития
- учет состояния дефекта
- соответствие коррекционной цели
- направленность принципа смены видов деятельности (спокойные игры чередуются с подвижными)
- соблюдение пособий и игрушек гигиеническим требованиям, безопасность

Самое главное для педагога принимать ребёнка таким, какой он есть. Как можно чаще общаться и играть, избегая переутомления. Не сравнивать ребенка с другими детьми, мотивировать поощрениями, которые стимулируют ребенка, не пропускать эти моменты, стараться не делать замечание. Применять и использовать упражнение на релаксацию. Доброжелательный и спокойный тон в любой ситуации. Разнообразие игр огромное для развития дошкольного возраста самые актуальные и важные игры для детей с особыми образовательными потребностями это игры: подвижные игры, дидактические игры, социальные игры, игры конструирования, игры-инсценировки, пальчиковые игры. Все эти виды игр для стимулирования познавательного интереса, хорошего настроения, развитие мелкой и крупной моторики рук подготовки к практическим умениям ребенка. Необходимо создавать ситуации, которые обеспечат развитие наиболее слабо развитых качеств, которые наиболее важны для конкретного ребенка или группы детей. Организация игры важное условие ее успешного хода. Исходя из практики с помощью планированной игры можно успешно корректировать, улучшать, развивать важнейшие психические свойства, а также личностные качества ребенка его активность, самостоятельность. В практике своей работы для эффективного воздействия развития ребенка провожу работу сотрудничество с родителями, совместные обсуждения и рекомендаций по их отношению к трудностям ребенка. Было проведено родительское собрание, лекция-практикум, круглый стол. Взаимосвязанное, последовательное планирование

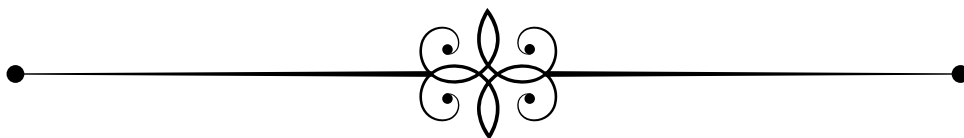
наших общих целей, формирование у родителей компетенции знаний и применении рекомендуемых занятий и игр для динамики продвижения ребенка играет основную роль в коррекционной направленности нашей работы. Регулярные встречи и беседы с родителями побуждают родителей более пристально, внимательно видеть способности своего ребенка в ходе игр, выявляют особенности своего ребенка, замечают изменения и рост навыков. Для педагога работа с родителями - это фундамент крепкого сотрудничества который обеспечит воспитательно - образовательный эффект общих целей в социализации детей. Социализация детей с особыми образовательными потребностями одна из основных задач педагога, дети должны проявить себя в игре, свои способности пусть это будут малые шаги достижения, но они у него есть и в будущем будут в реальности. Следует отметить игра - это ступенька для произвольного поведения для детей с особыми образовательными потребностями, именно благодаря ей у ребенка формируется все возможные по мере своего особенного дефекта способности. Это внимание, память, мышление, восприятие, воображение, речь, мелкая моторика. Когда в своей работе сталкиваешься с трудностями и в проблеме работы с детьми расстройством аутистического спектра убеждаюсь, что кинетический песок успокаивает, помогает поднять работоспособность к игре у ребенка. Песок дает ребенку возможность ощущать себя успешным, оживляет его желание играть и фантазировать на песке разных ситуаций. Позволяет ребенку чувствовать себя хозяином, комфортно ребенку на протяжении всей игры. Игра с песком стимулирует повышение активности в сфере его развития: на-

блюдение, экспериментирование, развитие координаций движений в процессе создания конструкций из песка, взаимодействие с детьми, чувство радости, удовольствие с любимой деятельностью, достижения своего успеха. Кинетический песок-это театр, где ребенок проявляет свои творческие искорки способности, ребёнок раскрепощается, потому-то увлечён действием своей игры, не замечает никого рядом, кинетический песок обладает релаксационным действием. Основываясь на реальных методах своей работы педагог-ассистента хочется отметить можно применять безграничный подход к детям с особыми образовательными потребностями, но только основываясь на теоретические и практические знания, оказывать грамотное педагогическое сопровождение и помощь ребенку в усвоении индивидуальной программы развития ребенка. Внедряя направления своей работе используем игру терапию, сказка терапию, труда терапию, элементы физической культуры. Почему мы применяем потому что мы работали над этим наблюдали, диагностировали и видели результаты которыми рады и будем дальше совершенствовать эти подходы. Помощь детям с особыми образовательными потребностями должна быть комплексной и осуществляется она у нас с командой специалистов: психолога, дефектолога, логопеда и педагогов-ассистентов, воспитателей. Эффективность командной работы в значительной степени определяется своевременностью и комплексным подходом в работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Главное кредо педагога-ассистента быть добрым, человечным, толерантным иметь коммуникативные способности и творческую педагогическую способность.

Список использованных литератур:

1. Власова Т.А., Певзнер М.С. Учителю о детях с отклонениями в развитии, 1967г.
2. Екжанова Е.А., Стребелева Е.А. Системный подход к разработке проблемы коррекционно-развивающего обучения детей с нарушениями интеллекта //Дефектология. 1999г.
3. Катаева А.А., Стребелева Е.А. олигофренопедагогика. М. Владос, 1998г.
4. Катаева А.А., Стребелева Е.А. Дидактические игры и упражнения в обучении умственно отсталых дошкольников. Просвещение 1991 г.

5. Мозговой, В.М., Яковлева, И.М., Еремина, А.А. Основы олигофренопедагогики, 2006г.
6. Петрова, В.Г. Практическая и умственная деятельность детей-олигофренов, Просвещение, 1968г.
7. Руководство по работе с детьми с умственной отсталостью. /Под ред. М. Пишчек., 2006г.
8. Справочник по психологии и психиатрии детского и подросткового возраста /Под ред. С.Ю. Циркина, 1999г.
9. Шатанкова Л. Учимся, играя//Дошкольное воспитание



ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ООП



Кадралиева Куляш Бейсенбаевна

город Астана
ГККП я/с №34 «Ак бидай»
Воспитатель



Аннотация. В статье рассматривается применение цифровых технологий в воспитательно-образовательном процессе с детьми с особыми образовательными потребностями (ООП), в дошкольных организациях. Актуальность проблемы развития детей с ООП стимулирует постоянный поиск новых идей и цифровых технологий, позволяющих оптимизировать коррекционную работу, отвечающих требованиям ГОС ДВО, с учетом особенностей психофизического развития воспитанников.



Ключевые слова: коррекционные мероприятия, цифровизация, дети с ООП, современные цифровые технологии.

«Главная задача цифровых технологий — не заменить обучение, а сделать его более эффективным, доступными увлекательным».

*— Стивен Хили, эксперт
в области образовательных технологий.*

Современные цифровые технологии с каждым годом всё активнее становятся частью нашей повседневной жизни. Так же и в педагогике. Для увеличения эффективности воспитательно-образовательного процесса и улучшения качества обучения педагоги дошкольных организаций применяют информационно-коммуникационные и цифровые технологии в работе с детьми с ООП.

Новые формы и методы воспитания и обучения с использованием цифровых инструментов находят широкое применение в дошкольном образовании, включая инклюзивное направления. Ведь в нашем государстве, каждый гражданин Республики Казахстан имеет право на получение качественного образования независимо от пола, расы, национальности, языка, социального

положения и других обстоятельств, в том же числе дети с ООП. Оно должно отвечать требованиям ГОС ДВО, и учитывать особенностей психофизического развития детей.

Процесс воспитания детей с особыми образовательными потребностями имеет свою специфику, заключающуюся в коррекционной направленности деятельности и тесной связи коррекционных мероприятий с развитием практических навыков и умений у воспитанников. Для детей с ООП создаются специальные образовательные условия, обеспечивается доступ к коррекционным и развивающим услугам, а также используется индивидуальный подход к воспитанию и обучению.

Дети с ООП, часто сталкиваются с недостаточной концентрацией внимания и сниженной речевой активностью. У них возникают большие трудности с восприятием, анализом и выполнением словесных инструкций педагога, отмечается низкий уровень познавательной активности и ограниченный объем знаний об окружающем мире. Также им сложно устанавливать причинно-следственные связи, они быстро утомляются и

теряют интерес к организованным деятельности. В связи с этим педагогам необходимо использовать наглядные материалы и регулярно чередовать виды детской деятельности, чтобы поддерживать интерес и вовлеченность детей с ООП.

В этом случае в помощь педагогам приходят цифровые технологии.

Во – первых, цифровые технологии – это, не иссекаемое средство для хранения, (облачные хранилища). Ведь для ребенка с ООП нужно определенные наглядные материалы, программы. Во-вторых, это высокоскоростной интернет, который без помех, поможет быстро получить доступ к обширным образовательным материалам. И в-третьих, это обучающие программы, адаптивные тренажеры.

В своей работе я часто применяю цифровые и мультимедийные инструменты, которые способствуют улучшению подачи материала, а также обеспечивают эффективную обратную связь с ребенком. Они играют ключевую роль в организации как индивидуальных, так и совместной деятельности со сверстниками с детьми с особыми образовательными потребностями. Примером могу привести детей с расстройствами аутистического спектра (РАС). Использование визуальных и мультимедийных материалов дети с РАС могут иметь более выраженную реакцию на визуальную информацию, чем на слуховую, что делает мультимедийные средства эффективным инструментом обучения. Визуальные подсказки, картинки и видеоматериалы помогают ребенку лучше понять информацию.

Глазной контакт с педагогом на начальном этапе обучения проблематичен. Это связа-

но с особенностями восприятия и социальных взаимодействий, характерными для аутизма. Для детей с РАС зрительный контакт часто вызывает дискомфорт, поскольку они могут испытывать трудности в интерпретации эмоций и намерений других людей, а взгляд может восприниматься как перегрузка сенсорной информации. В этом случае в помощь педагогу приходят цифровые технологии. Так же, ЦТ можно использовать в домашних условиях. Родители, используя приложения на планшете либо ноутбуке, закрепляют пройденный материал в неформальной обстановке. Это делает процесс обучения непрерывным и плодотворным.

Цифровые технологии становятся неотъемлемым средством в работе с детьми с ООП. Помогают структурировать материал, дают возможность интегрировать занятия, реализовать индивидуальный подход к каждому ребенку.

Заключение

Применение цифровых технологий в работе с детьми с особыми образовательными потребностями создает условия, при которых все участники образовательного процесса могут свободно перемещаться по цифровому пространству с использованием планшетов, ноутбуков и других устройств, получая нужную информацию и помощь. Использование цифровых образовательных ресурсов оправдано, так как оно способствует активизации организованной деятельности детей и улучшению качества педагогического процесса. Опыт применения этих технологий в обучении детей с ООП показал повышение эффективности занятий, улучшение внимания и активности детей, а также, что особенно важно, возникновение у них интереса к обучению.

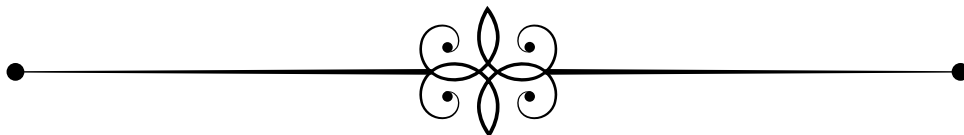
Список использованных литератур:

Книги

1. Емченко С. А. Интеграция информационных и компьютерных ресурсов в коррекционно-образовательный процесс ДОУ. // Составитель Емченко С. А. - Южно-Сахалинск, Издательство ГОУ ДПО ИРОСО, 2012.
2. Соломахина Т. Н., Михалева И. М., Шевченко Е. В. Использование коммуникационных технологий в коррекционно-развивающей работе с детьми с ОВЗ // Молодой ученый. - 2017. - №16. - С. 496-498.

Статьи

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III:Статья 8 «Право на образование»
2. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III: Статья 26 «Инклюзивное образование»
3. Методические рекомендации
4. Методические рекомендации для педагогов, специалистов образовательных учреждений, родителей. Сост.: Алещенко С. В. , Воронкова И. А., Потапова М. А. Использование средств ИКТ для дистанционного образования детей с ОВЗ. - г. Томск , 2010 г., 62
5. Электронный ресурс удаленного доступа (Internet):
6. Детский аутизм: исследования и практика — сборник статей



ДОМБРОВЫЙ ОРКЕСТР В ДЕТСКОМ САДУ



Слободенюк Наталья Валерьевна

Павлодарская область, город Экибастуз
КГКП «Яс № 15 Центр Эстетического развития»
Музыкальный руководитель



Аннотация. В статье рассматривается вопрос о значении музицирования как одного из основных видов музыкальной деятельности ребенка, а также раскрываются важные аспекты организации домбрового оркестра в детском саду.



Ключевые слова: детское музицирование, аспекты, домбровый оркестр.

«Если научить ребенка внимательно прислушиваться к звучанию домбры, он способен услышать голос предков. Если научить его играть на домбре, он станет частью великой истории своей страны»

Музицирование в детском саду – один из любимых видов музыкальной деятельности ребенка, который играет важную роль в его развитии, оказывая положительное влияние на различные стороны его личности:

1. Когнитивное развитие:

- Развивает память, внимание, воображение.
- Способствует формированию логического и образного мышления.
- Улучшает слуховое восприятие, что очень важно для развития речи.

2. Эмоционально-личностное развитие:

- Способствует творческому самовыражению, формированию эмоциональной отзывчивости на музыку.

3. Социальное развитие:

- Развивает коммуникативные навыки,

способствует формированию умения работать в коллективе, взаимодействуя друг с другом. Музицирование в группе развивает чувство ответственности и взаимопомощи.

Чтобы воспитать гармонично развитую личность, необходимо ребенка с раннего детства приобщать к истории и культуре своего народа, к изучению народного искусства (прослушивания кюев, знакомство с народным фольклором, народными песнями, играми, сказками, легендами....) Огромнейшее значение в воспитании любви и уважения к истории национальной казахской культуры и искусству, играет знакомство детей с казахскими музыкальными инструментами, их историей создания. Домбра – музыкальный инструмент, который является визитной карточкой всего казахского народа. Знакомство с домброй, обучение игре на этом музыкальном инструменте воспитывает любовь и уважение к истории национальной казахской культуры, помогает сохранить и передать традиции наших предков из поколения в поколение, это важный инструмент в осуществлении всестороннего развития личности.

Но как же научить детей дошкольного возраста игре на домбре, ведь они в силу своих возрастных особенностей не умеют читать, не знают нотной грамоты.... Но, если горюшь идеями, возможно все!

Обучение игре на домбре детей дошкольного возраста - очень сложный, но интересный и творческий процесс, который требует усидчивости и дисциплины, а также регулярных занятий. Поэтому, перед педагогом стоит важная задача- заинтересовать ребенка, и создать благоприятные условия для развития и совершенствования умений ребенка в области музицирования.

В дошкольном возрасте дети очень восприимчивы ко всему новому, поэтому очень важно, чтобы обучение стало для ребенка интересным, доступным и увлекательным. Так как игра является основным видом деятельности дошкольника, через которую он познает мир, то игровая форма идеально подходит для организации занятий по обучению детей игре на домбре. Чтобы ребенок не потерял интерес к музицированию, необходимо чтобы в основе каждого занятия лежал игровой сюжет, правильно распределен материал от простого к более сложному.

Создание домбрового оркестра в детском саду требует особой подготовки, учитывая возрастные особенности детей.

Важные аспекты, которые помогают успешно реализовать идею создания домбрового оркестра в детском саду:

1. Подбор инструментов

Перед началом занятий необходимо подобрать подходящие инструменты, детские домбры нужного размера, чтобы детям было удобно и комфортно держать и играть на них. Предложить детям рассмотреть и потрогать инструмент, показать из каких частей он состоит. Также объяснить детям, как извлекаются звуки. Чтобы развить у ребенка музыкальный слух, необходимо правильно настроить домбру. Ребенок должен слышать чистый звукоряд.

2. Формирование оркестра

Прослушать детей и распределить их на группы по обучению игры на музыкальных инструментах. (струнные, ударные, духовые)

3. Обучение и репертуар

Использовать игровые методы обучения: интерактивные сказки, музыкально-дидактические игры. Репертуар должен быть простым, соответствующим возрасту и доступным для ребенка (казахские народные мелодии, детские песни...)

4. Организация обучения:

В силу своих физиологических особенностей, дети быстро утомляются, поэтому занятия должны длиться не более 20-30 минут, 2 раза в неделю. Для поддержания интереса необходимо использовать наглядности (схемы, демонстрационный материал, видео, показ педагога).

Очень важно развивать у ребенка ритмический слух, а именно, обязательное включение в занятие музыкально-дидактических игр, игр со звучащими жестами, логоритмических упражнений, пальчиковую гимнастику.

5. Организация выступлений:

Необходимо принимать участие в концертных программах, праздниках, конкурсах и фестивалях. Для создания праздничной атмосферы использовать элементы национальных костюмов.

6. Вовлечение родителей:

Привлекать родителей к активному участию, давать рекомендации по самостоятельным занятиям дома.

7. Мотивация детей

Организовывать мастер-классы с приглашением профессиональных музыкантов, рассказывать детям о знаменитых кюйши, которые внесли огромный вклад в развитие национальной музыкальной культуры.

Поощрять детей за успешные, даже небольшие достижения, создавая атмосферу радости и гордости.

С таким подходом дети не только освоят первоначальные навыки игры на домбре, но и почувствуют любовь к народному искусству, к народной музыке с раннего детства.

Таким образом, обучая игре на домбре, мы не только развиваем у детей музыкальные способности, позволяем ощутить радость от совместного творчества, выступить на сцене

и добиваться успехов в развитии. Но и приобщаем детей к национальной культуре и творчеству, создавая прочную основу для их всестороннего развития.



Список использованных литератур:

Книги:

1. Музыка. Дидактикалық ойындар Т.Т.Сарыбаева
2. Слушание казахских музыкальных произведений по программе воспитания и обучения детей старшего дошкольного возраста «Біз мектепке барамыз»: Учебно-методическое пособие/Сост. Т.А. Максюткина. – Кокшетау: «Келешек-2030», 2010. – 156 с.
3. Спанов О. Учебное пособие. «Обучение игре на домбре». Алматы «Ауен» - 2000г.
4. «Школа домбры» - С.Байжанов
5. Ф. Мусаев. «Первоначальное обучение игры на домбре» Издательство Онер 1991 г.
6. Домбыра //Балалар энциклопедиясы/Бас ред. Б.Ф. Аяған-Алматы: «Қазақ энциклопедиясы», 2008.

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet)

1. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения. – Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>

КАК ЧЕРЕЗ ИНТЕГРАЦИЮ КОМПЛЕКСОВ УПРАЖНЕНИЙ BAL-A-VIS-X И BALAMETRICS В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ПЛАВАНИЮ УЛУЧШИТЬ КООРДИНАЦИЮ ДВИГАТЕЛЬНЫХ ФУНКЦИЙ И РАВНОВЕСИЯ У ДЕТЕЙ С SEN (ООП) В ВОЗРАСТЕ 4-5 ЛЕТ



Дарбаева Мадина Танжарбаевна

Северо-Казахстанская область, город Петропавловск
ГККП «Ясли-сад «Балдәурен»
заведующая



Аннотация. В статье рассматривается применение инновационных подходов к обучению плаванию детей с особыми образовательными потребностями (ООП) в возрасте 4–5 лет. Особое внимание уделяется интеграции комплексов упражнений BAL-A-VIS-X и Balametrics в образовательный процесс. Эти методики направлены на развитие координации двигательных функций и улучшение равновесия, что является ключевым компонентом адаптации детей с ООП к физическим нагрузкам. Исследование демонстрирует положительную динамику в физическом и эмоциональном состоянии детей. Результаты работы могут быть полезны педагогам, инструкторам по плаванию и специалистам в области инклюзивного образования.



Ключевые слова: Lesson Study, BAL-A-VIS-X, Balametrics, сенсомоторная интеграция, пространственная координация, межполушарное взаимодействие

*«Даже путь в тысячу ри
начинается с одного шага»
Японская пословица*

Наш путь к постижению эффективной, признанной мировым сообществом технологии «Lessonstudy» стандартный. Одним из нововведений 2022-2023 учебного года в я/с «Балдаурен» стал освоение педагогической технологии «Lesson Study». Корпоративное обучение, в ЦПМ, амбассадора Lessonstadu в Казахстане, позволило педагогическому коллективу обучиться специфике проведения исследований за детской деятельностью. Одним из ярких достижений коллектива считаем победу в конкурсе постеров, на I-ой национальной конференции Центра педагогического мастерства NIS «Lesson Study: от рефлексивной практики к устойчивому лидерству».



Предлагаем Вашему вниманию исследование в рамках методики Lesson Study на тему: «Как через интеграцию комплексов упражнений BAL-A-VIS-X и Balametrics в процессе обучения плаванию улучшить координацию двигательных функций и равновесия у детей с SEN (ООП) в возрасте 4-5 лет».

Почему мы проводим исследование за деятельностью дошкольников именно в процессе обучения плаванию? В нашей дошкольной организации имеется бассейн, оснащенный современной автоматической системой фильтрации воды, подачи реагентов, автоматическим контролем над температурой и PH воды, с полным набором необходимых средств обучения. В стране голубого Лайфстайла обучаются плаванию более 250 дошкольников, в том числе и дети с ООП.

Почему для исследования выбрана категория детей с SEN?

Актуальность исследования

В Казахстане, как и в мире, наблюдается рост числа детей 4-5 лет с особыми образовательными потребностями (ООП), что требует внедрения эффективных методов коррекции и поддержки, направленных на улучшение координации, равновесия и общего развития, соответствующих мировым стандартам инклюзивного образования. Проблема координации и равновесия особенно актуальна для этой категории детей, так как недостаточное развитие этих навыков влияет на их общую физическую активность, самооценку и социальную адаптацию.

К сожалению, анализ количества детей с SEN в я/с «Балдәурен» за последних 3 учебных года, констатирует и положительную динамику количества детей с SEN, и сложность диагнозов детей в заключениях ПМПК.

Новизна

Новизна нашего исследования заключается в использовании современного метода коррекции нарушений в двигательном развитии детей. Это использование методамощечковой стимуляции и межполушарного взаимодействия. Интеграция комплексов упражнений BAL-A-VIS-X и Balametrics в

процесс обучения плаванию представляет собой инновационный подход, который сочетает в себе элементы и физической активности, и игры, и терапевтического воздействия. Эти методики помогают развивать у детей с ООП ключевые двигательные навыки, соответственно улучшать их общее состояние и способствует более успешной социальной адаптации.

Общеизвестно, что плавание является самым доступным и полезным видом физической активности для коррекции и компенсации нарушенных сенсомоторных функций у детей с ООП.

Для достижения поставленной цели нами, на первичном заседании творческой группы Lessonstudy (составе 7 педагогов - инструктора по плаванию, воспитателей, методиста и руководителя), нами сформулирован понятийный аппарат исследования.

На основе этих результатов мы провели исследование, Исследование проводилось в несколько этапов, в течение 9 месяцев. Мы определили фокус-группу из 15 детей в возрасте 4-5 лет с ООП, каждый из которых имеет особые проблемы, требующие индивидуального подхода в процессе обучения плаванию.

Первый этап исследования (май – июнь 2023 год) сбор данных включал:

- проведение начального мониторинга координационных нарушений у детей с ООП 4-5 лет и проведение опроса родителей. Данные наблюдений были предложены родителям для ознакомления, родители получили консультацию у врача.

Заключения ПМПК выданы родителям 15 детей с нарушениями зрительно-моторной координации и двигательных функций, по результатам начального мониторинга определены 3 группы детей разного уровня.

На втором этапе исследования (июль - август 2023 года) были подобраны комплексы упражнений, разработаны 12 интегрированных занятий для детей по плаванию, включающие комплексы упражнений на сохранение равновесия. Такие упражнения

способствуют развитию связи между мозжечком и нервной системой, а также сокращают «время ответа» нарушенной координации

Свой акцент при использовании упражнений **Balameetrics** направили на следующие упражнения:

- Упражнения на балансирующей доске Бильгоу: это специально разработанное устройство, которое помогает развивать мозжечок. Ребенок стоит на поверхности доски, которая укреплена на округлой основе, что заставляет его балансировать и удерживать равновесие;
- Упражнения для работы с телом: включают в себя кинезиологические упражнения, направленные на развитие координации и пространственного восприятия с помощью балансира;
- Дыхательные упражнения с использованием нейротренажерной доски;
- Упражнения на нестабильных платформах в бассейне, скольжение и переходы в воде, комбинированные упражнения «Водные перекаты»



Цель таких занятий - обучить ребенка удерживать

равновесие в различных положениях, контролировать свое тело во время движения и ощущать пространство и размеры собственного тела.

Как мы применяли BAL-A-VIS-X на занятиях по плаванию? При проведении разминки на суше перед плаванием проводили упражнения с мячами или мешочками для активации координации и моторики, упражнения на бросание и ловлю мяча, стоя на одной ноге, чтобы развивать равновесие и зрительную координацию. Упражнение с мячами в воде на баланс и координацию, водные игры с ориентацией на мяч.

Цель - улучшить зрительно-моторную координацию, формируют чувство ритма и межполушарное взаимодействие.

Третий этап исследования (сентябрь - декабрь 2023 года) - использование комплексов упражнений Balameetrics и BAL-A-VIS-X для мозжечковой стимуляции в процессе обучения плаванию упражнений и деятельности с детьми по теме исследования Лессон стадии. Педагоги LS группы совместно планировали деятельность детей, совместно с внешним экспертом просматривали видео занятий, анализировали обратную связь детей, результаты наблюдения и планировали дальнейшую деятельность. Мы оценивали поведение детей в воде, выполнение ими упражнений. Наблюдали за взаимодействием детей с инструктором, их реакцию на корректировки и указания педагога.

На четвертом этапе исследования (январь - март 2024 года) проводилось онлайн-анкетирование среди родителей (15 респондентов), а также анализировались результаты наблюдений для оценки развития координации детей. Совместно проведенные LS-занятия по плаванию, на которых интегрированы комплексы специальных упражнений Balameetrics и BAL-A-VIS-X, обработка и анализ, обобщение результатов исследования с использованием методов математической статистики, позволили констатировать следующие результаты:

- уровень сформированности координации движений конечностей (координация движений рук и ног при выполнении

нии упражнений «Медуза», «Поплавок») повысился на %;

- уровень статистического и динамического равновесия (способность сохранять устойчивое положение тела в неподвижном состоянии)(сохранение устойчивости при ходьбе вдоль разделительной дорожки и перешагивание через препятствия) повысился на %;
- количество детей, способных выполнять серию движений в правильной последовательности увеличилось на 3.7%;
- 43% детей могут самостоятельно выполнять упражнения на балансирах Balametrics на суше;

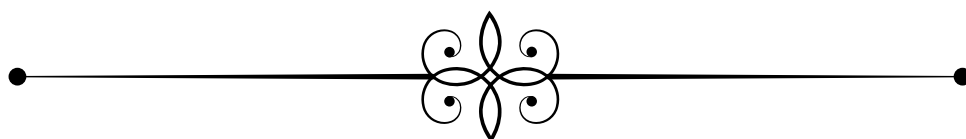
Исследование показало, что внедрение метода Lesson Study в образовательный процесс обучения плаванию детей с ООП способствует развитию сенсомоторной

интеграции и пространственной координации. Использование упражнений BAL-A-VIS-X и Balametrics в формате дифференцированного подхода позволило инструктору по плаванию адаптировать практики к индивидуальным особенностям учеников, улучшая их моторное планирование и социальную инклюзию. Дети продемонстрировали рост уверенности в водной среде, улучшение навыков сенсорной саморегуляции и снижение уровня тревожности. Обучение плаванию с использованием BAL-A-VIS-X и Balametrics способствует развитию социальных навыков у детей, так как они учатся работать в команде, следовать инструкциям и взаимодействовать с окружающими.

Данный подход подтвердил свою эффективность в комплексной поддержке психомоторного развития и укреплении эмоциональной устойчивости детей с особыми образовательными потребностями.

Список использованных литератур:

1. Кулжанова, Ж.М. (2019). «Адаптивное физическое воспитание детей с нарушениями в развитии: опыт Казахстана». Монография о методах и подходах в адаптивной физической культуре для детей с особыми потребностями, включая координацию и равновесие.
2. Жумагалиева, Г.К., & Абдилдина, А.Б. (2021). «Применение водных упражнений для детей с ООП в Казахстане». Практическое исследование о пользе водных упражнений и методик обучения плаванию для улучшения двигательных функций.
3. Вахрушев, А.А. (2020). «Коррекционные упражнения для детей с нарушениями координации и равновесия». Практическое руководство по адаптированным физическим упражнениям для детей с ООП.
4. Касимова, М.С. (2020). «Физическая культура для детей с особыми потребностями: методические рекомендации для педагогов». Методическое пособие с рекомендациями по проведению занятий по физкультуре и коррекционным упражнениям для детей с ООП.
5. Поляков, В.А., & Семенова, Т.Л. (2019). «Роль двигательной активности в развитии детей с ограниченными возможностями здоровья». Исследование влияния двигательных упражнений на улучшение координации и равновесия у детей с ООП.



РИСОВАНИЕ НА КАМНЯХ, КАК ОДИН ИЗ МЕТОДОВ АРТ-ТЕРАПИИ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ООП



Усенко Наталья Андреевна

Акмолинская область, село Астраханка
ГККП «Детский сад «Алпамыс»
воспитатель



Аннотация. Статья исследует использование рисования на камнях как эффективного метода арт-терапии для детей дошкольного возраста с особыми образовательными потребностями (ООП). Автор подчеркивает, что этот творческий процесс способствует развитию моторики, сенсорных навыков, креативности и эмоционального самовыражения. Рисование на камнях помогает детям улучшить координацию движений, а также стимулирует сенсорную восприимчивость и развивает социальные навыки, особенно в коллективной деятельности. Кроме того, данный метод способствует психологической реабилитации, снижению стресса и повышению уверенности, что особенно важно для детей с тревожностью и эмоциональной нестабильностью. В заключение, рисование на камнях рассматривается как мощный инструмент для всестороннего развития детей с ООП, поддерживающий их социальную интеграцию и личностное развитие.



Ключевые слова: арт-терапия, «тревожные» дети, самовыражение

Период дошкольного детства является критически важным в развитии ребенка, так как в это время формируются основы личности, а также развиваются ключевые свойства и личностные качества. В современном мире дети сталкиваются с множеством неблагоприятных факторов, которые могут негативно повлиять на их личностное развитие.

В последнее время заметно возросло количество детей дошкольного возраста, которых называют «тревожными». Они проявляют повышенную тревожность, неуверенность, эмоциональную нестабильность и испытывают трудности в общении как с другими детьми, так и со взрослыми. Таким образом, вопрос тревожности у детей, особенно в контексте её коррекции, становится актуальным на современном этапе.

Современные методы арт-терапии активно применяются для помощи детям с особыми образовательными потребностями (ООП). Одним из интересных и эффективных направлений является рисование на камнях.

Этот вид творческой деятельности сочетает в себе элементы художественного самовыражения, сенсорной стимуляции и психологической реабилитации. В чем же заключается польза рисования на камнях для детей с ООП, как оно влияет на их развитие?

Развитие моторики и координации движений

Для детей с ограниченными возможностями здоровья важными аспектами являются развитие мелкой и крупной моторики. Рисование на камнях — это идеальный способ тренировать руку и пальцы. Дети, особенно с нарушениями опорно-двигательного аппарата или с задержкой моторного развития, могут улучшать координацию движений, работая с мелкими кисточками или маркерами, а также создавая узоры, картины на неравномерной поверхности камня. Это помогает развить ловкость, точность и силу воли. Кроме того, выбор камня как основы для рисунка требует от ребенка точности в манипуляциях с инструментами, что

помогает улучшить концентрацию и внимание.

Сенсорная стимуляция

Камень — это материал, который имеет выраженную текстуру и вес. Работа с таким необычным объектом дает ребенку возможность ощутить различные тактильные ощущения: от шероховатости до гладкости. Это помогает развивать сенсорную восприимчивость, особенно у детей с нарушениями сенсорной интеграции, например, с аутизмом. Ощущение веса камня, ощущение контакта с его поверхностью и использование различных материалов для рисования (краски, маркеры, декоративные элементы) могут стимулировать разные виды сенсорной активности.

Развитие креативности и самовыражения

Творческое рисование всегда было мощным инструментом для самовыражения, особенно для детей с ООП, которым может быть сложно выразить свои мысли и чувства словами. Рисуя на камнях, дети могут создавать изображения, которые символизируют их внутренний мир, радости и переживания. Это способствует развитию эмоционального интеллекта, улучшает самовыражение и помогает преодолевать внутренние барьеры.

Кроме того, рисование на камнях может быть использовано для создания собственных художественных образов, что дает детям возможность проявить креативность. Процесс превращения обычного камня в произведение искусства дарит ощущение гордости за свою работу и повышает самооценку.

Социальная интеграция и взаимодействие

Когда дети с ООП рисуют на камнях вместе с другими детьми, это помогает наладить социальные контакты и развивать навыки общения. Совместное творческое занятие способствует установлению более тесных связей с окружающими, а также развивает навыки командной работы и взаимодействия. Это особенно важно для детей с аутизмом или социальными трудностями,

поскольку рисование становится для них не только способом самовыражения, но и способом установления контакта с другими людьми.

Кроме того, дети с ООП могут участвовать в общественных проектах, например, в украшении общественных пространств каменными рисунками, что дает им возможность почувствовать свою значимость в обществе и реализовать свой потенциал.

Психологическая поддержка и снижение стресса

Рисование на камнях, как и любая другая форма творчества, имеет терапевтический эффект. Этот процесс помогает детям с ООП расслабиться, сосредоточиться на приятных и спокойных занятиях, что способствует снижению тревожности, стресса и депрессии. Особенно это актуально для детей, которые пережили травматические события или испытывают сложности в адаптации к окружающему миру. Кроме того, создание чего-то своими руками дает ребенку ощущение достижения и уверенности в своих силах, что позитивно сказывается на его психо-эмоциональном состоянии.

Повышение уверенности и мотивации

Рисование на камнях — это доступный способ достижения видимого результата, который становится стимулом для дальнейших занятий. Дети, выполняя даже небольшие задачи, видят конечный продукт своего труда, что повышает их уверенность в собственных силах. Часто дети с особыми образовательными потребностями испытывают недостаток признания или не могут достигать таких же результатов, как их сверстники. Процесс рисования на камне, где каждый этап является достижением, помогает им преодолевать барьеры и развивать чувство удовлетворения от работы. Рисование на камнях является многогранным инструментом для развития детей с ООП. Этот процесс способствует не только развитию моторики и сенсорных навыков, но и помогает развивать креативность, эмоциональное самовыражение, а также укреплять психологическое состояние ребенка. Творческое занятие рисованием становится мощным инструментом социальной адаптации и

психологической реабилитации, открывая новые горизонты для детей с ООП в их личностном и социальном развитии. Таким образом, рисование на камнях — это не просто увлекательное занятие, но и важная часть

терапевтического процесса, которая может оказать значительное влияние на всестороннее развитие детей с особыми образовательными потребностями.



Список использованных литератур:

Книги:

1. Арт-терапия в работе с детьми старшего дошкольного возраста. Антонова Е.В., Томашевская О.А. Изучение эмоциональных нарушений через изобразительную деятельность у детей старшего дошкольного возраста. М.: 2018, с. 560-564.
2. Выготский, Л.С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т.4. Детская психология / Под ред. Д.Б. Эльконина. – М.: Педагогика. 2020. – с. 15.
3. Жаркова, А. С. Методы снижения тревожности у детей посредством творчества .Челябинск, 2020. – С. 110–111

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet):

- Лутошкина И.В. Значение дошкольного детства в становлении личности. <https://www.maam.ru/detskijasad/znachenie-doshkolnogo-detstva-v-stanovleni-lichnosti-1543888.html>.
- Андреева А.С. Камнетерапия как метод арт-терапии в работе с детьми дошкольного возраста. https://solncesvet.ru/book_work/55154/

ЛОГОПЕДИЧЕСКИЕ НЕЙРОИГРЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И СТИМУЛИРОВАНИЯ РЕЧЕВОЙ АКТИВНОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА



Кочерга Оксана Антальевна

Павлодарская область, город Экибастуз
КГКП я/с №18 физкультурно-оздоровительного профиля
воспитатель



Аннотация. В данной статье я хочу рассказать о значимости применения логопедических нейро-упражнений в работе с детьми дошкольного возраста, показать актуальность данных нейрокарт для решения главных целей и задач коррекционной работы по развитию речи детей с ООП.



Ключевые слова: Развитие речи, логопедические игры.

*«Рука является вышедшим наружу
головным мозгом»
И. Кант*

Не секрет, что в современном обществе сложно найти абсолютно здорового ребенка. Почему так происходит? Изменился наш образ жизни. Повсеместное внедрение телевизора, компьютера, бытовой техники сделало человека более сидячим, изменило физическую активность, в результате чего у детей снизилась двигательная активность, а это просто необходимо, чтобы компенсировать все нарушенные процессы в мозге.

Тяжелые нарушения речи у воспитанников имеют психофизиологическую основу – это повреждение или дисфункция специфических областей мозга. Естественно, поэтому происходит нарушение высших психосоматических функций. К таким функциям относятся: память, внимание, мышление, восприятие, воображение, а главное – речь.

Речь – одна из немаловажных функций, которая страдает в первую очередь. Нарушаются все главные факторы речевой структуры: звуковое произношение, фонематические

механизмы, лексика, грамматический строй речи, связная речь

Данные логопедические упражнения направлены в первую очередь на автоматизацию, дифференциацию и моторное планирование звуков, которые помогают совершенствовать умение произносить разные типы звуков в словах (с изменением положения рук). Эти упражнения являются огромными помощниками в коррекционной работе по развитию речи детей с ООП.





Использование данных упражнений дает прекрасную возможность существенно оптимизировать развитие детей дошкольного возраста с нарушением речи. Гармоничное сочетание традиционных методов коррекционной работы с использованием логопедических нейро-упражнений позволяет значительно повысить мотивацию воспитанников, эффективно решать проблемы речевого развития детей. Предлагаемая методическая разработка будет полезна не только педагогам дошкольных организаций, но и родителям дошкольников.

В наше время количество детей с ООП растет с каждым годом. У этих детей есть хронические заболевания, при которых наблюдается нарушение не только речевого дыхания, но и общей и мелкой моторики, так же не редко встречается у детей мышечное напряжение, торможение, повышенная утомляемость, значительное отставание основных физических качеств.

Типовые традиционные способы психологопедагогической корректировки во многих моментах малоэффективны. В настоящее время в общеобразовательной среде широко распространен нейропсихологический метод, выстроенный на современных (по А. Р. Лурии) представлениях о генезисе и непростом строении высших психосоматических структур. Нейропсихологи полагают, что нарушение межполушарных взаимодействий является одной из первопричин недостатков в речи, чтении и письме. Межполушарное взаимодействие это особый механизм объединения левого и правого полушарий в целостную интегративную, работающую систему. Формирование межполушарных взаимосвязей построено на

упражнениях и играх, охватывающих оба полушария мозга. Одним из способов межполушарного структурирования является синхронная работа обеими руками, во время которой оба полушария активируются и вырабатываются тотчас несколько навыков: моторика движений рук и управляемость языка.

По этой причине в своей работе я использую логопедическое пособие по автоматизации, дифференциации и моторному планированию звуков «Различаем звуки» (с изменением позы руки). Работа проводится индивидуально, ребенку дается карточка, на которой изображены две картинки и позиция рук, относительно каждой картинки. Ребенок, проговаривая слова, автоматически меняет положение рук, т. е. «переключает» позу.



Главной целью применения логопедической нейрогимнастики в своей работе, я считаю - это активизация речевого развития у детей.

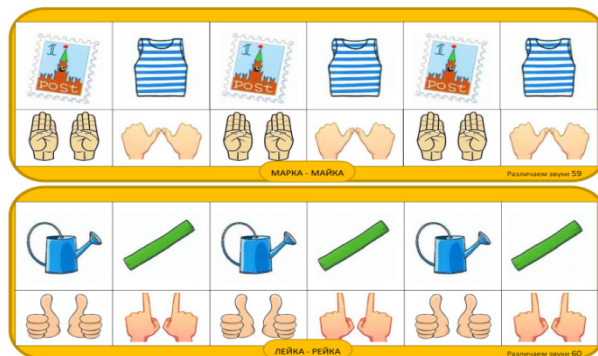
Для достижения этой цели мною были поставлены следующие задачи:

- Стимулирование речевой активности детей;
- Совершенствование слухоречевого внимания детей;
- Формирование нейродинамических механизмов мозга, отвечающих за речь ребенка;
- Становление познавательных процессов (внимание, память, мышление)

Активизация межполушарного взаимодействия позволяет наиболее эффективно оптимизировать речевые, двигательные, интеллектуальные нарушения, нарушения поведения у детей и способствует созданию основы для успешного преодоления психоречевых нарушений. Функции между полушариями головного мозга разделены, но только их взаимосвязанная работа составляет полную работу всех психофизических процессов. Когда у ребенка межполушарное функционирование не сформировано: происходит неверная переработка информации, и дошкольник претерпевает сложности с устной речью, памятью, а также с общим осмыслением общеобразовательной информации.

Нейро-упражнения - это сверхпопулярное наименование двигательной нейропсихологической коррективной (или сенсомоторной коррекции). Это немедикаментозная разновидность помощи детям с ООП. Нейротренировки также продуктивны для всеобщего психофизиологического становления детей, они нацелены на коррективную всевозможных заболеваний у ребенка с целью возобновления полноценной работы мозга. При работе с логопедическими нейрокάρтами, за счет двигательного переключения рук ребенка, активизируется не только вербальная область мозга, но и информативные процессы (зрительное внимание, память, скорость мышления). С помощью специально подобранных упражнений тело синхронизирует работу правого и левого полушарий и совершенствует взаимовлияние тела и интеллекта.

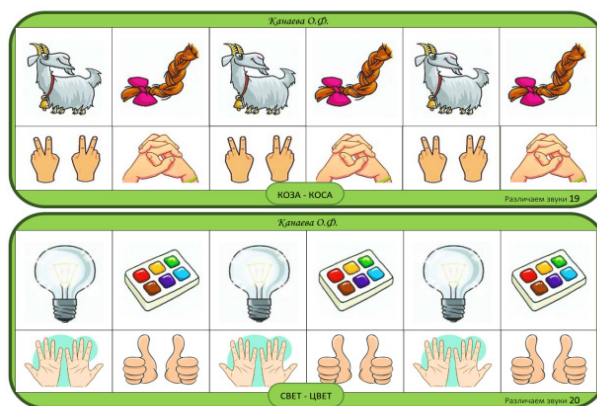
Логопедические нейроупражнения - это многофункциональная система упражнений, которая высокоэффективна не только для воспитанников, но и для младших школьников.



Данные логопедические нейроупражнения необходимо проводить регулярно в спокойной, дружелюбной атмосфере. Важно достоверно осуществлять каждое упражнение, поэтому необходимо учить каждого ребенка индивидуально. Систематическое выполнение упражнений активизирует речевую деятельность детей; совершенствует слухо-языковое внимание ребенка, содействует улучшению ряда физиологических навыков, а именно осуществлению асимметричных и симметричных движений, ловкости рук и кистей. Кроме того, логопедическая нейрогимнастика – это система упражнений, направленных на развитие и коррекцию речи, улучшение моторики речевых органов, а также на восстановление и укрепление нейропсихологических процессов, необходимых для нормального функционирования речи. Эти затруднения связаны с неполноценностью фонетических элементов языка.

Хотелось бы привести небольшой пример работы, с логопедической нейрокартой (на примере слов «коза-коса»):

1. назови картинки: коза-коса (говорим с моторным переключением позы рук).
2. посчитай от 1 до 5:
 - одна коза (коса), две козы (косы), три козы (косы), четыре козы (косы), пять коз (кос).
3. повтори со словом «нет»: коза - нет козы, коса - нет косы.
4. скажи «один-много»: коза - козы, коса - косы и др.



Регулярное внедрение нейропсихологических упражнений и игр благотворно воздействует на коррекцию обучения, формирование интеллекта и нормализует психофизическое здоровье, уменьшает утомляемость, увеличивает восприимчивость к произвольному контролю, но в первую очередь, способствует коррекции дефектов языкового развития дошкольников с ООП

Логопедические нейроигры и упражнения могут быть использованы для автоматизации поставленных звуков, совершенствования фонематического мышления, преобразования словообразовательных навыков, формирования познавательных способностей, развития психомоторных навыков.

Список использованных литератур:

1. Колесников А. «Гимнастика мозга, или Легкие способы развития ребенка». Издательство: Центр-полиграф, 2009.
2. Семенович А. В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте. — М. Академия, 2002.
3. Цветкова Л. С. Актуальные проблемы нейропсихологии детского возраста: Учебное пособие / Под ред. Л. С. Цветковой. — М. : МПСИ, 2006.
4. Лурия А.Р., Цветкова Л.С. Нейропсихология и проблемы обучения в общеобразовательной школе. — М.: 1996.
5. Логопедическое пособие по автоматизации, дифференциации и моторному планированию звуков «Различаем звуки». Пособие предназначено для детей 4 – 6 лет. Учебное пособие/автор: Канаева О.В.

ПЕСОЧНАЯ ТЕРАПИЯ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧИ И КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ (ООП)



Абишева Г.А.

Павлодарская область, город Экибастуз
КГКП «№25 сәбилер бақшасы»
учитель-логопед



Аннотация. Статья посвящена исследованию использования песочной терапии как эффективного метода для развития речи и коммуникативных навыков у детей с ограниченными возможностями здоровья (ООП). В работе анализируются основные принципы песочной терапии, ее влияние на когнитивное, эмоциональное и социальное развитие детей с ООП. Рассматриваются конкретные упражнения и техники, которые помогают детям не только развивать речь, но и улучшать навыки общения, взаимодействуя с окружающими в безопасной и творческой среде.



Ключевые слова: песочная терапия, развитие речи, коммуникативные навыки, дети с ограниченными возможностями здоровья, коррекция, психологическая поддержка, педагогическая работа, социальное развитие, эмоциональное развитие, терапевтические методики.

«Истоки способностей и дарований детей – на кончиках их пальцев. От пальцев, образно говоря, идут тончайшие нити – ручейки, которые питают источник творческой мысли. Другими словами, чем больше мастерства в детской руке, тем умнее ребенок».

В. Сухомлинский

В последние годы песочная терапия набирает популярность как метод, способствующий развитию различных аспектов личности у детей, в том числе у детей с ограниченными возможностями здоровья (ООП). Это направление психотерапевтической работы активно используется для развития социальных, эмоциональных и когнитивных навыков, в том числе речи и коммуникативных способностей. Песочная терапия основывается на использовании

песка как материала для выражения чувств и мыслей, а также как средство для формирования различных моделей взаимодействия с окружающим миром.

Роль песочной терапии в развитии речи

Развитие речи у детей с ограниченными возможностями здоровья часто сталкивается с трудностями из-за различных нарушений восприятия и общения. Песочная терапия позволяет создавать ситуации, которые требуют использования речи для передачи мыслей и чувств. Например, дети могут рассказывать о том, что они создали в песочнице, описывать свои эмоции и переживания. Это способствует активному развитию лексикона, грамматических навыков и улучшению способности к коммуникации.

Кроме того, песочная терапия помогает преодолеть барьеры в общении, связанные с внутренними переживаниями, тревогой

или замкнутостью. В песочнице дети могут выражать себя без страха быть осужденными, что создаёт условия для более открытого общения и развития речи

Роль песочной терапии в развитии коммуникативных навыков

Коммуникативные навыки у детей с ООП могут быть нарушены из-за различных факторов, таких как социальная изоляция, дефицит общения или низкая самооценка. Песочная терапия помогает детям научиться взаимодействовать с другими, развивая навыки сотрудничества, обмена идеями и решения проблем.

В процессе групповой работы с песком дети могут совместно создавать истории, делиться своими идеями, учиться слушать и воспринимать чужие мысли. Это способствует развитию эмпатии, взаимопонимания и способности к конструктивному диалогу. Таким образом, песочная терапия помогает детям с ООП преодолевать трудности общения и развивать важнейшие коммуникативные навыки.

Психологические и социальные эффекты

Работа с песком не только способствует развитию речи и коммуникативных навыков, но и оказывает положительное влияние на эмоциональное состояние ребенка. Создание и манипулирование песочными фигурами помогает снять внутреннее напряжение, улучшить настроение и снизить уровень стресса. Дети, которые испытывают трудности в общении, могут через песочную терапию более комфортно открываться, что позволяет работать с их внутренними конфликтами и страхами. Это также помогает повысить самооценку и уверенность в себе, что крайне важно для социального взаимодействия и адаптации.

Дополнительные аспекты песочной терапии в контексте детей с ООП.

1. Преимущества песочной терапии для детей с различными типами нарушений:

Песочная терапия подходит для детей с различными типами ограниченных возможностей здоровья, включая детей с за-

держкой психического развития, аутизмом, ДЦП, нарушениями слуха и зрения, а также детей с эмоциональными и поведенческими расстройствами. В зависимости от типа нарушения, песочная терапия может быть адаптирована для решения конкретных проблем:

- Для детей с аутизмом выражать эмоции и улучшать коммуникацию без сложной вербализации.
- Для детей с ЗПР песочная терапия развивает когнитивные способности, внимание и память через создание объектов и сцен.
- Для детей с ДЦП песочная терапия помогает развивать моторику и координацию, особенно мелкую моторику рук.
- Для детей с нарушениями слуха и зрения песочная терапия помогает восприятию мира через осязание, развивая коммуникацию и самовыражение.

2. Психологический и эмоциональный эффект:

Одним из главных психологических эффектов песочной терапии является создание безопасной среды, где ребенок свободно выражает эмоции, снижает тревожность и улучшает психоэмоциональное состояние.

3. Песочная терапия и развитие социальных навыков:

Песочная терапия, помимо развития речи и эмоциональных реакций, активно способствует социальному взаимодействию детей. В групповых занятиях они учатся сотрудничеству, работе в команде и уважению мнений других, что особенно важно для детей с ограниченными возможностями здоровья.

4. Роль педагога и психолога в песочной терапии:

Педагог или психолог в песочной терапии – активный участник, направляющий процесс и создающий безопасное пространство. Он анализирует сцены, поддерживает доверительную атмосферу и организует взаимодействие в группе, сохраняя индивидуаль-

ность каждого ребенка.

5. Практическое применение и рекомендации:

Внедрение песочной терапии в образовательные учреждения требует не только наличия специалистов, но и определенных материально-технических условий. Педагогам и психологам важно иметь доступ к качественным материалам для проведения занятий, таким как песок, различные элементы для построения сцен и фигур (игрушки, фигурки, различные предметы для символизации). Для более эффективной работы можно использовать мультимедийные элементы, такие как рассказывание сказок или использование музыки в процессе песочной терапии, что может дополнительно стимулировать творчество детей и сделать процесс более увлекательным.

Занятия песочной терапией должны быть регулярными и системными. Для достижения наилучших результатов важно сочетать песочную терапию с другими методами, такими как арт-терапия, музыкальная терапия и другие виды творческой деятельности.

Игры и упражнения с песком

Песочные следы

Цель: Развитие мелкой моторики и речи. **Описание:** Дети рисуют или создают следы в песке, объясняя, кто оставил следы (например, человек, животное или сказочное существо) и какие события происходят вокруг. Это упражнение помогает развить речь, моторные навыки, а также позволяет детям учиться логически мыслить.

Песочные загадки

Цель: Развитие логического мышления и речевых навыков. **Описание:** Дети задают друг другу загадки, используя песок и игрушки. Например, можно спрятать фигурку под песком, и другой ребенок должен угадать, кто это, используя подсказки. Или же дети могут описывать ситуации, происходящие в песочной сцене, и другие должны угадать, что произошло.

Роль песочных фигур

Цель: Развитие коммуникативных навыков и самовыражения. **Описание:** Каждому ребенку дается фигурка (например, человек, животное или мифическое существо), и он должен рассказать её историю. Например, фигурка животного может рассказать о своем путешествии или трудностях, которые она пережила. Дети могут по очереди включаться в игру и развивать её.

Песочное путешествие

Цель: Развитие фантазии, внимания и речи. **Описание:** Дети создают песочную карту, где размещают различные элементы (горы, реки, дороги, здания). Затем они начинают путешествовать по этой карте, создавая рассказы о том, что они видят и встречают на своем пути. Это упражнение помогает детям развивать как речевые, так и социальные навыки.

Песочное рисование

Цель: Развитие моторики, речи и творческих навыков. **Описание:** Дети рисуют в песке различные изображения (например, животных, предметы или сцены), комментируя процесс. Они могут описывать, что они рисуют, и почему именно это изображение выбрали. Такое занятие развивает не только моторные навыки, но и творческое самовыражение.

Песочные эмоции через мимику

Цель: Развитие эмоционального восприятия и речи. **Описание:** Дети создают в песочнице разные сцены с помощью фигурок, которые должны передавать определенные эмоции (счастье, печаль, злость, удивление). Затем дети проговаривают, что каждый персонаж чувствует, как он выражает свои эмоции (например, «Этот человек грустный, потому что потерял свою игрушку»). Игра помогает детям развивать эмоциональное восприятие и вербализировать свои чувства.

Секретные фигуры»

Цель: Развитие внимания, речевого восприятия и ассоциаций. Педагог скрывает под песком несколько простых фигурок (например, машинку, игрушечное животное,

камушек). Дети по очереди должны нащупать эти фигуры руками и назвать их, рассказывая, что это за предмет.

Строим башню

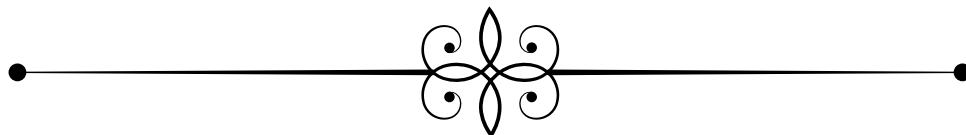
Цель: Развитие коммуникативных навыков, сотрудничество и мелкая моторика. Педагог и дети строят башню или другие объекты из песка. Дети по очереди добавляют элементы, например, камушки или веточки важно, чтобы дети взаимодействовали, помогали друг другу и предлагали идеи по поводу того, как будет выглядеть их постройка. Педагог может поощрять детей к описанию своих действий: «Что ты ставишь сверху? Почему?»

Заключение

Песочная терапия представляет собой мощный инструмент для развития речи, коммуникативных навыков и психоэмоционального состояния детей с ограниченными возможностями здоровья. Она способствует не только улучшению социального взаимодействия, но и помогает детям преодолевать внутренние барьеры, развивать творческое и эмоциональное восприятие мира. Важно, чтобы этот метод находил широкое применение в работе с детьми в инклюзивных образовательных учреждениях и в терапии с детьми с ООП.

Список использованных литератур:

1. Левина, И. И. (2014). Песочная терапия в работе с детьми: теория и практика. Москва: ВЛАДОС.
2. Москаленко, В. И. (2015). Песочная терапия в практике педагога-психолога. Москва: Наука.
3. Жукова, О. В. (2019). Теория и практика инклюзивного образования. Санкт-Петербург: Лань
4. Михайлова, Е. С. (2020). Психологическое сопровождение детей с ограниченными возможностями здоровья. Москва: Просвещение.
5. Сапожникова, О. Б. (2015). Песочная терапия в развитии дошкольников. Москва: Издательство «Гном и Д».



ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ (ЗПР)



Гаркуша Наталья Ивановна

Акмолинская область, город Ерейментау,
КГУ «Кабинет психолого-педагогической коррекции №2
учитель-логопед



Аннотация: Статья посвящена всестороннему анализу особенностей формирования речи у детей с задержкой психического развития (ЗПР). В работе раскрываются теоретические основы речевого развития, анализируются нейропсихологические, когнитивные и лингвистические механизмы, влияющие на процесс формирования речи данной категории детей. Рассмотрены диагностические методики, позволяющие оценить уровни фонетико-фонематических, лексико-семантических и грамматико-синтаксических нарушений, а также представлены современные коррекционные подходы и практические рекомендации по организации логопедической работы. Особое внимание уделено междисциплинарному взаимодействию специалистов и разработке индивидуальных программ коррекции, способствующих эффективной поддержке и развитию речевых навыков.



Ключевые слова: задержка психического развития, речевое развитие, логопедия, коррекционные методики, диагностика речи, междисциплинарное взаимодействие.

Формирование речи у детей с задержкой психического развития представляет собой сложный и многоаспектный процесс, требующий глубокого теоретического осмысления и междисциплинарного подхода. Задержка психического развития (ЗПР) определяется как систематическое отставание ребенка в области когнитивных, эмоциональных и коммуникативных способностей по сравнению с нормами его возраста. Это понятие включает в себя различные степени нарушений, что позволяет классифицировать его по уровню тяжести и этиологии. Такой подход помогает специалистам своевременно определить особенности развития ребенка, а также оценить динамику его психолого-речевого становления с учетом нормативных этапов, характерных для типичного развития.

Особое внимание в изучении формирования речи уделяется нейропсихологическим и когнитивным механизмам, лежащим в основе речевой деятельности. У детей с ЗПР

наблюдаются изменения в мозговой активности, связанные с пониженной нейропластичностью, что затрудняет процесс усвоения новых знаний и навыков, в том числе речевых. Механизмы формирования и усвоения фонетико-фонематического аппарата у таких детей характеризуются сниженной способностью к восприятию звуковых сигналов и их правильной артикуляции. Важную роль в этом процессе играют сенсорные восприятия: слух, зрение и тактильные ощущения, посредством которых ребенок получает первичную информацию о речевом материале. Нарушения в этих областях могут приводить к значительным трудностям в дальнейшем развитии речи.

Лингвистические аспекты формирования речи охватывают структурно-функциональный анализ языковой системы, включающий фонетику, лексику, грамматику и синтаксис. При ЗПР наблюдаются существенные отклонения в каждом из этих компонентов, что проявляется в ограниченном

словарном запасе, неправильном построении предложений и недостаточно развитой фонетике. Нарушения когнитивных процессов, характерные для данной группы детей, оказывают прямое влияние на языковое развитие, снижая способность к осмысленному использованию языка и построению сложных синтаксических конструкций. Психолингвистические модели формирования речи позволяют проследить, каким образом дети воспринимают, обрабатывают и воспроизводят речевую информацию, выявляя слабые и сильные стороны каждого этапа речевого развития [1].

Диагностика формирования речи у детей с задержкой психического развития представляет собой комплексный процесс, направленный на выявление специфических особенностей речевых нарушений и определение степени их выраженности. Основное внимание уделяется анализу фонетико-фонематических нарушений, которые проявляются в виде артикуляционных дефектов и искажений звуков, затрудняющих восприятие и воспроизведение речи. При этом важным аспектом является оценка уровня развития фонематического слуха и способности ребенка различать отдельные звуковые единицы, что напрямую влияет на формирование правильной артикуляции. Нарушения в данной сфере зачастую становятся первичным индикатором наличия более глубоких проблем, требующих комплексного вмешательства.

Другим важным направлением диагностики являются лексико-семантические проблемы, проявляющиеся в ограниченности словарного запаса и трудностях с подбором лексики. Эти нарушения осложняют процесс формирования связной речи и затрудняют коммуникацию ребенка с окружающими. Тщательная оценка лексических способностей позволяет выявить как количественные, так и качественные отклонения в речевом развитии, что является залогом правильной интерпретации результатов диагностики и дальнейшей коррекционной работы. Особое значение имеет анализ грамматико-синтаксических особенностей, поскольку упрощение синтаксических конструкций и отсутствие сложных структур свидетельствуют о недостаточном развитии языковых навыков. Это приводит к тому,

что речь ребенка становится фрагментарной и лишенной богатства выразительных средств, что в свою очередь затрудняет процесс обучения и социализации [2].

Важным элементом диагностической процедуры является использование современных диагностических инструментов и шкал оценки, позволяющих сопоставить результаты тестирования с возрастными нормами и выявить степень отклонений. Корректная интерпретация данных, полученных в ходе тестирования, требует от специалистов высокой квалификации и глубокого понимания процессов речевого развития. Наблюдение за динамикой формирования речи в процессе коррекции является ключевым для определения эффективности применяемых методик и своевременной корректировки коррекционной программы. Здесь важна не только регулярная оценка, но и систематизация результатов, что позволяет отследить изменения в речевой деятельности ребенка на протяжении времени.

Комплексное междисциплинарное обследование включает взаимодействие нейропсихолога, дефектолога, педагога и логопеда, что обеспечивает всесторонний анализ состояния речевого развития. Интеграция данных, полученных с помощью наблюдения, тестовых методик и анализа коммуникативного поведения, позволяет сформировать корректную картину речевого развития ребенка. Такой подход способствует более точной постановке диагноза и разработке индивидуальной коррекционной программы, ориентированной на устранение выявленных нарушений и развитие потенциала ребенка. Совокупность этих диагностических мероприятий является основой для дальнейшей эффективной работы специалистов и формирования оптимальных условий для развития речи у детей с задержкой психического развития [3].

Логопедические подходы и коррекционные методики для детей с задержкой психического развития основываются на глубоком понимании индивидуальных особенностей каждого ребенка и необходимости системного, постепенного и адаптивного вмешательства. Индивидуальный подход позволяет учитывать уникальные черты развития, что является ключевым элементом коррек-

ционной работы. При этом принципы постепенности и системности вмешательства способствуют тому, чтобы коррекционные мероприятия проводились последовательно и последовательно, с учетом динамики развития ребенка. Важно отметить, что значимую роль в процессе обучения играют мотивация и положительное подкрепление, которые помогают формировать у ребенка уверенность в собственных силах и способствуют его активному участию в коррекционной работе.

При этом логопедические методики направлены на работу с различными уровнями речевого аппарата. Фонетико-фонематическая коррекция включает в себя упражнения, направленные на развитие правильной артикуляции и тренировки слухового восприятия, что позволяет ребенку точнее воспринимать звуковые образы и правильно их воспроизводить. Лексико-семантическая работа ориентирована на расширение словарного запаса и развитие коммуникативных навыков, что особенно важно для формирования связной и осмысленной речи. Грамматико-синтаксические методики предполагают структурирование предложений и моделирование сложных синтаксических конструкций, что помогает ребенку постепенно осваивать правила построения предложений и использовать разнообразные языковые структуры в общении.

Современные технологии играют значимую роль в коррекционной работе, позволяя интегрировать интерактивные методы в процесс обучения. Использование мультимедийных средств и компьютерных программ дает возможность создавать визуальные и аудиоматериалы, которые делают занятия более привлекательными и способствуют лучшему усвоению речевого материала. Игровые технологии, внедрение элементов игры и мотивационных задач помогают сделать коррекционные занятия увлекательными, что особенно важно для детей с задержкой психического развития. Дополнительно, интеграция элементов сенсорной стимуляции и развитие моторных навыков способствуют комплексному воздействию на ребенка, улучшая координацию движений и усиливая связи между моторикой и речью [4].

Междисциплинарное взаимодействие является неотъемлемой частью эффективной коррекционной работы. Сотрудничество с родителями, которое включает консультирование, выполнение домашних заданий и мониторинг прогресса, позволяет создать благоприятные условия для постоянного развития ребенка вне логопедических занятий. Координация усилий с другими специалистами, такими как нейропсихологи, дефектологи и педагоги, обеспечивает комплексный подход к оценке и коррекции речевых нарушений. Такой междисциплинарный обмен опытом способствует успешной интеграции различных методов коррекции и позволяет выработать оптимальную стратегию поддержки каждого ребенка. Все эти компоненты совместно создают основу для формирования эффективных логопедических программ, способствующих не только улучшению речевых навыков, но и всестороннему развитию ребенка с задержкой психического развития.

Практическая реализация коррекционных программ для детей с задержкой психического развития основывается на четком планировании и структурировании логопедических сессий. Каждый этап занятий требует тщательной разработки индивидуальной программы коррекции, учитывающей уровень и динамику развития конкретного ребенка. Важно создавать условия, в которых логопедические сессии проводятся последовательно и целенаправленно, а также обеспечивать эффективное взаимодействие в рамках групповой работы, не привязываясь к примерам конкретных образовательных учреждений. Такой подход способствует созданию комфортной и стимулирующей образовательной среды, способствующей развитию речевых навыков.

Контроль динамики речевого развития является неотъемлемой частью коррекционного процесса. Для оценки эффективности применяемых методик используются объективные показатели, позволяющие отслеживать изменения в речевом поведении ребенка. Применяются современные методы контроля, которые позволяют своевременно выявлять прогресс или, наоборот, необходимость корректировки программы вмешательства. Анализ успешности коррекции основывается на четко определенных

критериях, что обеспечивает прозрачность и достоверность оценок. Такой системный мониторинг позволяет не только оценивать текущий уровень развития, но и прогнозировать дальнейшие успехи, корректируя план работы в зависимости от индивидуальных потребностей ребенка.

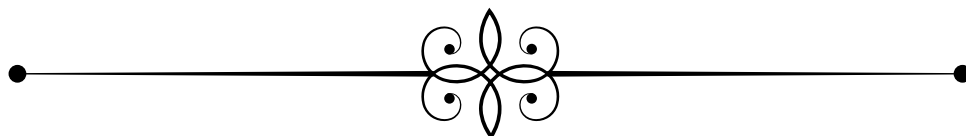
При реализации коррекционных программ часто возникают определенные трудности, обусловленные спецификой формирования речи у детей с задержкой психического развития. Современные исследования в области логопедии указывают на необходимость постоянного поиска новых подходов и методик, способных эффективно компенсировать выявленные нарушения. Перспективные направления развития логопедической помощи включают внедрение инновационных технологий, использование интерактивных средств обучения и интеграцию междисциплинарного опыта специалистов различных профилей. Такая комплексная методика требует постоянного профессионального роста логопедов и активного обмена опытом между специали-

стами.

Подводя итоги, можно отметить, что практическая реализация коррекционных программ для детей с задержкой психического развития основывается на четком планировании, индивидуальном подходе и системном контроле динамики речевого развития. Основные выводы исследования подчеркивают важность комплексного подхода к коррекции речевых нарушений, где ключевую роль играют регулярный мониторинг и объективная оценка результатов работы. Практические рекомендации для специалистов заключаются в необходимости адаптации методик под индивидуальные особенности каждого ребенка, активном использовании современных технологий и междисциплинарном взаимодействии. Такой подход позволяет не только эффективно устранять имеющиеся речевые нарушения, но и способствовать всестороннему развитию ребенка, что является главной целью логопедической помощи в условиях задержки психического развития.

Список использованных литератур:

1. Болотова Е. М. (ред.) Логопедия: учебное пособие. — Москва: Просвещение, 2008. — 256 с.
2. Рябова Т. В. (ред.) Логопедическая диагностика: методические рекомендации. — Москва: Речь, 2011. — 312 с.
3. Егорова Н. А. (ред.) Психолого-педагогическая диагностика нарушений речевого развития у детей. — Москва: РГПУ, 2013. — 280 с.
4. Соколов Л. В. (ред.) Коррекционно-развивающая деятельность в логопедии. — Санкт-Петербург: Издательство Петербурга, 2012. — 300 с.



ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГР И УПРАЖНЕНИЙ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ ПО МЕТОДИКЕ КЛАУСА ФОПЕЛЯ



Алияскарова Ольга Николаевна

Павлодарская область, город Аксу
КГКП «Ясли-сад 24 города Аксу»
инструктор по физической культуре



Аннотация. В статье рассматривается опыт использования игр и упражнений в работе с детьми с особыми образовательными потребностями в детском саду, которая основывается на методике немецкого психолога и психотерапевта Клауса Фопеля. Применение данной методики на практике показывает, что систематическое выполнение специально подобранных игр поможет преодолеть трудности в обучении и усвоении нового материала, улучшить память, увеличить быстроту реакции, а также помочь детям ощутить единение с другими, учить их сочувствию.



Ключевые слова: методика Клауса Фопеля; эмоциональная сфера; тактильные ощущения; партнёрское взаимодействие; эмоциональная связь.

В настоящее время в Республике Казахстан увеличивается количество детей с особыми образовательными потребностями, чаще всего у них присутствует низкий уровень качества выполнения упражнений. Это проявляется в виде моторной неловкости, недостаточной координации, снижения темпа и ритма, неточности выполнения движений, нарушения амплитуды движений в упражнениях, а также им сложно идти на контакт с окружающими. В связи с этим перед педагогами возникает вопрос о поиске новых методик, которые бы помогли добиться определенного результата в работе. И здесь как нельзя лучше подойдёт использование методики Клауса Фопеля, потому что все игры базируются на принципах партнёрского взаимодействия.

Цель: Способствовать правильному физическому развитию и повышению работоспособности.

Задачи:

1. Развивать двигательные навыки.
2. Формирование эмоционально-волевой сферы.
3. Развитие мелкой моторики рук, установление тактильного контакта с ребенком ООП.

Основная задача его игр — это развитие эмоциональной сферы и эмоционального интеллекта. Упражнения совершенствуют зрительное, слуховое и кинестетическое восприятие, развивают чувство пространства и чувство ритма. [1]

Игры и упражнения подбираются с учётом особенности ребёнка и направлены на:



Детям с ООП нравится надёжность повторяющегося, они любят знакомое. Когда они уже знают, что надо делать, они в состоянии оценить свои действия. Поэтому рекомендуется повторять игры 2-3 раза. Внимание ребёнка должно быть сосредоточено на вас, так как дети с ООП нуждаются в более тесной эмоциональной связи с вами. Для детей с ООП нужно сделать игру более доступной и понятной: исключить сложные этапы, а затем постепенно добавлять их, снизить темп игры или дать детям дополнительное время, повторить задание несколько раз, пока дети не поймут идею и т.п.[2]

Учитывайте, что дети с ООП добиваются успеха медленно. Внимательно наблюдайте, как меняются реакции ребёнка на одну и ту же игру при ее повторении. Если вы выбрали игру, которая не нравится детям, оставьте ее и попробуйте другую [4]. В целом ряде игр вам потребуется реквизит. Самое непривычное - шифоновые платки, которые очень нравятся и взрослым, и детям. Приобретение таких лёгких «волшебных» платков стоит того, вы будете долго использовать их во многих играх. В некоторых играх рекомендуется использовать музыку, в других она неуместна. Подходящее музыкальное сопровождение является замечательным источником вдохновения во многих подвижных играх.

В данной статье предлагаются варианты игр для детей с ООП, которые способствуют развитию воображения и формируют конкретные навыки, требующие от детей

концентрации внимания и сотрудничества, они весёлые и оригинальные, игры помогут детям больше узнать о возможностях своего тела, научиться бросать, ловить и передавать предметы, получать разнообразные тактильные ощущения и множество положительных эмоций.[5]

1. Маленький круг

Материалы: один цветной шифоновый платок для каждой пары детей

Описание: В этой игре дети действуют как ведущей, так и несведущей рукой. Кроме того, они сотрудничают с другими, развивая внимательность и способность к эмпатии.

Инструкция: Разделитесь на пары и возьмите один платок на двоих. Сядьте на пол друг против друга.

Один начинает, бросает платок с одной своей руки на другую. Вторая рука ловит платок и бросает его партнёру напротив, который ловит платок одной рукой и перебрасывает его на другую. Наконец он бросает платок назад первому ребёнку. Вот так наши платки будут летать по маленькому кругу.



2. Листок бумаги

Описание: В этой игре дети учатся прислушиваться друг к другу и контролировать движения рук.

Инструкция: разделитесь на пары и возьмите по одному листу бумаги. Станьте друг против друга и вдвоём держите лист бумаги ладонями; одна ладошка твоя, другая - партнёра. А теперь сам фокус вы должны

одновременно отпустить бумагу на очень короткое время и снова ее вернуть руки в исходное положение, так чтобы лист бумаги не упал на пол. А потом, возможно, вам захочется попробовать сделать это другой рукой.



3. Бросим вместе

Материалы: 5-6 воздушных шаров, парашют.

Описание: В этой игре вся группа работает вместе, чтобы одновременно подбросить и поймать много шариков.

Инструкция: Встаньте вокруг парашюта, возьмите его обеими руками и крепко держите так, чтобы он был туго натянут. Сначала

я положу один шар на парашют, постараюсь все вместе подбросить его вверх и поймать, а теперь, я положу несколько шаров, считайте до трех и одним усилием подбросьте шарики вверх. Посмотрим, сколько шариков мы сможем поймать на этот раз.

Таким образом, внедрение в работу игр и упражнений для детей с особыми образовательными потребностями по методике Клауса Фопеля, помогли добиться следующих результатов: в организованной деятельности дети проявляют активный интерес и яркие эмоции, нравится выполнять задания в виде эстафет, активно участвуют в подвижных играх и играх малой подвижности, стараются выполнять упражнения правильно.



Список использованных литератур:

1. Статья: Игры по К. Фопелю «Чувство принадлежности к группе». <https://multiurok.ru/files/igry-po-k-fopeliu-chuvstvo-prinadlezhnosti-k-grupp.html>
2. Ф789 Создание команды. Психологические игры и упражнения/ Пер. с нем. — М.: Генезис, 2003. — 400 с.
3. Рамка мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан 2017. Обзор исследований в области инклюзивного образования в Республике Казахстан
4. Аксенов А.В. Инклюзивное физическое воспитание детей младшего школьного возраста. СПб., 2012 - 110 с.
5. Как научить детей сотрудничать? Психологические игры и упражнения: Практическое пособие: Пер. с нем.: В 4-х томах. Т.1.— М.: Генезис, 2000.— 160 с., ил.(9стр)

ПРЕДМЕТЫ-ЗАМЕСТИТЕЛИ В КОРРЕКЦИОННО-РАЗВИВАЮЩЕМ ОБУЧЕНИИ ДОШКОЛЬНИКОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ



Самойлюк Надежда Александровна

Западно-Казахстанская область, город Уральск
ГККП ясли-сад №8 «Арай»
учитель-дефектолог



Аннотация. В статье рассматривается использование предметов-заместителей в коррекционно-развивающей работе с дошкольниками с особыми образовательными потребностями для формирования звукового и слогового анализа, фонематического восприятия и звукопроизношения, развития сенсорных и пространственных представлений, совершенствования мелкой моторики и коммуникативной функции речи.



Ключевые слова: предметы-заместители, мелкая моторика, игра, словарный запас.

Давно доказано, что движения рук человека тесным образом связаны с развитием его речи. Развитие мелких движений пальцев рук способствуют активизации речевых зон в коре головного мозга. Когда ребёнок выполняет осознанные, подчиненные определенной цели движения, осваивает новые приёмы, развивается речевая функция. В современном мире существует огромное количество развивающих игр и материалов для развития мелкой моторики. Работая с дошкольниками с особыми образовательными потребностями, я активно использую предметы-заместители. Работая с такими детьми, я выявила некоторые особенности: наблюдается нарушение всех компонентов двигательной сферы (грубая моторика, тонкая моторика рук, артикуляционная и лицевая моторика). Включая органичным элементом в ежедневные разнообразные занятия с детьми, во все режимные мо-

менты предметы-заместители позволяют развивать дошкольников с нарушением речи коммуникативную функцию речи, психические процессы, мелкую моторику рук, сенсорные навыки, пространственные представления и межполушарные взаимодействия. На занятиях и в свободное время эти предметы превращаются в различных птиц, животных, героев из сказок и привлекают тем самым внимание детей. И чтобы этот игровой процесс не казался детям скучным, я озвучиваю действия весёлыми рифмовками, стихотворными текстами, поговорками, потешками.

Перед началом игры с любым предметом-заместителем провожу подготовительный этап. Играя с карандашом, вначале рассказываю детям сказку о весёлом карандаше, после этого приступаем к игре.

«Утюг»

Дети берут в руки толстый карандаш, кладут его на стол, гладят карандаш сначала одной ладонью, затем другой, катают карандаш по столу одной рукой, потом другой. В процессе проговаривают стихотворение:

Карандаш я покачу
Утюгом туда-сюда
Вправо-влево, как хочу.
Глажу вещи быстро я

«Огонь»

Дети прокатывают карандаша между ладоней от основания ладони до кончиков пальцев сначала медленно, затем чуть быстрее. Можно в последующем добавить количество карандашей.

Трём ладошки быстро-быстро
Добываем мы огонь
Чтоб горел костёр наш ярко
Сильно-сильно мы потрём.

Стараюсь подбирать игру с карандашами согласно лексической теме, возрасту и развитию речи ребенка (например, «Прятки», «Весёлый волчок», «Горка», «Подъемный кран», «Вертолёт», «Ладоши», «Качели» и др.). С помощью этих игр ребенок массирует запястья, кисти рук: пальцы, ладони, тыльные поверхности ладоней, межпальцевые зоны. Такие игры с карандашами стимулируют

«Пианист»

Дети выкладывают карандаши в ряд. Прижимают карандаш, который лежит на столе кончиком каждого пальца, имитируя нажатие на клавиши.

Видишь, клавиш очень много,
Будто длинная дорога.
Если клавишу нажать
Станет клавиша звучать

«Скалка»

Дети соединяют ладошки вместе, размещают карандаш горизонтально и перемещают его взад-вперед с помощью только верхней ладошки.

Пироги печем исправно.
Кто на кухне самый главный?
Дочка тесто раскатает,
Мама в печь его поставит.

речевое развитие ребенка, способствуют овладению тонкими движениями пальцев, улучшают трофику тканей и кровоснабжение пальцев рук.

Играя с разноцветными прищепками, я рассказываю об их предназначении в быту, предлагаю детям рассмотреть их и весело поиграть с ними.

Игры на развитие активного и пассивного словаря:**«Гусенок»**

Вот проснулся,
Встал гусенок,
Пальцы щиплет он спросонок:
- Дай, хозяйка, корма мне
Раньше, чем моей родне.

Бельевой прищепкой дети прищепляют ногтевые фаланги пальцев правой, а затем левой руки на каждый ударный слог — от большого пальца к мизинцу.

«Помогаем маме»

Первоначально показываю, как прищепку можно прицепить к краю коробки, держа её вертикально, сопровождаю словами:

Наша мамочка устала,
Всю одежду постирала.
Милой маме помогу.
Все прищепки соберу.

«Глупая ворона»

Предлагаю ребёнку с помощью прищепки собрать фантики конфет со стола. Производится наклон кисти с прищепкой к столу, захват фантика. Затем поднять руки в исходное положение.

Глупая ворона клювик приоткрыла,
Глупая ворона фантик ухватила.
Думала, конфетки,
Но их съели детки!
Никому конфет не дам
Ам! Ам! Ам!

«Волк и лиса»

Согнутые в локте руки стоят на столе. Прищепка удерживается указательным и большим пальцами, ритмично «открывать и закрывать ротик» прищепки:

Серый волк в густом лесу
Встретил рыжую лису
Серый волк-зубами щёлк
Не боюсь тебя я волк!

Игры, способствующие закреплению сенсорных навыков, пространственных представлений. Обучаю детей соотносить цвета, называть их, формирую понятия большой – маленький («Цветные коробочки»-сличение предметов по цвету, «Волшебный заборчик»-закрепление названия цветов, ориентация на плоскости (верх-низ), «Платочки», «Бабушкина шаль»-закрепление понятия «большой-маленький», «большая-поменьше», «Цветные прищепки»- закрепление понятий «право-лево» и др).

«Зубастики» - распределение прищепок по цвету и величине.

Жили – были разноцветные зубастики. Какого они цвета? Зубастики любили все грызть, но каждый зубастик выбирал предметы только своего цвета:

Красный зубастик - ест помидор.
Желтый - за грушей полез за забор.
Синий ест сливу, вот молодец!
Зеленый зубастик ест огурец.

Игры, для расширения и активизация словарного запаса:

Дети передают диалог персонажей с помощью «говорящих» прищепок.

«Кошка и котёнок»

- Мяу-мяу, где мой крошка?
- Кто мяукает так? – Кошка.
А котёнок ей в ответ:
- Мяу, мама, где обед?

«Лошадь и жеребёнок»

- Иго-го, - лошадка ржет,
Жеребёночка зовет.
- Иго-го, - жеребёнок заржал
И за мамой скорей поскакал

«Лексическая цепочка»

Дети прикрепляют прищепку к прищепке, называя предмет одной лексической темы.

Использую прищепки для «неговорящих» детей с целью активизации пассивного и активного словаря. Например: Это Волк. У волка не хватает ушек. Две прищепки могут быть «ушками» у силуэта волка (даю ребёнку силуэт волка без ушей, а он прикрепляет пальчиками прищепки – ушки). А чего еще нет у волка? и т.д. (также использую игры «Кто, чем питается? », «Кому, что нужно для работы? », «Что растет в огороде, а что в саду?»).

При работе над звукопроизношением я часто используем упражнения «Укрась дерево листьями» или «Тучка и солнышко». Ребенок придумывает на заданный звук слово и «украшает» его листочком. Работая над дифференциацией аппозиционных звуков, предлагаю ребенку «украшать» дерево (тучку и солнышко) прищепками двух цветов. При работе над автоматизацией звука подбираю шаблоны животных, в названии которых, слышится этот звук. Например [Л]: Лось, волк, белка, козёл, Лошадь и т. д. Параллельно ведётся работа по лексической теме: «Дикие и домашние животные». Прошу ребёнка, назвать животное и сказать к какому виду оно относится. Или например: автома-

тизация звука [P]: Рога, коРова, бобеР. Также использую игры при обучении грамоте:

«Собака»

«Прищепка-собака» ищет заданный звук в слове и прикрепляется в соответствующей позиции на полоске (начало, середина, конец слова)

«Назови на тот же звук»

Дети называют слова на заданный звук и собирают цепочку из прищепок. Цепочка должна получиться как можно длиннее.

«Сколько слов?»

Прищепки могут быть использованы при определении количества слов в предложении. Дети составляют предложение по сюжетной картинке, проговаривают его и прикрепляют к наборной полоске прищепки по количеству слов. Если закрепляется понятие «предлог», его обозначают прищепкой красного цвета.

«Сосчитай-ка слоги»

На наборную полоску крепится столько

прищепок, сколько слогов в слове

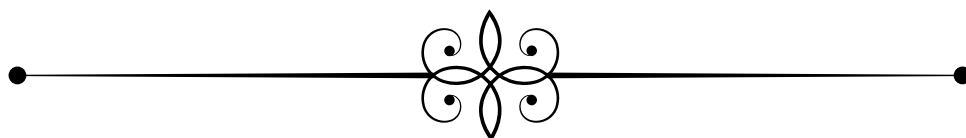
Активно использую прищепки при заучивании и произнесении чистоговорок. Прищепкой поочередно «кусаем» ногтевые фаланги (от указательного к мизинцу и обратно) на ударные слоги скороговорки

«Са-са-са: на столе оса (в клетке спит лиса).
Су-су-су: боимся мы осу (смотрим на лису).
Сы-сы-сы: жало у осы (хвост пушистый у лисы).
Се-се-се: кисель дадим осе (знаем сказку о лисе).

Как показывает практика моей работы, использование предметов-заместителей, делает любые занятия интересней и продуктивней. Дети успешнее приобретают ручную умелость, коммуникативную функцию речи, пополняется активный и пассивный словарь, связная речь, познавательная активность, совершенствуется звуковой и слоговой анализ, фонематическое восприятие, звукопроизношение, дети дошкольного возраста быстрее овладевают сенсорными и пространственными представлениями.

Список использованных литератур:

1. Губанова Н.Ф. Игровая деятельность в детском саду. Программа и методические рекомендации. М., 2019. 128 с.
2. Кожаккина С.О. Роль игры в дошкольном возрасте // Вестник Саратовского областного института развития образования. 2015. № 1. С. 23-28.
3. Кравцова Е.Е. Игра на весь мир // Первое сентября. 2021. № 14. С. 67-71.
4. Педагогические технологии и конструирование образовательного и воспитательного процесса в условиях реализации ФГОС: хрестоматия. Ч. 5. М., 2014. 26 с.
5. Смирнова Е.О. Детская психология: учеб. для вузов. 3-е изд., перераб. СПб. : Питер, 2019. 304 с.



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА МУЗЫКАНЫҢ ӘСЕРІ



Жұмабекова Бибігүл Мүсірепханқызы

Қызылорда қаласы
№8 «Бүлдіршін» бөбекжай-бақшасы КМҚК
Музыка жетекшісі



Аңдатпа: Музыканың мектеп жасына дейінгі балаларға жан-жақты әсері, басымдылық бағыты, сауатты ұйымдастырылуы т.б. және шығарманы таңдау маңыздылығы, музыкалық тәжірибені жетілдіру жолдары туралы баяндалады.



Түйін сөздер: Бала өміріндегі музыка, балабақшадағы музыка тәрбиесі

В.А.Сухомлинский: «Музыка - ең ғажайып, жақсылыққа тартудың ең нәзік құралы. Гимнастика денені түзетсе, музыка адамның жан дүниесін түзейді. Музыкалық білімсіз баланы толыққанды тәрбиелеу мүмкін емес» -деген екен.

Ең алғашқы әлди әнінен бастап музыка бала санасына әсер етеді. Музыка қаншалықты бала өміріне тез енсе, соншалықты терең, берік орын алады. Музыка балалардың эмоционалды, интеллектуалды және әлеуметтік дамуына оң әсерін тигізеді.

- 1. Эмоционалды даму** Музыка баланың көңіл-күйіне әсер етіп, эмоцияларын білдіруге көмектеседі. Әуендер мен ырғақтар баланы тыныштандыруы немесе қуаныш сыйлауы мүмкін. Ән айту, билеу және музыканы тыңдау балаларға өз сезімдерін еркін жеткізуге мүмкіндік береді.
- 2. Танымдық қабілеттерді дамыту** Музыка есте сақтау, зейін қою және логикалық ойлау қабілеттерін дамытады. Әндер жаттау, ырғақпен қимыл жасау арқылы балалардың когнитивті дағдылары жетіледі. Сонымен қатар, музыка арқылы балалар жаңа сөздерді үйреніп, сөздік қорын байытады.
- 3. Шығармашылық қабілеттерді дамыту**

Музыка бала бойындағы шығармашылық қабілеттерін дамытады. Ән айту, музыкалық аспаптарда ойнау және билеу – шығармашылық қабілеттердің қалыптасуына ықпал ететін әрекеттер.

- 4. Әлеуметтік бейімделу** Топпен ән айту, би билеу және музыкалық ойындарға қатысу балаларды ұжымдық қарым-қатынасқа үйретеді. Музыка арқылы балалар бір-бірімен өзара әрекет етіп, достық қарым-қатынастарын нығайтады.

Сондықтан балалардың қандай музыка тыңдап жүргеніне, қандай ән орындап жүргеніне баса назар аударуымыз қажет. Тәрбиенің алғашқы іргетасы қаланатын мектепке дейінгі кезеңде балаларды классикалық шығармалар мен заманауи шығармалардың сапалы бөлігін тыңдауға және өз ұлтының музыка мұрасына қызығушылығы мен сүйіспеншілікке бағыттауымыз керек. Балабақшадағы музыка ұйымдастырылған іс-әрекетінің әрбір кезеңінде балаға түсінікті, жас ерекшелігіне сай, орындауына жеңіл, жағымды эмоция тудыратын, жақсылыққа, адамгершілікке, еңбекқорлыққа, тазалыққа, бауырмалдылыққа т.б. тәрбиелейтін шығармаларды таңдату маңызды. Балаға ұсынылған шығарма бала үшін қиындық тудырмауы, қайта қызықтырып өз әлеміне алып кете алатындай әсерлі, мағыналы, жарқын, меңгеруге жеңіл болғаны абзал.

Балаларға үйрететін әндер мен тыңдалатын музыканы таңдаудағы негізгі қағидалар:

1. Жас ерекшелігін ескеру.

Әндер мен әуендер балалардың жас ерекшелігіне сәйкес қарапайым және түсінікті болуы керек.

2. Музыканың тәрбиелік мәні.

Әндердің мазмұны баланың тұлғалық дамуына, адамгершілік қасиеттеріне оң әсер етуі тиіс.

3. Әуеннің құрылымы

Әуен қарапайым, ырғақты, есте сақтауға жеңіл болуы керек.

4. Қимылмен үйлесуі.

Балалар үшін қимылмен айтуға болатын әндер мен әуендер қызықты, әрі дамытушы роль атқарады.

5. Сөйлеуді дамытуға ықпал етуі

Әндер баланың сөздік қорын кеңейтуге, дұрыс сөйлеуін қалыптастыруға көмектесуі керек.

6. Қазақ халқының ұлттық музыкаларына басымдық беру.

Қазақтың халық әндері мен күйлерін тыңдау арқылы балалар ұлттық мәдениетке, ұлттық мұраға сүйіспеншілігі қалыптасады.

Балабақшадағы түрлі іс-шараларды әкімшілік немесе ата-ана үшін емес, бала үшін ұйымдастыруды басты назарда ұстап, балалармен бірге қуана білсек жұмысымыз нәтижелірек болады. Қазіргі алдымызда отырған кішкентай бала ертеңгі жеке тұлға, сондықтан біз олардың жан-дүниесін рухани байлықпен толтыра алсақ, келешегінің жарқын боларының кепілдігіне сене аламыз.

Балабақшада таңертеңгі жаттығудан бастап әрбір режимдік сәттерде баланы музыкамен сүйемелдеп отырамыз. Тіпті бала дербес әрекетпен айналысып отырғанда музыкалық фон ретінде пайдаланылатын музыка

да дұрыс таңдалуы қажет. Себебі, бейсаналы түрде болса да ол музыка баланың санасына өз әсерін береді. Балалық шақта естіген, көрген нәрселеріміздің санамызда мәңгілікке қалатынын өз тәжірибемізден-ақ біліп жүрміз ғой, сондықтан балаларымызға бақытты балалық, жарқын көңіл-күй сыйлауға тырысамыз.

Көзге көрініп, қолға ұсталмағанымен, музыканың тікелей бала психикасына, жан дүниесіне әсер ету күші зор болғандықтан балалардың жан-жақты қалыптасуына, жеке дара қабілеттерінің дамуына, өзіне сенімділіктерінің артуына ықпалы ерекше. Музыканың терапиялық күші сан ғасырлар бұрын-ақ ғалымдармен дәлелденіп қойған. Ерекше балаларды өмірге бейімдеп, саналарын жағымды эмоциялармен байыту үшін де музыканың осы терапиялық күші практикада жиі қолданылады. Сондай-ақ қалыпты дамып келе жатқан балаға да музыканың терапиялық әсері орасан зор. Музыка арқылы бала ашылады, түрлі эмоцияларын шығара алады, өз-өзіне сенімділігі артады, командада жұмыс жасай білуге үйренеді, өз ойын ашық айтуға үйренеді және т.б. Балабақшадағы музыкалық іс-әрекеттер арқылы бала психикасында жағымсыз бейнелер болса жойылады, қимыл-қозғалыс еркіндігі, белсенділігі қалыптасады, өзін қоршаған әлемге эстетикалық көзқарасы дамиды, тіпті таза сөйлеу мүмкіндіктері артады. Балалық шағында адам музыканың әр түрін қабылдап, түйсініп, жан дүниесін музыканың әсерімен байытпаған болса, ересек шағында бұл олқылықтың орнын толтыру қиын, тіпті мүмкін емес деуге болады. Сондықтан осы мектепке дейінгі кезеңді бос өткізіп алмау-маңызды. Бұл іске ата-аналарды да тартып, бірлесе әрекет етсек балалардың музыкалық тәжірибесі байи түседі. Ата-аналарға баласымен бірге концерттерге, музыкалық спектакльдерге, театрға, кинотеатрға, авторлық кештер мен кездесулерге баруға ұсыныстар беріледі, кейін балалармен көрген-білгендерін өзара талқылап, ой бөлісіп отырамыз. Балабақшада танымал тұлғалармен кездесу ұйымдастырылып, музыкалық кештер мен байқаулар, музыкалық ойын сағаттары өткізіледі.

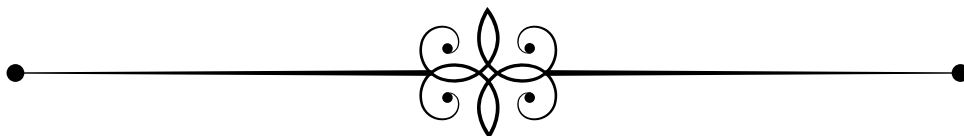
Қорыта келгенде, балалар өміріндегі музыканың жан-жақты, жарқын бейнелерге бай, жағымды эмоция сыйлайтын әсерлі, жас

ерекшеліктеріне сәйкес ұғымды да меңгеруге жеңіл, ұлттық құндылықтарды бойла-

рына сіңіретін құнды, музыкалық тәжірибесін сыйлайтын мазмұнды болуы аса маңызды.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>
2. 2024-2025 оқу жыдында Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат. <http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/2024/07/98.pdf>
3. «Мектепке дейінгі балаларға музыкалық тәрбие беру» А.Н.Карамбаева <https://e-nauka.kz/mektepke-deyingi-balalarga-muzykaly/>
4. «Мектеп жасына дейінгі балалардың рухани-адамгершілік қасиеттерді музыка пәні арқылы қалыптастыру.» З.А.Акошева <https://bilimdinews.kz/?p=186411>
5. «Мектепке дейінгі балаларға музыкалық тәрбие беру» <https://goo.edu.kz/loader/load/18185>



ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ КОРРЕКЦИЯ ДЕТЕЙ С ЗПР В УСЛОВИЯХ ДО



Ханеева Ольга Юрьевна

г. Астана, РГП на ПХВ Детский сад «Қарлығаш»
Медицинского центра Управления Делами Президента
Республики Казахстан
Педагог – психолог



Аннотация. Данная статья рассматривает эффективность и значимость психологической коррекции в работе с детьми с ЗПР. Дифференцированный подход позволяет детям с ЗПР чувствовать себя успешными и уверенными в своих силах, адаптироваться к коллективу и подготовиться к взаимодействию в школьной среде. Анализ и практический опыт показывают значительное влияние коррекционной работы на развитие познавательных, эмоционально-волевых и социальных навыков у детей с ЗПР, что способствует успешной социализации и полноценной интеграции таких детей в общество.



Ключевые слова: психологическая коррекция, задержка психического развития, психологическая диагностика, нейробика, кинезиология, игровая терапия.

Современная система дошкольного образования сталкивается с необходимостью разработки эффективных методов коррекции и развития детей с задержкой психического развития. К старшему дошкольному возрасту у таких детей наблюдаются низкий уровень самоконтроля или вовсе его отсутствие, примитивный словарный запас, ограниченность представлений, несформированность умозаключений, неумение планировать свою деятельность, что требует создания специальных условий для их обучения и воспитания.

Своевременное выявление особенностей детей с ЗПР и ранняя коррекционная помощь позволяют минимизировать трудности, связанные с развитием когнитивных, эмоционально-волевых и речевых функций, и создают условия для полноценной интеграции ребенка в образовательную среду. В дошкольном возрасте успешно идет коррекция нарушений в развитии, в процессе которой отставания могут сглаживаться, некоторые компенсироваться. Задержка

психического развития «...преодолевается с возрастом и тем успешнее, чем раньше создаются специальные условия для обучения и воспитания ребенка» [4, с 83].

Автор методов коррекции умственного развития детей Э. Сеген, основоположник развития психокоррекционных технологий представил триаду принципов воспитания и обучения в работе с детьми с нарушениями интеллекта:

- воспитание деятельности, активности (двигательная способность, ощущения, чувства);
- воспитание мышления (формирование представлений, понятий, овладение элементарными знаниями, навыками счета, чтения, письма);
- воспитание воли (нравственное воспитание).

Ф. Фрёбель подчеркивал важность занятий

конструированием, рисованием и лепкой, танцами для развития когнитивных способностей; настаивал на том, что умственное развитие ребенка происходит в единстве с физическим, эмоциональным и социальным развитием. Методы Фрёбеля широко используются в системе дошкольного образования, особенно в работе с детьми ЗПР.

В педагогической практике особое внимание уделяется методикам Л.С. Выготского, А.Р. Лурии и В.В. Лебединского, А. Н. Грабова. В своих работах авторы обращают внимание на значимость развивающей среды и роли взрослого в процессе коррекции.

Современные исследования также подтверждают положительное влияние коррекционных занятий на развитие дошкольников с задержкой психического развития. Доктор психологических наук, профессор Е. С. Слепович указывает на положительное коррекционное воздействие игры на психологическую структуру ЗПР, считая игровую деятельность центром коррекционной работы.

В статье «Комплексный подход к психологической коррекции дошкольников с ЗПР в условиях ДОУ» Н. И. Дубровина рассматривает современную модель коррекционной работы с детьми с ЗПР в дошкольных учреждениях. Она подчеркивает, что дошкольный возраст является оптимальным периодом для проведения коррекционных мероприятий, направленных на развитие высших психических функций и поведения ребенка.

Составители методического пособия «Диагностика нарушений в развитии детей с ЗПР» Т. Б. Иванова, В. А. Илюхина, М. А. Кошулько акцентируют внимание на важности своевременной диагностики и коррекции нарушений психического развития в дошкольном возрасте. Они отмечают, что раннее вмешательство позволяет минимизировать негативные последствия и способствует более успешной адаптации детей в дальнейшем.

Эти исследования подтверждают, что дошкольный возраст является наиболее благоприятным периодом для коррекции ЗПР и необходимости раннего вмешательства для достижения наилучших результатов в

развитии детей.

Целью данной статьи является обоснование эффективности психологической коррекции в работе с детьми с ЗПР в условиях ДОУ.

Психологическая коррекция включает в себя следующие этапы работы:

- психологическая диагностика
- постановка целей и задач коррекционной работы
- коррекционная работа
- контроль и оценка результатов

Диагностическое обследование позволяет определить зону актуального и зону ближайшего развития ребенка.

В целях динамического наблюдения коррекционно-воспитательного процесса три раза в год осуществляется индивидуальная диагностика (стартовая, промежуточная, итоговая).

Стартовая диагностика (познавательная деятельность, речь, эмоционально-волевая сфера, личностное развитие) сбор анамнестических данных (сведения о психомоторном и речевом развитии от 0 до 2-х лет) проводятся в сентябре. Также ведется наблюдение за ребенком в процессе свободной и организованной деятельности (инициативность, контактность, характер действий с предметами, конфликтность, двигательная расторможенность, избегание умственных усилий и др.) Опираясь на результаты стартового обследования, результаты наблюдений, педагог-психолог определяет цели и задачи коррекционной работы, разрабатывает план коррекционных занятий с ребенком.

Промежуточная диагностика проходит в январе и ориентирована на выявление особенности динамики развития ребенка. Анализ промежуточной диагностики позволяет оценить результаты коррекционной работы и в случае необходимости внести коррективы в план занятий.

Итоговая диагностика позволит определить

динамику развития и оценить эффективность коррекционной работы за год. Диагностика проходит в мае.

На сегодняшний день широко используются следующие диагностические комплексы оценки психического развития детей:

- Семаго Н. Я., Семаго М.М. «Теория и практика оценки психического развития ребенка. Дошкольный и младший школьный возраст»;
- Иванова Т. Б., Илюхина В. А., Кошулько М. А «Диагностика нарушений в развитии детей с ЗПР»;
- Р.А. Сулейменова «Психолого-медико-педагогическое обследование детей дошкольного и младшего школьного возраста»;
- Е. А. Стребелева «Психолого-педагогическая диагностика развития детей раннего и дошкольного возраста»;
- А. В. Семенович «Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте»;
- С. Д. Забрамная «От диагностики к развитию».

Коррекционная работа в ДОУ должна быть сформирована по следующим направлениям:

1. Развитие навыков социального взаимодействия (потребность в игре, потребность взаимодействия со сверстниками и взрослыми);
2. Формирование произвольности поведения (соблюдение правил поведения, соблюдение игровых правил, регуляция деятельности);
3. Развитие познавательных процессов: внимания, памяти, мышления, воображения.
4. Формирование и обогащение активного и пассивного словаря, развитие связной речи.

Для решения коррекционных задач на занятиях эффективно используется игровая терапия. Например, такие сюжетно-ролевые игры как «Магазин», «Семья», «Больница» позволяют моделировать реальные жизненные ситуации, развивают социальные навыки (приветствие, прощание, просьба о помощи) и учат ребенка взаимодействовать с окружающими.

Настольные игры типа «Мемо», лото, домино, «Джанга», «Крестики-нолики», «Ходилки» - развивают внимание, память, логику, усидчивость, коммуникативные способности, тренируют стратегическое планирование.

Сенсорные игры (игры с песком, водой, глиной, «Волшебный мешочек», манипуляции с различными поверхностями - крупа, шероховатые предметы) способствуют развитию сенсорного восприятия и используются для снятия тревожности, напряжения.

Подвижные игры, обеспечивают развитие произвольности поведения, межполушарного взаимодействия, снятие мышечных зажимов.

Применяя игровую терапию, следует помнить о том, что игры должны соответствовать уровню развития ребенка, быть интересными и доступными. Новые правила и усложнение игр необходимо вводить постепенно по мере развития ребенка. Также важно поощрять самостоятельную инициативу ребенка в выборе ролей, действий.

Нейропсихологическая коррекция помогает детям с задержкой психического развития (ЗПР) активизировать работу мозга, улучшает межполушарное взаимодействие, координацию движений и сенсомоторную интеграцию. Упражнения на развитие межполушарного взаимодействия: «Зеркальные движения», рисование симметричных фигур двумя руками одновременно, упражнения на развитие моторики и координации («Шагай и хлопай», «Восьмерки», упражнения с балансиrom и др.)

Кинезиологические упражнения стимулируют работу речевых центров мозга, улучшают координацию движений, когнитивные функции (внимание, память, мышление), корректируют эмоциональное состояние,

развивают навыки саморегуляции. Например, упражнения с движениями глаз, дыхательные, релаксационные, двигательные упражнения, пальчиковые игры, растяжки.

Упражнения по нейробике и кинезеологии рекомендуется выполнять с детьми систематически, постепенно усложняя.

В качестве тренировки навыков саморегуляции используются дыхательные упражнения («Свеча», «Шарик», «Волны» и др.), упражнения на телесную саморегуляцию («Ходьба по неровной поверхности», «Обними себя», «Прыжки на фитболе», «Снежный ком» и др.), игры на развитие эмоционального самоконтроля («Светофор эмоций», «Замри!», «Громко – тихо»).

В работе с детьми с ЗПР широко применяется такой метод психологической и педагогической коррекции, как арт-терапия. Метод, основан на использовании различных видов творчества: изотерапия, сказкотерапия, песочная терапия, музыкальная терапия. Через творчество ребенок выражает свои эмоции, учится понимать и контролировать их. При описании своих творческих работ, дети расширяют словарный запас и формируют связную речь. Групповая арт-терапия учит взаимодействию, формирует навыки общения.

Метод, направленный на развитие эмоционального интеллекта и эмоциональной сферы ребенка – психогимнастика. Упражнения, используемые в психогимнастике, ориентированы на детей, испытывающих трудности в общении и адаптации, детей, испытывающих агрессию, эмоциональную нестабильность.

Все эти методы помогают детям с ЗПР развиваться более гармонично, повышая их когнитивные способности, улучшая эмоционально-волевую сферу и социализацию.

В течение года с детьми дошкольных групп, с диагнозом ЗПР (наличие официального заключения психолого-медико-педагогической комиссии (ПМПК) 2 раза в неделю проводилась коррекционная работа, в подгруппах и индивидуально.

Цель коррекционной работы заключалась в содействии гармоничному развитию детей 5-6 лет с задержкой психического развития через систему коррекционно-развивающих занятий, направленных на улучшение когнитивных, речевых и эмоциональных процессов.

Задачи:

1. Развитие познавательных процессов: внимания, памяти, мышления, воображения.
2. Формирование и обогащение активного и пассивного словаря, развитие связной речи.
3. Содействие развитию мелкой моторики и координации движений.
4. Формирование навыков саморегуляции.
5. Развитие навыков социального взаимодействия.

Итоговая диагностика показала значительные положительные результаты в когнитивной, речевой, эмоциональной сферах.

Рис.1 Таблица «Основные показатели диагностики»

Показатели развития	Входная диагностика	Промежуточная диагностика	Итоговая диагностика
Познавательная активность	45%	65%	85%
Речевые навыки	44%	62%	81%
Уровень внимания и памяти	58%	65%	84%
Эмоционально-волевая сфера	43%	65%	80%

Коррекционная работа способствовала улучшению следующих аспектов:

Качество знаний детей с ЗПР: дети стали лучше воспринимать и усваивать информацию благодаря использованию игровых методов и упражнений. Повысилась их познавательная активность, улучшились навыки решения простых задач и выполнения инструкций.

Формирование умений (развитие речевых умений): дети стали лучше выражать свои мысли, понимать инструкции и вступать в диалог.

Формирование социальных умений: дети научились взаимодействовать со сверстниками и взрослыми, что повысило их уверенность в коллективе.

Интеллектуальные способности: специально подобранные методики, упражнения способствовали развитию логического мышления, внимания и памяти, что подтвердили результаты итоговой диагностики.

Психологическая коррекция играет ключевую роль в развитии детей с задержкой психического развития (ЗПР) и является неотъемлемой частью воспитательно - образовательного процесса в ДООУ. Благодаря целенаправленной коррекционной работе педагогов и специалистов, дети с ЗПР получают возможность гармонично развиваться, преодолевать трудности в обучении, социализации и эмоционально-волевой сфере.

Внедрение психологической коррекции в образовательный процесс требует индивидуального подхода, системной оценки результатов и постоянного совершенствования коррекционных программ.

Таким образом, интеграция психологической коррекции в воспитательно - образовательный процесс ДООУ не только улучшает развитие детей, но и повышает эффективность педагогической деятельности, создавая условия для успешной социализации и последующей интеграции детей с ЗПР в общество.

Список использованных литератур:

1. Иванова Т. Б., Илюхина В. А., Кошулько М. А. Диагностика нарушений в развитии детей с ЗПР: методическое пособие. — СПб.: ООО «ИЗДАТЕЛЬСТВО «ДЕТСТВО-ПРЕСС», 2024. — 80 с.
2. Мамайчук И. И., Ильина М. Н. Помощь психолога ребёнку с задержкой психического развития. Научно-практическое руководство. – СПб: Речь, 2004. – 352 с.
3. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. - СПб.: Речь, 2006. - 400 с.
4. Неретина Т. Г. Специальная педагогика и коррекционная психология: учеб. – метод. комплекс. – М.: Флинта: МПСИ, 2008. – 376 с.
5. Научный журнал «Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения» № 55, 2017г.
6. Слепович Е. С. Игровая деятельность дошкольников с задержкой психического развития. – М.: Педагогика, 1990. – 96 с.
7. Семаго Н. Я., Семаго М.М. Проблемные дети: Основы диагностической и коррекционной работы психолога. М.: АРКТИ, 2000. – 208 с.

АРНАЙЫ БІЛІМ АЛУ ҚАЖЕТТІЛІГІ БАР БАЛАЛАРҒА КОРРЕКЦИЯЛЫҚ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДА ЖЕКЕ БАҒДАРЛАМАНЫ ДАЙЫНДАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ



Бердиева Гүлмира Қоқанқызы
Қызылорда облысы, Шиелі кенті
№3 облыстық балалар оңалту
орталық директоры



Аңдатпа. Мақалада мүмкіндігі шектеулі әрбір баланың қабілетіне қарай, негізгі кемшілігі мен қосымша ауытқушылықтарын түзету, дамыту бағыттары туралы айтылған.



Түйін сөздер: түзету, дамыту, оң өзгерістер динамикасы.

Мүмкіндігі шектеулі әрбір баланың қабілетіне қарай, негізгі кемшілігі мен қосымша ауытқушылықтарын түзету арқылы қайта қалпына келтіру, бұл балалардың өз бойындағы барлық мүмкіндіктері мен қабілеттерін барынша жүзеге асыратындай етіп шыңдау, оңалту, түзете-дамыту жұмыстарының алға қойған басты мақсаттарының бірі. Орталықтың негізгі жұмыс бағыты – денсаулығында ахауы бар балаларға психологиялық-дәрігерлік-педагогикалық қолдау көрсету. Балаларға оңалту, түзете-дамыту жұмыстарын жүргізіп, тәрбие беруде ҚР Конституциясын және Заңдар мен нормативтік құжаттары басшылыққа алынады. Осы міндеттерді жүзеге асыруда орталықтағы әрбір педагог баланың жеке қабілеті мен мүмкіндігіне аса мән береді.

Қойылған міндеттерді орындау мақсатында орталықта жоспарлы әрі жүйелі түрде жұмыс жасалынып келеді. Дәрігерлік педагогикалық және әлеуметтік бағытта жүргізіліп келе жатқан оңалту жұмыстары өз нәтижесін беруде. Педагогикалық ұжым барлық баланың жас ерекшеліктері мен психофизикалық даму деңгейіне сай өтілетін оңалту шараларына көп көңіл бөледі. Медициналық шара-

лар бойынша - емдік уқалау, емдік дене шынықтыру, физиеом түрлері және күнделікті дәрумендер ішу жұмыстары жолға қойылса, педагогикалық-психологиялық шаралар бойынша педагог тәрбиешілер мен арнайы білім мамандарының күнделікті балалармен жүргізетін топтық, шағын топтық және жеке түзету, дамыту сабақтары жүргізіледі.

Дефектолог мамандар түзету, дамыту жұмыстары қоршаған орта жайлы түсінігін қалыптастыру, қарапайым математика туралы ұғым беру, сенсорлық танымын дамыту, дамытушы материалдармен ойын әрекеттерін қалыптастыру бағыттарында жүргізді. Мамандар жұмыс барысында баланың жеке қасиетін анықтау, зейінін, ойлау, ес қабілеттерін дамыту, топтық, жеке коррекциялық сабақтар, танымдық және жеке дамуындағы ерекшелігін анықтау, сөйлеу тілін дамыту, жалпы ұсақ қимыл-қозғалысын дамытуды басшылыққа алады. Тіл мүкістігі бар балаларға дыбыстарды, сөздерді дұрыс айтуға, сөйлеу тілін дамыту мақсатында тақпақтар, тілді жаттықтыру үшін тіл ұстарту жаттығуларын, бейнелі суреттермен жұмыстар жүргізіліп, Ф.Фребель әдістемесі пайдаланды. Даун диагнозы және аутизм спек-

тры бар балалардың ойлауы, дамуы, білім игеруі өте баяу. Бұл балалардың тәрбие жүйесінде негізгі акцент қимыл-қозғалыс функциясын дамыту, сондықтан олармен қимыл-қозғалыс ойындарында жиі доппен ойнап, «Капитошка» әдісімен жұмыс жасап ұсақ қол моторикасына және ірі бұлшықеттерінің қозғалысын дамыту үшін жұмыстар жүргізді. Психикалық тежелуі диагнозы бар және өздігінен қозғалатын ТҚА бұзылысы бар балаларға зейінін тұрақтандыруға және де нерв жүйесін тыныштандыруға арналған құм терапиясы, «Су-Джок» терапиясы, «Никитиндер» әдістемесі мен «Г.Доман» карточкаларымен жұмыс жасалынады. Өздігінен қозғалмайтын ТҚА бұзылуы бар балаларда тепе-теңдікпен қозғалыстар үйлесімінің бұзылуы, бұлшық ет тонусының гипотониясы немесе спастикалық түрі бойынша бұзылуы, қозғалыстарды сезінуінің, ерікті қозғалыстардың шектелгендігі байқалады. Бұл диагноздағы балалармен көп жағдайда қимыл-қозғалысын дамытатын түрлі ойын жаттығулар жүргізіледі.

Дефектолог мамандардың балаларды қамтылуы бойынша:

- Л.Абдрееваның - 19 баламен түзету, дамыту жұмыстарын жүргізді. Оның ішінде;
- өздігінен қозғалмайтын ТҚА бұзылысы бар – 1,
- психикалық дамуының тежелуі бар – 10,
- есту қабілетінің бұзылысымен – 1,
- зерде бұзылысының орта деңгейімен – 1,
- қарым-қатынас пен әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылысы бар – 6 бала.

Л.Абдрееваның жылдық жүргізген жұмыстарының нәтижесі бойынша алғашқы қарау көрсеткіші – 27%, кейінгі қарау көрсеткіші – 50% көрсетіп, өзгеру динамикасы 23% құрады.

- М.Алтаева – 23 баламен жүргізген түзету, дамыту жұмыстарын жүргізді. Оның ішінде;

- өздігінен қозғалмайтын ТҚА бұзылысы бар – 2,
- өздігінен қозғалатын ТҚА бұзылысы бар – 1,
- қарым-қатынас пен әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылысы бар-5,
- көру қабілетінің бұзылысымен – 1,
- Даун диагнозымен – 1,
- психосөйлеу дамуының тежелуімен – 13бала.

М.Алтаеваның жүргізген жылдық жұмыстарының нәтижесі бойынша алғашқы қарау көрсеткіші – 25%, кейінгі қарау көрсеткіші – 45% көрсетіп, өзгеру динамикасы - 20% құрады.

- Д. Искакова – 28 баланы қамтып жұмыс жасады. Оның ішінде;
- өздігінен қозғалатын ТҚА бұзылысы бар – 1,
- өздігінен қозғалмайтын ТҚА бұзылысы бар – 2,
- психикалық дамуының тежелуі бар – 19 бала,
- бала, қарым-қатынас пен әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылысы бар аутизм спекторымен – 5,
- есту қабілетінің зақымдануымен – 1 бала,

Д. Искакова жылдық жүргізген жұмыстарының нәтижесі бойынша алғашқы қарау көрсеткіші – 28%, кейінгі қарау көрсеткіші – 55% көрсетіп, өзгеру динамикасы - 27% құрады.

Дефектологтардың жалпы ортақ көрсеткіші – 50%.

2. Психолог А.Әубакирова 34 баламен психологиялық оңалту, түзету, дамыту жұмыстарын жүргізді. Психолог сабақтарына;

- қарым-қатынас пен әлеуметтік өзара әрекеттестіктің бұзылуы, аутизм спектрі бар балалар – 26,

- дамудың ерекше проблемалары, гиперактивтілік синдромы және назар тапшылығы, психосөйлеу дамуының тежелуі бар – 8 бала алынды.

Балалармен төмендегідей мақсаттар басшылыққа алынып жұмыс жүргізіледі:

- Қарапайым байланыс дағдыларын үйрету;
- Балаға мінез-құлықтың жағымды түрлерін үйрету;
- Баланың өзін-өзі тануы мен жеке басының дамуы;
- Назар аударуды, зейінін дамыту;
- Есте сақтау, ойлау қабілеттерін дамыту.

Осы мақсаттарды басшылыққа алып жеке және шағын топтық баламен жүргізілген психологиялық түзету, дамыту сабақтарының нәтижесінде алғашқы қарау көрсеткіші – 31%, кейінгі қарау көрсеткіші – 51% көрсетті. өзгеру динамикасы - 20% құрады.

3. Логопед мамандар баланы айналамен таныстыру арқылы тілін дамыту, сөйлеу аппаратының қимыл-қозғалысын белсендіру, фонематикалық есту қабілетін дамыту, дұрыс тыныстауды қалыптастыру, бет бұлшық еттеріне зонд арқылы массаж жасау және артикуляциялық жаттығулар жасау, сөйлеу тілінің ырғақтылығын, әуезділігін қалыптастыру, енжар және белсенді сөздік қорын дамыту, сонымен қатар байланыстырып сөйлеу белсенділігін арттыру бағытында жұмыс жасады. Логопед мамандар қабылданған балаларды диагнозына қарай жеке және шағын топтық жұмыс жүргізеді.

- Ж.Ертаева жыл бойы – 33 балаға қызмет көрсетті.

Оның ішінде

- ЖСТД I-деңгей -16,
- ЖСТД II-деңгей – 8,
- ЖСТД III деңгей – 1,
- ПСДТ –0,

- СТДТ- 5,

- тұтықпа - 3 баламен түзету жұмысын жасады. 33 баламен жүргізген жұмыс нәтижесінде алғашқы қарау көрсеткіші – 40%, кейінгі қарау көрсеткіші – 69% көрсетіп, өзгеру динамикасы - 29% құрады.

- Г.Асқарқызы түзету, дамыту жұмыстары кезінде - 28 баланы қамтыды. Оның ішінде;

- ЖСТД I-деңгей - 17,
- ЖСТД II-деңгей – 4,
- ЖСТД III деңгей –3,
- ПСТДТ – 3,
- СТДТ – 0,

- тұтықпа - 1 баламен түзету жұмысын жасады. 28 баламен жүргізген жұмыс нәтижесінде алғашқы қарау көрсеткіші – 39%, кейінгі қарау көрсеткіші – 58% көрсетіп, өзгеру динамикасы - 19% құрады.

-- М.Рүстем түзету, дамыту жұмыстарында -16 баланы қамтыды. Оның ішінде

- ЖСТД I-деңгей – 10 бала,
- ЖСТД II-деңгей – 5 бала,
- ЖСТД - III деңгей – 0 бала,
- ПСТДТ – 1 баламен түзету, дамыту жұмысын жасады.

16 баламен жүргізген жұмыс нәтижесінде алғашқы қарау көрсеткіші – 28%, кейінгі қарау көрсеткіші – 35% көрсетіп, өзгеру динамикасы +7% құрады. Ауысымдық жұмыс алған барлық балаға жалпы сөйлеу тілі дамымауы бойынша деңгейлеріне қарай салыстырмалы диаграммасы жасалынды.

Логопедтердің жалпы ортақ көрсеткіші – 54%.

4. Әлеуметтік педагог Л.Қалекеева барлығы 17 балаға қызмет көрсетті. Оның ішінде;

- өздігінен қозғалмайтын ТҚА бұзылуы бар – 5 бала,

- өздігінен қозғалатын ТҚА бұзылуымен – 9 бала,
- зерденің зақымдалуы (орташа) – 2 бала.

Әлеуметтік тұрмыстық бейімдеу жұмыстарының нәтижесі алғашқы көрсеткіші – 35%, кейінгі көрсеткіші - 46% , өзгеру динамикасы - 11%. Әлеуметтік тұрмыстық бейімдеу жұмыстары бойынша балалардың әлеуметтік бейімділіктерін анықтау жұмыстары келген кезде және аусым кезінде мына бағыттар бойынша анықталды;

- Баланың өз-өзіне деген сенімділігі, әлеуметтік тұрғыда дамуы
- Әлеуметтік қарым-қатынас дағыларын меңгеруі.
- Өз-өзіне қызмет ету және әлеуметтік білім дағдылар.
- Әлеуметтік эмоционалдық дамуы.
- Өз-өзіне қызмет ету және әлеуметтік тұрмыстық бейімдеу

5. Балалардың жас ерекшелігі мен аңғарымына қарай 3-4 жас аралығында топтастырылған «Балауса» тобы жыл бойы ақыл-ой дамуының кешеуілдеуі, сөйлеу тілінің тежелуі, қимыл-қозғалыс аппараты бұзылған 24 баламен жұмыс жасады.

«Балауса» тобының сала бойынша көрсеткіштері;

- Физикалық – 3Ф - 16%
- Коммуникативтік – 3К- 21%
- Таным – 3Т- 9%
- Шығармашылық - 3Ш- 39%
- Әлеуметтік – 3Ә - 16%

Топтың жалпы салалар бойынша ортақ көрсеткіші – 62%

6. Ерте бастан түзетуде 0 жастан 3 жасқа дейінгі аралықта жас ерекшелігі мен психофизиологиялық дамуы бойынша топтастырылған «Балапан» тобы жыл бойы 24 бала-

мен жұмыс жасады.

«Балапан» тобының сала бойынша көрсеткіштері;

- Физикалық – 5Ф -15%
- Коммуникативтік – 5К-16%
- Танымдық – 5Т-9%
- Шығармашылық - 5Ш-33%
- Әлеуметтік – 5Ә -16%

Топтың жалпы салалар бойынша ортақ көрсеткіші – 67%

7. Тірек-қимыл аппаратының бұзылыстарымен, ақыл-ой дамуының кешеуілдеуі, туа бітті таңдай жырығы, сөйлеу тілінің тежелуі бойынша топтастырылған 5-7 жас аралығындағы «Еркетай» тобы 23 баламен жұмыс жасады.

«Еркетай» тобының сала бойынша көрсеткіштері;

- Физикалық – 5Ф -23%
- Коммуникативтік – 5К-60%
- Танымдық – 5Т-13%
- Шығармашылық - 5Ш-61%
- Әлеуметтік – 5Ә -48%

Топтың жалпы салалар бойынша ортақ көрсеткіші – 62%

8. Сөйлеу тілінің тежелуі, ақыл-ой дамуының кешеуілдеуі аңғарымдарына қарай жас ерекшелігі мен психофизиологиялық дамуы бойынша 4-5 жас аралығында топтастырылған «Құлыншақ» тобы 26 баламен жұмыс жасады.

«Құлыншақ» тобының сала бойынша көрсеткіштері;

- Физикалық – 5Ф -624-24%
- Коммуникативтік – 5К-1395-53%
- Танымдық – 5Т-208-8%

- Шығармашылық - 5Ш-1607-61,8%
- Әлеуметтік – 5Ә -920-35%

Топтың жалпы салалар бойынша ортақ көрсеткіші – 71%

9.«Жігер» тобы ең ауыр дәрежелі аңғарым бойынша және жас ерекшелігі әртүрлі 6-7 баладан құралған топ. Топқа балалардың церебральды сал ауруының ең ауыр түрдегі және орташа дәрежедегі түрі диагнозы қойылған балалар топтастырылған. «Жігер» тобы 13 - баламен жұмыс жасады.

«Жігер» тобының сала бойынша көрсеткіштері;

- Физикалық – 5Ф -12%
- Коммуникативтік – 5К-21%
- Танымдық – 5Т-5%
- Шығармашылық - 5Ш-13,6%
- Әлеуметтік – 5Ә – 14,6%

Топтың жалпы салалар бойынша ортақ көрсеткіші – 69%

Медициналық оңалту шаралары бойынша жүргізіліп отырған күнделікті дәрумен ішу, физеоём шаралары, емдік уқалау нәтижелері де оң әсерлерін беруде.

11. Емдік дене шынықтыру нұсқаушысы А.Мұхтарова ЕДШ сабағында диагнозына байланысты аяқ-қол бұлшық еттеріне жаттығу жасай отырып, Бобат, Войт терапия тәсілдері қолданылуда. Сабаққа гимнастикалық тренажерлар, жүгіртпелі жолаяқтар, сенсорлы бұдырлы жолдар, гимнастикалық қабырға, екі жақты тіреуіш бруссы, массажды жылан, жұлдызқұрт, батут, велотренажерлар, үлкен және кіші доптары мен «фитбол» доптары пайдаланылады. Емдік дене шынықтыру бойынша барлығы 21 балаға жұмыс жасалды. Оның ішінде;

- БЦС диагнозымен – бала,
- ТҚА өздігінен қозғалатын – 4
- ТҚА қозғалмайтын – 4

- жамбас буынындағы өзгерістері бар – 4,
- күрделі бұзылыстары бар – 2
- Даун диагнозымен ТҚА өздігінен қозғалатын – 1
- Вальгустық, варустық бұзылыстары бар - 4
- Қозғалыс бұзылысы синдромы - 2

Жеке және шағын топтық сабаққа – 21 бала алынды. Емдік дене шынықтыру жұмыстарының жалпы нәтижесінде емге дейін жоғары нәтиже - 4 бала, емнен кейін – 8 бала, емге дейін орташа нәтиже -7 бала, емнен кейін – 9 бала, емге дейін төмен нәтиже – 10 бала, емнен кейін – 4 балада көрсетті.

12. Емдік уқалау маманы А. Абдухаликованың жұмысы бойынша 82 балаға қызмет көрсетілді. Дәрігердің тағайындауы бойынша жалпы емдік уқалаудың классикалық түрінен емшара 10 күн жасалынып, 10 күн үзіліс болады.

- Коксартроз диагнозымен - 4
- ТҚА өздігінен қозғалатын - 4
- ТҚА қозғалмайтын – 3
- Қозғалыс бұзылысы синдромы - 2
- Даун диагнозымен - 2
- күрделі бұзылыстары бар – 2 бала,
- Вальгустық, варустық бұзылыстары бар - 4
- психикалық дамуының тежелуімен- 36
- есту қабілетінің бұзылысы – 2
- сөйлеу тілі бұзылысы – 4
- көру қызметінің бұзылысы - 1
- дамудың ерекше проблемалары, назар тапшылығы -18 бала,

Қимыл-қозғалысында бұзылысы бар - 21 баламен жүргізілген жұмыстың нәтижесінде емге дейін жоғары нәтиже - 4 бала, емнен

кейін – 8 бала, емге дейін орташа нәтиже - 7 бала, емнен кейін – 9 бала, емге дейін төмен нәтиже – 10 бала, емнен кейін – 4 балада көрсетті. Қимыл-қозғалысында бұзылысы жоқ - 61 баламен жүргізілген жұмыстың нәтижесінде емге дейін жоғары нәтиже - 20 бала, емнен кейін – 35 бала, емге дейін орташа нәтиже -31 бала, емнен кейін – 26 бала, емге дейін төмен нәтиже – 10 бала, емнен кейін – 0 балада көрсетті. Желке-жаға, бас-мойын, арқа аймақтарына ем қабылдаған 49 баланың 30 да жалпы жақсару, оң нәтиже байқалуда.

13. Физиоом медбикесі Қ.Бижигитова балаларға реабилитолог дәрігердің тағайындауынан кейін физиоом жұмыстарын жүргізеді. Жалпы жыл бойы оңалту қызметін алған -82 бала болса, физиоом алғаны – 73 бала. 9 балаға қарсы көрсетілімге байланысты ем жүргізілген жоқ.

Диагноздары бойынша;

- Коксартроз диагнозымен - 4
- ТҚА өздігінен қозғалатын - 4
- ТҚА қозғалмайтын – 3
- Қозғалыс бұзылысы синдромы - 2

- Даун диагнозымен - 2
- күрделі бұзылыстары бар – 2 бала,
- Вальгустық, варустық бұзылыстары бар - 4
- психикалық дамуының тежелуімен- 36
- есту қабілетінің бұзылысы – 2
- сөйлеу тілі бұзылысы – 4
- көру қызметінің бұзылысы - 1
- дамудың ерекше проблемалары, назар тапшылығы -18 бала,

Жалпы сөйлеу тілімен – 3, есту қабілетінің бұзылысмен -2, көру -1, ПДТ диагнозымен -35, БЦС диагнозындағы - 4 балаға және күрделі бұзылысы бар -2, назар тапшылығымен – 18, коксартроз -4, вальгустық бұзылысымен – 4 балаға гольваникалық ток әдісімен эуфиллин, магнезия, кальций хлор, новокаин ерітінділерімен дәрілік электрофарез емі жүргізілді

Коксартроз, БЦС диагнозы бар балаларға дәрігердің тағайындауымен қосымша парафин емі жүргізілді.

2024 жылдың нозологиялық есебі бойынша:

Ем шара атауы	Физиотерапия			
	Электрофорез ВТЛ-500 (ГТ,СМТ, ДДТ)	Ингаляция	УФО	Парафинді аппликация
Балалардың церебралді сал ауруы - 4	4	4	3	4
Жамбас-сан буынындағы өзгерістер - 2	2	1	1	2
Туа бітті күрделі бұзылысы бар - 2 бала	2	1	2	2
Орталық жүйке жүйесінің бұзылысымен – 25 бала	25	20	15	-
Физиоомге қарсы көрсеткіштері бар (Дауна,БЦС, ауыр дәрежесі, эпилепсия, судорг, аутизм) емге алынбаған балалар-10	10	10	5	-
Сөйлеу тілінің бұзылысымен - 17	10	12	-	-

2024 жыл барысында орталыққа барлығы 82 бала қабылданып, емдік оңалту, педагогикалық түзету, дамыту шараларын алды.

1. Жалпы білім алуға - 6 бала,
2. Балабақшаға -15 бала жіберілді.

Оң өзгерістер динамикасы. Орталықтың педагог-тәрбиешілері мен мамандарының жұмыс нәтижелеріне сәйкес 2022-2024 жылдың салыстырмалы жылдық рейтингі жасалынып, орташа балдық көрсеткіштері шығарылды.

Даму мүмкіндігі шектеулі балаларды анықтап дұрыс диагностика жүргізу, оларды оң нәтижеге жеткізу, болашақта әлеуметтік ортаға бейімделіп кетуіне жағдай тудыратын арнайы білім беру ұйымдарына орналастыру – қазіргі уақыттағы аса маңызды әлеуметтік және педагогикалық мәселе болып табылады. Жалпы, ерекше қолдауды қажет ететін балалардың психикалық дамуын жетілдіру негізінен үш бағытта жүреді;

- Балаларға жан-жақты диагностикалық тексерулер мен мамандардың

кеңестерін ұйымдастыру және негізгі зақымданулардың дәрежесін анықтау;

- Емдеу, сауықтыру, әлеуметтік бейімдеу жұмыстарын ұйымдастыру;
- Түзету және дамыту бағыттарында арнайы әдістемелерді құрастырып, оларды қолдану.

Орталықта жұмыс жасап отырған әр тәрбиеші, педагог-маман, медицина қызметкерлері осы аталған бағыттар бойынша, өз іс-әрекетінің нәтижесінің сапасына жеке жауапкершілік танытып жұмыс жүргізіп келеді. Әр баланың тұлғалық және әлеуметтік даму проблемаларына терең зерттеу жүргізіп, бақылау материалдары бойынша психопедагогикалық қорытынды жасап, аусым соңында баланың даму деңгейіне диагностика жасайды.

Алдағы уақытта да, педагогикалық түзете дамыту жұмыстарының динамикасындағы оң нәтижелердің негізінде енгізілген әдістерді жетілдіріп, ары қарай тереңдетіп жұмыс жасауды жалғастыру жоспарлануда.

Әдебиеттер:

1. Сөйлеу тілі жалпы дамымаған балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
2. Көру қабілеті бұзылған балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
3. Есту қабілеті бұзылған балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
4. Зерде бұзылысы бар балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
5. Тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы
6. Аутизмді бар балаларға арналған арнайы дамыту бағдарламасы Ерсарина А.К, Жангельдинова З.Б, Айтжанова Р.К.
7. №3 Балаларды оңалту орталығының мониторинг, педкеңес материалдары

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА STEAM ТЕХНОЛОГИЯСЫН ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ



Оспанова Жанар Рәпілбекқызы

Тараз қаласы
«№9 бөбекжай бақшасы» МКҚК
меңгерушісі



Аңдатпа. Мақалада STEAM технологиясы арқылы мектеп жасына дейінгі балаларды, әсіресе, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың зияткерлік, шығармашылық қабілеттерін дамыту жұмыстарын ұйымдастыруға тиімді технология екендігі туралы ой бөліскен. Аталған технологияны жүйелі түрде қолданса, балалардың ғылыми-техникалық, шығармашылық іс-әрекетке еркін және оңай бет бұрып, қызығушылықтарын арттырып, қоршаған әлемді ойын, эксперимент және зерттеу арқылы тануына септігін тигізетіндігі туралы айтылған.



Түйін сөздер: STEAM технологиясы, ғылыми-техникалық, шығармашылық, робототехника.

Бүгінгі таңда ғылыми-техникалық прогресс пен техникалық революция дәуірінде инновациялық-прогрессивті технологиялар бүкіл білім беру жүйесінің негізі болып табылады. Олар педагогтерге жас ұрпақты алдағы мектепте оқу кезінде және одан әрі мамандық таңдауда туындауы мүмкін қиындықтарға дайындауға мүмкіндік береді.

3-6 жас аралығындағы балалардың жасы - тұлғаның дамуы мен қалыптасуындағы өте маңызды және стратегиялық кезең. Бүгінгі таңда мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істейтін педагогтер қызығушылықтарын оятып, балаларды күнделікті өмірде

сәтті пайдалану үшін қажетті біліктер мен дағдыларды меңгертудің жауапкершілігі мен маңыздылығын түсінеді. Балалардың өзбетінше де, құрдастары мен ересектер ортасында да әрекет ету қабілетін тәрбиелеу маңызды. Сондықтан педагогтер мен ата-аналар ретінде біздің қоршаған ортадағы заманауи және нақты прогресске сәйкес олардың толыққанды дамуы үшін қандай әдістер мен тәсілдерді қолдану керек деген мәселе тұр.

Біздің балабақшаның жұмысының басым бағыты мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық және шығармашылық да-

муына назар аудару болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін педагогтермен бірлесіп кезең-кезеңімен жүйелі жұмыстар жүргізу үстінде. Алғашқы кезде отандық және шетелдік ғалымдардың ғылыми-педагогикалық еңбектері зерделеніп, зерттеліп, талданды. Одан әрі конференциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, педагогикалық кеңестер, пікірталастар, әдістемелік сағаттар, тренингтер, педагогтердің өз білімін көтеру жұмыстары, сонымен қатар осы бағытта біліктілігін арттыру бойынша іс шаралар ұйымдастырылып өткізілді.



Мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін тиісті әдістер мен технологияларды зерделеумен қатар, балалардың әрекеттерін ұйымдастыратын арнайы жабдықталған кабинет ашуды қолға алдық. Осылайша, жан-жақты дамыған тұлғаның қызығушылықтары мен қажеттілігінің маңыздылығын сараптай келе, біз бүгінгі таңда ең перспективалы технология STEAM деп шештік.

STEAM білім беру технологиясы-негізгі жаһандық трендтердің бірі болып табылады және балаларға ақпарат ағынында жылдам шарлауды, алған ақпараттарын іс жүзінде қолдануды үйренуге көмектеседі. Мұнда мектеп жасына дейінгі балалар қазіргі кезде қажет болатын қосымша практикалық дағдыларды да алады. Қызықты, әрі ойлана отырып ойнайтын ойындар мен роботтандырылған конструкторлар, «Мен әлемді жасаймын» мультфильмдер студиясы, әртүрлі Legоның түрлері балалардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың интеллектісі мен шығармашылығын ашуға мүмкіндік береді.

Жалпы, STEAM білім беру технологиясы дегеніміз не? Бұл нақты ғылымдардың негізгі принциптерін қатар меңгеруді қамтитын кешенді оқыту болып табылады. Оларға ғылым, инженерия, математика, технология және шығармашылық (өнер) жатады. Қазір ғылыми-техникалық, шығармашылық пен робототехника осыған көбірек жатқызылады. Бірақ ең бастысы, балалар болып жатқан оқиғалардың өзара байланысын көруге үйренеді, логикалық принциптерін жақсы түсінеді, тіпті қарапайым, бірақ өздерінің үлгілерін жасау процесінде олар өздері үшін жаңа және ерекше нәрсені ашады. Ал, кешенді тәсіл олардың білуге құштарлығын дамытуға, тәрбиелеу-білім беру процесіне араласуына ықпал етеді.

Осылайша, біз әртүрлі табиғи материалдарды және арнайы Lego конструкторларын пайдалана отырып, құрылыспен STEAM ортасын енгізуді бастадық. Бұл кезеңде педагогтеріміз әртүрлі конструктивті ойындар мен жаттығуларды режимдік сәттерде мультфильм студиясын, Lego және робот конструкторларын және олардың құрылыстарын пайдалана отырып, ұйымдастырады. Өз кезегінде әртүрлі тапсырмаларды ойын түрінде ұйымдастыру және өткізу - балалардың логикалық және алгоритмдік ойлауын дамытуға көмектеседі. Мектеп жасына дейінгі балалар практикалық тапсырмаларды шешуге тез үйренеді, шығармашылық пен кеңістіктік ойлауды дамытады, модельдеу, бағдарламалаудың негізгі түсінігін өздігінен алады. Сонымен қатар, ойлау арқылы коммуникативтік дағдылары да дами түседі.



Ата-аналармен жұмыс жасай отырып, біз оларға STEAM технологиясының қандай элементтерін үйде қолдануға болатыны

туралы кеңес береміз. Мысалы, ермексәзден мүсіндеу кезінде өнерді модельдеумен біріктіруге немесе тұзды қамырдан әртүрлі қарапайым ойыншықтарды жасағанда, оларды өлшемі бойынша салыстыруды ұмытпауды, картоннан жасалған конструктор сенсорлық қабілеттердің дамуына және конструктивті ойлануына қалай пайдалы әсер ететінін түсіндіреміз. Осы орайда, геоконт шығармашылық қиялды дамытуға көмектеседі және геобордтың көмегімен бала пішіні мен көлемін оңай зерттей алады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың практикалық дағдыларын дамытумен қатар, бұл технология жағымды эмоционалдық жағдайды жасауға және шынайы өмірлік жағдайларды бастан кешіруге жағдай жасауға ықпал етеді.

STEAM технологияларының негізгі артықшылықтары:

- шығармашылық пен қызығушылықты дамыту;

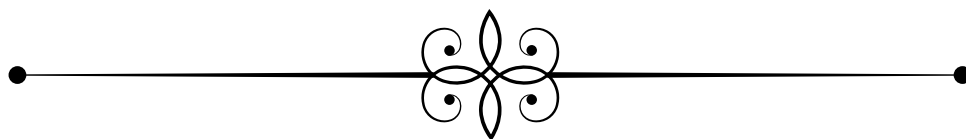
- қарапайым инженерлік дағдылар қалыптасады;
- командада жұмыс істеу дағдылары қалыптасады;
- орындалған жұмыстың нәтижесін талдай білуге ықпал етеді;

Демек, мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық және зерттеушілік дағдылары дамиды.

STEAM технологиясы мектеп жасына дейінгі ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың дазияткерлік қабілеттерін дамыту жұмыстарын ұйымдастыруға тиімді жағдай жасайды. Нәтижесінде, бұл технологияны бірте-бірте және жүйелі түрде қолдану балаларымызды ғылыми-техникалық шығармашылық іс-әрекетке еркін және оңай тартады, олардың мазмұнын біріктіреді, мұнда бала қоршаған әлемді ойын, эксперимент және зерттеу арқылы ұйғарады.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
4. Оспанбаева М. Инклюзивті білім беру мазмұны және әдістемесі. Оқу құралы. Алматы: Қазақ университеті, 2019. 232б.
5. Бабаева Т.И., Гогоберидзе А.Г., Михайлов З.А. // Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың болжамды білім беру бағдарламасы, Санкт-Петербург Детство-ПРЕСС 2019, 352 б.
6. Волосовец Т.В., Маркова В.А., Аверин С.А. // STEM – мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балаларға білім беру // ОӘҚ – М.: 2017 – 111б.
7. Симановский А.Э. // Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту // -Ярославль: Гринго, 1996, 192 б.



БАЛАБАҚШАДА KIKUS ӘДІСТЕМЕСІ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУ МӘДЕНИЕТІН ДАМУЫ (ЗЕРТТЕУ) ЖОЛДАРЫ



Кайыргалиева Балауса Төлеугалиевна

Астана қаласы әкімдігінің
№84 «Кәусар» балабақшасы МКҚК
меңгерушісі



Кажмуратова Алма Тулеубаевна

Астана қаласы әкімдігінің
Ғ.Қайырбеков атындағы №2 мектеп гимназиясының
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі



Аңдатпа. Бұл мақалада Kikus әдістемесінің мақсаты, тіл үйретудегі рөлі, негізгі принциптері, кімдерді оқытуға бағытталғаны, қандай нәтиже беретіндігі жайлы толық ақпарат беріледі. Сонымен қатар, Kikus әдістемесі қандай әдістер мен тәсілдерді басшылыққа алатындығы және оның тиімділігі айтылады.



Түйін сөздер: Kikus әдістемесі, нәтиже беретіндігі, ақпарат.

Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің барлық сатыларының алдында тұрған көкейкесті мәселелерінің бірі – мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру [1]. Тілді, тіл мәдениетін игеру – баланың сәби шағынан іске аса бастайтын, біртіндеп жетілетін үрдіс. Олай болса, баланың тілін дамыту жұмысы отбасынан, балабақшадан бастап жүйелі түрде жүргізілуі тиіс [2]. Балаларда әлеуметтік қарым-қатынастың алғашқы дағдылары құрдастарымен қарым-қатынас кезінде қалыптасады. Ендеше, мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды сөйлеуге үйрету маңызды рөл атқарады [3]. Себебі білім беру жүйесінің алғашқы сатысы болып есептелетін мектепке дейінгі ұйымдарда өзге ұлт балаларына қазақ тілін үйрету өзекті мәселелердің бірі.

Үнемі ана тілінде ғана сөйлейтін адамға өзге тілде сөйлеу қиындық тудыратыны сөз-

сіз. Бұл, әсіресе, орыс тілді орта қалыптасып қалған біздің мемлекетімізге, қазақ тіліне қатысты.

Әр түрлі ұлт өкілдерінің балаларына мемлекеттік тілді үйрету тілдік сананың жаңа жүйесін қалыптастырудың күрделі процесі [3]. Дегенмен де, Қазақстан Республикасының Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес балаларға 3 жастан бастап қазақ тілін оқыту көзделеді [4]. Демек, тіл үйрену мектеп жасына дейінгі кезеңнен басталады және бұл дұрыс та. Себебі «бұл жастағы балалар тілді үйренуге бейім, ересектерге еліктейді. Мектепке дейінгі балалық шақта мемлекеттік тілді ерте үйрену баланың жеке басының үйлесімді дамуына ықпал етеді.... Тілдерді ерте жастан үйрету баланың зияткерлік қабілетін дамытуға сонымен қатар, балаларды мемлекеттік тілге және өз елінің

мәдениетіне баулуға мүмкіндік береді [4]. Оның үстіне кез келген адам кез келген тілді үйрене алады. Бұл адам баласына туғаннан берілген қабілет. Ол туралы ғылыми еңбектерде де айтады: «Любой человек может выучить новый язык. Эта способность вшита в наш мозг с самого рождения. Именно благодаря ей мы неосознанно и естественно осваиваем свой родной язык» [5]. Тек ол үшін тілдік орта мен ынта болуы қажет.

Мектепке дейінгі мекемеде орыс тілінде оқытып, тәрбиеленетін балаларға қазақ тілін оқытудың мақсаты – балаларды қазақ тілінде ауызекі сөйлесе білуге үйрету, сөйлемдерді дұрыс айту, педагогтің сұрағын дұрыс түсініп, жауап беру тәсілдерін меңгерту [6].

Заман талабына сай әр педагог өз іс әрекетін жаңаша ұйымдастырып, шығармашылық ізденіспен өткізуі тиіс. Осы мақсатпен біз өз мақаламызда көптеген елдерге танымал болып, жақсы нәтиже беріп отырған KIKUS әдістемесін ұсынғалы отырмыз.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға қазақ тілін үйрету бойынша әдістемелік ұсынымда балаларға мемлекеттік тілді үйрету – ұйымдастырылған іс әрекетінде, күнделікті әрекеттерде ойын түрінде жүзеге асырылуы қажеттігі, ойын – жетекші әрекет және балаларды дамытудың негізгі құралы екендігі туралы айтылған [4]. KIKUS әдістемесі дәл осы талаптарға жауап беретін әдістеме. Яғни ол «Әдістемелік ұсынымда» көрсетілген:

- балалардың мемлекеттік тілді үйренуге қызығушылығын ояту;
- қазақ тілінде қарапайым ауызекі сөйлеу дағдыларын қалыптастыру (түсіну және сөйлеу);
- балалардың лингвистикалық білім алуына ықпал ету;
- бастапқы қарым-қатынас дағдыларын игеруге жағдай жасау, қарапайым қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру;
- қазақ халқының ұлттық мәдениетіне, салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарына қызығушылық тудыру және оларды құрметтеуге тәрбиелеу;

- әлеуметтік қарым-қатынас дағдыларының дамуын қолдау [4] міндеттеріне толықтай жауап береді.

Kikus әдістемесі мектеп жасына дейінгі балалар арасында шет тілдерін тиімді оқыту қажеттілігіне орай пайда болған әдістеме. «Kikus» грек сөзі ол «күш, қуат» деген мағынаны білдіреді [7]. Бұл әдістеменің негізі алғаш рет 1970 жылдары Жапонияда қалыптасқан деген пікір бар. Өкінішке қарай, Kikus әдістемесінің негізі қашан және қай елде тұжырымдалғаны жайлы ғылыми басылымдарда деректер жоқтың қасы. Қазіргі уақытта оны Германия педагогтері қарқынды жарнамалауда. Алайда олар оның қалай, қашан пайда болғанын және ғылыми негіздемесін кім әзірлегенін айтпайды. Тек осы әдістеме бойынша «бағдарламаны 1998-1999 жылдары профессор Эдгардис Гарлин жасағанын ғана айтады [5].

Бұл әдістеме әртүрлі мәдени және білім беру контекстеріне бейімделгіш және кез келген тілді үйретуде тиімді. Германияда Kikus әдісі тілдік ортаға ену әдістемесі мен ойын элементтерін белсенді қолданудың арқасында танымал болып отыр. Онда Kikus әдістемесі бойынша неміс және ағылшын тілдерін оқытатын бағдарламалар әзірленіп, соның негізінде тіл оқыту курстары жүргізілуде. Ол туралы Брест қаласының «Первый шаг» деп аталатын балаларды дамыту орталығы сайтында: «Бұл мектеп жасына дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балаларға шет тілдерін оқытуға арналған арнайы бағдарлама. Бұл бағдарламаны іске асыру баланың одан әрі дамуға дайындығына – әлеуметтік, жеке, танымдық, оның қазіргі әлемдегі көптілді және көпмәдениетті жағдайға алғашқы бейімделуінің пайда болуына ықпал етеді» [5], - деп көрсетеді.

Kikus әдістемесі мектеп жасына дейінгі балаларға тіл үйретуде әлемнің әртүрлі елдерінде сәтті қолданыла бастаған. Kikus әдістемесін көптеген жапондық отбасылар үйде қосымша білім алу үшін қолданады. Қазірде Kikus әдістемесі әлемнің біраз елдерінің білім беру мекемелерінде қолданылуда. Мәселен, Оңтүстік Корея Kikus әдістемесінің балаларды ынталандыру және олардың тілді қолдануға деген сенімін қалыптастыру қабілетін, тиімділігін мойындап, қосымша білім беру орталықтарында (hagwons) ағылшын

тілін оқыту үшін және қосымша сабақтар жүргізуде қолданып келеді. Қытайда Kikus әдістемесі жергілікті білім беру стандарттары мен қажеттіліктеріне сәтті бейімделгендіктен, бірнеше қалаларында жеке және мемлекеттік мектептерде, сондай-ақ балабақшалар мен ерте даму орталықтарында ағылшын тілін үйрету үшін қолданылады.

Kikus әдістемесінің ойын және интерактивті оқыту инновациялық тәсілі ағылшындарды да бей-жай қалдырмады. Сол себепті Kikus әдістемесі Ұлыбританияда тілді ерте үйретуге/үйренуге қызығушылық танытқан тәрбиешілер мен ата-аналар арасында қолдау тауып, әртүрлі білім беру мекемелерінде белсенді қолданылады. KIKUS әдістемесі балаларға шет тілін үйрету үшін Еуропаның да, Азияның да, тіпті соңғы кезеңде Ресейдің де оқу орындарында қолданылуда.

Осыдан-ақ Kikus әдістемесінің кез келген тілді үйретуде тиімді және бейімделгіштігін аңғаруға болады. «The Kikus Method» деп аталатын анықтама кітабында бұл әдістеменің мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасына арналғанын және неміс, ағылшын, испан, поляк тілдерін оқытуға бағытталғанын айта келе, оның баланың жас ерекшеліктерін және оның қызығушылықтарын ескере отырып, қолдануға оңай және тиімді, интерактивті платформа екендігін айтады [8].

Бұл әдістеме жаңа тілді үйренуге ғана емес, сонымен қатар коммуникативті дағдыларды, шығармашылық ойлауды және тілді қолдануға деген сенімділікті дамытуға көмектеседі, сондықтан да бүгінгі күні әлемнің бірнеше елдерінде білім беру мекемелеріне ол сәтті енгізілуде. Алайда, ол арнайы дайындықты қажет етеді. Мәселен, тіл үйретуші педагогтер мен тәрбиешілердің дайындығы. Сонымен қатар бұл әдістемені қолданамын деген мекеменің техника мен технологиялық жабдықталуы және т.б.

KIKUS әдістемесі негізінен шағын топтарға арналған. Кейбір деректерде бұл әдістеме бойынша тіл үйренетін топта бала саны 8-ден аспауы керек десе [9], кейбірі топтағы тіл үйренушілер саны 10 адамға дейін деп көрсетеді [5]. Қалай болғанда да бұл әдістеме арқылы тілді үйрету тек шағын адамнан тұратын топта тиімді болмақ. Біріншіден, тіл үйретуші тіл үйренушілердің жаңа сөз-

дерді қаншалықты қолданатынын қадағалау, мониторинг жүргізу ыңғайлы. Екіншіден, шағын адамнан тұратын топта жаңа сөздер қайталанып, бірнеше рет қолданылғандықтан, біріне-бірі сеп болып тіл үйрену оңайға түседі.

Оның негізінде үш принципке негізделген қарапайым және тиімді модель жатыр:

- Шағын топтарда тіл үйрену (10 адамға дейін).
- Күнделікті ортада үйренген нәрселерді (сөз, сөз тіркесі, сөйлемді) бекіту.
- Үйде ата-аналармен тіл үйренуді жеделдету.

Бала осы принциптердің барлығының әсер ету орталығында болады. Ол тілді тек тұрақты қарым-қатынаста ғана қабылдайды [5].

Kikus әдістемесінің негізгі мақсаты – балалар ойын және интерактивті әрекеттер арқылы табиғи түрде жаңа тілге ене алатын кеңістік құру және сол арқылы тіл үйренушіні тілге бойлату (языковое погружение). Рөлдік ойындарды, музыканы, қозғалысты және визуалды көрнекі құралдарды пайдалану тілді үйренуге уәждеп, шет тілін оқуға ынталандырудың негізгі құралына айналды. Kikus әдістемесі тіл үйренушінің тілдік деңгейін дамытудың, оқушыны тіл үйренуге ынталандырудың бірден-бір құралы десек болады.

Kikus әдістемесі өзінің бірегейлігі мен өзектілігін сақтай отырып, білім беру талаптары мен технологиялары үнемі өзгеріп отыратын қазіргі уақытта заманауи технологиялар мен мультимедиялық ресурстарды кіріктіру арқылы өз тартымдылығы мен тиімділігін одан әрі арттыра түсті.

Kikus әдістемесі тиімділігі мен танымалдылығына ықпал ететін бірнеше негізгі ұстанымдарға негізделген:

1. **Ойын әдісі:** Kikus әдістемесінің негізгі идеясы – педагогикалық, рөлдік, сюжеттік және басқа да ойын әрекеттерін пайдалану. Балалар жаңа тілді ойындар, рөлдік ойындар, әндер және тіл үйренушілердің қиялдары мен қызығушылықтарын оя-

татын басқа интерактивті формалар арқылы үйренеді.

2. **Тілдік ортаға ену:** Kikus тілдік ортаға мүмкіндігінше жақын орта жасайды, онда балалар қарым-қатынас (коммуникация) пен күнделікті жағдаяттар үшін мақсатты (үйренуші) тілді пайдаланады. Бұл оларға тілді тезірек және табиғи түрде меңгеруге мүмкіндік береді.
3. **Музыка мен қимыл-қозғалысты кіріктіру:** музыкалық элементтер мен қозғалыс Kikus әдістемесінде маңызды рөл атқарады. Әндер, ритмикалық жаттығулар және физикалық белсенділік балаларға жаңа лексиканы есте сақтауға және тілді қолдануға деген сенімділікті қалыптастыруға көмектеседі.
4. **Мультимедиялық материалдарды қолдану:** мультфильмдер, суреттер, аудиожазбалар және ойыншықтар сияқты визуалды және аудиовизуалды материалдарды пайдалану оқуды тартымды әрі тиімді етеді.
5. **Оқытуды даралау немесе саралап оқыту:** Kikus әдістемесі бойынша әр баланың жеке мүмкіндіктері, қажеттіліктері мен ерекшеліктері ескерілуі тиіс. Және де тілді меңгеруде жақсы нәтижеге қол жеткізу үшін жайлы және қолдау көрсететін оқу ортасы құрылуы қажет.

Бұл принциптерді ұстанған ұстану маңызды.

Жоғарыда аталған ұстанымдарға жеке-жеке тоқталайық.

1. **Рөлдік ойындар:** рөлдік ойын үйреніп жатқан тілді күнделікті өмірде қарым-қатынас жасауда қолдануға жетелейтін көмекші және тиімді құралдың бірі де бірегейі. Балалар мақсатты тіл қолданылатын түрлі жағдаяттық рөлдік ойындарды ойнау барысында жағдаятқа байланысты әр түрлі жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қолданулары керек болады, сөйтіп жаңа сөздер тәжірибе жүзінде қолданылғандықтан, тіл үйренушінің есінде жақсы сақталып қалады.
2. **Әндер мен өлеңдер:** музыкалық элементтер мен әндер тілді үйренудің тиімді

жолдарының бірі болып табылады. Балалар мақсатты тілде ән айтады, мәтіндер мен әуендерді үйренеді, бұл тілді жақсы есте сақтауға және қабылдауға ықпал етеді. Тіл үйренушілер мақсатты тілде өлең айту арқылы әрі өлең сөздерін жаттайды (есте сақтайды), әрі ән айтуға үйренеді. Және сол арқылы тілді табиғи түрде қабылдайды.

3. **Қимыл-қозғалыстар:** қимыл-қозғалыстар сөздердің мағынасын білуге, түсінуге ықпал ететін аса қажетті құрал. Ол өлең сөздерін түсінуге көмектеседі. Мәселен, «самал желмен ырғалып» деген кезде балалар қолдарын жоғары көтеріп оң және сол жақтарына қарай тербеле қозғалуы немесе «ор қояндай секіріп» деген кезде қоян сияқты секірулері.
4. **Мультимедиялық материалдар:** kikus әдістемесінде визуалды және аудиовизуалды материалдар белсенді қолданылады. Бұл мультфильмдер, аудиожазбалар, фотосуреттер, сызбалар және жаңа сөздер мен ұғымдарды визуализациялауға және есте сақтауға көмектесетін басқа да құралдар болуы мүмкін.
5. **Интерактивті ойындар мен жаттығулар:** лексиканы меңгеру ойындары, нұсқауларды түсіну, сөз байланыстары және балалардың оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал ететін басқа жаттығуларды қолдану аса маңызды.
6. **Жұмсақ және жануарлар, жемістер бейнесіндегі ойыншықтарды пайдалану:** жұмсақ және жануарлар, жемістер бейнесіндегі ойыншықтар жаңа сөздер мен ұғымдарды көрсету және рөлдік ойындарды ойнауда пайдаланылады. Бұл балаларға сөздерді белгілі бір заттармен және жағдайлармен байланыстыра (ассоциациялай) есте сақтауға көмектеседі.
7. **Интерактивті әңгімелер мен диалогтар:** балалар нұсқаулар, диалогтар және сөйлеу жаттығулары арқылы мақсатты тілде сөйлесуге үйренеді, бұл олардың тілді іс жүзінде қолдануға деген сенімін дамытуға көмектеседі. Интерактивті диалог барысында балаларға белсенді тілде сұрақтар қойылады, олардың хормен және жеке жауап берулері күтіледі. Сөй-

тіп, мінезі тұйық балаға дейін үйреніп жатқан тілде сөйлей білуіне жағдай туғызылады.

Kikus әдістемесі бойынша қолданылатын жоғарыда көрсетілген әдістер мен тәсілдер жинақтала келіп балалардың тілді тез және тиімді меңгеруіне ықпал етуші білім беру ортасын құрылымдауға, сонымен қатар тіл үйренушілерді тіл үйренуге ынталандыруға, тіл туралы түсініктері мен білімдерін тереңдетуге, сөйлеу мәдениетін дамытуға көмектеседі.

Жоғарыда айтқанымыздай, Kikus әдістемесі, ең алдымен, шет тілін үйренетін мектеп жасына дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балаларға арналған. Негізгі мақсатты топтарға қарқынды тілдік даму кезеңіндегі:

1. **Мектеп жасына дейінгі балалар:** балалар ойын және визуалды әдістер арқылы жаңа тілдік дағдыларды тез игеруге неғұрлым икемді болатын 3-тен 6 жасқа дейінгі кезең.
2. **Бастауыш сынып оқушылары:** тілдік интенсивті даму фазасында болатын 6-7 жастан 10-11 жасқа дейінгі аралықтағы балалар жатады. Kikus әдістемесі бойынша әр алуан әдістер мен тәсілдер қолданыла келе, осы жастағы балалардың тілдік білімдері кеңейтіледі және тереңдетіледі.
3. **Тілдік дағдылары шектеулі балалар:** Kikus әдістемесі тіл үйренуде проблемалары бар немесе тілді ана тілдік ортадан тыс жерде үйренетін, еске сақтау қабілеті нашар балаларға да пайдалы. Бұл әдістеме оларға тілдік ортаға енуге және тәжірибе алуға қосымша мүмкіндіктер береді.
4. **Әр түрлі білім беру қажеттіліктері бар балалар:** Kikus әр түрлі қабілеттері мен қажеттіліктері бар балалармен, соның ішінде ерекше білім беру қажеттілігін талап ететін балалармен жұмыс істеуге де бейімделеді.

Алайда, Kikus әдістемесін басқа жастағы топтарда да (ересектер үшін де) қолдануға болады. Бұл әдістеме тілдерді бейресми оқытуда маңызды рөл атқарады. Демек, оны

бейресми топта немесе жеке-дара тіл үйренетін ересектер үшін де қолдануға болады.

Германияның оқу орталықтары Kikus әдістемесін енгізу кезінде келесі мәселелер туындауы мүмкін екендігін айтады:

1. **Педагогтерді оқыту және даярлау:** мұғалімдер білім беру тәжірибесінде бұл әдістемені тиімді қолдануы үшін Kikus әдістемесінің ерекшелігін білуі (арнайы курста оқуы) қажет. Бұл уақытты, ресурстарды және кәсіби қолдауды қажет етеді.
2. **Оқу бағдарламаларына кірігу (интеграциялану):** жаңа әдістемелерді енгізуде оқу орындары немесе білім беру жүйесі біраз қарсылық танытуы мүмкін, әсіресе, егер ол оқу жоспарлары мен оқу бағдарламаларына өзгерістер енгізуді қажет етсе.
3. **Техникалық қолдау және ресурстарға қол жеткізу:** Kikus әдістемесі тиісті техникалық құралдар мен ресурстарға қол жеткізуді талап ететіндіктен, мультимедиялық технологиялар мен интерактивті материалдарды пайдалану мектептер мен білім беру мекемелері үшін қиындық тудыруы мүмкін.
4. **Тиімділікті бағалау:** Kikus әдістемесінің тиімділігін және оның балалардың тілдік дамуына әсерін бағалау құралдары мен әдістері болуы маңызды. Демек, бұл арнайы индикаторлар мен бағалау құралдарын жасауды қажет етеді.
5. **Әр түрлі мәдени контексттерге бейімделу:** Kikus әдістемесі әр түрлі тілдерді оқытуға сәтті бейімделеді, дегенмен әр мәдени ортаның өзіндік ерекшеліктері мен талаптары бар. Әдістемені енгізу кезінде осы аспектілер ескерілуі тиіс [5].

Бұл бағыттар Kikus әдістемесіне өзгермелі білім беру ландшафтында өзектілігі мен тиімділігін сақтауға көмектеседі, сонымен қатар оны бүкіл әлем бойынша балалар мен тәрбиешілерге қол жетімді етеді.

Қорытындылай келгенде, Kikus әдістемесі мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы (3-9 жас) балалардың мүдделеріне толықтай сәйкес келеді. Ол негізінен ойын

әдісіне негізделгенмен, басқа да әр түрлі жаттығуларды қолдана отырып, баланы оқуға және жазуға дайындалуға мүмкіндік береді. Kikus әдістемесін ересектер тобында да қолдануға болады.

Kikus әдістемесі әртүрлі мәдени және білім беру контекстеріне сәтті бейімделеді, сол себепті кез келген тілді үйретуде қолдануға болады. Тіл үйрентудегі Kikus әдістемесінің ерекшелігі оның икемділігінде. Оның қазіргі білім беру процесінде маңыздылығын көрсететін бірнеше негізгі артықшылықтары бар. Мәселен, негізгі оқыту құралы ретінде ойындарды пайдалану – оқу процесін балалар үшін қызықты етеді, белсенділікті артырады, тіл үйренуге ынталандырады.

Баланың (тіл үйренушінің) тілдік ортаға толығымен енуіне жағдай жасайды, бұл тілдік дағдыларды табиғи түрде игеруге ықпал етеді және сол тілде сөйлейтіндерге тиімді жағдай туғызады. Музыкалық және қозғалыс (моторикалық) белсенділігін біріктіру арқылы материалды есте сақтау мен түсіну жақсартылады, сонымен қатар балалардың үйлесу және моторикасының дамуына ықпал етеді. Мақсатты тілде рөлдік ойындар

мен интерактивті қарым-қатынасқа баса назар аударып, Kikus әдістемесі балалардың қарым-қатынас дағдыларын және тілді қолдануға деген сенімділігін дамытуға ықпал етеді.

Қазіргі білім беру үдерісіндегі Kikus әдістемесінің маңыздылығы – оның ойын тәсілін тілдерді оқытумен тиімді үйлестіру қабілетінде жатыр. Бұл оқу процесін неғұрлым тиімді және жағымды етеді. Kikus әдістемесі балаларға тілді үйренуге көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар олардың қазіргі әлемде сәтті бейімделуі мен оқуы үшін қажетті танымдық, әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларын дамытады.

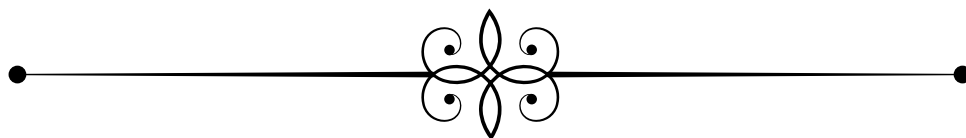
Kikus әдістемесін орыс тілді ортада қазақ тілін үйретуде пайдалана отырып, біз дыбыстар мен сөздерді дұрыс айтуға үйрете аламыз. Балалардың базалық лексикалық және сөздік қорын қалыптастырамыз, дамытамыз. Сонымен қатар, қазақ тіліндегі сөздердің мағынасын түсінуге, соның негізінде сөйлесуге дағдыландырамыз, бір-бірімен логикалық байланысты жеке мәліметтерді айтуға баулимыз. Яки, коммуникативтік қабілеттерін дамытамыз.

Әдебиеттер:

1. Балабақшада қазақ тілін үйретудің тиімді әрі тереңірек ұғындыру жолдары// <https://daryn.online/article/2926>
2. Смайлова Б.Ж. «Балабақшада мемлекеттік тілді меңгеруде қолданатын әдіс-тәсілдер мен технологиялар»// <http://123.almatybala.kz/o-detskom-sade/dstemelk-zhmystar/1578-pedagogterge-arnalan-kees-balabashada-memlekettk-tld-megerude-oldanatyn-ds-tslder-men-tehnologijalar.html>
3. https://admin.bkogov.kz/sites_files/baldyrgan-baiterek.bkogov.kz/Attestat23-24/1718101657
4. Мектепке дейінгі жастағы балаларға қазақ тілін үйрету бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Нұр-Сұлтан, 2021. – 57 б.
5. <https://step.stim.by/programmy/izuchenie-inostrannykh-yazykov/programma-obucheniya-nemetskomu-yazyku-kikus>
6. Саутбекова Ж. Балабақшада ойын арқылы қазақ тілін үйретудің маңызы// <https://bilimdinews.kz/?p=209464>
7. Попова Г.М. Нут. Культурная флора СССР.- М; Л., 1937. - Т. 4. - С. 40- 57.
8. https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9783195114318_A21760695/preview-9783195114318_A21760695.pdf
9. <https://tudors.academy/kikus-method/>

10. https://www.hueber.de/media/36/978-3-19-511431-8_Einfuehrung.pdf

11. <https://www.siemens-stiftung.org/en/media/news/put-to-the-test-what-makes-a-good-language-development-method/>



ВАЖНОСТЬ JUMPING ТЕХНОЛОГИЙ В ЖИЗНИ ДЕТЕЙ



Габидуллина Анара Ануарбековна

ГККП» Детский сад «Жулдыз» села Акмол
при отделе образования по Целиноградскому району
управления образования Акмолинской области.
Инструктор по физической культуре



Аннотация. Статья посвящена важным аспектам, касающимся занятий на батуте, у детей происходит развитие моторики рук и ног, улучшается координация движений. Кроме этого, во время игр и упражнений на батуте у детей улучшается работа сердечно-сосудистой системы, что в свою очередь укрепляет иммунитет и здоровье организма в целом. Однако, это не вся польза батута для детей. Упражнения в форме развлечений формируют привычку к занятию спортом, ребенок постоянно совершенствует свои умения. Укрепляются суставы и мышцы, благодаря правильной и равномерной нагрузке, развивается вестибулярный аппарат.



Ключевые слова: батут, здоровье, «jumping», прыжки, упражнения.

По исследованиям врачей, социологов, педагогов актуальной и требующей особого внимания остается проблема здоровья детей – состояние здоровья детей дошкольного-возрастаснижается.

В современном мире, где значительно ухудшились экологические условия, увеличился темп жизни и стрессовые ситуации, сократилось время для активной прогулки, почти совсем ушла из жизни детей дворовая игра, и все больше времени современный ребенок проводит сидя у телевизора, компьютера (планшета) или безвылазно играет в игры на смартфоне. В связи с этим на сегодняшний день как никогда стоит проблема сбережения здоровья у подрастающего поколения.

Детским организациям и педагогическим коллективам необходимо подбирать эффективные методы и технологии для поддержания здоровья детей.

Одним из путей для решения этих задач является внедрение и реализация инновационной технологий JUMPING. Само слово «jumping» в переводе с английского озна-

чает «прыжки». Это прыжки на специальных батутах, которые имитируют поверхность воды, за счет этого риск травм, в том числе повреждения суставов или поясницы, минимизируется. Джампинг-тренировка длится около часа и включает в себя кардионагрузку, упражнения на гибкость и равновесие, а также комплекс на растяжку.

Детский джампинг это фитнес - программа, включающая в себя набор упражнений, которые соединяют в себе элементы гимнастики, хореографии и аэробики. Тренировка направлена на поддержание и укрепление здоровья ребенка с использованием специального батута.

Цель джампинг-тренировки - формирование опорно-двигательного аппарата, увеличение двигательной активности детей и разнообразие физкультурных занятий.

Многие специалисты проводили в этой области эксперименты, и было доказано, что прыжки на батутах даже для больных детей, не несет в себе никакого вреда, а наоборот приносит лишь пользу.

Чтобы прыжки на батуте приносили, как можно больше пользы ребенку, им в первую очередь нужно заниматься.

Ребенок, увлеченный тренировками, меньше времени тратит на бесполезные занятия, такие как игры на компьютере или в смартфонах.

Упражнения на батуте способствуют:

- укреплению вестибулярного аппарата;
- улучшению физической формы и общего состояния здоровья;
- развитию координации движений;
- работе всех групп мышц;
- развитию выносливости, формированию правильной осанки;
- улучшению подвижности суставов, необходимых для профилактики плоскостопия.

Работая в детском саду инструктором по физической культуры столкнулась с такой проблемой, как недостаточная двигательная активность, причему многих детей. И поэтому я внедрила в свою работу элементы технологии JUMPINGKIDS начиная с 2023 – 2024 учебного года.

При обучении детей прыжкам на батуте я индивидуально подхожу к начальным эта-

пам обучения. Перед тем, как начать выполнять упражнения и прыжки на батуте, провожу беседу о правилах безопасности.

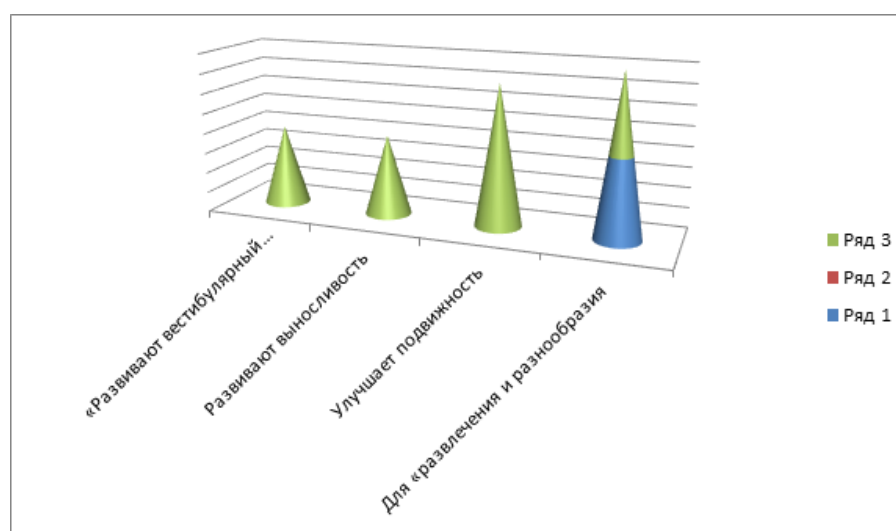
Батут можно использовать во время упражнений, подвижных играх, эстафетах, полосе препятствий, спортивных праздниках, конкурсах и досугах.

В декабре 2023 года девочки предшкольных групп принимали участие в Республиканском конкурсе «Өнер аланы» в номинации хореография на джампинг батутах, где стали заняли 1 место.

В январе 2024 года, завоевали Диплом 1 степени в номинации танец на джампинг батутах в Республиканском конкурсе «Өрлеу Қазақстан».

С целью выявления отношения родителей (законных представителей) воспитанников к использованию батут во время организованной деятельности «Физическая культура» провела анкетирование: «для чего нужен детям батут?», где получила следующие результаты:

- «развивают вестибулярный аппарат и координацию» - 25%;
- развивают выносливость - 20%;
- улучшают подвижность - 35%;
- для «развлечения и разнообразия» - 20%



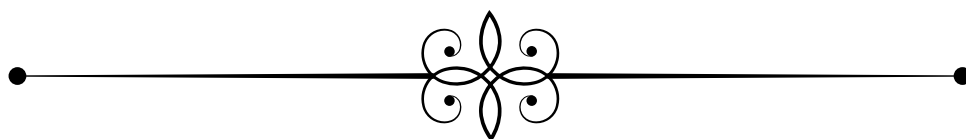
Таким образом, одним из универсальных методов, который способствует развитию таких основных спортивных способностей,

как координация, сила и выносливость, является прыжки на батуте.



Список использованных литератур:

1. Алексеев А. В. Себя преодолеть! М.: ФиС, 2011.
2. Баландин В. И., Блудов Ю. М., Плахтиенко В. А. Прогнозирование в спорте. М.: ФиС, 2014.
3. Белкин А. А. Идеомоторная подготовка в спорте. М.: ФиС, 2009.
4. Вяткин Б. А. Роль темперамента в спортивной деятельности. М.: ФиС, 2012.
5. Генев Ф. Психологические особенности мобилизационной готовности спортсмена. М.: ФиС, 2011.



БАЛАБАҚШАДАҒЫ ДӘСТҮРДЕН ТЫС ҚҰММЕН СУРЕТ САЛУДЫҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ



Доспанова Гаухар Советовна

Астана қаласы

№38 «Шаттық» балабақшасы

Бейнелеу өнері жөніндегі педагог



Аңдатпа. Мақалада балабақша жасындағы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы дәстүрден тыс сурет салу техникаларының, соның ішінде құммен сурет салудың маңызы қарастырылады. Құммен сурет салудың әдіс-тәсілдері, оның балалардың психологиялық-эмоционалдық дамуына әсері, сондай-ақ педагогтардың бұл техниканы қолданудағы рөлі талқыланады.



Түйінді сөздер: Дәстүрден тыс сурет салу, құммен сурет салу, балалардың шығармашылығы, психологиялық-эмоционалдық даму, педагогтың рөлі.

Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту және оны тәрбиелеу – бүгінгі таңдағы көкейтесті мәселелердің бірі. Шығармашылық – бүкіл тіршілік көзі. Педагог В.А. Сухомлинский «Балалардың мүмкіндігі мен дарындылығының бастамалары саусақтарының ұшында, баланың қолында неғұрлым шеберлік көп болса, соғұрлым ол ақылды болады» деп айтқан болатын. Оны мектепке дейін дамыту тиімді екені хақ.

Осы орайда мен өз тәжірибемде құммен сурет салуға көп көңіл бөлудемін. Құммен сурет салу үйірмесін тұрақты түрде жүргіземін. Балалардың жас ерекшелігін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға басты назар аударамын. Байқағаным балалардың құммен сурет салу өнеріне қызығушылықтары жоғары, үйірмеге зор қуанышпен келеді.

Қазіргі таңда білім беру жүйесі балалардың жан-жақты дамуын және олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуды көздейді. Осыған байланысты, дәстүрден тыс әдістерді қолдану тәрбиелеу-білім беру процесінің тиімділігін арттыруға ықпал етеді. Солардың ішінде дәстүрден тыс құммен сурет салу техникалары ерекше орын алады. Бұл техникалар балалардың қиялын, ойлау қабілетін, моторикасын дамытуға, сондай-ақ олардың

эмоционалдық күйін тұрақтандыруға көмектеседі.

Құммен сурет салудың әдіс-тәсілдері

Құммен сурет салу — балалар үшін өте қызықты және пайдалы әрекет. Құм — қолжетімді, қауіпсіз және балалардың шығармашылықпен айналысуына мүмкіндік беретін материал. Құммен сурет салу үшін арнайы құралдар қажет емес, тек құм, тегіс бетті (мысалы, үстел, табақ) және баланың қиялы жеткілікті.

Құммен сурет салудың бірнеше әдісі бар:

- *Саусақпен сурет салу: Балалар саусақтарымен құмға әр түрлі суреттер салады. Бұл әдіс балалардың моторикасын дамытуға, сондай-ақ тактильді сезімдерін жетілдіруге көмектеседі.
- *Қолмен сурет салу: Балалар алақандарымен, жұдырықтарымен, алақанның қырымен құмға суреттер салады. Бұл әдіс балалардың кеңістіктік ойлау қабілетін дамытуға көмектеседі.
- *Құралдармен сурет салу: Балалар құмға әр түрлі құралдармен (мысалы, таяқшалар, қасықтар, тарақтар) суреттер сала-

ды. Бұл әдіс балалардың қиялын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектеседі.

- *Трафареттерді қолдану: Балалар дайын трафареттерді құмға қойып, олардың ішін құммен толтырады. Бұл әдіс балалардың дәлдігін және ұқыптылығын дамытуға көмектеседі.
- *Құмды шымшып сурет салу: Бас бармақ пен сұқ саусақтың көмегімен құмды шымшып алу. Бұл әдіс баланың қол, көз координациясын, тактильді сезінуін дамытуға көмектеседі.
- *Құмды үрлеп сурет салу: Суреттің ішін тазалау үшін құмды үрлеп сурет салады. Бұл әдіс бет бұлшықеттері мен тыныс алуға пайдалы жаттығу.

Құммен сурет салудың балалардың дамуына әсері

Құммен сурет салу балалардың психологиялық-эмоционалдық дамуына оң әсер етеді:

- * Қарым-қатынас дағдыларының дамуы: Құммен сурет салу балаларға өз ойларын, сезімдерін және идеяларын білдіруге көмектеседі.
- * Эмоционалдық тұрақтылық: Құммен сурет салу балалардың стрессті және кернеуді жеңуге көмектеседі.
- * Өз-өзіне сенімділіктің артуы: Құммен сурет салу балалардың өз күшіне сенуге және өз шығармашылық мүмкіндіктерін ашуға көмектеседі.
- * Зейіннің және есте сақтау қабілетінің жақсаруы: Құммен сурет салу балалардың зейінін шоғырландыруға және ақпаратты есте сақтауға көмектеседі.

Педагогтар балалардың құммен сурет салуына бағыт беруі және оларға қолдау көрсетуі керек. Педагогтар балаларға әр түрлі әдіс-тәсілдерді үйретуі, олардың қиялын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектесуі керек. Сондай-ақ, педагогтар балалардың жұмыстарын бағалап, оларды мадақтауы керек.

Практикалық бөлім

Балабақшада құммен сурет салуды ұйымдастыру үшін педагогтар төмендегідей қадамдарды жасай алады:

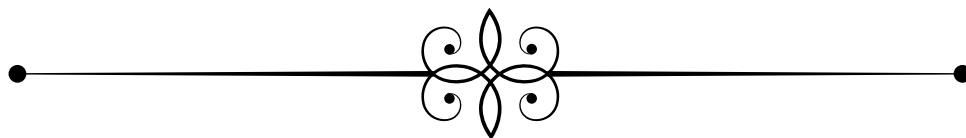
- * Құммен сурет салуға арналған орын дайындау.
- * Балаларға қажетті материалдарды (құм, табақтар, құралдар) дайындау.
- * Балаларға құммен сурет салудың әдіс-тәсілдерін көрсету.
- * Балалардың өз бетінше жұмыс істеуіне мүмкіндік беру.
- * Балалардың жұмыстарын талқылау және бағалау.

Құммен сурет салу балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, олардың психологиялық-эмоционалдық күйін жақсартуға және қарым-қатынас дағдыларын жетілдіруге көмектеседі. Балалар құммен сурет салу арқылы өз ойларын, сезімдерін және идеяларын еркін білдіре алады.

Сөзімді түйіндей келе, құммен сурет салу — балабақша жасындағы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы ең тиімді және қызықты әдістердің бірі деп айта аламын. Балалар ерте жастан бастап өздерінің қоршаған ортадан алған әсерін сурет арқылы бейнелеп көрсетуге тырысады. Қайталанбайтын туындыларды бейнелеу барысында бала әрқашан сурет салудың әдіс-тәсілдерімен тәжірибе жасайды. Құм арқылы балаларға өздерінің жаңа шығармашылық қабілеттерін көрсетуге мүмкіндік бар. Балалар ұмытылмас әсер алады, жағымды көңіл күйде болады, ал олардың көңіл-күйлеріне қарай отырып не нәрсеге қуанатынын, не нәрсеге көңілі толмайтынын аңғаруға болады. Бұл техника балалардың психологиялық-эмоционалдық дамуына оң әсер етеді, сондықтан да педагогтар бұл әдісті өз жұмыстарында кеңінен қолдануы керек.

Әдебиеттер:

1. ҚР мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Ресми басылым. Астана, 2016.
2. Киселева Т.Г., Данилова Л.А. Арт-терапия в работе с детьми дошкольного возраста. — М.: ТЦ Сфера, 2006.
3. Никитина А.В. Нетрадиционные техники рисования в детском саду. — М.: Каро, 2010.
4. Ушакова О.С. Развитие речи детей дошкольного возраста. — М.: Вентана-Граф, 2012.
5. Журнал «Юный художник» №3 2014 Москва ISSN 0500 6348.
6. Грабенко, Т. М. Чудеса на песке. Песочная игротерапия / Т. М. Грабенко, Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева. — СПб. : Речь, 2010. — 69 с.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА АРТ-ТЕРАПИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ



Исабекова Айжамал Керимбековна

Астана қаласы әкімдігінің
«Психологиялық қолдау орталығы»
мектепке дейінгі бөлімнің әдіскері



Ахметова Асият Бапановна

Астана қаласы әкімдігінің
№96 «Аяла» арнайы балабақшасының
педагог-психологы



Аңдатпа. Қазіргі кезде мектепке дейінгі білім беру жүйесі тәрбиелеу-білім беру процесінде педагогикалық іс-әрекетті жүзеге асырудың инновациялық тәсілдерінің кеңінен дамуымен сипатталады. Арт-терапия әдісі балаларға өз сезімдері мен тәжірибелерін шығармашылық арқылы кедергісіз және сонымен бірге терең мағыналы түрде жеткізуге мүмкіндік береді.



Түйін сөздер: арттерапия, әдіс, бейнелеу, диагностика, изотерапия, психология, түзету.

Қазақстанда мектепке дейінгі білім беру жүйесі негізінен баланың танымдық қабілеттерін дамытуға бағытталған. Мектеп жасына дейінгі жастағы балаларды дамыту мәселесі ұлттық даму стратегиясымен тығыз байланысты мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып табылады. Психологиялық зерттеулерде мектепке дейінгі білім беру құрылымы баланың білімді ғана игеріп қоймай, тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, өзін-өзі бағалауға, эмоционалды қажеттілікке, сондай-ақ баланың басқа адамдармен қарым-қатынас жүйесіндегі әлеуметтік-психологиялық ерекшелігіне негізделуі керектігін көрсетеді. Мектеп жасына дейінгі балалардың креативтік ойлауын дамытуда «Көркем әдебиет», «Сөйлеуді дамыту» ұйымдастырылған іс-әрекеттер негізінде, күннің екінші жартысында т.б. жүзеге асыруға мүмкіндік мол. Мектепке дейінгі жаста тұлғаның жалпы дамуының негізі қаланады, онда өмір бойы

көрсетілетін қасиеттер қалыптаса бастайды. Мектепке дейінгі жаста балалардың эмоциялық-ерік сферасы, шығармашылық белсенділігі, қиялы және көрнекі-бейнелі ойлау кезеңі дамиды. Баланың осы жас кезеңінде агрессивтілік, өзін-өзі дұрыс бағаламау, алаңдаушылық, ұжымда бейімделудің күрделілігі, коммуникацияны жолға қоюдың күрделілігі сияқты мәселелер жиі кездеседі. Бала дамуындағы мәселелерді анықтау, түзету-дамыту жұмыстарын жүргізу үшін педагогтар қолдана алатын әдістердің бірі арт-терапия.

Арт-терапияның тиімділігі неде? Бұл әдіс баланың психоэмоционалдық жағдайын жақсартуға, стрессті (эмоционалдық және физикалық) жоюға, қорқынышты қайта өңдеуге және жоюға, күрделі оқиғалармен (көшу, балабақшаны ауыстыру және т.б.) күресуге көмектеседі. Әдістің тағы бір артықшылығы

- жұмыс кезінде баланың жағдайын диагностикалау мүмкіндігі мол, сонымен қатар бала мен оның жасаған ішкі диалогын ұйымдастыру. Арттерапия – бұл өз тәжірибелерін, мәселелерін, ішкі қайшылықтарын, сондай-ақ шығармашылық көрінісін білдіруге ықпал ететін іс-шаралар.

Арт-терапияның дәстүрлі түрлері: сурет салу, кескіндеме, графика, модельдеу. Бірақ қазіргі уақытта бұл түрлер жаңа әдістермен толықтырылған: құм терапиясы, ертегі терапиясы, драма терапиясы, түсті терапия, музыкалық терапия, изотерапия. Балалармен жұмыс жасауда арт-терапияның бір бағыты изотерапияны кеңінен қолданамыз.

Арт-терапияның кең таралған түрлерінің бірі изотерапия (сурет, мүсін) – емдік әсер, бейнелеу қызметі арқылы түзету болып табылады. Бейнелеу – ойын кеңістігі, материалдар, суреттегі бейнелер балалар үшін қиын жағдайларда көмектесетін психологиялық қорғау құралы болып табылады.

Іс-әрекеттерді өткізу мақсаттары: Сурет салу – бұл балаға өзін сезінуге және түсінуге, өз ойлары мен сезімдерін еркін білдіруге мүмкіндік беретін шығармашылық процесс. Іс-әрекеттерді өткізудің деөзіндік талаптары бар:

- Бала ұсынылған техниканың көмегімен кескін жасауда қиындыққа тап болмауы.
- Жұмыс барысында кез-келген күш-жігер балаға қызықты, ерекше, жағымды болуы.
- Кескін жасау процесі де, нәтиже де қызықты және тартымды болуы керек.
- Бейнелеу әдістері дәстүрлі емес әдістері болуы керек.

Тәжірибеде балалар жалбыз қағазымен, резеңке ойыншықтармен, текшелермен, тіс щеткаларымен, таяқшалармен, жіптермен, сабын көпіршіктерімен, өшіргіштермен және тағы басқалармен сурет салуына болады.

Өнер мен шығармашылық балаға қалай көмектесе алады? Балаға өз тәжірибесін сөзбен жеткізу, белгілі бір нәрсені ашу өте

қиын, ал сурет терапиясы баланың психологиялық мәселелерін шешуге көмектесетін психотерапиялық функцияны орындайды. Сурет терапиясы ең алдымен, баланың жеке басының проекциясы, оның әлемге деген көзқарасының символдық көрінісі ретінде қарастырылады. Суреттегі бейнелеу және ойын кеңістігі, материал, сурет балаларға қиын жағдайларда көмектесетін психологиялық қорғаныс құралы болып табылады. Балалардың дамуында изотерапияны қолдану өте сәтті нәтиже береді.



Кіші топ балалармен бірге пайдалану ұсынылады:

- саусақпен сурет салу;
- алақанмен сурет салу.

Ортаңғы топ балаларын күрделі әдістермен таныстыруға болады:

- қатты жартылай құрғақ щеткамен шаншу;
- көбік резеңке басып шығару;
- балауыз қарындаштар + акварель;
- жапырақіздері;
- алақанмен суреттер;
- мақта тампондарымен сурет салу және т.б.

Ересек, мектепалды тобындағы балаларға қиын әдістерді ұсыну:

- құммен сурет салу;
- сабын көпіршіктерімен сурет салу;
- мыжылған қағазбен сурет салу;
- түтікшелі дақ;
- пейзаж монотипі;
- трафарет басып шығару;
- кляксография;
- пластилинография.

Осы техникалардың әрқайсысы ойын сияқты көрінеді. Оларды қолдану балаларға өздерін еркін, батыл сезінуге, қиялын дамытуға, өз ойын білдіруге толық еркіндік беруге мүмкіндік береді.

Біз ұсынатын ұйымдастырлыған іс-әрекет тақырыптары:

- «Күзгі натюрморттар» балауыз қарындаштарымен сурет салу (балауыз қарындаштар мен бояуларды біріктіру техникасы, «көріністер» әсері)
- «Сиқырлы суреттер» алақанмен, саусақтармен, мөрлермен және басқа материалдармен сурет салу.



Саусақ арқылы сурет салу ұсақ моториканы дамытып қана қоймайды, бұл баланың қарындаштарды пайдалану қабілетіне әсер

етеді, сонымен қатар сөйлеудің дамуына ықпал етеді. Қозғалыстарға жауап беретін орталық ми қыртысында сөйлеу орталығының жанында орналасқаны белгілі болды, біріншісі жұмыс істей бастағанда, ол екіншісін де жұмыс істеуге мәжбүр етеді. Сондықтан саусақ арқылы сурет салу жақсы рефлекторлық массаж болып табылады. Алақандарда дененің барлық мүшелерімен байланысты белгілі бір нүктелер бар. Осы нүктелерді уқалау арқылы, біз жалпы бала ағзасының жағдайын жақсартуға қол жеткіземіз.

Бояумен сурет салу «Күзгі жапырақтар», «Шыныдағы қысқы оюлар», «Анаға сыйлық». Пластилиннен мүсін «Ертегі кейіпкерлері»



Сулы қағаздан мүсіндер жасау «Фантастикалық жануарлар» және «Дәмді тосын сый», Шыныдағы ертегілер «Витраждық сурет салу» (шыныда)

Сурет терапиясы бірінші кезекте баланың жеке тұлғасының проекциясы, оның әлемге көзқарасының символдық көрінісі ретінде қарастырылады.

Мұздақтар

Ақ қағаздан мұздақтар (сосульки) кесіп алып, басқа түсті қағазға (парақтың жоғарғы шетіне) жапсырады. Балаға қылқалам (жұмсақ) мен ақ гуашь береміз. Мұздақтардан ағып тұрған тамшыларды қылқаламмен салады. Бояуға малынған қылқаламды қағаз үстінде секірте отырып, тамшылар жасау.



Бояумен сурет салу «Қысқы ойын-сауық»

Балауыз борлар + «Сиқырлы суреттер» акварелі.

Жұмыс үшін ақ түсті қағаз парағы, балауыз бояуы немесе парафинді шам, акварель бояулары, жұмсақ қылқалам қажет. Кіші топтағы балалар үшін педагог суретті алдын ала дайындап алады, яғни қағаз парағына алдын ала бір сурет салып, балаға парақты акварельді бояумен бояуды ұсынады. Баланың назарын суды көп пайдалану және бояуды көбірек қолдану қажеттігіне және ашық бояуларды пайдалануға назар аудартылады. Балаға бояулы қылқаламды қолдана отырып, қағаз парағын бос орын қалдырмай, бояп шығу ұсынылады. Балалар үшін суреттің пайда болғанын көру, олар үшін нағыз тосын сый болады. Салған суреттер жайлы балалармен әңгіме өткізуге, ертегілер де құрастыруға болады.

Ылғал қағазға сурет салу

Бала сулы қағазға акварель бояумен сурет салу барысында ұмытылмас және ерекше сезімге ие болады. Ылғалды параққа сурет салу кезінде нақты бір нәрсені сурет салу туралы сөз жоқ. Үстелге немесе еденге желім төселеді. Акварельге арналған қалың қағаз парағын жібітіп (оны су құйылған ыдысқа салып), желімшеге салып, дымқыл губкамен тегістейміз. Қылқаламды кез- келген бояуға

батырып, қағазға салады. Баланың назарын бейненің бұлыңғыр немесе жаңбыр жауып тұрғандай болып шыққанына аудартамыз. Ал егер, қағазды еңкейтсеңіз, бояу бетті бойлай ағып, жаңа өрнек пайда болады. Бояулар құрғаған кезде баламен бірге суретте не бейнеленгенін, неге ұқсайтыны жайлы әңгіме құруға болады. Алынған суретті аппликация үшін пайдалана аламыз. Балаларға арналған изотерапия әдісі нәтижеге назар аудармайды. Шығармашылық процестің өзі және баланың осы процесте не сезінетіні және не бастан кешіретіні маңызды. Нәтиже бағаланбайды және бұл қателік жасаудан қорқуды жеңілдетуге көмектеседі. Жаңа нәрсе жасай отырып, бала бір нәрсені ойлап табуға, өз идеясын жүзеге асыруға және оны қуанышпен жасауға қабілетті екенін біледі. Жұмыстың міндетті элементі – баламен оның шығармашылық сәтіндегі және одан кейінгі сезімдерін талқылау. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған изотерапия әдістерін жеке іс-әрекеттер немесе топтық ұйымдастырылған іс-әрекеттер ретінде алуға болады. Ересек жастағы балалар үшін топтық ұйымдастырылған іс-әрекеттер шығармашылық көрініске және невротикалық симптомдарды жеңілдетуге көмектеседі.

Изотерапияны балабақшаның педагогикалық практикасына арт-терапияның элементі ретінде енгізу мұқият дайындықты және мектепке дейінгі тәрбиеленушілердің ерекшеліктерін білуді талап етеді.

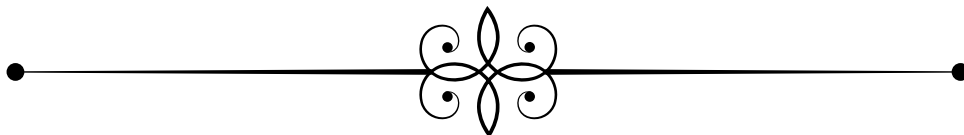
Бірінші қадам – педагог-психологқа изотерапиямен жұмыс жасау принциптерін және олардың баланың психоэмоционалды жағдайына әсерін тереңірек түсінуге көмектесетін тиісті біліктілік курстарынан немесе шеберлік сыныптарынан өткені жөн. Балабақшада арт-терапияның элементі ретінде изотерапияны енгізу шыдамдылықты, шығармашылықты және үздіксіз тәжірибені қажет ететін процесс. Балалардың эмоционалдық жағдайы мен дамуына тигізетін оң әсерін бағалап, бұл әдісті әрбір педагог-психолог өз жұмысында өте құнды және тиімді құралға айналдыратыны сөзсіз.

Әдебиеттер:**Кітаптар:**

1. Әлімқұлова С.Қ. Мектепке дейінгі білім берудегі заманауи технологиялар. Алматы: Білім баспасы, 2020. 2.
2. Диагностика в арт-терапии. Метод «Мандала» / Под редакцией А.И. Копытина – СПб.: Речь, 2005 – 131 с
3. Құдайбергенова А. Ж. Оқыту процесіндегі инновациялық әдістер. Астана: Назарбаев Университеті баспасы, 2018.
4. Лебедева Л.Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий. – СПб.: Речь, 2008. – 75 с.
5. Тарарина Е.В. Практикум по арт-терапии: шкатулка мастера. Элтон-2, Луганск-2013, 110-125 б

Әдістемелік құралдар мен ұсынымдар:

1. Киселева М.В. Арт-терапия в работе с детьми: Руководство для детских психологов, 2006. – 123 с.
2. Мадалиева З.Б., Сүлеймен М.М. «Арт-терапия: әдістемелік нұсқаулық», Алматы, Қазақ университеті, 2016 ж., 160 б.



«АЛАҢДАҒЫ БЕСТЕМШЕ» АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ МЕН ТИІМДІЛІГІ



Жолбарысова Мөлдір Айтқалиқызы

Астана қаласы, №5 «Ақбота»
балабақшасының
меңгерушісі



Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйымдарда қолдануға арналған «Алаңдағы бестемше» авторлық бағдарламасының жаңашылдығы жан-жақты сипатталады. Бағдарлама баланың тұлғалық, зияткерлік және шығармашылық дамуына бағытталған заманауи әдістемелерге негізделген. Мақалада бағдарламаның ерекшеліктері мен тәжірибелік маңыздылығы қарастырылып, оны тиімді қолдану жолдары ұсынылады.



Түйін сөздер: жаңашылдық, алаңдағы бестемше, интеграция, ұлттық ойын, ұлттық құндылықтар, ұлттық салт-дәстүр, мәдени мұра.

Қазақстан. Ұлттық энциклопедиясында: «Қазақ ұлты негізінен ұрпақ қамын басты мақсат етіп қойып, балалардың нағыз азамат болып қалыптасуына аса зор мән берген. Нәтижесінде, бала тәрбиесінің басты дәстүрлі құралы ретінде ұлттық ойынды орайластырып, дамытып отырған», - делінген. Бұл ойындарды тұлғаны қалыптастыруда ерекше мәні бар екені, ойынды жан-жақты сипаттап, оның ақыл-ой тәрбиесінің құралы, танымдық іс-әрекетті жандандыру тәсілі және әлеуметтік бағыт, сенімділік, сана, ұйымшылдық сияқты жеке тұлғаның шығармашылық әлеуеті қалыптасатын, адамның өзін-өзі жүзеге асыратын ерекше қызмет түрі деп тұжырымдаған.

Ал, Ж. Аймауытов өз сөзінде: «Бала ойыны өте кең тақырып. Мысалы, ойын кезінде баланың шығармашылығы, еліктегіштігі қандай екенін аңғарып, баланың көбірек ойнайтын ойыны не екенін біліп алып, олардың (ойындардың) жоспарын құру керек. Ойын баланы көңілді, адал болуға баулиды» деп, ой қорытынды жасайды.

М. Жұмабаевтың пікірінше, ойын – ұлттық мәдениеттің қайнар көзі, дене шынықтыру тәрбиесінің негізгі элементі. ...Баланың қи-

ялы ойын барысында байқалады. Айналасындағы тұрмыстан нені көрсе, соны істеуге тырысады. Бала үшін ойын шын мәніндегі бір жұмыс. Ойында бала жанындағы заттарды пайдаланады» деп, ойынның мәнін, бала өмірінде алатын орнын аша түседі.

Қазақ халқының ұлттық ойындарының қыр-сырын ашу үшін елеулі еңбек еткен қазақстандық ғалымдар: Е.Сағындықов, Ә.Диваев, М.Жұмабаев,

М.Тәнекеев, Б.Төтенаев, М.Балғымбаев, Б.Досқараев, М.Е.Шотаев, Ә.Бүркітбаев, т.б. ұлттық ойындардың балалар үшін тәрбиелік мәні зор екенін атап өтеді. Аталған зерттеулер мен негізгі идеяларды басшылыққа ала отырып, мектеп жасына дейінгі балаларды ұлттық ойындар ойната отырып тәрбиелеу, олардың қимыл-қозғалыс белсенділігін арттыру, және жан-жақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында авторлық бағдарлама әзірлеуді жөн көрдім.

Қазақ халқының ұлттық ойындары - ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан мәдени мұра, олар тек көңіл көтеру құралы ғана емес, сонымен қатар тәрбиелік мәні зор дәстүрлердің бірі екені сөзсіз. Мектепке

дейінгі ұйымдардың бірқатары бүгінгі күні ұлттық ойындардың белгілі бір тобын баланың танымдық белсенділігі мен өздігінен дербес әрекет ету дағдыларын қалыптастыруға, сондай-ақ зияткерлік қабілеттерін дамытуға ықпал ететін тиімді әдіс ретінде пайдаланып отыр.

Ұлттық ойындар қазақ халқының мәдени мұрасы болып табылады және ол балалардың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Мектеп жасына дейінгі балалардың физикалық, әлеуметтік-эмоционалдық және зияткерлік қабілеттерін дамытып қана қоймай, олардың халқымыздың салт-дәстүріне, мәдениетіне деген қызығушылықтарын оятады.

Қазіргі таңда ұлттық ойындарды қолданудың жаңа, инновациялық әдістерін сипаттай келе, түрлендіру де қарқынды дамып келеді. Оларды тәжірибеге енгізе отырып, қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық ойлауын, есте сақтауын және шапшаңдығымен қатар зияткерлік қабілеттерін де дамытамыз.

Үлгілік бағдарламаның мазмұнында айқындалған әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашуда әділдік, шыншылдық, өзара түсіністік, келісім, кешіре білу, достық, бауырмашылдық қасиеттерін бала бойына сіңіру жұмыстарын қарқынды ұйымдастырамыз.

Ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиеленушілерді толыққанды дамыту үйлесімділігін сақтауда заманауи трендтерді ескере отырып, ұлттық ойынды түрлендіріп, дамыту құралы ретінде пайдалануға «Бестемше» ұлттық ойынының командалық ойын түрі - «Алаңдағы бестемшенін» әуелі, бағдарламасын әзірлеп, тәжірибемізге енгіздік.

Бағдарламаның өзектілігі - ұлттық құндылықтарды насихаттаумен, сақтаумен қатар, жаңа заманға бейімделген тұлға қалыптастыру болып табылады. Бұл - қазақ халқының дәстүрлі басқару, көшбасшылық және даналық қағидаларына негізделген бағдарлама.

Бағдарлама - мектеп жасына дейінгі бала-

лардың қимыл-қозғалыс белсендігін дамыту, денсаулықтарын нығайту және ұлттық ойындар арқылы олардың зияткерлік ойлау қабілеттерін дамыту, әлеуметтік қарым-қатынас мәдениетін дамыту, құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу мақсатында әзірленді.

Сонымен қатар:

- мәдени мұраны сақтау және насихаттау – балаларды қазақ халқының ұлттық ойыны «Бестемшемен» таныстырып, оның тарихи мәні мен маңызын түсіндіру арқылы ұлттық мәдениетке деген қызығушылықтарын арттыру;
- қазақи әдеп-ғұрып пен салт-дәстүрді бойға сіңіру – ойын барысында үлкенді сыйлау, кішіге қамқор болу, әділдік, батылдық және қайсарлық сияқты қасиеттерді балалардың бойына қалыптастыру;
- салауатты өмір салты, қимыл-қозғалыс белсенділіктерін дамыту – физикалық дайындықтарын жетілдіру, шыдамдылық пен икемділікті дамыту, қимыл-қозғалыс белсенділігін арттыру және үйлесімділігін қалыптастыру.
- командада жұмыс жасау дағдыларын дамыту – балалардың қарым-қатынас жасау дағдыларын нығайту, бір-біріне көмектесу, ынтымақтастық орнату, ойлау қабілеттерін дамыту;
- қауіпсіздіктің қарапайым ережелерін сақтауды үйрету – алаңда және қозғалыс ойындары кезінде өзін-өзі қорғау, ережелерді сақтау дағдыларын қалыптастыру міндеттерін қарастырады.

Бағдарламаның жаңашылдығына тоқталсам:

- Қазақтың ұлттық ойыны бестемшені заманауи педагогикалық әдістермен біріктіру – дәстүрлі ойындарды жаңа форматта өткізу арқылы балалардың қызығушылығын арттыру;
- Интерактивті және қозғалыс ойындарын үйлестіру – дене белсенділігін дамытуға бағытталған тапсырмаларға ұлттық ойын элементтерін қосу, бұл балалардың қи-

мыл-қозғалыс дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді;

- Тек физикалық дамуға ғана емес, қазақи салт-дәстүр, әдеп, сыйластық, үлкенді құрметтеу, бірлік, әділдік секілді ұлттық құндылықтарды бала бойына сіңіруге бағытталған;
- Ойын арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру - балалардың топпен жұмыс істеу, көшбасшылық қасиеттерін дамыту және қарым-қатынас мәдениетін жетілдіруіне ықпал етеді;
- Ашық алаңда және табиғи, қауіпсіз ортада ұйымдастырылатын іс-әрекеттер - балаларды таза ауада көбірек уақыт өткізуге мүмкіндік беріп, табиғатпен үйлесімді өмір сүру мәдениетін қалыптастырады;
- Қазақтың дәстүрлі ойындарын дамыта отырып, оларға қозғалыс, когнитивті (ойлау қабілетін жетілдіру) және эмоционалды аспектілерді біріктіру арқылы кешенді тәрбиелеу мен білім беру жүйесін ұсыну;
- Балалармен әртүрлі ортада қолдануға ыңғайлы болу үшін бірнеше нұсқада ұсынылуы: таза ауада, ашық алаңдарда өткізуге ыңғайланған, табиғатпен байланыс орнатуға бағытталған модель, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін арнайы бейімделген ойын түрлері мен әдіс-тәсілдер қамтылғаны және ата-аналармен күш-жігер біріктіруге мүмкіндік береді;
- Интерактивтілік – тәрбиелеу-білім беру процесі тек тыңдаумен емес, белсенді қатысумен жүзеге асады және ойын технологияларының қолданылуы, балалардың жас ерекшеліктеріне сай ойлау қабілеттерін дамытатын ұлттық ойын элементтері енгізілген;
- ұлттық құндылықтарға негізделе келе, ұлттық рухани құндылықтарды бойға сіңіруге бағытталған және баланың жеке қабілетіне бейімделуі, әр баланың даму деңгейі мен қызығушылығына сай тапсырмалар берілуінде;
- Интеграцияланған тәсіл – балалардың

түрлі әрекетін кіріктіре отырып, кешенді түрде жүргізілетіндігімен құнды.

Сонымен қатар, «Алаңдағы бестемше» бағдарламасы балаларға дәстүрлі қазақ тәрбиесі мен заманауи тәрбиелеу мен білім беруді де қатар алып жүру дағдысын қалыптастырады. Жаңа технологияларды игере отырып, ұлттық болмысты сақтайтын, рухани бай, интеллектуалды ұрпақ тәрбиелеуге ықпал етеді. Отбасы мен қоғамдағы орнын білуге тәрбиелейді. Қазақ халқының «Үлкенге-құрмет, кішіге-ізет» дәстүрін жалғастырады.

Балаларды әлеуметтік жауапкершілікке, қоғамға пайдалы болуға, ортақ іске жұмылуға баулиды. Балаларға ұлттық сана мен құндылықтарды бойға сіңіріп, оларды болашақ көшбасшы, жан-жақты дамыған және саналы азамат етіп тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Ол қазақи тәрбие мен қазіргі заманның талабын үйлестіріп, жаңа буынның ұлттық рухын сақтап, жаһандық өзгерістерге бейімделуіне ықпал ететін құрал деп санаймын.

Бағдарламаның тәжірибедегі маңыздылығы да бар. Балаларға арналған ойындарда, әсіресе, ұлттық ойындарда баланың жас ерекшелігі, оның физиологиялық дамуына үйлесімді қимыл-қозғалысқа жаттықтыру, сөздік қорын молайту жағынан өте бай және педагогикалық заңдылықтар үйлесімді қиыстырылған. Қазақ ұлттық ойындарының өзіндік ерекшелігі балалардың ой-өрісін, ойлау жылдамдығын дамыту, баланың қиялын байыту және шығармашылық өзін-өзі көрсету мүмкіндіктерінің болуы болып табылады. Бұл бағдарлама балалардың дене және психоэмоционалды дамуына оң әсерін тигізіп, оларды белсенді өмір салтына дағдыландыруға бағытталған. Сондай-ақ, мектеп жасына дейінгі балалардың қимыл-қозғалыс белсенділігін арттырып қана қоймай, Үлгілік бағдарлама мазмұнында айқындалған ұлттық мәдениетпен танысуына, әлеуметтік дағдыларын дамытуға және денсаулықтарын нығайтуға ықпал етеді.

«Алаңдағы бестемше» бағдарламасын тәжірибеде тиімді пайдалану үшін:

1. Педагогтерді алдын-ала даярлау – бағдарламаның мазмұны мен әдісте-

мелік ерекшеліктері бойынша семинар-тренингтер өткізу;

2. Ойын ортасын ұйымдастыру – ұлттық және дамытушы ойындарға арналған бұрыштар жасап, балалардың еркін ойнауына мүмкіндік беру;
3. Апталық жоспарға енгізу – бағдарлама элементтерін режимдік сәттерде де қолдану;
4. Ата-аналармен тығыз байланыс – ата-аналарды бағдарламаның мақсаты мен мазмұнымен таныстырып, үй жағдайында да қолдау көрсетуін қамтамасыз ету;
5. Нәтижелерді бақылау және талдау – балалардың шығармашылық және коммуникативтік қабілеттерінің даму динамикасын үнемі бақылап, қажетті түзетулер енгізу;
6. Ұлттық мәдениетпен байланыс – тапсырмалар мен ойындарды қазақ халқының салт-дәстүрлері, мақал-мәтелдерімен т.б. байланыстыру;
7. Топтық және жеке жұмыс түрлерін үйлестіру-балалардың ынтымақтастықта жұмыс істеуіне де, жеке қабілеттерін

көрсетуге де жағдай жасау керек болды. Сонда ғана, аталған бағдарлама өз нәтижесін көрсетері сөзсіз.

Осылайша, авторлық бағдарламаны Ұлгілік бағдарламасының мазмұнын іске асыруда, яғни тәжірибеде қолдану үлкен мүмкіндіктерге жол ашады. Демек, ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға, балалардың жан-жақты дамуына және салауатты өмір салтын қалыптастыруға, балалардың қимыл-қозғалыс координациясын, икемділігін, жылдамдығы мен төзімділігін жақсартып, өзара қарым-қатынас жасауды, достық пен топтық жұмыс негіздерін меңгертеді, бір-біріне көмектесуге үйренеді.

Ойын арқылы логикалық ойлау, есте сақтау, зейін қою және шығармашылық қабілеттері дамып, балалар өз сезімдерін түсініп, эмоцияларын басқара алады, ойын барысында ынтымақтастық пен әділдік қағидаларын ұстанады. Қазақи құндылықтардың, мысалы, үлкенді құрметтеу, әділдік, батылдық, қайсарлық секілді ұлттық қасиеттерді бойына сіңіріп, рухани және мәдени тұрғыдан дамиды. Осы нәтижелер арқылы балалардың жан-жақты дамуы қамтамасыз етіліп, олардың мектепке дайындығы физикалық және психологиялық тұрғыдан жоғары деңгейде қалыптасады.

Әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
3. Біртұтас тәрбие бағдарламасы;
4. «Қазақстан Ұлттық энциклопедиясы» 1998-2007 жж.
5. Шотаев М. Тоғызқұмалақ есептері мен этюдтері. 2014 ж., Астана;
6. Марчибаева У.С., Омаров Е.Б. Ахметов Ә.Қ. Ұлттық ойындарды оқу үрдесінде қолдануға арналған-әдістемелік құрал. Оқу-әдістемелік құрал.
7. Астана, 2008.-84 б. 5,2 б.б;
8. Есмағамбетов З. «Дене тәрбиесі ілімі мен әдістемесінің негіздері» 2011ж;
9. Тілеубаев С, Бизақов С. Тоғызқұмалақ әліппесі. А.Қанағат, 2000ж;
10. Куланова К.К.Марчибаева У.С., Уалиева «Мектеп жасына дейінгі балаларды зияткерлік ойындар арқылы ойлау қабілеттерін жетілдіру»;
11. Международная научно-практическая конф. «Физическая культура и спорт в системе образования: опыт и перспективы развития». Алматы.2022. С. 182-185.

ЗЕРТТЕУ ӘРЕКЕТІН МЕТЕОАЛАҢДА ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ



Жамалиева Кенжетай Сагиндыковна

Астана қаласы
№7 «Аққу» балабақшасы МКҚК
меңгерушісі



Аңдатпа. Балабақшада метеоалаңды ұйымдастыру балалардың қоршаған ортаны тану, табиғат құбылыстарын бақылау және алғашқы ғылыми зерттеулер жүргізу қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Метеоалаң арқылы балалар ауа-райының өзгерістерін қадағалап, табиғатқа деген қызығушылықтарын арттырады. Бұл мақалада метеоалаңды балабақша жағдайында ұйымдастырудың негізгі әдістері мен оның балалардың дамуына тигізетін ықпалы талқыланады. Сонымен қатар, балалардың танымдық, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын және экологиялық мәдениетті қалыптастыруға метеоалаңның қосатын үлесі кеңінен қарастырылады.



Түйін сөздер. Метеоалаң, балабақша, табиғатты тану, зерттеу дағдылары, экологиялық тәрбие, ауа-райын бақылау, танымдық қызығушылық.

Мектепке дейінгі ұйымдарда Үлгілік бағдарламаның мазмұнында балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін, экологиялық мәдениетін және зерттеу дағдыларын дамыту міндеттерін жүзеге асыру ұсынылып отыр.

Мен өз педагогтеріммен Үлгілік бағдарламаның осы бағыттағы мазмұнын іске асыруда тиімді әдіс - метеоалаңды ұйымдастыру деп таныдық. Аулаға метеоалаң жабдықтап, жауапты педагогтерді анықтадық. Алғашқы жұмыс осылай басталды. Әрине, бұл балабақша тәрбиеленушілерін де, ата-аналарын да қатты қызықтырды. Ал, ары қарай қандай тиімділігі болды, соған тоқталайын.

Метеоалаң - балаларға табиғат құбылыстарын бақылап, зерттеу жүргізуге, өз ойларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл орта баланың интеллектуалды және әлеуметтік-эмоционалды дамуына да ықпал етеді.

Метеоалаңның пайдасы тек зерттеу қабілеттерін ғана дамыту емес, сонымен бірге табиғатқа ұқыпты қарауды, жалпы экологиялық мәдениеттерін қалыптастыруда

көрінеді. Осы мақалада оқырмандарыммен балабақша жағдайында метеоалаңды ұйымдастырудың әдістері мен оның балалардың дамуына тигізетін әсері туралы тәжірибеммен қысқаша бөлісіп, сондай-ақ нақты мысалдар келтіргім келіп отыр.

Метеоалаңды ұйымдастырудың маңызы. Балабақшада метеоалаңды ұйымдастыру балалардың табиғат құбылыстарын бақылап, зерттеуге қадам жасауына көмектеседі. Бұл алаң балалардың танымдық қызығушылығын арттырып, күнделікті өмірде болатын ауа-райы өзгерістерін байқауға үйретеді. Сонымен қатар, бұл әрекет балаларға бақылау, салыстыру, қорытынды жасау және өз ойларын жеткізу қабілеттерін дамытудың тиімді құралы болып табылады.

Мысалы, күн сайын балалар ауа температурасын термометр арқылы өлшеп, нәтижелерін педагогтің көмегімен арнайы кестеге белгілейді. Аптаның соңында олар жиналған мәліметтерді талдап, қай күндердің жылы немесе суық болғанын анықтайды. Бұл әрекет балалардың талдау және қорытынды жасау қабілеттерін дамытады. Демек, балла-

ардың коммуникативтік дағдыларының дамуына да оң әсер береді.

Метеоалаңның құрал-жабдықтары. Балабақшада метеоалаң құру үшін қарапайым құралдар қажет:

- Термометр – ауа температурасын өлшеу үшін;
- Жауын-шашын өлшегіш – жауын-шашын мөлшерін анықтауға;
- Флюгер – желдің бағытын көрсетуге;
- Барометр – атмосфералық қысымды бақылауға;
- Күнсағаты – күннің қозғалысын бақылау үшін. Мысал ретінде, балалар жауын-шашын өлшегішті қолдана отырып, бір апта ішінде қанша жаңбыр жауғанын анықтап, бұл мәліметтерді сурет арқылы көрсетеді. Бұл әрекет олардың табиғат құбылыстарын көрнекі түрде түсінуіне көмектеседі [1].

Балалардың метеоалаңдағы іс-әрекеті. Балабақшадағы метеоалаңда балалар келесі іс-әрекеттерді орындай алады:

- Ауа-райын күнделікті бақылау және белгілеу;
- Табиғат құбылыстарын суретке салу немесе күнделіктеріне тіркеу;
- Маусымдық өзгерістерді талқылау;
- Ауа-райына байланысты тәжірибелер жүргізу (*Мысалы, судың мұзға айналуын бақылау*).

Осы орайда, нақтырақ болу үшін мысал келтіре кетсем, балалар көктем мезгілінде гүлдердің қалай өсетінін бақылайды. Олар әр күн сайын өсімдіктің биіктігін өлшеп, нәтижелерін дәптерге белгілейді. Бұл процесс балаларға табиғаттың өзгерістерін жүйелі түрде бақылауға үйретеді.

Әлеуметтік және танымдық даму. Метеоалаң балалардың әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруда үлкен рөл атқарады. Бірлескен бақылау және нәтижелерді талқылау арқылы балалар командада жұмыс істеді, өз пікірлерін білдіруді және басқалардың ойларын тыңдауды үйренеді. Сондай-ақ, табиғат құбылыстарын зерттеу арқылы олар қоршаған ортаға деген қамқорлық сезімін дамытады, бұл олардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруда маңызды қадам болыптабылады.

Балалар ауа-райына байланысты шағын сахналық қойылымдар ұйымдастыра алады. Бұл оларға шығармашылық қабілеттерін дамытып, табиғат туралы алған түсініктерін практикада қолдануға мүмкіндік береді [2].

Бүгінде метеоалаңды ұйымдастыру балалардың табиғатты тану қабілеттерін, зерттеушілік дағдыларын және экологиялық мәдениетін дамытуға мүмкіндік беріп отыр. Тәрбиелеу-білім беру процесінде мұндай құралдарды қолдану балаларды табиғатқа жауапкершілікпен қарауға, ұқыптылыққа және танымдық қызығушылыққа баулиды.

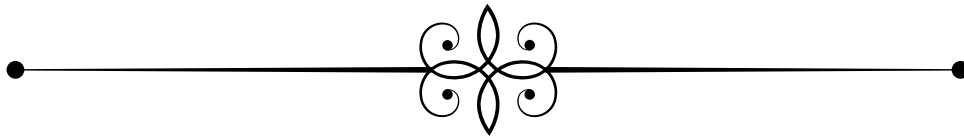
Метеоалаң ұйымдастыру – бұл балабақшадағы тәрбиелеу-білім беру процесінде Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асырып, стандарт талаптарын орындауға шығармашылық, әрі тиімді әдістерінің бірі. Әр балабақша өз мүмкіншіліктеріне қарай түрлендіріп жұмыс жасауға да болады.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
3. Обмачевская Т., Орлова С.В., Третьякова Ю.Н. (2020). elibrary.ru - научная электронная библиотека.

метеостанция в дошкольной образовательной организации. <https://elibrary.ru/defaultx.asp>

4. Жакупова (2023). Жалпы білім беретін мектеп оқушылардың оқу-зерттеушілік іс - әрекетін қалыптастырудың теориялық негіздері. Жалпы білім беретін мектеп оқушылардың оқу-зерттеушілік іс - әрекетін қалыптастырудың теориялық негіздері | Дипломдық жұмыс. <https://stud.kz/referat/show/9331>
5. С.Т. Мұқаметжанова, Ж.Ә., Жартынова «Интерактивті жабдықтармен жұмыс жасаудың әдіс-тәсілдері» - Алматы, 2008.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ МЕТЕОАЛАҢДА ЗЕРТТЕУ ЖҮРГІЗУДІҢ ЕРЕКСЕЛІГІ



Мукажанова Гульмира

Астана қаласы №7 «Аққу» балабақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Аталған мақаланың өзектілігі мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиешінің метеоалаңда балалармен зерттеу жұмыстарын жүргізудің тиімді жолдары нақты көрсетілген. Метеоалаңдағы қауіпсіздік ережелері, іс-әрекет барысында қолданылатын әдіс-тәсілдер және зерттеу жүргізу барысындағы тәжірибелік жұмыстардың үлгісі ұсынылған.



Түйін сөздер: метеоалаң, зерттеу, тұғыры бар метеожәшік, күнсағат, термометр, термогигрометр, барометр, флюгер, метеоролог.

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі – өскелең ұрпақ жан-жақты білімді, елін, жерін сүйетін патриот, еңбекке жаны құмар, экологиялық мәдениеті қалыптасқан болу керек деп ойлаймын. Осы орайда, мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие берумен бірге еңбекке баулу да қатар жүрсе, қоршаған ортада болып жатқан құбылыстардың қарапайым негізімен таныстыру тиімдірек болады.

Табиғат құбылыстарының қыр-сырын танып білуге, оны түсінуге, жаңа Үлгілік бағдарламаның мазмұнына сәйкес, мамандық түрлеріне қызығушылық таныту арқылы метеоалаңда жұмыс жасайтын мамандар еңбегімен таныстыру және оның не істейтінін айтып, көрсетіп қана қоймай қарапайым зерттеулер жүргізуді ойын арқылы көрсетіп, үйрету бүгін де педагог ретінде менің жұмыс бағытым.

Метеорологиялық станцияға бару барысында балалар тек танысып қана қоймай, сондай-ақ құрылғыларды пайдалануды үйренеді, табиғат құбылыстары туралы түсініктері кеңейеді. Балалар өз бақылауларын

тақтаға арнайы белгілер арқылы көрсетіп, өз қорытындыларын шығаруға үйренеді. Мысалы, күн жарқырап тұрса, онда ауа-райы ашық, флюгер солтүстікке бұрылса, оның солтүстіктен жел соғып тұрғаны. Балаларды метеоалаңда ауа-райын бақылау жұмыстары белгілі бір реттілікке, жүйеге үйретеді [2].

Ауа-райы учаскесінде, жауын-шашын өлшегіштің көмегімен балалар жауын-шашын мөлшерін өлшеуді де үйренеді. Жылдың әр мезгіліндегі жауын-шашынды бақылау, балаларды табиғатпен таныстыруға көмектеседі, су тек сұйық болып қана қоймай, қарға немесе мұзға айналуы мүмкін деген қарапайым зерттеулерді өздері немесе ересектердің көмегімен жасайды.

Мектепке дейінгі Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асыруда заттық-дамытушы ортаның атқаратын рөлі ерекше, сол себепті біздің балабақшадағы «Метеоалаң» дамытушы ортаның жаңа түріретінде құрылды.

Метеоалаң арнайы саябақ аумағында құрылған, әзірге алаң ықшамдалған түрде жасалып, балаларға қолжетімді, әрі өз бетінше немесе тәрбиешінің көмегімен ау-

а-райыпараметрлерінің өзгеруіне бақылау жүргізулеріне жағдай жасала отырып, жабдықталған.

Сондай-ақ жыл мезгіліне байланысты алаңды қоршап тұрған саябақ нысандарының сыртқы түріндегі өзгерістерді байқауға және бағалауға мүмкіндік беретіндей қарастырылған. Мектепке дейінгі ұйымдарда метеоалаңда зерттеу жүргізудің ерекшеліктері туралы балабақшамыздың іс-тәжірибесімен оқырмандарыммен бөліскім келіп отыр[2].

Метеолаң -тәжірибелік жұмыстарды жүргізуге, ауа-райын, қоршаған ортадағы маусымдық құбылыстарды жүйелі түрде бақылауға мүмкіндік береді. Балалар ауа-райын арнайы құрал-жабдықтардың көмегімен анықтауға мүмкіндік алады, бұл олардың қызығушылығын тудырады.

Метеоалаңды пайдалану арқылы балалардың қоршаған ортамен саналы түрде дұрыс әрекеттесуін және зерттеу-бақылау жұмыстарын дамытуды қалыптастыру, олар үшін қолжетімді және қызықты нәрселерді білуіне жағдай жасау мақсатында құрылған метеолаң:

- балабақша алаңында метеостанция орнату;
- ауа-райын бақылауды жүйелі түрде жүргізуді ұйымдастыру, құбылыстарды бақылау арқылы, табиғат пен ауа-райы қызықты және танымдық жақтарын білуге жетелеу;
- балаларда ауа-райының адам өміріндегі, құстар мен өсімдіктер әлеміндегі маңызы туралы түсініктерін қалыптастыру;
- балаларды жұмыс құралдарымен таныстыру: термометр, барометр, жауын-шашын өлшегіш құрал, күн сағат, флюгер, жел жеңі. т.б
- құралдардың өлшемді көрсетуін анықтауға үйрету;
- бақылау нәтижелерін талқылауға дағдыландыру міндеттерін қамтиды. Сондай-ақ қажетті құралдарды танып, оларды дұрыс атап, қолдана білуге үйрету де педагогтердің жұмысы. Мысалы:

- Тұғыры бар метеожәшік
- Күнсағат
- Термометр- атмосфералық ауа температурасын анықтайды
- Термогигрометр-ауа температурасын өзгертуге арналған құрал.
- Барометр - атмосфералық ауа қысымын анықтайды
- Флюгер -желдің жылдамдығы мен күшін анықтайтын құралдар орналасқан.
- Жел жеңі
- Құстарға арналған жемсауыт
- Жаңбыр өлшегіш құрылғы- жауын-шашын мөлшерін өлшеуге арналған құрал.
- Қар жамылғысын өлшейтін сызғыш
- Ауа-райын көзбен шолып бақылау құралы
- Магнитті тақта
- Бұлттарды анықтағыш құрал
- Үстел мен орындық
- Мұздың күйін анықтайтын құрал[3].

Метеоалаңда балалар үшін табиғат құбылыстарын бақылауға арналған метеорологиялық құрылғылар да бар.

Қоршаған ортамен таныстыру кезінде маусымдық өзгерістер, өлі және тірі табиғат құбылыстары туралы түсініктерін кеңейту мақсатында ұйымдастырылған іс-әрекеттер өткізіп, бақылаулар жүргізіп, жоба жұмыстарын да атқаруға болады.

Метеоалаң балалардың табиғат әлеміне, табиғат заңдылықтарына үңілуіне мүмкіндік береді, болашақта метеоалаңда алған ақпараттарын шыңдап, талай жетістіктерге жеткізеді, күнделікті ауа-райында өзгерістерді өздіктерінен сипаттай алады. Балалар өзгерістерді бақылап, талдап, салыстырып оты-

рады. Әрине, әр топбалаларының жас ерекшеліктері әр түрлі.

Ортаңғы топта балалар әлі табиғат құбылыстарының барлық қыр-сырымен таныс емес, олар ауа-райының бірнеше негізгі анықтамаларын ғана ажыратады. Мысалы, аспанда күн жарқырап, бұлт болмаса, күн шуақты болып саналады. Егер ауа-райы бұлтты болса, күн бұлттардың артында жасырылған болса, онда сурет күнді жартылай жауып тастаған бұлт болады. Қыста қар жауған кезде бала қар түйіршіктері бар бұлт бейнесін көрсетеді. Балаларға арналған шартты ауа-райы белгілері суреттермен бейнеленеді және оларқайсысын таңдау керек екенін бір қарағанда көре алады. Сондай-ақ шартты ауа-райы белгілерінің бірі бар - бұл жел. Алдымен балалар жел туралы түсінуге үйренеді. Ол үшін флюгер, таспалар, жел диірмендері және жай ғана қағаз қиықтары қолданылады. Топ бөлмесінің терезесінен ағаштардағы жапырақтарды бақылауға болады. Сыртта жел болса, жапырақтар қозғалады, ал ол болмаған кезде олар қозғалысыз қалады [4].

Табиғаттың мұндай күнтізбесі мектеп жасына дейінгі балалардың қаншалықты ауа-райының көп құбылыстарын білетінін көрсетеді. Ересек топта балалар ауа-райын әлсіз немесе күшті, екпінді, қатты желдерден ажыратуды үйренеді. Сондай-ақ ауа температурасының қалай өзгергенін түсінеді. Ол әр түрлі ыстық, жылы, салқын немесе өте суық. Кәдімгі ауа-райын шартты белгілермен әртүрлі түсті адамдардың бейнесімен белгілейді. Егер ол ыстық болса, онда адам қызыл, жылы болса, қызғылт сары. Салқын ауа райында – көгілдір, аязды күндері – көк.

Мектепалды топ балалары желдің барлық негізгі төрт бағытын, солтүстік-шығыс немесе оңтүстік-батыс желді ажырата білу және оны дұрыс көрсете білуі керек. Бағытты флюгермен анықтайды. Сондай-ақ бақылау күнделігінде ауа температурасын да белгілейді, ол термогигрометрде көрінеді. Балалар бір ай бойы ауа-райы күнтізбесін сақтайды, күнделіктегі бос ұяшықтарды шартты белгілермен белгілеп, толтырады. Мысалы, қарды қар түйіршіктері көрсетеді, шық – шөптегі тамшы, мұз – тайғақ жол, сондықтан толқынды сызық сызылады.

Желдің күшін есте сақтау оңай. Тыныштық - бұл жай ғана жебе, оның күші күшейген сайын ондағы сызықтар да көбейеді. Белгілерді зерттегенде балаға қандай да бір салыстыруларды, ұқсастықтарды ойлап табу маңызды. Бұл есте сақтауды жеңілдетеді. Балалар мұндай бақылаулардың құндылығын түсінуі керек. Метеоалаңда жұмыс жасай отырып, балалар өздерін нағыз метеорологтар ретінде сезінеді [4].

Метеоалаңдағы қауіпсіздік ережелері басты назарда болуы керек:

- тәрбиеші нұсқауынсыз жұмысты бастамау, жүгіруге, бір-бірін итеруге болмайды;
- метеоалаңды ұқыпты ұстап, қоқыстан мұқият тазартып отыру қажет;
- құралдар мен жабдықтарда шаң, өрмектер, кір, бөгде заттар болмауы керек;
- қыс мезгілінде метеожәшік төбесінен, қабырғаларынан сондай-ақ жауын-шашын өлшегіштің штангасынан қарды бақылау алдында тазарту керек;
- шөп жамылғысы қатты өсетін жерлерде шөптің 20 см-ден жоғары өсуіне жол бермей, метеоорталықтағы шөпті уақыты шабу немесе кесіп отыру қажет.

Метеоалаңдағы іс-әрекет барысында қолданылатын әдіс-тәсілдер:

- алдын ала жұмыс;
- әңгімелесу, бақылауларды қарастыру, шешу жолдарын іздестіру;
- метеорологиялық құрылғыларды пайдалануды бақылау;
- зерттеу жүргізу;
- ауа-райына қатысты халық болжамдарын пайдалану;
- көркем сөз, мақал-мәтел, жаңылтпаштар пайдалану;
- дидактикалық ойындар, қимыл-қозғалыс ойындары;

- рөлдік ойындар;
- музыка тыңдау;
- ата-аналармен жұмыс;
- қорытынды жасау. Осы әдістерді педагог тиімді пайдалана отырып, балалардың түрлі әрекетін кіріктіру арқылы ұйымдастырылған іс-әрекеттер өткізеді [5].

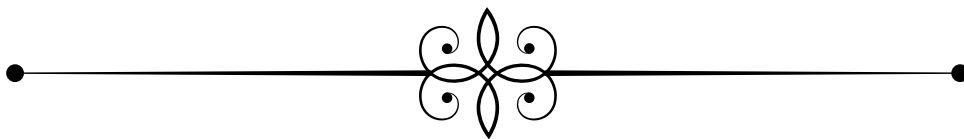
Метеоролог – маңызды мамандық. Ұшқыш үшін аспанда тұман болатыны маңызды, теңізші үшін мұхит тыныш болу керек. Жүргізуші жаңбырды, мұзды қаламайды, яғни, бәріміз жақсы ауа-райын қалаймыз, бізге метеорологтар өте қажет. Міне, осыны қарапайым зерттеулер жасау арқылы мектеп

жасына дейінгі балаларға түсіндірсек, олардың танымдық дағдыларын кеңейтуге мүмкіндік туады.

Ойымды қорытындылай келе, ұйымдастырылған іс-әрекет барысында метеоролог кеңістігінде жұмыс жасау балалардың зерттеу дағдылары, сонымен қатар коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларының артуына септігін тигізеді. Үлгілік бағдарламада көзделген мамандықтың түрлерін тану, олардың айналысатын қызметтері туралы түсінік қалыптасады. Табиғат құбылыстарын зерттеп, қарапайым зерттеулер жүргізу табиғатты аялауға, ондағы қауіпсіздікті сақтауға, экологиялық мәдениеттің қалыптасуына да тигізер пайдасы орасан зор.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
3. Әкімбаева Ж.Ж., Батырбаева А.Б. Қоршаған ортамен таныстыру. Экология негіздері. Әдістемелік құрал. // Алматы: Алматыкітап баспасы, 2015. – 200 б.
4. Чижмакова В.И., Кудряшова Н. А., Меркурьева Н. Н., Федорова Н. С. Метеоплощадка в ДОУ как эффективное средство экологического воспитания дошкольников // Молодой ученый. — 2019. — №9.1. — С. 140-144. — URL
5. Манкеш А.Е., Қиялбекова Г.К. Қоршаған дүниемен таныстыру. Экология негіздері. Әдістемелік құрал // Алматы: Алматыкітап баспасы, 2014 – 80 б.
6. Дыбина О.В., Рахманова Н.П., Щетинина В.В. Неизвлеченное рядом: Опыты и эксперименты для дошкольников. -Москва Сфера, 2014 -192 с.
7. Варыпаева С.С.. Метотанция в детском саду – играя, наблюдаем. проект (старшая, подготовительная группа). 29.12.2021.-20, 45 с
8. Мукажанова Г.К. Балабақшада метеоролог жұмысын ұйымдастыру (әдістемелік нұсқау), Астана. 2023.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ОЙЫН ТҮРЛЕРІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ НЕГІЗДЕРІ



Булгакова Гульнар Токтагуловна

Жамбыл облысы, Тараз қаласы
№23 «Жас даурен» бөбекжай-бақшасы
әдіскері



Аңдатпа. Білім мен тәрбие мазмұнына ықпал етіп, түрлі ойындар арқылы балалардың ойын үстінде шапшаң ойлауына және командада жұмыс істей білуін дамытуға бағытталған әлеуметтік-тұлғалық қасиеттерін қалыптастыратын белгілі бір жүйе. мектеп жасына дейінгі балалардың бойына ұлттық құндылықтар негізінде елімізге жаһандық жаңалықтарға үлес қосатын ұлтжанды, жан – жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеу қазіргі білім беру жүйесінде өзекті мәселе болып табылады.



Түйін сөздер: Жаһандық жаңалықтар, ұлтжанды, әлеуметтік-тұлғалық қасиеттер, ұлттық құндылықтар.

«Жаһандану заманында ұрпақ тәрбиесіне, әсіресе мектепке дейінгі жастағы балалардың дамуы мен тәрбиесіне жаңаша көзқараспен қарау қажет. Заман талабына сай тәрбие беру дегеніміз – баланы бәсекеге қабілетті, ақыл-ойы дамыған, интеллектуалдық және рухани құндылықтарға бай, адамгершілігі мол, ұлтжанды, жаңа идеялар мен сана-сезімі ояу ұрпақ етіп тәрбиелеу. Тәрбие ананың құрсағынан басталады. Дана халқымыз ана құрсағындағы тәрбие мен тіршіліктің маңызын тереңінен түсінген. Өкінішке орай, қазір адамзат қоғамы түрлі қиындықтарға тап болуда. Бұл біздің ісіміз бен ниетімізбен тікелей байланысты. «Ата-бабаларымыз «құрсақтағы бала тоғыз торқаның ішінде жатыр» деп бекер айтпаған», – деген сөз бар. Алайда қазіргі таңда балалар экологиялық дағдарыстар мен түрлі улы заттардың әсерінен іштен уланып туылып жатыр. Мұндай балаларды тәрбиелеу өте қиын, себебі олардың физикалық және психологиялық жағдайы ерекше назар мен қамқорлықты талап етеді. Сондықтан да қазіргі уақытта тәрбиенің жалғасы болып отырған мектепке дейінгі ұйым қызметкерлері, яғни тәрбиешілерге үлкен сын мен жауапкершілік жүктелген. Бұл мамандық сондай-ақ сауабы мол әрі қоғам үшін аса маңызды деп санаймын.

Осындай жүгі ауыр мамандықты таңдаған азаматшаларға басымды иемін. Ал, мектепке дейінгі тәрбиеге келер болсақ, ойын арқылы баланы жан-жақты дамытуға, сауаттылығын арттыруға және қимыл белсенділігін жетілдіруге болады.» «Қазақ халқының сан ғасырлық жинақталған тәрбие тәжірибесін танытатын маңызды құралдардың бірі – түрлі ойындар. Ойын – баланың әрекетінің негізгі түрі, әрі оның өміріндегі маңызды кезеңдердің бірі. Ойын арқылы бала қоршаған ортадағы дүниелерді меңгеріп, өз психикалық және әлеуметтік ерекшеліктерін қалыптастырады. Мәселен, ешқандай бала жалғыз ойнамайды, ол міндетті түрде қатар-құрбыларымен бірге ойнайды. Ойын процесі барысында балалар бір-бірімен өзара қарым-қатынас жасап, әлеуметтік дағдыларды меңгереді. Бұл өз кезегінде баланың толыққанды дамуы үшін ерекше маңызы бар фактор болып табылады.» «Ойын – баланың шынайы тіршілігі. Бір қызығы, кейбір балалар сөйлеуден еш жалықпайды, ал кейбірі тұйық болады. Жалпы, баланы дамытуда әрбір баланың мінез-құлқына, отбасындағы әлеуметтік жағдайына, сонымен қатар оның бойындағы туа біткен ерекшеліктерге мән берген жөн. Қай бала болмасын ойын арқылы өседі, өйткені бала табиғатының өзі

ойынмен тығыз байланысты. Ойын барысында бала еш нәрсеге тәуелсіз болады, ол өзін еркін ұстайды. Ал еркіндік – барлық дамудың баспалдағы, бұл баланың бәрін білуге деген талпынысы мен құлшынысы. Баланың білуге деген құштарлығы және сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады. Ақпарат көздеріне жүгінсек, ойын туралы мәліметтер өте көп. Жалпы, білім беру жүйесі күннен-күнге қарқынды дамып келеді. Оның дәлелін іздемесек те, көзбен көріп, адамның қиялының шексіз екеніне толық көзіміз жетеді. Қазіргі таңдағы ойындарға тоқталатын болсақ, олар баланың жеке басының дамуына игі ықпал ететін жетекші құбылыстардың бірі деуге болады. Бала ойын арқылы өзінің күш-жігерін жаттықтырып, қоршаған орта мен құбылыстардың ақиқат сырын түсініп, еңбек дағдыларын меңгере бастайды. Былайша айтқанда, болашақ қайраткердің тәрбие жолы, тәлімдік өнегесі ойыннан басталады. Ойын мен еңбектің ұқсас сипаттары көп, сондықтан кейбір педагог-ғалымдар «жақсы ойын – жақсы жұмыс сияқты, ал жаман ойын – жаман жұмыс сияқты» деп, бұл екеуінің арасында айырмашылықтың шамалы екенін айтады. Өйткені, әрбір жас кезінде ойын тиісті дәрежеде ақыл мен қажыр-қайрат жұмсауды қажет етеді. Белсенді іс-әрекет пен күш-жігер жұмсалған ойын жақсы ойын бола алмайды. Жақсы ойын да, жақсы жұмыс та көңілді қуанышқа толтырып, рақатқа бөлейді.» «Ойын – баланың ақыл-ойын дамытатын, қызықтыра отырып, ойдан-ойға жетелейтін, үлкен өмірге дайындайтын, тынысы кең, қиял мен шығармашылыққа қанат бітіретін ғажайып нәрсе.» Тараз қаласының білім бөлімінің жоспарына сай барлық балабақшалар жоба бойынша жұмыс істеп, жобаның барысында авторлық ойыншықтар әзірленіп, олар қорғап авторлық құқыққа ие болды. «Ақылды текшелер» авторлық ойын-нымды сіздерге ұсынамын. «Ақылды текшелер» ойыны – балалардың интеллектуалды дамуына, зейін мен тапқырлығын арттыруға үлкен септігін тигізеді.

Ойынның атауы: “Ақылды текше”

Мақсаты:

1. Балалардың ой-өрісін, логикалық ойлау қабілетін және зейінін дамыту.

2. Әр түрлі салалар бойынша білімдерін жүйелеу және кеңейту.
3. Коммуникативті дағдыларды жетілдіру және шығармашылық қабілеттерін дамыту.
4. Топтық жұмысқа, бірлесіп әрекет етуге және өз ойын толық жеткізе білуге тәрбиелеу.

Міндеттері:

1. Балаларды сұрақтарға жауап беру арқылы жаңа біліммен таныстыру.
2. Сандық көрсеткіштерді дұрыс тану және оларды тиімді сәйкестендіру дағдыларын жетілдіру мақсатында арнайы жаттығулар мен тапсырмалар қолданылады.
3. Топпен жұмыс істеу мәдениетін қалыптастыру.

Ойынның шарты:

1. Балалар екі топқа бөлінеді.
2. Балалар кезектесе отырып текшені иіреді. Текше бетіндегі нүктені санмен сәйкестендіріп тапсырма тандалады.
3. Тапсырманы дұрыс орындаған жағдайда, әр топ өз ұяшығына (жұлдызшалар) жинайды ұпай саны көп болған топ жеңіске жетеді.



Ойынға қажетті материалдар:

1. Алты қыры бар үлкен текше (қырларын-да нүкте арқылы белгіленген).
2. Әр нүктеге сәйкес сұрақтар немесе тапсырмалар жасырылған.
3. Жасырылған суреттер (әр нүкте ашылған сайын тапсырмалар беріліп отырады).

Қорытындылай келгенде, халқымыздың ұлы перзенттерінің бірі заманымыздың, аса көрнекті жазушысы: Мухтар Әуезов: «Ойын деген – менің түсінігім бойынша, тек көңіл көтеру, жұрттың көзін қуанып, көңілін шаттандыру ғана емес, оның өзінше терең мағыналары болған», – деп айтпаған. Ойындар - атадан балаға, үлкеннен-кішіге мұра болып жалғасып отырған құнды материал.

Әдебиеттер:

1. Атабаев А.С. «Ұлттық ойындар- халық мұрасы», «Кітап» 2006 жыл, 275б.
2. Жұмабекова Г. Баланың шығармашылығын ойын арқылы дамыту//Отбасы және балабақша .- 2003. -№8. &ndash 28 б.

Кітаптар:

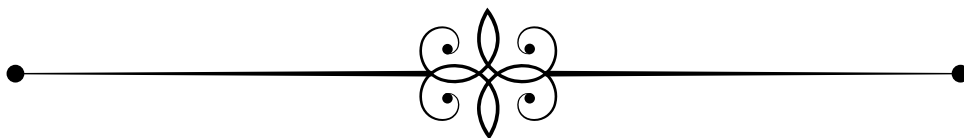
1. Нигметжанова Г.К. «Мектеп жасына дейінгі балалардың таным үрдісінің дамуы», Вестник КАСУ №1 - 2006

Әдістемелік құралдар мен ұсынымдар:

1. Бородич А.М. Балалардағы сөйлеуді дамыту әдістемесі – Ағарту 2010 – 5б.

Қашықтықтан қолжетімді электронды қор (Internet):

1. Ембергенова Ә.С Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың танымдық құзыреттілігін дамытуға ықпал ететін ойындар. <http://bilim.idhost.kz/>



АТА-АНАЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУ - БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНЕ ТАРТУДА WORKSHOP ӘДІСІН ҚОЛДАНУ



Жапарова Сауле Сейтжановна

ШҚО, Өскемен қаласы,
«№1 «Балапан» балабақша-бөбекжайының әдіскері



Аңдатпа. Workshop - ақпараттық оқытудың жаңа түрі. Яғни, барлық іс-шара қатысушылардың әрқайсысын процеске тартуға негізделген. Жұмыстың бұл инновациялық түрі процестің барлық қатысушыларына тәжірибе жасауға, алған ақпараттарын синтездеуге, шығармашылық қабілеттері мен коммуникативтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.



Түйін сөздер: Workshop әдісі, ата-аналар, әдістемелік жұмыс.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарда тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту тәрбиелеу процесін жүзеге асыруда қажетті іс-әрекет болып табылады.

Мектепке дейінгі ұйым бұл алғашқы әлеуметтік институт болып табылады, ата-аналардың байланыс орнататын, педагогикалық ағарту мен білімі басталатын алғашқы тәрбиелеу - білім беру ұйымы.

Педагогтер мен ата-аналар ынтымақтастығының негізгі тәсілдерінің бірі бірлескен іс-әрекетті ұйымдастыру, оны жүзеге асыру кезінде ата-аналар мектепке дейінгі ұйымның қызметіне қатысады және тәрбиелеу-білім беру процесінің белсенді қатысушы бола алады.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінде Мектепке дейінгі ұйымдардың әдіскерлері:

1. көрсетілетін білім беру қызметтерінің сапасына мониторинг жүргізуді;
2. дамытушы бағдарламалардың бағыттарын бірге анықтауды;
3. балаға арналған дамытушы бағдарламаларды ата-аналармен бірге таңдау мүм-

кіндігін ұйымдастыру үшін балалардың қызығушылығын зерделеуде педагогке көмек көрсетуді;

4. педагог практикасындағы нақты мәселелерді анықтауда оған көмек көрсетуді;
5. педагогтерге ойын аймақтарын ұйымдастыруда, ресурстарды таңдауда әдістемелік көмек көрсетуді;
6. алаларды тәрбиелеу мен оқыту процесін әдістемелік сүйемелдеуді;
7. инновациялық тәсілдерді енгізуді жүзеге асыруы тиіс делінген.

Балабақшада әдістемелік жұмысты ұйымдастыруда семинар-практикум, іскерлік ойын, педагогикалық қонақ үй, конференция, квест т.б. ұйымдастырылады. Осы аталған технологиялардың ішінде мағынасы түсінікті, педагогтармен жұмыста қолданылып жүрген ағылшын тілінен енген «Workshop», «Life-hack» сияқты әдістерді педагогтармен және ата-аналармен жұмыста қолданып көру қызығушылығымды тудырды.

Қазіргі уақытта мектепке дейінгі білім беруде Workshop әдісі жиі қолданылып жүр. Бұл әдіс ұсынылған міндеттер мен мәселелерді

шешуде өнімді, шығармашылық тәсілдер мен шығармашылық ойлау дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Осы формадағы жұмыстарды ұйымдастырудың және өткізудің принциптері мен технологиялық аспектілері, сондай-ақ К.Фопельдің жұмысында Workshop-ты қолданудың әр түрлі тәсілдері толық ашылған. Атап айтқанда, зерттеуші Workshop-ты келесідей қарастырады:

- қатысушылар өздерінің белсенділіктері арқылы үйренетін қарқынды іс-шара;
- тәрбиеші де, ата-ана да мектеп жасына дейінгі баланың білімі мен дамуына белсенді қатысатын және оның барысында қатысушылар бір-бірінен көп нәрсені үйренетін оқу процесі;
- тренинг, оның нәтижелері, ең алдымен, ата-аналардың үлесіне және тәрбиешінің біліміне байланысты;
- қатысушылардың тәжірибесі мен әсеріне бағытталған оқу процесі.

Клаус Фопель воркшопты келесі түрге бөледі:

- Дискуссиялық клуб
- Миға шабуыл
- Ойын алаңы
- Куиз

- Студия
- Шеберхана

Workshop (воркшоп) — бұл нақты мақсатты жүзеге асыру үшін топпен ұйымдастырылатын іс-шара түрі. Бұл форматтың дәстүрлі кездесулер мен семинарлардан ерекшелігі, қатысушылардың белсенді өзара әрекеттесуінде.

Воркшоптың негізгі мақсаты- қатысушылардың мәселені шешу барысында жаңа білім алуға мүмкіндігі болуы және қатысушылардың өз бойындағы креативтілігін дамытуға мүмкіндік алуында. Воркшоп білім беру, бизнес, сауда салаларында кеңінен қолданылады.

«Workshop» сөзі ағылшын тілінен Work - жұмыс, shop – дүкен, шеберхана деген мағына береді.

Қарапайым тілмен түсіндірсек, Воркшоп шеберлік сағатына ұқсас. Жүргізуші талқыланатын, қарастырылатын мәселені ортаға салады, қатысушылар сұрақ қою арқылы, өзара талқылау, кеңесу арқылы іс-шара соңында жаңа білім, дағды алады, жаңа өнім дайындайды.

Воркшоп-ақпараттық оқытудың жаңа түрі. Яғни, барлық іс-шара қатысушылардың әрқайсысын процеске тартуға негізделген. Семинар, дөңгелек үстел, шеберлік сыныптары «не?» деген сұраққа жауап издесе, «Workshop» «қалай?» деген сұраққа жауап іздейді.

1-кесте--«Workshop» форматындағы іс-шараны өткізуге дайындық

№	Кезеңдер	«Workshop»
1	Тақырыпты таңдау	«Workшопты» ұйымдастырмас бұрын кездесуде талқыланатын тақырыпты таңдау қажет. Тақырып қатысушыларға қызықты болғаны жөн.
2	Мақсатты анықтау	Сауатты ұйымдастырылған іс-шара қатысушылардың қызығушылығын тудырып, назарын аударады.
3	Іс-шараның өту ұзақтығы	«Workшопты» қарастырып отырған мәселеге байланысты бірнеше сағатқа созылуы мүмкін. Алғашқы кездесуде бір сағаттан бастаған жөн. Ары қарай уақытты қоса бастауға болады.
4	Өтетін орынды таңдау	Тақырыпқа сай орын болғаны жөн

5	Тақырыпты ұсынуға дайындық	Ақпаратты қабылдауға жеңіл болу үшін слайд-шоу, плакат, видео қолдануға болады.
6	Қатысушыларды анықтау, жүргізушіні таңдау	«Workshopты» бірнеше адам жүргізуі мүмкін.
7	Кері байланыс	Кішігірім сауалнама жүргізу арқылы жіберілген қателіктерді анықтап, болашақта жоюға әрекет етіледі.

Бұл әдістің кемшіліктеріне қарағанда жағымды жақтары көбірек:

- Үйрету жедел темппен жүреді;
- Адамның коммуникативтік қабілеттерін дамытуға бағытталған;
- Міндетті орындауға уақыттың шектеліп берілуі.

Воркшопты ұйымдастыру бойынша ұсыныстар:

- Топ үшін маңызды тақырыптарды анықтау қажет.
- Осы тақырып бойынша білімі, ақпарат бере алатын ата-аналар туралы мәлімет жинаңыз. Егер мұндай ата-аналар болмаса, онда өз бетіңізше оқуға және сөйлеуге арналған тақырыптарды ұсыныңыз.
- Іс-шараны дайындау кезінде қатысушыларға бағыт беру қажет.

Жоба мақсаты:

Жас маманға ата-анамен ұйымдастырылатын жұмыс формаларымен таныстыра отырып, ата-ананы педагогикалық процестің белсенді қатысушысына айналдыру.

Міндеттері:

- Жас маманға ата-анамен ұйымдастырылатын жұмыс формаларымен таныстыру;

- Педагогтер мен ата-аналар ынтымақтастығының негізгі тәсілдерінің бірі-бірлескен іс-әрекетті ұйымдастыру;
- Ата-аналарды педагогикалық процестің белсенді қатысушысына айналдыру.

Зерттеу нысаны: педагогикалық процестің белсенді қатысушылары педагогтар мен ата-аналардың әрекеті

Зерттеу мәні

- мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының тәрбиелеу - білім беру процесіне ата-аналарды тарту бойынша негізгі тәсілдерді ашу;
- балабақшаның тәрбиелеу - білім беру процесіне ата-аналардың қатысу мүмкіндіктерін айқындау;
- мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының тәрбиелеу - білім беру процесіне ата - аналарды тартуда «Workshop» әдісін қолдану

Зерттеу болжамы: егер педагогикалық ұжым ата - аналарды мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелеу - білім беру процесіне тартуда жұмыс формаларын тиімді ұйымдастырса, ата-аналар педагогикалық процесстің белсенді қатысушысы болады.

2-кесте - «Workshop» әдісін қолданудан күтілетін нәтиже

Критерийлер	Индикаторлар
Ата-аналарды педагогикалық процеске тартудың нәтижелілігі	- ата-ана мен педагог арасында жағымды қарым-қатынас орнайды; - ата-аналардың баланың даму процесіне тарту арқылы қызығушылығын арттырады; - педагог мектепке дейінгі ұйымның жылдық жоспарына сәйкес ұйымдастырылған іс-шараларды, сондай-ақ мерекелерді ұйымдастыруға және өткізуге ата-аналарға қатысуға мүмкіндік береді

Сауалнама - зерттеу жүргізудің негізгі құралы болғандықтан педагогтар мен ата-аналармен жұмысты жоспарлау және әдістемелік жұмысты ұйымдастыру формасын таңдау мақсатында педагогтар мен және ата-аналармен сауалнама жүргізілді.

Педагогтерге ұсынылған сұрақтар:

- Келесі оқу жылында педагогикалық кеңесте талдауға қандай сұрақтар ұсынар едіңіз?
- Өткен оқу жылында сіздің ойыңыз бойынша тиімді (нәтижелі) өткен іс-шара?
- Өткен оқу жылында нәтижесіз өткен іс-шара?
- Қай іс-шара сіздің жеке тұлғалық және кәсіби өсуіңізге ықпалын тигізді?
- Ата-аналар мен педагогтармен ұйымдастыруға қандай іс-шара ұсынар едіңіз?
- Келесі оқу жылында әріптестеріңізбен қандай тәжірибеңізбен бөлісе аласыз?
- Осы оқу жылындағы жұмыс нәтижеңізді қалай бағалайсыз?
- Қандай семинарларға қатысқыңыз келеді?
- Ата-анамен жұмыста нені ескеру қажет деп санайсыз? Қандай жұмыс түрін ұсынасыз?

Педагогтермен жүргізілген сауалнама нәтижесі бойынша педагогтер әдістемелік жұмыстың ұйымдастырылуына 100% қанағаттанатындарын білдірді. Бұл мен, әдіскер үшін

ары қарай жұмысты жоспарлауда әдістемелік жұмыс формаларын тағы да түрлендіру қажеттілігін білдірді. Себебі, тәжірибелі педагогтерде жалығуды болдырмау, ал жас маманға әдістемелік қолдау білдіруім қажет. Сондықтан, әдістемелік жұмысты тиімді іске асыруды қамтамасыз етуде педагогтермен жұмыс істеу әдістері мен технологияларын қайта қарау қажеттілігін туындатты.

Педагогтер мен ата-аналар ынтымақтастығының негізгі тәсілдерінің бірі - бірлескен іс-әрекетті ұйымдастыру болғандықтан, ата-аналармен жүргізілетін жұмыс түрлері де қайта қаралып, Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінде берілген ұсыныстарды ескере отырып, жұмыс формаларын түрлендіріп ұйымдастырудамыз.

Мақсаты: Педагогтер мен ата-аналар ынтымақтастығының негізгі тәсілдерінің бірі-бірлескен іс-әрекетті ұйымдастыру.

Міндеті:

- Ата-аналар арасында бір-бірімен жақын қарым-қатынас орнату;

Дайындық жұмысы:

- Воркшоп модераторларының ата-аналар үшін жадынама әзірлеу;
- Музыка залын тақырыпқа сай безендіру, қажетті музыкаларды дайындау;
- Сценарийді воркшоп модераторларымен талқылау.

Воркшоп барысы:

Отбасылардың презентацияларын ұсынуы.

Нәтижесі:**Педагогтар үшін:**

- Ата-анамен жағымды қарым-қатынас орнады;
- Жас маман ата-анамен жүргізілетін жұмыс түрлерін пысықтап, соның ішінде воркшоп әдісін қолдануды меңгерді.

Ата-ана үшін:

- Ата-аналар бір-бірін жақыннан тани бастады;
- Ата-ананың балабақшаның тәрбиелеу-білім беру процесіне бақылаушы ролінен қатысушы роліне өтті.

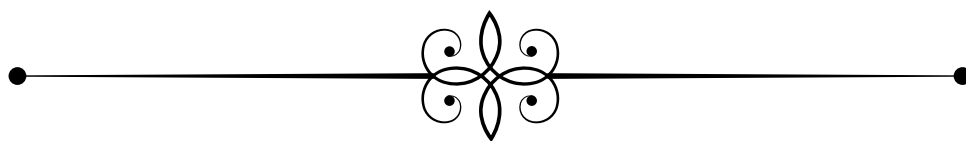
Мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту балаларды, педагогтерді ата-аналарды және бір командаға біріктіруге, олардың арасында сенімді қарым-қатынас орнатуға, мейрімділікке, жанашырлыққа, бір-біріне көмектесуге тәрбиелейді

Әдебиеттер:**Әдістемелік құралдар мен ұсынымдар**

1. «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі» ҚР Үкіметінің қаулысы 2021 ж. 15 наурыз № 137. – 2021.
2. 2024-2025 оқу жылында қазақстан республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында тәрбиелеу- білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат
3. «Мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту» әдістемелік ұсынымдар

Қашықтықтан қол жетімді электронды қор

1. <https://multiurok.ru/files/vorkshop-semeinaia-gostinaia.html>



ЕРТЕГІЛЕР ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАДА



Койбагарова Куан Назаровна

Астана халықаралық университетінің Педагогикалық колледжі педагогика ғылымдарының магистрі, мектепке дейінгі бөлім меңгерушісі



Аннотация. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық шығармашылық дағдыларын дамытатын ертегілердің тәрбиелік маңызы берілген.



Түйін сөздер: цифрлық құзіреттілік, оқытудың компьютерлік технологиялары, цифрлық платформа, ертегілердің тәрбиелік мәні.

Мектепке дейінгі кезең – баланың тұлға болып қалыптасуының алғашқы қадамдары жүзеге асатын кезең. Балабақшадағы тәрбиелеу - білім беру процесі тек білім берумен шектелмей, баланы жан-жақты әлеуметтік, рухани, адамгершілік тұрғысынан дамытуға бағытталған. Тәрбиелеу-білім беру процесінде әртүрлі әдістер қолданылады, соның ең тиімдісі – ертегілер арқылы тәрбие беру әдісі.

Ертегілер – көнеден келе жатқан бала тәрбиесіндегі маңызды дүниелердің бірі, баланың санасына сіңірілетін ақпараттардың қайнар көзі болып табылады. Әрбір ертегіде баланың өмірлік көзқарасы мен дүниетанымын қалыптастыратын, жақсы мен жамандықты, зұлымдық пен мейірімділікті, әділдік пен шыншылдықты айқындайтын негізгі идея бар.

Ертегілер балаларға ана тілінің көркемдігін сезіндіре отырып, олардың сөйлеуін, шығармашылық қабілеттерін дамытып, эмоциясын көрсетуге шақырады. Балалар ертегі кейіпкерлерінің өмірлік жағдайлардағы қиындықтардан сүрінбей өтуін көре отырып, өзінің жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастырады.

Ертегілерді балабақшадағы тәрбие құралы ретінде пайдалану қажет. Балабақшадағы тәрбиелеу-білім беру процесіне балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ертегілер таңдалатын болса, мектепке дейінгі жастан

адамгершілік қасиеттерді, яғни батырлық, еңбекқорлық, сыйластық, мейірімділік, сүйіспеншілікті қалыптастырамыз. Әрбір ертегі кейіпкерлерін балаларға талдатып, сахнала-тып, дыбыстатсақ, жас ұрпағымыздың діңгегі мықты болады.

Қазіргі цифрлық жаһандану дәуіріне ілесе отырып, мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ертегілерді жаңа форматта ұсыну қажеттілігі байқалады.

Жүйелі түрде өзгеріп отыратын түпкілікті жетілдіру және технологияның күрделенуі - ақпараттық білім беру жүйесінің іргетасын қалайды. Оқытудың компьютерлік технологияларын мектепте ғана емес, сонымен қатар, мектепке дейінгі ұйымда да қолдану маңызды рөл атқарады. Оқытудың компьютерлік технологиясын қолдану тәрбиешіге жаңа әлеуметтік экономикалық ортада өзін жайлы сезінуіне, ал білім беру ұйымының ашық білім беру жүйесіне көшуіне әсерін тигізеді.

Жетістікке жету үшін мектепке дейінгі ұйымда ғылыми тәжірибелік әрекет түріне цифрлық қамсыздандудың тиімді жүйесін құру үшін, оның әрбір элементін сапалы түрде іске қосу қажет.

Компьютер, мультимедиялық құрал, оқытудың компьютерлік технологиялар, ақпаратты өңдейтін құрал жабдықтар - тәрбиеші, бала мен ата-аналардың бірлесіп әрекет

етуінің таптырмас құралы болып табылады.

Мектепке дейінгі білім беруді цифрландыру тәрбиешілерге жаңа әдістерді қосу үшін мүмкіндіктерді ашады, тәрбиелеу және білім беру инновациялық процесінің қарқынды жүзеге асуына септігін тигізеді.

Мектепке дейінгі білім беруді цифрландыру жүйесі жаңаша дамыған ортаның қойылған талаптарына сай болуы қажет, өндірістік шығармашылық еңбекке оның әр мүшесі дайын болуы қажет. Барлық ғылыми ақпаратты қамтамасыз ететін ғаламтор жүйесі болғандықтан, концепцияға енгізілген жаңа ережелер бойынша мектепке дейінгі ұйымда оқытудың компьютерлік технологиялар жүйесі жан-жақты бағыттағы әмбебап құрал ретінде қолдануы керек.

Осы орайда қазақ ертегілерін дәріптеу мақсатында ертегілерді цифрлық платформа-ларда ұсыну қолға алынды. Мектеп жасына дейінгі балаларға үлестірмелі материалдарды көрсетіп қызығушылығын оята алмағандықтан, ұрпақ тәрбиесінде баланың назарынан тыс қалмайтын жеңіл анимациялық, мультимедиялық кейіпкерлерді жұмсақ ермексаздардан жасап, оларды дыбыстауды, балабақшадағы тәрбиелеу- білім беру процесіне ертегілерді тиімді енгізу, сахналық қойылымдар, интерактивті әдістер арқылы ертегілер құрастыру, құндылықтарды қалыптастыру, шығармашылық жұмыстарды жүзеге асыруға негізделген.

Мектеп жасына дейінгі балалардың ақпаратты қабылдау жылдамдығының едәуір жақсы екенін ескерсек, бір ғана дүниемен қызықтыру мүмкін еместігіне тағы бір мәрте көз жеткіземіз және ертегілерді цифрлық платформаға енгізу - ана тілімізді, көнеден келе жатқан халық ауыз әдебиетін жаңғырту, балаларды қазақ тілінде сөйлеуге қызығушылығын оятудың ең тиімді құралдарының бірі болады. Әлеуметтік желілерде балалардың қызығушылықтарын бірден оятатын көркем туындыларды цифрлық платформада балабақша педагогтеріне тегін қолданысқа беру көзделеді.

Болашақ тәрбиешілерді бәсекеге қабілетті, жан-жақты маман етіп даярлау – біздің басты міндетіміз. Сондықтан, арнайы пәндерді оқытуда оқытудың компьютерлік технологи-

яларын қолдану білім алушылардың цифрлық құзіреттілігінің қалыптасуына зор ықпалын тигізеді.

Мектепке дейінгі бөлім студенттерімен арнайы пәндерді оқыту барысында балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ертегі желісін Power Point арқылы жеңіл анимациялаумен бастап, қолжетімді бейнелер мен фотосуреттерді өңдеуге арналған InShot, CapCut, Canva т.с.с. тегін қолданбалардың көмегімен ертегілерді анимациялап, дыбыстап арнайы Baldyrgan TV YouTube желісіне жүктеп отырамыз.



Бүгінгі таңда сабақ барысында 1 курс студенттерінен бастап, анимация, мультимедия жасауды үйренуде. Кәсіптік іс-тәжірибе барысында машықкерлеріміз дәстүрлі форматтағы ұйымдастырылған іс-әрекеттерін жүргізу барысында балалардың зейінін шоғырландырудың қиын екендігін алға тартады. Интерактивті әдістер мен инновациялық технологияларды қолдана отырып, балалардың танымдық қабілеттері де дамиды, бала түстерді, сандарды ажыратып, қоршаған ортадағы құбылыстардың мәнін түсінеді, кейіпкерлерді экран бетінде қозғалта отырып, кеңістікте бағдарлау дағдылары қалыптасады, ойлау қабілеті мен шапшаңдығы, шығармашылық қиялы дамиды.

Тәжірибені жинақтау үшін, әрбір студент оқытудың компьютерлік технологияларын, бағдарламаларын қолдана отырып, балаларға арналған тапсырмалар қатарын, ойындарды, ертегілер желісін, ұйымдастырылған іс-әрекетті жоспарлайды. Жарқын бейнелер, суретті тапсырмалар балалардың ғана емес, сонымен қатар студенттердің жанында да сақталады.

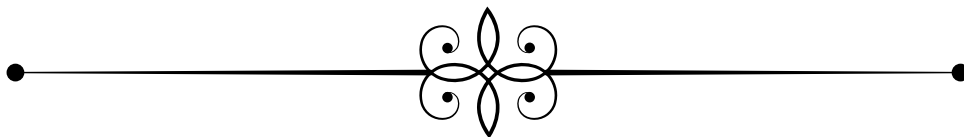
Сонымен қатар, арнайы пәндер оқытушыларымен бірге Астана қаласы бойынша мектепке дейінгі ұйым педагогтеріне оқы-

тудың компьютерлік технологияларын қолдану, жеңіл форматта анимация жасау, мультипликация жасау, ермексазбен кейіпкерлерді дайындау, оларды сөйлету, дыбыстау бойынша семинар-практикумдар жүргізілді.

Қорыта келгенде даналықты дәріптейтін ертегілерді заман талабына сай платформада ұсынсақ, өскелең ұрпақ тәрбиесінің, тұлғалық қасиеті мен дүниетанымының іргетасын мықтап қалайтынымызға сенемін.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы)
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрығы)
3. М.Ералиева «Оқытудың қазіргі технологиялары» //Бастауышмектеп №5, 2006 жыл
4. Баймолдаев «Ақпараттық – білімдік ортада педагогтардың ақпараттық коммуникациялық құзырлылығын қалыптастыру» //Информатика негіздері №1, 2010 жыл
5. Габдуллина З.М. Развитие навыков работы с компьютером у детей 4-7 лет. Волгоград,
6. Кочергина Г.Д., Оценка эффективности использования мультимедийных презентаций в педагогическом процессе [http: //rrrc.roslobr.ru/](http://rrrc.roslobr.ru/)
7. <https://www.zharar.ru/kz/bilim/ertegi/>
8. https://nabrk.kz/kk/e-catalog?language=kaz&publication_type=0&title_first_letter=%D0%A5&sphere=7&page=1
9. <https://ertegiler.kz/>



ЗАМАНАУИ ОЙЫНДАР - БАЛАНЫ ЖАН -ЖАҚТЫ ДАМУЫ ҚҰРАЛЫ



Алпысбаева Назым Сартонкызы

Қостанай қаласы
«№ 61 бөбекжайының»
әдіскері



Аңдатпа. Мақалада мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиелеу-білім беру процесінде заманауи ойындарды қолданудың тиімділігі туралы айтылады. Сонымен қатар, ойын арқылы баланың танымдық қабілетін, логикалық ойлауын, есте сақтау қабілетін дамытып және жылдамдыққа, өздігімен жұмыс істеуге дағдыланатындығы, өздігінен талдау жасауға үйренетіндігі де айтылады. Сондай-ақ ойынды заманауи әдістермен түрлендіру арқылы баланың қызығушылығын арттырып, белсенді қатысуға септігін тигізу әдіс-тәсілдерімен бөліспекпін.



Түйін сөздер: заманауи ойындар, велкро, модуль, LEGO.

Қазіргі таңда жан - жақты жетілген, білімді ұрпақ дайындау – қоғам алдындағы үлкен міндет. Бала –біздің болашағымыз десек, сол балаға жүйелі тәрбие мен білім беріп, ынта - ықыласын дұрыс бағыттауды, қабілетін дамытуды балабақшадан бастауымыз керек.

Бүгінгі таңда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұны жаңаруда. Осы бағытта балабақшамыз негізгі нормативтік құжаттарды іске асырудың аясында тәрбиелеу-білім беру процесін ойын арқылы ұйымдастыруда.

Еліміздің болашағы жас ұрпақты тәрбиелеуде бірінші бесік - отбасы, ата-ана тәрбиесі болса, екінші бесік-балабақша. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты педагогикалық үрдісті ойын арқылы ұйымдастыруға, сондай-ақ педагогтерге жаңашыл әдіс - тәсілдерді түрлендіріп, пайдалануға мүмкіндік беріп отыр.

Ойын мектеп жасына дейінгі баланың барлық көріністерінде әлемді тануға көмектесетін маңызды іс-әрекеттерінің бірі болып табылады, бұл балаларға қоғамдық тәжірибені жеткізудің ерекше құралы, ойната оты-

рып, ойлы бала тәрбиелеудің ұтымды формасы десек те болады.

Барлық тәрбие мен білімнің бастауы балабақшадан басталады. Мектепке дейінгі мекемелерде білім беру технологияларын және олардың элементтерін кеңінен бүгінде тәрбиелеу-білім беру процесінің сапасын арттыруға үлкен септігін тигізіп отыр. Сондықтан алдымен осы тұрғыда педагогтердің кәсіби шыңдалуына, шығармашылықпен жұмыс жасауына мүмкіндіктер туғызу әдістемелік жұмыстардың міндеттерінің бірі болып табылады.

Сондай-ақ баланың еркін ойнауына, жан – жақты дамуына ыңғайлы дамытушы ортасы алдымен ойластырылған жөн. Әр баланың жан-жақты дамуына ыңғайлы, қолжетімді, көпфункционалды орта қарастыру - бұл педагогтің шығармашылық жұмысының жемісі десек те артық болмас. Сонымен қатар, бала емін - еркін күні бойы ойнап, өз идеяларын іске асыратындай дамытушы орта мен дамытушы ойындар қарастырылған болуы абзал.

Халық даналығында «Ойнай білмеген, ойлай да білмейді. Ойында озған өмірде де озады» - деген аталы сөз де бар. Оның сы-

рына жүгінсек, ойынның үстінде ғана тиісті ақпаратты қабылдап, оны өз бетінше тәжірибесінде қолдану арқылы Үлгілік бағдарламаның мазмұнымен қамтылады. Ал, Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асыратын – педагогтер. Балабақшамызда педагогтер балалардың бағдарламаның мазмұнын сәтті игеруі үшін күнделікті жұмыстарында әртүрлі дәстүрден тыс ойындар мен құралдарды, соның ішінде Velcro ойындарын кеңінен қолданады.

Velcro ойындары - заманауи ойындардың бір түрі болып саналады. Бұл ойынды балабақшада да, үйде де баланың жан-жақты дамуына арналған әмбебап құралыретінде де қарастыруға болады.

Ойындардың алуан түрлілігінің арқасында балада ерте жастан қызықты түрде есте сақтау, көру, ойлау, түстерді қабылдау және шығармашылық қабілеттерімен дағдылары дамиды. Олар өзінің жарқын түрімен балалардың барлық жас ерекшеліктері үшін қызықты. Velcro ойындары арқылы балаларды ойын әрекетіне тез ынталандыруға, қызықтыруға болады. Әрекет барысында ойлау тәсілдері негізінде баланы дамытып, байытып, танымдық қызығушылықтары мен қабілеттерін қалыптастырады.

Velcro ойындары балалардың: сөйлеуін дамытады, шығармашылық қабілеттерін арттырады, ұсақ қол моторикасын дамытады, достық қарым-қатынасты нығайтады, ұйымшылдыққа үйретеді. Velcro ойындарын тәрбиешілеріміз күнделікті ойын әрекетінде қолданады. Ойынның артықшылығы балалар қиындыларды бір-біріне жапсыру барысында қол моторикасы, шығармашылық деңгейі, сөздік қорының артуына үлес қосады.

Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында М. Монтессоридің, «Ф.Фребель сыйлары» 14 модульден тұратын ойын кешенін қолдануға да болады. М.Монтессори, «Ф.Фребель сыйлары» ойын жинағы көпфункционалды. Бұл ойынды жас ерекшеліктеріне қарай барлық әрекеттерде қолдануға болады. Фребель сыйларының модульдерін пайдалануда балалардың ойлау, сөйлеу, зейін, есте сақтау, танымдық-зерттеушілік қабілеттері, сенсорлық дағдылары, дүниетанымы және қарапайым математикалық ұғымдары қалыпта-

сады. Бұл ойындармен ойнау балаларға өте қызықты және шығармашылық қабілеттерін дамытуға да қолайлы.

Ойын – мектеп жасына дейінгі балалардың еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал болып табылады.

Бүгінгі таңда LEGO конструкторлар ұйымдастырылған іс-әрекеттерде кеңінен қолданылып жатыр. Балалардың дербес әрекеттерін ұйымдастыруда еркін отырып ойнағанына мүмкіндік туғызады. Ойын барысында балалар құрылысшы, архитектор болады және ойнай отырып, өздері ойластырады, сонымен қатар, өз ойларын жүзеге асырады. Қарапайым құрылғыдан бастап бала алға жылжиды, ал өз жетістігін көре отырып, ол өз-өзіне деген сенімін арттырып, келесі кезеңге, оңайдан күрделіге өтеді.

Сонымен қатар, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда LEGO конструкторларын қолдануда тәрбиеленушілерді техникалық шығармашылыққа енгізуге мүмкіндік береді. Яғни, балалардың бойында мынандай қабілеттер қалыптасады:

- шығармашылық қабілеттер, коммуникативті дағдылар, үлгі бойынша конструкторларды құрау, қол жеткізген жетістіктерін синтездеу;
- топтық жұмыс барысында әлеуметтік дағдылар, LEGO-конструктор мен робототехниканың элементтері арқылы конструкторлық міндеттерді шешу тәжірибесі;
- өзбетінше әрекет ету, ынталылық, танымдық және шығармашылық белсенділік деңгейі артады.

LEGO ойындарын балабақшамызда ортаңғы, ересек және мектепалды топтарының тәрбиешілері кеңінен қолданады. Жас ерекшелігіне сәйкес, балалар қарапайымнан күрделіге өту қағидасын ұстанады. LEGO құрылыс материалдарын күнделікті ұйымдастырылған іс-әрекет барысында мысалы, дыбыстық талдау, суретті конструктор бөлшектеріне қима сурет арқылы бекітіп, бүтін суретті құрайды, сол суретке байланысты әңгіме өрбітеді. Сурет салуда конструкторлардың көмегімен түрлі гүлдер, сюжетті

суреттер салады. Демек, LEGO конструкторды түрлі әрекеттерді ұйымдастыруда қолдануға болады. Балаларға өте қызықты және көп функционалдығымен ұтымды.

Сонымен қатар, тәрбиешілер өз қызметінде мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқыту сапасын арттырудың негізгі құралдарының бірі ретінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды күнделікті қолданады. Тәрбиелеу-білім процесінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану тек ермек үшін ғана емес, сонымен қатар педагогтердің алдына қойған мақсаттарына қол жеткізуге орасан мүмкіндік береді.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар қоғамдағы өмірдің ажырамас бөлігіне айналады, олар адамдардың іс-әрекетін жеңілдетеді және пайдаланушыға ақпаратты уақтылы өңдеуге, беруге және сақтауға ықпал етеді. Бұл технологиялар адам қызметінің әртүрлі салаларына енгізіліп, қазіргі мектепке дейінгі ұйымдарда да кеңінен қолданылуда. Балабақшадағы барлық педагогтер ақпараттық-коммуникативтік технологиясын кеңінен қолданады. Барлық топтар интерактивті тақтамен қамтамасыз

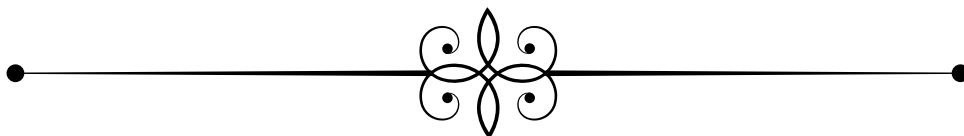
етілген. Күнделікті тәрбиелеу-білім беру процесінде аталған технологияға негізделген ойындарын пайдаланады. Балаға ойын процесі заманауи құрылғымен ойнау өте қызықты. Топтарда коммуникативтік, танымдық, шығармашылық дағдыларды дамыту, ауызекі сөйлеуді, сөздік қорды қалыптастыру үшін мнеможолдар, дыбыстық талдау, сызба бойынша сөйлем құрастыру, сауат ашудан дыбыстарды үйретуге, қарапайым математикалық ұғымдар мен сан құрамын табуға байланысты АКТ ойындары ойнатылады.

Әрекеттердің мазмұнына байланысты флипчарт ойындар, видеолар, тақырыпқа сай презентациялар, мнемокестелер қолданылады. Бұл баланы жан-жақты дамытуға көп себебін тигізеді.

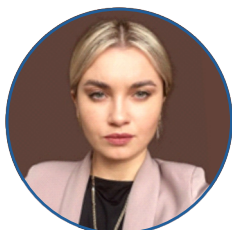
Қорытындылай келе, бала балабақшаға «Достарымды тағы көремін, үйде еш ойналмайтын қызық ойындар ойнаймын, ешкім білмейтін, тек тәрбиешім ғана білетін қызықты ертегілерді тыңдаймын, жаңа әндер үйренемін...» деп, аса қызығушылықпен, асығып келуі керек. Ол атмосфераны орнататын шығармашыл, заманауи, үнемі ізденіс үстінде жүретін-жаңашыл педагог.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
3. Әбішева А. «Ойын элементтерін пайдаланудың педагогикалық ерекшеліктері».
4. Әлімқұлова, С. Қ. «Мектепке дейінгі білім берудегі заманауи технологиялар». Алматы: Білім баспасы, 2020.



ПРИМЕНЕНИЕ ВИММЕЛЬБУХОВ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ С ООП



Андрусенко Регина Павловна

Костанайская область, Мендыкаринский район,
п.Первомайский
КГУ «Кабинет психолого-педагогической
коррекции Мендыкаринского района»
учитель-логопед, педагог-психолог



Аннотация. В статье рассматривается использование виммельбухов (книг с большим количеством иллюстраций, детализированных сцен и сюжетов) как эффективного инструмента в работе психолога с детьми, имеющими особенности психоэмоционального развития. Применение виммельбухов способствует развитию внимания, воображения, речи и навыков межличностного взаимодействия у детей с ООП. Автор анализирует основные методы работы с виммельбухами, включая интерпретацию изображений, совместное рассказывание историй и поиск деталей, а также выделяет их положительное влияние на формирование саморегуляции и снижение уровня конфликтности. Статья подчеркивает необходимость индивидуального подхода в работе с каждым ребенком и показывает, как виммельбухи могут быть адаптированы к различным возрастным и психологическим особенностям.



Ключевые слова: Виммельбух, дети с ООП, психологическая коррекция, развитие внимания, воображение и речь, навыки саморегуляции, эмоциональное развитие

Виммельбухи — это специфичные иллюстрированные книги, где отсутствует текст или он минимально присутствует. Они имеют яркие изображения, содержащие множество деталей для рассматривания и исследования. В области психолого-педагогической коррекции они занимают важное место благодаря своей визуальной привлекательности и функциональной полезности.



В Казахстане виммельбухи постепенно набирают популярность среди специалистов, включая психологов и логопедов. Данная статья осветит особенности их использования в условиях кабинетов психолого-педагогической коррекции.

Виммельбухи — это книги большого формата с насыщенными деталями изображениями, которые активно используются в работе с детьми, особенно с особыми образовательными потребностями (ООП). Эти книги представляют собой не только средство для развития внимания, памяти и воображения, но и мощный инструмент коррекционно-развивающей работы. В статье мы рассмотрим, как педагогу-психологу и учителю-логопеду можно эффективно использовать виммельбухи в КППК, и предоставим практические рекомендации.

Виммельбухи — это универсальный инструмент для коррекционно-развивающей работы с детьми с ООП. Они способствуют развитию внимания, речи, логики и соци-

альной адаптации. Их применение делает занятия увлекательными и эффективными, что особенно важно в работе с особыми детьми.

Интерактивное обсуждение иллюстраций с ребенком способствует улучшению его эмоционального состояния и развитию коммуникативных навыков.

Например, специалист может просить называть предметы на картинке, искать определенные объекты или сочинять истории, связанные с иллюстрациями. Это позволяет повышать познавательную активность и стимулировать устную речь.

Виммельбухи отличаются следующими характеристиками, которые делают их особенно полезными:

1. Детализированные иллюстрации: стимулируют внимание и развитие зрительного восприятия.
2. Отсутствие текста или его минимизация: позволяет детям с различными речевыми и когнитивными особенностями сосредотачиваться на изображениях.
3. Тематика: широкий спектр сюжетов (животные, профессии, транспорт, времена года), что позволяет адаптировать задания под индивидуальные потребности.

Преимущества работы с виммельбухами для детей с ООП

1. Развитие когнитивных навыков. Виммельбухи помогают улучшить внимание, память, логику и навык классификации. Например, детям предлагается найти объекты по заданным признакам.
2. Снижение тревожности. Яркие изображения и игровой формат помогают создать комфортную среду.
3. Развитие речи. Обсуждение изображений стимулирует активный словарный запас и способствует построению фраз.
4. Социальная адаптация. Групповая работа с виммельбухами способствует развитию навыков коммуникации и взаимо-

действия.

5. Индивидуализация. Педагог может адаптировать задания под каждого ребенка.

Методика работы с виммельбухами

Для работы с виммельбухами важно учитывать возраст, особенности и интересы ребенка:

1. Подготовительный этап. Выберите книгу с темой, которая заинтересует ребенка, например, “Животные в лесу”. Заранее подготовьте вопросы и задания.
2. Основной этап.
 - Задачи на поиск: “Найди 5 животных с ушами”.
 - Развитие речи: “Расскажи, что делает мальчик с собакой?”.
 - Логические задания: “Что не подходит к лету?”.
3. Заключительный этап. Обсудите впечатления ребенка: что ему понравилось, что было сложным.

Примеры упражнений с виммельбухами

1. На развитие внимания: “Посчитай все красные машины”.
2. На развитие логики: “Какие предметы лишние на кухне?”.
3. На развитие воображения: “Придумай историю про людей на картинке”.

Рекомендации педагогу-психологу

1. Использовать виммельбухи для работы в малых группах, чтобы стимулировать общение и сотрудничество.
2. Включать элементы движений: например, просить ребенка “показать, как летает птица”.
3. Составлять индивидуальный план коррекционной работы, используя разные

сюжеты книг.

Использование виммельбухов в работе с детьми с ограниченными образовательными потребностями (ООП) основано на их способности стимулировать различные психологические процессы. Для педагога-психолога важно понимать, какие механизмы включаются в процесс взаимодействия ребенка с такими книгами.

Виммельбухи стимулируют сразу несколько ключевых процессов:

Внимание: Находя нужные объекты среди множества деталей, ребенок учится концентрироваться. Это особенно важно для детей с дефицитом внимания.

Память: Задания на запоминание расположения объектов развивают зрительную и краткосрочную память.

Мышление: Сравнение, анализ, обобщение при поиске и классификации объектов помогают развивать логическое мышление.

Работа с виммельбухами может вызывать у ребенка положительные эмоции, снижая тревожность и повышая мотивацию к обучению. Важным аспектом является постепенное развитие усидчивости и умения доводить задание до конца.

Групповые занятия с использованием виммельбухов способствуют развитию навыков общения, сотрудничества и решения конфликтов. Дети учатся договариваться, работать в команде, распределять роли.

Методика работы с виммельбухами опирается на несколько педагогических и психологических теорий:

1. Теория деятельности А. Н. Леонтьева. Согласно этой теории, дети учатся в процессе активного взаимодействия с предметами, что делает виммельбухи особенно ценными.

2. Зона ближайшего развития Л. С. Выготского. Виммельбухи создают оптимальные условия для взаимодействия взрослого и ребенка, помогая последнему выполнять задания, которые пока недоступны без помощи.

3. Теория наглядности Я. А. Коменского. Насыщенные визуальные образы

Перспективы использования виммельбухов

Виммельбухи имеют огромный потенциал для дальнейшего развития. Возможности включают:

1. Создание электронных версий виммельбухов с интерактивными элементами.

2. Разработка специальных виммельбухов для детей с РАС, СДВГ, нарушениями зрения или слуха.

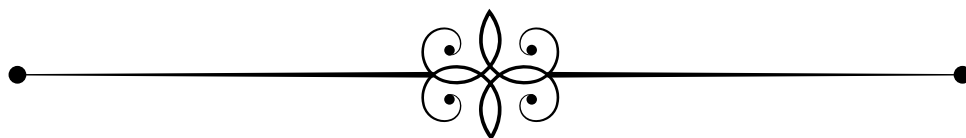
3. Включение виммельбухов в школьные программы и программы дополнительного образования.

Использование виммельбухов в работе с детьми с ООП открывает новые горизонты для педагогов-психологов. Эти книги являются универсальным инструментом, позволяющим развивать когнитивные, речевые и социальные навыки, а также повышать мотивацию к обучению. Педагоги, использующие виммельбухи, делают процесс обучения не только полезным, но и увлекательным, что особенно важно для детей с особенностями в развитии.

Список использованных литератур:

1. Воробьева Е. В. Использование виммельбухов в коррекционно-развивающей работе. // Коррекционная педагогика. 2022. № 3. С. 45–50.
2. Грушина О. С. Виммельбух как инструмент для развития детей с ООП. // Психология и образование. 2021. Т. 28, № 2. С. 34–41.

3. Зырянова М. И. Практическое использование книг с картинками в работе с детьми. // Современные подходы в образовании. 2020. № 1. С. 12–18.
4. Колесова Т. Н. Игровые формы работы с детьми в кабинете психолога. М.: Просвещение, 2020.
5. Куликов А. В. Психологическая помощь детям с ООП. СПб.: Речь, 2021.
6. Литвинова Е. Н. Игровая терапия и развитие внимания. // Вопросы психологии. 2019. № 4. С. 78–84.
7. Сорокина О. А. Как использовать виммельбухи в коррекционной педагогике? // Практический психолог. 2023. № 2. С. 67–72.
8. Тихонова Н. В. Развитие когнитивных навыков у детей с помощью виммельбухов. // Дошкольное образование. 2022. № 6. С. 23–29



РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ПОМОЩЬЮ СОЗДАНИЯ МУЛЬТФИЛЬМОВ ДЛЯ ДЕТЕЙ



Джунусова Сауле Сагандыковна

Павлодарская область, город Экибастуз
Центр полиязычного развития ясли- сад №20
воспитатель



Аннотация. В статье раскрывается организация и реализация опыта работы по проектной технологии с целью развития творческих способностей детей дошкольного возраста через мультипликационную деятельность. Представлены формы и методы работы с детьми.



Ключевые слова: пластилиновая анимация, мультипликация, стоп-моушен, профессии: режиссер, сценарист, художник-декоратор, монтажер

Реализация ГОС ДВО требует существенных изменений в педагогической практике дошкольных организаций, поиски новых, более эффективных психолого-педагогических подходов к воспитательно-образовательному процессу. В воспитательно-образовательном процессе осуществляется целостное развитие и раскрытие потенциала каждого ребенка на основе общечеловеческих и национальных ценностей с учетом его интересов, особенностей и потребностей; развиваются физические, интеллектуальные, познавательно-речевые, художественно-эстетические, творческие способности воспитанников.

В связи с этим, для реализации данных задач я выбрала: создание с детьми мультфильмов. На мой взгляд процесс создания мультфильма детьми под руководством педагога, развивает у воспитанников творческие способности, полиязычную речевую активность и навыки экспериментирования.

Мои воспитанники, видели «мультяшек» живыми существами на экранах телевизоров и предложение создать мультфильм своими

руками, где они сами стали бы художниками и скульпторами произведения, сами озвучивали бы персонажей любимых сказок, живо их заинтересовало.

Основное направление выбранной темы - это создание мультфильма методом папковой съёмки с применением цифровых технологий, включая, виды деятельности детей: рисование, литературное творчество, лепка, аппликация, съёмка и монтаж, а также совместный просмотр с детьми и родителями!

На подготовительном этапе детям было интересно узнать о тайнах мультипликации. Выяснили, что мульти-герои – неживые существа и оживляют их люди с профессиями: художника; аниматора; оператора; актера; композитора; режиссера; монтажера и сценариста.[1]

Анимация - (лат. animatio — одушевлённость) — метод создания серии снимков, рисунков, цветных пятен, кукол или силуэтов в отдельных фазах движения, с помощью которого во время показа их на экране возникает впечатление движения существа или

предмета

Мультипликация - (лат. multiplicatio — умножение, увеличение, возрастание, размножение) — технические приёмы создания иллюзий движущихся изображений с помощью последовательности неподвижных изображений (кадров), сменяющих друг друга с некоторой частотой.

Стоп-моушен — это видеоролик из отдельных фотоснимков с ручным перемещением объекта. Буквально stop-motion переводится как стоп-движение, это и есть покадровая анимация — именно благодаря монтажу создается эффект движения объекта.[1]<http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/22880>

Дети узнали о разных техниках работы над мультфильмом: перекладка; пластилиновая анимация; предметная анимация; сыпучая анимация; пикселизация. Все техники можно найти и продемонстрировать детям через интернет-ресурсы.

- Перекладка (вырезание персонажей из бумаги, сдвигание их на плоскости.)
- Пластилиновая анимация (лепятся персонажи из пластилина)
- Предметная анимация (кубики, конструкторы, машинки, паровозики, зверушки и человечки)
- Сыпучая анимация (не только песок, но и всякие крупы, бусины, кофе.)
- Пикселизация (главные актеры - сами дети)[2]<http://ped-kopilka.ru>

Дети выбрали пластилиновую анимацию!

Пошаговая инструкция над созданием мультфильма. По ней и педагоги и родители могут с детьми придумать, снять, озвучить и посмотреть самостоятельно созданные свои мультфильмы.[2]

1 этап: сочините с детьми сценарий

Любой анимационный фильм, даже мини-мульт, требует сценария. Его не обязательно записывать, просто необходимо взять известный сюжет, в нашем случае из-

вестная народная сказка. А можно сочинить свой сценарий.

Для сюжета я предлагала детям хорошо известные народные сказки. В результате погружения в сказки - путем их драматизации, нарисованных, вылепленных персонажей - детьми была выбрана русская народная сказка «Теремок». Озвучивание ролей любимых персонажей в этой сказке на казахском языке, детьми посещающим, русскую группу детского сада, воспринялось с большим интересом и желанием. Детям было объяснено, что они должны выучить слова персонажей сказки на казахском языке, вести диалог между героями, а затем выразительно их проговаривать при звукозаписи.

Изготовление детьми теремка из пластилина и картона



2020/1/16 17:03

2 этап: подготовьте персонажей

Дети слепили персонажи сказки из пластилина. Также, в качестве героев можно использовать также поделки из бумаги, природных материалов, фигурки из киндер-сюрприза, миниатюрные куклы, лего-конструкторы и т.д.

Создав всех персонажей – у нас получилась передвижная мульт-студия. И мы приступили к съёмке и озвучиванию. При всей простоте этой техники, детям необходимо было постоянно контролировать свои действия: переставлять фигурки животных на минимальное расстояние, убирать руки из кадра. Использование этих технологий приучает ребенка к внимательной работе с текстом, закладывает основы аналитической работы средствами художественной выразительности



3 этап: сделайте покадровую анимацию

Это значит: нужно снять серию фотографий, где герои будут менять положение в соответствии с сюжетом. Снимать можно как на фотоаппарат, так и на мобильный телефон.



4 этап: установите программу для создания мультфильмов

Для монтажа мультфильма необходим компьютер или ноутбук. Скачайте видеоредактор Movavi для Windows или др. приложения. Запустите установочный файл. Далее необходимо следовать инструкциям на экране компьютера: выполнить все действия по монтажу, наложить звук, музыкальный фон. Иваш мультфильм готов! Сохранить в папке и наслаждаться просмотром!

В ходе творческого проекта я сделала несколько выводов:

1. Создать мультфильм собственными руками - отличный способ «занять» свободное время детей.
2. Заинтересовать коллег и родителей в создании мультфильма, и привлечь их к совместному творческому процессу.

3. В процессе работы есть возможность изучить много познавательной литературы по этой теме.

Результативность:

Дети стали уверенными в своих силах, они стали придумывать сюжеты, выдвигать разнообразные идеи по технике съёмки, по использованию материалов экспериментируя с ними; активно участвовать в роли оператора и аниматора, в озвучании мультфильма. Проект позволил развить личностные качества участников таких, как самостоятельность, инициативность, взаимовыручка, сопричастность общему делу, ответственность, уважение друг к другу, самооценка.

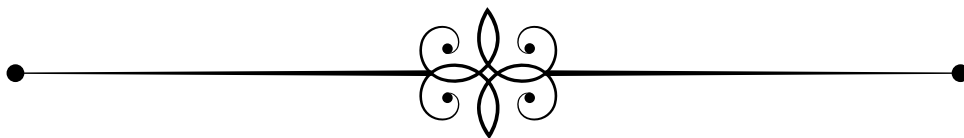
Все данные качества необходимы для детей дошкольной группы, стоящих на пороге к школе.

В заключение хочу сказать, что создание мультфильма с детьми – это более чем возможно! Занять ребенка в свободной деятельности в детском саду, в семейном кругу, в онлайн-обучении увлекательным процессом по силе любому педагогу, а также родителю.

Рада была поделиться с вами опытом своей работы и надеюсь мои рекомендации будут вам полезны.

Список использованных литератур:

1. Давыдова Г. Н. Пластилинография. Анималистическая живопись: Конспекты занятий/Г.Н.
2. Программа для создания презентаций Microsoft PowerPoint
3. Интернет-ресурсы:
4. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/22880> Что такое пластилин?
5. <http://ped-kopilka.ru> УМК. Как сделать мультфильм из пластилина?



РЕДЖИО-ПЕДАГОГИКА В ДЕТСКОМ САДУ: МЕТОДИКА ДЛЯ ВДОХНОВЛЕНИЯ И ОБУЧЕНИЯ



Кошанова Ардак Дамировна
Абайская область, город Семей,
ТОО «Детский сад «Өрлеу»
заведующая



Аннотация. Реджио-педагогика – своего рода философия воспитания, возникшая в послевоенной Италии и спустя несколько десятилетий получившая признание во всем мире. Реджио-педагогика нацелена на развитие индивидуальной личности ребенка. Педагоги взаимодействуют с детьми, помогают им раскрыться, учат не сравнивать себя с другими и не пытаться соответствовать общим требованиям.



Ключевые слова: Реджио-педагогика, предметно-пространственная развивающая среда, проектная деятельность.

В стандарте дошкольного воспитания и обучения прописаны принципы воспитательно-образовательного процесса - осуществление целостного развития и раскрытие потенциала каждого ребенка на основе общечеловеческих и национальных ценностей с учетом его интересов, особенностей и потребностей; свобода детского выбора, когда сам ребенок определяет содержание своего образования, выступает субъектом образования. Создание условий для развития творческих способностей и инициативы на основе сотрудничества со взрослыми и сверстниками является главным направлением воспитания и обучения.

Динамика процессов, происходящих в современном обществе, диктует необходимость владения педагогами новыми компетенциями, навыками работы в информационно-коммуникационной среде, проектированием, умением находить решения инновационного характера через овладение педагогическими технологиями и внедрение передового педагогического опыта. В настоящее время педагоги детского сада интенсивно внедряют в работу инновационные технологии. Основная задача педагогов – выбрать те методы и формы организации работы с детьми, инновационные педагогические технологии, которые оптимально со-

ответствуют поставленной цели воспитания и обучения детей. Одной из перспективных методик считается Реджио-педагогика.

Что такое Реджио-педагогика? Подобный вопрос задают многие педагоги, которые впервые сталкиваются с данным направлением. Это нетрадиционная образовательная среда, в которой нет определенных мест для организованных деятельности. К примеру, за этим столом ребенок рисует, здесь он занимается спортом, там танцует, а здесь катает машинки, играет в куклы или строит что-то из конструктора. Группа в стиле Реджио - это аудитория, где дети имеют свободный доступ к материалам и игрушкам, где их постоянно вдохновляют и поощряют заниматься той деятельностью, которая им больше всего интересна.

Реджио-подход (Реджио-педагогика) берет свое название от городка Реджио-Эмилия на севере Италии. Именно там после Второй мировой войны открылись детские сады с новым подходом к детям. Разработчиком данной методики является психолог Лорис Малагуцци. В основу методики были положены идеи знаменитых психологов и педагогов того времени: Дж.Дьюи, Ж.Пиаже, Л.Выготского, Д.Брунера, М.Монтессори и других. В 1991 году Реджио-педагогика была

признана лучшим педагогическим подходом для детских дошкольных организаций. Основу данного метода составляют следующие принципы:

- уважительное отношение к ребенку;
- ребенок активно управляет своим развитием, выбирая, что ему интересно;
- ребенка нельзя ограничивать в движении в процессе познания мира;
- ребенку должен быть предоставлен выбор способов и путей самовыражения.

Ребенок может представлять свои идеи и мысли разными способами. Основная идея Реджио-педагогике - у каждого ребёнка от природы есть «сто языков», чтобы выразить себя, и задача взрослого - помочь детям использовать свои познавательные возможности.

Главные методы: проектно-исследовательская деятельность, много творчества, обучение через окружающую среду и сотрудничество педагогов с детьми. 6 правил, которые необходимо соблюдать:

- уважать ребёнка и смотреть ему в глаза;
- объяснить правила и задать вопрос;
- не «неправильно», а «по-другому»;
- предлагать выбор и не торопить;
- учиться в любой ситуации;
- фантазировать важнее, чем читать.

Реджио-педагогика призывает помогать ребенку в его развитии, а не подгонять его под общие для всех требования. Педагог относится к детям с вниманием и уважением, создает ситуации, в которых ребенок учится задавать вопросы, при этом взрослый не спешит предлагать готовые ответы, побуждая размышлять и фантазировать. Педагог и ребенок – партнеры, которые взаимодействуют на равных. Педагог поощряет исследование различных тем, помогает в работе над детскими проектами, поддерживает, когда нужно найти решение проблемы.

В основе подхода — проектная деятельность, которая стала популярна во всем мире не только для образовательной деятельности, но и для успешного решения рабочих задач во многих компаниях. Проекты в детском саду – это самостоятельная деятельность детей под наставничеством взрослых. Участие в проекте позволяет детям проявить свои способности. В ходе работы ребёнок учится планировать свои действия, контролировать процесс выполнения задач, а также учиться прогнозировать результат своей деятельности. Важный элемент Реджио-педагогике при работе над проектом - документация происходящего процесса посредством настенных плакатов («говорящие стены»).

Ведущей деятельностью и основным средством развития детей является игра, поэтому овладение навыками совместной игры, навыками трудовой деятельности, чистоты, порядка, организованности, детского мышления, восприятия, рисования и другими навыками должно происходить в игровой форме. В связи с этим педагогам рекомендуется отдавать предпочтение игре в развитии и воспитании детей дошкольного возраста. Для этого предусматривается создание предметно-пространственной развивающей среды в соответствии с интересами детей и проведение организованной деятельности без утомления, в интересной игровой форме, принимая во внимание инициативность, мнение и желания детей через различные виды детской деятельности.

Если вы хотите развивать воспитанников, применяя Реджио-педагогике, необходимо начать с развивающей среды группы. В Реджио-педагогике все пространство развивает детей. В данном подходе – среда играет роль третьего педагога. Локаций должно быть много, с возможностью соединяться между собой. В каждой группе есть зона для творчества — ателье. Ответственный за зону — художник- ательеист. Развивающая среда создается для обеспечения эмоционального и физического комфорта воспитанников, всестороннего и полноценного развития, возможности выбора видов и участников совместной деятельности детей, насыщенности, доступности, вариативности и безопасности игровых зон.

В нашем детском саду созданы творческие ателье, доступные для детей: «Центр науки», «Арт-ателье», «Конструкторское бюро», «Цифровое ателье», «Ателье природных материалов», «Экспериментаторы». В данных центрах дети играют, мастерят, экспериментируют. Материалы центров постоянно обновляются, придумываются новые для привлечения внимания к ним детей и работы с ними, а также убираются не востребованные. Постоянная смена самих центров или их наполняемости происходит в соответствии с лексическими темами, интересами самих дошкольников, а также внесением разнообразия в детскую деятельность.

Типичная отличительная черта Реджио-педагогики — «пьяцца», особенное место для встречи и обсуждения всего, что происходит в саду и за его пределами, планов на будущее, включая ближайший проект. В обсуждении участвуют педагоги и дети, у всех равное право голоса. Эта традиция помогает детям научиться слушать, планировать, высказывать собственное мнение. Детей учим слушать мнение других, вступать в диалог, объяснять собственную позицию, выстраивать партнерские отношения друг с другом. Для этого их увлекают уже ранее упомянутыми проектами.

Проекты бывают как спонтанными, так и спланированными. Например, если ребенок придумал интересное для себя занятие, ему предложат подключить к делу других детей или же проект обсуждается заранее в рамках «пьяццы».

Активно используются способы, помогающие ребенку выразить свои мысли, идеи и чувства: движение; рисунок; конструирование; лепка; театральные постановки; создание коллажей; музыка.

Важной частью Реджио является наблюдение и «документация»

«Документация» — это фиксирование процесса обучения, всего, что происходит на занятиях. К «документации» относятся:

- наблюдения взрослых по поводу детских исследований, организации их взаимодействия, хода работы;
- детские комментарии, которые хранятся в виде аудиофайлов, где дети делятся своими мыслями, рассказывают о ходе работы;
- результаты детской работы в виде поделок и рисунков, так же это могут быть фотографии и видео.
- «Документация» позволяет:
- увидеть со стороны проделанную работу;
- отслеживать динамику личностных достижений ребенка;
- анализировать собранный материал.

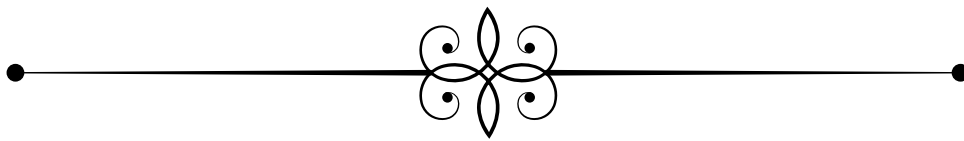
Системный подход в рамках Реджио-педагогики касается всех областей развития ребенка. Детям предоставляется свобода выбора, поддерживается их инициатива, учитываются желания. В этом уникальность методики. Она оказывает колоссальное влияние на развитие маленькой личности. Еще в дошкольном возрасте дети учатся важным вещам: умению действовать в команде, слушать и уважать точки зрения других, формулировать мысли и высказываться, критическому мышлению и многому другому.

Список использованных литератур:

1. Инструктивно-методическое письмо об особенностях организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах общеобразовательных школ, лицеев и гимназий Республики Казахстан на 2024-2025 учебный год, г. Астана 2024 г. – 30 л.
2. Руководство к Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения. – Астана, 2022. – 178 с.
3. А.Копецкая, А.Копецкий. Научно о детях. Реджио педагогика. Часть 1.

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet):

1. https://eduregion.ru/upload/iblock/aa8/kqvh1ldzrm1m25db5zmcnwkig1qv0fg/1510_top_5_methods_doo.pdf
2. <https://www.maam.ru/detskijasad/-inovacionyi-podhod-v-vospitani-doshkolnikov-v-redzhio-pedagogike.html>
3. <https://www.lurok.ru/categories/19/articles/61166>
4. <https://www.baby.ru/journal/redzhio-pedagogika/>



ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ПОМОЩНИКОВ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА



Огневец Ирина Валерьевна

Северо-Казахстанская область, город Петропавловск
Ясли-сад «Ласточка»
Методист, воспитатель



Аннотация. Использование мягких планшетов и бизибордов эта одна из инновационных технологий, которую можно успешно применять в организованной деятельности для получения разнообразных задач, а также это универсальное средство, с его помощью можно учиться считать, узнавать окружающий мир, составлять схемы, алгоритмы, а самое главное – играть.



Ключевые слова: Бизиборды, мягкие планшеты, интерактивные помощники, творческие игры

Есть такая профессия – воспитывать и учить детей. Тот, кто выбрал ее, осознанно вступил на нелегкую, порой почти непроходимую дорогу. Одни просто выполняют свои обязанности и не пытаются открыть ничего нового там, где, казалось бы, все открыто. Другие находятся в бесконечном поиске и совсем не хотят многократно повторять один и тот же путь с разными группами детей.

Сколько существует образование как отдельная отрасль и сфера общественного бытия, столько существуют педагогические инновации. Как бы ни была справедлива народная мудрость – «в педагогике нельзя изобрести ничего нового, все уже сделал Ян Амос Коменский», - тем не менее год за годом, цикл за циклом, сменяя друг друга, рождаются новые педагогические идеи, возникают технологии, обозначаются подходы.

Каждый творческий педагог избирает свои ориентиры и направления в работе, так и я стараюсь в своей работе с детьми находить полезное, новое, чтобы организованная и самостоятельная деятельности была интересными и эффективными для детей.

В своей работе использую интерактивные, современные, обучающие помощники - мягкие планшеты и бизиборды, которые помогают ребенку формировать различные навыки.

Мягкие планшеты и бизиборды являются интерактивными помощниками, эта одна из инновационных технологий, которую можно успешно применять в организованной деятельности для получения разнообразных задач, а также это универсальное средство для решения проблемы образовательной среды, с его помощью можно учиться считать, узнавать окружающий мир, составлять схемы, алгоритмы, а самое главное – играть.

Мягкий планшет и бизиборд – это учебные пособия-игрушки, совмещающие технологии бизиборда и фланелеграфа. Задача - обеспечить ребенку развивающий процесс, в ходе которого можно почувствовать себя его активным участником, соавтором. Данные помощники представляют собой одно или несколько мягких игровых полей из флиса с развивающими элементами: фактурные ткани, ленты, пуговицы, крышечки, сюжетные фигурки-персонажи, цифры, буквы и игровые элементы на липучках.

Благодаря деталям - шнуровка, кнопки, замочки-молнии, пуговицы - планшет способствует развитию мелкой моторики и приучает ребенка к самостоятельности.

В возрастной группе постарались использовать всё пространство группы для большей заинтересованности, удобства и доступности ребенка.

Были задействованы детские столы, кровати, стены, пол. Такая работа была направлена на то, чтобы сделать игры multifunctional и трансформируемыми. Работать с этими играми можно как индивидуально, так и подгруппой детей.

Цель использования таких пособий: обогащение сенсорного опыта, развитие мелкой моторики рук; активизация детского внимания; развитие речи, памяти, мышления, воображения.

Использование мягких планшетов и бизбордов это самый лучший и продуктивный способ знакомства с окружающим миром. Как говорится, у ребенка, ум на кончиках пальцев, поэтому наши самостоятельно изготовленные игры включают в себя наличие различных липучек, кнопочек, шнуровок, застежек, молний и пуговок.

Я предлагаю игры на мягких планшетах, которые использую в своей работе. В эти игры дети могут играть как с педагогом, так и самостоятельно. Игры соответствуют младшему дошкольному возрасту.

Дидактическая игра «Фруктовое дерево»

Цель игры: совершенствовать умения детей группировать однородные предметы по цвету, различать по внешнему виду фрукты, заложить основы экологического воспитания, воспитывать бережное отношение к растительному миру.

Правила игры: Дети рассматривают мягкий планшет с изображением дерева, предлагаю задание: разложите фрукты в соответствующий кармашек. Дети группируют яблоки в определенный по цвету кармашек. После того, как дерево собрано, проводится беседа с наводящими вопросами.

Дидактическая игра «Волшебная кастрюлька»

Цель игры: различать и называть по внешнему виду овощи и фрукты, цвет, форму.

Правила игры: Ребятам предстоит помочь мамам «сварить борщ». На столе лежат картинки с изображением овощей и фруктов. Дети выбирают по одной картинке, относящейся к овощам. Во время игры с детьми уточняем название овоща, его цвет, форму. Вторая задача «сварить компот». Дети рассматривают и выбирают фрукты для компота. В конце игры закрепляем название фрукта, цвет, форму. Данная игра направлена на формирование экологических представлений, бережное отношение к растениям.

Далее предлагаю несколько игр с настольным планшетом и напольный бизборд. В эти игры дети могут играть как с педагогом, так и самостоятельно, подгруппой или индивидуально.

Настольная игра «Времена года» (на липучках)

Цель: формирование и закрепление знаний о последовательной смене сезонов, привитие уважительного отношения к природе; запомнить сезоны года и последовательность их чередования; правильно определять визуальные сезонные признаки; закрепить представления об особенностях 4-х календарных времен.

Правила игры: Воспитатель предлагает детям иллюстрацию пейзажа одного из сезонов года и картинки с изображенными признаками, объектами и явлениями времени года. Дети рассматривают пейзаж и выбирают соответствующие картинки располагают их на настольном планшете в соответствии с их расположением на пейзаже. Воспитатель помогает ребенку наводящими вопросами. Варианты игры могут меняться.

Напольная игра «Экологический бизборд»

Цель: формирование и закрепление знаний об окружающем мире, о явлениях природы; развитие наблюдательности, зрительную память, умение концентрировать внимание,

речевые навыки воспитать в себе любовь в природе, заботливое отношение к ее объектам; развитие мелкой моторики.

Правила игры: Воспитатель предлагает детям поиграть на полу и рассмотреть бизборд, который разделен на несколько секторов. Каждый сектор несет в себе определенную функцию в ознакомлении с окружающим миром. Ребенок выбирает себе, тот сектор, который ему интересен. В такую игру могут играть сразу несколько детей. Так же ребята видят друг друга, помогают, меняются местами.

Воспитатель во время игры помогает детям наводящими вопросами. Разнообразное, яркое, информационно-насыщенное и методически-подобранный содержание бизборда способствует воспитанию детей в инновационной игровой форме.

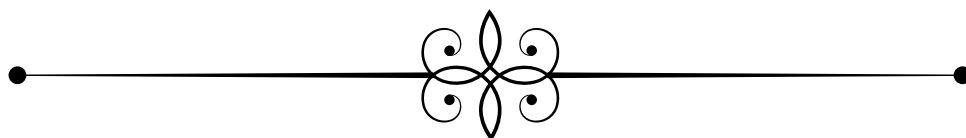
Такие интерактивные помощники – замечательный инструмент организации обучения и воспитания в домашних условиях. Такие игры можно изготовить и применять родителям с детьми дома, что обеспечивает взаимодействие с семьей.

Работа с детьми показала, что есть огромный интерес и желание играть с такими пособиями как в организованной деятельности, так и в свободной деятельности. Интерактивные помощники развивают творческое мышление, логику, усидчивость, дают специфические тактильные ощущения.

Такая работа сплачивает детей, создает положительный настрой в группе, учит работе в команде, взаимопониманию, умению аргументировано отстаивать свою точку зрения, наблюдательности, а также развивает творческие способности и фантазию.

Список использованных литератур:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения РК
2. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>
3. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения
4. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>
5. Урунтаева Г.А. Дошкольная психология: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. - 5-е изд., стереотип. - М.: Издательский центр «Академия», 2001.
6. <https://nsportal.ru/detskii-sad/vospitatelnaya-rabota/2017/11/12/razvivayushchaya-kniga-myagkiy-bizibord>



ФОРМИРОВАНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ТЕХНИЧЕСКОГО ТВОРЧЕСТВА ДЕТЕЙ 5 ЛЕТ ПОСРЕДСТВОМ РОБОМЫШИ И КОНСТРУКТОРА UARO



Шмелёва Ольга Валерьевна

Костанайская область, город Костанай
КГКП «Ясли-сад№51 отдела
образования города Костаная»
методист



Есеналина Сауле Тукуновна

Костанайская область, город Костанай
КГКП «Ясли-сад№51 отдела
образования города Костаная»
воспитатель



Аннотация. Познавательная деятельность и техническое творчество играют ключевую роль в развитии детей дошкольного возраста. Введение в мир технологий детей способствует развитию не только технических, но и когнитивных, социальных и творческих навыков, что является важным для всестороннего развития ребенка. Образовательные технологии, такие как робототехника и конструктор UARO, позволяют детям, не только осваивать азы инженерии и программирования, но и развивать креативность, аналитическое и пространственное мышление, навыки самостоятельного планирования и решения задач, а также интереса к техническим наукам, что является основой для успешного будущего обучения.



Ключевые слова: познавательная деятельность, робототехника, роботмышь, конструктор UARO, игровые технологии, программирование, алгоритмика.

Современное дошкольное образование ставит перед собой важную задачу — развитие познавательных и творческих способностей. В условиях быстрого технологического прогресса необходимо привлекать детей к освоению основ науки и технологий, используя доступные и увлекательные методы обучения.

Подготовка детей к изучению технических наук — это одновременно и обучение, и техническое творчество, что способствует воспитанию активных, увлеченных своим делом людей, обладающих инженерно-конструкторским мышлением. Важно на ран-

них шагах выявить технические наклонности дошкольников и развивать их в этом направлении. Это позволяет выстроить модель приемственного обучения для всех возрастов от воспитанников детского сада до учащихся школ. [с.5]

Одним из значимых направлений познавательно-исследовательской деятельности является детское научно-техническое творчество, а одной из наиболее инновационных областей в этой сфере — образовательная робототехника, объединяющая классические подходы к изучению основ техники и информационное моделирова-

ние, программирование, информационные технологии.[с.4]

Современные интерактивные технологии, такие как Робомышь и конструктор UARO, открывают новые возможности для развития когнитивных, творческих и инженерных навыков у детей. Актуальность темы обусловлена необходимостью формирования у дошкольников познавательного интереса, технического мышления и навыков работы с технологиями. Психологические исследования показывают, что дошкольный возраст является оптимальным периодом для формирования навыков творчества и познавательной активности.

Цель нашего исследования-это выявления педагогических условия и методических приемов, способствующих формированию познавательной деятельности и технического творчества у детей 5 лет посредством использования Робомыши и конструктора UARO.

Современные авторы, такие как Е.А. Лутцева и О.В. Ушакова, акцентируют внимание на интеграции STEM-образования в дошкольные программы. Л.С. Выготский подчеркивал, что игра является ведущей деятельностью дошкольников, в которой формируются основы мышления и творческой активности.

Проведя обзор отечественной литературы по вопросам использования робототехники и STEM-технологий в дошкольном возрасте, определили педагогические подходы к организации работы с Робомышью и конструктора UARO;апробировали методические пособие для педагогов используя перспективный план,критерии уровня знаний и умений детей и сценарии организованной деятельности.

Методика, направленная на развитие познавательных и творческих способностей детей 5 лет с использованием Робомыши и конструктора UARO, включает несколько ключевых этапов и принципов, которые обеспечивают эффективное освоение детьми навыков, связанных с конструированием, программированием и механикой. На этих этапах важно сочетание обучающих игр и творческих заданий, которые развива-

ют не только технические, но и когнитивные способности.

На первом этапе мы применяем Робомышь которая помогает знакомить детей с азами программирования, погружает их в такую науку, как алгоритмика.В самом начале этого процесса, как мы уже знаем, стоят всегда восприятия внешние и внутренние, составляющие основу нашего опыта. То, что ребенок видит и слышит, является, таким образом, первыми опорными точками для его будущего творчества. Он накапливает материал, из которого впоследствии будет строить его фантазия.

С помощью Робомыши ребенок может сначала составить маршрут из отдельных команд, а затем запрограммировать игрушку - Робомышь на выполнение определенных действий. Активно в игре используем эффект неожиданности, сюрприз, детям очень нравится, когда к ним приходит Роботоша и его друзья, обращаясь к ним с просьбой, с игрой или заданием: Робомышь отправилась в супермаркет,ей нужно купить продукты, в которых есть звук «С». Дети программируют, и Робомышь собирает овощи и фрукты в корзину .

Следующий этап в мастерской конструктораUARO –это освоение и знакомство с элементами,деталими понимание, как соединять и собирать детали.Ребята разрабатывают собственные проекты используя оборудование: детали крепления,батарейный отсек, рама, изогнутая рама, гайка, длинная гайка, болт, длинный болт, поворотная гайка, светодиодный индикатор, соблюдая основы безопасности при работе с конструкторами. Очень важным представляется тренировка работы в коллективе и развитие самостоятельного технического творчества. Простота в сочетании с большими конструктивными возможностями конструктора позволяют детям в конце занятия увидеть сделанную своими руками модель. Вместе с детьми обсуждаем, что они сделали, какие проблемы возникли в процессе работы и как их можно решить. Помогаем осознать успехи и ошибки, а также мотивируем на дальнейшее улучшение их творческих и технических проектов.

Основные принципы, используемые в про-

цессе обучения и работы с детьми:

-принцип доступности и постепенности позволяет детям не перегружаться, а осваивать материал в удобном темпе,обеспечивая интерес и мотивацию на каждом этапе обучения;

-принцип игрового подхода является важнейшей частью методики,который делает процесс обучения увлекательным и естественным для детей осваивать технические навыки и укреплять работу в команде;

-принцип исследовательской деятельности,где воспитанники должны не только следовать инструкциям, но и активно исследовать, экспериментировать и находить свои собственные решения. Методика помогает развить у них умение думать нестандартно и подходить к решению задач с разных сторон, могут попробовать изменить конструкцию, чтобы она выполняла другую функцию, или модифицировать программу робота, чтобы он делал что-то новое;

-принцип индивидуализации в процессе обучения: важно учитывать индивидуальные особенности детей, их интересы и уровень подготовки. Задания адаптированы под разные уровни развития, где каждый проявляет свои способности и успешно двигается вперед. Для детей с более высоким уровнем подготовки мы предлагаем более сложные и творческие задачи, например, программирование робота для выполнения сложных действий или проектирование многозадачных механизмов.

- принцип взаимодействия и сотрудничества работы в группах развивает коммуникационные навыки, учит уважению к мнению других и совместному поиску решений.

Применение конструкторов UARO и робототехники положительно сказалось на познавательной активности ребенка. Дети стали более внимательно подходить к задачам, связанным с решением простых и сложных проблем, что видно по их способности к самостоятельному построению моделей и по-

ниманию причинно-следственных связей в механизмах. Не все дети одинаково воспринимали работу с техническими средствами и столкнулись с трудностями в освоении робототехники или создании конструкций. Это привело к снижению мотивации у детей, которым сложно справиться с техническими задачами.

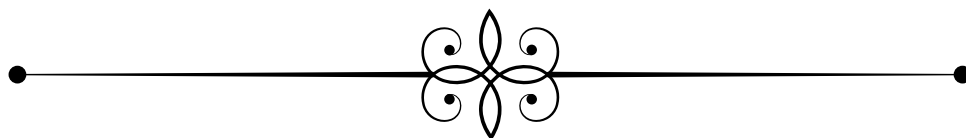
Методика формирования познавательных и творческих способностей у детей 5 лет через робомышь и конструктор UARO доказала свою эффективность. Их применение способствовало всестороннему развитию детей, включая познавательные, творческие и социальные навыки. Данная методика позволяет детям научиться работать с различными материалами и технологиями, развивая у них логическое и пространственное мышление, навыки решения проблем, а также способность к творческому самовыражению,применение роботов , даёт детям первые представления о программировании, алгоритмах и механизмах, что способствует развитию алгоритмического мышления и подготовке к освоению более сложных технических знаний в будущем.

Практическое применение данной методики в дошкольном образовании показало её высокую эффективность. Дети, которые работают с конструкторами и роботами, проявляют больше интереса к обучению, активнее участвуют в процессах взаимодействия и сотрудничества, а также легче осваивают сложные концепции, такие как последовательность действий, причины и следствия, и первичные алгоритмы.

Педагогический вывод, который можно отсюда сделать, заключается в необходимости расширять опыт ребенка, если мы хотим создать достаточно прочные основы для его творческой деятельности. Чем больше ребенок видел, слышал и пережил, чем больше он знает и усвоил, чем большим количеством элементов действительности он располагает в своем опыте, тем значительнее и продуктивнее при других равных условиях, будет деятельность его воображения. [с.7].

Список использованных литератур:

1. Выготский Л.С. «Воображение и творчество в детском возрасте» изд.-М.: Просвещение, 1991. -93с.: 7с.
2. Т. В. Волосовец, В. А. Маркова, С. А. Аверин STEM-образование детей дошкольного и младшего школьного возраста Москва БИНОМ. Лаборатория знаний 2019 раздел 1. с.4
3. Парциальная образовательная программа дошкольного образования «От Фрёбеля до робота. Растим будущего инженера! Волосовец Т.В., Карпова Ю.В., Тимофеева Т.В. – Самара. 2018г. 5 с
4. Ишмакова М.С. Конструирование в дошкольном образовании в условиях введения ФГОС: пособие для педагогов/Всерос.уч.-метод.центр образов. Робототехники.-М. Изд.-полиграф.центр «маска».
5. Журнал «Дошкольное образование», выпуск №3, 2024.





БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

ЕҢБЕГІ АДАЛ ЖАС ӨРЕН: ЖАСЫЛ ӘЛЕМ БАЛАЛАРҒА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ



Ибрагимова Сандуғаш Наримановна

Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы
КМҚК «Ақерке» бөбекжайының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада бөбекжайымызда ұйымдастырылған «Жасыл әлем» бұрышы аясындағы балалардың экологиялық білімін арттыруға бағытталған жобалар туралы айтылады. Жоба жұмыстары гидропоника, жабайы жануарлар, бөлме гүлдері және «Ас атасы – нан» тақырыптарын қамти отырып, балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттыруды көздейді. Осы жобалар мен іс-шаралар балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға, экологиялық білім мен еңбекке құрмет қалыптастыруға бағытталған маңызды қадамдар болып табылады.



Түйін сөздер: экологиялық білім, гидропоника, табиғатқа қамқорлық, құзыреттілік ортасы, балаларды дамыту, педагогикалық тәжірибе, облыстық семинар, тәрбие және білім беру, инновациялық әдістер, балалар шығармашылығы, педагогикалық ынтымақтастық.

Бөбекжайымызда балаларды тәрбиелеу мен дамытудағы жаңа бастамалар мен инновациялық тәсілдерді енгізуге ерекше көңіл бөлініп отыр. Балалардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында Жасыл әлем бұрышы аясында бірқатар жоба жұмыстарын жүзеге асырдық. Бұл жобалар балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттыру, экология туралы білімдерін тереңдету, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау мәселелеріне назар аударуды көздейді.

Жасыл әлем бұрышында балалармен бірге келген қонақтарға гидропоника әдісі туралы таныстырылып жұмыстар жүргізілді. Гидропоника – бұл өсімдіктерді топырақсыз өсіру тәсілі, оның ішінде арнайы қоректік ерітінділер мен жасанды орта пайдаланылады. Балаларға өсімдіктердің су арқылы қалай өсетіндігі, табиғатта өсімдіктердің өсуі мен дамуы туралы түсініктер берілді. Бұл әдісте балаларға экологиялық білім берумен қатар, табиғатты қорғау және оның ресурстарын тиімді пайдалану жайында да құнды

ақпараттар ұсынылады. Сонымен қатар, жабайы жануарлар туралы білімдерін кеңейту үшін әртүрлі жануарлар түрлері жайында қызықты материалдар мен көрнекі құралдар ретінде арнайы ойыншықтармен зообақ жасалған. Балалар жабайы жануарлардың өмір салты, қоректену ерекшеліктері және табиғаттағы рөлі туралы жаңа мәліметтермен танысады.

Бөбекжайымыздағы Жасыл әлем бұрышында балалар бөлме гүлдерімен жұмыс істеуді де үйренді. Гүлдерге күтім жасау, олардың өсіп-өнуі үшін қажетті жағдайларды жасау, сондай-ақ олардың өмір циклын бақылау балаларға табиғатқа деген қамқорлық сезімін оятуға көмектеседі. Балалар гүлдердің гүлдеу процесін бақылап, өсімдіктердің өсуі мен дамуына қызығушылық танытып, бұл процесті зерттеу арқылы экологиялық білімдерін толықтырады.

«Ас атасы – Нан» тақырыбы бойынша балалардың зерттеу жұмысында көрсетілді. Бөбекжайымыздағы балалар «Еңбегі адал жас өрен» атты зерттеу жобасы аясында бидайдың егілуі мен нанның пайда болу жолдарын зерттеді. Бұл жоба балалардың табиғатқа, ауыл шаруашылығына, еңбек процесіне деген қызығушылықтарын арттыруға бағытталды. Жобаның мақсаты – нанның пайда болу тарихын, бидайдың өсіп-өну кезеңдерін түсіндіре отырып, балаларға еңбекқорлық пен шыдамдылықтың маңыздылығын көрсету. Балалар алдымен бидайдың егілуі туралы мәліметтермен танысып, оның топыраққа отырғызылғаннан кейін қалай өсетінін зерттеді. Олар өсімдіктің өсу кезеңдерін бақылап, суару, жарық, ауа және топырақтың сапасы сияқты факторлардың маңыздылығын түсінді. Балалар бидайдың дәнінен бастап, оны жинау, ұнға айналдыру, содан кейін нан пісіру процесін көріп, зерделеді. Сонымен қатар, балаларға нанның пісірілуі мен оның ас атасы ретіндегі маңызы туралы да ақпарат берілді. Бұл зерттеу жұмысы балалардың еңбекке деген құрметін арттырып, ас дайындаудың артында тұрған үлкен еңбек пен шыдамдылықты бағалауға үйретті. Жоба барысында балалардың қызығушылығы мен шығармашылығы оянып, олар нанның тек тамақ қана емес, еңбектің нәтижесі, тарихы мен мәдениеттің бөлігі екенін түсінді. Бұл зерттеу жұмысы балалардың экологиялық білімін тереңдетумен

қатар, ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді сақтау мен ұрпақтан-ұрпаққа жеткізудің маңыздылығын көрсетті.

Бөбекжайымызда балалардың ерте даму деңгейін арттыруға ерекше мән беріледі. Осы орайда Балаларды ерте дамыту институтынан қонақтар шақырылып, келген қонақтармен бірге бірқатар іс-шаралар өткізілді. Балаларды ерте дамыту институтының басшысы Ерманова Мария Наятовна бастаған бұл бастама балалардың болашақта тек академиялық тұрғыдан ғана емес, сонымен қатар өмірлік дағдыларды меңгеру тұрғысынан да толыққанды дамуына көмектеседі. Қонақтар балалардың шығармашылық және танымдық даму деңгейлерін бақылап, педагогтерге өз ұсыныстарын білдірді. Бұл кездесу біздің тәрбиешілер мен әдіскерлер үшін құнды болды, өйткені олар өз тәжірибелерін бөлісіп, жаңашыл әдістемелермен танысты.

Сондай-ақ, бөбекжайымызда Құзыреттілік орталығы ашылды. Бұл орталық балалардың әртүрлі дағдыларын дамытуға, жаңа білім алуға және шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді. Бөбекжайымызда облыстық семинар өткізілді, ол педагогтардың тәжірибе алмасуына және жаңа білім алуға мүмкіндік берді. Семинар барысында әріптестерімізбен бірге тәжірибе бөлісіп, балаларды тәрбиелеу мен дамытудың қазіргі заманғы әдіс-тәсілдері туралы талқыладық. Бұл іс-шара педагогтардың кәсіби біліктілігін арттыруға бағытталды және мектепке дейінгі білім беру саласындағы жаңашылдықтарды қарастыруға зор ықпал етті.

Жасыл әлем бұрышы аясында жүзеге асырылған жобалар балалардың табиғатқа деген қызығушылығын арттырып, экологиялық білімдерін тереңдетуге септігін тигізді. Балаларды ерте дамыту институтымен және басқа да кәсіби мамандармен ынтымақтастық орнату біздің бөбекжайымызда білім беру сапасын жақсартуға, балалардың шығармашылық қабілеттерін ашуға және олардың болашағына жақсы негіз қалауға мүмкіндік берді. Біздің бұл мүмкіндіктерімізге қол жеткізуге бөбекжай басшысы Смагулова Райхан Темирбаевна, әдіскер Адиева Әсел Алдабергеновна үлкен ат салысты. Сонымен қатар, облыстық семинар өткізудің арқасында педагогтар өз тәжірибе-

лерін бөлісіп, кәсіби тұрғыда дамып, білімдерін жаңартты. Біздің бөбекжайымыздың басты мақсаты – балаларға сапалы білім мен

тәрбие беру, олардың жақсы азамат болып қалыптасуына ықпал ету.



Әдебиеттер:

1. Білім беру жүйесін жаңарту: теория мен практика / Ғ.Қ. Әбдіқалықова, Алматы, 2017.
2. Мектепке дейінгі білім беру мәселелері / Н.Қ. Жұбанова, Алматы, 2015. –
3. Қазақстандағы мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту: қазіргі кезең және даму бағыттары / ҚР Білім және ғылым министрлігі, 2019.
4. Инновациялық педагогикалық технологиялар / Ә.Н. Құдайбергенова, 2020.
5. Болашақ ұрпақтың білім беруіндегі құзыреттілік тәсілі / О.Қ. Қаражанов, 2018.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ЕРЕСЕКТЕРДІҢ ЕҢБЕК ҚЫЗМЕТІМЕН ТАНЫСТЫРА ОТЫРЫП, КӘСІПТІК БАҒДАРЛАУ



Ибраева Асел Алматовна

«Қызылорда облысының білім басқармасының,
Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімінің
«ЕрТарғын» бөбекжай-бақшасының
педагог-ұйымдастырушы



Аңдатпа. Бұл мақалада мектеп мектеп жасына дейінгі балаларды ересектердің еңбек қызметімен таныстыра отырып кәсіптік бағдарлау, мектеп жасына дейінгі балалардың ата-аналарының кәсіптері негізінде мамандықтарды зерттеу, олардың маңыздылығы арқылы еңбек құндылығын дәріптеу, педагогиканың маңызды мәселелерінің бірі ретінде қарастырылып, талданған. Ерте жастан ересектердің еңбек қызметімен таныстыра отырып кәсіптік бағдарлаудың маңызы туралы көрнекті психологтар мен педагогтардың еңбектеріне шолу жасалынған. Балаларды ересектердің еңбегімен таныстырудың әртүрлі әдістері мен тәсілдерін тәжірибеде тиімді қолданудың жолдарын баяндайды.



Түйін сөздер: Тәрбие, зерттеу, дағды, адал еңбек, мамандық, кәсібилік, кәсіптік бағдарлау.

Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің басым міндеті – ХХІ ғасырдың талаптарына сай келетін, дәстүрлі адамгершілік құндылықтарды бөлісетін, Отанды қорғауға дайын, білім мен іскерлікті меңгерген жаңа ұрпақты қалыптастыру. Мемлекет басшысы тәрбиенің стратегиялық бағдарлары «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Қазақстан халқына Жолдауда «Адал әрі табанды еңбегімен табысқа жеткен адамдар қашанда құрметті, сыйлы болуы керек. Біздің қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттер өте жоғары бағалануға тиіс. Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады» деп атап өткен болатын.

Осы аталған мәселелерді жүзеге асыру және мектепке дейінгі білім беру саласында еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттерді ерте жастан бастап балаларға дәріптеу мақсатында «ЕрТарғын» бөбекжай-бақшасында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының «Еңбегі адал – жас өрен» жобасы аясында «Мамандықтар қалашығы» тақырыбындағы жоба

жоспары құрылды. Аталған жоба жұмысына балабақша педагогтары мен бірге ата-аналар қауымдастығы да тартылды.

Жобаның мақсаты: Мектепке дейінгі балаларды әртүрлі мамандыққа деген қызығушылығын арттыру, үлкендер еңбегіне құрметпен қару және еңбекқорлық идеясы арқылы құндылықтарды дәріптеу.

Менің бұл жобаны таңдауыма негіз болған мәселе баланың әлеуметтік әлемге енудегі ерте кәсіптік бағдарлау проблемасының өзектілігі. Себебі, мектеп жасына дейінгі балаларды кәсіптік бағдарлау – бұл психология мен педагогика ғылымындағы терең зерттеулерді қажет ететін сала десе болады. Ғалымдардың зерттеулеріне сүйенсек баланың әлеуметтік әлемге енуі, темперамент пен мінездің психологиялық ерекшеліктері, белгілі бір қызмет түрлеріне деген көзқарасы, қызығушылықтары туралы білім негізі осы кезеңде қалыптаса бастайды деген тұжырым жасайды.

Демек, баланы ересек өмірде саналы түрде таңдау жасауы үшін қазіргі әлемнің ерекше кәсіптерімен, жақын адамдардың кәсіптерінен бастап, мамандықтардың максималды санымен таныстыру қажет. Ерте кәсіптік бағдар беру-бұл психология мен педагогикадағы жаңа бағыт, оның мақсаты баланың кәсіби әлемге эмоционалды қатынасын дамыту, әр түрлі тәрбие іс-шаралары, ойындар арқылы мүмкіндіктерін ашу, сынақтан өткізу, дағдыны меңгеру кезеңі десе болады. Бала дами отырып, еңбек дағдысы қалыптасады, әртүрлі кәсіптердегі ересектердің жұмысына құрметпен қарайды, танымы кеңейеді және белгілі бір мамандыққа деген қызығушылықтары мен бейімділіктерінің ерте көрінуіне ықпал етеді.

Балаларды кәсіптермен таныстыру, еңбекке деген оң көзқарасты қалыптастыру Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына негізделеді.

Қазіргі педагогика ғылымында мектеп жасына дейінгі баланы ересектердің еңбегімен таныстыру мәселесін көптеген ғалымдар зерттеді: В.П. Кондрашов, Т. А. Шорыгина, Н.С.Құлжанова, Е. А. Алябьева, В. Т. Потапова.

В. П. Кондрашов ерте кәсіптік бағдар беру мектеп жасына дейінгі балаларда «имидждің» кәсіби компонентін жобалауға мүмкіндік беретінін атап өтті. Автор «Кәсіптер әлемі» мектепке дейінгі білім беру ұйымының ойын білім беру бағдарламасын құрастырып, ойындар тізімін ұсынды және кәсіби бағдарланған рөлдік ойындардың маңызын атап өткен болатын.

Н.С.Құлжанова үш пен жеті жас аралығындағы балалардың физиологиялық ерекшеліктерін – бала әлемін сөз етеді. Әсіресе, жас баланың айналаны білуге деген құмарлығын, сөйлеуге, сұрақтар беруге бейім болатынын, сол арқылы ойы өсіп, жетілетінін айта келе, баланы үйде, балабақшада еңбекке бейімдей тәрбиелеудің маңызына тоқталады.

Е. А. Алябьева мектеп жасына дейінгі балаларды ересектердің кәсіптерімен таныстыру баланы әлеуметтендірудің маңызды міндеттерінің бірі деп санайды.

В.П. Кондрашовтың мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде жүргізген зерттеулерінде, ересек мектеп жасына дейінгі балалар 7-16-ға дейін кәсіптің атауын біледі, ал кейбір мамандықтар туралы түсініктері бар және кәсіби қызметтің мазмұны, кәсіби іс-әрекеттері туралы жеңілдетілген түрде 4-12 кәсіптің түрін түсіндіре алады дейді.

Балаларды кәсіптермен таныстыру бойынша жұмыстың қиындығы-ересектердің көптеген кәсіптерін тікелей бақылау үшін қол жетімді емес, сондықтан балаға оларды түсіну қиындықтар туғызып жатады.

Қызылорда қаласындағы, «ЕрТарғын» бөбекжай-бақшамызда ересек топ балаларымен Г.А.Урунтаеваның әдістемесі бойынша әңгімелесу өткізілді. Әңгімелесу барысында балалардың көпшілігі әңгіме тақырыбына қызығушылық танытып, қуана сөйлесті. Дегенмен әңгімелесу барысында мынадай мәселелер анықталды:

- Балалар мамандықтарға толықтай бағдарланбайды, көбісі олардың мақсаттарын түсінбейді.
- Балалар ата-аналарының кәсіптерін атауда қиындықтарға тап болды.
- Кейбір балалар сенімсіз, сұрақтараға толық емес сөйлемдермен жауап берді;
- Ата-аналардың 70% - ы балалары өскенде қандай мамандық таңдағысы келетінін білмейді;
- Балалардың 25% -ы ересектердің еңбегі туралы олардың еңбегін ұйымдастыру процесін мазмұнды түрде сипаттай алды.

Осындай зерттеулердің нәтижесінде, балаларды кәсіптік бағдарлау, кәсіптердің атауын, кейбір мамандықтар туралы түсініктері оның әлеуметтік маңыздылығын, құндылығын түсіндіру мақсатында «Мамандықтар қалашығы» тақырыбындағы жобамызды бастап кеттік. Жобалық жұмыстың басын бағыттарын нақтыладық. Атап айтқанда:

- Балалармен кәсіптерді сипаттау, кәсіптерге байланысты белсенді сөздік қорын дамытуға бағытталған сюжетті-рөлдік ойындар, кездесулер өткізу;

- Ата-аналардың қызмет орындарына экскурсияға апару;
- Балаларға әдеби шығармаларды, ертегілерді, мультфильмдер, фильмдер, мамандықтар туралы ақпараттық бейнефильмдер көрсетілімдерін ұйымдастыру.

Жобаның дайындық кезеңінде тақырып бойынша әдістемелік, көркем әдебиеттерге шолу жасалып, білім беру технологиялары зерттелді. Ата-аналармен әңгімелесу, сауалнама алу жұмыстары ұйымдастырылады. Жоба мазмұны бойынша иллюстрациялық материалды, ойыншықтарды, атрибуттар, ойын алаңдарын жабдықтап, танымдық зерттеушілік іс-шаралар бағдарламасы әзірленеді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды кәсіптер мен еңбек әлемі туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыруда қазіргі білім беру технологияларын зерделей отырып мына технологиялардың маңыздылығын атап өткім келеді:

1. Жобалық қызмет технологиясы (Л.С. Киселева, Т. А. Данилина, Т. С.Лагода, М. Б. Зуйкова). Жобалық қызмет- бұл білім беру мазмұнының кез-келген бағыты бойынша іздеу, зерттеу, практикалық міндеттерді шешу үшін белгілі бір мақсатқа арналған қызмет түрі.
2. Рөлдік ойындарды ұйымдастырудың педагогикалық технологиясы (Д.Б. Эльконин, А.В. Запорожец, Р. И. Жуковская, А. П. Усова, Н. Я. Михайленко). Ойын-бұл нақты шындыққа енудің ең еркін, табиғи түрі десе болады. Балалар ойындар барысында шығармашылығын, белсенділігін, тәуелсіздігін, өзін-өзі жүзеге асыруын көрсетеді.
3. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар. Қазіргі мектепке дейінгі мекемедегі: компьютерлер, мультимедиялық проекторлар, сканер, камералар, ноутбуктер, теледидарлар, принтерлер, магнитофон, бейнекамералардың мүмкіндіктерін жатқызуға болады. Жобалық тәрбие іс-шаралары, тәрбиелеу- білім беру процесінде балалар мен ата-аналардың өмірін нақты оқиғалармен байланыстыруға, сондай-ақ оларды қы-

зықтыруға, осы қызметпен баурап алуға көмектесті. Бұл қызмет педагогтерді, балаларды, ата-аналарды біріктірді, ұжымда, ынтымақтастықта, өз жұмысын жоспарлауда жұмыс істеу мүмкіндігін аттырады. Сонымен қатар осы ақпараттық-коммуникациялық технология көмегімен ата-аналардан алынған сауалнамада төмендегідей нәтижелер анықталды:

- Ересектердің 80 % - ы баламен өз кәсібі туралы сөйлеспейді,
- Ата-аналардың тек 10 % - ы балаларын өз жұмысына экскурсияға апарады,
- Ата-аналардың 10% - ы әдеби шығармаларды, ертегілерді оқиды, балаға мультфильмдер, фильмдер, сол мамандықтар туралы ақпараттық бейнелер көрсетеді.

Ата-аналардың сауалнамасының нәтижелерін талдау мектеп жасына дейінгі балалардың ерте кәсіптік бағдарлау жүйесіне деген қажеттілігі мен ата-аналардың мектеп жасына дейінгі балалармен мұндай жұмыстың маңыздылығын түсінбеуі арасындағы келесі қайшылықты анықтады.

Кейбір ата-аналар кәсіптік бағдарлауды мектептен бастауға болады оған асықпау керек деп санайды. Бірақ, бұл әрине қате түсінік. Көптеген зерттеушілер негізгі ұғымдар ерте жаста, дәлірек айтқанда үш жасқа дейін қалыптасады деген пікірде.

Сонымен біз әзірлеген, «Мамандықтар қалашығы» жобасы балалардың жас және психологиялық даму ерекшеліктерін ескере отырып, жобалық қызметті пайдалана отырып, балаларда кәсіптер туралы түсінікті кеңейтіп, ерте жастан кәсіби бағдарлауға бағытталған жоба болды.

Жоба барысында кәсіп түрлері бойынша ойын алаңдары құрылды.

- қауіпсіздік (өрт сөндіруші, полиция қызметкері),
- медицина (дәрігер, педиатр, стоматолог, хирург),
- педагогика (тәрбиеші, логопед, мұғалім, психолог),

- болашақ мамандықтары (робототехника және машина жасау),
- авиация (ұшқышсыз авиация интерфейстерін жобалаушы),
- қаржылық сауаттылық(қаржыгер, банк қызметкері, менеджер,)

Балаларды мамандықтармен таныстыру жобасында педагогтер, әртүрлі мамандық иелері туралы инновациялық әдістері мен құралдарды тиімді қолдануы керек (виртуалды экскурсиялар, электронды ойындар, фото саяхат, бейне саяхат, тәжірибелер мен зерттеу, эксперименттер, лэпбук, мамандық кейстері). Ол үшін мектепке дейінгі ұйымдардағы мамандық иелері, балалар күнде көріп жүрген, білетін мамандықтарға ерекше назар аудару керек. Бұл мамандықтар мектепке дейінгі ұйым қызметкерлері аспаз, тәрбиеші, тәрбиешінің көмекшісі, медбике, дәрігер, тігінші, тазалаушы, жүргізуші, электрик, ағаш ұстасы және т.б. болуы мүмкін. Бақылау процесінде балаларға бір ғана еңбек әрекетін көрсетіп, бірақ бұл әрекетке қатарынан 4-6 операцияны қосып көрсетуге болады. Мысалы: аспазшының жұмысымен танысуда: котлеттер жасау үшін етті ет тартқышта кесіп, оларды пішіндеп, содан кейін қуыру керек және т.б.. Мектеп жасына дейінгі балаларға мамандардың еңбек әрекеттерін ерекше мәнерлі және тартымды түрде көрсету керек. Әр іс-әрекетке түсініктеме беріп отыру шарт.

Сондай-ақ, мамандықтар туралы материалды бекіту үшін педагогтер түрлі дидактикалық ойындарды қолдануға болады. Мысалы:

«Мамандықты тап», «Жұмыста кім не пайдаланады?» (берілген құралды немесе материалды, мысалы, айна немесе инені қолданытын мамандықтарды атаңыз), «Әйелдер – ерлер кәсіптері», «Кім заттарды көбірек атайды?», балаларға заттарды өндіріс орны бойынша (нан зауыты, шұлық фабрикасы, кондитерлік дүкен және т.б.) еңбек нәтижелерін жіктеуге үйретіледі. Сондықтан да балаларға арналған ойын-бұл білім жолы, өмірге кіріспе немесе кәсіптік бағдарлаудың алғашқы қадамы десе болады.

Баланы мамандықтар мен педагогтер қалай таныстыру керек тәрбиешілер мамандықтар туралы айтудың қандай әдісін таңдағанына қарамастан, не істеу керек екендігі туралы нақты жоспары (схема) болуы керек.

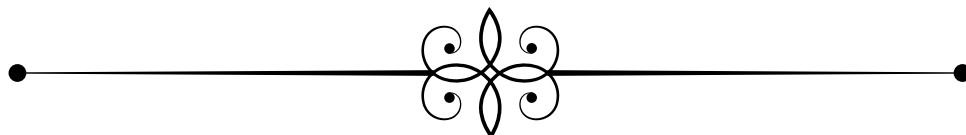
Сондықтан, мамандықтармен таныстыру кезінде белгілі бір алгоритмді қолдану керек: кәсіптің атауы, жұмыс орны, еңбек материалы, нысанды киімі, еңбек құралдары, еңбек әрекеттері, жеке қасиеттері (аспаз – қайнатады, журналист – сұхбат алады, сайқымазақ-көпшіліктің көңілін көтереді, тігінші киім тігеді), еңбек нәтижесі және қоғамға пайдасы туралы айтылуы шарт.

Қорыта айтқанда, жобалық қызмет балалардың кәсіптер әлемін игеру деңгейін арттырады және ересектердің жұмысы туралы білімдерінің көкжиегін кеңейтеді. Жобалық іс-шараларға қатысу балалардың алдында дербестік, белсенділік пен шығармашылықты көрсету мүмкіндігін ашып, болашақта кәсіби өзін-өзі анықтауына көмектеседі деген сенімдемін.

Әдебиеттер:

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Ұлттық құрылтайдың «Әділетті Қазақстан – Адал азамат» атты екінші отырысында сөйлеген сөзі 17.06.2023ж
2. Білім беру ұйымдарындағы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы. Бұйрық № 194 от 30.07.2024ж
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты Қ Р Оқу-ағарту министрінің 2022 ж 3тамыздағы № 348
4. Корнилова М.Н., Николаева А.В. Изучение проблемы ранней профориентации детей старшего дошкольного возраста // Научное обозрение. Педагогические науки. – 2019. – № 4-1.
5. Аралбаева Р. К. Мектепке дейінгі педагогика. Оқулық Алматы

6. Н.Құлжанованың «Мектептен бұрынғы тәрбие» 1923ж
7. Кондрашов В.П. Введение дошкольников в мир профессий: Учебно-методическое пособие. — Балашов: Изд-во «Николаев», 2004.
8. Потапова Т.В. Беседы с дошкольниками о профессиях.- М 2005



«СЕРІКТЕС БӨБЕКЖАЙ» ЖОБАСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІ



Смагулова Райхан Темирбаевна
Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы,
КМҚК «Ақерке» бөбекжайының
директоры



Андатпа: Бұл мақалада «Баршаға қолжетімді сапалы білім» ұлттық баяндамасын жүзеге асыру аясында әзірленген «Серіктес бөбекжай» жобасының мақсаты, міндеттері және практикалық нәтижелері қарастырылады. Аталған жобаның мектепке дейінгі ұйымдар арасындағы ынтымақтастықты күшейтуге, инновациялық әдістерді енгізуге және мектеп жасына дейінгі балалардың Үлгілік бағдарлама мазмұнын меңгеру деңгейін арттыруға бағытталғандығы туралы кеңінен айтылған.



Түйінді сөздер: білім беру жүйесі, ұлттық баяндама, инновациялық әдістер, серіктестік, педагогикалық технологиялар.

Қазіргі таңда білім беру сапасын арттыру – заманауи қоғамның басты міндеттерінің бірі. Осыған байланысты, «Баршаға қолжетімді сапалы білім» ұлттық баяндамасы аясында мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың жаңа форматтары енгізіліп, «Серіктес бөбекжай» жобасы жүзеге асырылуда. Бұл жоба балалардың жан-жақты дамуына ықпал ететін тиімді тәрбиелеу мен оқытумен қатар, даму ортасын құруға бағытталған.

«Серіктес бөбекжай» жобасының іске қосылуы, бүгінгі күні мектеп жасына дейінгі балалардың жан-жақты дамуына оң ықпалын тигізуде. Балалар еркін ойларын жеткізуге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, ұжымда жұмыс істеуге үйренді. Сонымен қатар, педагогтер арасында кәсіби біліктілікті арттыруға мүмкіндік туды. Алдағы уақытта басқа да мектепке дейінгі ұйымдарды қамту арқылы бұл жобаның ауқымын кеңейту жоспарланып отыр.

Білім – кез келген елдің ең басты байлығы, оның болашағының кепілі. Ал, сол білімнің алғашқы іргетасы мектепке дейінгі кезеңде қаланады. Балабақша педагогтері тәрбиелеу мен оқытуды регламенттейтін нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес, Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асырудың

аясында балаларға қоршаған ортаны таныту, қарым-қатынас жасауды, шығармашылыққа ұмтылуды үйретеді. Осы орайда, жүзеге асырылып жатқан «Серіктес бөбекжай» жобасы – педагогикалық тәжірибе алмасудың, инновациялық әдістерді енгізудің, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың жаңа мүмкіндіктерін ұсынатын тың жоба ретінде тиімді болып отыр.



«Серіктес бөбекжай» жобасы мен басқарып отырған «Ақерке» бөбекжайында іске асырылып жатыр. Осы орайда әріптестеріммен жобаның мазмұнынмен, тиімділігімен

бөлісуді жөн көріп отырмын. Жалпы, бұл жоба - мектепке дейінгі ұйымдар арасында серіктестік орнату арқылы тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырып отырған педагогтердің үздік тәжірибелерін таратуға, педагогтердің кәсіби шеберлігін арттыруға, сонымен қатар, балалардың жан-жақты дамуына септігін тигізетін әдіс-тәсілдермен, тиімді инновациялық технологиялардың қолданылуымен тәжірибе алмасып, тәрбиелеу мен оқытудың ұтымды жолдарын таңдауда пікір алмасуға бағытталған.

Жобаның негізгі мақсаты – мектепке дейінгі ұйымдар арасындағы ынтымақтастықты күшейту, озық тәжірибелерді енгізу және педагогтердің кәсіби шеберлігін арттыру арқылы балаларды жан-жақты дамыту болып табылады.

Жоба аясында келесі міндеттер қарастырылады:

- Педагогтер арасында тәжірибе алмасу алаңдарын ұйымдастыру;
- Инновациялық әдістерді енгізу және олардың тиімділігін талдау;
- Балалардың танымдық және шығармашылық белсенділігін арттыруға бағытталған ойын әдістерін кеңінен қолдану;
- Педагогтердің кәсіби дамуын қолдау және шеберлігін арттыру тренингтерін ұйымдастыру.

Жобаның ең басты артықшылығы – оның практикалық бағытында. Серіктестік құратын мектепке дейінгі ұйымдар өздерінің озық тәжірибелерімен: ашық есік күндері, шеберлік сыныптары, семинарлар мен вебинарлар т.б. ұйымдастыру арқылы бөліседі.



2023 жылы бастау алған «Серіктес бөбекжай» жобасы өз жұмысын «Ақерке» бөбекжайына ауданымыздың екі бөбекжайы «Балдырған» және «Балауса» қосалқы бөбекжай болып тағайындалып, құрылған жұмыс жоспары іске асыруға жауаптылар болып бастаған. Жоспарды жүзеге асырудың аясында бірқатар жұмыстар атқарылып, оң нәтиже көрсетуде. Мысалы, биыл «Ақерке» бөбекжайы мектепке дейінгі сапалы білімге барлық балалардың тең қолжетімділігін қамтамасыз ету, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінде үздік тәжірибелерін тарату және педагогтердің кәсіби әлеуетін арттыру мақсатында құзыреттілік орталығы болып бекітілді. Үлгілік бағдарламаның мазмұнында айқындалған балалардың қызығушылықтары мен қажеттіліктерін ескере отырып, тиімді қызығушылықтар орталықтарын қарастырылып, соның ішіндегі дәліздегі заттық-дамытушы орта, қызығушылықтар орталықтары толықтырылды. Ашылу салтанатында облыс көлемінде тәжірибе таратылды. Нәтижесінде, «Балдырған» мен «Балауса» бөбекжайларында да дәліздегі заттық-дамытушылық орта өз жұмысын бастады.

«Балдырған» бөбекжайында балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында «Сиқырлы құм» әдісін ұтымды деп танып, педагогтері жүйелі, әрі нәтижелі іс-әрекеттер ұйымдастыру үстінде. Бұл әдісті қолдану «Балауса» бөбекжайына тәжірибеге енгізілді.



Сондай-ақ «Ақерке» бөбекжайында STEAM әдісі бойынша балалардың жас ерекшеліктеріне сай зерттеу әрекетімен айналысу жұмыстары жүргізілуде. Балалармен педагогтер күні бойы қарапайым тәжірибелер жасап, қоршаған орта туралы түсініктерін кеңейтіп, танымдық-зияткерлік дағдыларының дамуына мүмкіндік беріп отыр. «Баласа» бөбекжайы бұл әдісті өз мүмкіндіктері мен педагогтерінің шберелігіне қарай бейімдеп, қазіргі таңда балалардың логикалық ойлауын дамытуда жаңа қадамдар жасады.

«Балдырған» бөбекжайында балалардың денсаулығы мен өмір қауіпсіздігін қамтамасыз ете отырып, «Тұзды шахта» ұйымдастырды. Серіктесті жалғастыра отырып, алдағы уақытта өз бөбекжайымызда «Тұзды шахтаны» қарастырып, онда балалардың денсаулығын шынықтыру, нығайту жұмыстарын үйлестіруді жоспарлап отырмыз.

«Серіктес бөбекжай» жобасы – мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту жүйесін жаңа деңгейге көтеруге бағытталған маңызды қадам деп білемін. Бұл жоба мектепке дейінгі

ұйымдардар арасында серіктестік орнатып қана қоймай, мектеп жасына дейінгі балаларға Үлгілік бағдарлама мазмұнын меңгертуді, стандартта көзделген дағдыларды қалыптастыруда жаңа әдіс-тәсілдерді, балалардың түрлі әрекетін кіріктіру отырып, күні тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруды бәсекелестікте атқарып келеді. Бәсекелестік бар жерде нәтиже де болатыны сөзсіз. Осылайша, әдістемелік жұмыстарды да сабақтастықта, әрі жүйелі түрде ұйымдастыру мақсатында педагогтерді әдістемелік қолдай отырып, тәжірибе алмасуға, жаңа әдістемелерді енгізуге, балаларға сапалы тәрбие мен білім беруге мүмкіндік жасалуда.

Жыл сайын жобалар мен әр түрлі іс-шаралардың көмегімен бөбекжайлардағы педагогтердің біліктілігі, тәрбиеленушілердің даму деңгейі, сондай-ақ ата-аналардың қанағаттануы мен материалдық-техникалық базаның жақсаруы жаңа көрсеткіштер көрсетіп отыр. Оны осы зерттеудегі динамика арқылы көруге болады.

Жыл	Педагогтардың біліктілігі (%)	Балалардың даму көрсеткіші (%)	Ата-аналардың қанағаттану деңгейі (%)	Материалдық база жақсаруы (%)
2022	75%	78%	72%	65%
2023	85%	85%	80%	80%
2024	95%	92%	88%	90%

Сонымен, «Серіктес бөбекжай» жобасы - мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық әдістерді енгізу мүмкіндігін кеңейте түсті. Мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктеріне сай тиімді әдіс-тәсілдер қолданылып, олардың дағдыларының қалыптасуы мен дамуы артты. Жоба аясында тәрбиелеу мен оқыту өзара сабақтасып, балалардың жан-жақты дамуы қамтамасыз етілді. Инновациялық әдістерді меңгеру, тәжірибе алмасу, үздік педагогикалық тәсілдерді енгізу, тарату арқылы педагогтердің де кәсіби құзыреттілігі артты.

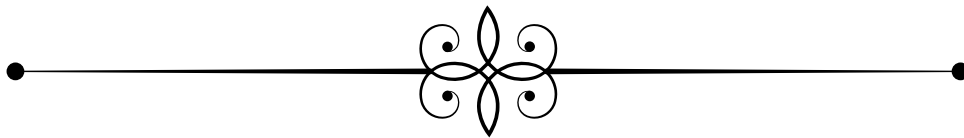
Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінде көзделгендей, ата-ана-

ларды мектепке дейінгі ұйымның қызметіне тарту, олардың педагогикалық мәдениетін арттыруды, тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді қатысушы ретінде тартуға мүмкіндік артып, бүгінде отбасы мен балабақша арасындағы өзара байланыс нығаю үстінде.

«Ұстаздық – ұлы жол, ал сол жолда үздіксіз даму – табыстың кепілі» демекші, мұндай тиімді, әрі ұтымды жобалар - еліміздің болашағы өскелең ұрпақтың сапалы тәрбие мен оқытумен қамтылуына жасалған берік қадамдар. Жобаның жүзеге асырылуына қолдау білдіре отырып, ұлт болашағын бірге тәрбиелейік!

Әдебиеттер:

1. «Баршаға қолжетімді сапалы білім» ұлттық баяндамасы;
2. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі;
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
5. ҚР Мектепке дейінгі білім беруді дамытудың 2023-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы.
6. Тұрғынбаева Б.А. «Инновациялық педагогикалық технологиялар».



ПРОЕКТ «ДЕТСКИЙ САД + ШКОЛА = УСПЕХ» - ЭФФЕКТИВНАЯ МОДЕЛЬ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

**Касенова З.Е.**

Директор ГУ «Общеобразовательная школа № 3 города Атбасар отдела образования по Атбасарскому району управления образования Акмолинской области»

**Толгамбаева Ж.Е.**

Заведующая ГKKП «Ясли-сад «Алтын бесік» города Атбасар при отделе образования по Атбасарскому району управления образования Акмолинской области»



Аннотация. В статье рассматриваются вопросы одного из важнейших направлений системы образования – сотрудничество педагогов разных уровней образования в рамках реализации преемственности между детским садом и школой.



Ключевые слова: преемственность, синхронизации, компетентностный подход, образование, принципы.

«Школьное обучение никогда не начинается с пустого места, а всегда опирается на определенную стадию развития, проделанную ребенком».

Л.С. Выготский

Одним из важнейших направлений современной системы образования является обеспечение преемственности между дошкольным и начальным школьным образованием в условиях создания единого образовательного пространства, в рамках которого осуществляется развитие и воспитание дошкольника. Объединение школы и детского сада в единое образовательное пространство подразумевает сотрудничество между педагогами на протяжении всего дошкольного и начального школьного возраста. Вместе с тем по итогам анкетирования, проведенного среди воспитателей предшкольной подготовки и начальных

классов, родителей выявлены трудности педагогов при переходе детей из детского сада в общеобразовательную школу.

В работах педагогики преемственность рассматривается разными педагогами с разных позиций, например, Г.Г.Гранатов, Б.П.Есипов, Т.А.Плотникова, М.Х.Хайбулаева рассматривают как дидактический принцип; как составная часть принципа систематичности и связи его с практикой изучали М.А.Данилов, М.Н.Скаткин; Г.И.Щукина как условие научности; как компонент принципа доступности обучения - И.Т.Огородников. Если рассматривать цельным концептом, то в науке преемственность рассматривают как:

1. форму связи между элементами системы обучения;
2. организационно - педагогические условия непрерывного образовательного процесса;

3. условие успешной адаптации ребенка на разных ступенях образования, включая дошкольное.

Преимственность между дошкольным и начальным образованием рассматривается как:

В единой системе дошкольное воспитание и обучение является первой ступенью. Выпускникам дошкольных организаций, поступающим в начальную школу, необходимо очень быстро адаптироваться к новым условиям. И в этом случае их успехи во многом

зависят от уровня готовности к школьному обучению, от качества умений и навыков, сформированных в дошкольный период их жизни, от уровня развития когнитивных интересов и познавательной деятельности ребенка.

Непрерывное образование понимается как согласованность и перспективность всех компонентов системы. В основе взаимодействия лежат непрерывность, системность, обеспечение положительного эмоционального самочувствия всех участников воспитательно-образовательного процесса.

При этом основными принципами выступают:

Приоритетный принцип	Личностное развитие ребенка в детском саду и школе
Принцип сензитивности	Соблюдение благоприятных периодов для развития определенных психических свойств и процессов в разном возрастном периоде ребенка
Принцип комфортности	Доброта, отзывчивость и сопереживание взрослых, дружеские отношения в детском коллективе, интересная деятельность на каждом уровне воспитательно-образовательного процесса.
Принцип ценности каждого периода развития	В детском саду – игра и другие виды деятельности в соответствии с возрастными особенностями, в школе – осознанное обучение, в процессе которого формируется личностные, предметные и метапредметные результаты
Принцип связи теории с практикой	Тесная связь обучения с жизнью, общественной деятельностью
Принцип межкультурного взаимодействия	Уважение к истории, традициям, обычаям, национальным ценностям.

Все мы в курсе, что в 2023 году была утверждена Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы. Одним из принципов Концепции является непрерывность процесса образования, обеспечивающий преемственность его уровней. Которая подразумевает синхронизацию работы дошкольных организаций и начальной школы в содержании, подходах воспитания и обучения детей.

Плавный переход ребенка из ясли-сада в школу — это не просто формальный этап, а важный процесс, требующий внимательной организации и сотрудничества всех участ-

ников образовательного процесса.

Дошкольные организации используют методики и технологии воспитания и обучения, инновационные формы, методы, приемы организации воспитательно-образовательного процесса в соответствии с индивидуальными особенностями развития и потенциальными возможностями воспитанников. При этом в соответствии с возрастными особенностями воспитателями внедряются персонализированные образовательные программы, что обеспечивает реализовать компетентностный подход. Для реализации типовых программ большое значение отводится созданию предметно-пространственной среды. Развивающая предмет-

но-пространственная среда обеспечивает максимальную реализацию воспитательно-образовательного потенциала пространства дошкольных организаций, ориентированного на предоставленную возможность свободного выбора детьми предметов, игр, видов активности, участников совместной деятельности и общения. В школе данная методика включает в себя основной концепт деятельностного подхода – «Учение через деятельность» и усиливает его требованием о том, что ученик должен уметь применять освоенные знания на практике, что подразумевает под собой усиление на-

выков ребенка подученных в детском саду.

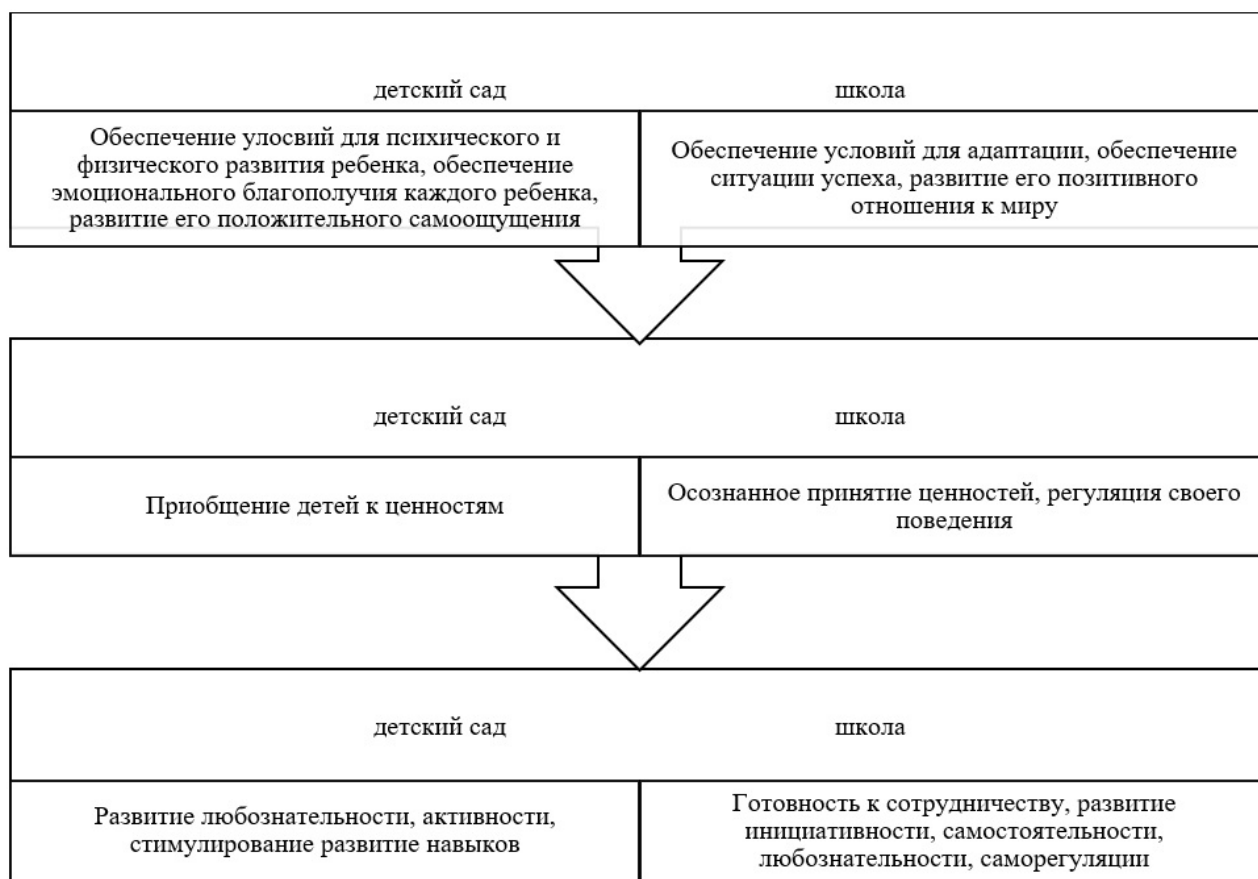
Совместная работа по синхронизации и преемственности между общеобразовательной школой №3 и ясли-садом «Алтын бесік» города Атбасар Акмолинской области ведётся по проекту «Детский сад + школа=Успех», где на каждом этапе учтены задачи, потребности и возрастные возможности детей. Научно-теоретической основой создания данного проекта являются личностно-деятельностные и компетентностные подходы, которые ориентированы на реализацию концептуальных идей парадигмы современного образования.

Рис.1



Важная роль в обеспечении эффективной преемственности дошкольного воспитания и обучение и начального образования отведена координации взаимодействия между педагогическими коллективами ясли - сада и школы. С целью обеспечения преемственности воспитательно-образовательного процесса, социокультурной адаптации дошкольника к условиям школьного обучения, совместной разработки и реализации

моделей взаимодействия образовательных учреждений, обеспечивающих преемственность в программах, осуществление педагогического сотрудничества с родителями в текущем учебном году был подписан меморандум. Педагогическими коллективами был составлен и утверждён совместный план по реализации преемственности между ясли-садом и школой.

Перед нами стояли следующие задачи преемственности:

Взаимодействие педагогических коллективов, направленное на выработку единых подходов к определению целей, задач, содержания, а также путей достижения намеченных результатов, осуществлялось в форме совместных педагогических советов, семинаров, мастер-классов, круглых столов педагогов детского сада и учителей школы. И это не единичные методические мероприятия, это система, целью которой является переосмысление форм, методов и средств, возможность попробовать изменить практику преподавания в том числе.

Совместное обсуждение целей, стратегий, технологий, методик позволяют улучшать качество, развивать воспитательно-образовательный процесс, формировать исследовательскую культуру и творческий потенциал всех участников процесса. Педагоги сместили акцент с позиции «К чему мы будем учить» на позицию «Как дети будут про-

должать учиться, основываясь на базовых навыках, полученных в саду».

Такие подходы к организации преемственности на разных ступенях развития детей проходят не один уровень преемственных связей, что позволяет обеспечить согласование между результатами в подготовке и развитии личности ребёнка на разных образовательных ступенях.

Придать этому процессу целостный и поступательный характер можно при условии, когда воспитатели детских садов в своей работе ориентируются на требования школы, а учителя начальных классов организуют учебный процесс с учетом задач, решаемых в детском саду.

Для воспитателей детского сада в школе был организован семинар с трансляцией урока обучения грамоте в 1 классе на ос-

нове искусственного интеллекта, учителем информатики проведен мастер-класс по применению цифровых технологий на занятиях в школе. В конце прошлого учебного года для воспитанников детского сада состоялась экскурсия по школе для того, чтобы дети расширили свои представления о том, где дети получают знания. На регулярной основе для учителей начальных классов в детском саду проводятся открытые двери организованной деятельности в предшкольных группах.

Для создания оптимальных условий перехода из детского сада в начальную школу с выпускниками детского сада была организована психологическая подготовка. Это обусловлено тем, что психологически не готовый к школе ребенок не может сосредоточиться на уроках, часто отвлекается, испытывает затруднения в общении со взрослыми и сверстниками по поводу учебных задач тяготеет к шаблонным действиям и решениям, не может включаться в общий режим работы класса, проявляет мало инициативы.

В ясли – саду третий год функционируют центры развития, которые создают благоприятные условия для всестороннего развития ребенка. Каждый центр отвечает за становление воспитанников в определенных сферах.

Например, получая первые базы легоконструирования в младших и средних группах, дети без труда осваивают основы робототехники в старших и предшкольных группах, и легко овладевают знаниями по предмету «Цифровая грамотность» в 1 классе.

Книжный центр «Ғажайып әлемі» знакомит детей с миром литературы и закладывает базу для успешного обучения в школе. У выпускника детского сада повышается уровень памяти и внимания, интерес к чтению, словарный запас, умение слушать, пересказывать текст и выражать свои мысли. Дети начинают замечать буквы, различать звуки и готовы к обучению грамоте.

В рамках воспитательной работы «Біртұтас тәрбие» и реализации проекта «Балалар кітапханасы» прошла акция «Чтение с увлечением», в которой приняли активное участие учащиеся школы и воспитанники детского сада.

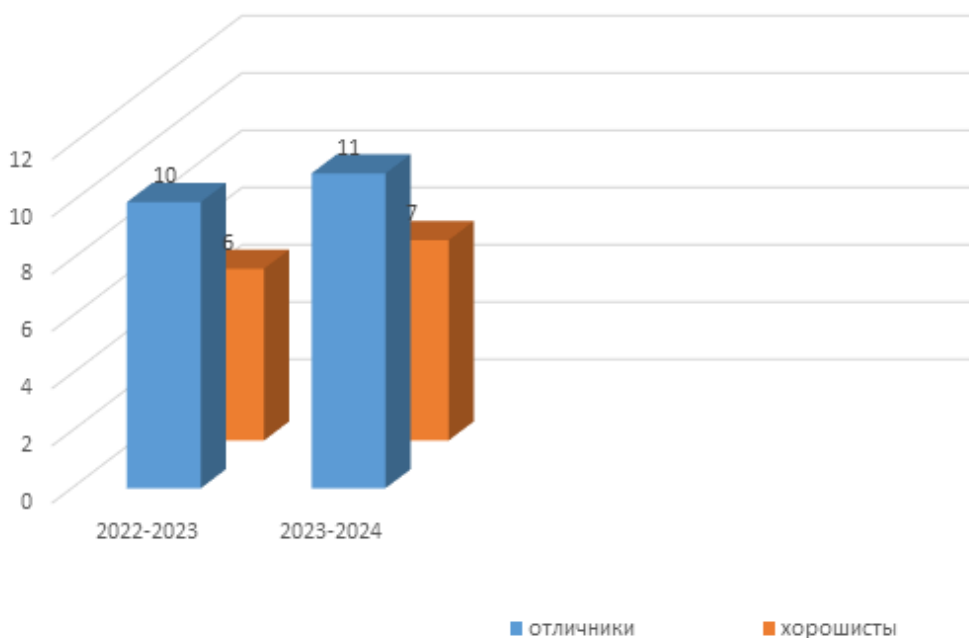
Центр «Шахмат патшалығы орталығы» - это первая ступень к логическому мышлению у детей. Ребята, посещая центр легко адаптируются к школьным предметам, особенно по математике и литературе. У воспитанников повышается уверенность в себе через победы, а также формируется выдержка и умение принимать поражения.

Работа с родителями в детском саду и в школе – это один из важных аспектов сотрудничества и направлена на создание единого воспитатель-образовательного пространства, развитие атмосферы взаимопонимания. Для этого проводились различные формы работы: анкетирование, квест-игры, создание буклетов, робобатл с папами, «Весёлые старты».

Работа по преемственности продолжится и при переходе выпускников начальной школы на следующую ступень образования, следовательно продолжится тесное сотрудничество с коллегами по проблемам преемственности.

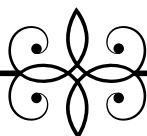
Таким образом, преемственность и синхронизация между ясли-садом и школой — это не просто административное требование, а важная часть системы непрерывного образования. Только при тесном взаимодействии всех участников процесса можно обеспечить успешное, гармоничное и устойчивое развитие ребенка, способствуя его комфортному вхождению в школьную жизнь. Выиграют от этого все, особенно дети. Ради детей можно найти время, силы и средства для решения задач преемственности.

Учебные достижения учеников школы, выпускников ясли-сада "Алтын бесік"



Список использованных литератур:

1. «Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы»;
2. Государственный общеобразовательный стандарт дошкольного воспитания и обучения;
3. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения;
4. «Современные подходы к организации преемственности – залог успешного развития ребёнка», «Учительская плюс» областная еженедельная общественная информационно-образовательная газета.
5. Н.А.Гусева к.п.н., доцент, вед.методист центра начального образования корпорации «Российский учебник» «Преемственность дошкольного и начального образования: слагаемые успеха будущего первоклассника».



МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНОЕ ДИДАКТИЧЕСКОЕ ИГРОВОЕ ПОСОБИЕ «УДИВИТЕЛЬНЫЙ ЦВЕТОК»



Жандауова Айназия Кайдарбековна

Город Тараз
Ясли-сад №44 «Ертарғын»
Воспитатель



Аннотация. Дидактическое пособие и игра имеют одну общую цель — обеспечение эффективного обучения. Дидактическое пособие - это материал или инструмент, разработанный для визуализации и облегчения процесса обучения. Пособие может быть в виде игрушки, книги, плаката и много другого. Оно обычно содержит информацию, которая помогает ребёнку усваивать и закреплять знания.



Ключевые слова: дидактическое игровое пособие, национальная игра, инициатива детей.

Национальные игры связаны со спортом и ценностями нашего народа, которые развивались и совершенствовались на протяжении веков. В них представлены история, особенности, обычаи и традиции духовного и культурного развития нации. В процессе духовного, умственного, физического и эстетического воспитания детей в национальных играх дети испытывают чувство любви к своей стране, ценят свое богатство, уважают наследие наших великих предков.

Организация национальных игр в дошкольных организациях - это: разработка народных игр и способов и методов их организации; включение наших национальных ценностей и традиций в рождение новых игр; эффективное использование народных сказок, фольклор; создание условий для игр (экипировка, игровые атрибуты).

Игрушки являются источником радости для детей с самых ранних этапов их жизни. Игрушка - это предмет, предназначенный для игры ребенком и не предназначенный для других целей. Это отражает типичные особенности продуктов. Была разработана целая система игры в народной педагогике, чтобы помочь ребенку развить различные

навыки. Игрушки стимулируют речевую активность детей, расширяют словарный запас и развивают навыки, такие как анализ, целостность, обобщение, сравнение, описание, концентрация. Игрушки дают детям моральное чувство (доброту, заботу, внимательность) и позитивное отношение к окружающей среде.

И я задалась целью разработать игровое пособие, т.е., игрушку для детей, и использовать ее для игры на полу на основе национальных игр, с учетом возможностей ребенка. Поставила перед собой задачи: целенаправленно использовать национальные игры дошкольного возраста в духе национальной независимости; учить детей проявлять инициативу и самостоятельность при освоении напольных игр; развивать познавательные способности, моторику рук и ног, укреплять мышечную систему организма; развивать опорно-двигательный аппарат; память, мышление, фантазию.

Представляю многофункциональное игровое напольное пособие «Удивительный цветок». Он «раскрывается», показывая первый цветок с теплыми тонами цвета, затем цветок с холодными тонами. Дети сами выбира-

ют цвета, тон и играют на ней. Вначале мы обыграли на этом пособии (дети называют её игрушка) национальные игры, развивающие – на знание национального орнамента.

Затем просто предоставили детям право на рождении собственной игры, предложив

им элементы узора, асыки. Наблюдали, как проявляется инициатива детей. Инициативность - это черта детской личности, которая включает в себя способность и склонность к активным и самостоятельным действиям. Это способность создать свой замысел и воплотить его. Замечательное качество!



Название игры: «Көз байлау» (казахская национальная игра)

Цель: Развитие ловкости, быстроты реакции, внимательности.

Описание игры: Игроки определяют водящего, педагог завязывает ему глаза, ставит в центре круга. Остальные игроки занимают места на цветных лепестках. Игроки идут по кругу, танцуют казахский танец, останавливаются при окончании музыки. Водящий приближается к любому игроку, чтобы поймать его. Тот не выходя из своего лепестка, старается увернуться то наклоняясь, то приседая. Водящий должен не только поймать, но и назвать игрока по имени.

Правила игры: Водящий не имеет право подсматривать. Во время игры никому нельзя выходить за территорию своего лепестка.



Название игры: «Удивительные орнаменты» (цветотерапия)

Цель: Развитие творческого мышления; закрепление названий казахских национальных орнаментов; создание у детей положительной эмоциональной атмосферы.

Описание игры: Дети выбирают лепесток по цвету, определяют тон: холодный или тёплый. Лепестки холодного тона украшаются орнаментами тёплых тонов, дети называют цвет и название узора.

Что я ожидаю от использования данного дидактического пособия в моей работе:

- многофункциональное пособие может быть использовано и в работе воспитателя, и в самостоятельной деятельности детей разных возрастов.
- на этом пособии можно одновременно играть как группе детей, так и одному ребенку.
- поддержит и разовьёт естественное желание детей двигаться, позволит проверить знания по изученной теме.
- надеюсь на бурную фантазию и рождение новых игр, вариации упражнений, ведь сами игры не имеют пределов; постоянно могут пополняться новыми элементами.
- так же даёт родителям идеи для творческого участия в образовательном процессе.

Список использованных литератур:

1. Узакбаева С., Айтпаева А. Казахские народные детские игры. — Алматы: Республ. издат. кабинет Казахской академии образования им. И.Алтынсарина, 2000.
2. Волков Г.Н. Этнопедагогика: учеб. для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений. - М.: Академия, 1999.
3. Измайлов А.Э. Народная педагогика: педагогические воззрения народов Средней Азии и Казахстана. [Текст] А.Э. Измайлов / -М.: Педагогика, 1991.
4. Бондаренко А.К. Дидактические игры в детском саду: книга для воспитателей детского сада 2-ое издание. М.: «Просвещение», 1991 г.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С СЕМЬЕЙ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА В СИСТЕМЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ



Вааль Марина Сергеевна

Восточно-Казахстанская область,
город Усть-Каменогорск
Коммунальное государственное
казенное предприятие «Детский сад-ясли №7 «Радуга»
воспитатель



Аннотация. В статье раскрыта тема по работе над формированием у детей экологических знаний и представлений, ответственного отношения к окружающему миру, с учетом регионального компонента. В статье подчеркивается, что особое место в данном направлении отводится работе с родителями, их экологическому просвещению и активному включению в процесс обучения и развития дошкольников.



Ключевые слова: экология, экологическое воспитание, региональный компонент, экологическая акция, семья, природа, сотрудничество

«Сохранность природы зависит от того, как каждый человек относится к ней. Для контроля за сохранностью природы нужно не только наказывать дикарей, которые портят деревья, мусорят, отдыхая в горах и потрошат красивые озера, но и воспитывать в людях с малых лет чувство ответственности за окружающую среду»

(Касым-Жомарт Кемелевич Токаев)

В современном мире проблемы окружающей среды давно приобрели первостепенное значение. Насущной задачей стали, принятие мер по ее защите от загрязнения и разрушения, сохранение всего генетического разнообразия живых существ, сбережение генофонда планеты. То же касается современных городов. Восточно-Казахстанская область в силу сложившегося социально-экономического развития является одним из наиболее неблагоприятных регионов республики по состоянию окру-

жающей среды, а город Усть-Каменогорск одним из загрязненных городов Казахстана представляющим собой уникальную урбанизированную систему, перенасыщенную предприятиями самой различной технологической ориентации.

Экологические проблемы и катастрофа человечества непосредственно связаны с процессом образованности населения – его недостаточность или полное отсутствие породили потребительское отношение к природе. Экологическое воспитание детей дошкольного возраста имеет важное социальное значение для всего общества, так как в результате него своевременно закладываются основы экологической культуры личности человека. Экологическое образование должно сопровождать человека на протяжении всей жизни: формировать чувство эмоциональной близости с миром живой природы - в раннем детстве; способствовать пониманию целостной картины мира - в школе; развивать экологическое мировоззрение, воспитывать чувство ответ-

ственности за состояние природы, помогать осознанию необходимости личного участия в экологической деятельности - в периоды взросления и зрелости.

Ориентир на развитие осознания уникальной ценности своего региона, как части общечеловеческого достояния, поможет сформировать у детей дошкольного возраста ответственное отношение к природе, к окружающей среде в целом и к своим поступкам в общении с ней. Эколого-краеведческая работа с воспитанниками придает сегодня инновационный характер образованию в области окружающей среды. Одна из стержневых задач эколого-краеведческого образования - знакомство детей с проблемами разумного использования природных ресурсов своего края.

Данную задачу невозможно реализовать только в детском саду, необходимо тесное сотрудничество с семьями воспитанников. Семья, как среда развития личности, оказывает большое влияние на формирование основ экологического мировоззрения ребенка. Воспитать в детях положительное отношение к природе возможно лишь тогда, когда сами родители обладают экологической культурой. Дети очень восприимчивы к тому, что видят вокруг себя. Они ведут себя так, как окружающие их взрослые. Именно поэтому приоритетным направлением в экологическом воспитании детей я поставила взаимодействие, проведение экологического просвещения и проведение экопроектов совместно с родителями воспитанников.

Так как 2023 год в городе Усть-Каменогорск был объявлен «Годом популяризации сортировки мусора и экологичного образа жизни», мы в группе организовали акцию по сбору пластиковых крышечек «Крышечки доброты», которые в дальнейшем отправятся на переработку, тем самым внося небольшой, но важный вклад в экологию нашего города. Пока проходил сбор мы использовали данные крышечки в играх на развитие мелкой моторики, закрепление сенсорных эталонов, на организованных мероприятиях по конструированию и при изготовлении поделок. Так же с родителями мы разработали игру «Сортируем мусор», в которой дети учились делить мусор в зависимости

от материала, из которого они изготовлены, и с помощью которой у детей формировали простейшее представление о переработке мусора для сохранения чистоты нашего города, а так же бережное и ответственное отношение к природе. В игре использовались карточки с изображением мусора и контейнеров «Бумага», «Пластик», «Стекло», «Металл» и «Пищевые отходы», которые отличались по цвету, соответственно контейнерам и маркировки, использующихся в нашем городе. Многие родители заинтересовались раздельным сбором мусора, практиковали и закрепляли знания детей о сортировке в домашних условиях, а также вместе отвозили накопленное в экопункты приема вторсырья.

В зимний период мы принимали участие в общесадовской акции «Покормим птиц зимой», в которой дети совместно с родителями изготовили кормушки, позволившие нам ежедневно непосредственно наблюдать за зимующими птицами нашего региона, их образом жизни и любимыми лакомствами, воспитывая у детей желание заботиться о представителях животного мира и дало понимание того, что человек, подкармливая птиц зимой, спасает их от гибели. Родители изготавливали кормушки в том числе из бросового материала, что позволило дать ненужным предметам «вторую жизнь».

Совместно с родителями мы подготовили детей к участию в Международном конкурсе «Береги природу» и Республиканском конкурсе «Природа - наше богатство» в разделе выразительное чтение, где дети рассказали наизусть стихи, в которых говорится о необходимости беречь красоту природы и ее дары. Дети показали отличные результаты, заняв почетные первые места.

С помощью родителей мы выбрали коллекцию иллюстраций, которые знакомят детей с растительным и животным миром Восточно-Казахстанской области. Иллюстрации мы оформили в виде альбомов и проводили систематические выставки, такие как «Птицы нашего края», «Животные ВКО», «Деревья и кустарники», «Грибы и ягоды» и т.д. Такие альбомы являются передвижной библиотекой, которая передается из группы в группу для рассматривания с детьми. В группе мы так же оформили «Красную кни-

гу», которая знакомит детей с охраняемыми растениями и животными области. Знакомство с ней мы проводили как в свободное время, так и на специально организованных мероприятиях, где дети узнали не только о назначении Красной книги, растениях, животных, в том числе птицах, рыбах нашего края, которые находятся на грани исчезновения, но и усвоили нехитрые правила: не рвать лесные и полевые цветы; даже в лесу ходить по тропинкам; подкармливать птиц, не разорять гнезда; не оставлять после себя мусор; если развели костер обязательно его тушить после себя водой или песком, чтобы не допустить возникновения лесных пожаров; беречь природу.

Таким образом, если тесно сотрудничать с семьями воспитанников, совместно создать правильную развивающую экологическую среду в дошкольной организации дома в процессе ознакомления с родной природой, дети научатся ценить и любить ее, станут бережнее относиться ко всему живому, у

них появится стремление оберегать природу родного края, сделать ее еще краше. Экскурсии по городу и области обогатят детей новыми впечатлениями, научат их видеть и замечать то, мимо чего они раньше проходили. Педагогу необходимо стремиться к тому, чтобы знакомство детей с правилами поведения в городской экосистеме изменило мотивацию их поведения в природе, дети следовали определенным правилам, осознавая их значение и эмоционально прочувствовав последствия их несоблюдения, что проявлялось бы в желании детей участвовать в посильных природоохранных акциях.

Ну, а самое главное в экологическом воспитании – личная убежденность педагога, его умение заинтересовать весь коллектив, пробудить у детей и родителей желание любить, беречь и охранять природу родного города и тем самым быть эталоном для подражания для дошкольников.

Список использованных литератур:

1. Электронный ресурс удаленного доступа <https://mail.kz/ru/news/kz-news/kazahstancev-nachnut-uchit-berezhnomu-otnosheniyu-k-prirode>
2. Егорова О.П. Экологическое воспитание детей дошкольного возраста // Режим доступа http://bank.orenipk.ru/Text/t24_10.htm
3. Нуркенова С.Е. О проведении научно-практической конференции «Региональный компонент в системе экологического образования, воспитания и просвещения - 2011» [электронный ресурс] // <http://dovko.kz/ru/page/news.htmid485>
4. Бейсенова А.С. Задачи экологического образования и воспитания в свете решения о перестройке высшей школы // Экологическое образование и воспитание в Казахстане: сб. – Алматы: КазГПУ им. Абая, 1991. – 36 с.



ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС ПЕДАГОГИ

ПЕДАГОГТЕРГЕ ӘДІСТЕМЕЛІК ҚОЛДАУДЫҢ ТӘРБИЕЛЕУ-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНІҢ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРЫЛУЫНА ЫҚПАЛЫ



Абдульдинова Айзель Алибековна

Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту министрлігі
Балаларды ерте дамыту институты
Мектепке дейінгі білім беру мазмұны департаментінің
аға сарапшысы

 **Аңдатпа.** Мақалада мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиелеу-білім беру процесінде Үлгілік бағдарламаның мазмұнын жүзеге асыру жолдары, сондай-ақ тәрбиелеу-білім беру процесіне бақылау жасау туралы нақты айтылған. Алынған бақылау нәтижелерімен жұмыс жасау, әдістемелік қолдауды жүйелі түрде, әрі сабақтастықта жүргізуге мүмкіндік беретіндігіне көз жеткізіп отыр.

 **Түйін сөздер:** Үлгілік бағдарлама мазмұны, тәрбиелеу-білім беру процесі, қызығушылықтар орталығы, түрлі әрекет, күтілетін нәтиже, әдістемелік қолдау, кәсіби шыңдалған педагог.

Әдістемелік жұмыс – бұл ғылым мен педагогикалық озат тәжірибе жетістіктеріне және тәрбиелеу мен білім беру жұмысының нақтылы жағдайына сүйене жүргізілген, өзара байланысты іс-әрекеттер мен шаралар жүйесі. Негізгі мақсаты - әрбір педагогтің біліктілігін, кәсіби шеберлігін жан-жақты арттыруға бағытталған шараларды жоспарлау арқылы педагогтердің шығармашылығын дамыту және арттыру болып табылады.

Мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиелеу мен білім беружұмысының нәтижелі болуын қамтамасыз ететін педагог және оның кәсіби шеберлігі. Сондықтан, әдістемелік жұмыстың басты бағытының бірі – педагогтер мен тәрбиешілердің кәсіби шеберлігінің деңгейін көтеруді көздейді.

Әдістемелік жұмыстарды жоспарлап, ұйымдастыру, оны жүзеге асырушы, ол-балбақша әдіскері лауазымын атқарып отырған

педагог. Өйткені, Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларына сәйкес, «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту ұйымының әдіскерінің лауазымдық міндеттерінің ең бастысы - білім беру ұйымының қызметін әдістемелік қамтамасыз етуді ұйымдастыру» екендігі көрсетілген.

Білім беру процесін ұйымдастыру, жылдық жоспарды әзірлеу білім беру бағдарламасының тұжырымдамасына негізделеді; екінші жағынан, білім беру бағдарламасы мектепке дейінгі ұйымның миссиясын, тұжырымдамасын және даму бағдарламасын жүзеге асырудың әдістемелік құжаты болып табылады.

Мектепке дейінгі ұйымның қызметін жоспарлаудың алдында тәрбиелеу-білім беру жұмысының жайын жан-жақты және терең талдау, әлсіз және күшті жақтарын айқындау, алдағы кезеңге арналған өзекті міндеттерді анықтау қажет.

Жылдық жоспар - негізгі құжат болып табылады, оның негізінде мектепке дейінгі ұйымның барлық қызметі ұйымдастырылады. Жоспарлауға жүйелі көзқарас мектепке дейінгі ұйымдағы балалардың қауіпсіздігі мен тәрбиесіне жауапты барлық тұлғалардың жоспарларының нақты ойластырылған құрылымы мен мазмұнымен қамтамасыз етіледі. Сондай-ақ, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңында және Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының талаптарына сәйкес келуі керек.

Мектепке дейінгі ұйымдағы балалардың қауіпсіздігі мен тәрбиесіне жауапты барлық тұлғалардың жоспарларының нақты ойластырылған құрылымы мен мазмұны жоспарлауға жүйелі тәсілді қамтамасыз етіледі. Іске асыру барысында жоспарлар объективті жағдайларға байланысты нақтылануы және түзетілуі мүмкін.

Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиелеу-білім беру процесінде Үлгілік бағдарламаның мазмұны жүзеге асырылады.

Үлгілік бағдарламаның мақсатында айқындалған әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды

дамыту мен әлеуетін ашу үшін топ бөлмелеріндегі балалардың қызығушылықтары бойынша бөлінген орталықтарда күні бойы педагогтің ойын түріндегі түрлі балалар әрекетін (қимыл, танымдық, шығармашылық, зерттеу, еңбек, дербес, т.б.) кіріктіру және қауіпсіздік пен жайлылықты қамтамасыз ете отырып, тәрбиелеу-білім беру процесі жүзеге асырылады.

Осы орайда, ұйымдастырылған іс-әрекеттердің, сондай-ақ режимдік сәттердің жүргізілуіне балабақшада меңгеруші және әдіскер Әдістемелік нұсқау хаттың 1, 2, 3 қосымшасында берілген бақылау парақтарына сәйкес бақылау жасайды. Бақылау парақтарында берілген критерийлер бойынша бағандарды толтыра келе, «Педагогті әдістемелік қолдау» бағанына қолдау түрін, «Мектепке дейінгі ұйымда ұйымдастырылатын жұмыс түрі» бағанына жалпы мектепке дейінгі ұйым бойынша жоспарға қандай жұмыс түрі ұсынылатынын жазып көрсету қажет. Яғни, жай ғана парақтарды толтыра салмай, одан әрі бақылау нәтижелерімен жұмыс жасау жалғасын табу керек.

Демек, меңгеруші мен әдіскер тек педагогтерді жыл бойы бақылап қана қоймай, бақылау нәтижелеріне сүйене отырып, алдағы уақытқа немесе келесі жылға педагогтермен әдістемелік жұмыстарды яғни, семинарлар, шебер-класстар, ашық есік күндері, кеңестер және т.б. жоспарлайды. Бұл өз кезегінде педагогтердің озық педагогикалық тәжірибелерін зерттеу, жинақтау, тарату мәселелерін талдауға және т.б. мүмкіндік болып табылады.

Оқырмандарға түсінікті болу үшін осы әдістемелік жұмысты жоспарлауға қысқаша тоқталғаным жөн болар. Өйткені, көп жағдайда балабақша әкімшілігі әдістемелік жұмысты жүйелі түрде, әрі сабақтастықта жоспарлауды ескере бермейді.

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығына сәйкес, МДҰ педагогтеріне 3 құжат, яғни Перспективалық жоспар, тәрбиелеу-білім беру циклограммасы, баланың дамуының жеке картасын жүргізу міндеттеледі. Демек, Үлгілік бағдарламаның мазмұны тәрбиелеу-білім беру процесі аталған құжаттарға сәйкес іске асырылады.

Перспективалық жоспарды Үлгілік жоспарлар мен Үлгілік бағдарламаға сәйкес жас тобында жұмыс істейтін педагогтермен, тәрбиешілермен (қазақ тілі мұғалімімен, дене шынықтыру (жүзу) нұсқаушысымен, музыка жетекшісімен) бірлесіп, жасайды. Перспективалық жоспарда оқу жылына арналған міндеттер бөлінеді, олар балалардың бағдарламаны игеруіне байланысты қайталануы, толықтырылуы, түзетілуі және өзгертілуі мүмкін.

Циклограмма әр аптаға құрылады, ол балаларды қабылдаудан бастап, түрлі балалар әрекеттерін, серуенді өткізуді, күндізгі ұйқыны ұйымдастыруды, балалардың үйге қайтуына дейін барлық режимдік сәттердің орындалуын қамтамасыз етеді. Яғни, циклограмманың құрылымы МДҰ-ның күн тәртібіне сәйкес құрылады.

Ұйымдастырылған іс-әрекеттерді барлық топпен де, шағын топтармен де қызығушылық орталықтарында өткізуге болады. Өткізу кезінде педагог түсіндіруге уақытты көп бөлмей, оның орнына көрсетуге, балалардың әрекеттерді орындауына (іс-әрекеттерге, ойындарға, пікір алмасуға, зерттеулерге, шығармаларға, сурет салуға, шешім шығаруына) мән беруі қажет.

Мектеп жасына дейінгі балалардың Үлгілік бағдарлама мазмұнын игеру деңгейін анықтау үшін жылына 3 рет (бастапқы, аралық, қорытынды) мониторинг жүргізеді. Сондай-ақ, бастапқы мониторинг нәтижелері бойынша шаралар (дамытушы, түзету) қазан-желтоқсан, аралық мониторинг нәтижелері бойынша шаралар ақпан-сәуір, қорытынды мониторинг нәтижелері бойынша шаралар маусым-шілде айларында жүргізіледі, яғни жеке даму карталары толтырылады.

Қорытындыға Үлгілік бағдарламада белгіленген күтілетін нәтижелерге сәйкес баланың даму деңгейі көрсетіледі.

Демек, мониторингтің қорытынды нәтижелері балалардың Үлгілік бағдарламаның мазмұнын игеру деңгейін анықтап берді.

Алынған нәтижелерге сүйене келе, қалыптастырылу керек болған дағдылардың төмен көрсеткіш көрсетуіне байланысты балабақшаның келесі оқу жылына жұмыс бағыты айқындалады. Яғни, мақсат пен міндеттер анықталады. Жылдық міндеттерді шешуде педагогтердің қосар үлесі зор. Өйткені, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыратын педагогтер, ал, тәрбиелеу-білім беру процесінде Үлгілік бағдарламаның мазмұны іске асады.

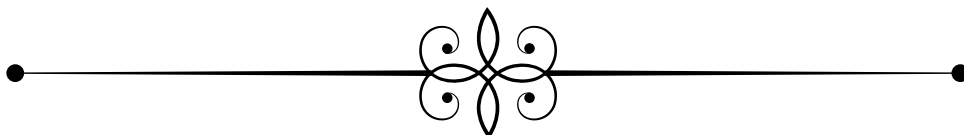
Осылайша, әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, өткізіп жатқан таңғы жаттығуларды, ұйымдастырылған іс-әрекеттерді, серуенді ұйымдастыруды бақылау нәтижелеріне қарай әр түрлі жұмыс нысандары мен әдістерін қолдана отырып, педагогтерге әдістемелік көмек көрсету жұмыстары (шығармашылық топтардың жұмысы, педагогикалық кеңестерді дайындау және өткізу, инновациялық технологияларды сынақтан өткізу және енгізу, эксперименттік әрекетке қатысу және т.б.) жоспарланады.

Педагогтермен жүргізілетін сан - салалы жұмыстар тәрбиелеу -білім беру процесінің тиімді ұйымдастырылуына және педагогтердің шыңдалуына ықпал етеді. Балалармен жұмыс жүргізу барысында жаңа әдіс-тәсілдер таңдауға, зерттеу және шығармашылық потенциалдарын анықтауға және т.б. мүмкіндіктер туғызады. Ал, ең маңыздысы, өздігімен кәсіби деңгейлерін жоғарлатып, мамандықтарына деген қызығушылықтарын арттырады. Сонымен қатар, оң жолға қойылған әдістемелік қолдау жұмыстары тек қана педагогтердің кәсіби шеберліктерін жоғарылату емес, әр педагогтің әлеуметтік және рухани деңгейінің жоғарылағандығын да көрсетеді.

Сондай-ақ, педагогтер үшін тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру, даму ортасын жарақтандыру, ұйымдастырылған іс-шараларды, режимдік сәттерді, ата-аналармен жұмыстарды ұйымдастыруға байланысты негізгі құжаттар бойынша ұсынымдар Институттың сайтындағы «Виртуалды әдістемелік кабинетте» орналастырылған.

Әдебиеттер:

1. Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамалары;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
3. Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттардың тізбесі;
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасы;
5. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
6. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында тәрбие-леу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хаттары.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДАҒЫ БАҚЫЛАУ МЕН БАСШЫЛЫҚТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ



Каренеева Венера Ерболовна
№73 «Аяулым» балабақшасы
меңгерушісі



Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйымдардағы бақылау мен басшылықтың ұйымдастырылуы туралы айтылған. Жалпы, меңгерушінің мекемедегі рөлі, оның тәрбиелеу-білім беру процесіне қаншалықты қатысы бар екені туралы сөз қозғалып отыр.



Түйін сөздер: басқару, басшылық, әдіс-тәсілдер, стиль, заттық-дамытушы орта.

Мектепке дейінгі ұйым – мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік, танымдық-зияткерлік, әлеуметтік-эмоционалдық, шығармашылық дағдылары және физикалық қасиеттерінің дамуының алғашқы қадамдарын қалыптастыратын маңызды орта болып табылады. Яғни, балабақшаларда баланың алғашқы әлеуметтік тәжірибе алатын, тұлға ретінде қалыптасуына мүмкіндік болатын ошақ десем артық болмас.

Дағдылардың қалыптастыра отырып, жас ерекшеліктерін ескере келе дамытатын педагогтердің қолында екені сөзсіз. Демек, педагогтер шығармашыл, үнемі ізденіс үстінде жүретін, заманауи әдіс-тәсілдерді тиімді қолдана білу керек. Нормативтік-құқықтық актілерге сәйкес, балалардың қызығушылығы мен қажеттілігін ескере отырып, күні тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру қазіргі таңда өте қолайлы. Өйткені, баланың бастаған әрекетіне дұрыс бағыт-бағдар бере білсек болғаны. Әрине, бұл түрлі әрекеттердің іске асырылуына заттық-дамытушы ортаның да атқаратын рөлі ерекше. Қауіпсіз, қолайлы, көпатқарымды т.б. ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта тәрбиелеу-білім беру процесін жүзеге асырушы педагогке көмекші болып табылады.

Педагогтердің заттық-дамытушы ортаны ұйымдастыруын, ондағы балалардың түрлі әрекетін кіріктіре білу шеберліктерін артты-

ру бойынша әдістемелік жұмыстың ұйымдастырылуы, оған басшылық пен бақылау жасау өзекті мәселе. Өйткені, ұрпақ тәрбиесі баршамызға ортақ. Бақылау мен басшылық тиімді, әрі сабақтастықта ұйымдастырылған жағдайда ғана тәрбиелеу-білім беру процесінің сапасы жоғары, сондай-ақ нәтижелі болмақ.

Өз тәжірибеме сүйене келе, мектепке дейінгі ұйымдарда басқарудың заманауи тәсілдерін қолдану өзекті деп санаймын.

Жалпы, бақылау мен басшылық - ұйымдағы ресурстарды тиімді пайдалану арқылы қойылған мақсаттарға жету процесі деген ойдамын. Балалардың дамуына, тәрбие мен оқытуға қолайлы жағдай жасау және педагогтермен, ата-аналармен тиімді қарым-қатынас орнату.

Басқарудың негізгі концепциялары:

1. Жоспарлау: Мектепке дейінгі ұйымның дамуын стратегиялық және ағымдық жоспарлау;
2. Ұйымдастыру: Педагогикалық ұжымның жұмысын үйлестіру және тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру;
3. Мотивация: Педагогтер мен қызметкерлердің мотивациясын арттыру, ынталан-

дыру әдістерін қолдану;

4. Бақылау: Тәрбиелеу-білім беру процесінің нәтижесін талдау, бақылау және түзету жұмыстарын жүргізу;
5. Байланыс: Ата-аналармен, қоғаммен өзара тиімді қарым-қатынас орнату.

Ерекшеліктері:

1. Тәрбие мен оқытуды үйлестіру: Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие мен білімнің бірлігін қамтамасыз ету қажет.
2. Қызметкерлермен жұмыс: Педагогтердің кәсіби дамуын қолдау, олардың біліктілігін, кәсіби шеберлігін арттыру маңызды.
3. Ата-аналармен өзара байланыс: Ата-аналармен кері байланысты дамыту және оларды балабақшаның қызметіне тарту, педагогикалық мәдениетінің дамуын қамтамасыз ету.
4. Балалардың жас ерекшеліктеріне бейімделу: Менеджмент жүйесі балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес икемді болуы қажет.

Зерттеулерге сүйенсек, мектепке дейінгі ұйымды басқаруда әртүрлі стильдер қолданылады:

- Авторитарлық стиль: Қатаң тәртіпке негізделген, басшылықтың шешімдері қатаң орындалады.
- Демократиялық стиль: Ұжымның пікірі ескеріліп, шешімдер бірлесе қабылданады.
- Либералды стиль: Педагогтерге еркіндік беріледі, бірақ бақылау әлсіз.

Мен өз тәжірибемде демократиялық стильді қолданамын және тиімді деп санаймын. Себебі, бұл стиль осы ортада қызмет атқаратын қызметкерлердің ынтасын арттырады, инновацияларға жол ашады және әртүрлі тәсілдерді ұштастыруға мүмкіндік беру болып табылады.

Демократиялық стильдің негізінде тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырып отырған педагогтермен әдістемелік тұрғыда бірлесе жұмыс атқару оң жолға қойылған. Өйткені, педагогтердің балалармен өткізіп жатқан әрекеттерін тек бақылап қана қоймай, оларға қажет болып тұрған әдістемелік көмекті де сезіне білу маңызды. Педагогке дұрыс, бұрыс деп айтқаннан гөрі, сол дұрыс жасап жатқан әрекетін әрі қарай жетілдіруге, бұрыс жасап жатқан әрекетін дұрыстауға бағыт-бағдар айқын берілсе, сонда ғана шыңдалу, іздену байқалады. Демек, тәрбие мен оқытудың сапасы да жоғарылайды деген сөз.

Балабақша меңгеруші тек мекемені басқарумен ғана айналыспай, тәрбие мен білімнің ошағы болғандықтан, тікелей тәрбиелеу-білім беру процесіне араласып, оның шешілу жолдарын, бағытын нұсқап отыру керек. Яғни, басқа да педагогтермен бір толқында болу, оларды қолдау, дамыту, шыңдау.

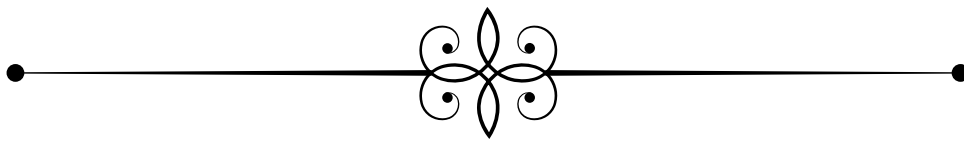
Осы орайда, педагогтерді кәсіби шыңдайтын әдістемелік сағаттар, семинар-тренингтер, кеңестер маңызды, ауқымды тақырыптарда ұйымдастырылу керек. Ол жерде педагогтерді бақылаудың нәтижелері қаралып, оны үйлестіру сұрақтары көтерілу керек. Демек, басқарудың концепциялары да осы әдістемелік жұмыстарда көрініс тауып, іске асырылады.

Сондай-ақ, ата-аналармен серіктестікті нығайту жұмыстары да назардан тыс қалмауы керек. Өйткені, барлық атқарып жатқан жұмыстың бағасын беріп, сапасына қанағаттанатын ата-ана болып табылады. Олармен де жұмысты тиімді ұйымдастыру үшін жаңа формалар мен форматтарды қолдану маңызды.

Қызығы мен қиыншылығы қатар жүретін балабақшадағы барлық сатыдағы жұмыстарды ең алдымен жауапкершілікпен, артынан сабақтастық пен жүйе қалыптастыра отырып ұйымдастырса, ұрпақ тәрбиелеудегі еңбек нәтижелі болады. Басқарудың да ұтымды стилінің арқасында педагогтер де кәсіби шыңдалып, баланы дамытуға жаңа серпін алады деген ойдамын.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
3. Үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
4. Балаларды ерте дамыту институтының сайтындағы әдістемелік әзірлемелер.



ЖАҢЫЛТПАШ – БАЛА ТІЛІН ДАМУШЫ ҚҰРАЛ



Жусупбекова Айнур Ибрагимовна,
Астана қаласы, № 56 «Береке»
балабақшасының әдіскері



Балбауова Жумагул Боранбаевна
Астана қаласы, №53 «Мерей»
балабақшасының инновация әдіскері



Аңдатпа. Мақалада жаңылтпаштардың баланың сөйлеуін дамытудағы маңыздылығы туралы жазылған. Сонымен бірге жаңылтпаштардың қолдану түрлері мен әдістері ұсынылған.



Түйін сөз: Педагогика ғылымы, халық ауыз әдебиеті, сөйлеуін дамыту, тілін дамыту.

Мектеп жасына дейінгі балаларды халық ауыз әдебиеті арқылы тәрбиелеу мектепке дейінгі білім беруде маңызды міндеттердің бірі. Ғасырлар бойы халық ауыз әдебиеті арқылы халық ұрпағын тәрбиелеп келген. Баланың тілінің шешен, ойының орамды, санасының сәулелі болуына отбасылық өнеге өріс ашып отырған. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында: «Қазақ халқының ұлттық құндылықтарына, отбасылық құндылықтарға, отаншылдыққа, Отанға деген сүйіспеншілікке, мәдени-әлеуметтік нормаларға баулу, балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның күш-жігерін біріктіру» қажеттігі атап көрсетілген [1]. Өз тәжірибемізде жиі қолданып жүргендіктен, халық ауыз әдебиетіндегі өлең-тақпақ, мақал-мәтел, жұмбақ, жаңылтпаш, ұлттық ойындарды балабақшада кеңінен қолдану жемісті нәтиже беріп келе жатқанын айта кеткім келеді.

Осыған орай ата-аналармен жұмыс, мерекелік іс-шаралар, ертеңгіліктер өткізуде халық ауыз әдебиеті, көркем әдебиет шығар-

маларына, театр әлеміне баулу, кітаптарға қызығушылықты дамыту маңызды рөл атқарады. Халқымыздың бала тілінің қалыптасуына, ақыл-ойының ашылып дамуына қолданатын қызықты ойын құралдарының бірі жаңылтпаш болған. Бүгінгі балабақшаларда ұлттық мазмұнда тәрбие беруде жаңылтпаштың берер мол пайдасы бар. Жаңылтпаштың сөздері айтылуға қиын, көбінесе ұяң және қатаң дауыссыз дыбыстардан құралады. Жаңылтпаш – әрбір сөзін әуестенген балақай алғырлықпен шапшаң айтуға, ойын жүйелеп, тиянақтауға баулитын әмбебап құрал. Сөйлеу қарқынын өзгертуде ақырын, жылдам сөйлеуді меңгерту үшін тақпақтар мен жаңылтпаштар айтқызу маңызды.

Бұл туралы көрнекті ақын, жазушы Сәкен Сейфуллин «Жастардың, бала-шағаның жиналып ойын-күлкі «дүкенін» құрған орында айтылатын айтыстың бірі – жаңылтпаш. Бұл да – ертең, өлең, жұмбақ айтысу тәрізді жастардың, балалардың тіл ұстартуларына, ойнақы, қырлы сөздерді қақпақылша атқылап, билеп еркін сөйлеуге төселулеріне

өз әлінше әдемі сабақ, тәжірибе болатын ойын» - деген [2, 253].

Педагогика ғылымының нақтылы зерттеуіне сүйенгенде бестен он екі жасар балалар сөз арасында: «р, л, с, ш, ж, д, т» сияқты дыбыстарды айтуда әжептәуір қиындықтарға ұшыраған. Мысалы, қар-қал, шана-сана, жеміс-жеміш сияқты сөздерді айтқанда дыбысты дұрыс саралап айта алмағандықтан сөздің мағынасы мүлде басқа болып естіледі. Мұндай балалардың тілін ұстарту үшін халық педагогикасында, сол екі дыбыс қайталанып келген, қайткен күнде де дұрыс айтпаса, мағынасы ұғылмайтын жаңылтпаштарды пайдаланған. Мысалы, «Ай, Тайқарбай, қойыңды алысқа жай Тайқарбай», «Ара, ара, аралар, орман бойын аралар», «Мынау қай арал, қайың мен тал арал» деген секілді үлгілерді атауға болады. Кей жағдайда балалар сөйлегенде «с, з, ш, ж» дыбыстары аралас айттылып, не «с», не «ж» емес екеуінің арасында көмескі үн естіледі. Мұндай ағаттықтар баланың сөйлеу мүшелерін дұрыс пайдалану дағдыларының дұрыс қалыптаса қоймауынан болады. Мысалы, «ш»-ны айтқанда, тілін тісінің арасынан шығарып алады, сондықтан «с»-пен «ш»-ның арасынан дыбыс қосарланып естіледі. «Қ» – тіл арты дыбысы, оны бала тілдің ұшынан, яғни тілін тісінің арасына қыстырып айтады, сондықтан «қ-т» болып естіледі [3, 85].

Мектепалды топта, мектепалды сыныпта «Шешеке, неше кесе, сынды кеше; Тебіншек ат – шегіншек, шегіншек ат – тебіншек; Қырық қырықтық, онымен біз сырық қырықтық» деген жаңылтпаштарды қолдану баланың сөйлеуін дамытуда өз нәтижесін береді. Жаңылтпаш – баланың ой-өрісін, қоршаған орта туралы түсінігін байытатын құралдардың бірі. Айталық, жаңылтпашта суреттелетін нысандардың суретін салып, онда бейнелетін сан қилы заттық әлемді де

балаларға танытуға назар аударылады.

Бұл тапсырмалар ата-аналарымызға да қызықты болды, олармен бірлесіп, белсенді әрекеттер жасадық. Айталық, «Ара, ара, аралар» жаңылтпашында гүл шырынынан бал өнімін аралар қалай жинап, өндіретіні бөбектерге әсерлі болса, «шешеке, неше кесе, сынды кеше» деген жаңылтпаш балаларды шыны-кесені сындырмай абайлап ұстауға, ептілікке өзінен өзі баулып тұр деуге негіз бар. «Мынау қай арал, қайың мен тал арал» деген өлең жолдары баланы ормандағы ағаш түрлерімен таныстырып, олардың табиғатты тани түсуіне ықпал етіп тұр.

Халық педагогикасында ата-ана тіл кемістігі бар немесе ерке шолжаң өскен балаларға олардың айтуына қиындық тудыратын дыбыстары бар бірнеше сөздер қатарлас келетін жаңылтпаштарды әуелі жай айтып беріп, содан кейін оларды өздеріне ілесе айтуын талап еткен. Біз ұйымдастырылған іс-әрекетте осы әдіспен өрбітіп, ата-аналарға да әлеуметтік желі арқылы байланыс жасап, тапсырманы қатар орындап, қиын жаңылтпашты бірнеше мәрте қайталап, жаттыққан соң, айту жылдамдығын арттыру арқылы көзделген нәтижеге жетіп отырдық. Жалпы баланың табиғаты ән әуенге, үйлесімді, үнді өлең-тақпаққа, қызықты ойын-сауыққа құмар.

Бізде де балаларды жалықтырмай, жаңылтпашты қызықты ойын-сауықтың бір үлгісі ретінде пайдаланып, сайыс өткізіп, балалардың талабын шыңдай түстік. Ел арасында арнайы логопед мамандар болмаса да халық жаңылтпаш, айтыс, жұмбақтар, ертегі, жырлар арқылы ұрпағын тәрбиелей білген. Жаңылтпаш балалардың ойын аспай-саспай байсалды баяндап, шаршы топта қысылып-қымтырылмай, жігерлі сөйлеуге дағдыландыруға ықпал еткен.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламалары <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>
2. С. Сейфуллин Қазақ әдебиеті. Қызылорда, 1932
3. Қ.Қабдыразақұлы Халық педагогикасы хақында.Өлгий, 1976.

ОЙЫН ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ТӨЛ ДЫБЫСТАРДЫ ҮЙРЕТУ



Смагулова Тоты Алпысбаевна,
Астана қаласы әкімдігінің №85 «Мейіржан»
балабақшасының тәрбиешісі



Аңдатпа. Мақалада ойын түрлерін қолдану арқылы мектепке дейінгі жастағы балаларға төл дыбыстарды үйретудің тиімді әдістері қарастырылған. Төл дыбыстарды дұрыс меңгеру балалардың сөйлеу қабілетін дамытуға, тілдік қорын байытуға және есту дағдыларын жетілдіруге маңызды әсер етеді. Ойындар балалардың қызығушылығын арттырып, оқу процесіне белсенді қатысуына мүмкіндік береді. Ойын түрлері арқылы баланың дыбыстарды дұрыс айтуы, есту қабілеті мен логикалық ойлау дағдылары дамиды.



Түйін сөздер: ойын, төл дыбыстар, балалардың сөйлеу қабілеті, мектепке дейінгі тәрбие, тілдік дағдылар, есту қабілеті, логикалық ойлау, дыбыстарды дұрыс айту, сөйлеу мәдениеті, педагогика.

Балалардың тілдік дағдыларын дамытуда, әсіресе мектепке дейінгі жаста төл дыбыстарды дұрыс меңгерту маңызды орын алады. Төл дыбыстарды үйрету арқылы балалардың сөйлеу қабілеті, тілдік қоры байиды, есту және айтылым дағдылары жетіле бастайды. Бұл процесс тек академиялық білім ғана емес, шығармашылық әрі қызықты әрекет болуы керек. Осы тұрғыдан, ойын түрлерін қолдану — өте тиімді әдіс болып табылады. Ойындар арқылы балалар өздеріне қажетті білімді жеңіл әрі қызықты түрде игеріп, тілдік дағдыларын дамыта алады.

Төл дыбыстарды дұрыс айту, дұрыс есту және дұрыс қолдану — қазақ тілінің табиғатын түсіну мен тіл мәдениетін қалыптастырудың негізі болып табылады. Мектепке дейінгі жастағы балалардың төл дыбыстарды меңгеруі олардың болашақта сауатты сөйлеп, жазу дағдыларын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Әсіресе, қазақ тілінде дыбыстардың ерекшелігі мен олардың өзара қатынасы өте маңызды.

Мысалы, қазақ тілінде 9 дауыссыз дыбыспен 6 дауысты дыбыс бар. Бұл дыбыстардың дұрыс айтылуы баланың сөйлеу мәдениетінің қалыптасуына әсер етеді. Сондықтан

да балаларға төл дыбыстарды үйрету өте маңызды міндет.

Ойын — баланың қызығушылығын арттырып, оларды оқу және үйрену үдерісіне белсенді қатыстыру үшін таптырмас құрал. Ойын барысында бала ақпаратты ұмытпай, оны дұрыс қабылдайды. Ойынның ерекшелігі оның балалардың еліктеу, тәжірибе жасау, эмоцияларын басқару арқылы жаңа білімді есте сақтауға оң әсер етуінде. Төл дыбыстарды үйретуде ойындар арқылы балалардың дыбыстарды дұрыс айту, есту, олардың арасындағы айырмашылықты білу қабілеттері дамиды.

- «Дыбыстарды топтау» ойыны

Бұл ойында балаларға белгілі бір дыбыстарды топтап айту тапсырмасы беріледі. Мысалы, дауыссыз дыбыстар мен дауысты дыбыстарды айырып, оларды әртүрлі топтарға бөлу. Балалар мұндай ойынды ойнау арқылы әртүрлі дыбыстарды ажыратып, оларды дұрыс айтуға үйренеді.

Мысалы:

«К» дыбысы мен «Т» дыбысын дауыссыз ды-

быстарға жатқызу.

«А» дыбысы мен «О» дыбысын дауысты дыбыстарға жатқызу.

Бұл ойынды ұжымдық немесе жеке ойын ретінде жүргізуге болады.

- «Дыбысты табу» ойыны

Бұл ойында балаларға сөздер беріледі, олар сол сөздерден белгілі бір дыбысты табуы керек. Мысалы, «бала», «бұзау», «сүрлеу» сөздерінде «б» дыбысы бар екенін табу. Бұл ойын балаға дыбыстарды тануға және дұрыс айтылуына көмектеседі.

- «Дыбыстық ұяшықтар» ойыны

Бұл ойында балаларға әртүрлі дыбыстардың суреттері немесе карточкалары беріледі. Әр бала өзіне тиесілі дыбысты тауып, сол дыбысты дыбыстау арқылы айтып, суретті немесе сөзді табуы керек. Мысалы, «с» дыбысын табу үшін бала «саңырауқұлақ» сөзін айтады. Бұл ойын балаға дыбыстарды дұрыс айтуға үйретеді және олардың есту қабілетін дамытуға ықпал етеді.

- «Кім жылдам?» ойыны

Бұл ойын балалардың дыбыстарды дұрыс айту және тыңдай білу қабілеттерін дамытуға арналған. Балаларға белгілі бір дыбысы бар сөздер немесе заттар көрсетіледі. Бала сол дыбысты естіп, оны тез әрі дұрыс айтуы қажет. Мысалы, «к», «т» дыбыстары үшін «кітап», «тарақ» сөздерін айту. Бұл ойын балаға дыбыстарды дұрыс айта білуге көмектеседі.

- «Әңгіме құрастыру» ойыны

Балаларға белгілі бір дыбысты басты назарға ала отырып, қысқаша әңгіме құрастыру тапсырмасы беріледі. Әңгіме барысында сол дыбыстарды қолданып, сөйлемдер құрастыру балаға дыбыстардың сөзде қалай қолданылады және өзара қалай байланысты екендігін түсінуге көмектеседі.

Мысалы:

Бала мен бақа. Бала бақаны көрді. Бақа балаға күлімсіреп қарады.

- Суреттер мен дыбыстарды сәйкестендіру ойыны

Бұл ойында балалар суреттер мен дыбыстарды сәйкестендіреді. Мысалы, «қ» дыбысы бар суретті табу, сол дыбысты дұрыс айту. Балалар суреттер мен дыбыстарды байланыста қолданып, олардың дұрыс айтылуын үйренеді.

- «Дыбыс шығып кетеді» ойыны

Бұл ойында балалар белгілі бір дыбыстың дыбысталуын тыңдайды, бірақ ол дыбыс ойында «жоғалады». Ойын барысында балалар сол жоғалған дыбысты табу және айтылуын дұрыс жеткізу керек. Бұл балаға дыбыстарды дұрыс есту мен ажыратуды үйретеді.

Ойын арқылы төл дыбыстарды үйрету балалардың: логикалық ойлауын дамытады, себебі олар әртүрлі дыбыстарды бөліп, салыстырып үйренеді.

Есту қабілетін арттырады, себебі бала дыбыстарды тыңдай отырып, олардың арасындағы айырмашылықты түсінеді.

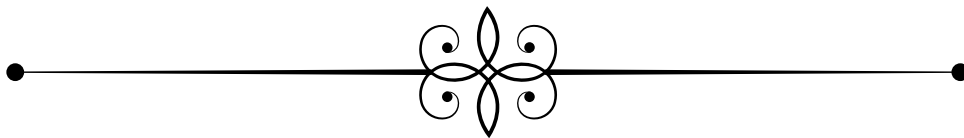
Қиялды дамытады, өйткені ойын барысында бала әртүрлі рөлдерді орындап, қиялдау арқылы тілін дамытуға мүмкіндік алады.

Тілдік дағдыларын жетілдіреді, өйткені ойындар арқылы сөздік қорын байытып, сөздерді дұрыс қолдануды үйренеді.

Ойын түрлерін қолдану арқылы төл дыбыстарды үйрету — мектепке дейінгі жастағы балалардың тілдік дағдыларын дамытуда өте тиімді әдіс. Ойын балалардың қызығушылығын арттырып, оларды оқу процесіне белсенді қатыстыруға мүмкіндік береді. Ойын барысында балалар төл дыбыстарды дұрыс айту мен есту дағдыларын меңгеріп, сөйлеу мәдениеті мен ойлау қабілеттерін дамытады. Ойынды шығармашылықпен ұйымдастырып, әртүрлі дыбыстарды қамтитын тапсырмалар мен ойындар арқылы баланың білімін кеңейтуге болады.

Әдебиеттер:

1. Әбенбаева, Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Алматы: Рауан. 2013 ж.
2. Шиян, О. О. Баланың танымдық қабілеттерін дамыту әдістері. Астана: Фолиант. 2012 ж.
3. Қараев, Ж. М. Педагогикалық технологиялар. Алматы: Дарын. 2005 ж.
4. Құдайбергенова, А. Қ. Баланың әлеуметтік және танымдық дамуын ойын арқылы қалыптастыру. Алматы: Ұлағат. 2019 ж.
5. Джонсон, Д. У., Джонсон, Р. Т. Топтық жұмыс: Оқытудың тиімді тәсілі. Алматы: Қазақ университеті. 2013 ж.



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ДАМУ ЖОЛДАРЫ



Жакенова Гульмира Сагындыковна

Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім беру бөлімінің №1 «Балапан» балабақша-бөбекжайы КМҚК тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі мекемеде отбасымен сабақтастықта, жобалау іс-әрекеті арқылы балаларға экологиялық тәрбие берудің тиімді жолы екендігі туралы айтылған.



Түйін сөз: жобалау, экология, қалдық зат.

Барлық мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық білім беруге, адам – табиғаттың бір бөлігі екенін және оны қорғау, сақтау керектігі туралы қарапайым экологиялық түсініктерді қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінеді. Мектеп жасына дейінгі балаларда экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыруда режимдік сәттерде: - баламалы энергия көздерін, су ресурстарын үнемдеу және сақтау, оларды тиімді пайдалануға (су, ауа, күн энергиясы) баулу; - сюжетті - рөлдік ойындарды ұйымдастыру; - тірі және өлі табиғат объектілерін бақылауды күнделікті жүргізу; - балалар әрекетінің түрлерін ұйымдастыру; - балалар кітаптарын, иллюстрацияларды, бейнероликтерді, мультфильмдерді қарау; - қарапайым эксперименттерді жасау; - қалдықтарды жинау, сұрыптау, қайта өңдеу және қайта пайдалану; - табиғат бұрышындағы құстар мен жануарларды қоректендіру, балабақша ауласындағы, жылыжайдағы өсімдіктерді суару, баптау, еңбекке баулу жұмыстарын ұйымдастыру арқылы жүзеге асады.

Балалар үшін экологиялық-ақпараттық шаралар, акциялар, көрмелер, байқаулар, экологиялық жобалар («Жасыл балабақша», «Метеостанция», «Құстар күні» және т.б.) қызықты болып табылады.

Қоқыс мәселесі – қазіргі кездегі ең өзекті мәселелердің бірі. Оның әрқайсымызға қатысы бар. Қоқыс төгетін орын мен қоқыс жиынтығы экологиялық қауіптің маңызды көзі болып табылады. Бұл мәселені шешуде тәрбиеленушілер мен олардың ата-аналарында экологиялық сауатты мінезқұлықты қалыптастыру үлкен рөл атқарады. Қоқыс күн сайын қалада, елді мекенде, көшелерде, қоғамдық көліктерде, орманда, далада, өзенде немесе көлде кездесетін мәселе болып табылады. Қоқыс төгетін орындардың тез көбеюі, қалдықтардың құрамына байланысты табиғатта ұзақ сақталуы, табиғатқа өз әсерін тигізеді. Сондықтан біз мұны неғұрлым ерте экологиялық тәрбие беруден бастасақ, жаңа мінез-құлық мәдениетімен ұрпақ қалыптастыру мүмкіндігі соғұрлым жоғары болады. Қоқысты сұрыптау - қоршаған ортаға экологиялық жүктемені азайтудың бір жолы болып табылады. Ең бастысы ата-аналардың үлгісі болуы керек, өйткені отбасынан алынған әдеттер, білім, дағдылар баланың болашақта орындайтын әрекеттерін анықтайды.

Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беруді дамыту мақсатында тобымызда «Жер шарын пластиктен таза ұстайық» тақырыбында экологиялық жоба

ұйымдастырдық.

Жобаның өзектілігі бұл күндері жыл сайын миллиондаған пластик бөтелкелер өндіріліп, қоқысқа тасталады. Жыл сайын қалдықтардың саны артып келеді. Қаламыздың көшелеріндегі пластикалық қоқыстардың орасан зор көлемі. Осы жерден сұрақ туралы ойланған жөн: ыңғайлы пластикалық бөтелке адамға не әкеледі – пайдасы ма, зияны ма?

Жобаның мақсаты: пластикалық бөтелкенің адам өміріндегі маңызын зерттеу, өз қолыңызбен қаптамаға екінші өмір сыйлауға тырысу, балалар мен олардың ата-аналарын осы жұмысқа тарту.

Жобаның міндеттері:

1. Айналаңыздағы адамдарды қоршаған

ортаны пластикалық бөтелкелермен лақтауының маңызды экологиялық мәселесі туралы ойлануға шақыру;

2. Пластикалық бөтелкелерден көптеген қызықты және пайдалы заттарды жасау мүмкіндіктері туралы басқаларды қызықтыру;
 3. Шығармашылық қабілеттерін дамыту;
 4. Көркемдік талғамын қалыптастыру;
 5. Экологиялық мәдениетті қалыптастыру
- бақылау, сауалнама, практикалық бөлім.

Осы жоба аясында ата-аналармен біріге отырып пластик бөтелке және оның қақптарынан көптеген қызықты ойын түрлерін жасадық.



1-сурет.

«Үш торай» ертегісі

Құралдар: Пластик бөтелкелерінен жасалған «Үш торай» ертегісінің кейіпкерлері.

Мақсаты: ертегілерді сахналау арқылы

байланыстырып сөйлеу дағдыларын қалыптастыру, шығармашылық қабілеттерін арттыру..

Ойынның шарты: Рөлдерге бөлініп, ертегі кейіпкерлерінің атрибуттарымен ертегіні сахналау.

(шығармашылық-коммуникативтік дағды)



«Денсаулық бөтелкелері»

Құралдар: пластик бөтелкелері, түтікше, ұсақталған пенопласт, бұтақшалар.

Мақсаты: Тыныс алу жаттығуын дамыту

Ойынның шарты: Балалардың физикалық дағдыларын қалыптастыру барысында, тыныс алу жаттығуларын жасату. (Мұрындарымен терең дем алып түтікшеге үрлеп ауаны шығарады),

(физикалық дағды)



«Адасқан төлдер»

Құралдар: пластик бөтелкенің астында жабысқан үй жануарлары және бөтелке қақпақтарына жабыстырылған үй жануарларының төлдері. Үй жануарларының іздері.

Мақсаты: төлдерін анасының қасына қойып, ажырата білу, атату.

Ойынның шарты: Төлдердің дауысын аудио арқылы естірту, төлдерге енесін табуға

көмектесеміз. Үй жануарларының іздері арқылы жүріп барып, бөтелке қақпағындағы әр төлді енесінің суреті бар бөтелкеге апарып бұрайды. Сұрақ – жауап арқылы әңгіме жүргізу, үй жануарлары туралы мақалдар айқызу.

(Коммуникативтік-физикалық дағды)



«Суретші бөтелкелер»

Құралдар: Бояу түрлері жабыстырылған бөтелкелер. Сурет салуға арналған тақта. Мнемокесте.

Мақсаты: Дәстүрден тыс сурет салу шығармашылығын дамыту. Танымдылық процестерін, ой-өрісін кеңейту, қолдың ұсақ моторикасын дамыту.

Ойын шарты: Бөтелкенің түбін гуаш бояуына матыру арқылы сурет салу. Мнемокестеге сүйене отырып гүл туралы тақпақжаттау.

(Шығармашылық-коммуникативтік дағды)





«Ғажайып қаңқыз»

Құралдар: Пластик бөтелкесінен жасалған қаңқыздар, мақта таяқшалары, қара гуаш.

Мақсаты: Дәстүрден тыс сурет салу арқылы қиялдарын дамыту, қол моторикасын жетілдіру.

Ойын шарты: Қаңқыздың денесіндегі қара нүктелерді мақта таяқшаларымен салып беру. Қаңқызға байланысты тілдік жаттығу жасату.

Ыз-ыз-ыз ұшып келді қаңқыз.
Ыл-ыл-ыл түсі оның қызыл.
Ра-ра-ра нүктесі бар қара.

(Шығармашылық-коммуникативтік дағды)



«Жыл мезгілдері»

Құралдар: Бөтелкеден жасалған себет бауы бар, фетрден жасалған 4-ағаш, жыл мезгілдеріне сәйкес белгілер (фетрден жасалған сары, жасыл сары, жапырақтар, гүл, қар)

Мақсаты: табиғаттағы маусымдық өзгерістер туралы, жыл мезгілдеріне тән түс схемасы туралы білімдерін кеңейту.

Шарты: Пластиктен жасалған себеттерді белдеріне байлап, жерде шашылған сары, жасыл жапырақтарды, гүлді, қарды бір-бірінің себеттеріне жинап, жыл мезгілдеріне байланысты ағаштарға жабыстырып. Жыл мезгілдерінің ерекшеліктерін әңгімелеп береді.





«Көңілді көбелек»

Құралдар: Көбелек бейнесі бар демонстрациялық материал.

Ұяшықтарында сандар жабытсырылған. Нүктелер жабыстырылған бөтелке қақпақтары. Мнемокесте.

Мақсаты: Санау, цифрды тану білімдерін кеңейту.

Есте сақтау дағдыларын дамыту.

Ойынның шарты: Қақпақтағы нүктелерді санап, көбелек қанатының ұяшықтарындағы санға сәйкес орналастыру. Мнемокесте арқылы көбелек туралы тақпақ жаттау.



«Сұрақ менен, жауап сенен» ойыны.

Құралдар: Сұрақ белгісі, бағыт, қолпаштаушы смайлигі жабыстырылған бөтелке.

Мақсаты: Сұрақ қоя білу, сұрақтарға дұрыс, әрі тез жауап беруге дағдыландыру

Ойынның шарты: Шеңбер жасап отырып ортада бөтелкені айналдырамыз, бөтелкенің аузы қараған балаға, қарама-қарсы отырған бала өткен ойын әрекетіне байланысты сұрақ қояды. Іс-әрекетті қорытындылау кезінде өте тиімді

(Танымдық-коммуникативтік дағды)





Құралдар: сандар және қимыл көрсеткен баланың суреті жабыстырылған бөтелке.

Мақсаты: қимыл-қозғалыс арқылы дене бітімін жетілдіре отырып, іс-әрекеттегі амал-тәсілдер арқылы ой-сананың дамуыту.

Ойын шарты: Сергіту сәтіне қолдану.

Музыка әуенімен бөтелкенің қимыл қозғалысын, қайталайды. Сан жабыстырылған жағынкөрсеткенде, санға сәйкес жұптасады.

(Физикалық-танымдық дағды)

«Биші бөтелке»



Атқарылған жұмыстардың нәтижесінде біз пластикалық бөтелкенің пайда болу тарихын білдік. Жеңілдік, серпімділік, беріктік сияқты қасиеттеріне байланысты қолдануға ыңғайлы, бірақ пластикалық бөтелке жерді шынымен бітеп, табиғатқа зиянын тигізеді.

Біздің бақылауларымыз бен жүргізілген жұмыстарымыз көрсеткендей, егер біз бұл мәселеге шығармашылықпен және шеберлікпен қарайтын болсақ, онда пластикалық бөтелкені қолданудың көптеген жолдарын табуға болады, және біз өз әлемімізді тазартамыз!!!

Біз пластикалық материалдан тобымызда қолдануға болатын көптеген қызықты ойын түрлерін ойлап тауып жасадық.

Әдебиеттер:

1. А.Е.Манкеш. Бүлдіршіндерге экологиялық тәрбие беру.-Алматы., 1996
2. Проектирование образовательного процесса в условиях реализации федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования /Сост. Шешерина Г.А., Саморова А.П. -Тамбов: ТОИПКРО, 2014. 35 с.
3. Алексеев Н.Г. Проектирование и рефлексивное мышление/ Н.Г.Алексеев// Развитие личности. – 2002. - №2. - С. 85—102.
4. ХмельН.Д. Жалпы білім беретін мектептегі педагогикалық процесс./аударған Қ.С. Оспанов. – Алматы: Ғылым, 2002.–6.170

БАЛАБАҚШАДА ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ



Сутеева Гульжан Аскарровна

Батыс Қазақстан облысы, Ақсай қаласы
«№5 «Ертегі» бөбекжайы» МКҚК
қазақ тілі педагогі



Аңдатпа. Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйретудің басты мақсаты - ұйымдастырылған ойын әрекетінде әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдану, ойындар арқылы қазақ тіліне деген қызығушылықтарын арттырып, қазақ халқының мәдениетіне құрметтерін ояту болып табылады.



Түйін сөздер: балабақша, ойын, қазақ тілі, білім, тәрбие.

Қазақ халқының ұлы ойшылы Абай Құнанбаев “Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала болама?” деп айтқандай, мектепке дейінгі баланың өмірінде ойын ерекше орын алады. Ойын арқылы бала өзін қоршаған ортамен, табиғатпен, қоғамдық құбылыстармен, адамдардың еңбегімен, қарым-қатынастарымен танысады. Өз тәжірибемде әртүрлі тақырыптарға байланысты ойындардың келесі түрлерін өткіземін: сюжетті-рөлдік ойындар, қимылды ойындар, дидактикалық ойындар.

Бала тәрбиесі мен білім берудің маңызды бір бөлігі — дидактикалық ойындар. Дидактикалық ойындар үш топқа бөлінеді:

1. Заттық - дидактикалық ойыншықтармен және түрлі ойын материалдарымен ұйымдастырылады.
2. Үстел – үсті ойындар.
3. Сөздік ойындар.

Олар балалардың ой-өрісін дамытып, тілдік дағдыларын жетілдіруге үлкен көмек береді. Балабақшадағы қазақ тілі ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде дидактикалық ойындарды көп қолданамын, себебі олар

баланың қызығушылығын арттырып, қазақ тілін үйретуүрдісін жеңіл әрі қызықты етеді. Балалардың танымдық қабілеттерін дамытып, шығармашылық ойлауын және әлеуметтік дағдыларын қалыптастырады.

Дидактикалық ойындар баланың жалпы дамуына зор ықпал етеді. Сонымен қатар, ойын арқылы балалардың қазақ тілінде сөйлеуге деген қызығушылықтары оянады. Ойындар барысында балалар бір-бірімен қарым-қатынас жасап, тілдік дағдыларын арттырады.

Дидактикалық ойындар арқылы балалар:

- Ақпаратты тез және жеңіл қабылдайды: ойындар баланың жаңа білімді меңгеруіне, түрлі ұғымдар мен түсініктерді игеруіне мүмкіндік береді.
- Қабілеттерін дамытады: балалардың логикалық ойлауын, есте сақтау қабілетін, сөйлеу дағдыларын және көру арқылы білік дағдыларын дамытады.
- Өзара қарым-қатынас жасайды: ойын кезінде балалар топ болып жұмыс істейді, бұл әрекет ынтымақтастық, жауапкершілік және басқа адамдармен қарым-қатынас орнату қабілеттерін артты-

рады.

- Тіл үйренуге қызығушылық танытады: балалар үшін ойын түрінде оқу қызықты әрі тартымды болғандықтан, олар жаңа білімді игеруге ынталы болады.
- Жеке тұлға ретінде қалыптасады: дидактикалық ойындар балалардың өз бетінше мақсат қоюға, шешім қабылдауына және нәтижеге жетуге ұмтылуына ықпал етеді.

Қазақ тілінен ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде сөздік қорды арттыруға арналған дидактикалық ойындар балалардың тілін дамытуға және жаңа сөздер мен ұғымдарды меңгеруге үлкен көмегін тигізеді. Мұндай ойындар балаларға сөздерді есте сақтауға, оларды дұрыс қолдануға және сөйлеу дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді. Мектепалды топ балаларымен ойналатын бірнеше ойын мысалдары:

1. «Кім көп сөз айтады?»

Балаларға белгілі бір тақырып беріледі (мысалы, «Жануарлар»), және олар осы тақырыпқа қатысты мүмкіндігінше көп сөздер айтуы керек. Кім ең көп сөз айтады, сол жеңімпаз болады.

2. «Қай сөз артық?»

Педагог балаларға төрт сөз айтады, олардың ішінде біреуі басқа сөздермен байланысы жоқ. Балалар қай сөздің артық екенін тауып, өз жауабын түсіндіреді. Мысалы: «мысық», «ит», «балапан», «көшедегі машина». Балалар «көшедегі машина» сөзі артық екенін айтады.

3. «Дұрыс айт»

Бұл ойын баланың синонимдер мен антонимдерді дұрыс қолдануына көмектеседі. Педагог бір сөзді айтады, ал балалар сол сөздің синонимін (немесе антонимін) айтуы керек.

4. «Суретті сипаттау»

Балаларға түрлі суреттер көрсетіледі, ал олар осы суреттерді сипаттауы керек. Бұл ойында балалар жаңа сөздер қолдану арқылы суретті түсіндіру және сөйлеу дағ

дыларын дамытуға тырысады.

5. «Біреу-көп».

Балаларға бірнеше түрлі заттар мен пішіндер беріледі немесе экраннан көрсетіледі. Балалар ең алдымен оларды топтастырады, қайсысы көп, қайсысы біреу екенін атап айтады.

6. «Өз үйінді тап».

Балаларға қызыл, ақ, сары, көк көбелектер таратылады, олар түстерін атайды. Белгіден кейін балалар жерде жатқан үлкен гүлдерге түсіне сәйкес тұрады.

7. «Суреттің жартысын тап».

Балалар үстелдің үстіндегі суреттердің екінші жартысын табады, затты атайды. Ұқсас заттарды топтастырады.

8. «Қайда? Дұрыс айт».

Балалар суреттер бейнеленген доп, мысық, көліктің қай жерде орналасқанын айтады. Мысалы: мысық үстелдің астында жатыр, көлік үйдің жанында тұр, доп сөрелінің үстінде.

9. «Сәйкестендір».

Балалар суреттегі заттарды санайды, тиісті санды орналастырады. Осындай ойынды әрүрлі тақырыпта ойнатуға болады. Мысалы: «Мамандықтар» тақырыбында «Кімге не керек?», «Жануарлар» тақырыбында «Кім не жейді?» т.б.

10. «Тығылмақ».

Балаларға ойыншықтардың суреттері беріледі. 1 мин ішінде балалар мұқият қарайды, уақыт өткеннен соң балалар көздерін жұмады, педагог бір немесе бірнеше суретті алып тастайды. 1,2,3 дегенде балалар көздерін ашып қай ойыншық жетпей тұрғанын айтады.

11. «Айсұлу қуыршақ қонаққа жиналды».

Қуыршақ қонаққа барғысы келеді. Оған әдемі бантик керек екен. Балалар қуыршаққа ең әдемі, ең ұзын лентаны табуға

көмектеседі. Жолақтарды үстіне қою әдісі арқылы салыстырады.

12. «Ойлан, орнына қой».

Балаларға сандарды өсу ретімен орналастыру ұсынамын. Мұқият қарап шығып жетпей тұрған санды атайды. Тағы бір үлгісі, жануарларды ретімен қою.

13. «Оюқұрастыру»

Балалар бірнеше бөліктерден тұратын оюларды құрастырады, атынатайды, ұқсас оюларды топтастырады.

Бұл ойындар баланың сөздік қорын кеңейтуге ғана емес, олардың ойлау қабілетін де

дамытады, себебі олар өздеріне жаңа сөздер табуға және оларды дұрыс қолдануға үйренеді.

Ойын балалар өмірінің нәрі, яғни оның рухани жетілуі мен табиғи өсуінің қажетті алғы шарты. Ойын арқылы балалар қоғамды тәжірибені меңгереді, өзінің психологиялық ерекшеліктерін қалыптастырады. Бір сөзбен, ойын баланың жан - жақты дамуын көздейтін, оның тілін жаттықтыратын, қимыл - қозғалысын жетілдіретін, белсенділігін арттыратын, басқа адамдармен қарым - қатынасын реттеп, құрдастарымен ұйымшылдығын арттыруға негіз болып табылады. Ойын - бала үшін біліктіліктің қайнар көзі. Сондықтан, жас өрендер ойнай отырып ойлай білсін.

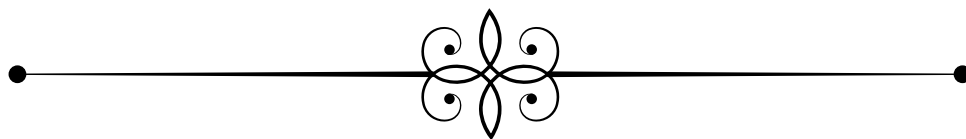
Әдебиеттер:

Мерзімді басылымдар мен журнал мақалаларынан:

1. «Отбасы және балабақша» журналдарынан мақалалар, 2020 - 2023жж.

Қашықтықтан қолжетімді электронды қор (Internet)

1. <https://bilimdiler.kz/balabaksha/> ,
2. <https://kopilkaurokov.ru/doshkolnoeObrazovanie>,
3. <https://ust.kz/materialdar/balabaksha/makala.html>



ЖАСЫЛ ПЛАНЕТА: БАЛАБАҚША БАЛАЛАРЫНА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ АРҚЫЛЫ ТАБИҒАТТЫ ҚОРҒАУҒА ҚАДАМ ЖАСАУ



Нұртайлакова Айгерим Солдатбековна

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы,
№22 «Гаухартас» бөбекжай
балабақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада балабақша тәрбиеленушілеріне экологиялық тәрбие берудің маңыздылығы мен қажеттілігі туралы айтылады. Қазіргі экологиялық жағдай және оны шешудің маңызды қадамы ретінде экологиялық тәрбиені ерте жастан бастау ерекше мәнге ие. Балабақшада экологиялық тәрбие беру арқылы балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырып, оларды қоршаған ортаға деген жауапкершілігін оятуға болады. Бұл тәрбие негізінде баланың дүниетанымы қалыптасып, оның экологиялық мәдениеті дамиды. Мақалада балабақшада экологиялық тәрбие беру тәсілдері мен әдістері, ата-аналармен ынтымақтастық, сондай-ақ экологиялық тәрбиенің қоғамға тигізетін әсері туралы баяндалады.



Түйін сөздер: Экологиялық тәрбие, балабақша, табиғат қорғау, экология, экологиялық сана, жасыл планета, экологиялық дағдылар, табиғатқа қамқорлық

Қазіргі таңда экологиялық мәселелер әлем бойынша ең өзекті тақырыптардың біріне айналып отыр. Жер бетінде табиғат ресурстарының сарқылуы, ауа мен судың ластануы, климаттың өзгеруі секілді көптеген экологиялық проблемалар адамзаттың болашағына қауіп төндіруде. Бұл мәселелердің шешімі баланың дүниетанымын, экологиялық білімін қалыптастырумен тығыз байланысты. Экологиялық тәрбиені мектепке дейінгі кезеңде, яғни балабақшада бастау арқылы біз баланы табиғатқа деген сүйіспеншілігін қалыптастырып, экологиялық мәдениетін дамытамыз.

Балабақша — балалардың алғашқы тәрбие ала бастаған орны. Бұл кезеңде балалардың дүние тануы, әлеуметтік дағдылары мен мінез-құлықтары қалыптасады. Әрбір баланың санасында қоршаған ортаға деген көзқарас осы кезеңде қалыптасып, оның болашақтағы экологиялық мәдениеті осы балабақшадағы тәрбиесіне байланысты болады. Сондықтан

балабақшадағы экологиялық тәрбие тек қана табиғат туралы білім беру ғана емес, баланы табиғатқа жауапкершілікпен қарауға, оны қорғауға үйрету болып табылады. Экологиялық тәрбие — балаларды табиғаттың маңыздылығын түсіндіре отырып, олардың оны қорғауға деген ішкі ынтасын оятатын процесс.

Балабақшадағы экологиялық тәрбие бірнеше негізгі бағытта жүзеге асырылады. Біріншіден, бұл балаларды табиғатпен таныстыру. Табиғаттың әрбір элементі — өсімдіктер, жануарлар, ауа, су, жер — олардың бір-бірімен тығыз байланысын көрсетіп, табиғаттың адам өміріндегі маңыздылығын түсіндіру қажет. Балалар өздері көрген, сезінген табиғат элементтерін ұғыну арқылы табиғатқа деген сүйіспеншілік сезімі қалыптасады.

Екіншіден, экологиялық дағдыларды қалыптастыру. Балабақшада балаларға тұрмыстық қалдықтарды бөлу, суды үнемдеу, ауаны таза

ұстау сияқты қарапайым экологиялық дағдыларды үйрету арқылы олардың экологиялық мәдениетін қалыптастыруға болады. Бұл дағдылар баланың болашақта табиғатқа деген көзқарасын анықтайды. Балабақшада өскен балалар өз өмірінде осы дағдыларды қолдана отырып, табиғаттың сақталуына үлес қосатын болады.

Үшіншіден, экологиялық тәрбие шығармашылық арқылы жүзеге асырылады. Балалар экологиялық тақырыптарда сурет салу, табиғи материалдардан қолөнер бұйымдарын жасау, табиғат аясында шығармашылық жұмыстарды орындау арқылы табиғаттың құндылықтарын тереңірек түсінеді. Сонымен қатар, балалардың шығармашылығы арқылы экологиялық білімдер мен дағдыларды қызықты түрде беру олардың назарын аударып, экологияға деген қызығушылығын арттырады.

Балабақшада экологиялық тәрбиені тиімді жүзеге асыру үшін ата-аналармен тығыз ынтымақтастық қажет. Ата-аналар балабақшада алған білім мен дағдыларды күнделікті тұрмыста жалғастыра отырып, баланың экологиялық мәдениетін әрі қарай дамытады. Отбасында балалармен бірге табиғатқа серуендер ұйымдастырып, экологиялық шараларға қатысу арқылы ата-аналар балаларды экологияның маңыздылығына деген түсінікпен таныстырады. Бұл ата-аналар мен балабақша арасындағы тығыз байланыс арқылы экологиялық тәрбиенің тиімділігін арттырады.

Балабақшадағы экологиялық тәрбие — бұл тек қана білім беру процесі емес, ол табиғатты қорғаудың бірінші қадамы. Балабақшада экологиялық тәрбие алған балалар болашақта қоршаған ортаға деген жауапкершіліктерін арттырып, экологиялық дағдыларды қолданатын азаматтар болады. Экологиялық тәрбие — бұл балаларға тек теориялық білім емес, оларды өмірде нақты экологиялық мәселелермен таныстырып, табиғатты қорғауға қажетті дағдыларды үйрету. Бұл балалардың экологиялық сана-сезімін, табиғатқа деген қамқорлықты арттыруға көмектеседі.

Экологиялық тәрбие берудің негізгі бағыттары.

Экологиялық тәрбие берудің басты бағыттарының бірі — балаларға табиғаттың құрылымын таныстыру және оның мәнін түсіндіру. Бұл табиғаттың барлық элементтерінің бір-бірімен өзара байланысын, олардың бірінсіз бірі өмір сүре алмайтынын түсінуге мүмкіндік береді. Мысалы, балаларға ағаштар мен өсімдіктердің ауаны тазартып, жануарлар мен жәндіктердің экологиялық жүйедегі рөлін көрсету арқылы табиғаттың әсемдігін және оны қорғаудың маңыздылығын түсіндіруге болады.

Табиғатпен танысу барысында балалар өсімдіктер мен жануарларды, ауа мен судың маңыздылығын жақсы түсініп, олардың экологиялық заңдылықтарын біледі. Бұл тәрбие арқылы балалар қоршаған ортаға қатысты дұрыс әрекет жасау дағдыларын қалыптастырады. Олар өздерінің іс-әрекеттерінің табиғатқа қалай әсер ететінін түсініп, тұрмыстық қалдықтарды бөлу, суды үнемдеу, ағаш отырғызу сияқты күнделікті экологиялық іс-шараларға белсенді қатысады.

Экологиялық дағдыларды қалыптастыру

Балабақшада экологиялық дағдыларды қалыптастыру — маңызды аспект болып табылады. Балаларды экологиялық дағдыларға баулудың ең тиімді тәсілдерінің бірі — ойын мен тәжірибе арқылы үйрету. Мысалы, балалар қоқыс қалдықтарын сұрыптау, суды үнемдеу, табиғи ресурстарды сақтау жөніндегі шараларды ойын түрінде немесе интерактивті әдістер арқылы үйренеді. Бұл дағдыларды үйрету барысында балаларға экологиялық мәдениеттің негіздері енгізіледі.

Балабақшада экологиялық білім мен дағдыларды балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес, қызықты әрі тиімді түрде беруге болады. Балалар табиғатқа байланысты әртүрлі шығармашылық тапсырмаларды орындап, табиғат әлемін жан-жақты танып, экологиялық мәселелерге қатысты шешімдер қабылдауды үйренеді. Қарапайым, бірақ маңызды әрекеттер балалардың табиғатқа деген көзқарасын өзгертіп, олардың экологиялық мәдениетін қалыптастырады.

Ата-аналармен ынтымақтастық

Экологиялық тәрбие тек балабақшада

ғана емес, ата-аналармен тығыз байланыс арқылы да жүзеге асуы керек. Ата-аналар мен тәрбиешілердің бірлескен жұмысы баланың экологиялық тәрбие алуы үшін өте маңызды. Балабақшада балаларға үйретілген экологиялық білімді ата-аналар отбасында қолдап, баламен бірге табиғатқа серуендер жасап, қоршаған ортаға қамқорлық көрсетуге үйретуі қажет.

Ата-аналардың экологиялық тәрбиені отбасында да жалғастыруы балалардың осы құндылықтарды күнделікті өмірінде қолдануына көмектеседі. Мысалы, тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау, суды үнемдеу, табиғат аясында демалу сияқты іс-шараларды отбасымен бірге өткізу арқылы экологиялық білімді нығайтуға болады. Бұл ата-аналар мен балабақша арасындағы байланысты нығайтады, сондай-ақ экологиялық тәрбиенің нәтижелілігін арттырады.

Экологиялық мәдениетті қалыптастыру

Балабақшадағы экологиялық тәрбие балалардың болашақта экологиялық мәдениетке ие азамат болып өсуіне жол ашады. Әрбір бала табиғатқа деген сүйіспеншілік пен жауапкершілікке ие болса, ол болашақта табиғатты қорғаудың белсенді қатысушысы болады. Экологиялық тәрбие берудің негізгі мақсаты — балаларға табиғаттың, қоршаған ортаның құндылықтарын түсіндіру, оларды сақтап қалудың қажеттілігін ұғындыру және табиғатты қорғауға деген ынтасын арттыру.

Балалар экологиялық тәрбие алған соң, олар өздеріне ғана емес, айналадағы адамдарға да табиғатты қорғаудың маңыздылығын түсіндіреді. Мектепке дейінгі кезеңде алынған экологиялық білім мен дағдылар олардың өмір бойы бойында қалып қалады. Бұл тәрбие олардың экологиялық санасын қалыптастырып, экологиялық дағдыларды жүйелі түрде өмірлеріне енгізуге көмектеседі.

Қорытынды

Экологиялық тәрбие беру — қазіргі заманның басты талаптарының бірі. Қоршаған ортаның күннен-күнге нашарлап бара жатқан жағдайы және табиғаттың ластануы бүкіл адамзатқа үлкен қауіп төндіруде. Осы жағдайларды өзгерту және экологиялық

мәселелерді шешу үшін балалардың жас кезінен бастап экологиялық тәрбие алуы маңызды болып отыр. Балабақша — бұл тәрбиенің алғашқы және ең маңызды кезеңі. Мұнда балалардың табиғатқа деген қарым-қатынасын қалыптастыру, экологиялық сана мен мәдениетінің негіздерін сіңіру негізгі мақсат болып табылады.

Балабақшада экологиялық тәрбие беру арқылы балаларға табиғаттың құндылығын түсіндіруге, олардың қоршаған ортаға деген жауапкершілігін арттыруға болады. Экологиялық дағдылар мен білімдер балалардың өміріне ерте жастан еніп, олардың болашақта экологиялық сауатты азамат болып қалыптасуына көмектеседі. Табиғатты қорғаудың негіздері мен экологиялық мәдениетті қалыптастыруға бағытталған әрекеттер бала бойында әдетке айналып, олардың күнделікті өмірінде қолданылатын дағдыларға айналады.

Экологиялық тәрбие процесі тек балабақшада ғана емес, сонымен қатар ата-аналармен тығыз байланыс орнату арқылы да жүзеге асырылады. Балалар мен ата-аналардың бірлесіп табиғат қорғауға арналған іс-шараларға қатысуы, экологиялық білім мен дағдыларды отбасында нығайту маңызды рөл атқарады. Отбасы мен балабақша арасындағы осы ынтымақтастық экологиялық тәрбиенің тиімділігін арттырып, балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін тереңдетеді.

Балалардың экологиялық тәрбиесі қоғамның болашағы үшін өте маңызды. Олар өз кезегінде өсіп, экологиялық мәдениеті жоғары азаматтар болып, табиғатты қорғау ісіне белсене араласатын болады. Осылайша, балабақшадағы экологиялық тәрбие — үлкен әлеуметтік құндылыққа ие. Бала бойындағы экологиялық жауапкершілік пен табиғатқа деген қамқорлық біздің қоғамның экологиялық мәдениетін қалыптастырудың алғашқы қадамы болып табылады.

Қоршаған ортаны қорғау, экологиялық сауаттылықты арттыру — әрбір баланың қолында тұрған міндет. Бұл тәрбие баланың дүниетанымын кеңейтумен қатар, қоғамда экологиялық мәдениеттің қалыптасуына да ықпал етеді. Экологиялық тәрбие беру арқылы біз болашақ ұрпақты табиғаттың

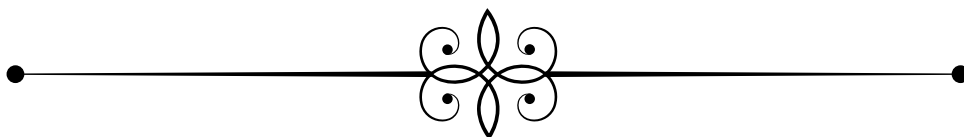
қастерлі құндылықтарын түсінетін, табиғатты қорғау жолында белсенді әрі жауапкершілікті азаматтар етіп тәрбиелей аламыз.

Бұл қадамдардың барлығы – табиғаттың сақталуына, қоршаған ортаның тазалығына, экологиялық баланстың қамтамасыз етілуіне өз үлесін қосады. Сонымен қатар, экологиялық тәрбиені тек балабақшада ғана емес, барлық қоғамдық деңгейде және білім беру жүйесінің әртүрлі сатысында жүзеге асыру қажет. Сол арқылы ғана біз экологиялық дағдыларды жүйелі түрде қалыптастырып, жас ұрпақтың экологиялық жауапкершілігін арттыра аламыз.

Жас ұрпақты экологиялық тәрбиеге баулу – еліміздің болашақ дамуына, табиғаттың байлығын сақтауға және экологиялық жағдайды жақсартуға бағытталған маңызды қадам болып табылады. Тек осылайша біз жер шарында тұрақты дамуды қамтамасыз етіп, жасыл планетаны сақтау үшін белсенді қадам жасай аламыз. Экологиялық тәрбие — бұл тек білім мен дағдыларды қалыптастыру ғана емес, ол баланың жүрегінде табиғатқа деген шынайы махаббат пен құрмет сезімін оятып, оның өмір бойы экологиялық жауапкершілікпен әрекет етуіне негіз болады.

Әдебиеттер:

1. Ахметова, А. С. (2021). Мектепке дейінгі ұйымдарда экологиялық тәрбие беру әдістері. Алматы: Қазақ университеті.
2. Баймұханова, Ж. Қ. (2020). Экологиялық білім мен тәрбие: Мектепке дейінгі білім беру жүйесі. Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.
3. Ильина, Л. Н. (2018). Экологическое воспитание детей в дошкольных учреждениях. Москва: Просвещение.
4. Тұңғышбай, Н. (2022). Табиғат пен адам: экологиялық білім беру мәселелері. Астана: Фолиант.
5. Шәріпова, С. С. (2021). Балабақшадағы экологиялық тәрбие: әдістемелік нұсқаулық. Алматы: Қазақ педагогикалық кітап.
6. Жанғабылова, Ж. М., & Қасымова, А. Ж. (2023). Қоршаған ортаны қорғау және экологиялық мәдениет. Алматы: Білімбаспасы.
7. Рахметова, Ә. (2021). Экологиялық тәрбие мен балалардың шығармашылық дамуы. Алматы: Ғылым.
8. Мелешова, Н. Р. (2020). Экологическая культура и воспитание детей дошкольного возраста. Алматы: Мектеп



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАҒДЫЛАРЫН ЗЕРТТЕУ ӘРЕКЕТІ АРҚЫЛЫ ДАМУЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ



Амренова Айнур Бутейовна

Жетісу облысы, Сарқан ауданы
санаторлы тобымен «Балдырған»
бөбекжай-бақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада негізгі ой - мектеп жасына дейінгі балалардың күнделікті ойын әрекеті барысында зерттеу дағдыларын дамытуға бағытталған. Зерттеу дағдыларын дамыта отырып, балалардың танымдық-зияткерлік, әлеуметтік эмоционалдық, коммуникативтілік, шығармашылық, сонымен қатар физикалық қасиеттерін дамыту тиімділігімен ой бөлісіп отырмын.



Түйін сөздер: зерттеу, тәжірибе жасау, бақылау, мүмкіндік, заттық-дамытушы орта

«Бала үшін барлығы табиғи және «дайын түрдегі» білімнен гөрі, өз зерттеулерін жүргізу – бақылау, эксперименттер жасау, олардың негізінде өз ойлары мен тұжырымдарын жасаумен жаңаға жету едәуір жеңіл»

А.И.Савинков.

Бала – табиғатынан зерттеуші. Зерттеу әрекеті барысында бала өзін-өзі дамытады. Педагог – баланың дамуына жағдай жасап, дұрыс бағыт беріп, мақсатқа жетуге бағыттаушы. Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуы – тәрбие мен оқыту жүйесінің басымдықтарының бірі болып табылады, өйткені, дәл осы жаста тұлғаның дағдыларының негізі қаланады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық қызығушылықтары жоғары болып келеді. Олар айналасындағы құбылыстарды, заттарды, тіршілік иелерін зерттеуге құмар. Сондықтан осы кезеңде олардың зерттеу дағдыларының дамуына ықпал етуіміз керек.

Балалардың зерттеу қабілеттерін жетілдіру арқылы сондай-ақ, олардың шығармашылық ойлауын, танымдық белсенділігін және логикалық ойлау қабілеттерін нығайтады. Зерттеу іс-әрекеті – баланың танымдық белсенділігін арттырудың маңызды аспектісі. Бұл үдерісте баланың әрекетін педагог тарапынан дұрыс басқару шешуші рөл атқарады. Баланың қызығушылығын оятып, қоршаған ортаны зерттеуге бағыттау үшін педагогтер мен ата-аналар арнайы әдістер мен тәсілдерді қолдануы қажет. Соның негізінде, балалардың танымдық қызығушылықтарын, білуге құмарлықты, әрекеттенуге қызығушылықты дамытып, мектепте оқуға ынтасын, зейінді, есте сақтауды, бақылауды, зерттеуді, талдау жасай білуді, себеп-салдарлық байланыстарды орнату және қорытынды жасауды дамытамыз. Балаларды зерттеу барысында жаңа ақпараттарды алуға, объектілерге зерттеу жүргізу үшін өз әрекетінің алгоритмін жасауға баулып, математикалық және интеллектуалды-шығармашылық қабілеттіліктің алғышарттарын қалыптастырамыз.

Мектепке жасына дейінгі балалармен зерттеу жұмыстарын жүргізу оның танымдық қы-

зығушылығын арттырып қана қоймай, қоршаған ортаны тануына және шығармашылық ойлауын, қиялын жетілдіруге де көмектеседі. Өз тәжірибемде ойынды, бақылауды және тәжірибені ұтымды әрі дұрысқолдану арқылы балаларға өзбетінше зерттеу жүргізуді үйретемін. Сол арқылы бала алдымен бақылау жасап, эксперимент жасау, салыстыру, болжам жасау, тәжірибе жүргізу және қорытынды шығаруды үйреніп, нәтижеге командамен жету дағдыларын меңгеретіндігін көріп отырмын. Осылайша, әлеуметтік-эмоционалды дағдыларын дамытамыз.

Зерттеу әрекеті арқылы әлеуметтік-эмоционалды дағдыларын **дамытудың маңызы** - баланың қоршаған ортаға деген қызығушылығын арттырады және өзбетінше жаңа ақпарат алуға, ізденуге итермелейді, логикалық ойлауды дамытады, шешім қабылдау және мәселені талдау дағдыларын қалыптастырады. Осылайша, шығармашылық және танымдық-зияткерлік дағдылары дамиды.

Балалардың зерттеу қабілеттерін дамыту үшін әртүрлі әдістер қолданамын. **Тәжірибе жасау** арқылы балаларға қарапайым тәжірибелер (мысалы, су мен құмның қасиеттерін зерттеу, бөлме өсімдіктерін бақылау т.б.) жасауға мүмкіндік беру арқылы олардың зерттеуге деген қызығушылығын арттыра аламын деген ойдамын. Табиғат аясында серуендер ұйымдастыруда жәндіктер мен өсімдіктерді бақылау, ауа-райы құбылыстарын әңгімелеп, талдау балалардың зерттеушілік қабілетінің жетілуіне көмектесе отырып, алдағы уақытта жүргізетін зерттеулерге ақпарат жинақтау болып табылады.

Қазіргі таңда тәрбиеленушілермен жобалау әрекетін іске асыруды дәстүрге айналдырдым. Балалармен түрлі әрекет барысында туындағын сұрақтарына қысқа мерзімді жоба жұмыстарын атқару арқылы жауап беремін. Яғни, балалар өздері қойған сұраққа өздері жауап іздеуге тырысады. Балаларға кішігірім зерттеу жобаларын орындауға мүмкіндік беру, олардың жүйелі ойлауын, ізденуін дамытады. Бұл әрекетке әрине, ата-аналарды да тартамын. Балала-

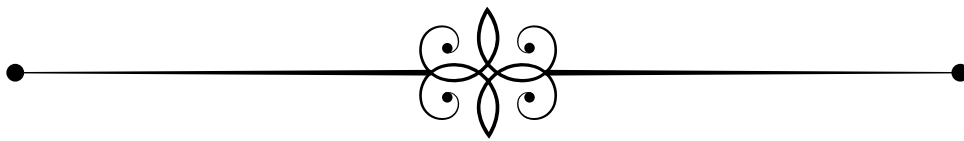
рымен үйде немесе балабақшада бірлесе отырып, шығармашылық жұмыстар жасау, ақпараттар жинақтау т.б. сияқты жұмыстармен айналысады. Баласының дамып жатқан дағдыларынан да хабардар болып отыруға мүмкіндік береді.

Әуелі балаларға бейнематериалдар тамашалатып, саяхаттар ұйымдастырып аламын. Көрген-білгендерін балалармен бірге талдау жасап, сұрақ-жауап өткіземін. Содан кейін шығармашылықпен айналысуға мүмкіндік туғызамын. Тиімді жұмыс істеу үшін заттық-дамытушы ортаны қажетті құралдармен толықтырып, өзгертіп отырамын. Балаға зерттеу әрекеті барысында толық еркіндікті қамтамасыз етемін. Баланың өзбетінше нәтижеге жетуіне бағыт беріп, қолдап отырамын. Өзінің, құрдастарының жұмыс нәтижелерін бағалай білуге, жұмысты ұжыммен орындауға, топтық жұмыста міндеттерді келісіп атқаруға баулимын. Балалар ересектермен және балалармен еркін қарым-қатынас жасап, коммуникативтік дағдылары дамиды, әңгімелесушіні тыңдауға, диалог жүргізуге, өз пікірін айтуға үйренеді. Заттар мен жағдайды нақты сипаттауда қарапайым тұжырымдар мен өз ойларын басқаларға түсінікті жеткізуге дағдыланады. Мұндай тәсілдер баланың мектепке дайын болуына және жаңа ақпаратты тез меңгеруіне көмектеседі. Ең бастысы – ата-аналар мен тәрбиешілер баланың қызығушылығын қолдап, оны зерттеуге ынталандырып отырса болғаны.

Қорыта келгенде, мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеу дағдыларын дамыту - олардың табиғи қызығушылығын қолдап, айналадағы әлемді танып-білуге бағытталған шығармашылық үдеріс. Бұл дағдыларды қалыптастыру үшін балаға қолайлы орта мен әдістерді таңдау маңызды. Балалардың зерттеушілік дағдыларын дамыту олардың логикалық ойлауын, шығармашылық қабілеттерін және өзіндік шешім қабылдау дағдыларын нығайтады. Бұл процесте ең бастысы - баланың қызығушылығын жоғалтпай, зерттеу әрекеттерін ойын арқылы ұйымдастыра отырып, Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асыру болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БЖҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
4. Қашықтықтан қолжетімді электронды қорлар



ИНТЕЛЛЕКТ-КАРТАЛАР АРҚЫЛЫ БАЛАНЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРЫП СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ



Акжигитова Раушан Жумановна

Абай облысы, Көкпекті ауданы
«Шәріптоғай негізгі мектебі» КММ
шағын орталық
тәрбиешісі



Аңдатпа. Мектепке дейінгі жаста балалардың байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту өте маңызды. Бұл мақалада интеллект-карталар арқылы тәрбиелеу мен оқыту әдісін қолданудың тиімділігі қарастырылады.



Түйін сөздер: интеллект-карта, коммуникативті дағдылар, байланыстырып сөйлеу, тірек бейнелер.

Күнделікті өзгеріп жатқан әлемде өскелең ұрпақты тәрбиелеу мен оқытуда педагогтерге жаңа технологиялар, әдіс-тәсілдерді қолдану міндеттеледі, себебі білім беру ұйымдарың басты мақсаты баланы тұлға ретінде дамытуына бағытталған. Мектепке дейінгі жастағы тәрбиеленушілерге білім беру жеткіліксіз, оларды сол білімді өздеріне меңгертіп, іс-тәжірибеде қолдануға үйрету көзделеді. Осы мақсатқа жету үшін, әрі ауызекі сөйлеу дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін дамытатын, көрнекі, практикалық білім беру формасын қарастырып, интеллект-карта арқылы тәрбиелеу мен оқыту әдісіне тоқтадым. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде интеллект карталарды пайдалану әдістемесін педагогикалық ғылымының кандидаты В.М. Акименко ұсынған, ал оларды қолдану принциптерін ағылшын психологы Т.Бьюзен ХХ ғасырдың екінші жартысындайқындаған. Интеллект-карта - ойлауды ұйымдастырудың ыңғайлы және тиімді тәсілі. Мектепке дейінгі білім беру саласында келесі тәсілдер арқылы интеллект-картаны қолдануға болады:

- Ақпаратты есте сақтау. Зат пен оның қасиеттері, зат пен оның әрекеттерінің арасындағы байланысты түсіну балаға сурет-

тер, бейнелер арқылы оңай беріледі.

- Тілді дамыту. Интеллект-карталарды әзірлеу балалардың тілін дамытады, себебі өз ойларын графикалық түрде білдіруге үйренеді.
- Ойлауды белсендіру. Интеллект-картаны әзірлеу үдерісі мидың екі жартышарлары жұмысын белсендіретіндіктен, баланың креативті және логикалық ойлауы дамиды.
- Ата-аналармен бірлескен жұмыс. Интеллект-карталарды ата-аналарды мектепке дейінгі ұйымдағытәрбиелеу-білім беру процесіне тарту тиімділігін арттыруға қолдануға болады.

Карта арқылы ұсынған ақпарат тұтас бейне ретінде де, түйінді сөздер арқылы ауызша формасында да сақталады. Мектепке дейінгі жас балалардың психофизиологиялық ерекшеліктерін ескерсек, олармен жұмыс барысында интеллект –карталарды пайдалану өз тиімділігін дәлелдеді. Сонымен қатар интеллект-карталар жұмыс барысында толықтырылады, нәтижесінде балалардың білім мен дағдылары да кеңейеді, бекітіледі. Интеллект-карталарды пайдалану аумағы

өте кең, әсіресе тәрбиеленушілердің байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту бағытында пайдалануды жөн көрдім.

Интеллект-карталарды құру алгоритмі келесі қадамдардан тұрады:

1. тақырып бойынша түйінді идеяларды ұсыну;
2. тақырыпқа қатысты суреттерды белгілеу, оларды атау;
3. түйінді идеяларға сай суреттер бойынша сөйлемдер құрастыру;
4. карта бойынша тақырыпты әңгімелеу.



Көрнекіліктерге, интеллект-картаға сүйеніп, балалар сөйлеу негативизмді жеңіп, байланыстырып сөйлеуге үйренеді, тілі дамиды. Мысал ретінде «Күз» тақырыбына ересек топ тәрбиеленушілері әзірлеген интеллект-картасы ұсынылады. Ақ парақтың ортасына тақырыпқа байланысты сурет жабыстырылады. Айналасына балалар күз мезгілінде табиғатта болатын өзгерістерді; жануарлар, құстардың тіршілігі; адамдардың күзгі еңбегі, күзде киетін киімдері жайлы суреттерді топтастыра орналастырады. «Күз» тақырыбы бірнеше күнді қамтитығына байланысты, интеллект-карта күнделікті толықтырып оты-

рылады. Сол картаға сүйеніп, балалар күз тақырыбы туралы әңгімелейді.



«Құстар» тақырыбына дайындалған картаға балалар құстардың үй құстары мен дала құстары деп екіге бөлінетінін, дала құстары жыл құстары мен қыстап қалатын құстар болып бөлінетінін көрсетті. Құстардың немен қоректенетінін, адамға, табиғатқа әкелетін пайдасын суреттер арқылы көрсетеді.

Бұл интеллект-картаны жаңа білімді меңгеруде ғана емес, тақырыпты бекітуге, қайталауға да қолдануға болады. Интеллект-картаны әзірлеу барысында балалар суреттерді таңдап, суретте не бейнеленгенін ауызша айтады, бір-бірімен талқылайды, пікірлеседі, нәтижесінде тақырыпты меңгереді, ауызша байланыстырып сөйлеу дағдысы жетіледі, командада жұмыс жасау дағдылары қалыптасады.

Қорыта келе, интеллект-картаны жұмыс тәжірибемде пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттыруға, коммуникативтік дағдыларын дамытуда жақсы динамиканы көрсеткенін байқадым.

Әдебиеттер:

1. Т. Бьюзен «Умные родители – гениальный ребенок» 2019г. Изд. «Попурри»
2. АБАКУМОВА И.А., ГРИЦЕНКО М.В. «Актуальные аспекты применения инновационной технологии интеллект-карт в образовательном процессе ДОУ» // Балтийский гуманитарный журнал. 2021. Т. 10. № 2(35)//
3. <https://skillbox.ru/media/base/chto-takoe-intellektkarty/>.
4. <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2017/10/29/konsultatsiya-dlya-pedagogov-chto-takoe-intellekt-karty-sozdanie-kak>
5. <https://multiurok.ru/index.php/files/pedagogicheskaia-nakhodka-ispolzovanie-intellekt-1.html>

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУІН ДАМУДАҒЫ ТИІМДІ ӘДІС– ТӘСІЛДЕР



Аубакирова Гульмира Егинбаевна

Астана қаласы
№38 Шаттық балабақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамытудың заманауи тәсілдері қарастырылады, бұл олардың коммуникативтік құзыреттілігі мен когнитивтік қабілеттерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Ойын, шығармашылық әрекеттер, практикалық әдістер, сондай-ақ заманауи технологияларды қолдану сияқты әртүрлі тәсілдер талданған. Әсіресе, сюжетке негізделген рөлдік ойындардың, әңгіме құрастыру мен театрландырылған сияқты шығармашылық әрекеттердің, сондай-ақ кітап оқып беру мен күнделікті оқиғаларды талқылаудың маңыздылығына ерекше назар аударылады.



Түйін сөздер: Коммуникативтік дағдысын дамыту, тиімді әдістер, ойын әрекеті, шығармашылық әрекет, заманауи технологиялар.

Мектепке дейінгі жас - әрбір баланың өміріндегі шешуші кезең болып табылады. Ғылыми деректерге сүйенсек, бұл жас онтогенетикалық әлеуеттің дамуға деген қарқынды ұмтылысы арқылы жүзеге асатын жалпы сезімталдық тұрғысынан ерте жастың тікелей жалғасы болып табылады екен. Дәл осы кезеңде танымдық әрекеттің негіздері, тұлғалық қасиеттер және негізгі коммуникативтік дағдылар қалыптасады. Сөйлеу - бұл үдерісте орталық рөл атқарады, себебі ол таным, қарым-қатынас және әлеуметтену құралы ретінде көрінеді. Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеуін дамыту - олардың одан арғы тәрбие мен білім алудағы табыстылығымен және қоғамға сәтті бейімделуімен тікелей байланысты.

Сөйлеу тілінің дамуы баланың жалпы интеллектуалдық және әлеуметтік дамуының маңызды көрсеткіші болып табылады. Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеуін дамытудың мақсаты – олардың жас ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, дұрыс, әрі анық сөйлеу дағдыларын қалыптастыру. Мектепке дейінгі кезеңде тек

белсенді және енжар сөздік қоры ғана емес, сонымен қатар грамматикалық тұрғыдан дұрыс сөйлеу дағдылары, ойды байланыстырып жеткізу қабілеті және қарым-қатынас контекстін түсіну қабілеті қалыптасады. Сөйлеу деңгейі баланың болашақтағы жетістіктері мен қоғамға бейімделуіне әсер етеді.

Балалардың сөйлеуін ерте диагностикалау ықтимал қиындықтарды анықтап, оларды тәрбиелеу-білім беру процесінде түзетуге мүмкіндік береді. Баланың өзін сенімді сезінетін, жайлы және қолдау көрсететін ортада коммуникативтік дағдыларының дамуы өте маңызды. Балаларды сөйлеуге үйретудің маңызды әдістерінің бірі, әрі жетекшіс әрекеті - ол ойын арқылы үйрету. Ойын – тәрбиелеу-білім беру үрдісіндегі әрі әдіс, әрі тиімді формасы. Өйткені, дәл осы ойын арқылы бала көптеген түрлі дағдыларды, соның ішінде коммуникативтік дағдылары жетіледі.

Қазіргі таңда ойын түрінде ұйымдастырылған іс-әрекеттерді өткізуде, төмендегі ойын түрлерін тәжірибемде жиі қолдана-

мын:

Сюжетті-рөлдік ойындар. Бұл ойындарда балалар шынайы өмірлік жағдайларды қайта жасап ойнайды. Өзінің сипаты жағынан бұлар көбінесе еліктеу, шындықты көрсету болып табылады ғой. Мысалы, «Дүкен», «Аурухана» немесе «Саяхат» ойындарын балалар аса қызығушылықпен ойнайды. Педагог ретінде ойнаған ойынға талдау жасап, оның балаларға тигізген тәрбиелік ықпалын бағалауға, ойындардың одан әрі басшылық ету тәсілдерін ойластыруға тиіспіз. Мұндай ойындар сөздік қорды байытуға, диалог құруға және құрдастарымен өзара достық қарым-қатынас орнату дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Үстел үсті ойындары. «Лото», «Домино» немесе «Сөздік ассоциациялар» сияқты ойындар – балалардың есте сақтау қабілетін, логикалық ойлауын да және коммуникативтік дағдыларын да дамытуға ықпал етеді.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеуін дамытуда шығармашылық әрекеттердің орны ерекше. Шығармашылық әрекет балалардың қиялын, эмоцияларын және ойларын жеткізу қабілетін дамытуға мүмкіндік береді.

Осы орайда, қолданатын тағы бір әдіс – тәсілім, ертегі құрастыру және баяндау. Балаға сурет бойынша әңгіме құрастыруды немесе ересек адам бастап берген сюжетті жалғастыруды ұсынып көріңіздер. Бұл әрекет байланыстырып сөйлеуді, логиканы және креативтілікті дамытуға ықпал етеді. Сондай-ақ театрландырылған ойындар. Ертегілер мен шағын әңгімелерді сахналау балаларға тілдік ортаға тереңірек енуге, сөйлеудің мәнерлілігін қалыптастыруға және өзара диалог құру дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Сурет салу және сипаттау. Баладан өз ойынан сурет салуды және онда бейнеленген нәрселерді айтып беруді сұраңыз. Бұл жаттығу сипаттау қабілетін дамытуға және сөздік қорды байытуға көмектеседі.

Сөйлеу дағдыларын дамытуда практикалық әдістерді қолдану өте маңызды. Тәрбиелеу-білім беру процесі бірыңғай теориядан тұруы мүмкін емес қой, сондықтан да

сөйлеудің дамуына практикалық әдістерді де қолданған жөн. Практикалық тапсырмалар күнделікті қарым-қатынасқа және тілді нақты жағдайларда қолдануға бағытталған. Оларға мыналар жатады:

Еліктеу әдісі. Бұл әдіс бойынша үйретуші мен үйренуші екеуі де бір сөзді, ырғағы жағынан әр түрлі етіп айтады: үйретуші ересек адамдармен сөйлескендей біршама қарқындырақ, сөздің дыбысын артикульдеп және сөздің дауыс ырғағын мәнерлеп сөйлейді, ал үйренуші тыңдайды да, соңынан қайталайды, оның сөзіне еліктейді, сөйлеу қимылын үйренуге (дауыстың артикуляциясы мен модуляциясы) және мағынасын түсінуге тырысады. Мұндайда тәрбиеші үшін орфоэпиялық норма деңгейінен төмен түспеу және баланың сөзіне еліктемеу аса маңызды.

Кітап оқып беру. Ертегілерді, шағын әңгімелерді немесе қысқа өлеңдерді жүйелі түрде оқып беріп, талқылау баланың сөздік қорын байытып, тыңдай білу, қабылдау және түсіну дағдыларын қалыптастырады.

Оқиғаларды талқылау. Балалармен күнделікті өткен күнді, ертеңгі күнге жоспарларды немесе ағымдағы оқиғаларды талқылаймыз. Байқағаным, бұл монологиялық және диалогтік сөйлеуді дамытуға ынталандырады екен.

Сөйлеу жаттығулары. Дұрыс айтылу мен грамматикалық тұрғыдан дұрыс сөйлеуді дамыту үшін өз тәжірибемде жиі жаңылтпаштарды, жұмбақтарды және мақал-мәтелдерді қолданып келемін. Бұл әдіс те баланың тілінің дұрыс шығуына ықпалын тигізеді.

Қазіргі уақытта педагогика ғылымының бір ерекшелігі – баланың тұлғалық дамуына бағытталған жаңа оқыту технологияларын шығаруға ұмтылуы. Заманауи жаңа технологиялар – бұл тәрбие мен білімнің басымды мақсаттарымен, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың өзара ортақ тұжырымдамамен байланысқан міндеттерінің, мазмұнының, формалары мен әдістерінің күрделі және ашық жүйелері, мұнда әр позиция басқаларына әсер етіп, ақыр аяғында баланың дамуына жағымды жағдайлар жиынтығын құрайды.

Жаңа заман баласы - ертеңгі еліміздің болашағы. Сөйлеу дағдысын дамытуда заманауи технологияларды қолдану маңызды әдістердің бірі болып табылады. Технологиялар педагогтер мен ата-аналарға балалармен жұмыс істеуге қосымша ресурстар ұсынады. Ең танымал құралдардың қатарына мыналар кіреді:

Интерактивті қосымшалар. Мысалы, «Сөйлеу тренажері» немесе «Сөздік калейдоскоп» сияқты бағдарламалар артикуляцияны дамыту, сөздік қорды байыту және грамматикалық дағдыларды қалыптастыру бойынша тапсырмалар ұсынады.

Мультфильмдер мен бейнероликтер. Сапалы мультимедиялық контент сөйлеуді, қабылдауды дамытуға, жаңа сөздер мен тіркестерді үйренуге көмектеседі.

Онлайн платформалар. Кейбір платформалар ата-аналар мен педагогтерге арналған сөйлеуді дамыту курстарын, сондай-ақ дайын дидактикалар және материалдарды ұсынады.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеуін дамыту – жүйелі тәсілді талап ететін көпқырлы процесс. Ойын, шығармашылық әрекеттерді және практикалық әдістерді, сондай-ақ заманауи технологияларды қолдану сөйлеу дағдыларын қалыптастыру үшін тиімді жағдайлар жасайды. Педагогтер мен ата-аналар осы үдерісте баланы қажетті қолдау мен мотивациямен қамтамасыз ету арқылы маңызды рөл атқарады. Сөйлеу дағдыларының дамуы – баланың болашақтағы әлеуметтенуіндегі табыстың негізі екенін ұмытпау қажет.

Ең жақсы нәтижелерге қол жеткізу үшін ересектер шыдамдылық танытып, әр педагогтер баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, өз жұмыс әдістерін үнемі жетілдіруі керек. Заманауи зерттеулер мен инновациялық тәсілдер сөйлеу қабілетін дамытудың жаңа мүмкіндіктерін ашып, олардың педагогикалық тәжірибеге және күнделікті өмірге енгізілуінің маңыздылығын айқындайды.

Коммуникативтік дағдылардың дамуы тек мектепке дейінгі кезеңде ғана емес, өмір бойы жалғасатын процесс екенін ескеру маңызды. Балалардың сөйлеу дағдыларын ерте жастан бастап тиімді дамыту олардың әлеуметтік және академиялық жетістіктеріне жол ашады. Осыған орай, педагогтер мен ата-аналар арасындағы тығыз ынтымақтастық, балаларға ынталандыратын және қолдау көрсететін орта құру, сондай-ақ заманауи әдістер мен технологияларды қолдану өте маңызды.

Сонымен қатар, балалардың сөйлеу дағдыларының дамуында шығармашылық көзқарас пен ойын әрекеттерінің маңызы ерекше. Бұл тәсілдер баланың тілдік дағдыларын ғана емес, сонымен бірге оның тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруға да ықпал етеді.

Қазіргі таңда білім беру саласында енгізіліп жатқан инновациялар мен зерттеулер балалардың сөйлеу қабілетін дамытуға жаңа мүмкіндіктер тудырып, болашақта осы бағытта тиімді әдіс-тәсілдерді қолдануды қажет етеді. Осы тұрғыда, педагогикалық практикамен мектепке дейінгі жүйеде инновациялық әдістерді белсенді түрде енгізу, балалардың сөйлеу қабілеттерін дамытудағы басты мақсат болуға тиіс.

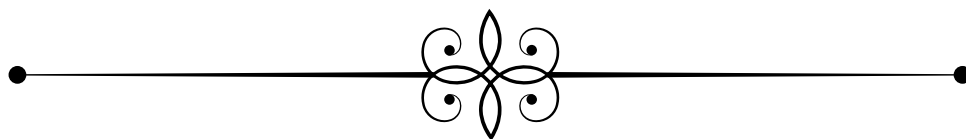
Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы;
2. Дошкольный возраст- развитие детской личности. / Мухина В. /Новый взгляд на концепцию возрастной психологии №2 – 2020, 99-157 б.
3. Гольская О.Г. Основные задачи, содержание по развитию детей // сайт преподавателя педагогического колледжа г. Благовещенска, Амурской области / <https://nsportal.ru/user/664283/page/osnovnyye-zadachi-soderzhanie-po-razvitiyu-rechi-detey-obzor-sovremennyh>(дата обращения : 01.12.2024)
4. Қонырова А. Ойын арқылы оқыту технологиясы / Баяндама, Павлодар облысы, Шарбақты ауданы,

Малиновка орта мектебі//<https://infolesson.kz/bayandama-tairibi-oyin-arili-oitu-tehnologiyasi-976732.html>(дата обращения : 01.12.2024)

5. <https://infolesson.kz/mektep-zhasina-deyingi-balani-tilin-damituda-oldanilatin-distsilder-1486823.html>
// (дата обращения : 12.01.2025)

6. Организация деятельности педагога по развитию речи детей старшего дошкольного возраста при ознакомлении с окружающим миром /Колесникова И.В. Екатеринбург, 2019, 72 б



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ МҮСІНДЕУ ІС ӘРЕКЕТІНДЕ ТҰЗДЫ ҚАМЫРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ



Жандарбекова Назгуль Мергазиевна

Өскемен қаласы

Өскемен қаласы білім бөлімнің

№1 «Балапан» балабақша-бөбекжайы

Бейнелеу өнері жөніндегі педагог



Аңдатпа. Бұл мақала тұзды қамырдың мектеп жасына дейінгі балалардың мүсіндеу қабілеттерін дамытудағы маңыздылығын қарастырады. Тұзды қамырды қолдану балалардың шығармашылық әлеуетін арттыра отырып, ұсақ қол моторикасын дамытып, үйлесімділік дағдыларын жетілдіреді. Тұзды қамырмен жұмыс жасау арқылы балалар эстетикалық талғамын қалыптастырып, қиялын кеңейтеді, эмоционалды әлемін байытып, өзіне деген сенімділігін арттырады.



Түйінді сөздер: тұзды қамыр, мүсіндеу, ұсақ қол моторикасы, көркемдік тәрбиелеу.

Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту қазіргі білім беру жүйесінің маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Бұл кезеңде балалардың танымдық қызығушылықтары мен қиялдары қарқынды дамиды. Шығармашылық әрекеттер олардың тұлғалық өсуіне, ой-өрісінің кеңеюіне және эстетикалық талғамының қалыптасуына әсер етеді. Баланың шығармашылық әлеуетін дамыту арқылы оның ішкі дүниесін байытуға, өмірге деген белсенді көзқарасын қалыптастыруға мүмкіндік беріледі [1]. Мүсіндеу — мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытуда үлкен рөл атқаратын бейнелеу өнерінің ерекше саласы. Осы салада дәстүрлі материалдармен қатар экологиялық таза әрі қауіпсіз материалдар қолдану қажеттілігі артып келеді. Осы тұрғыда тұзды қамыр ерекше орын алады. Шығармашылықтың бұл бағытына заманауи – «қамыр пластикасы» деген атау берілді. Оның басты артықшылығы — табиғи әрі зиянсыз болуы, сондықтан ол балалар шығармашылығында жиі пайдаланылады [2].

Зерттеулер мен әдеби шолуларға сәйкес, тұзды қамырмен жұмыс балалардың дамуы-

на жан-жақты әсер етеді. Острикова Ю.С. тұзды қамырмен мүсіндеу балалардың шығармашылық дамуына үлкен әсер ететінін атап өтеді. Бұл әрекет баланың қолының үйлесімділігін жақсартып, сенсорлық сезімталдықты арттырады және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді [3]. Тұзды қамырмен мүсіндеу тек жеке қабілеттерді ғана емес, балалардың әлеуметтік дағдыларын да дамытады. Ұжымда жұмыс істей отырып, бала өзара әрекеттесу мен ынтымақтастыққа бейімделеді [4]. Шетелдік зерттеулер де қамырмен жұмыстың балалардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы маңызын растайды. Бұл үдеріс арқылы балалар өз ойларын еркін жеткізіп, өзін-өзі білдіру дағдыларын қалыптастырады [6,7]. Осылайша, тұзды қамырмен жұмыс жасау балалардың физикалық, шығармашылық және когнитивтік дамуына көп қырлы ықпал етеді.

Мақаланың негізгі мақсаты — балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту және олардың жеке тұлғалық, когнитивтік дамуына ықпал ету. Осы мақсатта төмендегі бағыттар қарастырылады:

- балалардың мүсіндеуге деген қы-

зығушылығын арттыру;

- ұсақ моториканы дамыту;
- эстетикалық талғамды қалыптастыру;
- шығармашылық қиялды жетілдіру;
- сәндік-қолданбалы өнерге деген қызығушылықты ояту.

Айтылған мақсаттарға жету үшін тұзды қамырмен жұмыс істеу әдісі тиімді құрал ретінде ұсынылады. Тұзды қамырмен жұмыс жасау балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес, олардың шығармашылық әрекеттерін тиімді ұйымдастыруды көздейді. Бұл әдістің негізгі принциптері:

- Жас ерекшелігіне сәйкестік: қарапайым пішіндерден күрделі композицияларға көшу.
- Кешенді даму: Баланың ұсақ моторикасын, кеңістікті қабылдауын және шығармашылық қабілетін дамыту.
- Қауіпсіздік пен экологиялық үйлесімділік: балаларға зиянсыз және экологиялық таза материалды ұсыну.

Бұл тәсіл балалардың шығармашылық қабілеттерін жүйелі түрде дамытуға бағытталған. Әр кезең олардың шығармашылық дағдыларының нақты аспектілерін жетілдіруге көмектеседі.

1. Дайындық кезеңі. Бастапқы кезеңде балалардың қызығушылығын арттыру және оларды тақырыпқа тарту мақсатында педагог тақырыпқа сәйкес қысқаша әңгіме жүргізеді. Бұл әңгіме балалардың қиялын оятып, шығармашылық идеяларына серпін беруге ықпал етеді. Педагог әңгіме барысында балаларға табиғат, жануарлар немесе маусымдық өзгерістер туралы қызықты фактілер мен әңгімелер ұсына алады. Осылайша балалардың қызығушылығын арттырып, шығармашылық жұмысқа даярлайды.

2. Бастапқы дағдыларды қалыптастыру. Келесі кезең балаларды тұзды қамырдың қасиеттерімен және оның қолдану ережелерімен таныстырудан басталады. Педагог қамырды дұрыс дайындау және бояу

тәсілдерін көрсетеді. Мысалы, қамырдың дұрыс консистенциясын анықтап, қажетті құралдарды (қалыптар, таяқшалар, кескіш құрал) пайдалану әдістерін түсіндіреді. Кіші топтағы балаларға ұйымдастырылған ойын іс-әрекеттері арқылы қарапайым пішіндерді жасау ұсынылады. Бұл процесте педагог балаларға қамырды қолдарымен жұмарлап домалақтау, жайлап созу, бөліктерге бөлу және саусақтарымен басып көру сияқты негізгі қимылдарды орындауды үйретеді (1-сурет).

3. Техникалық тәсілдерді меңгеру. Орта және ересек топтарда балалар бедерлі (рельефті) мүсіндеу, ою-өрнек жасау, түрлі құралдар мен қалыптарды қолдану сияқты күрделі техникалық тәсілдерді үйренеді. Бұл кезеңде балалардың қиялы мен шығармашылық қабілеті дамиды. Олар әр түрлі бейнелерді, жануарларды немесе өздеріне таныс заттарды жасауға тырысады. Мұның бір мысалы ретінде «Шетен бұтағындағы суықторғайлар» тақырыбында ұйымдастырылған іс-әрекетті келтіруге болады. Педагог балаларға құстың денесін тұзды қамырдан жасату үшін алдымен шеңбер пішінін жасауды тапсырады. Балалар шеңберді негізге ала отырып, құстың денесін, тұмсығын және қанаттарын жасайды. Кескіш құралдар мен таяқшаларды пайдаланып, құстың денесіне сызықтар мен бедерлер қосып, шығармашылық жұмыстарын одан әрі жалғастырады. Шетен ағашының жемістерін мүсіндеу үшін қамырдан бірнеше ұсақ домалақ пішіндер жасап, таяқшаның ұшымен түртіп, ортасына кішкене тесіктер жасады. Дайын болған жемістерді алдын ала дайындалған ағаш бұтақтарына жапсырып, композицияны құрастыру кезеңіне кіріседі. Балалар өз қолдарымен жасаған құстар мен жемістерін пайдаланып, әсем әрі үйлесімді композицияны құрайды (2-сурет).

4. Шығармашылық жұмыс кезеңінде балалар топтық немесе жеке шығармашылық жұмыстарды орындайды. Әр бала өзінің эстетикалық талғамын көрсетіп, композицияның әрбір бөлігін безендіреді. Гуашьпен бояу немесе кішкентай моншақтар, тұқымдар сияқты қосымша элементтерді қосу арқылы жұмыстарының соңғы көрінісін әсемдеп, ерекшелендіреді. Осы кезеңде балалардың түстерді үйлесімді пайдалану талғамы айқын байқалады. Бояу процесі

балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, эстетикалық талғамын қалыптастыруға өз септігін тигізеді (3-сурет).

5. Бағалау және рефлексия. Іс-әрекет соңында балалар жасаған жұмыстарын талқылайды, өзінің және құрдастарының еңбектерін бағалап, жетістіктері мен қиындықтары туралы пікір алмасады. Педагог балаларды мақтап, оларды шабыттандыруға ерекше назар аударады.

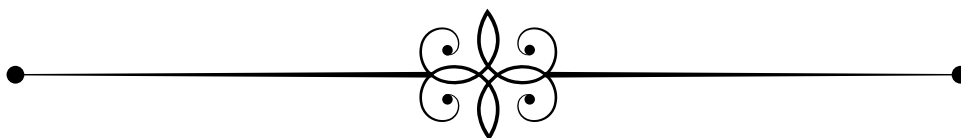
Нәтижесінде, бұл әдістеме балалардың ұсақ қол моторикасын, эстетикалық талғамын және шығармашылық қабілетін кешенді түрде дамытуды қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, топтық жұмыстар арқылы олардың әлеуметтік дағдылары нығайып, өзіне деген сенімі артады. Балалар материалмен жұмыс істеу барысында сенсорлық тәжірибелерді меңгеріп, қоршаған ортаға қызығушылық танытады.

Қорытындылай келе, тұзды қамыр — балалар шығармашылығын дамытудың қарапайым, қолжетімді және экологиялық таза құралы. Бұл материалды пайдалану балалардың ұсақ моторикасын дамытып қана қоймай, олардың қиялын, эстетикалық талғамын және шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Мақалада тұзды қамырдың тиімділігі, оны балалардың жасерекшеліктеріне сәйкес қолдану әдістері қарастырылды. Болашақ зерттеулер мен перспективалар тұрғысынан, бұл әдістемені түрлі жас топтарында кеңінен қолдану мен оның нәтижелерін салыстыру маңызды болады. Сонымен қатар, тұзды қамырды пайдалану барысында экологиялық білім беру мен экологияға қатысты жобаларды енгізу мүмкіндіктерін де қарастырылғаны дұрыс. Аталған әдістеменің тиімділігін арттыру үшін тұзды қамырды қолданудың жаңашыл тәсілдерін енгізу өте маңызды.



**Әдебиеттер:**

1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі, Балаларды ерте дамыту институты. — Астана, 2022. — 17 б.
2. Поделки и фигурки из соленого теста. Увлекательное рукоделие и моделирование // авт.-сост. В. Надеждина. — Минск: Современный литератор, 2008. — 192 с. ISBN 978-985-16-5290-3. — С. 9–11.
3. Острикова Ю. С. Психолого-педагогические аспекты творческого развития дошкольников в изобразительной деятельности (на примере лепки из соленого теста) //Крымские диалоги: культура, искусство, образование. – 2016. – №. 2. – С. 95-98.
4. Мадалиева С.Л., Стыбаева А.Ш. Лепка: Методическое пособие для воспитателей второй младшей группы по изобразительной области «Творчество». – Шымкент: «Шикула и К», 2019.
5. Слепнева В. С. «Сиқырлы қолдар» («Волшебные ручки») мүсіндеу мен жапсыру бойынша альбом. – Шымкент: «Шикула және К» ЖШС, 2016.
6. Swartz M. I. Playdough: What's standard about it? //Young Children. – 2005. – Т. 60. – №. 2. – P. 100-109.
7. Yuniyartika Y., Sudaryanti S. The Effect of Playdough Media Play on Early Childhood Development: Fine Motor and Cognitive //Journal of Education, Teaching and Learning. – 2024. – Т. 9. – №. 1. – P. 81-89.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕЛЕУ МЕН ОҚЫТУДЫ ДАМУ ТУРАСЫНДАҒЫ ПЕДАГОГТИҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ



Кожанова Гульмира Турдыақыновна

Астана қаласы

№88 «Баян сұлу» балабақшасының
әдіскері



Аңдатпа. Мақалада тәрбиелеу-білім беру процесінде инновациялық қызметті қолданудың бағыттары мен жүзеге асыруда туындайтын мәселелер мен шешу жолдары қарастырылады.



Түйін сөздер: инновация, инновациялық әлеует, ақпараттық технология, мотивация.

Мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтері әрқашан жаңа нәрселерге бейімділігімен ерекшеленді. Негізі, білім беру практикасын дамыту мектепке дейінгі білім беру жүйесінің барлық қызметкерлерінің шығармашылық, инновациялық әлеуетін көрсетуге ықпал етеді.

Инновация - әлеуметтік-психологиялық аспектіде әлеуметтік тәжірибеде маңызды өзгерістер тудыратын әртүрлі инновацияларды құру және енгізу деген мағынаға ие.

Педагогтің инновациялық әлеуеті - бұл оның жеке басының сипаттамаларының жиынтығы. Педагогикалық қызметті жетілдіруге дайын болу және құралдар мен әдістердің осы дайындығын қамтамасыз ететін ішкі мүмкіндіктердің болуы. Бұған өз мүдделері мен идеяларын дамытуға, өздерінің дәстүрлі емес шешімдерін іздеуге деген ұмтылыспен мүмкіндік кіреді.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі педагогтің инновациялық қызметін іске асыруда маңызды рөл атқарады. Бұл модель балалардың тұлғалық дамуын, олардың қабілеттерін арттыруды, шығармашылық ойлау мен әлеуметтік дағ-

дыларын қалыптастыруды көздейді.

Педагогтің инновациялық қызметі осы процесті жеңілдететін және тиімді ететін жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды қолдануды қамтиды.

Педагогтің инновациялық қызметінің негізгі бағыттары:

Жаңашыл әдістемелерді қолдану. Педагог дәстүрлі әдістерді ғана емес, жаңашыл тәсілдерді де енгізеді. Бұл инновациялық дамытушы бағдарламаларын құру, балаларды түрлі әрекеттерде танымдық, шығармашылық әрекеттер және ойын арқылы дамыту.

Ақпараттық технологиялар мен сандық құралдарды қолдану.

Мектепке жасына дейінгі кезеңде балаларға цифрлық сауаттылықты қалыптастыру, тәрбиелеу-білім беру процесінде интерактивті тақталар, қосымшалар мен бағдарламаларын пайдалану маңызды.

Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл. Баланың ерекшеліктеріне, қабілеттеріне, қызығушылықтарына сәйкес тәрбиелеу-білім

беру ортасын құру. Бұл баланың өзіне деген сенімін арттырып, оның дамуына көбірек мүмкіндік береді.

Педагогикалық кәсіби даму. Педагогтің өз білімі мен дағдыларын үздіксіз жетілдіруі, жаңа білім беру технологияларын игеруі, ғылыми зерттеулермен айналысуы маңызды. Бұл оның жұмысында жаңашылдықты енгізуге мүмкіндік береді.

Балалармен қарым-қатынасты жаңарту. Балалардың эмоционалдық және әлеуметтік дамуында педагогтің рөлі аса маңызды. Педагог тек үйретуші ғана емес, сондай-ақ баланың дұрыс бағытта дамуына ықпал ететін, қолдау көрсететін тұлға болып табылады.

Инклюзивті білім беру. Барлық балаларға, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға да тең мүмкіндік беру, оларды қоғамның белсенді мүшелері етіп тәрбиелеу.

Тұжырымдамалық-бағдар.Зерттеу әрекеті (жобалар, педагогикалық эксперимент).

Ұйымдастырушылық-технологиялық қызмет (семинарлар, конференциялар, ашық есік күндері, ұйымдастырушылық - белсенді ойындар, жеке кеңес беру және т.б.).

Әлеуметтік-педагогикалық қызмет (балалармен, ата-аналармен, бұқаралық ақпарат құралдарымен жұмыс).

Педагогтің инновациялық қызметін іске асырудың практикалық қадамдары:

- білім беру бағдарламаларын кіріктіру. Үлгілік бағдарлама мазмұнын әлемдік тәжірибемен кіріктіру арқылы іске асыру;
- педагогикалық зерттеулер жүргізу. Тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысты жаңа идеялар мен әдістерді іздестіру. Бұл педагогикалық инновацияларға негізделген жобаларды құруды талап етеді;
- кооперативті әдіс. Балаларға топтық жұмыс, ынтымақтастық арқылы тәрбие мен білім алу дағдыларын дамыту. Бұл әлеуметтік дағдыларды жетілдіру үшін өте тиімді;

- жобалық және шығармашылық жұмыстар. Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін түрлі жобалар ұйымдастыру. Бұл әдіс баланың ойлауын кеңейтеді және өз бетінше шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

- топтық және жеке жұмыс:әр баланың жеке дамуын бақылап, оның мүмкіндіктеріне қарай топтық және жеке жұмыс ұйымдастыру;

- интерактивті әдістерді қолдану: педагог балалармен бірге түрлі тақырыптарға интерактивті ұйымдастырылған іс-әрекеттер өткізіп, олардың қызығушылығын ояту;

- мотивациялық және шығармашылық іс-шаралар: балабақшада түрлі шығармашылық көрмелер, конкурстар, театр қойылымдары мен табиғатпен байланыс орнататын іс-шаралар ұйымдастыру.

Педагогтің инновациялық қызметі тек білім берумен ғана шектелмейді, сонымен қатар әр баланың жеке қажеттіліктеріне қарай тәрбиелеу-білім беру процесін жаңашылдықпен ұйымдастыруды көздейді.

Бұл жағдайда педагогтердің жеке және кәсіби дамуына негізделген кәсіби құзыреттілік ерекше маңызды. Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиелеу-білім беруді жаңарту, түрлендіру процесін педагогтер ұйымдастырады. Демек, оны жобалау, іске қосу және қолдау инновациялық қызметті ұйымдастырушылардың ғылыми жетістіктері мен қоғамның қажеттіліктеріне қаншалықты сүйенетіні тиімдірек болады.

Тәрбиелеу-білім беру процесіндегі инновациялар деп-оқытудың жаңа әдістемелерін, ұйымдастырылған іс-әрекеттердіұйымдастырудың жаңа тәсілдерін, білім беру мазмұнындағы жаңалықтарды (интеграциялық бағдарламалар), бағдарламаны игеру нәтижесін бағалау әдістерін түсіну ұсынылады.

Инновациялық жаңалықтарды енгізу мәселелері:

- ресурстық қамтамасыз етудің болмауы (дидактикалық, материалдық, техникалық, ақпараттық);

- мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбиелеу-білім беру процесінің стереотиптерінің тұрақтылығымен байланысты педагогтердің инновациялық жаңалықтарға теріс көзқарасы;
- инновация жағдайында ұжымдық жұмыс істей алмау;
- инновациялық процестерді ұйымдастыру мен енгізуде білімнің болмауы;
- инновациялық педагогикалық шеберлікті ынталандыру жүйесінің болмауы;
- инновациялық процестің нәтижелілігін бақылаудың нақты әдістемелерінің болмауы;
- балалардың әртүрлі топтарын диагностикалау, түзету және оңалту, оларды әлеуметтік бейімдеу әдістерін әзірлеу;
- кәсіби кадрларды даярлау;
- эксперименттік қызмет үшін жағдай жасау, зерттеу қызметіне қабілеттілікті қалыптастыру.
- тұрақты әдістемелік қолдау көрсету;
- педагогтің инновациялық белсенділігін қолдау және ынталандыру;
- тәрбиелеу-білім беру процесінің барлық қатысушыларының белсенді және қарқынды өзара іс-қимылы.

Мектепке дейінгі ұйымдардағы табысты инновациялық қызметтің шарттары:

1. Тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысушылардың хабардарлығы мен қызығушылығы.
2. Тұлғаның өзін-өзі дамытуға көмектесетін жүйе ретінде тәрбиелеу-білім беру процесін кіріктіру.
3. Педагогтерде оның әлеуетті қабілеттерін жұмылдыратын жеке даму жоспарының болуы.
4. Ұжымның ортақ мақсаты - балалар, педагогтер, ата-аналар арасындағы байланыстың болуы.
5. Балабақшаішілік бақылау мен өзін-өзі басқарудың оңтайлы жүйесін ұйымдастыру.

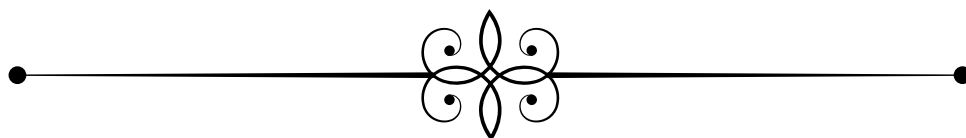
Қорыта келе, инновациялық педагогика мектепке дейінгі білім беру жүйесінің сапасын арттыруға, балаларды қоршаған ортаға бейімдеуге және олардың шығармашылық әлеуетін дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай көзқарас балалардың өзбетінше ойлау қабілетін, әлеуметтік дағдыларын және эмоционалды интеллектісін қалыптастыруға жағдай туғызады.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудағы педагогтің инновациялық қызметі тәрбиелеу-білім беру сапасын арттыруға, балалардың тұлғалық дамуына және қоғамда белсенді әрі жауапты азаматтар тәрбиелеуге зор үлес қосады. Сондықтан, инновациялық тәжірибелерді енгізу, педагогтердің кәсіби деңгейін көтеру және жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану - бүгінгі күннің маңызды міндеттерінің бірі.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БЖҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
4. Мұхамедиева Б.Ж. «Инновациялық білім беру технологиялары»//Алматы, 2020
5. Меңжанова С.М. «Педагогикалық инновацияларды енгізу тәжірибесі»//Шымкент, 2023

6. Қожахметова М.Қ. «Білім беру жүйесінде инновациялық әдістерді қолдану» // Астана, 2016
7. Жанпейісова А.Ә. «Инновациялық әдістер мен технологиялар негізінде мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» // Қарағанды, 2021.



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ DAҒДЫЛАРЫН ТӘЖІРБИЕЛІК-ЗЕРТТЕУ ӘРЕКЕТІ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ



Конакбаева Жулдыз Каримжановна

Астана қаласы

№80 «Ботақан» балабақшасының

әдіскері



Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық дағдыларын тәжірбиелік-зерттеу әрекеті арқылы қалыптастыру әдістері мен оның нәтижесімен ой бөлісіп отыр. Автор тәжірбиелік-зерттеу әрекеті арқылы Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асырудағы тиімділігіне тоқталған.



Түйін сөздер: Тәжірбиелік-зерттеу әрекеті, эксперимент жасау, «Наурандия әлеміндегі Наураша» зертханасы.

Қазіргі алға қойылып отырған маңызды мәселелердің бірі жан-жақты дамыған өнегелі, рухани ізденісі мол жас ұрпақ тәрбиелеу. Еліміздің болашағы кішкентай - бүгінгі бүлдіршіндер. Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық дағдылары мен белсенділігін арттырып, қалыптастыру-педагогтердің атқарып жатқан жұмыстарының бірі, яғни тәрбиеші ретінде біздің де жұмыс бағытымыз.

Жалпы танымдық- қызығушылық, танымдық - белсенділік дегеніміз не? Танымдық белсенділік- бұл баланың жаңаны меңгеруге деген дайындығы мен ұмтылысы, ақпарат пен тәжірибе жинақтауы, белгілі бір іс-әрекетте, нәтижеге қол жеткізу үшін баланың өз мүмкіндігінше дербестік танытып, ұмтылуы болып табылады.

Зерттеу әдісі – баланың өзінің шығармашылық зерттеу ізденісінің арқасындағы танымдылық жолы. Оның негізгі құраушылары – проблемаларды айқындау, болжам жасау және қалыптастыру, бақылау, эксперимент және осылар негізінде пайымдау мен қорытынды жасау.



Мектеп дейінгі жастағы балалар негізінен зерттеуші болып келеді. Оларға эксперимент жасауға талпыныс, оған құштарлық және мәселелі жағдаяттарды өз бетінше шешуге ықылас таныту тән қасиет. Педагогтер олардың осы әрекеттерін қолдап, баланың қиялы мен ойлауын мақсатты түрде ынталандырып және белсенді түрде көмектесу, олардың түрлі мәселелерді шешу дағдыларын қалыптастыру қажет. Сол себепті де, ерте жастан бастап баланың табиғи қажеттілігін қолдана отырып, оны қоршаған ортадағы құбылыстар мен заттарға көңіл аударып, ерекше тапсырмалар мен материалдарға қызықтыру, белгісіз жағдайды та-

нып-білуге талпынысын ынталандыру, оның құпиясын ашуда қуаныш сезімін ояту керек.

Осы орайда, балаларды режимдік сәттер арасында топқа бөліп, жоба жұмыстарын ұйымдастыра бастадық. Жоба жұмысы кезінде балалардың өзінің таңдауына ерік беру және тәжірибеден қорытынды жасап, өз-өздерін бағалауы оң нәтиже бере бастады. Зертханада балаларға микроскоптар алынып, зерттеу жұмыстары жүргізіледі. Зертханалық жұмыстарда тәрбиеленушілер микроскоппен тастарды, өсімдіктерді, түрлі жәндіктерді қарап, олардың құрылысын, түр-түсін зерттеп біле бастады. Енді осы зертханалық жұмыстардан және тәжірибеден мысалдар келтіре кетейін.

Балалар тас түрлерімен, магнитпен танысып, олардың атауларын, пайдасын, зиянын және қасиеттерін зерттеп біледі. Балалардың сөздік қорлары байып, сөйлеу тілі дамиды. Жалпы алғанда балалардың өзі көріп, сезіп, өздерін бағалауы өте тиімді болады деп ойлаймын. Балалардың бойындағы жаңалыққа деген құмарлығы, қоршаған ортаны тануға мүмкіндік береді. Ал, жаңаны тану қоршаған ортадағы балалар үшін ерекше құбылыстарды зерттеу, тәжірибенің шынайы өтуіне негіз болады.

Балалардың жинаған ақпараттарын есіне сақтап, оларды кейіннен біріктіріп, өмірді түсіну туралы идеялары қалыптаса бастайды. Мысалы, алғашрет қар үстіне шыққанда оның үстіне құлау арқылы оның жұмсақ, әрі суық болатындығын білсе, кейбір балалар оны ұстап көріп, суық әрі тез еритіндігін байқайды. Бұл әрекетке кейбір балалар тез кірісіп кетсе, кейбір балалар басқалардың әрекеттерін ұзақтан бақылап барып, кейіннен өзі жасап көруге шешім қабылдауы мүмкін. Яғни, оларда қоршаған орта туралы ой қалыптаса бастайды. Балалар өздерінің не істегендігін, сөз арқылы бөліспес бұрын, қимылдармен, түрлі дыбыстардың көмегімен жеткізуге тырысады, олар өз ойларын әрекетке ауыстыру арқылы жаңа идеялар туындатады және оны тәжірибеде сынайды.

Біздің әлем күнде өзгеруде. Техникаға, өмірге деген көзқарас, елдің әлеуметтік-экономикалық дамуы өзгереді. Білім беру технологиялары баланың зияткерлік және жеке тұлғалық міндеттерін шешу қабілетін ұшқыр

және қызықты дамытуға мүмкіндік береді, жаңа мәселелерді шешу үшін әрекеттің өз бетінше игерілген тәсілдерін қолдану керектігі туындайды.

Астана қаласының №80 «Ботақан» балабақшасында мектеп жасына дейінгі баланың танымдық-зияткерлік дағдыларын дамытудың тиімді тәсілі ретінде тәжірибелік-зерттеушілік әрекетін таңдау, тәрбиешінің де шығармашылық жұмысын осы бағытқа бейімдейді. Әрине, тәжірибелік-зерттеу әрекеті мектепке дейінгі ұйымдарда жаңалық емес екені айқын. Дегенмен, балабақша меңгерушісі Ж.Дюсенова шет мемлекетке барған іс-сапарының нәтижесімен әріптестердің ортасында «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудағы заманауи инновациялық технологиялар» деген тақырыбыпта талқылап, көршілес елдің қол жеткізген нәтижелерін баяндады, әсіресе, итальяндық Реджио Эмилио педагогикалық әдісі және Ресейлік «Наурандия еліндегі Наураша» атты сандық зертханасы туралы еңбектерін атап өтті. Осы бағыттарды бізде өз тәжірибемізге енгізуді қолдап, әдістердің тиімділігі туралы зерттеу жүргіздік және тәжірибеге қажетті құрал-жабдықтармен қамтамасыз етуді қолға алдық.

Бұл технологияларды қолдануға мүмкіндікті балабақшамызда эксперименттік алаң ашып, жұмысын басқада инновациялық технологиялар сабақтастықта жүзеге асыруды қолға алдық. Шағын зертхана жұмысы, «Наурандия еліндегі Наураша» сандық зертханасы, «Smart-table және логика» кабинеті жұмыс істей бастады. Ата-аналардың қызығушылығымен қосымша ақылы қызметтер жұмысын жасай бастады. Біздің балабақша серіктестік балабақша қатарында болса, осы жұмыстардың нәтижесінде жетекші балабақшалардың бірі атанды. Балабақша педагогтері өз тәжірибелерімен қалалық және Республикалық деңгейде бөлісті. Атап айтсам, Педагогтер және инновация әдіскері 2024 жылдың қазан айында Астана қаласында ұйымдастырылған «Зерттеу жұмысы» атты қалалық байқауға қатысып, балабақшаның интеллектуалдық бағыттағы жұмысын көрсетіп, жүлделі орындарға ие болды. «Наурандия еліндегі Наураша» сандық зертханасы көптеген қатысушылардың қызығушылығын оятты.



Жалпы, «Наурандия әлеміндегі Наураша» атты сандық зертханасының жұмыс істеуіне балабақша меңгерушісі Ж.Дюсенова тікелей басшылық жасады. Сандық зертхана жабдыкталып, балалармен жұмыс жасауда әдіс-тәсілдері айқындалды. Сандық зертханада қоршаған ортаны сезінетін кішкентай ғалым, зерттеуші «Наураша» атты құрылғы бар, ол бізге барлық тәжірибені жасауда көмектеседі. Сандық зертхана 8 жұмыс модульден тұрады: температура, жарық, магниттік өріс, дыбыс, күш, электр, қышқыл, пульс. «Наураша» Ресей елінікі болғандықтан орыс тілінде, сондықтан ол зертханада пайдаланғанда қазақ тіліне аударып өткіземіз. Онда жасалған тәжірибелер жүйеленіп, бірнеше лэпбуктар жасалды. Демек, педагогтердің дидактикалық материалдар қоры артты.

Мысалы, магнит өрісімен жасалған зерттеу жұмысының үлгісін көрсетуге болады, ол үшін қабылдағыш құрылғы, түрлі-түсті магнит, темір болат және мыс темір, жалғауыш кабель, жалпақ магнит, кофе ұнтағы, компас,

пластмасс зат т.б. құрал-жабдықтар қажет. Проекторға компьютердің көмегімен Наураша қабылдағыш құрылғысын қосып, барлық тәжірибе экран арқылы бақыланады. Балаларға Жер шарының өзі де магниттен тұратынын, магнит өрісі солтүстік полюс және оңтүстік полюс болып бөлінетінін қарапайым тілмен айта отырып, қабылдағыш құрылғы арқылы магнит өрісін зерттеуге болатыны түсіндіріледі. Жалпақ магниткөк немесе солтүстік полюс жағынан қабылдағыш құрылғыға қаратып қойылады, монитордағы темір үгінділерінің қозғалысы бақыланып, магнит өрісіндегі үрдіс сипатталады. Келесі тәжірибеде түтікше алынып екі магнитті оңтүстік полюс жағымен салып, осы үрдіс сипатталады.

Балалардың үрдісті мұқият қарап, санасына сіңіруіне осындай тәжірибелердің орны ерекше, себебі зертхананың жұмыс істеуінен бастап балалардың оған деген ерекше ынтызарлығы артты, зертханада балаларға микроскоптар алынып, зерттеу жұмыстарын жүргізуге мүмкіндік жасалды. Микроскоптар көмегімен тастарды, өсімдіктерді, түрлі жәндіктерді қарап, олардың құрлысын, түртүсін зерттеп біле бастады, мысалы, шыбынның табиғатымен танысты. Тас түрлерімен, магнитпен танысты, олардың атауларын, пайдасын, зиянын және қасиеттерін зерттеп біледі. Үрдісті түсіндіру кезінде балалардың сөздік қорларының баюымен бірге, сөйлеу мәдениеті қалыптасуына да жағдай жасалды.

Қорыта келгенде, балаларға дайын өнімді қабылдайтын ғана емес, өз бетімен ізденетін, балалардың түрлі әрекеттерінің бірі-дербес әрекет жасай алатын тұлға ретінде қалыптасуына негіз болып табылады. Тәжірибелік-зерттеу жұмысының нәтижелігі - шетелдік әріптесіміз Реджио педагогикасы әдісінің көзбен көріп, құлақпен естіп, есте сақтай отырып, баланы ізденіске, іскерлікпен танымдық ынтаға, шығармашылық қабілетті жетілдіру арқылы түрлі мәселелерді шеше білуге, тапқырлыққа, жаңа ғылыми ізденіске жетелеуде.

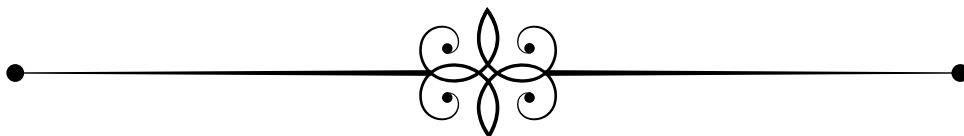
Балабақшада тәжірибелік-зерттеу жұмыстарының нәтижесінде «Зерттеуші бүлдіршіндер» атты авторлық бағдарлама жасалып, Өрлеу БАҰО АҚ Астана қаласы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін

арттыру институтының Эксперттік кеңесінің шешімімен Республикалық деңгейде тартуға ұсынылды. Демек, балалардың қы-

зғушылығынан туындаған жұмыс жалғасын осылай тапты.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
3. Реджио Эмилия: система воспитания по-итальянски. 2018ж.
4. Мұқанов М.М. «Жас және педагогикалық психология» Алматы, 1982 ж.
5. Волкова Е.В., Микерин С.Л. Играем в ученых. Новосибирск: Издательство, 2008 - 256 с. - (Играем).
6. Интернет – ресурc <http://engime.org/balabashada-jaa-tehnologiyalardi-oldanu-edisteri.html>.



БАЛАБАҚШАДА ЕҢБЕКСҮЙГІШТІККЕ БАУЛУ: БАЛАНЫҢ АЛҒАШҚЫ ЕҢБЕК ДАҒДЫЛАРЫ



Нуртайлакова Бибиткул Солдатбековна

Қызылорда облысы,
Қармақшы ауданы, Төретам кенті
№4 «Күннұры» бөбекжай бақшасы
әдіскері



Аңдатпа. Бұл мақала мектепке дейінгі жастағы балаларды еңбексүйгіштікке баулудың маңыздылығы мен алғашқы еңбек дағдыларын қалыптастыру жолдарын қарастырады. Мектепке дейінгі кезең – баланың жеке тұлғалық қасиеттерінің қалыптасатын маңызды кезеңдерінің бірі, сондықтан осы уақытта еңбексүйгіштікке тәрбиелеу баланың болашақта жауапкершілігі мол, тәртіпті және табанды болуына ықпал етеді. Мақалада балабақшада еңбекке баулу әдістері, ойындар мен жаттығулар, сондай-ақ балаларды еңбекке ынталандырудың тиімді тәсілдері талқыланады. Сонымен қатар, педагогтар мен ата-аналарға арналған пайдалы кеңестер беріледі.



Түйін сөздер: еңбексүйгіштік, тәрбие, еңбек дағдылары, мектепке дейінгі білім, педагогика, ойын әдістері, тұлғалық даму.

Қазіргі өркениетті елдердің жаһандану үдерісіндегі негізгі мәселелердің бірі — қоғамның барлық салаларының ғаламдануы және білім мен тәрбие мазмұнының жаңаруы. Мұндай өзгерістерге бейімделу және оларды жүзеге асыру үшін білім беру саласының алдында маңызды міндеттер тұр. Бұл игі мақсаттарға жетудің тиімділігі, ең алдымен, бала тәрбиесінің балабақшадағы іргетасынан бастау алатыны анық. Ғалымдардың зерттеулерінше, адамның бойындағы табиғи ізгіліктің шамамен 80%-ы осы алғашқы білім беру кезеңінде қалыптасады екен. Бала тәрбиесі отбасынан басталады десек те, ғылымға негізделген әдіс-тәсілдер арқылы берілетін тәрбие негізі, көбінесе, балабақшадан бастау алып, мектеп қабырғасында жан-жақты педагогикалық дамуға ұласады. Әсіресе, балабақшадағы тәрбие баланың табиғатына ерекше ықпал етіп, өмір бойы өшпес із қалдырады. Сондықтан баланың жан-жақты дамуы тұрғысынан алғанда, бұл мәселенің маңыздылығы айқын көрінеді. Бұл жөнінде М.Жұмабаевтың «Педагогика» еңбегінде жан-жақты баяндайды. Онда білім беру процесінің мазмұны, әдістері, құралдары, тәрбие мен оқыту ара-

сындағы байланыс, сондай-ақ педагогикалық технологиялардың ерекшеліктері мен қолданылуы туралы маңызды мәселелер қарастырылады.

Автор, сонымен қатар, тәрбие мен білім беру процесінің балалардың тұлға ретінде қалыптасуына, олардың еңбек дағдыларын дамытуға және әлеуметтік қарым-қатынасын нығайтуға қалай әсер ететінін талдайды[1].

Балабақша – баланың алғашқы әлеуметтік және педагогикалық тәжірибесін алу кезеңі. Бұл кезеңде балалардың жеке тұлғалық қасиеттері, соның ішінде еңбексүйгіштік қалыптасады. Еңбексүйгіштік – адамның еңбекті қадірлеу, жауапкершілікпен қарау, табандылық көрсету қабілеті. Балабақшада балаларды еңбексүйгіштікке тәрбиелеу, олардың еңбек дағдыларын дамыту – болашақта табысты азаматтар болып қалыптасуына негіз болады. З.Балаеваның «Балалар психологиясы: теориялық негіздер» атты еңбегінде баланың әлеуметтік ортада өзін қалай сезінетіні, әлеуметтік қарым-қатынас жасау дағдылары және балалар арасындағы

өзара әрекеттестік мәселелерін зерттей келе, балаларды тәрбиелеу мен оқытудың психологиялық аспектілеріне, еңбектің тәрбиелік маңызына, балабақшадағы еңбекке баулу процесінің бала психологиясына әсерінқарастырады [2]. Қазақ педагогикасы мен психологиясында зор ықпал еткен көрнекті тұлға А.С.Макаренко балаларды еңбекке баулудың қажеттілігін баса айтады. Ол еңбек арқылы балалардың тәртіптілік, жауапкершілік және өздігінен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға болады деп сенді. Еңбек — тәрбие үрдісінің маңызды элементі, өйткені ол балаларға нақты мақсат қоюға, еңбектің нәтижесін көруге және оның құндылығын түсінуге мүмкіндік береді.

Адамның тұлға ретінде қалыптасуында еңбектің рөлі ерекше. Баланың еңбекқор болып өсуі оның еңбек тәрбиесін дұрыс алуымен байланысты. Мектепке дейінгі кезең негізінен ойын уақыты болғандықтан, бұл жаста еңбектің маңызы аса үлкен емес. Алайда, қарапайым еңбек элементтері бала өмірінде біртіндеп пайда болып, ойыннан бөлек, өз алдына ерекше сипат ала бастайды. Жас ұрпақтың бойында еңбексүйгіштік қасиетті оятып, еңбекке тәрбиелеу — маңызды педагогикалық процесс. Себебі бала өзінің белсенді әрекеттері арқылы адамгершілік қасиеттерін, қоғамдағы орнын еңбек негізінде қалыптастыра алады. Баланы еңбекке баулу арқылы ол күнделікті өмірде қажет болатын дағдыларды меңгеріп қана қоймай, ақыл-ойының дамуына да ықпал етеді. Еңбек тәрбиесінің балалардың жеке тұлғасын дамытудағы, әлеуметтік дағдыларды қалыптастырудағы және еңбекке деген дұрыс көзқарасты қалыптастырудағы рөлін ғалым А.Сабырова өз зерттеулерінде жақсы көрсетеді.

Еңбексүйгіштікке тәрбиелеу баланың күнделікті өмірінің бір бөлігіне айналуы керек. Бұл балабақшада түрлі іс-шаралар арқылы жүзеге асырылады: ойыншықтарды жинау, гүлдерді суару, өз киімін ретке келтіру, үстелді жинастыру секілді қарапайым тапсырмалар баланың еңбектің мәнін түсініп, оған саналы түрде қатысуына мүмкіндік береді. Мұндай іс-әрекеттер балаларға белгілі бір дағдыларды меңгеруге ғана емес, сонымен қатар өз ісінің нәтижесіне қуана білуге, оған мақтанышпен қарауға үйретеді.

Бала өміріндегі ең алғашқы еңбек тәжірибесі көбінесе ойын арқылы жүзеге асады. Балалар ойын барысында әртүрлі рөлдерде өзін байқап, қызметтің мәнін түсініп, бір-бірімен өзара әрекеттесуді үйренеді. Мысалы, құрылысшының рөлін ойнап, бала өз қолымен құрастыруды, дәлдік пен төзімділікті қажет ететін тапсырмаларды орындауды үйренеді. Сол сияқты, аспаз рөлін ойнағанда, тағам дайындау процесін меңгеріп, тазалық пен тәртіп сақтауды игереді.

Балабақшадағы еңбек тәрбиесі бала бойында шығармашылықты, қиялды және икемділікті дамытуды көздейді. Әрбір тапсырма баланың тек механикалық әрекет етпей, оған жаңа идеялар қосуына, креативті тәсілдер іздеуіне жағдай жасайды. Бұл қасиеттердің барлығы да болашақта оның кәсіп таңдауында, өмірлік ұстанымдарында маңызды орын алады.

Еңбектің бала дамуындағы рөлі тек практикалық дағдыларды ғана емес, сонымен қатар оның эмоционалдық және психологиялық дамуына да байланысты. Балалар бойында еңбектің арқасында табандылық, шыдамдылық, өз күшіне сенімділік сияқты қасиеттер дамиды. Оларға тапсырманы өз бетімен орындап, оны аяқтау мүмкіндігін беру — өз ісіне жауапкершілікпен қарау сезімін арттырады. Бұл өз кезегінде баланың мектепте де, кейінгі өмірде де табысқа жетуінің негізін қалайды.

Балабақшадағы еңбекке баулу баланың табиғи қызығушылығын қолдауға және дамытуға бағытталған. Егер бала кішкентайынан еңбекті сүйсе, ол оны өмір бойы жанында алып жүреді. Сондықтан еңбекке тәрбиелеу – балаларды өмірге дайындаудың маңызды бөлімі. Еңбексүйгіштік баланы мақсат қоюға, оны жүзеге асыруға, қиындықтарды жеңуге үйретеді.

Баланың алғашқы еңбек дағдылары оның күнделікті өміріндегі қарапайым әрекеттер арқылы қалыптаса бастайды. Бұл кезеңде балаға үйретілетін еңбек түрлері оның жас ерекшеліктеріне сай жеңіл, бірақ бірте-бірте күрделене түсетін тапсырмалардан тұрады. Балабақшада еңбекке баулу көбінесе ойын түрінде жүзеге асырылатындықтан, балалар өздері үшін қызықты іс-әрекеттерге тартылады. Бұл оларға тапсырмаларды орындауды

оңай қабылдауға және сол арқылы белгілі бір дағдыларды игеруге мүмкіндік береді.

1. Өзін-өзі күтудегі алғашқы дағдылар. Еңбектің бастапқы қадамы ретінде балалар өздеріне күтім жасауды үйренеді. Оларға киімін дұрыс кию, түймелерді тағу, аяқ киімін байлау, қолдарын жуып, беттерін сүрту сияқты қарапайым әрекеттер үйретіледі. Бұл іс-әрекеттер арқылы бала өзіндік тәртіптілікті, ұқыптылықты және жауапкершілікті қалыптастырады. Өзін күту дағдылары баланың өзіне деген сенімділігін арттырып, өзіндік тәртіптілікке баулиды.

2. Тазалық пен тәртіпті сақтау. Балаларға айналасын таза ұстау, ойыншықтарды жинау, үстелді реттеу сияқты тапсырмалар жүктеледі. Олар ойыннан кейін ойыншықтарын жинап, сынып бөлмесін таза ұстауды үйренеді. Бұл әрекеттер баланы тәртіпке, тазалықты сақтауға және өз жұмыс орнын ретке келтіруге баулиды. Сондай-ақ, бұл тапсырмалар арқылы бала ортақ мүлікке жауапкершілікпен қарауды, өз әрекетінің қоршаған ортаға әсерін түсінуді үйренеді.

3. Қарапайым тұрмыстық тапсырмаларды орындау. Балабақшада балалар қарапайым тұрмыстық тапсырмаларды орындауға да үйренеді. Мысалы, өсімдіктерді суару, үстелге ыдыс-аяқтарды орналастыру, сынып бөлмесін жинастыру, сыныптағы тәртіпті бақылау. Мұндай әрекеттер балаға жұмыс барысын түсінуге, тапсырмаларды жүйелі түрде орындауға мүмкіндік береді. Осы арқылы олар ұқыптылықты, табандылықты және бастаған ісін аяғына дейін жеткізуді үйренеді.

4. Бірлескен еңбек дағдылары. Баланың әлеуметтік дағдыларын дамыту үшін оларды бірлескен еңбекке тарту маңызды. Бұл ойындар мен ортақ тапсырмалар арқылы жүзеге асырылады. Мысалы, топ болып сурет салу, құмнан үйшік жасау немесе бақшаны бірге суару сияқты бірлескен жұмыстар балалардың ынтымақтастығын, өзара көмек-

тесуді және бірлесіп жұмыс істеуді үйретеді. Олар өзгенің еңбегін бағалауды, бір-біріне қолдау көрсетуді үйренеді, бұл болашақтағы әлеуметтік қарым-қатынас дағдыларын дамытуға септігін тигізеді.

5. Шығармашылық еңбек. Балалар еңбек барысында өз қиялдары мен шығармашылығын көрсетуді де үйренеді. Қолөнер бұйымдарын жасау, сурет салу, мүсін жасау, түрлі материалдармен жұмыс істеу сияқты шығармашылық әрекеттер балаға жаңа нәрселерді үйренуге, қиялын дамытып, идеяларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Бұл олардың ой-өрісін кеңейтеді, логикалық ойлау қабілеттерін дамытады және жұмыс барысында жаңа шешімдер табуға ынталандырады.

6. Бастаған істі соңына дейін жеткізу. Баланың еңбекке баулу барысында маңызды дағдылардың бірі — бастаған ісін аяғына дейін орындау. Балаларға тапсырманы орындау барысында туындаған қиындықтарды жеңуге, табандылық танытуға үйрету — олардың еңбекке деген жауапкершілігін арттыруға бағытталған. Бұл қасиет балаға тек балабақшада емес, өмір бойы қажет болады. Өз ісін аяғына дейін жеткізу дағдысы жауапкершілік пен ерік-жігерді қалыптастырады.

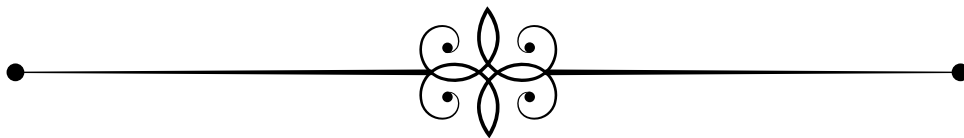
Қорытындылай келе, балабақшада еңбексүйгіштікке баулу – баланың алғашқы еңбек дағдыларын қалыптастыру ғана емес, оның болашақтағы өмірге дайындалуына да септігін тигізетін маңызды педагогикалық үрдіс. Еңбексүйгіштікке баулу арқылы бала өзіне деген сенімділікті, тәртіптілікті және шыдамдылықты меңгереді, ал бұл қасиеттер оның тұлға болып қалыптасуындағы негізгі элементтер болып табылады. Бала балабақшада игерген еңбек дағдылары арқылы қиындықтарды жеңуге, өз ісіне жауапкершілікпен қарауға, бастаған ісін соңына дейін жеткізуге дағдыланады. Сондықтан балабақшадағы еңбек тәрбиесі баланың өмірінде терең із қалдырып, оның алдағы жетістіктерінің негізін құрайды.

Әдебиеттер:**Кітаптар:**

1. Жұмабаев, Ж. (2015). Педагогика. Алматы: Мектеп.
2. Балаева, З. (2019). Балалар психологиясы: теориялық негіздер. Шымкент: Нұрлы жол.
3. Макаренко, А. С. (1938). Еңбек тәрбиесі. Алматы: Мектеп.

Әдістемелік құралдар мен ұсынымдар:

1. Сабырова, А. (2018). Балабақшадағы еңбек тәрбиесі: әдістемелік нұсқаулық. Астана: Астана баспасы.
2. Мерзімді басылымдар мен журнал мақалаларынан:
3. Сүйіндік, А. (2017). Еңбек тәрбиесі: педагогикалық аспектілері. Қарағанды: ҚарМУ.



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАМУЫНА НЕЙРОЖАТТЫҒУЛАРДЫҢ ӘСЕРІ



Палымбетова Алтынай Баянбаевна

Қарағанды облысы білім басқармасының
Абай ауданы білім бөлімінің «Аққу»
бөбекжай» коммуналдық мемлекеттік
қазыналық кәсіпорыны
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың когнитивтік, эмоционалдық және моторикалық дамуында нейрожаттығулардың әсері қандай рөл атқаратынын қарастырамыз. Нейрожаттығуларды қолданудың практикалық мысалдары ұсынылып, олардың балалардың жан-жақты дамуына оң ықпалы көрсетіледі. Мақала педагогтар мен ата-аналар үшін балалардың мектепке дайындығын арттыруда тиімді құрал ретінде нейрожаттығуларды енгізудің өзектілігін айқындайды.



Түйін сөздер: Нейрожаттығулар, когнитивтік даму, эмоционалдық даму, моторикалық даму, ми жартышарлары, зейін, әлеуметтік дағдылар.

Мектеп жасына дейінгі балалардың даму кезеңі – бұл олардың өміріндегі ең қарқынды өзгерістер мен жетілудің уақыты. Осы кезеңде баланың когнитивтік, эмоционалдық және физикалық қабілеттері қарқынды дамиды. Зерттеулер көрсеткендей, нейрожаттығуларды қолдану баланың дамуына жағымды әсерін тигізіп, оның когнитивтік және моторикалық қабілеттерін жақсартуға көмектеседі.

Нейрожаттығулар дегеніміз – бұл баланың ми қызметін ынталандыруға бағытталған арнайы физикалық және когнитивтік жаттығулар кешені. Олар мидың нейропластикалық қабілеттерін күшейтуді мақсат етеді, яғни мида жаңа нейрондық байланыстар құруға және оларды нығайтуға көмектеседі. Бұл жаттығулардың негізінде мидың екі жартышарының үйлесімді жұмысын жақсарту, ақпаратты өңдеу жылдамдығын арттыру және балалардың назарын, есте сақтау қабілетін дамыту принциптері жатыр.

Нейрожаттығулардың бала дамуына әсері

- Когнитивтік қабілеттерді дамыту

Мектеп жасына дейінгі кезеңде балалардың миы ақпаратты тез сіңіру қабілетімен ерекшеленеді. Нейрожаттығулар зейін, есте сақтау және ойлау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Мысалы, қарапайым қозғалыс жаттығулары (оң қолмен сол тізені ұстау және керісінше) мидың екі жартышарын белсендіреді, бұл баланың ойлау жылдамдығы мен зейін шоғырландыру қабілетін арттырады. Сонымен қатар, «Бірдей заттарды тап» ойыны арқылы балалардың логикалық ойлауы мен есте сақтау қабілеті жетіледі.

- Моторика мен координацияны жетілдіру

Ұсақ және ірі моториканы дамыту – мектепке дейінгі жастағы балалардың негізгі міндеттерінің бірі. Нейрожаттығулардың арасында дененің қозғалыс үйлесімділігін жетілдіруге бағытталған жаттығулар ерекше орын алады. Мысалы, сурет салу кезінде бір қолмен дөңгелек сызып, екінші қолмен үшбұрыш сызу жаттығуы екі қолдың үйлесімді жұмысын дамытады. Сондай-ақ, «Секіріп санау» ойыны балалардың ірі моторикасын және

танымдық дағдыларын жақсартады.

- Эмоционалдық және әлеуметтік даму

Эмоционалдық тұрақтылық пен өз-өзін бақылау қабілеті нейрожаттығулардың тағы бір маңызды әсері болып табылады. Мысалы, баланың тыныс алу жаттығулары арқылы күйзелісті жеңіп, эмоцияларын дұрыс басқаруға үйретеді. Сонымен қатар, топтық нейрожаттығулар балалардың бір-бірімен қарым-қатынасын нығайтып, олардың әлеуметтік дағдыларын дамытады.

- Тілдік дағдыларды дамыту

Нейрожаттығулар арқылы балалардың сөйлеу қабілеті мен сөздік қоры жақсарады. Мысалы, «Сөздерді аяқта» ойыны балаға жаңа сөздерді үйренуге және сөйлемдерді дұрыс құрастыруға көмектеседі. Ал ырғақпен өлең айту мидың сөйлеу орталықтарын белсендіреді және бала тілінің дамуын жылдамдатады.

Бұл мысалдар нейрожаттығулардың балалардың дамуы үшін кешенді және жан-жақты құрал екенін көрсетеді.

Ата-аналар мен тәрбиешілер арасындағы байланыстың орнығуы.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың жан-жақты дамуы үшін ата-аналар мен тәрбиешілер арасындағы ынтымақтастық маңызды рөл атқарады. Нейрожаттығуларды тиімді қолдану үшін олардың бірлескен әрекеттері келесі бағыттарда жүзеге асады:

- Ақпарат алмасу: Тәрбиешілер ата-аналарға баланың нейрожаттығуларды орындаудағы жетістіктері мен қиындықтары туралы ақпарат береді. Өз кезегінде, ата-аналар баланың үйдегі даму динамикасын талқылау арқылы тәрбиешімен байланыс орнатады. Екі тарап үнемі кері байланыс жасап, баланың жетістіктері мен даму барысын талқылайды. Бұл тек баланың дамуын жақсартуға ғана емес, ата-аналар мен тәрбиешілер арасындағы сенімді нығайтуға ықпал етеді.

•

- Бірлескен жоспарлау: Баланың нейрожаттығуларға қатысуын жақсарту үшін ата-аналар мен тәрбиешілер бірге жоспар құрады. Мысалы, баланың әлсіз тұстарын анықтап, соларды дамытуға бағытталған жаттығуларды таңдайды. Тәрбиешілер ата-аналарға нейрожаттығулардың мәнін түсіндіріп, оларды үйде де орындау тәсілдерін үйретеді. Бұл баланың дағдыларын тұрақты дамытуға мүмкіндік береді.

•

- Қолдау көрсету: Ата-аналар мен тәрбиешілер бір-бірін қолдап, бала үшін жайлы орта қалыптастыруға тырысады. Бұл қарым-қатынас барысында тәрбиеші ата-аналарға баланың эмоционалдық және когнитивтік қажеттіліктерін түсінуге көмектеседі. Ата-аналар тәрбиешілердің жұмысын бағалап, олардың ұсыныстарын орындау арқылы, өз тарапынан олардың еңбегін қолдайды. Бұл тәрбиешілердің мотивациясын арттырады.

Ата-аналар мен тәрбиешілердің ынтымақтастығы баланың когнитивтік, әлеуметтік және эмоционалдық дамуына оң әсерін тигізеді. Олардың өзара сенімді және серіктестікке негізделген қарым-қатынасы баланың болашақ табысты тұлға болып қалыптасуына жағдай жасайды.

Тәжірибеде қолдану мысалдары

1. «Крест қимылдары» жаттығуы

Бұл жаттығу баланың оң және сол жартышарының үйлесімді жұмысын жақсарту үшін қолданылады. Бала оң қолымен сол аяғына, ал сол қолымен оң аяғына тигізіп, жаттығуды қайталайды.

2. «Айна қимылдары»

Бала ересектің алдында отырып, оның жасаған қимылдарын қайталайды. Бұл зейін мен қимыл координациясын жетілдіреді.

3. «Ритмдік» ойындар

Музыкамен бірге ритм ұстап, түрлі аспаптарда ойнау нейрондық байланыстарды нығайтып, зейін мен есте сақтауды дамытады.

4. «Шеңберді аяқтау» жаттығуы

Бала бірнеше нүктелерді сызық арқылы қосып, шеңбер құрастырады. Бұл тапсырма ұсақ моториканы дамытып, зейінді шоғырландыруға көмектеседі.

Қорытынды:

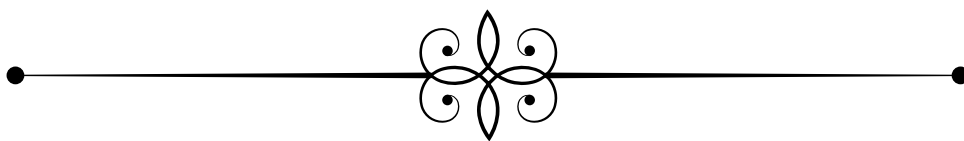
Нейрожаттығулар – мектеп жасына дейінгі балалардың дамуының маңызды құралдарының бірі. Олар баланың когнитивтік, моторикалық, эмоционалдық және әлеуметтік қабілеттерін кешенді түрде жетілдіруге мүмкіндік береді. Педагогтар мен ата-аналар

осы әдістерді күнделікті тәжірибеде қолдану арқылы балалардың мектепке дайындық деңгейін арттырып, олардың болашағына сенімді қадам жасауына ықпал ете алады.

Бұл орайда Альберт Эйнштейннің сөзімен түйіндеуге болады: «Ойын – бұл зерттеудің ең жоғары формасы.» Нейрожаттығулардың ойын арқылы жүзеге асырылуы балалардың қызығушылығын арттырып, олардың әлеуетін толық ашуға көмектеседі. Осылайша, ойын мен жаттығу үйлесімі болашақ табысты тұлға тәрбиелеуде маңызды рөл атқарады.

Әдебиеттер:

1. Выготский.Л.С. «Бала дамуының психологиясы». – Мәскеу: Педагогика, 1984.-45-47 б.
2. Анохин.П.К. «Функционалдық жүйелер». – Мәскеу: Наука, 1975.
3. Поляков.Ю.А., Чуприков А.П. «Балаларды дамытудағы нейропсихологиялық тәсілдер». – Санкт-Петербург: Речь, 2010.
4. Семаго Н.Я., Семаго М.М. «Мектепке дейінгі білім беру тәжірибесіндегі нейропсихологиялық әдістер». – Мәскеу: Генезис, 2013.
5. Корр А., Романов Д.В. «Педагогикалық тәжірибедегі нейропсихология». – Новосибирск: Наука, 2015.



БАЛАБАҚШАНЫҢ ҚОҒАМДАҒЫ МАҢЫЗЫ



Жумадилдаева Лиза Бекболатовна

Қызылорда қаласы
№3 «Қарлығаш» санаториялық
бөбекжай-бақшасы коммуналдық
мемлекеттік мекемесі
әдіскер



Аңдатпа. Мақалада балабақшаның қоғамдағы маңызы, ата-ана мен мектепке дейінгі ұйым байланысы туралы айтылған..



Түйін сөз: «Бала - балабақшаның негізгі құрылымы іспеттес, балабақша - қоғамның бір бөлшегі!»

Әрбір бала өзіндік өнері мен қабілеті, талантымен ерекше көзге түседі. Балабақша — бала болашағының қайнар көзі, тәрбиеші — сол бұлақ бастауының жүрегі. А.Байтұрсынов бір сөзінде «Баланың ойыны қайсы, жұмысы қайсы? Баланың ойыны да ойын, жұмысы да ойын» деп бекер айтпаса керек. Сол секілді бала ойнай отырып, ойлайды және адам болып қалыптасады. Қазақ халқында бала тәрбиесіне ерекше мән берген. Дүние дидарына келгеннен бастап-ақ оның келешекте адал, парасатты, адамгершілігі мол, ел мен жерге жаны ашитын ұрпақ болуын қалап, жанашыр рухани бай тұлға тәрбиелеуге ұмтылған. Қазіргі таңда заман қарыштап дамып, күн сайын өзгерістерге ұшырауда. Соған қарай біздің бүлдіршіндеріміз де өзгере отырып, көкке ілесуге тиіс.

Балалық шақ адамның ғұмырындағы тәтті кезеңдердің бірі. Бала күніндегі кейбір оқиғалар адам санасынан өшпейді. Тіпті, кейбір өзіне ұнамды істері жадында жатталып қалатыны да сөзсіз. Ол үшін бала дүниеге келген сәттен, белгілі бір жасқа дейін ата-ана мейіріміне бөленіп өсіп, одан соң балабақшаға беріп жатады. Ол өте дұрыс шешімдердің бірі. Себебі, шетелдік және ресейлік ғалымдар, М.Жұмабаев атамыздың «Педагогика» еңбектеріне сүйенсек, сол 3 жастағы балалар қоршаған ортаны танып, өзге адамдармен коммуникация жа-

сауы тиіс. Соған орай балабақшада белгілі бекітілген бағдарламалар мен арнайы зерттеулерге сәйкес тәрбиелейміз.

Балабақшада бөбектер не үйренеді? Балабақшаның пайдасы қандай?

- Балабақшада балалар ойын ойнай отырып, бала бойында түрлі дағдылар қалыптасады;
- Тәртіпке үйренеді;
- Интеллектісі және ой еңбегінің нәтижесінде өз жасына сәйкес дамиды;
- Тақырыптарға сәйкес іс-шараларда топтасып ойнай отырып, жұмыс жасауды үйренеді;
- Өз ортасында, өзі секілді балалар болғандықтан тілі дамып, құрдастарымен ауыз екі сөйлесіп, сөздік қоры молаяды;
- Тәрбиеші ұғымын түсініп, өзін ортада ұстауды үйренеді;
- Ата-ана алдындағы еркеліктерін азайтып, жасына сәйкес іс-әрекеттерге барады;
- Белгілі бір дағды қалыптастырады;
- Бала ашылып, өзін сыртқы ортада дұрыс

ұстай бастайды;

- Егер тұйық балалар болса, өзін еркін ұстап, кейбір шектеулерден қорықпау қажеттігін түсінеді;
- Өзін қоршаған ортамен танысып, танымдық қабілеттері артады.

Жоғарыда аталған балабақшаның пайдалылығына қарап отырып, оның қоғамдағы орны соншалықты маңызды екенін ұғынуға болады. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мемлекет және қоғам үшін өте маңызды. Балабақша – барлық тәрбиенің ең алғашқы баспалдағы. Тәрбие мен білім – егіз дүние десек, қателеспейміз. Ал тәрбиешілер болса балаларға қаншама жан-жақты әдістер мен тәсілдерді қолдана отырып, жаңашыл, ізденімпаз, сауатты да салауатты тұлға етіп қалыптастырушы. Сонымен қатар жаңа технологиялар мен ақпараттарды меңгертіп, бала бойындағы дарыны мен талантын ашып, оны зерттеп, білім нәрімен сусындататын ұлы ұстаз. Әр баланың өзіндік отбасы тәрбиесі, іс-әрекеті мен құндылықтары әр түрлі болады. Сол себепті басты мақсатымыз, алдымызға келген әр балаға жауапты бола отырып, оларға дұрыс бағыт-бағдар беру. Балабақша тәрбиешілерімен бірге бақылау жасалып, оларды топтық жұмыс жасауға ықпал жасаймыз. Егер әр педагог өз жұмысына жауапкершілікпен қарап, міндеттері мен мақсаттарын нақты жоспарлар арқылы орындайтын болса, алынбайтын қамал жоқ.

Тарихтың тереңіне көз жүгіртсек, ата-әжелеріміз ел арасында тараған жыр-дастандарды, қазақ халқының ауыздан-ауызға тараған батырлар жыры мен ертегілерін жатқа айтып, немерелерінің құлағына құя білген. Бірақ әр дәуір мен заманның өзіндік ерекшеліктері мен даму кезеңдері бар. Баланы дамыту барысында, дидактикалық және қызықты ойындар арқылы баланың бойына дағдыларды қалыптастыруда әр тәрбиешіде педагогикалық бірізділік, әр баламен сабырлылықпен жұмыс жасау, ата-анамен қарым-қатынасты орнату, баланы нақты әрі жүйелі қалыптастыра алатын қабілеті болуы қажет. Жоғарыда аталған талаптарды міндетіне ала отырып, адал еңбек, ақ көңілмен жұмыс жасауда. Ұрпақ тәрбиесі селқостықты көтермейді. Сондықтанда біз ұжым болып

педагогтармен бірлесе қоғамдағы түрлі жағдаяттарды назарға ала отырып, ата-аналарға арналған түрлі іс – шаралар ұйымдастырып өткізудеміз. Атап айтатын болсам: Балабақшамыздың жылдық жоспарына сәйкес құрылған «Аналар» және «Әжелер» мектебінің қызықты шаралары дәлел болмақ. Отбасылық құндылықтарды сақтауда, әжелеріміздің немере алдындағы, аналарымыздың бала тәрбиелеудегі жауапкершіліктері мен міндеттерін арттыра отырып, олардың отбасындағы дағдыларын қалыптастыруына бағытталған мақсатта ала отырып, балаларға ұлттық рухта, әдет-ғұрыпты, салт-дәстүрлерімізді насихаттап тәрбиелеп жетілдіру тұрғысында болды. Әрбір отбасы қоғамның бір бөлігі болып табылатындықтан, бала тәрбиесіндегі жауапкершілікте балабақшамызбен бірдей тәрбиелеп өзара іс-қимылға, ынтымақтастыққа, кеңінен тарту болып табылды.

Іс шаралар түрлерін атап айтар болсам:

- «Біз біргеміз»
- «Анам және мен»
- «Отбасы, бала, балабақша»
- «Кел бірге ойнайық...»
- «Әжелер сөзі – көненің көзі» және тағы басқабірнеше іс шара түрлері қамтылған.



“Ана және мен” Спорттық сайыс

Мақсаты
Отбасындағы ана мен баланың қарым – қатынасын сүйіспеншілігін нығайту. Шапшаңдыққа, ептілікке дағдыландыру. Сипап сезу қасиеті арқылы сезімдерін күшейту.



Сәлемдесу



Колорист (түстерді тонтастыру)



Көңілді жұмып балаңызды табыңыз



Көңілді сақина (дәлдеп лақтыру)



Балмұздақ ойыны



Лабиринт (аналар ойыны)

“Отбасы, бал, балабақша” тренингі

Мақсаты
Ата - ана мен балабақша арасындағы қарым – қатынасты нығайту, жағымсыз көңіл – күйден арылу, бірлесіп жұмыс жасауға баулу, еркін сезінуге жағдай жасау, Ата – аналардың өзара қарым – қатынасын жақсарту.



Аманасу танысу жаттығуы



Жеті лақ ертерісі



Сурет құрастыр



Айна ойыны

“Кел бірге ойнайық” Аналармен ойын алаңында

Мақсаты
Аналарымызды балалық шаққа саяхат жасатып, түрлі ойындар ойнату. Танымдық, физикалық қабілеттерін шыңдау. Көңілді уақыт сыйлау.



Танысу алаңы



«Жалғасын тап» (мақал мәтел)



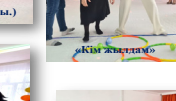
«Кім жылдам»



«Оюлы текемет» ойыны



«Пирамида құрастыру» ойыны

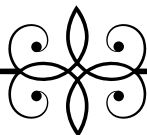


Тез ара-жаздам ойыны

«Бұндай іс-шаралар түрлерін өткізуде балабақша мен қоғамның бала өміріне жақсы жағынан тигізер әсері мол деп санаймын. Бала ата-ананың айнасы, біз баламызды қалай тәрбиелеп өсірсек, бала да дәл сол тәрбиесін көрсетеді. Ата-ананы балабақша өміріне атсалыстыра отырып, біз балабақша мен бала арасындағы ынтымақтастықты көреміз. Сөзімді қорытындылай келе, мектепке дейінгі ұйымдар мен қоғам арасындағы байланыстың берік болуы әр баланың жарқын болашағын қалыптастыруға үлесі орасан зор. Біз сонда ғана білімді ұрпақ - ел болашағы деп айта аламыз.»

Әдебиеттер:

1. К.Ж.Бұзаубақова. Жаңа педагогикалық технология./Оқулық/ - Тараз:ТарМУ, 2003.
2. “Бала мен балабақша» журналы № 11, 2011 жыл <http://bilimdiler.kz/balabaksha/15272-mektepke-deyingi-bilim-berude-innovaciya-lyk-tehnologiyalaryd-koldanu.html>
3. Б.Бөрібаев, Е.Балапанов «Жаңа ақпараттық технологиялар».- Алматы,2001.



ПРЕДМЕТНО-ПРОСТРАНСТВЕННАЯ СРЕДА ФОРМИРОВАНИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА



Бритько Наталия Владимировна

Костанайская область, город Рудный,
КГКП «Ясли-сад №2 отдела образования
города Рудного»
инструктор по физической культуре



Аннотация. Предметно-пространственная среда выполняет роль связующего звена между миром взрослых и детей, способствуя удовлетворению потребности ребёнка в двигательной активности и получении информации о здоровом образе жизни, взаимодействии с окружающим миром. В данной статье описаны ключевые условия для проектирования пространственно-предметной среды.



Ключевые слова: предметно-пространственная среда, условия проектирования предметно-пространственной среды, физическое развитие, физическое воспитание.

Среда представляет собой неотъемлемую часть общего пространства, в котором происходит развитие основ физической культуры ребёнка. Это ближайшее окружение, которое стимулирует его к активной двигательной деятельности, способствует изменению образа жизни и помогает расшифровывать социальные и культурные коды, наполняющие его.

Среда является результатом человеческой деятельности и педагогического творчества, отражая модель жизнедеятельности человека и его отношение к жизни [2, с. 87]. Человек осваивает среду и себя в ней, создавая формы ее закрепления, которые можно рассматривать как элементы социально-культурного опыта. Это выражается через предметно-вещественные образования (книга, дом, и т. д.), функциональные формы (обычай и традиции), а также через разговорный и письменный языки, знаки и символы культуры. Предметная среда человека обладает как общими, так и частичными свойствами и отношениями: взаимодействием и связью, движением и материальностью, формой и функцией, временем и пространством, ма-

териалом и конструкцией.

Предметный мир обладает многогранным содержанием, включающим этнографические, культурологические, познавательные, социально-нравственные, трудовые и другие аспекты. Его можно охарактеризовать по таким признакам, как форма, размер, цвет, материал, строение, функция, назначение. Предметы отражают целостность человека, его чувства, знания и поведение. Они представляют интерес с различных точек зрения: исторической, научной, этнографической, воспитательной, художественной, социологической [3, с. 22].

Предметно-пространственная среда играет роль посредника между миром взрослых и миром детей. При этом мир детей всегда ориентирован на вещественные элементы мира взрослых, такие как знаки, символы, отношения. Исследования показали, что дети дошкольного возраста познают предметы с помощью сенсорного восприятия — зрительного, осязательного, тактильного и т. д., а также с помощью мыслительных операций.

Гармония между средой и человеком достигается благодаря действию законов восприятия, когда активизируются все анализаторы и рецепторы: зрительный, слуховой, вкусовой, тактильный и другие, что позволяет человеку воспринимать и постигать красоту. Эта идея легла в основу основных принципов формирования предметно-пространственной среды в дошкольных организациях. Такая среда удовлетворяет потребности ребенка в двигательной активности, а также в получении информации о здоровом образе жизни и взаимодействии с окружающим миром.

Согласно Государственному образовательному стандарту дошкольного образования Республики Казахстан, предметно-пространственная развивающая среда — это среда с разнообразными материалами, спланированная для поддержки детской инициативы, обеспечивающая свободный доступ к предметам и игрушкам и возможность самостоятельно выбирать занятия и реализовывать свои идеи в течение дня [1].

К предметно-пространственной развивающей среде, как к одному из условий реализации типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения, предъявляется ряд требований: содержательность, насыщенность, трансформируемость, полифункциональность, вариативность, доступность и безопасность.

Требования к содержательности и насыщенности предметно-пространственной среды - наличие в среде средств обучения, материалов, инвентаря, игрового, спортивного и оздоровительного оборудования, которые обеспечивают: игровую, познавательную, исследовательскую и творческую активность всех категорий детей; экспериментирование с доступными детям материалами; двигательную активность, в том числе развитие крупной и мелкой моторики, участие в подвижных играх и соревнованиях, а также их соответствие возрасту детей и содержанию Типовой программы. [4].

Требование к доступности предметно-пространственной среды – расположение предметов в пространстве таким образом, чтобы ребенок мог дотянуться до них независимо от их высоты и уровня развития его физиче-

ских качеств, что обеспечивает возможность взаимодействия с предметами для детей с разным уровнем физических способностей.

Полифункциональность заключается в том, что каждый предмет может быть использован дошкольником многократно и многофункционально, что способствует не только его физическому, но и интеллектуальному, а также эстетическому развитию. В соответствии с этим принципом оборудование, наборы предметов и пособий дополняют друг друга, предоставляя ребёнку возможность выполнять движения различными способами. Содержание подвижных народных игр отражено в моделях-пособиях и предметах быта, что стимулирует интерес к ним. В пространстве размещаются панно, макеты, которые позволяют организовывать игры и драматизации по сказкам, а также народные подвижные игры. С помощью знаково-символической системы в игровом пространстве должны быть обозначены содержание и правила организации народных подвижных игр.

В вертикальном пространстве размещается дополнительное оборудование: шведская стенка, подвесные мишени, горка в спальне и другие элементы. В переходах между групповой комнатой и раздевалкой на дверях и стенах могут быть размещены атрибуты для упражнений на подпрыгивание. Игрушки и пособия должны быть расположены таким образом, чтобы, доставая их, ребенок прилагал усилия и проявлял самостоятельную двигательную активность. Для развития дыхательных навыков используются легкие подвесные атрибуты, размещенные в таких местах, где ребенок может самостоятельно выполнять упражнения. Для зрительной гимнастики на уровне глаз ребёнка в разных частях групповой комнаты размещаются картинки, иллюстрирующие сюжет сказки. Это помогает детям развивать зрительное восприятие и внимание, а также делает упражнения более интересными и увлекательными.

В горизонтальное пространство дополнительно вводятся такие элементы, как лабиринты, классики, шахматные доски, а также разнообразные дорожки в виде следов, линий и геометрических фигур, нарисованных на полу. В групповой комнате используют-

ся небольшие перегородки-барьеры, которые можно свободно передвигать, а также домики для уединения, которые позволяют быстро и легко перестраивать пространство – вариативность.

Трансформация среды способствует возникновению новых игр, пробуждает инициативу, и каждый дошкольник может успешно выполнить движение, развернуть деятельность, удовлетворить свой интерес и выразить отношение к происходящему. Реализация этого принципа гарантирует достижение положительного результата независимо от уровня развития ребенка [5, с. 116].

В группе создаётся «тир», который побуждает детей к движениям, связанным с бросанием, прокатыванием и метанием предметов. Все пособия и снаряды должны давать ребёнку возможность выбирать способ метания в зависимости от расположения и удалённости цели, её высоты, а также размеров бросаемого предмета, что способствует успешному выполнению задания.

Кроме того, при проектировании предметно-пространственной среды предполагается возможность частого использования предметов, которые мотивируют детей к самостоятельной активности, в зависимости от их интересов и предполагаемого способа использования. Важно, чтобы каждый предмет в среде содержал символ-образ, который позволяет детям моделировать различные виды движений, физической активности и народных подвижных игр, что способствует усвоению детьми эталонов физической культуры.

Цветовой параметр используется для формирования цветового пространства, которое создаёт психологический комфорт, способствует развитию самостоятельной двигательной активности и помогает в цветовой локализации, служа стимулом для развития движения [6]. Цветовая гамма применяется для улучшения как совместной деятельности ребёнка и взрослого, так и самостоятельной двигательной активности детей. Создание единого комплекса цветовой, звуковой и кинестетической модальностей помогает создать атмосферу необычности, таинственности и сказочности,

что соответствует особенностям пространства детства.

Безопасность включает в себя соответствие всех элементов предметно-пространственной среды установленным требованиям, обеспечивающим их надёжность и безопасное использование. Это соблюдение санитарно-эпидемиологических норм и правил, а также требований пожарной безопасности.

Основными условиями проектирования предметно-пространственной среды являются:

- Четкая структурированность предметных источников, раскрывающих ценностный потенциал физической культуры.
- Наличие предметов из реального мира, а также элементов из мифов, былин, легенд, сказок и других культурных форм, раскрывающих обобщенное представление человечества о физическом идеале, здоровом образе жизни и т.д.
- Насыщение пространства предметами народной культуры, в которых отражен опыт саморазвития и самосохранения.
- Сочетание заданных и свободных элементов среды, способствующих развитию самостоятельной двигательной активности ребенка.
- Насыщение знаками и символами, которые помогают формировать обобщенно-образное представление о здоровом образе жизни.
- Представление народной подвижной игры как одного из ключевых феноменов физической культуры.
- Наличие ценностей и антиценностей физической культуры, способствующих формированию осознанного отношения к физическому и психическому здоровью.

Предметно-пространственная среда строится на следующих принципах:

- Целостность, единство и взаимосвязь человека и окружающего мира, что помогает ребёнку осознать свою связь с природой и понять, что для сохранения здоровья важно жить в согласии с её законами.
- Планетарного подхода к пониманию здоровья, основанного на целостном восприятии здоровья как глобального явления.
- Интеграция народной игры, видов искусства, устного народного творчества, что способствует передаче способов познания себя, формирования здорового образа «Я», способов самосохранения и саморазвития, а также оценки состояния собственного тела.
- Свободы, самостоятельности и активности, что дает ребенку возможность самостоятельно строить свой здоровый образ жизни и адаптировать окружающую среду в соответствии со своим состоянием.
- Гуманитарный подход, который отражает

в содержании среды мир человека, его телесное строение, образ жизни, закономерности роста и развития.

- Половых и возрастных различий, а также взаимосвязей между состоянием человека и окружающим его миром.
- Ценностного подхода, обеспечивающего равенство ценностей различных национальных культур и наполняющего среду, как ценностями, так и антиценностями физической культуры, составляющей часть общечеловеческой культуры.

Предметный мир, окружающий ребенка, раскрывает ценностный потенциал физической культуры и служит средой для накопления знаний о познании, сохранении и преобразовании тела, движений и организма. Насыщенная предметно-пространственная развивающая среда становится основой для организации увлекательной, содержательной жизни и разностороннего развития каждого ребенка и является основным средством формирования его личности, источником знаний и социального опыта.

Список использованных литератур:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения.
2. Полякова М.Н. Создание моделей предметно-развивающей среды в ДОУ. – М.: Центр педагогического образования, 2008. – 176 с.
3. Методические рекомендации по организации предметно-развивающей среды для детей раннего возраста. – Астана, 2015. – 16 с.
4. Руководство к Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения. – Астана, 2022. – 178 с.
5. Рыжова Н.А. Развивающая среда дошкольных учреждений (Из опыта работы). – М.: ЛИНКА-ПРЕСС, 2007. – 192 с.
6. Красношлык З.П. Предметно-развивающая среда формирования физической культуры детей дошкольного возраста. Педагогические науки// Наука и современность, 2015. - С. 79-84

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАЗНООБРАЗНЫХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ В ПРОЦЕССЕ ЗНАКОМСТВА ДОШКОЛЬНИКОВ С ПРИРОДОЙ



Боднар Елена Анатольевна
город Талдыкорган
Воспитатель детского сада № 42



Аннотация. Природа является важным средством воспитания детей. Она является источником формирования полноценной личности, его мировоззрения, его знаний. Природа выступает средством развития ума, чувств, эмоций ребенка. Как мудрый воспитатель, природа пробуждает в детях нравственно – духовные качества, творческие способности и эстетическое восприятие окружающего мира. В статье приводятся примеры использования разнообразных методов, приемов и форм работы по ознакомлению детей дошкольного возраста с природой, позволяющие ребенку заглянуть в ее недра, понять ее законы и взаимосвязи, закономерности и противоположности, побуждающие его любить, беречь и защищать родную Землю и всю красоту родного края.



Ключевые слова: наблюдение, экскурсии, экспериментальная деятельность, природный материал, художественное слово, загадки, приметы, среда обитания, природные факторы, сравнительный анализ, объекты живой и неживой природы, психогимнастика, эмпатия, ТРИЗ.

Природа – неиссякаемый источник духовного обогащения ребенка. Ее воспитательное значение трудно переоценить. Постоянное соприкосновение, общение с природой, положительно влияет на человека, делает его добрее, мягче, будит в нем лучшие качества. Разнообразие растительного и животного мира пробуждает у детей живой интерес к природе, любознательность, побуждает их к деятельности. Во время встреч с природой у детей формируются реалистические знания об окружающем мире, воспитывается гуманное отношение к живым существам.

Интерес к природе появляется уже в младшем дошкольном возрасте. Дети удивляются, встречая новый цветок, незнакомое животное или насекомое. Детям становится интересно и они начинают задавать вопросы. Их вопросы – первые ростки радостного чувства познания природы, интереса к ней и нам нужно стараться укреплять и поддерживать этот интерес. Знакомство детей с

природой, происходит с учетом их возрастных особенностей и их деятельность нужно организовать так, чтобы они активно общались с природой, овладевали новыми умениями, совершенствовали приобретенные навыки.

Прежде всего, необходимо научить ребенка бережному отношению к природе, которое выражается в элементарной заботе о животных, в доступном труде по уходу за растениями. Начиная работу по развитию представлений о росте и развитии живых организмов, нужно научить детей замечать все происходящее вокруг.

Хочу поделиться своей практикой. Для этого ежедневно рекомендуется организовывать и планировать наблюдения, экскурсии, прогулки с опорой на впечатления, получаемые детьми, чтобы содержательной основой деятельности детей стали наблюдения за животными и растениями на участке и в уголке

природы, направленные на приобретение детьми конкретных чувственных представлений. Для знакомства с нужным объектом широко использую игрушки, иллюстрации, фотографии, картинки, видео, аудио, природный материал, экспериментальную деятельность. Организуя деятельность по ознакомлению детей с овощами и фруктами, прежде всего, нужно развить умение различать их по форме, окраске, вкусу, узнавать на ощупь. При рассматривании, задаю вопросы: «Что это?», «Как называется?», «Какого цвета?», организовываю обследования объектов – дам поддержать овощ или фрукт, погладить, проверить твердость, обвести форму, попробовать на вкус и запах. Для уточнения представлений и обогащения словаря, использую игровые приемы.

Для постоянного общения с природой, я считаю в группе необходим «Уголок природы», где созданы условия для непрерывной, длительной и систематической работы. В «Уголке природы» наглядно представлены времена года, состояние погоды, дети учатся запоминать последовательность дней недели, смены времен года, отмечать состояние природы и погоды в календаре. В любой сезон в «Уголке природы» для детей находится интересное дело. Вместе выращивать лук, фасоль, бобы, проращивать веточки вербы и сирени в конце зимы. Во время утреннего дежурства, дети не только ухаживают за растениями и рыбками, но и наблюдают за их полным жизненным циклом. Дети учатся различать виды растений, замечают изменения в их развитии: семечко, горошина набухли, появился первый росток, первый листок, обращают внимание на красоту и разнообразие цветов и листьев, наблюдают за их ростом, цветением, знакомятся со строением растений, учатся правилам ухода.

В данной работе целесообразно использовать разнообразные формы деятельности, одной из основных являются наблюдения. Любое наблюдение – это познавательная деятельность, требующая от детей внимания, сосредоточенности, умственной активности. Во время наблюдения, необходимо задавать четкие, конкретные вопросы, побуждающие детей к поиску информации. Важно, внимательно выслушать предположения и ответы детей, доброжелательно

среагировать на каждый, похвалить ребенка за правильные рассуждения и выводы.

Необходимо простимулировать дальнейший интерес детей. Общаясь во время наблюдений, развиваем в них наблюдательность, интерес к природе, формируем представления об особенностях растений, животных, насекомых их взаимосвязи и приспособляемости к среде обитания. Обычно результаты наблюдения, дети отображают в рисунках и поделках. Например, наблюдая, за рыбкой в аквариуме, кошкой, собакой, птицами - сначала рассматриваем и описываем особенности внешнего вида, поведения, строения, питания. Потом, делаем сравнительный анализ живых и игрушечных, кошку с собакой, воробья и ворону, а вечером предлагаем слепить, сделать из природного материала или нарисовать.

Знакомство с признаками живых организмов, как нельзя лучше организовать на прогулке. Наблюдаем за изменениями в растительном мире: дети видят, как желтеют и краснеют листья, в ясный солнечный день, любят расцвеченными деревьями, отыскивают, по нашей просьбе известные нам деревья: березу, клен, карагач, дуб, тополь, рассматривают на них листья, сравнивают их между собой. С удовольствием дети играют в игры – упражнения: «Раз, два, три – к тополи, березе, беги!», «С какого дерева лист?», «Листок такой, лети за мной!» и другие. Можно предложить отыскать разные листочки, принести три листика с разных деревьев, найти березовый лист, подойти тем, у кого кленовый лист, сравнить тую, ель с другими деревьями, полюбоваться листопадом, покружиться, как листочки, походить по листьям, понюхать их, сплести гирлянду.

Во время наблюдений, всегда используем художественное слово, загадки, приметы. Естественным образом вплетаются в ход наблюдений трудовые поручения. Здесь необходим индивидуальный подход к детям: кому - то нравится рыхлить почву на рбатке, кому- то поливать цветы и деревья, третьим нравится посадка растений. Обязательно предоставляем детям возможность выбора. Выполняя трудовые операции, узнаем и закрепляем знания о том, как растут и развиваются окружающие растения, какие условия необходимы для их роста, при сбо-

ре семян, знакомимся, как размножаются и увядают растения. Подводя детей к цветнику в сухую погоду, можем прочесть стихотворение Л.Деляну «Лейка»:

У меня есть лейка, ой, какая лейка!
Видели вы лейку новую мою?
Как луна сияет, если будет сухо,
Я ее наполню и цветы полью!

В группе, во время организованной деятельности и в режимных моментах, предлагаем игры и упражнения по технологии ТРИЗ «Лифт» - где детям предлагается определить этапы развития живых организмов – человека, животного, растения и объяснить значение каждого этапа. Понравилась ребятам игра «Хорошо – плохо», в которой детям предлагается назвать хорошие и плохие качества или характеристики предметов и явлений природы. Например, дождь – это хорошо или плохо? И хорошо, и плохо! Почему дождь – это «Хорошо»? (свежий воздух, нет пыли; поливает землю, растения, деревья; могут пить и купаться птицы и животные; чистые крыши). А почему «Плохо?» (можно промокнуть, упасть или наступить в лужу, у насекомых могут намокнуть крылышки они не смогут летать, можно простудиться). Дети учатся размышлять, высказывать предположения, у них обогащаются информация о явлениях и объектах живой и неживой природы.

Составляем карту необходимых условий для роста и развития дикорастущих и культивированных, комнатных растений – необходим солнечный свет, воздух, вода, почва, ветер для размножения, который разносит семена, птицы, спасающие от вредителей. Дети узнают о том, что за комнатными растениями и культивированными нужно ухаживать, обеспечивая им эти условия, а для дикорастущих растений, существуют природные факторы. Закрепляем строение растений, составляя их силуэты из разрезных картинок. Рассматривая строение деревьев и кустарников, побуждаем детей сделать сравнительный анализ строения корневой системы, ствола и расположения ветвей и кроны деревьев, сравниваем и анализируем цветущие кустарники и плодоносящие.

Круглый год происходит взаимодействие детей с природой, ее предметами и объек-

тами. Учим замечать и любоваться ее красотой в разные времена года. Любуемся завораживающим зрелищем листопада или снежной метели, сравнивая ее с белыми мухами или лепестками белых роз. Развиваются не только эстетические и эмоциональные чувства, но и обогащается речь детей эпитетами и крылатыми выражениями (цвет весны – в цветах, цвет зимы – в воображении; одно доброе слово может согреть три зимних месяца); вызывает у детей желание не рушить эту красоту, они влюбляются, как все в детстве, и в этот первый чистый снег, и в заснеженную березку на участке, и в зеленеющий луг с порхающими вокруг бабочками, и в пруд на даче, и в цветы под окном. У них зарождается та самая взаимосвязь с природой, которую они хотят оберегать и защищать.

Весной, когда подготавливается цветник к посеву семян, объясняем детям, зачем надо вскапывать землю, показываем, как делать бороздки, стараемся, что бы дети принимали посильное участие: разбивали комья земли, засыпали семена, поливали. Поливая почву, глину и песок, знакомимся с их свойствами, размышляем, почему земля впитывает воду медленнее, чем песок, почему мокрый песок не сыпучий, почему из мокрой глины легче лепить, а из сухого песка – невозможно. Дети, взаимодействуя с объектами неживой природы, воочию наблюдают и обогащают свой кругозор знаниями о их свойствах и качествах.

Зимой активно наблюдаем за птицами, называем зимующих и перелетных птиц, размышляем, почему некоторым птицам приходится улетать в теплые края, так как нечем питаться и не вынесут морозов. Воспитывая гуманные чувства, решая помогать зимующим птицам, читаем стихотворение «Покормите птиц зимой» Е. Носова, рассказ «Скворец» Г.Снегирева, стихотворение С. Михалкова «Скворец» и произведения других авторов.

Беседуем о мышках на севере, у которых есть копытца, чтобы не отмерзли лапки. О шубках, которые меняют многие животные, утепляясь к зиме, о зимовке медведя в берлоге, енота, ежа в норках, об острых когтях и зубах белок и лисиц, которые мышкиют зимой, вылавливая мышей из - под снега. Проводятся

игры: «Птички», «Вороны», «Лиса в курятнике», «Перелет птиц», в которых нужно побуждать детей передавать характер и повадки животных и птиц. Детям предлагается придумать и отгадать загадки, рассказывая все о предмете или явлении, но, не называя его.

В летнее время любимы бабочками, как они порхают, садятся на цветы, рассматриваем жуков, божьих коровок, как они ползают, беседуем об их внешнем виде. Рассматриваем их характерные особенности – насечки на тельце, из – за которых их и называли насекомыми. Через эмпатию и психогимнастику, дети пробуют передать их чувства и эмоции, обогащается детская эмоциональная сфера, воображение и фантазия.



Все полученные в повседневной жизни представления, конкретизируем и обобщаем в организованных деятельности. Для формирования представлений детей об увеличении общих размеров животных и растений в процессе роста и развития, предлагаем разные задачи, где дети могли бы сопоставить изменения величины, как самый яркий и легче других улавливаемый признак. Здесь еще важную роль играет рост самого ребенка по сравнению с взрослым. Например, предлагаем выбрать будку для щенка, выясняя, знают ли дети, что собака увеличивается в размерах, и смогут ли наши дети это предвидеть при выборе будки.



Подобные задачи побуждают детей рассуждать, объяснять, делать выводы. Познание особенностей развития живых существ, предполагает учет связей с окружающей средой, с другими организмами. Дети пытаются устанавливать эту взаимосвязь, отмечая, что растения развиваются при определенных условиях, детеныш животного находится в определенных отношениях с взрослым животным (матерью, врагами, другими детенышами).

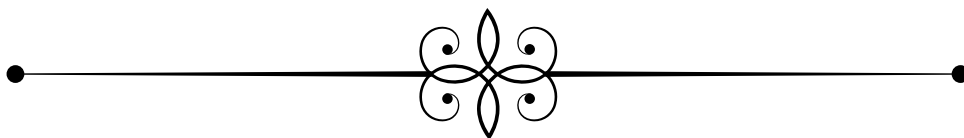
Научить ребенка любить и понимать природу, невозможно без поддержки и помощи родителей. Обязательно планируются и проводятся беседы с семьями по данной теме, даются советы и рекомендации, какие для этого нужно иметь книги, энциклопедии, открытки, аудиозаписи голосов птиц, шума леса, плеск воды, различные видео и

мультфильмы. Важно привлечь родителей к участию в конкурсах, развлечениях, выставках, весенних «Трудовых десантах». Важно, чтобы родители сами любили и проявляли заботу о природе, привлекали к этому детей, ведь дети - зеркало своих родителей.

Всю работу строим при условиях системы информации о природе, о связях, существующих в ней зависимостях, умения и совершенствуя навыки, воспитывая отзывчивость, любовь к природе, желание защищать и умножать ее богатства.

Список использованных литератур:

1. Государственный общеобразовательный стандарт дошкольного воспитания и обучения;
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения;
3. Васильева А. И. Учите детей наблюдать природу – М. 2009;
4. Левитман М. Х. Экология - предмет: интересно или нет? – СПб СОЮЗ 2006;
5. Лопатина А. А. Сказы матушки земли. Экологическое воспитание через сказки, стихи и творческие задания / А. А Лопатина, М. В. Скребцова 2 – ое изд. Москва 2008.



ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО ПОЗНАНИЯ ОКРУЖАЮЩЕГО МИРА



Ефремова Ксения Константиновна

Костанайская область, город Костанай

ТОО «Aniretake2010» ясли-сад «Лесная сказка»
воспитатель



Аннотация. Познавательный интерес - это глубинный внутренний мотив, основанный на свойственной человеку врождённой познавательной потребности, а экспериментирование является эффективным средством познавательного развития дошкольника.



Ключевые слова: познавательный интерес, детское экспериментирование, взаимодействие с родителями.

Чем больше ребёнок видел, слышал, пережил, чем большим количеством элементов действительности он располагает в своём опыте, тем значительнее и продуктивнее при других равных условиях будет его творческая деятельность

Л.С.Выготский

В настоящее время актуальна проблема поиска эффективных средств, которые способствовали бы познавательному развитию детей дошкольного возраста и учитывали возрастные и индивидуальные особенности ребёнка.

Современная педагогическая наука считает, что основными показателями умственного развития является - усвоение системы знаний, накопление их фонда, развитие творческого мышления и овладение способами познавательной деятельности, необходимым для приобретения новых знаний.

Исследовательская деятельность является эффективным средством познавательного развития детей дошкольного возраста. В познавательно-исследовательской деятельности не только проявляются, но и раз-

виваются природная любознательность, формируется активное отношение к окружающему, обогащается чувственный опыт и личность в целом.

Познавательный интерес - это глубинный внутренний мотив, основанный на свойственной человеку врождённой познавательной потребности. Познавательная потребность определяет направленность мышления, чувств, воли ребёнка.

Для детей дошкольного возраста деятельность должна быть значимой, захватывающей, радостной.

Особую радость переживает ребёнок, когда он, наконец, сам может дать ответ на свои же вопросы. А все это создаёт своего рода исследовательский стереотип, лежащий в основе дальнейшего развития познавательного интереса к окружающей действительности. Его наличие несёт ребёнку радость открытия, укрепляет «аппетит» к исследовательской деятельности. В этом виде деятельности происходит своеобразная форма практического размышления ребёнка об окружающем. Ребёнок удовлетворяет хотя бы на некоторое время свою жажду познания практическим путём в процессе манипулирования, предметной деятель-

ности, занимаясь экспериментированием. Особенно важен результат этой деятельности - полученные знания. С одной стороны, расширяется объем и углубляются точные знания детей об окружающем, с другой стороны, возникают ещё не совсем ясные, незавершённые, гипотетические знания, которые выступают в форме вопросов.

На мой взгляд экспериментирование в детском саду является самым эффективным и доступным для детей методом изучения и познания окружающего мира. Делясь своим опытом работы по данной теме хочется отметить, что благодаря простейшим опытам и экспериментам дети изучили свойства песка, глины, воды. Приведу несколько примеров

Опыт 1. «Перебжка воды»

Задача: изучение свойств воды - текучесть, вода принимает форму того предмета в который налита; развитие мышления, умения делать умозаключения.

Материал: плоская тарелка, стеклянный стакан, коктейльная трубочка, губка, ложка, тряпочка, пипетка.

Ход опыта: Наливаем в плоскую тарелку воду и ставим перед детьми задачу: «Как перелить воду из тарелки в стеклянный стакан, но есть одно условие - тарелку поднимать и переворачивать нельзя». После высказываний детей о том с помощью чего это можно сделать, предлагаю детям их теории проверить. Дети переливают воду с помощью губки, тряпочки, коктейльной трубочки, пипетки, ложки

Вывод: воду можно перелить с помощью подручных средств.

Опыт 2. «Недра земли»

Задача: расширение знаний детей о недрах земли, определение веса материала с помощью рук и весов

Материал: мерный стакан, стакан песка, стакан глины, стакан каменного угля, стакан древесного угля, стакан щебня, стакан керамзита, м пенопласта.

Ход опыта: Детям предлагается взять в разные руки стакан песка и глины и определить стакан в какой руке тяжелее, а в какой легче. Далее таким же образом проверить и другие материалы. После определения тяжести материалов с помощью рук, предлагаю детям проверить их теории с помощью весов.

Вывод: узнать точный вес предметов можно только с помощью весов.

Опыт 3. «Лавовая лампа»

Задача: расширение свойств воды и закрепление знаний о явлениях природы.

Материал: прозрачная бутылка, растительное масло, вода, пищевой краситель, «шипучая таблетка»

Ход опыта: Берём прозрачную бутылку и на 2/3 заполняем её растительным маслом. Доливаем воды (до краёв баночки) смешанной с любым пищевым красителем. Вода сразу устремится вниз, так как она тяжелее масла, но это ещё не все. Теперь бросаем в воду половину таблетки любого «шипучего» лекарства и вместе наблюдаем за танцем цветных пузырьков – лавы

Вывод: вода не смешивается с растительным маслом.

Дети делились знаниями и впечатлениями о проводимых опытах со своими родителями и заинтересовали их. Таким образом наша работа по экспериментированию перешла в раздел взаимодействие с родителями. Работа велась как и со стороны детского сада - т.е родители реализовывали с детьми карточки предложенных нами опытов в домашних условиях. А также находили интересные опыты и делились с воспитателями.

Опыты предложенные родителям с детьми:

Опыт 1. «Секретное послание»

Задача: Расширить представление об окружающих предметах, их свойствах и назначении.

Материал: лимон, ватная палочка, бутылка, свеча.

Ход опыта: Выдавливаем немного лимонного сока в стакан и, макая в него ватную палочку и пишем своё секретное послание для своего друга или подруги, можно нарисовать небольшой рисунок. Чтобы проявить надпись, нагреем её, чем можно нагреть? (прогладим утюгом, подержать над огнём).

Лимонный сок — это такое вещество, которое способно окисляться (вступать в реакцию). При нагревании он приобретает коричневый цвет и «горит» быстрее, чем бумага. Такой же эффект дают и апельсиновый сок, молоко, уксус, мёд и сок лука.

Опыты предлагаемые родителями для проведения с детьми и воспитателем в детском саду

Опыт 1. «Надуем шарик»

Задача: Побуждать детей к знакомству с предметным миром и взаимодействию с ним.

Материал: воздушные шарики, пустая бутылка (1 или 1,5 л), чайная ложка, воронка, лимонная кислота, пищевая сода.

Ход опыта: В бутылку наливаем лимонную кислоту примерно на треть. Через воронку засыпаем в шарик 2-3 чайные ложки соды. Надеваем шарик на горлышко бутылки, и он начинает надуваться.

В результате взаимодействия соды и лимонной кислоты выделяется такой воздух (углекислый газ), который и наполняет шар.

Таким образом можно сказать что, исследовательская активность дошкольника - это настойчивое стремление реализовать, посредством поисковой деятельности (экспериментирования, опытов) потребность в познании объектов окружающего мира, открытие новых для ребёнка знаний и возможность их дальнейшего применения в опыте познания и деятельности.

Список использованных литератур:

Методические рекомендации и пособия

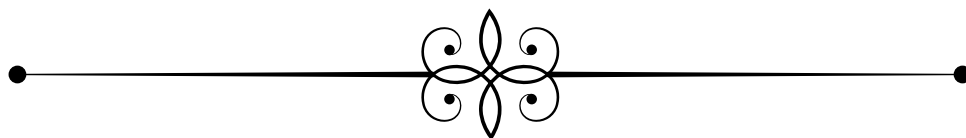
1. О.В. Дыбина и др. - М., 2001. .Иванова А.И. Естественнонаучные наблюдения и эксперименты в детском саду.
2. Петрикевич А.А Экологические проекты для дошкольников/ А.А. Петрикевич.- Минск.,2007.

Книги

1. А.И.Иванова. Человек. - М., 2001. .Ладутько Л.К., Шкляр С.В. Ребёнок познаёт мир природы

Интернет источники

1. Источник: <https://infolesson.kz/opiti-i-eksperimenti-dlya-detey-podgotovitelnoy-gruppi-3250600.html>
2. Источник: <https://ped-kopilka.ru/blogs/blog54567/kartoteka-po-opytno-yeksperimentalnoi-deyatelnosti-detei-v-podgotovitelnoi-grupe.html>



РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОСТИ У ДОШКОЛЬНИКОВ ЧЕРЕЗ ИГРОВУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ИГРЫ-СИМУЛЯЦИИ



Паныгина Ирина Валентиновна

Город Темиртау, Частное учреждение

«Темиртауский многопрофильный колледж «Мирас»

Преподаватель педагогики и психологии,

заместитель директора по учебно-воспитательной работе



Аннотация. В статье раскрывается актуальность формирования креативности у детей дошкольного возраста, значимость создания определенных условий, способствующих раскрытию и реализации творческого потенциала. При рассмотрении некоторых теоретических аспектов описываются условия, которые необходимо создавать для реализации стратегий развития креативного мышления детей, используя механизм игр- симуляций, позволяющих решать вопросы формирования креативности у дошкольников.



Ключевые слова: креативность, развивающая, образовательная среда, эмоциональный интеллект, креативное мышление, компонент креативности.

Социально-экономические преобразования в обществе диктуют необходимость формирования творчески активной личности, обладающей способностью эффективно и нестандартно решать новые жизненные проблемы. В современной нейропедагогике и психологии все чаще декларируется принцип гуманизации в обучении, воспитании и развитии каждого ребенка, причем приоритетной признается направленность на развитие личности, талантов, креативности и способностей ребенка.

Креативность – важное качество личности, позволяющее человеку находить нестандартные решения, адаптироваться к изменениям и творчески подходить к решению задач. Психологи утверждают, что в дошкольном возрасте закладываются основы креативного мышления, и одним из наиболее эффективных способов его развития является игровая деятельность. В особенности ценны игры-симуляции, которые позволяют детям погружаться в различные ситуации, моделировать жизненные процессы и пробовать себя в разных ролях. Рассматри-

вая теоретические аспекты креативности в дошкольном возрасте, с точки зрения психологии, креативность – это способность создавать что-то новое, необычное, оригинальное, и главное умение видеть мир с разных сторон, находить оригинальные решения и выражать свои мысли и чувства. По мнению психолога Л.С. Выготского, развитие творческого мышления происходит в процессе активного взаимодействия ребенка с окружающей средой, а игра является основным видом деятельности дошкольника. Для того чтобы понять психологический механизм воображения и связанной с ним творческой деятельности, лучше всего начать с выяснения той связи, которая существует между фантазией и реальностью в поведении человека. Швейцарский психолог Ж. Пиаже также отмечал, что через игру ребенок осваивает социальные нормы, развивает абстрактное мышление и учится находить решения в изменяющихся условиях. Социальная жизнь трансформирует интеллект через воздействие трех посредников: языка (знаки), содержания взаимодействий субъекта с объектами (интеллектуальные

ценности) и правил, предписанных мышлению (коллективные логические или дологические нормы).

Современные исследования американского психолога, Элис Пол Торренса, позволяют выделить несколько компонентов креативности: это прежде всего беглость мышления - способность быстро генерировать идеи, гибкость мышления - умение переключаться между разными подходами, оригинальность - способность предлагать нестандартные решения, разработанность - детализированное представление идеи.

В дошкольном возрасте креативность проявляется в игре, художественной деятельности, общении и исследовательской активности. Педагоги играют ключевую роль в создании условий и образовательной среды для развития креативности у детей. Понимание этого процесса поможет педагогам создать соответствующую образовательную среду. Креативная, образовательная среда предусматривает обогащение пространства разнообразными материалами для творчества: бумага, краски, природные материалы, конструкторы и другие. Это позволит им экспериментировать и использовать свою фантазию. При этом важна свобода выбора для детей, воспитателю нужно позволить детям самостоятельно выбирать, чем она хочет заниматься рисовать, лепить, конструировать или играть в ролевые, театрализованные игры, игры симуляции. Свобода выбора способствует развитию самостоятельности и уверенности в своих силах. Важная роль отводится воспитателю в поддержке детской инициативы, нужно чаще поощрять идеи детей, помогать реализовывать задуманное.

Игровая деятельность одно из важных средств развития креативности. Игра - это не просто детское развлечение, а важный инструмент развития личности ребенка. В игре ребенок экспериментирует, преодолевает трудности, пробует разные модели поведения, при этом важно, чтобы воспитатель или родитель создавали образовательное пространство, способствующие развитию креативного мышления.

К основным видам игр, способствующим развитию креативности: можно в первую

очередь отнести:

Сюжетно-ролевые игры - где дети разыгрывают ситуации из жизни: семья, супер-маркет, салон-красоты, больница, путешествие. В игре дети учатся придумывать новые сценарии, комбинировать элементы, взаимодействовать с окружающими.

Наиболее популярными становятся игры-симуляции, их можно рассматривать, как разновидность ролевых игр, но с более глубокой проработкой сценариев. Например, моделирование работы пожарной команды, экспедиции в космос, археологических раскопок. Такие игры помогают не только развивать креативность, но и формировать умение работать в команде, командные навыки.

Особый интерес у детей вызывают продуктивные виды деятельности и конструкторские и творческие игры, которые строятся на основе лепки, конструирования, рисования, создание аппликаций, коллажей. В продуктивных видах деятельности дети имеют безграничные возможности воплощать свои фантазии, в том числе в материальных объектах. Все больший интерес у дошкольников приобретают игры с открытым концом, когда педагог задает проблему, но не предлагает и не показывает готовых решений. Дети самостоятельно придумывают выход из ситуации, что развивает не только оригинальность мышления, но и творческие способности.

В нейропедагогике выделяют игры-симуляции как особый вид творческой деятельности, эти игры особенно полезны для развития креативности, они позволяют ребенку вживаться в разные роли и адаптироваться к различным условиям. Игры - симуляции представляют собой моделирование реальных или фантастических ситуаций с полным погружением.

Психологические механизмы игр-симуляций позволяют ребенку проживать новые эмоции и учиться их осознавать. Развивают воображение и способность к импровизации. Способствуют развитию дивергентного мышления (умение находить несколько решений одной проблемы). Улучшают коммуникативные навыки детей через взаимо-

действие с другими участниками. Примеры игр-симуляций: «Город профессий» – детям предлагают выбрать профессию повар, врач, или строитель, для игры создают «рабочие места», с детьми обсуждают задачи и пробуют выполнять «профессиональные» действия.

В игре-симуляции «Космическое путешествие» – группа детей отправляется на воображаемую планету, придумывает, какие там существа обитают, какие законы действуют, какие ресурсы можно добыть. А в игре-симуляции «Школа волшебников» – дошкольники придумывают заклинания, создают волшебные предметы и решают фантастические задачи. Такие игры не только развивают креативность, но и способствуют когнитивному развитию, обогащают словарный запас у детей и тренируют логическое мышление.

Главная роль в развитии креативности дошкольников отводится воспитателю. Педагог – ключевая фигура в организации развивающей игровой среды. Воспитатель должен создавать условия для творческой активности предлагать интересные задания, неожиданные ситуации, новые материалы. Стимулировать детей к самостоятельному поиску решений, избегая навязывания готовых ответов. Поддерживать инициативу ребенка, хвалить за нестандартные идеи. Чаще использовать метод проблемных ситуаций, чтобы побуждать детей к размышлению. Если ребенок строит замок из кубиков, педагог может задать вопросы: «Кто будет жить в этом замке? Какую тайну он хранит?». Это стимулирует воображение и творческое мышление. Игровая деятельность, а особенно игры-симуляции, является мощным инструментом развития креативности у дошкольников. Они позволяют детям не только экспериментировать, проявлять фантазию, но и находить новые решения и развивать социальные навыки. Воспитатели и родители, создавая богатую игровую среду, могут значительно повлиять на формирование творческого потенциала ребенка и развитие креативности.

Следует рассмотреть аспекты развития креативности у детей дошкольного возраста: прежде всего – важность эмоционального интеллекта, эмоциональный интеллект

играет ключевую роль в развитии креативности. Психологи отмечают, что дети, которые умеют распознавать и выражать свои эмоции, чаще проявляют творческий подход к решению задач. Воспитатели могут и должны способствовать развитию эмоционального интеллекта через: обсуждение эмоций с детьми. Регулярные занятия, игровая деятельность на которых дети могут обсуждать свои чувства и эмоции, помогают им лучше понимать себя и окружающих, для этого воспитатель использует «эмоциональные карточки» с изображениями различных эмоций. Проявление и выражение эмоций требуют и театральные игры. Инсценировка различных сказочных сюжетов, ситуаций помогает детям учиться выражать эмоции и понимать их значение. Это не только развивает креативность, но и способствует социализации детей.

Выделяют следующие стратегии для развития креативности у детей дошкольного возраста. Игровые методики, по основному виду деятельности детей дошкольного возраста, им отводится главная роль.

Импровизационные игры или ролевые игры – это естественный и занимательный способ обучения для детей, и они являются мощным инструментом для развития креативности. Воспитатель использует на занятиях элементы импровизации, где дети придумывают альтернативные концовки известных сказок и могут свободно выражать свои идеи и эмоции, все это способствует развитию креативности у дошкольников. Создавая игровые сценарии, в которых дети могут взять на себя разные роли врача, следователя, учителя, воспитатель помогает детям развивать воображение и навыки взаимодействия.

Развитие креативности у детей дошкольного возраста – это важная задача для педагогов. Создание поддерживающей и вдохновляющей образовательной среды, использование разнообразных методов и активное вовлечение детей в творческую деятельность помогут раскрыть их потенциал и сформировать уверенных в себе личностей. Креативные дети – это не только будущие художники или музыканты, но и успешные решатели проблем, способные адаптироваться к быстро меняющемуся

миру. Педагоги, осознавая свою роль в этом процессе, могут значительно повлиять на будущее своих воспитанников.

Развитие креативности у детей дошкольного возраста требует комплексного подхода и активного вовлечения педагогов, родителей и самих детей. Создание вдохновляющей среды, интеграция различных видов искусства, использование технологий и поощрение исследовательской деятельности - все это способствует формированию творческих личностей, способных адаптироваться к современному миру.

Воспитатели должны помнить, что каждая детская идея важна и заслуживает внимания, а поддержка их креативности может стать основой для успешного будущего.

Таким образом, развитие креативности в дошкольном возрасте через игру – это не только эффективный метод обучения, но и важный этап подготовки к будущей жизни, где умение мыслить нестандартно и адаптироваться к изменениям будет играть решающую роль.

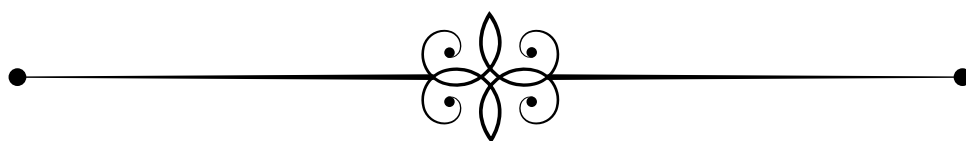
Список использованных литератур:

Книги:

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. М., 1954.с.6
2. Морозов А.В.Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология учебное пособие М. Академический проект 2020.с.4
3. Туник Е.Е. Диагностика креативности Тест Торенса Методическое руководство , Спб Иматон с.6
4. Цветков А.В. Нейропедагогика особого детства. М.,2019. С.68

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet)

1. <https://kamsoccentr.ru/blogs/psychologist/razvitie-kreativnosti-detey-doshkolnogo-vozrasta.php>
2. <https://tovievich.ru/book/korni/6120-zhan-piazhe-cocialnye-factory-intellektualnogo-razvitiya.html>



ТӘРБИЕШІНІҢ КӘСІБИ ӨСУІ: ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ТАЛАПТАР МЕН ТРЕНДТЕР



Омарова Жибек Сериковна

Астана қаласы

№95 «Алматы» балабақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада тәрбиешінің кәсіби өсуінің маңыздылығы, қазіргі заманғы талаптар мен трендтер қарастырылады. Заманауи білім беру саласындағы өзгерістерге сәйкес, тәрбиешілердің кәсіби құзыреттілігі мен дағдыларын жетілдіру қажеттілігі талданады. Сонымен қатар, жаңа технологияларды қолдану, цифрландыру және инклюзивті білім беру секілді негізгі трендтерге назар аударылады. Мақала тәрбиешілерге кәсіби тұрғыдан дами отырып, жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз етуге көмектесетін пайдалы ақпарат ұсынады.



Түйін сөздер: тәрбиешінің кәсіби өсуі, заманауи талаптар, білім беру трендтері, инклюзивті білім беру, цифрландыру, педагогикалық құзыреттілік.

Қазіргі қоғамның қарқынды дамуы білім беру жүйесіне түбегейлі өзгерістер енгізуде. Бұл өзгерістер тәрбиешінің кәсіби дамуына жаңа талаптар мен міндеттерді жүктейді. Заманауи тәрбиеші – тек білім жеткізуші ғана емес, сонымен қатар бала тұлғасының дамуына ықпал етуші, оның әлеуетін ашуға көмек беруші маман. Бұл мақалада тәрбиешінің кәсіби өсуінің маңызы, қазіргі заманғы талаптар мен трендтер, сондай-ақ олардың жүзеге асырылу жолдары талқыланады.

Тәрбиешінің кәсіби өсуі: түсінігі және маңызы

Тәрбиешінің кәсіби өсуі – бұл оның білімі мен тәжірибесін, дағдыларын мен қабілеттерін үздіксіз жетілдіру процесі. Кәсіби өсу жеке тұлғалық және кәсіби дамудың бірлігі болып табылады. Бұл тәрбиешінің жұмыс тиімділігін арттырып қана қоймай, білім беру сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

Кәсіби өсу мақсаттары:

1. Білім беру сапасын арттыру. Заманауи әдістер мен технологияларды қолдану арқылы балалардың дағдыларды мең-

геруін жақсарту. Тәрбиешінің кәсіби өсуі білім сапасының тұрақты дамуымен тікелей байланысты, өйткені жоғары кәсіби деңгейге жеткен педагог баланың жан-жақты дамуына септігін тигізеді.

2. Бәсекеге қабілеттілік. Тәрбиешінің жаңа талаптарға сай болу қабілеті. Бұл әсіресе қазіргі заманғы жылдам өзгеретін жағдайларда өте маңызды, себебі тәрбиешілер білім беру саласындағы жаңашылдықтарды меңгеріп, оны күнделікті жұмысында қолдана білуі тиіс.
3. Әлеуметтік жауапкершілік. Балаға толыққанды тәрбие мен білім беру арқылы қоғамның дамуына үлес қосу. Бұл тәрбиешінің моральдық құндылықтары мен кәсіби міндеттерінің үйлесімін көрсетеді.

Кәсіби өсудің маңызды аспектілері:

- Теориялық білімді тереңдету. Педагогика мен психология саласындағы заманауи зерттеулерді меңгеру, олардың нәтижелерін тәжірибеде қолдану арқылы тәрбиелеу-білім беру процесін тиімді ұйымдастыру.

- Тәжірибелік дағдыларды жетілдіру. Жаңа оқыту әдістерін практикада қолдану, соның ішінде ойын технологияларын және шығармашылық әдістерді қолдану арқылы балалардың танымдық белсенділігін арттыру.
- Жеке қасиеттерді дамыту. Шығармашылық, коммуникациялық дағдылар, көшбасшылық қабілеттер тәрбиешінің балалармен және әріптестерімен тиімді қарым-қатынас орнатуына көмектеседі.

Қазіргі заманғы талаптар

Білім беру саласының цифрландырылуы

Цифрлық технологиялардың дамуы тәрбиешінің жұмыс форматын өзгертіп қана қоймай, жаңа дағдыларды меңгеруді қажет етеді. Бүгінде тәрбиешілер:

- Электрондық платформаларды қолдану арқылы тәрбиелеу-білім беру процесін жетілдіре білуі керек. Бұл әдіс балалардың назарын аударып, білім алу процесін қызықты етуге мүмкіндік береді.
- Онлайн және офлайн форматта жұмыс жасауға бейім болуы тиіс, себебі қазіргі заманғы білім беру жүйесі екі форматтың үйлесімділігін талап етеді.
- Цифрлық білім беру ресурстарын әзірлеу сияқты дағдыларды игеруі тиіс, бұл балалардың ақпаратты визуалды және интерактивті түрде қабылдауына көмектеседі.

Инклюзивті білім беру

Инклюзивті білім беру – әр балаға тең мүмкіндіктер беру принципі. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың білім алуы үшін тәрбиеші:

- Әр балаға жеке тәсіл қолдана білуі тиіс, себебі әр баланың даму деңгейі мен ерекшеліктері әртүрлі.
- Мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс істеу әдістерін меңгеруі қажет, бұл оларды қоғамға бейімдеп, өз әлеуетін іске асыруға көмектеседі.

- Инклюзивті оқыту принциптерін түсіну және жүзеге асыру қабілеттерін дамытуы тиіс, өйткені бұл қазіргі заманғы білім берудің маңызды бөлігі болып табылады.

Оқытудың дербестендірілген тәсілдері

Заманауи оқыту процесінде әр баланың жеке ерекшеліктерін ескеру маңызды. Бұл тәсіл тәрбиеленушілердің оқу материалын тиімді меңгеруін қамтамасыз етеді және олардың өзін-өзі дамыту қабілетін арттырады. Дербестендірілген тәсілдер тәрбиешіге әр баланың қызығушылығы мен қабілеттеріне сәйкес жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Психологиялық тұрақтылық

Тәрбиешінің эмоционалды интеллекті, стресске төзімділігі және қиын жағдайларды басқару қабілеті оның кәсіби табыстылығының негізі болып табылады. Психологиялық тұрақтылық тәрбиешінің балалармен, ата-аналармен және әріптестерімен тиімді қарым-қатынас жасауына көмектеседі, бұл жұмыс барысындағы қиындықтарды жеңілдетеді.

Заманауи трендтер

Геймификация

Ойын арқылы оқыту – балалардың назарын аударудың және қызығушылығын арттырудың тиімді әдісі. Интерактивті құралдарды қолдану тәрбиелеу-білім беру процесін қызықты әрі нәтижелі етеді. Балабақшада ойын элементтерін қолдану балалардың шығармашылығын дамытуға және олардың ой-өрісін кеңейтуге көмектеседі.

Экологиялық тәрбие

Қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарау – қазіргі заманғы маңызды құндылықтардың бірі. Тәрбиешілер балаларды табиғатқа ұқыпты қарауға, экологиялық сауатты болуға үйретуі керек. Бұл үшін тәрбиеші экологиялық мәселелерді түсіндіретін арнайы ойындар мен іс-әрекеттер ұйымдастыра алады.

Қашықтан оқыту және онлайн құралдар

COVID-19 пандемиясы білім беру саласына

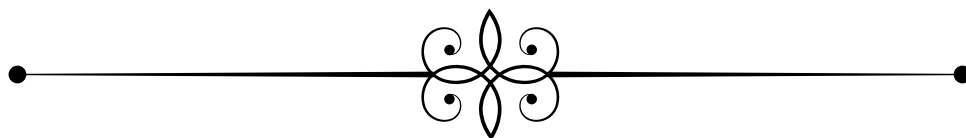
үлкен өзгерістер енгізді. Қашықтан оқыту жүйесі тәрбиешілерді жаңа платформалар мен технологияларды тез игеруге мәжбүр етті. Бұл тренд әлі де өзектілігін жоғалтқан жоқ және тәрбиешілердің кәсіби дамуына жаңа талаптар қояда. Онлайн форматтағы жұмыстар балалардың цифрлық сауаттылығын дамытуға және олардың жаңа технологияларға бейімделуіне көмектеседі.

Кәсіби өсуге қол жеткізу жолдары

- Үздіксіз білім алу. Онлайн курстар, семинарлар, вебинарлар тәрбиешінің кәсіби өсуіне көмектеседі. Тәрбиеші үнемі білімін жаңартып отыру арқылы заманауи талаптарға сәйкес бола алады.
- Желілік қауымдастықтар. Әріптестермен тәжірибе алмасу, кәсіби қауымдастықтарға қатысу тәрбиешінің біліктілігін арттырады. Бұл өз кезегінде тәрбиешінің кәсіби байланыстарын кеңейтіп, жаңа идеялар мен әдістерді меңгеруіне жағдай жасайды.
- Практикалық тәжірибе. Жаңа әдістерді тәжірибе жүзінде қолдану арқылы оларды жетілдіру. Тәрбиешінің өз жұмысын талдау және оны жетілдіру жолдарын іздеу маңызды.
- Жеке даму жоспарларын құру. Тәрбиеші өз мақсаттары мен оларды жүзеге асыру жолдарын нақты жоспарлауы тиіс. Бұл оның кәсіби және жеке тұлғалық дамуына бағыт береді.
- Тәрбиешінің кәсіби өсуі – білім беру жүйесінің тұрақты дамуының негізі. Білім беру саласындағы заманауи талаптар мен трендтерді меңгеру арқылы тәрбиешілер балалардың жан-жақты дамуына үлес қосады. Заманауи қоғамдағы тәрбиеші кәсібилігі тек білім мен дағдының жиынтығы ғана емес, сонымен бірге инновацияларды енгізу, заманауи технологияларды қолдану және тұлғалық дамуға бейімділікпен тығыз байланысты.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2023). Білім беру саласын цифрландыру бағдарламасы.
2. OECD. (2021). The Future of Education and Skills 2030.
3. Назарбаев Зияткерлік мектептері. (2022). Инклюзивті білім беру: теориясы мен практикасы.
4. Қасымов, Ә. (2020). Тәрбиеші кәсібилігін дамытудағы инновациялық әдістер.
5. UNESCO. (2023). Inclusive Education: Global Trends and Practices.
6. Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы «Болашақ» қоры. (2022). Педагогтардың үздіксіз кәсіби дамуы.
7. World Economic Forum. (2023). Skills of the Future: Education in the 21st Century.
8. Серікбай, Г. (2021). Қашықтан оқыту әдістемелері: теория және практика.



ТӘРБИЕ МЕН ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕҢГЕРІМДІ ҚАЛАЙ САҚТАЙМЫЗ?



Калиева Ляззат Минайдаровна

Маңғыстау облысы, Түпқараған ауданы,
Ақшұқыр ауылы
«Ай-Нұры» бөбекжайы
тәрбиеші



Аңдатпа. Бұл мақалада заманауи технологиялардың, әсіресе гаджеттердің, мектепке дейінгі жастағы балалардың дамуына әсері қарастырылады. Автор гаджеттердің бала өміріне оң және теріс ықпалына талдау жасайды. Гаджеттердің пайдасын тиімді пайдаланудың жолдары ұсынылып, олардың зиянды әсерін азайту үшін тәрбиешілер мен ата-аналардың бірлескен іс-қимылының маңызы атап өтіледі. Сонымен қатар, гаджеттерге балама ретінде балаларды шығармашылыққа, ұлттық ойындарға және табиғатпен жұмыс жасауға бағыттаудың тиімді әдістері ұсынылады. Мақала тәрбиешілер мен ата-аналарға заманауи технологиялар мен тәрбие арасындағы теңгерімді сақтау бойынша пайдалы кеңестер береді.



Түйін сөздер: гаджеттер, балабақша тәрбиесі, баланың дамуы, технологияның әсері, ата-ана мен тәрбиеші, шығармашылық дамыту, экран тәуелділігі, ұлттық ойындар, тәрбие мен технология.

Технологияның дамуы адамзаттың өмір сүру салтына үлкен өзгерістер алып келді. Заманауи гаджеттер білім беру, қарым-қатынас, жұмыс секілді салаларда тиімді құралға айналды. Алайда, бұл құралдарды шектен тыс қолдану, әсіресе, балалық шақта, адамның денсаулығы мен психологиясына, әлеуметтік дағдыларына кері әсерін тигізуі мүмкін. Мектепке дейінгі балалар үшін гаджеттердің артықшылығы мен қауіптері туралы дұрыс түсінік қалыптастыру – тәрбиешілер мен ата-аналардың басты міндеттерінің бірі. Бұл мақалада балалардың гаджеттерге тәуелділігіне жол бермей, оларды тиімді пайдаланудың жолдары қарастырылады.

Бүгінгі таңда заманауи технологиялар біздің күнделікті өміріміздің маңызды бөлігіне айналды. Смартфондар, планшеттер, компьютерлер және басқа да гаджеттер білім беру мен баланы дамыту саласында кеңінен қолданылып келеді. Алайда, ерте жастан балалардың сандық технологияларға шамадан тыс тәуелділігі олардың физикалық, психо-

логиялық және әлеуметтік дамуына теріс әсер етуі мүмкін. Сондықтан, балабақша тәрбиешілері мен ата-аналар гаджеттерді пайдаланудың тиімді әдістерін енгізуі және балалар үшін теңгерімді тәрбиені қамтамасыз етуі маңызды.

Технологияның бала дамуына әсері

Технологиялар білім беру үрдісін жетілдіруге және балалардың танымдық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Мысалы:

- Интерактивті оқыту бағдарламалары балалардың қызығушылығын арттырып, ақпаратты жеңіл қабылдауына көмектеседі;
- Танымдық қабілеттерді дамыту: арнайы білім беру бағдарламалары балалардың логикалық ойлауын, есте сақтау қабілетін жақсартуға көмектеседі.
- Креативтілікті ынталандыру: кейбір қо-

сымшалар арқылы балалар сурет салып, музыка құрастырып, шығармашылық қабілеттерін дамыта алады.

- Әлемдік білімге қолжетімділік: мультфильмдер, энциклопедиялар, оқыту платформалары арқылы балалар басқа елдердің мәдениетін, табиғатын, дәстүрлерін көріп-біледі.

Алайда, гаджеттерді шектен тыс қолдану мынадай мәселелер туғызады;

- Денсаулыққа әсері: ұзақ уақыт экран алдында отыру омыртқа, көздің көру қабілеті, ұйқы режиміне кері әсерін тигізеді;
- Психологиялық тәуелділік: балалар гаджеттерге үйреніп, шынайы өмірде көңіл көтеруге немесе бос уақытты өткізуге қызығушылық жоғалтады.
- Әлеуметтік оқшаулану: бала гаджеттерге көп уақыт бөлген сайын, құрдастарымен, ата-анасымен қарым-қатынас жасаудан алыстайды.
- Мысалы, World Health Organization (Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы) мәліметі бойынша, экран алдында ұзақ уақыт өткізетін балаларда физикалық белсенділік төмендеп, артық салмақ қосу қаупі жоғарылайды.
- Сөйлеу дағдыларының дамуы тежеледі: гаджеттерді пайдаланатын балалар ата-аналарымен және құрдастарымен аз сөйлеседі, бұл олардың тілдік дағдыларына теріс әсер етеді;
- Эмоционалдық тепе-теңдіктің бұзылуы: гаджеттерге тәуелділік баланың көңіл күйінің тұрақсыз болуына, ашуланшақтыққа немесе жалғыздыққа бейімділікті күшейтуі мүмкін.

Гаджеттерді пайдаланудағы тәуекелдер

- Балалар гаджеттерді еркін қолданған жағдайда, олардың ми қызметіне теріс әсер ету қаупі туындайды.
- Экрандық тәуелділік: бұл жағдайда бала ойындар мен мультфильмдерге тәуелді

болып, шынайы өмірге қызығушылық танытпайды.

- Әлеуметтік дағдылардың әлсіреуі: гаджеттерді жиі пайдаланатын балалар достарымен немесе құрдастарымен сөйлесуден қашқақтайды.

Тәрбиешілер мен ата-аналар балалардың гаджеттерге деген қызығушылығын басқа пайдалы әрекеттерге бағыттауы керек.

Гаджеттерді пайдаланудағы тәрбиешінің рөлі

Балабақша – баланың алғашқы әлеуметтік ортасы. Мұнда гаджеттерді пайдалану тәрбиешілердің қадағалауымен және тәрбиелік мақсатта ұйымдастырылуы тиіс. Яғни, төмендегідей жағдайларда:

- Интерактивті оқыту: мультимедиялық тақталарды пайдалану арқылы балалардың логикалық ойлауын және зейінін дамыту.
- Шығармашылық қабілеттерді дамыту: балалардың сурет салуға, құрастыруға немесе музыкаға қызығушылығын арттыру арқылы оларды гаджеттерден аластату.
- Әңгіме мен ойындарға басымдық беру: балабақшада балаларды еркін сөйлету, шығармашылық әңгімелер ойлап табуға баулу.

Тәрбиеші гаджеттерді пайдалы ақпарат көзі ретінде пайдаланғанымен, баланың негізгі дамуына әлеуметтік қарым-қатынас пен шығармашылық қабілеттерді дамыту маңызды.

Ата-ана мен балабақша арасындағы үйлесімділік

Бала тәрбиесі – ата-ана мен тәрбиешінің бірлескен жұмысының нәтижесі. Сондықтан, ата-аналар балабақшаның технологиялық саясатымен үйлесімділік орнатуы қажет.

Экран уақытының шектеулері: баланың гаджеттерді пайдаланатын уақытын күніне 30-60 минуттан асырмау ұсынылады.

Шынайы қарым-қатынас: ата-аналар бала-

ларымен жиі сөйлесіп, бірге ойын ойнап, кітап оқып, гаджеттерден тәуелсіз уақыт өткізуі қажет.

Үлгі көрсету: ата-аналардың өздері де гаджеттерді шектен тыс пайдаланбай, балаларына үлгі болуы маңызды.

Ата-ана мен тәрбиешілер баланы тек технологиялық емес, рухани-адамгершілік құндылықтарға баулуға көңіл бөлуі тиіс.

Гаджеттердің зиянды әсерін азайту үшін балаларды шығармашылыққа, ойындарға, табиғатты зерттеуге баулитын шараларды қолдануға болады:

- Ұлттық ойындар: асық ату, тоғызқұмалақ сияқты ойындар баланың логикалық және стратегиялық ойлау қабілеттерін дамытады.
- Табиғатпен жұмыс: гүл егу, құстарға ұя жасау сияқты шаралар арқылы бала табиғатқа жақындай түседі.
- Қолөнер: қағаздан немесе мата қалдықтарынан әртүрлі бұйымдар жасау, макеттер құрастыру баланың моторикасын дамытады.

- Мысалы, «Құм терапиясы» гаджеттерден алшақтап, балалардың қиялын дамытуға мүмкіндік береді.

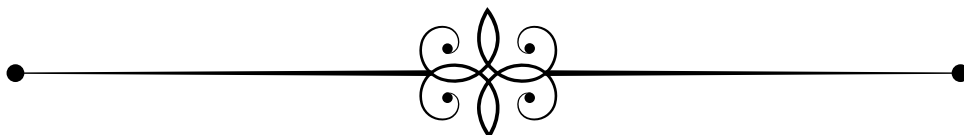
Заманауи технологиялар баланың танымдық дамуына ықпал ете отырып, егер оларды дұрыс қолданбаса, оның денсаулығы мен әлеуметтік дағдыларына кері әсерін тигізуі мүмкін. Сондықтан, тәрбиешілер мен ата-аналар гаджеттердің бала өміріндегі рөлін теңгерімді етуге және олардың уақытты тиімді пайдалануы үшін жағдай жасауға жауапты. Баланы тәрбиелеуде технология тек қосымша құрал болуы тиіс. Ең маңыздысы – шынайы қарым-қатынас, шығармашылық пен табиғатқа жақындық арқылы баланың толыққанды дамуына жағдай жасау.

Гаджеттерді дұрыс пайдалану балалардың дамуына, ой-өрісінің кеңеюіне оң әсер етеді. Алайда, олардың теріс әсерін азайту үшін тәрбиешілер мен ата-аналар ынтымақтастықта жұмыс істеуі қажет. Балалар үшін ең маңыздысы – шынайы қарым-қатынас, табиғатпен байланыс және шығармашылық қабілеттерін дамыту. Заманауи технологиялар баланың тәрбиесінде қосымша құрал ретінде ғана қолданылуы тиіс. Сондықтан, балаға тек гаджеттерді емес, өмірдің шынайы қырларын таныту – тәрбиенің басты қағидасы болуы керек.



Әдебиеттер:

1. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (WHO). Балалардың экран алдында отыру уақытына қатысты ұсыныстар. URL: <https://www.who.int>
2. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Балабақшадағы тәрбие мен оқыту әдістемесі. Астана: 2023.
3. Мұханова, Қ. Т. Бала психологиясы және цифрлық технологиялар. Алматы: Қарағанды баспасы, 2022.
4. Оразбаева, С. М. Балалардың әлеуметтік дағдыларын дамытудағы ойындардың рөлі. Білім журналы, №4, 2023.
5. Smith, A., & Brown, T. Early Childhood Education in the Digital Age. Oxford University Press, 2021.
6. Кенжеғалиева, Ж. Б. Интерактивті оқыту құралдарын тиімді пайдалану жолдары. Педагогика және заманауи технологиялар, №2, 2022.
7. Jones, R. Balancing Technology and Traditional Play in Early Childhood Education. Educational Review, Vol. 45, 2020.



ЕРТЕГІ ТЕРАПИЯСЫ АРҚЫЛЫ БАЛА ҚИЯЛЫН ДАМУЫ



Кенжебаева Жаркынгүль Калдыбаевна

Маңғыстау облысы, Түпқараған ауданы
МОББ ТАБББ «Айналайын бөбекжайы» ЖБҚ МКҚК
тәрбиешісі



Аңдатпа. бұл мақалада баланың шығармашылық қабілеттері мен эмоционалдық интеллектін дамытуға арналған әдіс – ертегі терапиясы туралы айтылады.



Түйін сөздер: ертегі терапиясы, бала қиялы, шығармашылық қабілет, креативті ойлау, эмоционалды және психологиялық даму.

Қазіргі таңда балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесі ерекше маңызға ие. Бала қиялын дамыту – оның болашақта креативті ойлауын, шешім қабылдау қабілетін және эмоционалдық интеллектін қалыптастырудың негізгі жолдарының бірі. Осы тұрғыда ертегі терапиясы – балалардың қиялын дамытуға ықпал ететін тиімді әдістердің бірі болып табылады.

Ертегі терапиясы дегеніміз не? Ертегі терапиясы – психологиялық және педагогикалық әдіс, онда ертегілер арқылы балаға әсер ету арқылы оның ішкі әлемін зерттеу және дамыту жүзеге асырылады. Бұл әдіс балалардың эмоциялық, когнитивтік және шығармашылық дамуына оң ықпал етеді.

Ертегі терапиясын қолданудағы негізгі мақсатым:

1. Қиялды дамыту

- Ертегі кейіпкерлерін елестету арқылы баланың қиял әлемін кеңейту;
- Сюжетті өз бетінше жалғастыру немесе жаңа оқиғаларды ойлап табу.

2. Эмоцияларды реттеу

- Баланың ішкі сезімдерін ертегі арқылы бейнелеу;

- Эмоцияларды түсіну және оларды дұрыс жеткізуге үйрету.

3. Өзін-өзі тану

- Кейіпкерлердің іс-әрекеттерін талдау арқылы баланың өз мінез-құлқын түсінуі;
- Өз күші мен қабілеттеріне сенімділік қалыптастыру.

4. Тәрбиелеу

- Этикалық және моральдық құндылықтарды ертегі арқылы жеткізу;
- Жақсылық пен жамандықты ажыратуға үйрету.

Бала қиялын дамытудың маңыздылығы. Қиял – баланың әлемді танып-білуінің негізгі құралы. Ол тек шығармашылық қабілеттерді ғана емес, сонымен қатар проблемаларды шешу дағдыларын, логикалық ойлауын және эмоционалды тұрақтылығын дамытады. Ертегі терапиясы арқылы бала өз ойын еркін жеткізуді, жаңа шешімдер табуды және оқиғаларды жан-жақты қарастыруды үйренеді.

Ертегі терапиясының бала қиялына әсері неде?

- **Оқиға құрастыру дағдыларын қалыптастыру.**

Ертегі тыңдау және құрастыру барысында бала өзін ертегінің кейіпкері ретінде сезініп, түрлі оқиғалар мен кейіпкерлерді елестетеді. Бұл оның шығармашылық қабілетін арттырады.

- **Креативті ойлау мен шешім қабылдау.**

Ертегілерде жиі кездесетін қиындықтар мен оларды шешу жолдары баланы логикалық және сындарлы ойлауға үйретеді. Бала оқиға желісін өз қиялымен құрастырып, проблемаларға жаңа шешім таба алады.

- **Эмоционалды интеллектті дамыту.**

Ертегі кейіпкерлерінің басынан кешкен оқиғаларын сезіну арқылы бала эмпатияны, жанашырлықты және өз эмоцияларын түсінуді үйренеді.

- **Қоршаған ортаға қызығушылықты арттыру.**

Ертегілер арқылы бала жаңа мәдениеттермен, табиғатпен және әлеуметтік құбылыстармен танысады. Бұл оның дүниетанымын кеңейтеді және шығармашылық ойлауына серпін береді.

Ертегі терапиясын қолдану әдістері:

1. Ертегі оқу және талқылау

- Балаларға қызықты және жас ерекшеліктеріне сай ертегілерді оқу.
- Сұрақтар қою арқылы баланың сюжетті түсінуін және қиялын дамыту: мысалы, «Кейіпкердің орнында болсаң, не істер едің?» «Сен қандай оқиға ойлап табар едің?»

2. Ертегіні сахналау

- Балаларға кейіпкерлердің рөлдерін бөліп беру және ертегіні сахналау.
- Бұл әдіс баланың елестету қабілетін дамытып, ұжымдық қарым-қатынасқа үйретеді.

3. Ертегі құрастыру

- Балаларға ертегінің басын айтып, ары қарай оқиғаны өздері жалғастыруға мүмкіндік беру.
- Жаңа кейіпкерлер немесе оқиғалар ойлап табу.

4. Сурет салу немесе мүсіндеу

- Балалар оқыған ертегіге байланысты сурет салып немесе кейіпкерлерді мүсіндеуі мүмкін.
- Бұл шығармашылық тапсырма қиялды дамытуға үлкен әсер етеді.

5. Символикалық ертегілерді қолдану

- Баланың белгілі бір қорқынышын немесе қиындықтарын шешуге арналған арнайы ертегілер құрастыру.
- Мысалы, бала қорқатын жағдайды ертегі кейіпкерінің көмегімен жеңуге үйрету.

Ертегі терапиясы арқылы бала ертегілерді тыңдау, немесе құрастыру арқылы ішкі мәселелерін шешуге, эмоцияларын реттеуге және өзін жақсырақ түсінуге мүмкіндік алады. Бұл әдістің бірнеше артықшылықтары бар:

1. Эмоционалды және психологиялық даму

- Ертегілер кейіпкерлердің сезімдері мен оқиғалары арқылы баланың немесе ересектің өз эмоцияларын тануға және қабылдауға көмектеседі.
- Қиындықтарды жеңу жолдарын үйретеді, қорқыныштарды жеңуге көмектеседі.

2. Шығармашылық және қиялды дамыту

- Ертегі терапиясы адамның қиялын, шығармашылық қабілеттерін дамытады.
- Жаңа идеяларды ойлап табу, өз оқиғаларын құрастыру қабілетін жетілдіреді.

3. Өзін-өзі тану және ішкі үйлесім

- Ертегі арқылы адам өз проблемаларын түсініп, оларды шешу жолдарын таба алады.
- Символдар мен метафоралар арқылы адам өзінің ішкі жан дүниесіне тереңірек үңіледі.

4. Әлеуметтік дағдыларды дамыту

- Ертегілер қарым-қатынас жасау, эмпатия таныту және дұрыс шешім қабылдау дағдыларын жетілдіреді.
- Балалар мен ересектердің жанашырлық пен достықтың маңызын түсінуіне көмектеседі.

5. Стресті азайту және релаксация

- Ертегілер тыңдау мен оқу арқылы адам тыныштанып, демалады.
- Қысым мен уайымды азайтуға көмектеседі.

6. Тәрбиелік мәні

- Ертегілер арқылы адамға маңызды өмірлік құндылықтар мен моральдық нормалар беріледі.
- Балаларды мейірімділікке, әділдікке, адалдыққа тәрбиелейді.

Осы артықшылықтардың арқасында ертегі терапиясы балаларға ғана емес, ересектерге де пайдалы, өйткені ол тұлғалық дамуға, эмоционалдық тұрақтылыққа және шығармашылық ойлауға ықпал етеді.

Ертегі терапиясын ұйымдастыру бойынша кеңестер:

1. Баланың жас ерекшелігін ескеру:

- Кішкентай балалар үшін қысқа және түсінікті ертегілер таңдау.
- Үлкен балаларға арналған күрделі сюжетті ертегілер ұсыну.

2. Ертегі мазмұнының маңыздылығын сақтау:

- Ертегіде тәрбиелік және өмірлік мәні бар оқиғалар болуы керек.

- Баланың қызығушылығын оятатын кейіпкерлерді қосу.

3. Баланың белсенділігін арттыру:

- Балаға өз ойын еркін айтуға мүмкіндік беру.

- Баланы сюжеттің дамуына қатыстыру.

4. Қолдау көрсету:

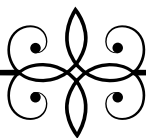
- Баланың ертегі құрастыру барысында қателіктерінен қорықпауына жағдай жасау.
- Баланың ойлары мен шығармашылығын бағалау.

Ертегі терапиясы – адам жанына жылулық пен үміт сыйлайтын тиімді психологиялық әдіс. Ол эмоционалдық тұрақтылықты нығайтуға, шығармашылық қабілеттерді дамытуға және өмірлік қиындықтарды жеңуге көмектеседі. Ертегілердің символдық мәні арқылы адам өз мәселелерін тереңірек түсініп, оларды шешу жолдарын таба алады. Бұл әдіс балаларға ғана емес, ересектерге де пайдалы, өйткені ол өзін-өзі тануға, ішкі үйлесімділікке және әлеуметтік қарым-қатынасты жақсартуға ықпал етеді. Ертегі терапиясы – жан дүниені емдеп, өмірлік қиындықтарды еңсеруге көмектесетін құнды құрал.



**Әдебиеттер:**

1. Аймағамбетова, Қ. Балаларды ертегі арқылы тәрбиелеу /
2. Қ. Аймағамбетова. – Алматы: Білім, 2015. – 150 б.
3. Әмірбекова, Ш. Б. Ертегі терапиясының психологиялық негіздері /
4. Ш. Б. Әмірбекова // Қазақ психология журналы. – 2018. – №2(10). – Б. 25-33.
5. Оразбекова, К. Отбасы тәрбиесіндегі халық педагогикасының орны /
6. К. Оразбекова. – Алматы: Рауан, 1997. – 208 б.
7. Сейітова, Н. Ш. Ертегілер мен аңыз әңгімелердің тәрбиелік мәні /
8. Н. Ш. Сейітова, Ә. С. Мұханбетжанова // Қазақстан педагогикасы. – 2020. – №4. – Б. 65-72.
9. Тұрғынбаева Б.А. Шығармашылық қабілеттерді дамытудағы ертегілердің рөлі / Б. А. Тұрғынбаева. – Алматы: Ғылым, 2007. – 180 б.



ВАЖНОСТЬ ПОДВИЖНЫХ ИГР ДЛЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА



Бекбулатова Айша Сейпилдаевна

Республика Казахстан, город Тараз

Ясли – сад № 32 «Ботақан»

Инструктор по физическому воспитанию



Аннотация. В статье рассмотрены значение и влияние подвижных игр на развитие детей дошкольного возраста. Подвижные игры способствуют физическому, эмоциональному, когнитивному и социальному развитию детей. Анализируются различные виды подвижных игр и их роль в развитии координации, моторики, социализации и познавательных способностей. Приведены практические рекомендации для педагогов и родителей по организации подвижных игр.



Ключевые слова: подвижные игры, важность, физическое, эмоциональное, когнитивное, социальное развитие, рекомендации.

Развитие детей дошкольного возраста — сложный и многогранный процесс, который требует особого внимания со стороны педагогов и родителей. Одним из ключевых аспектов этого развития является физическая активность. Подвижные игры играют важнейшую роль в этом процессе, способствуя всестороннему развитию ребенка. В данной статье рассмотрены различные аспекты влияния подвижных игр на детей дошкольного возраста и предложены рекомендации по их организации.

Физическое развитие

1. Укрепление мышц и костей

Подвижные игры, такие как бег, прыжки, лазание, способствуют укреплению мышц и костей детей. Регулярные физические нагрузки необходимы для правильного роста и развития скелетной системы. Дети, активно участвующие в подвижных играх, имеют более крепкие кости и мышцы, что снижает риск различных травм и заболеваний.

2. Развитие моторики и координации

Подвижные игры помогают развивать мел-

кую и крупную моторику. Играя в такие игры, как «перетягивание каната» или «прятки», дети учатся координировать свои движения, что положительно сказывается на их общем физическом развитии. Развитая координация движений также способствует успешному освоению других навыков, таких как письмо и рисование.

Эмоциональное и психологическое развитие

1. Снижение стресса и тревожности

Физическая активность помогает снизить уровень стресса и тревожности у детей. Подвижные игры позволяют выплеснуть энергию и негативные эмоции, что положительно сказывается на психоэмоциональном состоянии ребенка. Дети, участвующие в подвижных играх, как правило, более спокойны и уравновешены.

2. Развитие самоконтроля и уверенности в себе

Играя в командные игры, дети учатся контролировать свои эмоции и поведение, что способствует развитию самоконтроля и

уверенности в себе. Подвижные игры предоставляют детям возможность проявить инициативу, почувствовать себя важными и значимыми, что положительно влияет на их самооценку.

Когнитивное развитие

1. Развитие познавательных способностей

Подвижные игры часто включают в себя элементы, требующие логического мышления и сообразительности. Например, игры на ориентирование в пространстве или игры с правилами помогают развивать у детей память, внимание и мышление. Подвижные игры стимулируют работу мозга, способствуя развитию когнитивных функций.

2. Развитие креативности и воображения

Многие подвижные игры включают в себя элементы творчества и воображения. Дети придумывают различные сценарии игр, создают воображаемые миры, что способствует развитию их креативности и воображения. Развитое воображение помогает детям легче адаптироваться к новым условиям и решать нестандартные задачи.

Социальное развитие

1. Формирование коммуникативных навыков

Подвижные игры способствуют развитию коммуникативных навыков. Дети учатся взаимодействовать друг с другом, договариваться, делиться и сотрудничать. Эти навыки необходимы для успешной социализации и дальнейшего общения в школе и в жизни.

2. Развитие чувства коллективизма и эмпатии

Играя в командные игры, дети учатся работать в коллективе, чувствовать поддержку и понимать других. Такие игры способствуют развитию чувства коллективизма и эмпатии. Дети начинают лучше понимать и учитывать чувства и интересы других людей, что важно для формирования здоровых межличностных отношений.

Практические рекомендации по организации подвижных игр в ясли-саду и советы для родителей

Работая инструктором по физическому воспитанию в ясли - саду более 13 лет, я ежедневно наблюдаю, как подвижные игры положительно влияют на детей. Они не только укрепляют здоровье, но и развивают самостоятельность, уверенность в себе и умение работать в коллективе. В своей практике я учитываю возрастные особенности дошкольников и подбираю игры таким образом, чтобы они были интересны, безопасны и способствовали всестороннему развитию ребенка.

Как я использую подвижные игры в ясли - саду

Дети дошкольного возраста (средняя группа – дети 3-х лет), только начинают осваивать основные движения – бег, прыжки, лазание. Они не всегда понимают сложные правила, поэтому я использую простые игровые формы, в которых главное – движение и радость от процесса. Например, одна из любимых игр детей – «Поймай мяч». Я становлюсь в круг с детьми и медленно катаю мяч одному из них. Его задача – быстро схватить мяч, назвать его цвет и передать другому. Так игра не только тренирует ловкость, но и развивает внимательность, память и речь. Еще одна игра – «Найди цвет». Я раскладываю цветные круги по залу, называю цвет, и дети должны быстро найти этот круг и встать на него. Это помогает развивать реакцию, координацию и знание цветов.

Дети в возрасте 4 лет (старшая группа), уже лучше понимают правила и могут участвовать в более сложных играх, требующих координации, внимания и быстроты реакции. Я часто провожу эстафеты, например, дети передают мяч друг другу, перепрыгивают через небольшие препятствия или бегут на определенное расстояние. Это помогает укреплять мышцы, развивать чувство равновесия и учит работать в команде. Еще одна любимая игра – «Перепрыгни через ручей». Я выкладываю на полу несколько длинных веревочек – «ручей». Дети должны сначала перепрыгнуть через узкий участок, затем через более широкий. В процессе игры я меняю ширину «ручья», усложняя задачу.

Такая игра помогает детям развивать ловкость, координацию движений и смелость.

В возрасте 5 лет (подготовительная группа), дети готовы к играм, где важны не только скорость и ловкость, но и стратегия, тактика и командное взаимодействие. Например, я провожу игру «Перетягивание каната», где дети делятся на команды и тянут канат, стараясь перетянуть его на свою сторону. Эта игра развивает силу, выносливость и учит детей работать в команде. Также мы часто играем в «Охотники и зайцы». Один ребенок – «охотник», остальные – «зайцы». Они должны перебежать из одного конца зала в другой, не попавшись «охотнику». Такая игра тренирует реакцию, скорость и умение ориентироваться в пространстве.

Использование национальных игр

В нашем ясли - саду мы активно используем народные казахские игры, которые помогают детям не только развивать физические навыки, но и знакомиться с культурными традициями.

Например, мы играем в игру, автором которой являюсь я, - «Альчикбол». Это веселая игра, в которой нужно метко бросать альчик щелчком пальцев, чтобы забить гол в ворота, обходя препятствия. Она развивает ловкость, быстроту реакции и учит детей продумывать тактику для победы.

Создание безопасной среды

Безопасность - один из ключевых аспектов при организации подвижных игр.

- Подготовка игровой площадки: перед игрой убираю лишние предметы, проверяю покрытие пола, чтобы избежать травм.
- Разъяснение правил: перед игрой всегда рассказываю, что можно и нельзя делать, чтобы дети понимали границы.
- Контроль нагрузки: слежу за тем, чтобы дети не переутомлялись и вовремя отдыхали.

3. Вовлечение всех детей

Иногда дети бывают менее активными или застенчивыми. В таких случаях я использую несколько приемов:

- Делаю игру веселой – добавляю элементы фантазии («Ты сегодня – космонавт, а твоя задача – прыгнуть на Луну!»).
- Показываю личный пример – сама активно участвую в игре, чтобы дети видели, что движение – это удовольствие.
- Хвалю за старание – не только за победу, но и за участие («Ты сегодня старался, у тебя отлично получилось!»).

4. Регулярность и разнообразие

Для эффективного физического развития ребенка важны регулярность и разнообразие подвижных игр. В своей практике я стараюсь проводить активные игры ежедневно, чередуя их по интенсивности, сложности и видам активности. Одни игры направлены на развитие ловкости и координации, другие – на силу и выносливость, а третьи помогают детям развивать социальные навыки и работать в команде.

Важно, чтобы ребенок двигался каждый день, но игры не должны быть однообразными. Например, сегодня мы можем играть в эстафеты, завтра – в догонялки, а послезавтра – в игры на меткость. Такой подход делает занятия интересными и поддерживает у детей желание двигаться.

5. Рекомендации для родителей

- Создавайте условия для движения – организуйте дома безопасное пространство для игр, уберите острые углы, используйте мягкие покрытия.
- Вовлекайте ребенка в подвижные игры – играйте вместе, показывайте пример, добавляйте элементы фантазии, чтобы сделать процесс увлекательным.
- Развивайте ловкость и координацию – предлагайте ребенку бросать и ловить мяч, перепрыгивать через ленточку, балансировать на кочке (подушке).
- Включайте в игры культурные традиции

- предлагайте ребенку подвижные казахские игры.

- Давайте ребенку физическую нагрузку по возрасту – чередуйте активные игры с отдыхом, не перегружайте ребенка.
- Хвалите за старание – поддерживайте ребенка, отмечайте его успехи не только в победах, но и в самом участии.
- Организуйте активный досуг – включите подвижные игры в повседневную жизнь, например в теплую погоду – больше игр на улице, в холодную – активные игры дома.

Главное - движение должно приносить радость!

Работая с детьми, я каждый день убеждаюсь, насколько важны подвижные игры для их развития. Они помогают детям расти здоровыми, уверенными в себе, активными и общительными. Регулярные занятия укрепляют мышцы, развивают ловкость и выносливость, формируют полезные привычки.

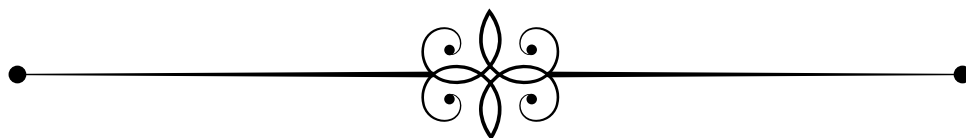
Систематическое включение подвижных игр приводит к следующим результатам как:

- Улучшение физического здоровья – развитие силы, координации, выносливости.
- Повышение социальных навыков – умение работать в команде, следовать правилам, проявлять лидерские качества.
- Развитие эмоционального интеллекта – умение выражать эмоции, справляться с неудачами, взаимодействовать с окружающими.
- Формирование любви к движению – привычка к активному образу жизни, что важно для будущего здоровья.

Важно, чтобы родители и педагоги активно включали подвижные игры в повседневную жизнь детей, делая их разнообразными, интересными и регулярными. Это не только залог здоровья, но и важный шаг к гармоничному развитию личности ребенка!

Список использованных литератур

1. Адольф, К. Э., и Хомейер, К. (2013). «Двигательная активность и развитие младенцев: Теория, исследование и практическое применение». Психологическая наука, 24(1), 59-64.
2. Чапай Д. К. (2017) «Методика организации подвижных игр» -Караганда: AbaiPrint
3. Аубакирова Б.Ж. (2018), «Развитие физических качеств у детей дошкольного возраста» - Алматы: Раритет
4. Фрост, Дж. Л., Рейнес, П. К., и Талбот, Дж. (2004). «Образование через физическое воспитание». Пресса Джонса и Бартлетта.
5. Гленн, С. М., и Кинг, А. П. (2007). «Роль игр в развитии детей: Влияние на когнитивное и социальное развитие». Журнал детской психологии и психиатрии, 48(3-4), 267-274.
6. Смирнова, Е. О. (2012). «Психология игры в дошкольном возрасте». Москва: Издательство МГУ.



РАЗВИТИЕ РЕЧИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЧЕРЕЗ ИГРУ



Кузенова Гульпан Искаковна

Акмолинская область, город Есиль
ГККП «Ясли- сад №1 «Гүлдер»
воспитатель



Аннотация. Развитие речи детей является одной из важнейших задач когнитивного и языкового развития детей дошкольного возраста. Сюда входит не только развитие свободного общения со взрослыми и детьми, но и формирование словаря, работа над здоровой культурой языка, формирование грамматического строя языка, развитие всех элементов устной речи. Дидактические игры способствуют решению этих задач и являются не только игровым методом обучения воспитанников, но и самостоятельной игровой деятельностью, то есть средством всестороннего развития личности ребенка.



Ключевые слова: развитие речи, игра, ребенок, дети дошкольного возраста, обучение, грамотная речь, родитель.

Современные дети растут в эпоху научно-технического прогресса, проводя значительное время перед экранами телевизоров и компьютеров. Это приводит к выраженному недостатку простого человеческого общения. В настоящее время, дошкольные организации уделяют внимание развитию речи но, этого недостаточно, поэтому и родителям необходимо активно заниматься развитием речи своих детей дома.

Проблемы с речевым развитием у воспитанников

Отсутствие активного общения между ребенком и окружающими может привести к определенным речевым трудностям перед поступлением в первый класс школы:

- Речь детей характеризуется односложностью и состоит в основном из простых предложений;
- Словарный запас очень ограничен;
- Наблюдается использование нелитературных выражений и сленга;

- Ребёнок не может пересказать сюжет или рассказ своими словами;
- Часто требуются словари, и бывает трудно изменить темп речи, громкость голоса или использовать разные интонационные оттенки.

Игры для детей в возрасте 3 и 4 лет направлены на улучшение произношения звуков, развитие речи и артикуляционных аппаратов. Упражнения для формирования звука «кыш» должны быть сгруппированы по темам. Например, при использовании картинки «Еж и ежата» можно предложить следующие фразы: жа-жа – мы посмотрим на ежа, жу-жу – дадим листик ежу, жи-жи – шишки на спине несут ежи и так далее. Произнося слова и фразы с ударением на определенный звук, ребенок может лучше понять разницу между звуком и словом.

Игра «Чей голос или звук?»

В этой игре рекомендуется использовать имитацию звуков музыкальных инструментов или голосов животных. Например,

ребенку дают колокольчик и говорят: «Колокольчик издает звук «динь-динь». Аналогичные примеры: корова «му-му», собака «гав-гав», цыпленок «пи-пи», утенок «кря-кря».



В ходе игры по развитию речи пополняется и активизируется словарный запас детей, развивается связная речь, формируется умение правильно выражать свои мысли и правильное произношение звуков. Основная цель многих игр – научить детей составлять самостоятельные рассказы об окружающих предметах и явлениях. Поиск антонимов, синонимов и похожих по звучанию слов – является ключевой задачей во многих словесных играх.

Язык активизируется, когда дети общаются посредством игры и решают спорные проблемы. Эта игра развивает умение обсуждать собственные высказывания. При выборе игр для воспитанников необходимо учитывать развитие способностей детей.

Основное внимание уделяется сложности правил игры и поведению детей.

Для развития речи детей дошкольного возраста применяются и игры разработанные на основе технологии ТРИЗ «Скрайбинг» или «Системный оператор». К примеру, можно поиграть с детьми младшего возраста в игру «Репка», поочередно раскладывая изображения с героями сказки перед ребенком, ребенок же, в свою очередь, должен поэтапно рассказать уже знакомую сказку или описать словами картинки и их свойства по технологии «Системный оператор».

Также очень хорошо развивает речь ребенка в дошкольном возрасте игра «Магическая

память». В данной игре необходим следующий инвентарь: картографические фигурки различных объектов (елка, жилище, крылья и т.д.) Процесс игры: На игровой подставке раскладывается несколько картинок для создания ассоциативного ряда и произносятся несколько «заколдованных» слов. Ребенку необходимо точно воспроизвести слова, при помощи ассоциативной картинки. Для этого малыш берет по очереди картинки и вспоминает порядок слов, произнося их. Данная игра способствует не только развитию речи дошкольника, но и улучшает память, внимание и логические связи.

1. Я знаю пять имен...

Атрибуты игры: мяч. Ребенок, ударяя мячом об пол, произносит: «Я знаю пять имен мальчиков: Коля — раз, Паша — два...» и т. д. Перечислять можно что угодно: имена, животных и диких и домашних, названия растений, школьные принадлежности, предметы одежды.

2. Земля, вода, небо, огонь

Воспитатель кидает ребенку мяч и называет одно из четырех слов — земля, вода, небо или огонь. Ребенок ловит мяч и, возвращая его воспитателю, если слышит «земля» называет какое-либо животное, если слышит «небо» — птицу, если слышит «вода» — рыбу, а если слышит «огонь» должен обернуться вокруг себя.

3. Дополни предложение

Воспитатель начинает предложение, а ребенок должен его завершить.

Закончить предложение можно по-разному:

Когда на улице идет дождь, мне...
 Когда мама приходит с работы, она выглядит...
 Когда меня пораньше забирают из детского сада, я очень...
 Летом ярко светит солнце и...
 Когда я вырасту, я...
 Мы с моим другом очень любим...

Звуковые игры

1. Рифмовки

Для закрепления корректного произношения звука, на организованной учебной деятельности логопеда применяются особые рифмовки или чистоговорки с этим звуком.

Также можно предложить ребёнку придумать собственные рифмовки на «непростой» для него звук.

К примеру, со-со-со — сломалось колесо, са-са-са — нету колеса, си-си-си — едем на такси и т. д.

2. Смена звука

Воспитатель называет слово, а ребёнок должен заменить в нём первый звук на другой и произнести получившееся слово.

Чашка — кашка.

Гайка — майка.

Рейка — лейка и т. д.

Как только ребёнок поймёт правила игры, можно их усложнить — вместо первого изменять последний звук.

Луч — лук.

Мел — мех.

Клюв — ключ и т. д.

1. История по картинкам

Атрибуты игры: набор из 4-5 сюжетных изображений.

Воспитатель раскладывает на столе сюжетные рисунки в беспорядочном порядке и просит их разложить, чтобы вышла история. Затем ребёнок по картинкам повествует, что у него получилось. Таким же образом, можно перемешать изображения двух видов и попросить ребёнка разобрать их и рассказать две получившиеся истории.

2. Плохо или хорошо

Воспитатель предлагает ребёнку рассказать про то, что есть плохого и хорошего в

обычных явлениях. К примеру, воспитатель говорит: Дождик это плохо, поэтому что, а ребёнок обязан продолжить: Нельзя погулять, можно промокнуть, появятся громадные лужи и так далее. Затем воспитатель продолжает: Дождь это превосходно, поэтому что, а ребёнок продолжает: Поливает все цветочки и растения, смывает пыль с дороги и так далее.

3. Загадка про друга

Ребёнка просят описать своего друга, родственника либо члена семьи, а родителю или воспитателю следует догадаться, о ком идёт речь. К примеру: Это мальчишка. У него рыжие волосы и голубые глаза. Обожают играть в машинки. Живёт на 5-ом этаже.

4. Кот в мешке

Атрибуты игры: фигурки животных, мешочек с завязками. Воспитатель или родитель кладёт фигурку животного в мешочек, а ребёнок должен угадать, кто находится в мешке, задавая взрослому всевозможные вопросы: Это животное огромное или малюсенькое? Дикое либо домашнее? Живёт на суше либо в воде? И так далее..

5. Отгадай предмет

Взрослый и ребёнок поочередно обрисовывают предметы, которые видят в комнате, а 2-ому игроку следует отгадать, о каком предмете идёт речь. К примеру: Это предмет округлой формы и красноватого цвета. С ним обожают играть дети. Основной целью этой игры является развитие навыков определения предметов по их характеристикам и поведению. Сначала продемонстрируйте ребёнку несколько игрушек. Затем опишите одну из них: «Это серенький зайчик, у него небольшой хвостик, и он любит морковку».

Упражнения и игры для детей от 5 лет и старше

В данном возрасте больше внимания уделяется звукам, из которых состоят слова. Дети учатся определять на слух, присутствуют ли в словах те или иные звуки. Совсем маленькие малыши различают похожие и непохожие слова по их звучанию. Все это способствует развитию речи. В процессе

упражнений и игр для детей, можно разнообразить поведение персонажей, включить в рассказ диалоги.

В игре «Первые звуки» ребенку предлагается выбрать из нескольких игрушек и положить в машину только те, названия которых начинаются с определенного звука.

Пример: к - куклы, коты, клоуны.

Если ребенок выберет «неправильную» игрушку (например, собаку), то вы уже не сможете управлять автомобилем. Объясните, что в слове «собака» звук «к» стоит не в начале слова, а в середине слова.

Игра «Кто потерял?»

Необходимо ребенку привить умение образовывать однокоренные слова и находить синонимы слов. Поощряйте ребенка думать и рассуждать. Представьте себе следующую ситуацию действия:

«В лесу заблудился кролик.

Пожалуйста, ласково называйте меня «Зайка, Зайка».

Где он?

Почему он плачет?

Я заблудился, я заблудился, я голоден.

Что с ним случилось?

Грустный, голодный, опечаленный.

Как ему помочь, успокоить, накормить?»

Ребенок предлагает возможные объяснения кролику.

Игра «Давай придумаем сказку» позволяет вам создать сказку вместе с ребенком. Дети понимают ход и логическую структуру рассказа. Например, предположим, что белка идет в лес и встречает волка.

«Что насчет нее?

Проворная и храбрая.

А как насчет волков?

Я злюсь, я злюсь.»

Затем взрослый начинает рассказывать историю, а ребенок продолжает: «Белка пошла гулять. И чтобы собрать орехи, залезла на высокое дерево. Там были орехи. Видимо, навстречу ей шел волк, но она не побоялась бросить орех прямо в волка!».

Помощь воспитателя и родителя в развитии речи детей дошкольного возраста является ключевой составляющей для всей его последующей жизни. Грамотная речь позволяет человеку выражать свои мысли, общаться с окружающими. Она положительно сказывается на обучении и воспитании и позволяет избежать комплексов. Поэтому каждый воспитатель дошкольной организации и логопед, стремясь включить в свою циклограмму и организованную учебную деятельность разнообразные технологии и игры направленные как раз на развитие речи детей.

Список использованных литератур:

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet)

1. <https://psilogos.kz/igry-i-uprazhneniya-dlya-razvitiya-rechi-doshkolnikov>
2. <https://letidor.ru/obrazovanie/10-prostykh-i-veselykh-igr-dlya-razvitiya-rechi-u-detei-ot-5-do-7-do-let.htm>
3. <https://nsportal.ru/detskiy-sad/razvitie-rechi/2021/04/22/kartoteka-didakticheskie-igry-po-razvitiyu-rechi-detei>
4. <https://www.maam.ru/obrazovanie/igry-po-razvitiyu-rechi>
5. <https://www.razumeykin.ru/publikatsii/igry-na-razvitie-rechi>

ЭКСПЕРИМЕНТИРОВАНИЕ В ДЕТСКОМ САДУ: РАЗВИВАЕМ ЛЮБОЗНАТЕЛЬНОСТЬ И ТВОРЧЕСКИЕ СПОСОБНОСТИ ДЕТЕЙ



Трегубская Елена Васильевна

Костанайская область, город Рудный
КГКП «Детский сад №12»
отдела образования города Рудного»
воспитатель



Аннотация. Детский сад — это не только место для игр и общения, но и пространство для всестороннего развития детей. Одним из важнейших аспектов воспитания и обучения является стимулирование любознательности и стремления к познанию мира, и здесь на помощь приходит экспериментирование. Такой подход не только развивает у детей научные навыки, но и помогает формировать их креативность, способность анализировать и решать проблемы.



Ключевые слова: экспериментирование, любознательность, исследование.

Экспериментирование в контексте дошкольного образования — это процесс, в ходе которого дети активно исследуют, наблюдают, пробуют, проверяют гипотезы и делают выводы о различных явлениях и процессах. Это может быть как простое наблюдение за природой, так и более сложные опыты, соответствующие возрастным особенностям и уровню развития. Суть экспериментирования заключается в том, чтобы не просто дать детям готовые знания, а побудить их самостоятельно искать ответы на вопросы, формировать у них навык исследовательской деятельности. Это важный момент, который помогает детям научиться задавать вопросы, понимать причины и следствия, а также развивать умение работать с информацией.

Зачем детям нужно экспериментировать?

- Развитие практических навыков

Эксперименты позволяют детям увидеть реальные процессы, происходящие в окружающем мире, через практические действия. Такой опыт помогает детям не только запомнить теоретические знания, но и применять

их на практике. Важным элементом является то, что в процессе эксперимента ребёнок сам становится активным участником наблюдаемого процесса.

- Понимание причинно-следственных связей

Одной из главных целей экспериментирования является обучение детей пониманию причинно-следственных связей. Простой опыт, в котором ребёнок видит, как один фактор влияет на другой (например, как температура влияет на скорость растворения вещества), помогает малышу понять, что в мире всё взаимосвязано и что любое действие имеет последствия.

- Развитие любознательности и творческого подхода

Детей невозможно научить всему с помощью стандартных лекций или рассказов. Чтобы развить в них настоящую любознательность, нужно дать им возможность самим исследовать, пробовать, ошибаться и делать открытия. Экспериментирование создаёт пространство для поиска нестан-

дартных решений и формирует творческий подход к любому процессу.

Как организовать экспериментирование в детском саду?

- Проведение простых и безопасных опытов

Эксперименты в детском саду должны быть безопасными, с использованием безвредных материалов. Например, можно экспериментировать с водой, песком, растениями, различными текстурами, цветами и т. д. Важно помнить, что для детей младшего возраста лучше выбирать такие опыты, которые не требуют сложных инструментов и могут быть проведены с помощью доступных материалов.

- Использование природных материалов

Природа — это великолепный источник для экспериментов. Дети могут наблюдать за ростом растений, изучать поведение животных, а также проводить эксперименты с погодными явлениями (например, как быстро тает снег или как образуется дождь). Такие опыты не только помогают детям понять основы экологии, но и учат ценить природу и заботиться о ней.

- Интерактивные и игровые элементы

Эксперименты должны быть частью игры, чтобы заинтересовать детей. Организуя эксперименты в форме игры, можно сделать процесс более увлекательным. Например, можно провести опыт «Путешествие по миру цветов», где дети будут смешивать краски, создавая новые оттенки, или организовать «Экспедицию по сбору минералов» с использованием различных материалов и текстур.

- Простота и последовательность

Чтобы дети могли следить за ходом эксперимента и понимать его, необходимо, чтобы каждый шаг был простым. Разбивка процесса на небольшие этапы, объяснение каждого действия доступным языком помогут детям не только понять, что происходит, но и запомнить результаты.

Примеры успешных экспериментов для детей

- Эксперимент с магнитными свойствами

Можно предложить детям исследовать магниты и предметы, которые реагируют на них. Дети могут попробовать провести эксперимент с магнитами, изучить, какие материалы притягиваются, а какие — нет, а также проверить силу воздействия магнитов на различные предметы. Это поможет им лучше понять физические явления, такие как сила притяжения.

- «Танцующие капли»

Используя различные жидкости с разной плотностью, можно провести эксперимент с «танцующими каплями». Добавив капли красного масла в воду с маленькими пузырьками воздуха, дети смогут наблюдать, как капли поднимаются и опускаются. Этот процесс увлечёт малышей и поможет им понять основные физические принципы.

- Растения и свет

Ещё один популярный опыт в детских садах — исследование того, как свет влияет на рост растений. Дети могут посадить семена в несколько контейнеров и наблюдать, как они растут при разном освещении. Это научит их не только наблюдать, но и делать выводы о том, как растения взаимодействуют с окружающей средой.

- Исследование текстур

Для детей младшего возраста можно предложить эксперимент, который поможет развить тактильные ощущения. Положите на стол разные материалы — шерсть, дерево, металл, стекло, ткань. Пусть дети потрогают эти материалы, определяют их на ощупь, а затем обсудят, какие ощущения вызывает каждая текстура.

Принципы организации процесса экспериментирования

Для того чтобы экспериментирование стало эффективным, важно соблюсти несколько принципов:

- Создание безопасной и стимулирующей среды.

Дети должны чувствовать себя свободно и уверенно в процессе. Безопасность должна быть на первом месте, чтобы дети могли бесстрашно исследовать.

- Поощрение вопросов и размышлений.

Важно задавать детям наводящие вопросы, которые стимулируют их мышление и побуждают искать ответы самостоятельно.

- Создание связи между экспериментом и теорией.

Детям важно не только проводить эксперименты, но и понимать, что они означают;

поэтому необходимо разъяснять наблюдения, делать выводы и обсуждать их. Экспериментирование может принимать различные формы, что позволяет каждому ребёнку найти свой подход к обучению.

Экспериментирование — это не просто развлечение, а важный элемент воспитания в детском саду. Процесс экспериментирования позволяет не только развивать познавательные способности, но и формировать у детей умение критически мыслить, работать в команде, а также проявлять творческий подход к решению задач. Экспериментирование помогает создать атмосферу для самовыражения, учит любознательности и даёт понимание того, что в мире всегда есть что-то новое и неизведанное, что стоит исследовать.

Список использованных литератур:

Книги:

1. Дыбина О.В. Творим, измеряем, преобразуем: занятия с дошкольниками. - М.: Сфера, 2002. - 28 с.
2. Баландина Т.Б. Организация работы по экспериментированию в ДОУ//Дошкольная педагогика . – 2012. - № 10.

Методические рекомендации и пособия:

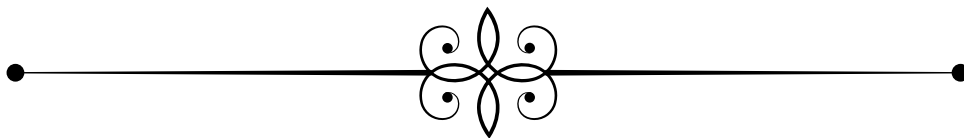
3. Методические рекомендации по организации поисково - экспериментальной деятельности в ОУД «Естествознание» – Астана, 2017 г.

Статьи из журналов и периодических изданий:

1. Медведева Т. «Познавательная деятельность старших дошкольников», журнал «Дошкольное воспитание», № 8-2006г.

Электронный ресурс удаленного доступа (Internet):

1. Экспериментирование — одна из форм развития познавательно-исследовательской деятельности дошкольников <https://infourok.ru/eksperimentirovanie-odna-iz-form-razvitiya-poznavatelnoissledovatel'skoy-deyatelnosti-doshkolnikov-827044.html>



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАМУЫНА НЕЙРОЖАТТЫҒУЛАРДЫҢ ӘСЕРІ



Бактыгреева Венера Куралбаевна

Ақтөбе облысы, Қарғалы ауданы,
Бадамша ауылы.
«Айгөлек» бөбекжай- балабақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада нейрожаттығулардың әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, мектепке дейінгі балалардың дамыту жұмыстары мен танымдық қабілетін арттыру арқылы жан-жақты, білімді, құзіретті дені сау тұлға тәрбиелеуді қарастырады. Нейрожаттығуларды үзбей жасау арқылы нейрон байланыстары жаңарып, ми жасаушалары жақсарып, есте сақтау қабілеті артады.



Түйін сөздер: Кинезиологиялық жаттығулар, дағдылар, ойын.

Халық даналығында «ойнай білмеген, ойлай да білмейді, ойында озған өмірде де озады» — деген аталы сөзінің мәніне жүгінсек, мектепке дейінгі жаста баланың жеке тұлғасын қалыптастыру өте маңызды. Бұл жаста балалардың сөйлеу, сенсорлық дағдылары қалыптасады, сондай-ақ ақыл ой, дене, эстетикалық, патриоттық тәрбие беру көзделеді. Абай Құнанбаев: «Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала болама?» демекші ойната отырып берген білім баланың психологиялық ерекшеліктерін, жеке мүмкіндіктерін ашуға көмектеседі. Оны біздің күнделікті тәжірибемізде жанжақты айқындап отыр.

Ал енді, өз тәжірибеме сүйенетін болсам, инклюзивті білім беруде ойын әрекетінің маңызы орасан зор екендігін айтқым келеді.

Ерекше білімді қажет ететін балалармен жұмыс кезінде ойын технологияларын пайдалану балалардың қызығушылығын арттырып, қысқа уақыт ішінде барынша нәтиже алуға ықпал етеді. Балалардың ойлауын, қиялын, сөйлеуін дамыту үшін түрлі ойналатын ойындардың да үлкен дидактикалық мәні бар. Бір ойын түрі ойлауы мен қабылдауын жетілдірсе, ал екіншісі ойлау қабілетін, үшіншісі есте сақтау қабілетін жетілдіреді. Ойында балалардың физикалық, психологиялық

қасиеттерінің сапалары да өзгеріп отырады.

Ойын әрекеттерін ұйымдастыруды бастамас бұрын мынаны білу керек, баланың даму деңгейі қандай:

- балаға қандай ойындар ұнайды, нені біледі;
- баланың дамуында қандай проблемалар бар;
- бала нені жақсы меңгереді, нені жақсы меңгермейді;
- балада жағымды эмоцияларды не тудырады, нені жақсы көреді, неге қызығушылық артады;
- қандай дағдыларға сүйенуге болады;
- интеллектуалдық даму дәрежесі қандай;
- эмоционалды-еріктік сфераның жағдайы қандай

Балалармен жұмыс жасау кезінде дыбыс айту, буынға бөлу, сөздік қоры аз, сөзді байланыстырып сөйлеу, жалпы моториканың дамуы әлсіз секілді біршама проблемалар-

дың бар екендігі белгілі болды.

Не әрекет жасау керек?

Баланың белсенділігін жоғалтпай, оның оқыл-ойын дамытып, әрі психикалық және физикалық денсаулығына зиян келтірмей қандай әдіс-тәсіл қолданған жөн?

Мен өз тәжірибемде Кинезиологиялық жаттығуларын қолданамын. Кинезиологиялық жаттығулар

Мақсаты: қол қимылдарын дұрыс жасау арқылы кеуде тұсының физиологиясын жақсарту. Қол моторикасын жетілдіру. Жүйке талшықтарының өсуіне ықпал жасау. Кинезиология – қозғалғыш жаттығулар арқылы

зерделі қабілеттерді дамытатын ғылым. Ол жаңа нейрондар жасап, психикалық процесстермен ми жұмысын жақсартады. Кинезиологияны зерттеуші Американдық Гудхард пен Джордж паты болды. Ол әртүрлі себепсіз қозғалыстардың бұлшық еттерге күшті энергетикалық күш иемдене алатынын тұңғыш рет байқады. Кинезиология ғылымын – 2000 жылдан бері барлық елде қолданып келеді.

Мектепке дейінгі мекемелерде балаларға ойландыратын тапсырмалар орындағанда немесе ұзақ отыру кезінде кинезиологиялық жаттығулар жасату қажет. Кинезиологиялық жаттығуларды балалардың дамуына оң әсер ететініне көздеріңіз жетеді.



Жаттығулардың түрлері: «Сақина» -қолдардың саусақтары кезекпен және мүмкіндігінше тез, сынақ дәйекті түрде басбармаққа, сұқ саусаққа және әрі қарай жалғаса береді.

Тура және кері ретте орындалады. Жаттығу бастапқыда бөлек әрбір қолмен орындалады, содан соң бірге орындалады.



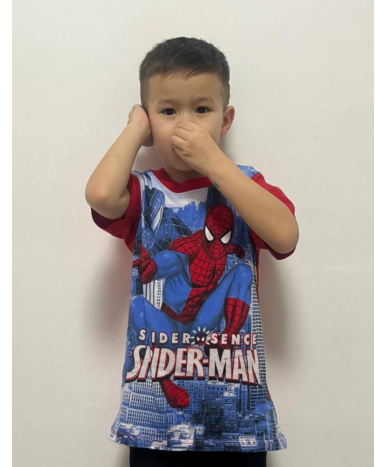
«Жұдырық, қабырға, алақан»- балаға қолдың үш жағдайын жазық үстел үстінде көрсетеді. Бір-бірінен айырмашылығы ашқанда алақан, жұмғанда жұдырық, қырынан қабырға болып қалатынын ажыратады. Бала

тәрбиешімен бірге сынақты орындайды да 8-10рет қайталағаннан кейін, бала есте сақтау қабілеті бойынша өзі істейді, егер қиналып жатса ауызша немесе қолмен ымдап көмектесуге болады.



«Айнаша сурет салу» -таза қағаз парағын үстел үстіне қойыңыз. Қарындаш немесе фломастерді екі қолға бірдей алып, әріптер немесе суреттер салу. Бұл жаттығуды орындау барысында көз бен қолдың босаңситынын сезесіз. Екі ми сыңарларының қызметінің сәйкестенуі, барлық мидың жұмыс жасауы жақсара түседі

«Құлақ-мұрын» -мұрынның ұшын сол қолмен ұста, оң қолмен қарама- қарсы құлақты ұста.Құлақ пен мұрынды бір уақытта жіберіп, алақанды соғу. Қолдардың жағдайын керісінше алмастырыңыз да дәлдікпен қайталаңыз.



Сол сияқты,қазақтың ою-өрнегін келтіру арқылы жаттығулар жасауға болады.

Мысалы: Ұлттық өрнектерді пайдалану.

Қол білектерін иіп аққу жасаймыз. Оларды бір-біріне түйістіреміз. Бұл «қос аққу» оюы:

Енді шынтақтарды барынша тақап жұдырықты қатты түйеміз. Бұл «Бүршік» ою

Дәл сол қалыпта отырып алақанды жазамыз.

Бұл «Құс қанаты»

Бұл ойындардың нәтижесі: Ми сыңарларының бір-бірімен әрекеттесуі жүзеге асады. Нейрон талшықтарының байланысуы жоғарлайды. Баланың саналы ойлау динамикасы жетіледі. Сөйлеу мен ойлау арасындағы кедергілер жойыла бастайды. Бала ақылды, белсенді, жігерлі болып қана қоймайды және өзін-өзі басқара отырып, оның сөйлеуі мен саусақтардың үйлесімділігі жақсарады.

Әдебиеттер:

1. Бектурганова Г.К. Мектепке дейінгі ұйымдарда инклюзивті білім беру/ Курмангожина С.К – Астана, 2023.
2. Асқаров С.Қ. Педагогикалық ізденіс.-2023-1-2.
3. Балалар психологиясы: оқулық / Ж.Қ. Дүйсенова, Қ.Н. Нығыметова; ҚР Білім және ғылым министрлігі.- Алматы: Нур-Принт, 2015.- 333 б
4. «Нейротренажеры. Полезные занятия», «Проф-Пресс», 2019 ж.



АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАР ПЕДАГОГТАРЫНА АТА-АНАЛАРМЕН ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСТІКТЕРІНІҢ КОНСТРУКТИВТІ ДАМУЫНА ӘДІСТЕМЕЛІК ҚОЛДАУ



Жангазинова Саулет Бултуруковна

Павлодар қаласы,
Б.Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі
«Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» бөлімінің
меңгерушісі, мектепке дейінгі педагогика және
психология пәндерінің оқытушысы



Аңдатпа. Әлеуметтік, психологиялық және педагогикалық зерттеулер мен тәжірибе бойынша конструктивті өзара әрекеттестікті тек балабақша ғана емес, сонымен бірге отбасы да қажет ететіндігін көрсетіп отыр. Бір жақты тәрбие жақсылыққа алып келмейтінін, екі ортада бала тәрбиесі ақсап қалатынын, тек педагог пен ата-ана арасындағы дұрыс көзқарас пен тату-тәтті қарым қатынас негізі - бала екендігін ұмытпау!



Түйін сөздер: отбасы, ата-ана, ынтымақтастық, конструктивті, құнды

Мектеп жасына дейінгі баланы кешенді тәрбиелеу отбасы мен мектепке дейінгі ұйым арасындағы тығыз ынтымақтастықта іске асады. Егер отбасы мен мектепке дейінгі ұйымда балаға қойылған талаптар келісімесе, онда жақсы дағдылар мен қасиеттерді тәрбиелеу қиынға соғады.

Қазақстандық ғалым-психологтар Ж.И. Намазбаева, Л.С. Пилипчук, С.Ж. Омирбекова, Л.О. Сарсенбаева, Т.М. Шалгимбаев, , К.М.

Арымбаева және шетелдік ғалымдар А. И. Захаров,» А. Н. Демидова, О.Л. Зверева, Е. П. Арнаутова және басқаларының арнайы психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік зерттеулері отбасына мектепке дейінгі жастың барлық кезеңдерінде мамандар көмегінің қажеттігін дәлелдеді. Сонымен бірге баланың толыққанды дамуы үшін өзіндік ерекше қызметтерге ие мектепке дейінгі ұйым және отбасы бір-бірімен өзара тиімді ықпалдастықта болуы қажет.

Бұл мәселенің өзектілігі – мектеп жасына дейінгі бала тұлғасын тәрбиелеу мәселелерінде ата-аналарды мектепке дейінгі ұйыммен белсенді ықпалдастыққа баулу.

Мақсаты – мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тартуда педагогтерге әдістемелік көмек көрсету.

Міндеттері:

- мектепке дейінгі ұйым мен отбасының арасындағы ықпалдастықтың заманауи түрлері мен әдістерін қолдануда педагогтерге әдістемелік көмек көрсету;
- ата-аналарды мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудің ерекшелік-терімен таныстыру;
- ата-аналарды мектепке дейінгі ұйым қызметіне белсенді қатысуға тарту;
- отбасылық тәрбиенің үлгілі тәжірибесін, жақсы отбасылық дәстүрлерді тарату.

Конструктивті сөзінің мағынасы латынша construction-ҚҰРУ деген мағынаны білдіреді. Сонда ата-ана мен педагогтар арасындағы тығыз байланыс құру деген сөз.

Жұмыс тиімділігінің критерийлері:

- жоспарланған барлық іс-шараларға ата-аналардың көп қатысуы;
- ата-аналардың балалармен жұмыс кезінде ұсынылған материалдарды қолдануы;
- отбасының оң бағасы мен мектепке дейінгі ұйыммен алдағы серіктестікке берілген жағымды пікірлер болып табылады.

Балабақша мен отбасы арасындағы өзара ықпалдастықтың түрлері мен мазмұны алуан түрлілігімен ерекшеленеді, бірыңғай стандарты болмайды. Әдетте отбасымен жұмыстың екі түрі белгіленген:

- **ұжымдық** (дәрістер, конференциялар, «ауызша журналдар», КТК, «ток-шоулар», дөңгелек үстелдер, сұрақ-жауаптар кештері, «педагогикалық қонақжайлылық», отбасылық клуб, ата-аналар жиналыста-

ры, семинарлар т.б.);

- **жеке** (әңгімелесу, кеңестер, тапсырмалар, отбасын аралау т.б.).

Көп ата-аналар, балаларымыз күндікке бақшада, балабақшада барлығын үйретеді деп санайды. Бірақ ата-ана, қанша жерден мықты педагогтың өзі балаға әке-шешесінің орнын ауыстыра алмайтындығын түсінбейді. Бір жақты тәрбие, өзіңіздің ойыңыздағыдай дұрыс, жемісті, табысты баланы тәрбиелеп шығаруы мүмкін емес екендігімен келісуіңізге тура келеді. Сол себепті толық қанды, дұрыс тұлға тәрбиелеп шығамын десеңіз жанұя мен мектепке дейінгі ұйымның өзара тығыз, бірлескен жұмысы бірден-бір қажет.

Қазіргі уақытта көпшілік ата-аналар тәрбие мен білім берудегі жауапкершілікті МДҰ (мектепке дейінгі ұйымдардың) мойнына артып отыр. Отбасы интернеттің арқасында жан-жақты ақпаратталған, көпшілігі жоғары білімді, жасыратыны жоқ қаржылық теңсіздік (бай-кедей), өкінішке орай жалғыз басты ата-аналардың көбейіп келе жатқандығы қынжылтады, осының бәрі МДҰ формализмі мен ескі шаблонын тастап жаңа формада жұмыс жасауды талап етіп отыр. Осы жағдайда МДҰ негізгі міндеті білім беру қызметін пайдаланып отырған ата-ананың қажеттілігі мен ұстанымын, айтқанын бұлжытпай орындау, қанағаттандыру емес, оған баласының нағыз беделді, үлгі-өнеге беретін адамы ретінде болуға көмек көрсету.

Балалардың ортаға тез бейімделуі мен толық қанды тұлға болып қалыптасуына көмектесу үшін барлық ата-аналарға педагогикалық білім қажет. Көп ата-аналар бала тәрбиесі туралы ақпараттарды интернет жүйесінен алғанымен ол сайттар тексерілмеген, жүйесіз пайдасы жоқ, теріс болуы, немесе кей ата-аналарымыз бізді баяғыда әке-шешеміз осылай тәрбиелеген деп сол сарынға салып тәрбиелеуі де мүмкін.

Сондықтан МДҰ ата-аналармен өзара әрекеттестіктерінің мына төмендегі міндеттерін бөліп қарастыруға болады:

1. МДҰ отбасымен ынтымақ-астығын ұйымдастыру;

2. Ата-аналарға бала тәрбиесі мен олардың физикалық, психикалық денсаулықтарының нығайюы мен сақтауына, жеке қабілеттерінің даму мен дамуындағы бұзылушылықтарын түзетуге (коррекциялауға) көмек көрсету;
3. Бала тәрбиесі мен білім берудегі, денсаулықтарын нығайту мен сақтау мәселелері бойынша өзара бірлескен жұмыс;
4. Отбасының қажеттіліктері мен сұраныстарына қарай білім беру әрекеті мен жобаларына тарту, қатыстыру;
5. Ата-аналарды МДҰ білім беру процесіне қатыстыра отырып, материалдық-техникалық базасының жақсаруына атсалыстыру;
6. Ата-аналарды білім беру ұйымын басқаруға қатыстыру құқығымен қамтамасыз ету;
7. Отбасына бала тәрбиелеуде педагогтар тарапынан әдістемелік көмек көрсету

Әдістемелік көмек психологиялық-педагогикалық жағынан бірнеше кезеңдерден тұрады:

- Ата-ана тарапынан баланың жағымды жақтарын көрсету арқылы ата-ана мен тәрбиешілер арасындағы мейірімді қарым-қатынастың пайда болуы. Бұл кезеңнің көрінуі, көбінесе ата-ана бала тәртібі мен дамуындағы жаман жақтарына ғана назар аударуы. Көп ата-аналар балабақшаға келмей жатып педагогтар жайлы жағымсыз пікір мен көзқараста болуы, алдын ала қарама-қайшылықтарға дайын болулары: ол, осы балабақша үйінің маңайында болғандықтан амалсыздан келгенін, балабақшаның күн тәртібіне көңілдері толмауы, баласына көп көңіл бөлмеуі, баланың балабақшаға тез, оңай бейімделуі жөніндегі кеңестерді қабылдағылары келмеуі, құлақ аспауы, тек педагогтардың жұмыс істегілері келмейді деп ойлаулары...
- Бұл кезеңде ата-аналарға бала тәрбиесіндегі психологиялық-педагогикалық

ерекшеліктері жайлы практикалық білім беріледі. Берілетін білімдер түрлендіріліп, жаңа заман талабына сай жаңартылып отырылуы тиіс. Ол: сауықтар, кітапхана сұраныстары, дәстүрден тыс ата-аналар жиналыстары, байқаулар мен сайыстар, семинар-практикумдар, ашық есік күндері т.б. Мысалы «Ашық есік» күндерінде ата-аналар тек «байқаушы-бақылаушы» ролінде ғана емес, баланың, тәрбиешінің ролінде бола білу, көптеген жаңалықтармен бөлісу, ата-аналар біле бермейтін балабақшаның ұсақ-тиек, қыр-сырларымен, баламен жұмыста тәрбиешілердің өте күрделі жұмыстарымен танысу.

- Келесі кезеңде ата-аналардың белсенділігі қажет, отбасының тәжірибелеріне сүйену, бала тәрбиелеудегі мәселелерге жекеше қарау, талдау, педагогтардың ақыл-кеңесіне сүйену.

Жоғарғыдағыларды атай келе, МДҰ мен ата-ана арасындағы конструктивті өзара әрекеттің мынадай міндеттерін көрсетуге болады:

- * Баланы дамытудағы және ынтымақтастықтағы ата-аналардың құзыреттілік деңгейін көтеру;
- * Даму мен тәрбиелеуде ақпараттық-ағартушылық бағытпен қамтамасыз ету;
- * Балаға білім беруде жан-жақты қабілеттерін аша отырып, келесі кезеңге мектепке дайындауға жағдай жасау;
- * Әр түрлі типтегі отбасыларының мәселелеріне жекеше қарау.

Педагогтардың ата-аналармен қарым-қатынаста жиі қате жіберетін тұстарына назар аудартқым келеді, ол немқұрайлық таныту, баланың жасаған іс-әрекетіне асығыстық қортынды жасау, жағдайдың анық-қанығына дейін жетпеу, жауапкершілікпен қарамау, көңіл-күйін ескермеу, бастаған істерін аяғына дейін жеткізбеу, болған жағдайға тоқтап, жекелеп қарамау, т.б. бұл жағдайлар педагог құзыреттілігінің коммуникативтік кәсіби деңгейінің төмендігін көрсетеді. Осы кемшіліктерді болдырмау үшін МДҰ

әкімшілігі, психолог пен педагогтарының арасында әдістемелік қолдау болулары тиіс:

1. Педагогтардың ата-аналармен жұмыс істеуде кәсіби құзыреттілік деңгейлерін көтеру;
2. Ата-аналар мен педагогтар өзара қарама-қайшылықтарын, түсін-беушіліктерін ашық түрде айта не көрсете бермейді, сондықтан «Сенім жәшігін» жасауға болады: Ата-ана-Әкімшілік-Педагог. Келіп түскен шағымдар мен сұраныстар бойынша жүйелі түрде мониторинг жүргізіп, сұраныстарын қанағаттандыру.

Дегенмен мұқтаждық қажеттілікті қанағаттандыра бермейді. Зерттеулерде 69% педагогтар өзара әрекеттестікті, қарама-қайшылықтарды конструктивті шешуде жауапкершілікті балабақшаның әдістемелік қызметіне артуы, 21% педагог ата-аналармен байланыстың әлсіз мотивациясын көрсетіп отыр. Ал педагогтардың 10% ғана ата-аналармен сенімді, ашық түрде диалогқа түсіп, қарама-қайшылықтарды шешуге дайын екендігін айтады. Осы көрсеткіштерге қарай отырып педагогтардың әдістемелік көмек пен қолдауға мұқтаж екендіктерін көруге болады.

Сонымен қатар мына өлшемдердің құрылым компоненттерінің көмегімен шешуге болады: құнды-мәнді, қажетті-мотивациялық, интеллект-туальды-когнитивті, операциялық-әрекеттік, эмоционалды, бағалы-рефлексивті.

Құнды-мәнді – бұл ата-ананың бала тәрбиелеудегі тәжірибесінің бар екендігінен көрінуі, бірлескен жұмыстың құндылығы мен мәнін түсінуі, бала тәрбиелеудегі орнын білуі;

Қажетті-мотивациялық – бұл педагогтардың ата-аналармен ашық, сенімді, еркін, тең дәрежеде қарама-қайшылықтарды конструктивті түрде бірлесіп шешу;

Интеллектуальды-когнитивті – бұл педагогтардың ата-аналармен қарым-қатынас, байланыстың түрлерін ізденіп, қажетті біліммен қарулануы, үйренуі;

Операциялық-әрекеттік – педагогтың ата-а-

налармен бірлесіп бала тәрбиелеудегі мақсат, міндеттерін, жоспарларын біріге отырып құруы, қиындықтан шығу жолдарын бірлесе іздеулері;

Эмоционалды – педагогата-ананы түсіне біліп, ытымақтастықта болуы, мәселені бірлесе, келісе отырып шешуі;

Бағалы-рефлексивті – педагогтың барлық істелген әрекеттерді бақылай, бағалай отырып, болған өзгерістерге қорытынды жасай білуі.

Сонымен қатар қарым-қатынаста ДЕСТРУКТИВТІ деңгей де қарастырылады, бұл ата-ана мен педагог арасындағы қарама-қайшылықтар, өзара байланыстың бұзылуына әкеліп соқтырады.

РЕСТРУКТИВТІ деңгей педагог пен ата-ана арасындағы формальды, шектеулі қарам-қатынас, бұл деңгейде педагог негізгі іс-әрекетті өз қолына алуы.

Сапалы, кәсіби әдістемелік көмек пен қолдауды МДҰ әдістемелік қызметі көрсететіндігін айтқым келеді. Ол үш компоненттен тұрады: мақсатты, ұйымдастырушылық, мазмұнды-әрекеттік. Бұлар кезең-кезең бойынша жүзеге асады: әлеуметтік-педагогикалық диагностика, рефлексия, жобаны болжау мен жүзеге асыру, мониторинг және талдау.

1. **Әлеуметтік-педагогикалық диагностика** - бұл екі жақтың қиындықтарды жеңе отырып жетістіктерге жетуі, педагогтар мен ата-ана әрекетінің ерекшеліктеріне бағалау мен талдау жасау;
2. **Рефлексия** – педагогтар мен ата-аналардың арасындағы проблемаларды түсіне отырып, бар тәжірибелеріне сүйіп шешулері;
3. **Жобаны болжау мен жүзеге асыру** – отбасы мен МДҰ арасындағы байланыстың қиыншылықтарын шешудің жаңа, тиімді әдіс, тәсілдерін, формаларын іздестіре отырып, кешенді әрекет жасаудың бағдарламасын құру;
4. **Мониторинг** – жүйелі қадағалау мен байқаудың барысында жобаны болжауда мәліметтер жинау, екі тарап арасындағы

байланыс сапасын анықтау;

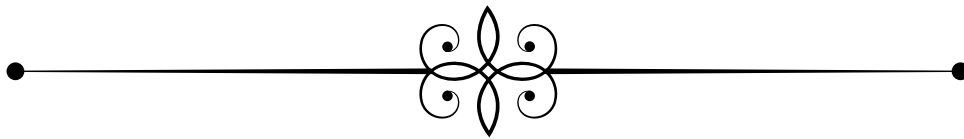
5. **Талдау** – болған жайдың, келіспеушіліктердің себеп-салдарын талдау.

Қорытындылай келе бір жақты тәрбие жақ-

сылыққа алып келмейтінін, екі ортада бала тәрбиесі ақсап қалатынын, тек педагог пен ата-ана арасындағы дұрыс көзқарас пен тату-тәтті қарым қатынас негізі - БАЛА екендігін ұмытпау!

Әдебиеттер:

1. Бекмагамбетова Р.К. Мектепке дейінгі педагогика /Алматы:Альманах,2024.- 163 б.
2. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі педагогика /Астана:Фолиант, 2008.-144 б.
3. Қоңырбаева С. Отбасы:бала мен ана /Алматы: 2006.-156 б.
4. Нығыметова Қ.Н. Балалар психологиясы /Алматы:Альманах, 2021.-236 б.
5. Сейтақов А. Ақиқатты тани біл / Алматы: 2004.-291 б.



ДИСТАНЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ ДЛЯ РОДИТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНИКОВ



Сисенова Карлыгаш Булатовна

Западно-Казахстанская область город Аксай
ГККП ясли-сада №6 «Шанырак»
воспитатель



Аннотация. В статье рассматривается роль дистанционных технологий в физическом воспитании детей дошкольного возраста, направленных на вовлечение родителей в процесс физического развития детей. Описаны методы онлайн-обучения, мобильные приложения и цифровые ресурсы, а также влияние удаленных форм взаимодействия на двигательную активность детей дошкольного возраста. В статье использованы примеры из казахстанской литературы, подчеркивающие эффективность дистанционного обучения в дошкольном образовании.



Ключевые слова: дистанционные технологии, физическое воспитание, дошкольники, родители, онлайн-обучение, цифровые ресурсы.

Физическое развитие ребенка играет важную роль в его общем становлении. Современные технологии позволяют родителям активно участвовать в процессе физического воспитания своих детей, используя дистанционные формы обучения. Это особенно актуально в условиях ограниченного времени и занятости родителей.

Согласно исследованиям педагогов, включение родителей в процесс физического воспитания способствует не только укреплению здоровья детей, но и развитию у них интереса к спорту и двигательной активности. Современные цифровые технологии предоставляют множество инструментов, таких как онлайн-курсы, мобильные приложения и видеотренировки, позволяя организовать эффективные занятия в домашних условиях.

Особенно важным аспектом дистанционного физического воспитания является его доступность и гибкость. Родители могут выбирать удобное время и формат занятий, адаптируя их под индивидуальные потреб-

ности ребенка. Кроме того, дистанционные технологии позволяют взаимодействовать с педагогами, получать консультации и корректировать образовательные программы с учетом прогресса ребенка.

Таким образом, дистанционные формы физического воспитания являются неотъемлемой частью современного дошкольного образования, помогая родителям воспитывать у детей любовь к здоровому образу жизни с ранних лет.

Основные формы дистанционного физического воспитания

1. Видеоуроки и вебинары Родителям предоставляются записи тренировок, разработанных специалистами в области дошкольного физического воспитания. Такие занятия могут включать комплексы утренней гимнастики, упражнения на развитие координации и равновесия, а также игровые тренировки с элементами спорта.

2. Мобильные приложения Приложения, такие как «Здоровый малыш» и «Активные дети», помогают родителям планировать и контролировать физическую активность ребенка, предлагая наборы упражнений с анимацией и голосовыми инструкциями. Некоторые из приложений позволяют отслеживать прогресс ребенка и корректировать занятия с учетом его индивидуальных особенностей.
3. Интерактивные игры и челленджи Организация семейных соревнований и челленджей, таких как «Неделя здоровья» или «Спортивный марафон», способствует активному участию родителей в физическом развитии детей. В таких челленджах дети и взрослые выполняют задания и делятся результатами через мобильные платформы или социальные сети.
4. Совместные онлайн-занятия Регулярные онлайн-уроки с педагогами направлены на развитие общей моторики, профилактику плоскостопия и улучшение осанки. Занятия включают упражнения на гибкость, баланс, подвижные игры и ритмическую гимнастику, позволяя родителям контролировать выполнение упражнений.
5. Дистанционные консультации специалистов Платформы, где родители могут получать рекомендации от педагогов и медицинских специалистов по физическому развитию ребенка. Консультации включают анализ осанки, рекомендации по укреплению мышечного корсета и планирование индивидуальных нагрузок.
6. Виртуальные спортивные мероприятия Участие в онлайн-марафонах, семейных зарядках и флешмобах позволяет детям почувствовать себя частью большого спортивного сообщества. Например, проекты «Спортивная семья» мотивируют детей и родителей на совместные тренировки, а также способствуют формированию привычки к регулярным физическим нагрузкам.
7. Образовательные платформы и блоги Онлайн-ресурсы, предлагающие роди-

телям и детям видеоматериалы, статьи, советы по физическому развитию, обучающие программы по правильному питанию и ЗОЖ. Популярные блогеры, тренеры и специалисты по детскому фитнесу делятся рекомендациями по созданию домашних тренировочных комплексов и мотивируют детей к активному образу жизни.

Практическое значение

Применение дистанционных технологий в физическом воспитании дошкольников позволяет родителям активно участвовать в формировании здорового образа жизни своего ребенка. Данный подход способствует укреплению семейных ценностей и создает основу для регулярной физической активности в домашних условиях. Кроме того, дистанционные технологии позволяют обеспечить равный доступ к качественным образовательным материалам для семей, проживающих в разных регионах, включая отдаленные районы Казахстана.

Также дистанционные технологии способствуют развитию у детей самостоятельности и дисциплины, так как регулярные занятия формируют привычку к физической активности и укрепляют самоконтроль. Взаимодействие с родителями в игровом и обучающем формате помогает улучшить эмоциональный контакт в семье, создавая позитивную атмосферу для занятий спортом.

Внедрение дистанционных технологий в физическое воспитание дошкольников открывает новые возможности для вовлечения родителей в образовательный процесс. Данные методы позволяют адаптировать физические упражнения под индивидуальные особенности ребенка и обеспечивать систематичность занятий. Они также помогают интегрировать педагогические и медицинские рекомендации в повседневную практику воспитания, тем самым снижая риски гиподинамии и способствуя гармоничному развитию ребенка.

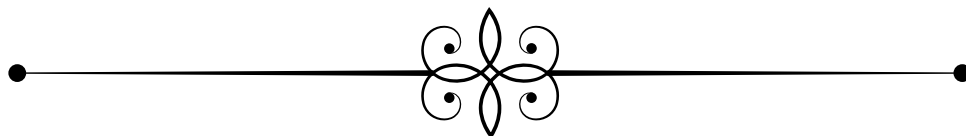
Перспективы дальнейшего развития дистанционного физического воспитания включают внедрение искусственного интеллекта для персонализации тренировочных программ, расширение функционала

мобильных приложений и создание виртуальных сообществ для обмена опытом меж-

ду родителями, педагогами и специалистами в области физического воспитания.

Список использованных литератур:

1. Байжанова А. М. Игровые технологии в дошкольном образовании. – Алматы: Казахский национальный педагогический университет, 2019.
2. Касымова Г. Т. Дистанционные методы обучения в физическом воспитании. – Нур-Султан: Казахская академия образования, 2021.
3. Муратова Л. К. Физическое воспитание детей: методические рекомендации. – Алматы: Издательство «Білім», 2020.
4. Сапарғалиева Д. Е. Развитие двигательной активности у дошкольников с использованием цифровых технологий. – Караганда: Университетское издательство, 2018.
5. Ахметова М. Н. Формирование привычек ЗОЖ у детей дошкольного возраста. – Шымкент: Университетское издательство, 2019.



AR-VRТЕХНОЛОГИЯ И QR-КОДЫ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ СОТРУДНИЧЕСТВА С РОДИТЕЛЯМИ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ



Жамангареева Диана Викторовна,

Северо-Казахстанская область,
город Петропавловск
ГККП «Ясли-сад «Ақ бота»
воспитатель



Слётина Анастасия Николаевна

Северо-Казахстанская область,
город Петропавловск
ГККП «Ясли-сад «Ақ бота»
воспитатель



Аннотация: В статье рассматриваются перспективные направления эффективного использования QR-кодов и 3D кубов в работе с родителями и детьми для изучения государственного языка по программе «Тілге бойлау», создание электронных картотек по развитию всех навыков, закреплению пройденного материала в детском саду и созданию домашнего досуга.



Ключевые слова: цифровизация, дошкольное образование, современные технологии, взаимодействие с родителями.

С приходом в нашу жизнь современных технологий мир стремительно меняется и дошкольное образование не остается в стороне от этого процесса. Цифровизация – это не просто модный тренд, а необходимый шаг для преобразования образовательной системы и создания современной и эффективной среды для развития детей [1].

Дети, воспитывающиеся в современном мире, с раннего возраста окружены цифровыми технологиями и овладевают ими не совсем правильно, потому что часто не получают должного руководства и направления в их использовании. Наша задача, как педагогов состоит в использовании современных технологий как дополнительного инструмента в образовательном процессе, чтобы привлечь внимание детей и превра-

тить обучение в увлекательный процесс. Важно обеспечить детям безопасную и полезную цифровую среду, научить их правильно использовать гаджеты, развивать у них критическое мышление и здоровые цифровые привычки

Без современных родителей не получатся современные дети. Современные родители проводят много времени в цифровом мире, и использование гаджетов становится неотъемлемой частью их жизни. В нашем мире невозможно представить ни одного родителя, который не использовал бы гаджет в повседневной жизни. Всё довольно просто: гаджет прост в использовании, является доступным, многофункциональным. Он предоставляет широкие возможности для коммуникации, обучения, развлечения

и управления различными аспектами жизни. Дошкольные образовательные учреждения могут использовать этот фактор в свою пользу, построив эффективную систему взаимодействия с родителями через современные цифровые технологии [3].

Дошкольное образование – это не только обучение детей, но и взаимодействие с родителями, помощь в формировании у них необходимых знаний и навыков для эффективного воспитания, вовлечение их в образовательный процесс. В этом контексте педагог выступает не просто как преподаватель, но и как наставник, помогающий родителям ориентироваться в сложном мире современного воспитания, помочь их чаду освоить полученные знания и навыки.

Традиционная форма работы с родителями плавно переходит в цифровизацию. Цифровизация с родителями открывает новые возможности для повышения качества образования и вовлеченности семьи в образовательный процесс. Важно найти баланс между традиционными методами и новыми технологическими решениями, чтобы обеспечить комфортное и эффективное взаимодействие всех участников образовательного процесса.

Использование современных технологий в работе с родителями и детьми может повысить качество образовательного процесса. С помощью наставничества и современных технологий работа с родителями строится так, что каждый родитель может стать непосредственным проводником для ребенка, провести с ним индивидуальную работу, закрепить пройденный материал, включаясь в образовательный процесс и создавая единую систему поддержки и развития.

В своей работе мы придерживаемся метода совместной работы на основе «воспитатель - родитель - дети», максимально вовлекая родителей в образовательный процесс, с их помощью идет закрепление пройденного материала с детьми через родителей и в этом нам несомненно помогают разнообразные современные технологии, которые создают процесс совместной работы с родителями и детьми более интересным и доступным. Для эффективной работы нам помогают AR-VR технология и QR-коды. По

опыту использования их в работе, мы считаем их одними из эффективных, интересных и увлекательных форм обучения с детьми и родителями. Эти технологии позволяют создать интерактивную и вовлекающую среду, в которой родители и дети могут вместе участвовать в образовательном процессе.

Остановимся более подробно на использовании AR-VR технологии в работе. Что же это такое? AR-VR технология представляет собой виртуальную реальность, когда человек отрывается от окружающей его реальности и погружается в виртуальный мир. В своей работе мы используем эту технологию в качестве создания виртуальных 3D кубов, которые мы применяем в своей работе [2].

В новом, 2024-2025 учебном году стартовала программа «Тілге бойлау» по изучению казахского языка в дошкольных организациях с другим языком обучения. Главная цель этой программы - пробуждение у детей интереса к изучению государственного языка, формирование элементарных навыков устной речи на казахском языке. С детьми ежедневно проводится работа над словарным минимумом на протяжении всего дня, но для того, чтобы закрепить полученные знания требуется помощь родителей. Многие из них не владеют правильным произношением казахского языка. В связи с этим в своей работе мы используем 3D кубы, создаем с помощью приложения AR-Studio один куб на неделю, каждая грань куба включает в себя ряд заданий на успешное изучение государственного языка [4].

Всем известно, дети любят волшебство. И кто, как не педагог, является самым настоящим волшебником в стенах детского сада? Каждая сторона визуального куба имеет свойство «оживать», для этого достаточно сканировать QR-код визуального куба с помощью приложения AR-Studio и навести на необходимую сторону куба. Это делают родители, когда забирают ребенка из детского сада и вместе с ребенком в приемной повторяют пройденный материал и погружаются в языковую среду.

Как работает наш 3D кубик? Это самый настоящий тренажер по изучению казахского языка. Он помогает ребенку овладеть словарным минимумом. Как говорилось ран-

нее, каждая грань куба имеет свои определенные задания. Первая сторона является обучающей, ребенок вместе с родителем отправляется в визуальное путешествие и узнаёт новые слова, словосочетания, предложения на казахском языке согласно теме недели, вторая, третья, четвертая грани направлены на правильное произношение, закрепление, повторение нового материала, последняя сторона – это проверка знаний, дети играют в игру «Переводчик».

В качестве мотивации для детей выступают наклейки «похвалюшки», они находятся в тарелочке рядом с кубом. Ребенок, выполнивший задание из 3Dкуба получает наклейку «похвалюшку». Они также подобраны с учетом темы. Например, вторая неделя октября называется «Алтын күз», с учетом этой темы подбираются соответствующие картинки: осенние листья, овощи, фрукты и т.д. Они выступают не только, как мотивация для ребенка, но и как закрепление пройденного материала. Дети, смотря на похвалюшку, будут вспоминать изученные слова и запоминание пройдет еще успешнее.

Благодаря созданными нами, визуальными 3Dкубами, родителям не приходится заставлять и убеждать ребёнка изучать язык, т.к. игра – главный метод познания для ребёнка, а интерактивный формат позволяет удерживать внимание ребенка. Это помогает родителям полезно занять ребенка в приемной, детям не скучать и не отходить от игрового процесса, не портится дисциплина, т.к. дети заняты закреплением пройденного материала, наслаждаясь процессом «волшебства», они не бегают по приемной, не устраивают капризы родителям, а получают необходимые знания и при этом получают удовольствие от процесса. Родители активно участвуют в этом процессе, сами познают и закрепляют изучение государственного языка. Таким образом, созданные нами виртуальные 3Dкубы заинтересовывают не только детей, но и родителей.

Мы учитываем тот факт, что не только в стенах детского сада должно идти закрепление пройденного материала, кому-то удобнее закреплять пройденный материал в комфортном для себя месте – дома. С этим учетом мы используем в своей работе QR-коды. Они легко и быстро считываются с мобиль-

ного устройства, достаточно для этого иметь необходимое приложение для сканирования кода.



С помощью QR-кодов мы можем легко предоставлять родителям доступ к дополнительным материалам. Для удобства мы создали электронные картотеки по всем видам деятельности, которые позволяют развивать все необходимые навыки у детей, выполнять задачи из Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения. Для размещения электронных картотек нами был создан додекаэдр, который состоит из двенадцати граней, на каждой грани имеется липучка, которая позволяет прикреплять разные карточки с QR-кодом. Карточки на додекаэдре будут меняться в зависимости от прохождения определенной темы с детьми. Это делает процесс работы с электронными картотеками многофункциональным и удобным [5].

Мы работаем с детьми средней группы, у многих детей наблюдаются нарушения в развитии речи, поэтому актуальным в своей работе считаем использование QR-кодов для развития и закрепления у детей коммуникативных навыков и делаем на этом большой акцент. В связи с этим создали электронные картотеки по развитию коммуникативных навыков, где представлены пальчиковая, дыхательная, артикуляционная гимнастика, нейроупражнения и др. Для

развития коммуникативных навыков у нас также имеется электронная библиотека. Всё это находится на постоянной основе в открытом доступе у родителей.



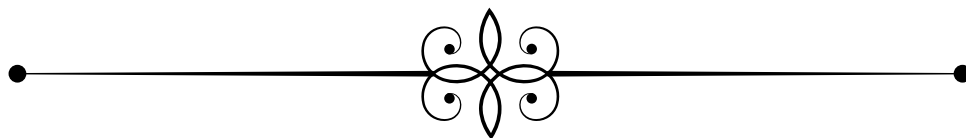
Родителям в чате дублируются все QR-коды из электронной картотеки, поэтому это позволяет детям, которые не посещают детский сад в определенный момент быть в курсе изучаемой тематики и быть включенным в игровой процесс детского сада даже дома. Семья, играя, может обсуждать и выполнять задания вместе – это делает домашний досуг познавательным, полезным и интересным. Мы заметили, что не только дети заинтересованы в игровом процессе с QR-кодами, но и родители. Они стали нам помогать в подборе интересных заданий, скидывать нам ссылки на интересные игры, видео, а мы совместными усилиями пополняем нашу электронную библиотеку.

Таким образом, интеграция QR-кодов и AR-VR технологии в образовательном процессе позволяет создать уникальную атмосферу сотрудничества и взаимодействия между родителями, детьми и детским садом, создать здоровые и полезные отношения с современными технологиями. В процессе применения современных технологий в работе по закреплению пройденного материала с детьми формируется заинтересованность у родителей, они максимально вовлечены в образовательный процесс детского сада, а у детей откладывается пройденный материал. Это формирует домашний досуг, а родителей и детей делает более сплоченными между собой. Мы уверены, что такой подход не только делает обучение более интересным, но и способствует развитию у детей важнейших навыков, таких как креативность, критическое мышление и способность работать в команде.

Список использованных литератур:

1. Аблѣзгова С. А., Безуглая С. В., Бондарь Е. В., Рындина А. И. Применение цифровых образовательных технологий в детском саду // Актуальные исследования. 2023. №44 (174). Ч. II. С. 63-65.
2. Бондарчук О. А. Особенности формирования мировоззрения дошкольника под влиянием информационных технологий // Научный альманах. 2019. № 5. С. 136-138.
3. Веракса Н. Е., Веракса А. Н. Проблема средств в цифровом обучении // Педагогика. 2020. № 4. С. 19-26.

4. Программа «Тілгебойлау» по изучению казахского языка в дошкольных организациях с другим языком обучения – Астана, 2024. – 16 стр.
5. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения, утвержденная приказом Министра просвещения Республики Казахстан от 14 октября 2022 года №422.



ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА «ӨНЕРЛІ ОН САУСАҚ» ЖОБАСЫНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҒЫ



Әбжан Гүлден Ерболқызы

Қарағанды облысы білім басқармасының
Балқаш қаласы білім бөлімінің
«Ер Төстік» бөбекжайы КМҚК
тәрбиешісі



Аңдатпа. Біртұтас тәрбие бағдарламасын жүзеге асыруда балабақшадағы танымдық «Өнерлі он саусақ» жобасының маңыздылығы айқын көрсетілген. Автор мақалада балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған ұйымдастырылған іс-әрекеттерді тиімді пайдаланудың озық тәжірибесімен бөліседі. Бұл жобаның бала дамуына бағытталған құндылықтар іргетасы екендігін анық көрсете отырып, ұлттық болмысы қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеудегі маңыздылығына тоқталады.



Түйін сөздер: біртұтас тәрбие, қолөнер, құндылық, ұлттық болмыс, рухани тәрбие, шығармашылық қоржын, оқу өрнектер, ұлттық ойын, қазына, халықтық педагогика.

Балдырған бал бөбек – елдің ертеңі, жарқын болашағымыз, елдіктің тірегі. Дархан пейіл халқымыз ғасырлық тарихында ұрпақ тәрбиесіне жүйелі көңіл бөліп, ұлттық таныммен ұрпақ тәрбиелеген. Тегінде бала тәрбиесі – асқан жауапкершілікті талап ететін, жүйелі көңіл бөлуді, мәпелеуді, күтімді талап ететін өзгеше бір әлем.

Біртұтас тәрбие бағдарламасын жүзеге асыруда адамгершілік тәрбие берудің мазмұнын, әдістерін, жолдарын ашуда халықтық педагогика, қолөнерге баулудың маңызы зор. Ұлтымыздың ұлылығын танытатын мақал мәтелдерін, жыр өлеңдерін

балаларға насихаттауда «Қамшыға бүлдіргі керек, балаға өнеге керек», «Қыз мінезді келсін, ұл өнерлі келсін» дейтін өнегелі өрнегімен астасып жатады.

Салт-сана, ұлттық дәстүрімізді балабақшада халық ауыз әдебиеті, ертегілер, қазақ халқының ұлттық ойындарын да қайта жаңғырта отырып, топта ойнату арқылы баланың санасына ұлтжандылықты сіңіруге тырысамын. Ол ойындарға: «Ақсерек-Көксерек», «Ханта-лапай», «Арқан тарту», «Теңге ілу», «Ақсүйек» және асық ойындары ерекше көңіл төрінен орын алады.

Балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырып, асыл қазына – өлмейтін өрнегіміз – ұлттық қолөнерімізді дәріптеуде «Өнерлі он саусақ» жобасын жүзеге асырып келемін.

Жас баланың өмір бойы кие тұтуға тиісті тағы бір құндылығы – әдептілік, ар ұят, өнегемен сабақтаса байланысатын ұлттық қолөнері. Ел бүлдіршінін бесіктен тәрбиелеген салт-дәстүр, ғасырлар сынынан өткен салт-санасын ұрпақтарының бойына сіңіріп, тұлға болып қалыптасуына негіз қалағандығын осы жобаның негізгі мақсатымен үндестіре отырып, рухани жан дүниесіне әсер етемін.

«Өнерлі он саусақ» жобасы – бұл балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған құндылықтар іргетасы. Бұл

жобада балаларға өз қолдарымен әртүрлі қолөнер бұйымдарын жасау, түрлі ұлттық өнер түрлерімен танысу мүмкіндігі беріледі. Ұлттық құндылықтар мен салт-дәстүрлермен таныстырып қана қоймай, терең насихаттағанда балалардың ұлттық мәйегі, рухани болмысы кемелдене түседі. Олардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру мақсатында арнайы ұйымдастырылған іс-әрекеттерді ұйымдастырамын. Атап айтар болсам, төрт жастағы ересек тобыма «Қоржын жасау» тақырыбында ұйымдастырылған іс-әрекет өткіздім. Бұл ұйымдастырылған іс-әрекеттің басты айырмашылығы – тігу, сызу жұмыстарына қыз балалармен қатар, ұл балаларды да икемдедім. Нәтижесінде ұл балалар ұлттық құндылықпен бірге табиғатқа, қоғамға жақын болуды, өмірге бейім болуды үйренді (1-сурет).



№1 сурет. «Қоржын жасау» сәттері

Бұл жобаны ұлттық құндылықтарға бағытталған ойын түрлерімен үйлестіруде асқан шеберлікті талап етеді, тәрбиеші педагог ретінде балалардың шығармашылық қабілеттерін ғана емес, ұлттық мәдениетке деген сүйіспеншілігін арттыру – мен үшін маңызды бағыттардың бірі.

Тағылымды дана бабаларымыз «Шебердің қолы алтын» деген пікірді тегін айтпаған. Сөзге шебер, іске де ұста халқымыздың мәдениетін паш ететін құндылықтарының бірі – оның қолөнері. Асыл тастан сән бұйымын жасаған, қазақ ұлттық киімдерінің етек-жеңіне оқа тігіп, кимешектің өңіріне, жақтауына

кесте жүргізіп, сүйек пен мүйізді қиыстырған халық шеберлерінің ісі – мақтауға лайық ұлттық мәдени мұра. Осы бағыттарды ой елегінен өткізе отырып, бірнеше дидактикалық ойындарды сараладым, мәселен:

«Әженің оюлары»

Балаларға қазақтың ұлттық ою-өрнектері туралы қысқаша айтып, оларды «Пазл» әдісімен құрауды үйретемін (2-сурет). Бұл ойын балалардың қол моторикасын дамытумен қатар, рухани болмысына ерекше әсер ететіні сөзсіз.

Кез келген өрнектің мазмұндық ерекшелігі бар. Тарихы мол өнер. «Ирек — су, дөңгелек - ай, құсқанаты оюы - еркіндік, азаттық, бейбітшілік, қошқар мүйіз оюы-молшылық, байлық» деген мағына береді.[5] Бұл ұғымдар-дыересек топтағы балаларға түсіндіру кей

сәттерде қиындық тудырса да, олар «Оюды жапсыру» тәсілімен жұмыспен бетпе бет келгенде қызығушылықтары туып, қолдары мен саусақтары да икемделе түседі екен. (2-сурет).



№2 сурет. «Ою түрлері» және оюды «Пазл» ойынымен ұштастыру сәті

«Ұлттық ойын – ұлт қазынасы»

Балабақшада балаларды қазақтың ұлттық ойындарымен таныстыру маңызды.Мысалы: «Асық ату», «Тоғызқұмалақ», «Бестемше», «Қыз қуу» ойындарын жеңілдетіп, балалардың қызығушылығын арттыруға болады.

Асық ату–баланың көз қырын, ептілігін дамытады.Тоғызқұмалақ, бестемше –зейін мен логиканы дамытады.Қыз қуу – шапшаңдықты

дамытуға көмектеседі.

«Ұлттық киімдерді тану»

Балаларға қазақтың ұлттық киімдерін көрсетіп, олардың аттарын үйрету. Әр бала ұлттық киімдерді «Ұлттық киім» күні киіп, ұлттық дәстүрімізді жаңғыртады. Бұл ойында балалар қазақ халқының киімдерінің ерекшеліктерін үйренеді.

Зердесінде зейіні бар тобымдағы балалар әртүрлі оюларға ойланып көзбен назар аударып, алқызыл алуан түстердің жарасым тауып, әдемілік әлемін сыйға тартып тұрғанын көзбен көріп, қолмен ұстап жүр. Бұл сұлулық арқылы балалар құндылыққа толы, терең дүниетанымды, эстетикалық талғам мен сұлулықты бойларына сіңіріп өсіп келеді. Бала бойына осыншама сұлулық пен талғампаздықты үйрету барысында оларда эстетикалық талғам, кемел тереңдік, ойлау жүйесі ерекше қалыптасады. Әдемілікті жаны сүйіп тұрады. Бұның барлығы эмоционалдық интеллект және рухани құндылықтарды дамытуға мол үлес қосады деп санаймын.

Өмірдің базарын «бала» деп білген халқымыз «Жаста берген тәрбие - жас қайыңды игендей» деп аталы сөзді еске салады. Еліміздің болашағы жас бүлдіршіндерімізді тәрбиелеуде бірінші орда-отбасы, екінші орда- балабақша екендігі айқын.

Тігіншілік, қолөнер шеберлігімен айналысу – қазіргі таңда заманның ең табысты кәсіптің негізіне айналды. Бір жағынан кәсіптік бағдар, екінші жағынан ұлттық мінез, ұлттық ділді қалыптастыру басты мақсат болса, үшінші тараптан балалардың ойлау, сөйлеу дағдыларына әсер ететін саусақ моторикасының дамуына да әсерін тигізеді.

Қорытындылай келе, бала болашағы – тұтас ұлттың, қоғамның бүгіні мен ертеңін жалғастыратын көпірі. Біздің мақсатымыз - адамгершілік мұраты биік, патриот, намысы қаһарман, қайсар, жігерлі жас ұрпақты тәрбиелеу.

Рухани болмысы, ұлттық құндылықтың қайнарынан нәр алған ұрпақтар сабақтастығында «Өнерлі он саусақ» жобасының маңызы зор.

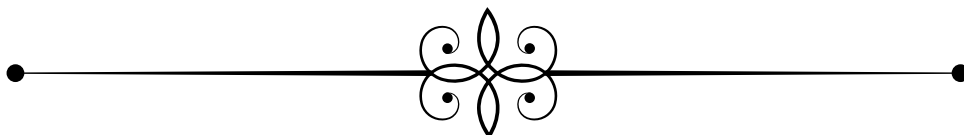
Әдебиеттер:

Кітаптар:

1. Қазақтың қолөнері: альбом / Шоқпарұлы, Дәркембай ... – Алматы : Өнер, 2005.
2. Қазақтың ою-өрнектері: альбом / Ш. Байділдаұлы- Алматы : Өнер , 2006.

Әдістемелік құралдар мен ұсынымдар:

1. Балабақша. Нәтиже. Болашақ: әдістемелік жинақ (2019-2020 оқу жылы) / ; құраст. Г.С. Жайлаубаева... – Алматы : Жания-Полиграф, 2020
2. «Балабақша - мектеп - колледж - жоғары оқу орны» жүйесіндегі мемлекеттік тілді деңгейлік үздіксіз оқыту стандарты
3. 5.Утебаева, Г. К. Зер қадірін зергер білер / Г. К. Утебаева // «Қадырбаев оқулары - 2020» VI Халықаралық ғылыми



ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ - ҰРПАҚ БОЛАШАҒЫ



Тажикенова Бахытгул Балгабаевна

Астана қаласы № 42 «Бәйшешек»
балабақшасының тәрбиешісі



Аңдатпа. Мақалада автор балалардың түрлі әрекетін кіріктіріп, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру жолдарымен бөлісіп отыр. Қызығушылық орталықтарын құру, ондағы балалардың айналысу әрекеттері де айтылған.



Түйін сөздер: ұйымдастырған іс-әрекет, дағдылар, қызығушылықтар орталығы, ізденіс, шығармашылық, нәтиже.

Қолданыстағы нормативтік құжаттардың талабына сай күнделікті тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда тәрбиешінің шығармашылық шеберлігі мен ізденісі ауқымды рөл атқарады. Өйткені, педагог жас ұрпақтың бойына алғашқы дағдыларын қалыптастырып, мектепке дайындаушы маман. Тәуелсіз елдің білімді ұрпағын тәрбиеленудегі мақсатқа жету көзі де осы тиімді педагогикалық технология негізінде мектеп жасына дейінгі балалардың қызығушылығын ескеріп, тәрбиелеу-білім беру процесі арқылы дағдыларын қалыптастыру және дамыту.

Мектеп жасына дейінгі балалардың түсінуі, құбылысты қабылдауы, оны байланыстырып, әңгімелеуі әртүрлі. Үлгілік бағдарламадағы әуелі коммуникативтік дағдыларын дамытуды қолға алған жөн деп санаймын. Осы орайда, тәрбиеші ретінде перспективалық жоспардағы міндеттерді шешуге бағытталған сюжетті суреттерді, бейнематериалдарды қолдана отырып, сұрақ-жауап әдісі арқылы балалардың өзара диалог құруын, сұраққа мүмкіндігінше өзі талпынып, толық жауап беруін назарда ұстаймын. Бұл әрекетім баланың сөздерді дұрыс айтуына, байланыстырып сөйлеп үйренуіне жол ашады.

Коммуникативтік дағдыларын дамытумен қатар, топтағы, дәліздегі қызығушылық ор-

талықтарында танымдық-зияткерлік, әлеуметтік эмоционалдық, шығармашылық дағдыларының дамуын да қамтамасыз етемін. Сондай-ақ, ұлттық және қимылды ойындарды ойнату арқылы физикалық қасиеттерін де дамыту үстіндеміз. Тәжірибеге сүйенсек, ұлттық ойындар тек физикалық қасиеттерін дамытып қана қоймай, коммуникативтік дағдыларының да дамуына үлес қосады. Ойын барысында балалар бір-бірімен келіссөздер құра отырып, диалогқа түседі. Ойынға қажетті құралдарды, мысалы, арқан, асық, тақия, орамал т.б. атау арқылы олардың басқа да қолданылу аясы, қажеттілігі туралы түсініктері кеңейеді. Бағдарлама мазмұнында берілген қазақ халқының мәдениеті, оларды құрметтеуге дағдыландырады.

Қызығушылық орталықтарының бірі-зерттеу орталығы. Қазіргі қыс мезгілінде балалармен өсімдіктер мен бөлме гүлдеріне күтім жасау жұмыстарымен айналысудамыз. Арнайы ыдыстарға әрқайсысына арнап, дәнді дақылдар арпа, бидай егіп, олардың өсуіне бақылау жасауда. Бақылау жасау барысында балалар өздерінің өсімдері туралы сипаттап, салыстырулар жүргізеді. Шартты белгілер арқылы нәтижелерінің суретін салады. Бұл әдіс балалардың салыстыра (ұзын-қысқа, жуан-жіңішке, көп-аз) білуімен қатар, өсімдіктерге күтім жасау, олардың тамыры, сабағы, жапырағы туралы білуіне

септігін тігізеді. Сонымен қатар, балалардың шығармашылық әрекетпен де айналысуына мүмкіндік береді. Серуен барысында топтағы өсімдіктер мен даладағы өсімдіктерді салыстырып, оларға бақылау жасау қатар жүреді. Алдағы уақытта топырақсыз да гүл өсіруге болатыны туралы зерттеулер жүргізуге жоспарлар бар.

Балалардағы бес дағдыларын дамытуға байланысты жасақталған қызығушылықтар орталығында балалар күні бойы түрлі іс-әрекеттермен айналысады. Орталықтарды таңдау, ондағы айналысқысы келетін жұмыс түрін өздеріне қалдыру керек. Педагог ретінде біз тек балаларға жағдай жасасақ болғаны.

Орталықтардың тағы бірі-ұлттық бұрыш. Мұнда балалар сюжетті-рөлдік ойындарын да ойнайды. Отбасындағы мереке-лерді қалай өтеді, соны сомдап, аса бір қызығушылықпен ойнайды. Олар тек ойнап қана отырмасын деп, ұлттық ыдыстармен, аспаптармен таныстырып қоямыз. Сол ұлттық ыдыстарды өздеріне ермексайдан, сазбалшықтан жасап көруді ұсынып көрдім. Тырысып, қолдарынан келгенше безендіріп жатады. Сырттарынан бақылап қарасақ, еркін ойындардың үстінде көп дағдылары қалыптасады екен. Тек, соны кейде шыдамсызданып, өз дегенімізді жасатып қоятыныз да бар. Бірақ, оның пайдасы жоқ. Пайдалысы, бала өзі кез-келген әрекетпен өзінің қалауымен айналысса ғана нәтиже береді екен.

Ойын-баланың негізгі әрекеті. Ойынның үстінде ғана бала қалыптасады, дамиды. Тек, біз педагогтер сол ойындарды тиімді, әрі ұтымды пайдалансақ бағдарламаның күтілетін нәтижесіне жетеміз деген ойымда тұрады. Баланың дағдыларын дамытатын дидактикалық, қимылды, интеллектуалдық, ұлттық ойындарды көбірек қолдану керек. Сонау ұсақ моторикадан бастап, дене белсенділігі мен қоса логикаларын да дамытатыны сөзсіз.

Өз практикада көнеден жаңғырған «Бестемше» ұлттық ойынын да қолданамын. Бұл ойын әсіресе, гипербелсенді балаларға да тиімді. Балаларды ұяшықтан тастарды алып, салу арқылы моторикалары дамиды. Жүріс

жасауды логикамен ойластырады, санап үйренеді. Сонымен қатар, ойын ойнауда достық орнатып, тату болуды да үйреніп келеді.

Күні бойы балалармен осылайша, әрекет ұйымдастырудамыз. Арасында осы ойнап жатқан ойындары бойынша пікір таластырып та аламыз. Ол қалыпты жағдай деп түсінемін. Балалар бұл әрекеттері арқылы ойларын еркін жеткізіп, нәтижеге ұмтылған беталыстарын байқатады.

Бүгінгі күні балалардың түрлі әрекеттерін кіріктіріп, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда педагогтің шығармашылығы мен шеберлігі үлкен рөл атқаратындығын түсіндім. Педагогтер орталықтарға балаларға еркін әрекетпен айналысуына мүмкіндік жасап қойсақ, балалар ойнап отырып-ақ бағдарламадағы міндеттерді шешуге талпына береді екен.

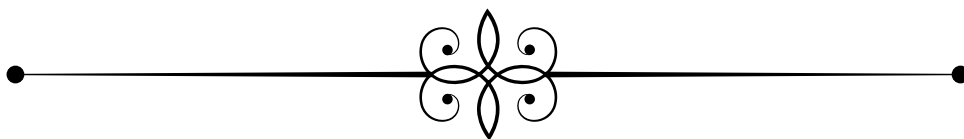
Осы орайда, бұл өзгерістерге дейін түнімен ұйымдастырылған іс-әрекеттердің жоспарын жазып, көрнекілік әрбір балаға жасап уақыт жұмсағанымыз да есімізге түсіп отыр. Сонда қазір ойлап қарасам, балада ешқандай дағды дамымақ түгелі, қалыптасып та үлгерген екен. Тез арада сурет салырып, тез арада өлең шумақтарын жаттатып балаларды қинаған екенбіз ғой. Ал, қазір керісінше, күн ұзаққа балалар өз-өздерімен ойнап, дамып жатыр. Әрине, әлі де іздену, шығармашылықты арттыру керек. Соның арқасында балалар еш шектеусіз, жасымай, жасқанбай ойнап-ақ дамиды.

Алдымыздағы балалар өз ойын еркін айтып отырса, қысылмай кейіпкерлердің рөлін сомдап жатса, ойындағысын қағазға суретпен салып берсе, педагогтің ізденісінің, шығармашылық шеберлігінің нәтижесі емес пе? Осы мақалам арқылы аз, шағын болса да әріптестеріммен практикамен бөлісіп отырмын. Жазып отырып та, алдағы уақытта тағы қандай ойындар, орталықтар қоссам екен деген ойды да жинақтап отырмын.

Ойымды қорыта келе, айтпағым, «Жақсы өнеге көрсе бала бүгінде, еңбегімен қуантады түбінде» - деген Ж.Баласұғұн сөздерін ұстанып, еліміздің болашағын өз жасына, әрекетіне қарай қызықтырып тәрбиелейік!

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БЖҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
3. Қашықтықтан қолжетімді электронды қорлар



ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫНА ТӘРБИЕЛЕУ



Джақсылыкова Айгуль Кенескановна

Астана қаласы

№95 «Алматы» балабақшасының
әдіскері



Аннотация. «Ұлттық ойындар арқылы мектеп жасына дейінгі балаларды салауатты өмір салтына тәрбиелеу»



Түйін сөздер: рухани құндылық, ұлттық, салт-дәстүр.

Қазақ халқы салт-дәстүрге, әдет-ғұрыпқа һәм ұлттық құндылықтарға бай халық. Бүгінде сол сан ғасырлар бойы қалыптасқан ата-дәстүр жалғасын тауып келеді. Ендігі біздің міндет – сол бабалар ізімен жалғасқан ұлттық болмыс пен ұлттық бояуға дақ түсірмей болашаққа аманат ету.

Абай: «Адамды заман билемек, заманға жаман күйлемек»- дейді. Бұл әлемдік даму жолын түсінуге мүмкіндік береді. Біз үшін жасанды, виртуал-ды, әлемде жоғалып кетпеу, жаһандану заманында өзіміздің ұлттық болмысымызды, ұлттық бірегейлігімізді және рухани ерекшелігімізді сақтап қалу аса маңызға ие.

Қазақтың ұлттық ойындары арқылы балаларды тапқырлыққа, шапшаң-дыққа, ептілікке баулу, салт-дәстүр арқылы ой-өрісін дамыту. Ойындар арқылы баланы ұлтжандылыққа, ерлікке, батылдыққа, елін, жерін сүйге тәрбиелеу. Патриоттық сезімдерін және Отанға деген, туған өлкеге деген сүйіспеншіліктерін ояту.

Мектеп жасына дейінгі балалардың салауатты өмір салтына тәрбиелеуде басты фактор оның қимыл-қозғалыс әрекетінің қаншалықты дұрыс жолға қойылғандығымен байланысты. Ұйымдастырылған қозғалыстар аз болса да балаларда гиподинамия немесе бұлшық ет қозғалыс белсенділігі төмендейді. Сондықтан мектеп жасына дей-

інгі балаларға тән осы мүмкінділікті пайдалана отырып, олардың салауатты өмір салтының дұрыс қалыптасуына ұтымды құрал ретінде ұлттық ойындарды қолдану қажеттілігі туындады.

«Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасында «Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодыңды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіз құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай...

Ұлттық салт-дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс» деп ұлттық құндылықтарымызды үнемі дәріптеп отыру қажеттігін ерекше атап өткен. Осы орайда ұлттық ойындарды басты құрал ретінде қарастыра отырып, мектеп жасына дейінгі балаларды салауатты өмір салтына тәрбиелеуге баса назар аудардық.

Салауатты өмір салты - адамның өмір сүруі үшін қажетті іс-әрекеті мен қызметіндегі ақыл, зерделілігін, парасат, байсалдылығын, сабырлы санасезімін, жалпы адамның рухани деңгейін көрсететін мінез-құлық нормасы мен өмір сүру тәсілінің жүйесі.

Мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі іс әрекеті ойын болғандықтан ойын арқылы балаларды денсаулықтарын нығайтуға тәрбиелеудің маңызы зор.

Ұлттық ойындарды тәрбиелеу-білім беру процесінде қолдану нәтижесінде: - Балалардың көңіл-күйі көтеріледі;

- денесі қимылдап, бойы сергиді, миы тынығады;
- қимыл белсенділіктері артады;
- қарым-қатынас жасау мәдениеті қалыптасады;
- ептілік, шыдамдылық, икемділік, мергендік т.б. қасиеттері қалыптасады,
- педагогтер, ата-аналар ұлттық ойындардың шығу тарихын зерттей отырып, бала денсаулығын сақтауда қолдану тәсілдерін меңгереді.

Ойын баланың денесін, тұлғасын жетілдіріп, дамытып, қоймай, ақыл ойын, ұлттық рухын, сана-сезімін, намысында қалыптастыратын тәрбие құралы. Ойын ойнамаған бала әлжуаз, қорқақ, өз күшіне сенімсіз, бос кеуде, қиыншылыққа мойығыш болып өседі. Сондықтан ұлттық ойындарды салау-атты өмір салтын қалыптастыруда баланың денсаулығы мен психологиялық саулығын жетілдірудің негізгі құралы ретінде қарастыру көзделді.

Ұлттық ойындар - ойын әрекеттері мәдениеттің жай ғана бір түрі емес, сонымен қатар балалар мен болашақ ұрпақты тәрбиелеудің аса тиімді құралы болып табылады. Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық тәрбиенің міндеті ата-бабамыз қолданған үрдіс пен бүгінгі жаймен саралап, халықтық педагогика-ның асыл мұралары негізінде саналы тәрбие беруге баса көңіл бөлінеді. Бала-ның дамып жетілуіне, адамгершілік қасиеттерінің артуына, психикасына да тигізетін әсері мол.

Ә.Диваев ұлттық ойындарды жан-жақты зерттей келіп, қазақ балалары-ның жас ерекшеліктеріне қарай ойындарды бір жасқа дейінгі нәресте, бір жастан жеті жасқа дейін сәби, сегіз жастан он бес жасқа дейін жас өспірім, он алтыдан жиырма беске дейін жігіт жаста ойналатын ойындар - деп төрт топқа бөліп қарастырды.

Ұлттық ойындар негізінде мектеп жасына дейінгі балаларды салауатты өмір салтына тәрбиелеу бағыты Қимыл-қозғалыс ойындары, мысалы «Асық ату», «Ханталапай», «Бес тас», «Тас қала», «Бес асық» қазақ халқының ежелгі ұлттық ойындары бала денесін ширатып, бұлшық еттерді қатайтады, батылдыққа, ептілікке, төзімділікке, дер кезінде тез ойла-нып, тиімді амал, ақылды шешім, әдіс таба білуге машықтандырады.

Қазақтың ұлттық ойындары адам ағзасы үшін өте маңызды бағасы жоқ сауықтыру, денсаулықты нығайту, салаутты өмір салтын қалыптастырудың бірі. Табиғи заттарды қолданып ойнайтын ойындар іс-әрекеттер арқылы сипатталатындықтан, балаларда заттардың қасиеттері жөнінде түсініктері шындалады. Мәселен, асық ойындарында малдың асығын, «Бес тас» ойынында табиғи тастарды, «Арқан тартыс» немесе ойынында арқанды т.б. заттар қолданылады.

Ең бастысы ұлттық ойындар арқылы ата-бабадан қалған өнер мен өнеге үлгілерінің лайықтыларын баланың сана-сезіміне құйып көзіне көрсете отырып, ойын арқылы бойына сіңіріп, оларды әдептілікке, мейірімділікке ізеттілікке, туысқандық пен бауырмалдыққа, үлкенге - құрмет, кішіге - қамқорлыққа баулып адами құндылықтарды ұғындыру, қалыптастыру.

Ұлттық ойындарды бағдарламаның мазмұнына қарай сергіту жаттығулары ретінде қолдануға болады. Дене шынықтыру мен оқытуда қимылды ойын ретінде ұлттық ойындарды таңдау тәрбиешінің өз еркінде болады. Мектепке дейінгі ұйымдарда ұйымдастырылған тіршілік әрекетінің күн тәртібінде жоспарлауға болады.

Ойын балалар өмірінің нәрі, яғни оның рухани жетілуі мен табиғи өсуінің қажетті алғы шарты және халықтың салтын үйренуде, табиғат құбылыстарын тануда олардың көру, есту, сезу қабілеттерін, зейінділікпен тапқырлықтарын дамытады.

Ұлттық ойындарын жанұя тәрбиесінен бастап, балабақшада түрлі тәрбиелік шараларда, мысалы «Наурыз» мерекелік іс-шараларында ұлттық ойындар желісінде өткізілді.



Ұлттық ойындар мұраның бай казынасының бірі - халықтың ұлттық ойын көп салалы, көп қырлы құбылыс, ол тек ойындық сала емес, мәні жағынан да балабақша тәрбиеленушілерінің рухани өрісі кең өсіп- жетілуіне эстетикалық мәдениетін ұалыптастыруға

тәрбиелейтін негізгі құралдардың бірі.

Ұлттық ойындарды тәрбиелеу-білім беру процесінде қолданудың тиімді эксперименттегі нәтижесі

Ата –аналар арасында «Шымырлық пен шеберлік күні» атты сайыс өткізілді.



Байқау өте қызықты өттіп ата-аналар жағынан ұсыныстар да түсті ұлттық ойындар үйрмесін ашу жайлы.

Көп ұзамай ол да өзінің нәтижесін берді. Биылғы жылы, 2023 ақпан айында өткен «Бестемше» жарысында тәрбиеленушім Болат Інсармен қатысып, II – орын жеңімпазы атандық, дипломмен және сертификатпен марапаталдым. Ұйымдастырушылардың айтуларына, іс-шараның мақсаты– әлем мәдениетінің озық үлгілері мен бой теңестіре алатын рухани ойын, қисынды ойлау өнерін балабақшаларға кеңінен таратып ойнату арқылы баланың арифметикалық қабілетін ашып, зердесін шыңдауға мүмкіндік беру.



Мұхтар Әуезов айтқандай: «Қай істің болсын өнуіне үш түрлі шарт бар, ең әуелі ниет керек, одан соң күш керек, одан соң тәртіп керек». Өмірлік тәжірибе ұлы жазушымыздың сөзінің құдіреттілігін байқатады.

Отбасы мен балабақша арасындағы байланысты күшейтіп, бағытты жұмыс жүргізу, ұйымдастырылатын мерекелік іс-шараларға, ата-аналарға және топ жиналыстарына ата-аналарды тартудың қажеттілігі: балаларда іс-әрекетті таңдаудың үлкен мүмкіндігі болады, балалар маңызды жетістіктерге жете алады; балалар еліктеудің жаңа үлгісін алады; ересектер тәрбиешінің жұмысымен жақын танысып, оны бағалай біледі.

«Ұлттық ойындар» бағытында педагогтермен өткізілген іс-шаралар

Педагогтердің шеберлігін арттыру, олардың теориялық және іс-тәжірибелік білімдерін

толықтыру кадрлармен әдістемелік қызметтің тәсілдемелерін жүзеге асыру нысандары тұрақты және дәстүрлі түрде жүзеге асырылады, атап айтар болсақ:

1. Педагогикалық кеңес - балалармен білім беру жұмысының сапасын арттыру, педагогикалық ғылымның жетістіктерін және нәтижелі тәжірибені практикаға енгізу, тәрбиешілердің шеберлігін арттыру, олардың шығармашылық белсенділігін дамыту.

Мақсаты: Балалардың ұлттық ойынға деген қызушылығын қалыптастыру. Қол және саусақ бұлшық еттерін дамыту. Мерегендік, ептілік, көздегіштік т.б. қасиеттерін жетілдіру.



Қазақтың ұлттық ойындары – халқымыздың мәдени асыл мұрасы.

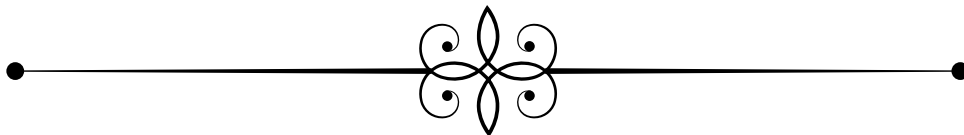
Баланың зеректікке, ептілікке және икемділікке тәрбиелейді. Дүниетанымын

арттырып, енбекке баулиды, ширықтырып, шынықтырады. Батылдыққа, тапқырлыққа, күштілікке, төзімділікке, әдемі адамгершілік қасиеттерге баулуға ұлттық ойындардың орны ерекше. Бала тәрбиесінің басты құралы ретінде қазақтың ұлттық ойындарын қолдану, баланың нағыз азамат болып қалыптасуына керемет жол ашады. Осындай бала

тәрбиесіне пайдасы зор болғандықтан бұл еңбегіміз казіргі заман талабына сай мектепке дейінгі ұйымдарда өтілетін дене шынықтыру ұйымдастырылған іс-әрекеттерінде, сонымен қатар бос уақыттарын ұйымдастыруға арналған әдістемелік құрал болып табылады. Балаларды ойната отырып, ойындарды үйрету арқылы ұлттық рухын көтеру.

Әдебиеттер:

1. Аймауытұлы Ж. Психология. - Алматы: Рауан, 1995-312 б.
2. Құлжанова Н. Халқыма деп іс-қылдым. - Алматы: Рауан, 1993- 163 б.
3. Қалиұлы С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы: оқу құралы. - Алматы: Білім, 2003- 280 б.
4. Диваев Ә. Игры киргизская детей // Тургайская газета. - 1905. - №152.
5. Әйіпқалиева Г. Қазақ ұлттық ойындарының топтастырылуы және олардың сипаттамасы [Электронды қор] <https://oqu-zaman.kz/?p=19202> 9.



ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ПОСРЕДСТВОМ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО – ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА



Саргалдакова Айгуль Еркиновна

Костанайская область, город Лисаковск
КГКП «Ясли – сад «Нұрлы Жол»
воспитатель



Зарлыханова Айгуль Бисимбаевна

Костанайская область, город Лисаковск
КГКП «Ясли – сад «Нұрлы Жол»
методист



Аннотация. Одним из приоритетных направлений совершенствования общества, в условиях современной социально – экономической и культурной жизни Казахстана является духовное возрождение национальных традиций.

К.Ж. Кожахметова считает, что национальное самосознание или этническая идентичность, как осознание принадлежности к определенному этносу, формируется у человека в первые годы жизни.

Именно этот период является определяющим в становлении характера и выработке норм поведения, во многом зависящих от социального окружения. В дошкольном возрасте человек должен полюбить свой народ, свою этническую и национальную культуру, испытать чувство национальной гордости.



Ключевые слова: декоративно – прикладное искусство, «Алаша», ковроткачество.

Дошкольный возраст – это период, когда приобретаются и развиваются навыки, необходимые для жизни ребенка. Педагог должен создать условия для раскрытия и развития потенциала каждого ребенка с учетом интересов, индивидуальных особенностей и потребностей детей. Для этого нужно не ограничиваться выполнением запланированных деятельности по запланированному плану, а уделять внимание интересам ребенка и организовать интересующий им вид деятельности.

В ходе реализации программы воспитания «Біртұтас тәрбие», одной из задач являет-

ся воспитание духовно – нравственных качеств: формирование любви к Родине, своему народу, истории и культуре.

Духовно-нравственное воспитание в дошкольной организации является неотъемлемой частью всестороннего воспитания ребёнка, основным фактором которого является его интеграция в повседневную жизнь детей, во все виды детской деятельности и методики, используемые педагогом.

Одним из методов духовно-нравственного воспитания является - знакомство с народным прикладным искусством (орнамент, ру-

коделие).

Как воспитатель, я задумалась над тем, какие условия может и должен создать педагог для развития творческих способностей воспитанников и формирования интереса к наследию и культуре казахского народа.

В казахском декоративно - прикладном искусстве, важное место занимает ковроделие, так как ковровое изделие является важнейшим предметом убранства юрты, выполняющим утилитарную, символическую и эстетическую функции. Ковроделие – старинный народный промысел, существующий с тех времен, когда человек научился обрабатывать и использовать в быту шерсть животных. Композиция казахского ковра – это сложная замкнутая система узоров, развивающаяся по строго определенным внутренним правилам. Известно более четырнадцати техник ткачества: терме, кежим теру, бескесте, тақыр, орама, бидай теру, баспа и другие, этнические названия которых не сохранились.

В ходе изучения материалов о декоративно – прикладном искусстве, для девочек дошкольной группы был разработан долгосрочный проект «Алаша тоқу өнері». Цель проекта - воспитывать чувство патриотизма, гордости и уважения к культурному наследию казахского народа, познакомить детей с ручным ковроткачеством, раскрыть некоторые особенности процесса (материалы, специфика узора, цвет, композиция), углублять и обобщать знания детей о прикладном искусстве, воспитывать интерес к национальным ценностям.

Одна из задач проекта - ознакомить родителей и воспитанников с созданием безворсового ковра «Алаша». Опираясь на учебную литературу, совместно с родителями были созданы подобие станков из старых деревянных рамок, в которых были проделаны отверстия для протяжки основных нитей. Так как процесс ковроделия для воспитанников является сложным и непосильным делом, я упростила технику ткачества ковра. Работа выполнена в технике «терме». Основной композиционный приём, применяемый в этих коврах - чередование одноцветных полос в различных сочетаниях без применения орнамента. Самостоятельно

выбрав пряжу, девочки приступили к работе. Во время свободной деятельности девочки ткали коврик, они были очень заинтересованы этим увлекательным ремеслом. Изделия были выполнены в течение трех месяцев. В ходе выполнения работы, юные мастерицы проявили выдержку, внимательность и усердие, что достойно похвалы. Воспитанницы испытали чувство гордости и радости, держа в руках результат своей кропотливой работы.



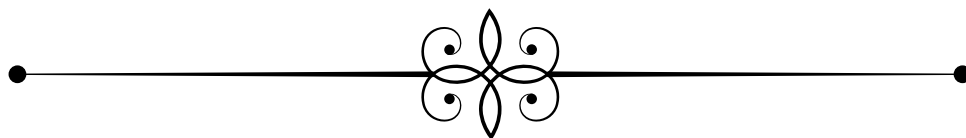
Творческие работы воспитанниц, изготовленные в ходе реализации проекта, используются при организации различных тематических выставок, оформлении группового помещения.

Приобщение детей к национальной культуре является средством формирования их патриотических чувств и развития духовности.

Таким образом, дети тесно познакомились с декоративно - прикладным искусством - «ковроткачество» казахского народа. Они узнали это не только по рассказам, наглядному материалу, но и смогли создать своими руками настоящий напольный ковер «Алаша».

Список использованных литератур:

1. Модель развития дошкольного обучения и воспитания от 15 марта 2021 года № 137
2. Программа воспитания «Біртұтас тәрбие». Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от «30» июля 2024 года № 194.
3. Методические рекомендации по духовно – нравственному воспитанию детей дошкольного возраста в контексте национальной идеи «Мәңгілік Ел» Астана, 2016 г. 28 с.
4. «Традиционное ткачество Казахстана» Издательство «Онер»1986г
5. Кызылординская областная интернет газета <https://oldru.kyzylorda-news.kz/>



МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ДӘРІПТЕУ



Битанова Айткуль Мадиевна

Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы
№5 «Балбөбек» бөбекжай бақшасының
тәрбиешісі



Аңдатпа. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балаларға ұлттық құндылықтарды дәріптеу, насихаттау әдістері ұсынылады. Отбасымен бірлесіп атқаратын жұмыстар жайлы да айтылған. Автор ретінде Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асыруда «Біртұтастәрбие» бағдарламасымен ұштастыру әдіс-тәсілдері де туралы әріптестермен ой бөлістім.



Түйін сөздер: ұлттық құндылықтар, тәрбие, отбасы, бағдарлама, ұлттық ойын, сөздік қор.

Қазіргі таңда Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты мен Үлгілік бағдарлама мазмұнына сәйкес, ұлттық құндылықтарды дәріптеуді мектеп жасына дейінгі балалардан бастау өте дұрыс деп есептеймін. Қазақ халқы «Не ексең, соны орасың» демекші, балаларымызды қандай жолға бағыттасақ, бойын халқымыздың бала тәрбиелеудегі құндылықтарымен сусындатсақ, олардың беталысы да жаман болмайды.



Үлгілік бағдарламаның мазмұнын, оның ішінде өз балабақшамыздың жұмыс бағытын ескере отырып, қазақ халқының ұлттық құндылықтарына, отбасылық құндылықтарға, патриоттық сезімге, Отанға деген сүйіспеншілікке, мәдени-әлеуметтік нормаларға баулу, қауіпсіз мінез-құлық қағидаларын қалыптастыруды ойын түріндегі түрлі балалар әрекетін кіріктіре отырып, күні бойы балалармен жүзеге асырудамыз.

Демек, балаларды таңертең қабылдағаннан үйге қайтқанша, олармен атқарылатын тәрбиелеу-білім беру процесінде ұлттық құндылықтармызды дәріптеп, насихаттау үстіндеміз.

Ұлттық құндылықтармызды дәріптеу десе, бірден есімізге біраз нәрсе түседі. Оқып отырған әріптестерімнің ішінде сонда таңнан кешке дейін қазақ көйлегін киіп, «Қамажай» биін билеп, асық ата ма деген сұрақ та болар?! Жоқ, міндетті түрде олай істемей-ақ, балалармен өз ана тілдерінде, яғни қазақша сөйлесіп, ас ішу үстінде нанның қадірін түсіндірсем, бір ауыз бата айтқызып, оны жаттатқызсам, үлкенді сыйлауды, кішіге ізет көрсетуді, достық қарым-

қатынас орнатуды іс-әрекеттер арқылы жеткізсем, серуен кезінде табиғатты аялап, оған қамқор болу керектігін үйретсем және т.б. күні бойы ұлттық құндылықтарды дәріптеп, насихаттағаным ғой.



Сонымен қатар, өзге де әріптестерім сияқты «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында тәрбиеленушілеріммен әлеуметтік жобаларды іске асырудамын. Үлгілік бағдарламамен егіз рухани-адамгершілік, адамзаттық жауапкершілік пен отаншылдық, әділдік пен адалдық қасиеттерін дамыту арқылы қазақстандық мәдениет құндылықтары негізінде білім алушының үйлесімді дамыған тұлғасын қалыптастыру мақсатындағы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы да осы бағытта орасан зор мүмкіндіктер туғызуда.



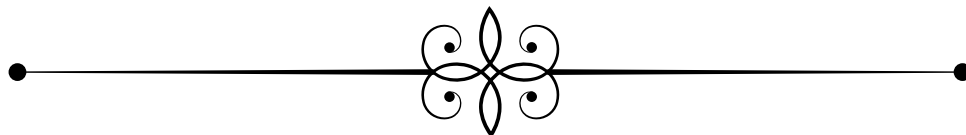
Әсіресе, «Табиғатқа қамқорлық жасаймыз» акциялары, әртүрлі мамандыққа деген қызығушылығын, еңбекқорлық идеясын арттыру үшін сюжетті-рөлдік ойындар орталығын түрлендіріп, толықтыруға, шығармашылық әлеуетін ашуға бағытталған мерекелік ертеңгіліктер, сахналық қойылымдар, ұлттық аспаптармен таныстырып, онымен оркестр құруға, тілдік дағдыларды дамыту және тақырыптық талқылауға бағытталған интеллектуалдық ойындар ойнату арқылы сөздік қорын молайту, байланыстырып сөйлеуге үйретуге, бір сөзбен айтқанда, Үлгілік бағдарламасының мазмұнын іске асыруға үлкен септігін тигізіп жатыр.

Күні бойы тек балалармен ғана жұмыстанып қана қоймай, Модельде көзделгендей ата-аналармен балабақшаның күш-жігерін біріктіру, олардың педагогикалық мәдениетін арттыру жұмыстарын атқару үстемін. Осы орайда, «Әжелер мектебі», «Әкелер мектебі» жұмысы жоспарланып, жүзеге асырылуда. Бала тәрбиелеу әдіс-тәсілдерін бөлісу мақсатында кеңестер мен түрлі бағытта бейнероликтер жолданып отырады. Әжелер балаларға ертегі оқып беріп, жағымды кейіпкерлердің әрекеттерін бала бойына сіңіріп отыр. Әкелермен бірлесіп, ұлттық ойындарды ойнап, іс-шаралар барысында төрт түлекпен, ат әбзелдерімен, қазақ үй жабдықтарымен таныстырып, олардың тұрмыста қолданылу аясы туралы айтылады. Осылайша, отбасымен ынтымақтастықта «Бала тәрбиесі ортақ» деген ұранның жалауын желбіретудеміз.

Иә, ұрпақ тәрбиесі - баршамызға ортақ. Тек, бала ғана тәрбиелеп қана қоймай, еліміздің болашағын, келешегінің іргетасын қалауға үлес қосудамыз деп білемін. Ал, сол тәрбиені қақтың құндылығымен ата-анамен бірлесе отырып, балаларға сусындатуымыз керек. Өйткені, ол бір адамның қолынан келетін дүние емес. Астары тереңде жатқан үлкен ұғым, салмағы да сондай болмақ.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БЖҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы);
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық;
4. Балаларды ерте дамыту институтының ресми сайтындағы әдістемелік ұсынымдар



ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ БАЛАЛАРДЫ ЕҢБЕККЕ БАУЛУ



Ментаева Светлана Батырбекқызы

Қызылорда қаласы білім бөлімінің «Сыр жұлдызы»
бөбекжай бақшасының
әдіскері



Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық құндылықтар негізінде еңбекке баулудың маңызы, әдіс-тәсілдері мен тиімді жолдары қарастырылған. Әріптестерімізге тәжірибемізді тарату мақстында тақырыпқа қатысты жемісті жобамыздың мазмұны мен іске асырылу барысына және бастысы нәтижелеріне шолу жасалған.



Түйін сөздер: Ұлттық құндылықтар негізінде еңбекке баулу, еңбекке баулудың бағыттары, тәсілдері мен жолдары, еңбекке баулуды ұлттық құндылықтарға негіздеудің әдістемелік әзірлігі мен практикалық жұмыс барысы, еңбек әрекеті.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев биылғы Жолдауында: «Адал әрі табанды еңбегімен табысқа жеткен адамдар қашанда құрметті, сыйлы болуы керек. Бұл біз ұсынып отырған «Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс» қағидатына толық сай келеді. Бір сөзбен айтқанда, біздің қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттер өте жоғары бағалануға тиіс. Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады», деді. Президент бұған дейінгі Жолдауларында да ұдайы жас ұрпақты еңбекке баулудың маңызына тоқталып өтті.

Міне, дәл осы мемлекеттік саясатты біз – тәрбие мен білім саласының өкілдері ретінде қалай жүзеге асырамыз? Мұндай маңызды сұраққа өз ісімізбен жауап беруге тырысып көрдік. Сол мақсатта «Ұлттық құндылықтар негізінде балаларды еңбекке баулу» жобасын қолға алдық. Ауқымды әрі маңызды жобаны іске асыруға балабақша педагогтерімен бірге ата-аналар қауымдастығы да тартылды. Бұл өз кезегінде жобаны нәтижелі жүзеге асыруға әрі ата-аналар арасындағы байланысты да нығайта түсуге мүмкіндік береді. Аталған жоба бір жыл бойы балабақшамызда алдымен сынақтан өткізілді. Нәтижесінде тәрбиеленушілер ойын

түрлері арқылы еңбек етуге әрекеттеніп, дағдыланып, ерекше қызыға бастады. Мұның өзі бізге шабыт берді, себебі бәріміздің көздегеніміз – балалардың белсенділігін арттыру. Негізгі нысанымыз да – алдымыздағы тәрбиеленушілер. Осыған орай «Сыр жұлдызы» бөбекжай бақшасының педагогтері балаларды ойын арқылы еңбекке баулудың тиімді жолдарын, әдіс-тәсілдерін жан-жақты қарастырды. Көп ізденістің нәтижесінде жобамыз биылдан бастап бекітіліп, енгізілді. Сәті түскен жобамызды жүзеге асырудың жолдарын әріптестерге де жеткізгенді жөн көрдік.

Жобаның жалпы мазмұны қандай? «Сыр жұлдызы» бөбекжай бақшамызда 2023-2024 оқу жылынан бастап қолға алынған «Ұлттық құндылықтар негізінде балаларды еңбекке баулу» жобасы 2 жастан бастап 5 жасқа дейінгі тәрбиеленушілерді еңбекке баулуға бағытталған. Осы жоба шеңберінде біз зерттеу іс-әрекеттері ретінде балаларға гүлдерді, көкөністерді егіп, күтім жасау жолдарын үйретеміз. «Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей» деген аталы сөздің мағынасын өмір тәжірибесінде түсінуге көмектесіп, өсіріп, баптап жемісін көрген өнімдерін базарға апарып сатып, ақшасына

тамақ, киім алады. Бұл ретте балалар сюжетті-рольдік, дидактикалық, зерттеу ойындарын ойнау арқылы еңбек етеді. Осыған қоса балалар сюжетті-рольдік ойындар арқылы жұмысшы мамандықтары, еңбек адамдары туралы біледі, өздері қалаған мамандықтар бойынша рөлге еніп, ойнайды. Бұл олардың танымын кеңейтеді әрі болашақта өз жолын табуға алғашқы қадам жасайды. Сонымен қатар тәрбиеленушілер топта кезекшілік міндеттерін жауапкершілікпен атқарады. Жалпы, балаларды еңбекке баулудың бағыттары, тәсілдері мен жолдары жөнінде баяндар болсақ, күнделікті өмірден алатын тәжірибелік жұмыстар өте көп. Айталық, күнделікті кездесетін, бірақ көзге көрінбейтін, өзіміз мән бермейтін тамақты өз бетінше ішіп-жеуі, ойыншықтарын, киімдерін дұрыстап кие білуі, шешкеннен кейін ретімен жинауға дағдылануы секілді әрекеттер 2-5 жастағы балаларға әжептәуір үлкен еңбек. Баланың өзіне-өзі қызмет ету дағдысын қалыптастырып, еңбекке баулу үшін баланы «Ой, жарайсың, бәрекемді, өте жақсы, керемет, сенің қолыңнан бәрі келеді!» деген сияқты сиқырлы сөздермен әрдайым көтермелеп, бағалап, әр жетістігін мақтап, мадақтап отыру қажет. Бұл олардың еңбек етуге деген қызығушылығын, белсенділігін оятады және одан әрі арттырады.

Еңбекке баулуды ұлттық құндылықтарға негіздеу қалай іске асырылады? Әдістемелік әзірлік. Жобаны жүзеге асыруға деген әдістемелік әзірлік ең алдымен ізденістен басталды. Бір жобаны әзірлеу әлбетте оңай емес, ал біздің жоба екі ірі саланы терең және жан-жақты зерделеуді қажет етті. Айталық, біз осы «Ұлттық құндылықтар негізінде еңбекке баулу» жобасын әзірлеуде этнопедагогиканы және еңбекке баулу іс-әрекетінің тиімді түрлерін зерттедік. Осыған қоса мектепке дейінгі жастағы балалардың негізгі әрекеті – ойын екенін ескеріп әрі этнопедагогика мен еңбекке баулуды байланыстыра отырып ойын түрлерін жан-жақты қарастырдық. Соның нәтижесінде жобаның жоспарын әзірледік. Біздің жоба бойынша мектепке дейінгі жастағы еңбекке баулуды ұлттық құндылықтарға негіздеу ойын, еңбек әрекетінің түрлері, шығармашылық және тәрбие мен оқыту жұмыстарын ұйымдастыру арқылы жүзеге асырылады. Бұл ретте дамытушы затық-кеңістіктік ортада көптеген ыңғайлы (сюжетті-рольдік ойындар желісі, ұлттық тағам

түрлеріне байланысты үстел-үсті ойындары, ұлттық киімдерге байланысты дидактикалық ойын түрлері, әшекей-бұйымдар, киіз жабдықтарына байланысты ойын түрлерімен, киіз үй ойыншық түрінде, ши тоқу, киіз басу, төрт түлік түрлері, ат әбзелдері, қамшы өру, ұлттық ойын түрлері жинағы т.б.) материалдың болуы маңызды. Жобаны жүргізу барысында балабақша педагогтері ата-аналар қауымдастығымен тығыз қарым-қатынас орнатып, кеңесіп, ақылдасып жұмыс жүргізеді. Отбасында баланы еңбекке баулунегіздерін қалыптастыру мәселелері бойынша бірлескен іс-шаралар ұйымдастырады. Балаларға ұлттық құндылықтарымыздың еңбек әрекетінде үйрету үдерісіне ата-аналар да тартылады. Тәрбиеленушілерді қазақ халқының ұлттық құндылықтарына баулудың Үздік отбасылық тәжірибесі зерделенеді, насихатталады.

Еңбекке баулуды ұлттық құндылықтарға негіздеу қалай іске асырылады? Практикалық жұмыс барысы. Іс жүзінде әрекетті тарқатып айтар болсақ, мысалы, біз жоба аясында жоспарға енгізілген «Бауырсақ жасайық» тақырыбындағы қол еңбегін ұйымдастырдық. Кіші топта тәрбиешінің көмегімен тұзды қамырдан үлкен және кішкентай бауырсақ жасау ұсынылды. Ортаңғы топта дайын қамырдан шелпек жаюға үйрету үшін әжелер мектебі ұйымдастырылды. Ересек топтың тәрбиеленушілеріне әжелер мектебінің көмегімен дайын қамырдан шелпек жайып, үстел үстін асқа дайындау тапсырылды. Ал мектепалды тобында әжелер мектебімен сюжетті-рольдік ойындар ойнатылды, дайын қамырдан шелпек жаю, жайған қамырдан бауырсақ кесу, үстел үстін асқа дайындау, асхана қызметін ұйымдастыру, тапсырыс беру, даяшы қызметін ұғыну іс-әрекеттерін үйрету, меңгерту көзделді. Қол еңбегінің тағы бір түрі қазақ үшін киелі саналатын киіз үйге арналды. Бекітілген жоспарға сәйкес «Сиқырғатолы киізүй» тақырыбындағы қол еңбегі ұйымдастырылып, кіші топта ересек адамның көмегімен пазл арқылы киіз үй бөліктерін құрастырады. Ортаңғы топта үлкендердің көмегімен киізүй бөліктерін танып, оны құрастырады. Ересек топта тәрбиешінің көмегімен киізүй жабдықтарымен танысып, орын орнына орналастырады. Ал мектепалды даярлық тобында тәрбиешінің бақылауымен киізүй бөліктерін танып, құрастырады, жабдықтарының атап, орын

орнына орналастырады. Әжелер мектебіне қоса «Әкем жасап берген қамшы» тақырыбында әкелер мектебі, «Қуыршағымды жуындырамын» тақырыбында аналар мектебі жұмысын ұйымдастырдық. Сонымен қатар «Кел, досым, бақшаға, көп қызық барбақшада», «Қызыл, жасыл, сарыгүл», «Құстарға қамқор боламын», «Балабақша – мекенім, тазалығын сүйемін» секілді тақырыптарда табиғат аясындағы еңбек түрлерін ұйымдастыру арқылы қоршаған ортаны аялауға, қорғауға тәрбиелейміз. Бұл да – «Жер ана, Табиғат ана» деп кие тұтатын қазақтың санасына сіңген ұлттық құндылық. Ал отбасы – ұлтымыз үшін барлық ізгіліктің бастауы, ең ірі құндылық саналатын ұғым. Сол себепті де «Отан отбасынан басталады» дейді ата-бабамыз. Осы орайда біз жобамыздың жоспарына «Әжетайымның дәмді құрты», «Мен отбасыммен ағаш егемін», «Анама сыйлық жасаймын», «Әкеме қол сағат жасаймын», «Анамның көмекшісімін» сияқты тақырыптарды қостық, осы мазмұндағы ұйымдастырылатын іс-әрекеттер арқылы отбасындағы татулықты дәріптеуге, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетуге, ересектердің еңбегін бағалауға үйретуге талпынамыз.

Күтілетін нәтиже. Оқу-тәрбие үдерісінде педагогтің әр ісінен күтетін нәтиже – баланың тақырыпты меңгеруі, үйренгенін өмірде қолдана білуі, қандайда бір жақсы дағдысының қалыптасуы, сол арқылы дамуы. Сол тұрғыдан алғанда бізде жобаны іске асыру арқылы тәрбиеленушілерден келесідей нәтиже күтіледі:

1. Ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды бойына сіңіріп, өз ұлты, отбасы мен қоғамы үшін еңбектің маңызды, еңбек адамның, еңбекқор жанның

қадірлі екенін түсінеді;

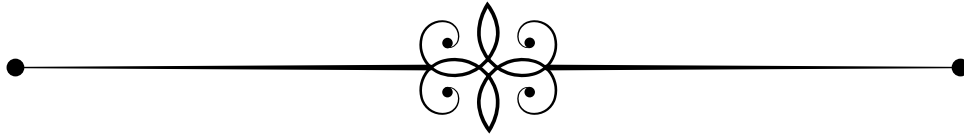
2. Еңбек әрекеттерін біледі және атауға үйренеді, мүмкіндіктеріне қарай ересектерге көмек көрсете алады;
3. Берілген тапсырманы аяғына дейін жеткізу дағдылары қалыптасады;
4. Әртүрлі мамандықтар иелері мен балабақшадағы қызметкерлердің еңбегі туралы танымы кеңейеді; ата-аналар еңбегі туралы түсініктері қалыптасады;
5. Адамдарға еңбегі үшін алғыс айта біледі және еңбектің нәтижесіне құрмет көрсете біледі, үлкенді сыйлап, олардың еңбектеріне құрметпен қарайды;
6. Ерте жастан өз-өзіне қызмет жасау дағдысы қалыптасады.

Қорыта айтқанда, еңбек дегеніміз – өмірдің өзі. Еңбек – адамның адам болып қалыптасуындағы басты құрал. Еңбектің жемісі әр адамның еңбекке деген көзқарасына, жауапкершілігіне байланысты болады. Бүгінгі қоғамның басты қажеттілігі – мектепке дейінгі ұйымдардан бастап жас ұрпақтың бойында еңбек етуге деген ынтаны, қызығушылықты қалыптастыра отырып, болашақ еңбек жолын дұрыс таңдауына ықпал ету, сонымен бірге олардың еңбекке бейім болып өсуіне, үлкендердің еңбегін бағалай білуіне ықпал ету. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнында ұлттық құндылықтарымызды дәріптей отырып, кіші топтан бастап (2-5 жас) еңбекке баулу дағдыларын қалыптастыруды мақсат етіп отырғанымыз да сондықтан.

Әдебиеттер:

1. Жарықбаев Қ., Қалиева С. «Қазақ тәлім-тәрбиесі». Алматы: Санат, 1995 жылы – 350 бет;
2. Қалиева С. «Қазақ халықтық тәлім-тәрбиесінің ғылыми-педагогикалық негіздері: пед. ғыл. док. автореф». Алматы, 1996 жыл – 65 бет;
3. Ұзақбаева С.А. «Тамыры терең тәрбие». Алматы: Білім. 1995 жыл – 232 бет;
4. Қаженбаева А.Е. «Бала танымын ойынмен дамыту/ А.Е. Алдабергенова/» Бала мен балабақша, – Алматы;

5. Алябьева Е.А. «4-7 жастағы балалардың тілдерін және қиялдарын дамыту: Ойын технологиялары».М.,2005 жыл;
6. Оқу-ағарту министрлігі Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартыҮлгілік оқу жоспарлары, үлгілік оқу бағдарламасы, Астана 2022 жыл.



МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРДЫҢ БАЛА ДАМУЫНДАҒЫ МАҢЫЗЫ



Кожасова Фарида Қазангаповна

«Қызылорда облысының білім басқармасының Шиелі ауданы бойынша білім бөлімінің «Кәусар бөбекжай-бақшасы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорынының меңгерушісі



Аңдатапа: Ұлттық ойындар – баланың физикалық, психологиялық, әлеуметтік және танымдық қабілеттерін дамытуға көмектесетін маңызды құрал. Олар баланы жылдамдыққа, ептілікке, ойлау қабілетінің дамуына, қарым-қатынас дағдыларына баулиды.



Түйін сөздер: Мектепке дейінгі ұйым, ұлттық ойындар, бала дамуы, тәрбие, дене шынықтыру, зияткерлік даму, психологиялық даму, әлеуметтік дағдылар, қазақтың ұлттық ойындары, мәдени құндылықтар, танымдық қабілет, шығармашылық, қозғалыс белсенділігі, дәстүрлі тәрбие, ойын әдістемесі.

Мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың жан-жақты дамуы үшін әртүрлі әдістер қолданылады. Соның ішінде ұлттық ойындардың орны ерекше. Ұлттық ойындар – мектепке дейінгі балалардың жан-жақты дамуына ықпал ететін маңызды құрал. Олар тек көңіл көтеру үшін ғана емес, сондай-ақ баланың физикалық, психологиялық, әлеуметтік және танымдық дамуына әсер етеді. (Мұқанов, М. (2002). Жас және педагогикалық психология) Сонымен қатар ұлттық ойындар – балалардың денсаулығын нығайтудың табиғи жолы. Олар қозғалыс белсенділігін арттырып, бұлшық еттерді дамытады, иммунитетті күшейтеді, эмоционалдық тұрақтылықты қамтамасыз етеді және әлеуметтік дағдыларды қалыптастырады. Сондықтан мектепке дейінгі ұйымдар мен ата-аналар ұлттық ойындарды күнделікті өмірде қолдануы қажет.

Ұлттық ойындардың бала дамуындағы рөлі.

Физикалық даму- қозғалыс – бала дамуының негізгі көрсеткіштерінің бірі. Ұлттық ойындар арқылы балалардың дене бітімі нығайып, қимыл-қозғалыс дағдылары жетіледі.

Ептілік пен шапшаңдық: «Асық ату», «Теңге ілу» ойындары қолдың дәлдігін, көзбен мөлшерлеу қабілетін жақсартады.

Төзімділік пен күш: «Арқан тартыс», «Көкпар» ойындары бұлшық еттерді нығайтып, физикалық төзімділікті арттырады.

Координация мен баланс: «Қыз қуу», «Алты-бақан» ойындары баланың дене қозғалысын үйлестіруге көмектеседі.

Дене тәрбиесі бойынша зерттеулер көрсеткендей, ойын арқылы қозғалыс белсенділігін арттыру балалардың жалпы моторикасын жақсартады және олардың денсаулық көрсеткіштеріне оң әсер етеді. (Төтенаев, Б. (1994). Қазақтың ұлттық ойындары)

Ұлттық ойындардың көпшілігі қимыл-қозғалысқа негізделген. «Асық ату», «Арқан тартыс», «Теңге ілу», «Бәйге» сияқты ойындар балалардың төзімділігін, ептілігін, күшін арттырады. Бұл ойындар арқылы балалардың бұлшық еттері дамып, қозғалыс координациясы жақсарады. (Қасымбаев, Ж. (2010). Қазақтың ұлттық ойындары)

Психологиялық даму-ұлттық ойындар бала психикасына да үлкен ықпал етеді. Олар эмоциялық тұрақтылықты дамытып, күйзеліс пен мазасыздықты азайтады.

Эмоциялық реттеу: Ойын барысында балалар қуану, ренжу, жеңіліс пен жеңісті қабылдау сияқты сезімдерді бастан кешіреді. Бұл олардың эмоцияларын дұрыс басқаруға үйретеді.

Сенімділік пен батылдық: «Ақ серек, көк серек», «Соқыртеке» сияқты ойындар баланы батылдыққа, бастамашылдыққа тәрбиелейді.

Шығармашылық қабілет: «Қыз қуу», «Алтыбақан» сияқты ойындар ән айту, өлең шығару, әңгімелеу қабілеттерін дамытады.

Психологиялық теорияларға негізделу: Пиаже мен Виготскийдің даму теорияларына сәйкес, ойын – баланың когнитивті және эмоциялық дамуының негізгі кезеңі.

Ойын барысында балалар эмоцияларын еркін білдіреді, қуаныш пен жеңілісті қабылдауды үйренеді. Мысалы, «Тоғызқұмалақ» ойыны баланы сабырлыққа, ойлау қабілетін жетілдіруге үйретсе, «Ақ серек, көк серек» ойыны олардың батылдығын арттырады.

Әлеуметтік даму-қазақтың ұлттық ойындары ұжымдық қарым-қатынасты қалыптастырады. Балалар ойын барысында бір-бірімен тілдесіп, өзара көмек көрсетуді үйренеді.

Топпен жұмыс істеу: «Арқан тартыс», «Сақина салу» ойындары топтық рухты, өзара қолдауды дамытады.

Ережені сақтау: Ұлттық ойындардың барлығында белгілі бір тәртіп ережелері бар. Бұл балаларды жауапкершілікке үйретеді.

Қарым-қатынас жасау қабілеті: Ойын барысында балалар үлкендермен, құрдастарымен сөйлесуді үйренеді, өз ойларын ашық жеткізуге дағдыланады.

Әлеуметтік даму теориясы: Виготскийдің әлеуметтену теориясы бойынша, бала ойын арқылы қоғамның мәдени нормаларын меңгереді.

Ұлттық ойындар – ұжымдық қарым-қатынасты нығайтатын таптырмас құрал. Балалар ойын барысында бір-бірімен тілдесіп, командалық рухты сезінеді, достық қарым-қатынасты нығайтады. «Сақина салу», «Алтыбақан» ойындары баланы үлкендермен, құрдастарымен дұрыс қарым-қатынас орнатуға баулиды.

Танымдық даму- ұлттық ойындар баланың ақыл-ой дамуына да ықпал етеді.

Логикалық ойлау: «Тоғызқұмалақ» ойыны математикалық ойлау қабілетін арттырады.

Есте сақтау қабілеті: «Сақина салу» ойыны есте сақтау мен зейінділікті дамытады.

Шешім қабылдау қабілеті: «Асық ату» ойыны жылдам ойлануды және стратегия құруды үйретеді.

Когнитивті теориялармен байланысы: Ж. Пиаже теориясы бойынша, ойын арқылы балалар проблемаларды шешу, себеп-салдарлық байланыстарды түсіну дағдыларын меңгереді. (Piaget, J. (1952). The Origins of Intelligence in Children. New York: W. W. Norton & Company.)

Ұлттық ойындар арқылы балалар қазақ халқының мәдениеті, салт-дәстүрі, әдет-ғұрыптары туралы білім алады. «Тоғызқұмалақ» ойыны логикалық ойлауды дамытса, «Қыз қуу» ойыны халқымыздың ұлттық ерекшеліктерімен таныстырады.

Ұлттық ойындарды мектепке дейінгі ұйымдарда қолдану жолдары

Таңғы жаттығуларда: Қимыл-қозғалыс ойындарын қолдану;

Ұйымдастырылған іс-әрекеттерде: Логикалық, танымдық ойындарды енгізу;

Серуендерде: Ашық алаңда қозғалмалы ойындарды ойнату;

Мерекелік шараларда: Ұлттық ойындар арқылы мәдени шараларды жандандыру.

Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық ойындарды пайдалану арқылы балалардың физикалық, психологиялық, әлеуметтік және

танымдық дамуына әсерін зерттеу барысында қазақтың ұлттық ойындары баланың жан-жақты дамуына оң әсер ететіні анықталды. Ғалымдар (мысалы, Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев, Ш. Уәлиханов) ойын арқылы баланың дүниетанымы қалыптасатынын айтқан.

Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық ойындарды тиімді пайдалану балалардың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Олар баланы тек дене тұрғысынан ғана емес, рухани және интеллектуалды тұрғыдан да дамытып, ұлттық құндылықтарды бойына сіңіруге көмектеседі.

Ұлттық ойындар – ата-бабамыздың бізге жеткен, өткені мен бүгінгі байланыстыратын баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз. Сондықтан оны күнделікті тәрбиелеу білім беру процесінде пайдаланудың заманға сай ұрпақ тәрбиелеуге пайдасы зор екендігі сөзсіз.

Ұлттық ойындар арқылы өз халқының тарихын, жерін, даму сатысын, әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін, қонақ жайлылығын айқындап көруге болады. Балаларға ұлттық ойындарды үйрету арқылы әділдікке, достыққа, сыйластыққа, кішіпейілділікке тәрбиелей отырып, яғни адамгершілік қасиеттері де қалыптастырылады. Басқа ойындар сияқты қазақтың ұлттық ойындар тәртібін бұлжытпай орындауы баланың ойын барысында тәртіп сақтауы, баланы осы кезден бастап тәртіпке, әділдікке, жинақылыққа баулиды, адал, қайырымды, өжет болуға тәрбиелейді. Кейс әдісі: Тақырып: «Ұлттық ойындар

арқылы 5 жастағы балалардың қимыл-қозғалыс белсенділігін дамыту»

Мақсат: Балабақшадағы ұлттық ойындардың балалардың дене қимылы, ойлау қабілеті және қарым-қатынас жасау дағдыларына әсерін анықтау.

Зерттеу тобы: 5 жастағы 20 бала (10 ұл, 10 қыз)

Әдіс: 4 апта бойы күнделікті 20 минуттан ұлттық ойындар ойнатылды.

1-апта: «Арқан тарту» – бұлшықет күші мен командалық жұмысқа баулу.

2-апта: «Асық ату» – көз бен қол үйлесімділігін жақсарту.

3-апта: «Қыз қуу» – жылдамдық пен ептілікті дамыту.

4-апта: «Тоғызқұмалақ» – логикалық ойлау мен стратегиялық қабілетті дамыту. 4 апта ішінде ұлттық ойындарға қатысқан балалардың дене дайындығы мен ойлау қабілеттерінде оң өзгерістер байқалды.

Бастапқыда балалардың 50%-ы «Асық ату» ойынында асықты дәл тигізе алмады.

2-аптада бұл көрсеткіш 30%-ға дейін төмендеді.

4-апта соңында балалардың 85%-ы асықты дәл тигізіп, ойынды жақсы меңгерді.

Әдебиеттер:

1. Аймауытов, Ж. (1995). Психология. – Алматы: «Ғылым».
2. Жұмабаев, М. (1992). Педагогика. – Алматы: Ана тілі.
3. Қасымбаев, Ж. (2010). Қазақтың ұлттық ойындары және оның тәрбиелік мәні. – Алматы: Рауан.
4. Төтенаев, Б. (1994). Қазақтың ұлттық ойындары. – Алматы: Қайнар.
5. Мұқанов, М. (2002). Жас және педагогикалық психология. – Алматы: Білім.
6. Байжұмаева, С. (2017). Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық ойындарды қолдану әдістері // Білім беру ғылыми журналы, №3, 45-50 б.
7. ҚР Білім және ғылым министрлігі. (2018). Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты. – Астана.

www.irrd.kz
«Балаларды ерте дамыту институты» РММ
Астана қаласы, Түркістан 8/2
e-mail: rcdd_info@mail.ru